Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи

Innovative Processes in the Educational Sphere of Ukraine and Central Europe: State, Problems and Prospects

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
MATERIALS
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Тернопіль, Україна - 2024
Ternopil, Ukraine - 2024

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи

Innovative Processes in the Educational Sphere of Ukraine and Central Europe: State, Problems and Prospects

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
Materials
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Тернопіль, Україна – 2024
Ternopil, Ukraine – 2024

УДК 37:330.341.1(477+4)
І-66

Редакційна колегія:

Володимир ЧАЙКА – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна) (голова ред. колегії)

Юрій ПОПОВИЧ – доктор філософії, доцент кафедри соціальних та гуманітарних наук греко-католицького теологічного факультету Пряшівського університету в Пряшеві (Словацька Республіка) (заступник голови ред. колегії)

Юрій ЩЕРБЯК – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційної та сооціокультурної діяльності, заступник декана соціально-гуманітарного факультету Західноукраїнського національного університету (Україна) (заступник голови ред. колегії)

Оксана ГОМОТЮК – доктор історичних наук, професор, декан соціально-гуманітарного факультету Західноукраїнського національного університету (Україна)

Лілія РЕБУХА – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ольга ГЛАВАЦЬКА – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Оксана ПИСАРЧУК – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Оксана КРИЧКІВСЬКА – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Антоніна ДЕМ'ЯНЮК – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ірина БІЛОУС – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ольга ЧИКУРОВА – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Наталія ЛІВІЦЬКА – кандидат філологічних наук, ст. викладач кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Андріана ШИШАК – викладач кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ростислав РУДЕНСЬКИЙ – викладач кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Рекомендовано до друку
Вченою радою соціально-гуманітарного факультету
(протокол № 3 від 11.12.2024 р.)

І-66 **Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи :** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 4-5 грудня 2024 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 374 с.

ISBN 978-966-654-794-4

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи» (м. Тернопіль, 4-5 грудня 2024 р.), які відображають проблематику дослідження нових моделей і технологій управління закладами освіти в умовах змін, стратегій і технологій розвитку дошкільної та початкової освіти, забезпечення якості інклюзивної освіти, медіаосвіти та соціальних комунікацій в умовах суспільних трансформацій, інноваційних підходів у неперервній освіті.

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи» буде корисним для здобувачів освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, науковців та фахівців-практиків.

УДК 37:330.341.1(477+4)

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів наукових доповідей.

© ЗУНУ, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 1. УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІН: НОВІ МОДЕЛІ І ТЕХНОЛОГІЇ / SECTION ON THEMATIC AREA 1. MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF CHANGE: NEW MODELS AND TECHNOLOGIES 17

Павло Барладин
ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ 17

Ростислав Барабаш
ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ 18

Ігор Булавський
СУЧАСНІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ 20

Олена Василевич
ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ 22

Олександр Вітів, Антоніна Дем’янюк
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 24

Віктор Гнатів, Едуард Маляр
ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЮНИХ БІГУНІВ НА СЕРЕДНІ ДИСТАНЦІЇ 26

Роман Горбатий, Богдан Сомик
УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ 29

Ольга Гриньку
РОЛЬ МЕТОДІВ ПЕРЕКОНАННЯ В УПРАВЛІНСЬКОМУ СПІЛКУВАННІ . 30

Володимир Грудзів
КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ 31

Тарас Демчук
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНої КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ 33

Олег Джавала
ОСОБЛИВОСТІ РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ 35

Володимир Жовнер
РОЛЬ ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА 37

Ганна Зварич
ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ 38
Роман Коляса, Анна Книш
РОЛЬ КЕРІВНИКА В МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: НОВІ ВИКЛИКИ 40
Ольга Кулік
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ УСТАНОВ 41
Марія Куневич
ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ 43
Ольга Главацька, Олесь Коцюруба
ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЖІНКИ-КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РІВЕНЬ ЗГУРТОВАНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ 45
Ольга Главацька, Остап Коцюруба
ТЕХНОЛОГІЇ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 47
Юрій Крамарчук, Антоніна Дем’янюк
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА 50
Оксана Кричківська
РОЛЬ САМОЛІДЕРСТВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 53
Роман Луцишин
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 56
Денис Наконечний
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ 57
Людмила Островська
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ 59
Дмитро Панько, Антоніна Дем’янюк
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 60
Руслана Петрокушин
УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЗЗСО: НОВАЦІЇ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ 63
Ольга Главацька, Андрій Пікневич
УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІВ 64
Лілія Ребуха
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ЗВО 67

Лілія Ребуха, Максим Богуш
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ 69
Лілія Ребуха, Ольга Кулік
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ЗВО 70
Лілія Ребуха, Роман Перута
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА 72
Лілія Ребуха, Назар Цибульський
ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ 73
Андрій Середа
КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ 75
Андрій Середа
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 77
Людмила Серкіз
МОТИВАЦІЙНІ ТРЕНІНГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ РОБОТИ УПРАВЛІНЦІВ 79
Софія Сиримула, Наталія Безпалова
СПРИЯННЯ УСПІШНІЙ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІЙ ОРІЄНТАЦІЇ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ 80
Григорій Терещук
ІННОВАЦІЇ І КОНСЕРВАТИЗМ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ 83
Павло Ткаченко
ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ФАХОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖАХ 87
Олександр Ткачук, Неля Маляр
ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ 89
Олександр Ткачук, Едуард Маляр
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ 90
Станіслав Хміль
ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ ПРИРОСТУ ТЕХНІКИ ЮНИХ ПЛАВЦІВ 92
Ольга Хома
РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ЗМІНАМИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 94
Олександр Хомецький, Наталія Безпалова
ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНИМИ ІГРАМИ 95
Володимир Чаус
ОНЛАЙН-КУРСИ ЯК ЗАСІБ ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ОСВІТИ 97

Олег Шевчук
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ..... 98
Олег Шевчук
СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ..... 102
Максим Шкабара
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ..... 105
Chen Haiwei
IT-DRIVEN CHANGES IN MANAGING EDUCATIONAL INSTITUTIONS .. 106
Chen Haiwei
THEORETICAL ASPECTS OF USING IT IN EDUCATIONAL MANAGEMENT 107
Chen Hao
INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL SYSTEM 109
Chen Hao
TYPES OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES AND THEIR CHARACTERISTICS 110
Chen Ronghao
STRATEGIES FOR PHYSICAL EDUCATION EXPERTS TO DEVELOP THEIR LEADERSHIP SKILLS 112
Chen Wenkai
DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS AN INNOVATION IN THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS 113
Gao Yajun
INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE HIGHER EDUCATIONAL SYSTEM 115
Guo Xiao
THE ROLE OF GAME TECHNOLOGY IN TRANSFORMING HIGHER EDUCATION: OPPORTUNITIES, THEORIES, AND CHALLENGES 116
Guo Xiao
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF GAME TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION 119
Hao SiJing
THE MANAGEMENT STRATEGIES AND PRACTICES IN THE INNOVATION PROCESS OF EDUCATIONAL INSTITUTION..... 121
Hao SiJing
THE ESSENCE OF INNOVATION PROCESS IN EDUCATION 123
He Jiayu
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES..... 124
He Jiayu
DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS AN INNOVATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS 126

Huang Wen
ENHANCING STUDENT ENGAGEMENT: THE ROLE OF INTERACTIVE TECHNOLOGY IN HIGHER EDUCATION 127
Huang Wen
ANALYSIS OF THE CHALLENGES AND STRATEGIES FOR IMPLEMENTING INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION 129
Jiexia Zhong
CHARACTERISTICS AND ESSENCE OF EDUCATIONAL LEADERSHIP CONCEPT: THEORETICAL DISCUSSION 131
Jiexia Zhong, Iryna Bilous
THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT ON THE FORMATION OF LEADERSHIP QUALITY 133
Lan Yaolei
TECHNOLOGIES OF PERSONALITY-ORIENTED EDUCATIONAL PROCESS 136
Lan Yaolei
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON DISTANT EDUCATIONAL SERVICES 138
Li Lili
NURTURING TOMORROW'S LEADERS: STRATEGIES FOR DEVELOPING LEADERSHIP COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS 139
Li Xiulian
INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES OF LEARNING AND THEIR APPLICATION IN THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS ... 140
Li Xiulian
THE ROLE OF ICT IN TEACHER EDUCATION AND ITS IMPACT ON MODERN LEARNING 142
Li Yida
HARNESSING AUGMENTED REALITY FOR ENHANCED LEARNING EXPERIENCES IN EDUCATION 143
Li Zhilu
TECHNOLOGIES OF CREATIVE PERSONALITY FORMATION IN MODERN EDUCATION 144
Li Zhilu
EMERGING TECHNOLOGIES FOR CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT 147
Liao Rongrong
GAMIFICATION IN EDUCATION: TRANSFORMING ENGAGEMENT AND MOTIVATION THROUGH PLAYFUL LEARNING STRATEGIES 149
Lin Zhicai
COMPUTERIZATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A MANAGEMENT PERSPECTIVE ON NAVIGATING DIGITAL TRANSFORMATION 150
Lin Zhicai, Nataliia Livitska
THE CURRENT STATE OF DIGITIZATION IN HIGHER EDUCATION 152

Liu Changyi
DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS AN INNOVATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS 154
Liu Changyi
EDUCATIONAL SIGNIFICANCE AND FUTURE PROSPECTS OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES 155
Liu Haijian, Iryna Bilous
THE APPLICATION OF MODERN INNOVATIVE MANAGEMENT TECHNOLOGY IN THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS..... 157
Liu Haijian
VISUALIZED TEACHING: FROM INTUITIVE TO PERSONALIZED APPROACHES..... 160
Liu Han
CULTIVATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATION ABILITY IN PHYSICAL EDUCATION..... 162
Liu Lijun
EMPOWERING EDUCATORS: BEST PRACTICES FOR LIFELONG CAREER DEVELOPMENT..... 164
Xu Pengfei
THE ROLE OF DIGITAL TOOLS IN ENHANCING LEARNING OUTCOMES IN HIGHER EDUCATION..... 166
Pan Sihe
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN IMPLEMENTING PROJECT-BASED LEARNING IN SECONDARY EDUCATION..... 167
Pan Xu
MENTORSHIP MATTERS: CULTIVATING LEADERSHIP SKILLS IN TOMORROW'S EDUCATORS 168
Pan Xu
CULTIVATING LEADERSHIP IN FUTURE EDUCATORS: EXPLORING THE TRANSFORMATIVE ROLE OF MENTORSHIP..... 169
Peng Canxing
RESEARCH ON PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF MUSIC TEACHERS IN MINORITY AREAS IN NORTHWEST CHINA FROM THE PERSPECTIVE OF LOCAL KNOWLEDGE 170
Song Xilian
INNOVATIVE MANAGEMENT STRATEGIES FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS: ADDRESSING CHALLENGES AND LEVERAGING OPPORTUNITIES IN THE DIGITAL AGE 172
Song Xilian
TECHNOLOGICAL INTEGRATION IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS: MANAGING CHANGE IN THE DIGITAL ERA 174
Wang Le
PEDAGOGICAL READINESS FOR INNOVATION: MODERN APPROACHES TO PROFESSIONAL DEVELOPMENT..... 175

Wang Le
TEACHER READINESS FOR INNOVATION IN EDUCATION: COMPONENTS, CHALLENGES, AND STRATEGIES FOR EFFECTIVE IMPLEMENTATION 177
Wang Yanjie
AI IN ACTION: PERSONALIZING LEARNING ENVIRONMENTS FOR FUTURE EDUCATIONAL LEADERS 179
Wang Yanjie
EXPLORING THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PERSONALIZED LEARNING ENVIRONMENTS IN THE TRAINING OF SPECIALISTS IN THE FIELD OF MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS 180
Xu Pengfei
DIGITAL TRANSFORMATION: LEVERAGING TECHNOLOGY TO BOOST LEARNING OUTCOMES IN HIGHER EDUCATION 182
Zhang Gege
HARMONIZING SKILLS: DEVELOPING INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE IN FUTURE MUSIC EDUCATORS 183
Zhang Lifu
DEVELOPING EDUCATIONAL LEADERSHIP SKILLS 184
Zhang Lifu
THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF ONGOING CHANGE 186
Zhao Lei, Nataliia Livitska
THE CRITICAL ROLE OF THE ADMISSIONS MANAGEMENT TEAM AND THE BOUNDARIES OF THEIR RESPONSIBILITIES 187
Zhao Lei
THE ROLE OF GUIDANCE AND COUNSELING SERVICE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 189
Zhao Qian
CAUSES AND PRECONDITIONS OF CONFLICTS IN PEDAGOGICAL TEAMS 190
Zhao Qian
THE KEY TO CONFLICT RESOLUTION: CONFLICT MANAGEMENT 192
Zheng Xiaolang
FORMATION OF THE CREATIVE PERSONALITY OF STUDENTS BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE MODERN HIGHER EDUCATION SYSTEM 193
Zhong Wenyi
MODERN LEARNING MANAGEMENT SYSTEM: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES 195
Zhong Wenyi
REVOLUTIONIZING EDUCATION DEVELOPMENT MANAGEMENT: USING THE POWER OF TECHNOLOGY TO IMPROVE QUALITY 197

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 2. СТРАТЕГІЇ І ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ / SECTION ON THEMATIC AREA 2. STRATEGIES AND TECHNOLOGIES FOR PRESCHOOL'S AND PRIMARY'S EDUCATION DEVELOPMENT .. 199

Катерина Буряк

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ САМООЦІНЮВАННЯ ТА ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ОЦІНЮВАННЯМ ВЧИТЕЛЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 199

Єгор Бубирьов

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 201

Ірина Білоус

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: НОРМАТИВНІ ВИМОГИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ203

Олександр Ветошкін

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАЙБУТНЄ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ: ЧИ ПІДДАЄТЬСЯ ЗАМІНІ РОЛЬ ВИКЛАДАЧА? 206

Леся Гладун

ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ПРОЄКТИ: СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ У РОБОТІ ЗІ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ 209

Ольга Главацька, Анастасія Гурська

КАЗКОТЕРАПІЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ212

Ірина Гончарук

ЗАСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» 215

Ольга Главацька

ЗНАЧЕННЯ МОВЛЕННЄВО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ 217

Антоніна Дем'янюк

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 221

Олена Дроздова

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 223

Оксана Дарчук, Юлія Кулінка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ 226

Ольга Довбенко

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ 228

Тетяна Довженко

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З БАТЬКАМИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 230

Олена Дюрков

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ 232

Ірина Жаркова
РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ WEB-QUEST 233
Марія-Анастасія Зачкевич
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 237
Лариса Зданевич, Христина Сковронська
МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РАННЬОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ 239
Тетяна Іванченко, Тетяна Довженко
ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА» 241
Ольга Китинська
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 244
Галина Ковалець
РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ 246
Денис Лещишин, Тетяна Довженко
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю УЧНІВ 248
Надія Лазарович
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ ЗДО 252
Ірина Небитова, Олександр Міщенко
ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ 255
Людмила Пастернак
РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ 257
Оксана Писарчук, Ростислав Руденський
ГУМОРИСТИЧНІ ЗАСОБИ У СТРУКТУРІ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 259
Тетяна Поврозник
ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 262
Паула Поперечна
ВПРОВАДЖЕННЯ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 264
Олена Сас
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 266
Олена Слободян
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ 268

Світлана Слободянюк
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 269
Ольга Чикурова
ІННОВАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ 271
Максим Чикуров
СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 273
Андріана Шишак
КАЗКА ЯК ЗАСІБ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРИРОДОЮ 275

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ / SECTION ON THEMATIC AREA 3. ENSURING THE QUALITY OF INCLUSIVE EDUCATION 279
Василь Барладин
ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ 279
Ольга Главацька, Анна Майборода
ВПРОВАДЖЕННЯ В ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ РОБОТИ ІЗ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ 280
Ольга Главацька, Галина Олійник
ГРА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ 283
Ольга Главацька, Оксана Орищак
ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ 286
Андрій Дідур
СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ 289
Наталія Дуб
МЕРЕЖЕВІ ФОРМИ ЯК РЕСУРСИ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В МЕДИЧНИХ ЗВО 290
Віктор Кавецький
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗДО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 293
Олександр Квак
ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ 295
Любов Костик, Валентина Гончаренко
РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ЯК ЗАСІБ МОВЛЕННЄВОГО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 297

Ольга Лоб
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТА ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВО ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ 300
Наталія Матвеєва
ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ 303
Людмила Мацук
МІЖНАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ . 305
Ірина Секелик
ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 307
Тетяна Каменщук
ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО МАРШРУТУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ... 309
Svitlana Fedorenko
PRICIPLES AND APPROACHES TO INCLUSIVE EDUCATION 312

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 4. МЕДІАОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ / SECTION ON THEMATIC AREA 4. MEDIA EDUCATION AND SOCIAL COMMUNICATIONS IN THE CONDITIONS OF SOCIAL TRANSFORMATIONS..... 315
Антон Васько
РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ 315
Вікторія Гальченко, Анна Гончарук
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 318
Олена Конопліцька
ДО ПИТАННЯ ПРО МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ОСВІТЯН..... 321
Тетяна Лебідь
ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЗЕЮ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ..... 323
Назар Лівіцький
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ ДО НОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА 325
Олександра Патряк
РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПОДОЛАННЯ ЦИФРОВОЇ НЕРІВНОСТІ..... 327
Елеонора Угрин
НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ 330

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 5. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В НЕПЕРЕРВНІЙ ОСВІТІ / SECTION ON THEMATIC AREA 5. INNOVATIVE APPROACHES TO «LIFELONG EDUCATION» 332
Андрій Вельгач, Андрій Сомик
ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У STEM-ОСВІТІ ДОРОСЛИХ..... 332
Олександр Гомотюк
АКТУАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЙОСИФА СЛІПОГО 333
Віктор Заленський
ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ 335
Павло Коляса, Назарій Дуда
STEM ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ ДЛЯ ДОРОСЛИХ 337
Дмитро Мазуренко
ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ 339
Олександр Островський
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 340
Андрій Пашков
КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ 342
Микола Прищепов
КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 345
Вікторія Савіцька
ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НЕПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ 347
Іванна Федоришин
СУЧАСНІ МОДЕЛІ САМОНАВЧАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ 350
Роман Шемечко
ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ 352
Валентина Шиманська
ТЬЮТОРСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В ГАЛУЗІ ОСВІТИ 353
Раїса Шулигіна
ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ 356
Miroslav Kopnický
INOVATÍVNE PRÍSTUPY V PEDAGOGIKE K CELOŽIVOTNÉMU VZDELÁVANIU..... 359

Ангеліна Галандюк
ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОШКІЛЬНЯТ 362
Cheng Shiyi
DEVELOPMENT AND SIGNIFICANCE OF MANAGEMENT CULTURE IN EDUCATION 364
Cheng Shiyi
OPTIMIZATION STRATEGIES OF EDUCATIONAL MANAGEMENT CULTURE 365
Zhu Yi
BASIC PRINCIPLES OF THE EDUCATIONAL PROCESS MANAGEMENT . 367
Zhu Yi
FORMATION OF A POSITIVE IMAGE OF A MODERN LEADER 368
Xuhui Zhang
IMPLEMENTATION OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL METHODS IN EDUCATION 369
Xuhui Zhang
SOCIO-PSYCHOLOGICAL METHODS IN EDUCATION MANAGEMENT... 371

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 1. УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІН: НОВІ МОДЕЛІ І ТЕХНОЛОГІЇ

SECTION ON THEMATIC AREA 1. MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF CHANGE: NEW MODELS AND TECHNOLOGIES

Павло Барладин,
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки»,
Західноукраїнський національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Змішане навчання є освітньою концепцією, при якій застосовується комбінація самостійних онлайн-занять та очних занять із викладачем. Основною перевагою такого способу є можливість здійснення ефективного контролю за ключовими параметрами навчання: місцем, часом, насиченістю та інтенсивністю подачі матеріалу. При цьому для викладача відкриваються широкі можливості для поєднання традиційної методології із новаторськими рішеннями у сфері викладання. Змішане навчання орієнтоване не так на класичну підготовку здобувача освіти, який опановує певний набір знань, а на формування здатності самостійно шукати необхідну інформацію та творчо підходити до вирішення комплексних завдань [1]. Тому кожен викладач ЗВО задається питанням, за допомогою якої методики студенти мають осягнути необхідний обсяг навчального матеріалу при достатній частці докладання самостійних зусиль, щоб отримати найбільший ефект від освітнього процесу [2].

В основу розробки різних методів освіти покладено підходи, що відрізняються один від одного залежно від мети застосування. Так, діяльнісний підхід до навчання спрямований на стимулювання активної участі здобувача освіти в процесі отримання знань; формування освітнього середовища, у якому студент виробляє навички самостійності та усвідомлює особисту відповідальність за прийняття рішень; створення атмосфери взаємної довіри та поваги педагога до студентів і навпаки; системну об’єктивацію контролю успішності здобувачів освіти та вироблення у них здатності до самооцінки, що підвищує рівень освітньої активності. Процес змішаного навчання має викликати задоволення в учасників освітнього процесу за результати власної діяльності та переживання позитивних емоцій при досягненні проміжних етапів навчання без ознак будь-якого примусу.

Для того, щоб освітня програма була найбільш ефективною, необхідно враховувати основні характеристики змішаного навчання. Це стосується придбання сучасного комп’ютерного обладнання з новим програмним забезпеченням; побудови локальної мережі навчального закладу з доступом до Інтернету; організації освітнього порталу із забезпеченням доступу із будь-

якого пристрою; підготовки та дидактичного аналізу навчальних дисциплін для поділу матеріалу на блоки з визначенням найбільш оптимальної методології викладання; акцентування уваги на наочності та інтерактивності навчального матеріалу при його вивченні та підсумковому тестуванні; підготовку викладачів, системних адміністраторів; розробляти дидактичні матеріали з управління процесом навчання, вирішення адміністративних питань; доведення до відома студентів інформації про особисту відповідальність за результати та ін.

Крім визначення відповідних методів змішаного навчання, важливим чинником є вирішення адміністративних та організаційних проблем. Навчальний матеріал, що використовується в межах змішаного навчання, підбирається за критерієм надмірності. Це дозволить гнучко налаштовувати формат навчання під конкретну мету з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента. Крім того, різноманітність освітнього контенту дозволяє забезпечити інші форми його подання (аналіз та синтез, проекти, ігри, дискусії).

Отож, впровадження нових форм і методів змішаного навчання (спочатку Covid-19, а нині війна в Україні) впливає на ефективність професійної діяльності викладача вищої школи. Відповідно однією з основних організаційних особливостей змішаного навчання є поступова трансформація традиційних схем освіти з пріоритетом на використання сучасних цифрових технологій та культивування у здобувачів освіти індивідуального підходу до отримання знань.

Список використаних джерел

1. Дяков С., Шоробура І., Ребуха Л. Методичне забезпечення змішаного навчання у вищих військових навчальних закладах. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2024. № 5 (139). С. 151–160. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/дякуов.pdf

2. Ребуха Л. З. Необхідність інтеграції цифрової освіти у вищу школу: виклики та можливості. *Інноваційні підходи до розвитку технологій та економіки*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Свалява, Україна, 28 черв. 2024 р.). Свалява, 2024. С. 251–254. URL: https://iadte.wunu.edu.ua/iadte-2024.pdf

Ростислав Барабаш,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Конфлікти в закладах освіти є неминучим явищем, що виникає у процесі взаємодії між учасниками освітнього середовища. Їхнє ефективне вирішення є

важливою складовою створення сприятливого середовища для навчання та розвитку. Серед сучасних методів управління конфліктами вагоме місце посідають тренінгові технології, які забезпечують можливість не лише вирішувати конфлікти, а й запобігати їхньому виникненню.

Тренінг – це систематичне набуття знань, умінь, навичок і атитюдів, спрямоване на покращення виконання діяльності у певній галузі [5]. Тренінг, який виступає ключовою методикою навчання вирішенню конфліктів, на думку західних експертів, має очевидні переваги. Серед них можна виділити глибоке занурення в проблему, опанування нових моделей поведінки, участь у рольових іграх, а також аналіз і усвідомлення власних дій. [1; 2]. Тренінг орієнтований на зміну когнітивних установок і поведінки учасників, що стає можливим лише за умови ретельної розробки програми, забезпечення зворотного зв'язку та використання методів оцінки його результативності [3]. Тренінги з вирішення конфліктів у закладах освіти спрямовані на розвиток навичок комунікації, управління емоціями, розуміння причин конфліктів та пошуку конструктивних рішень. Вони передбачають використання інтерактивних методів, таких як моделювання конфліктних ситуацій, рольові ігри, аналіз кейсів та дискусії. Це дає змогу учасникам на практиці відпрацьовувати техніки вирішення конфліктів, зокрема медіацію, активне слухання та формування домовленостей.

Тренінгова форма занять істотно відрізняється від традиційних, загальноприйнятих методів навчання. Класичне навчання здебільшого спрямоване на отримання правильних відповідей і акцентує увагу на передачі та засвоєнні знань, а не на критичному або творчому пошуку нових рішень. У свою чергу, навчальний тренінг орієнтований на зміну ставлення, засвоєних знань чи поведінкових навичок учасників через отримання нового корисного досвіду, що сприяє досягненню максимальної ефективності в їхній майбутній професійній діяльності [4, с. 26].

Важливим аспектом тренінгів є розвиток емоційного інтелекту, який відіграє ключову роль у запобіганні конфліктам. Учасники тренінгів навчаються усвідомлювати власні емоції, розпізнавати емоційний стан інших людей та реагувати на нього конструктивно. Це сприяє створенню атмосфери довіри та взаєморозуміння в освітньому середовищі.

Тренінгові технології також дають змогу працювати з різними категоріями учасників освітнього процесу, зокрема учнями, педагогами та батьками. Для учнів тренінги спрямовані на розвиток соціальних навичок, поваги до думок інших і толерантності. Для педагогів тренінги акцентують увагу на техніках запобігання конфліктам у класі та ефективній взаємодії з колегами та батьками. Для батьків тренінги надають знання та навички, необхідні для конструктивного вирішення конфліктів у спілкуванні з дітьми та педагогами.

Однією з переваг тренінгових технологій є їхня здатність створювати умови для рефлексії та аналізу власної поведінки в конфліктних ситуаціях. Це сприяє формуванню культури ненасильницького спілкування та розвитку стратегії співробітництва, що має вирішальне значення для ефективного управління конфліктами.

Тренінгові технології є потужним інструментом у вирішенні конфліктів у закладах освіти. Вони сприяють розвитку комунікаційних та емоційних навичок, підвищують рівень взаємодії між учасниками освітнього процесу та створюють сприятливе середовище для навчання та виховання. Використання таких технологій є необхідною умовою для забезпечення гармонійного розвитку освітніх закладів у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Білова М. Е. Теоретичні основи психологічного тренінгу : метод. рекомендації. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 36 с.

2. Гармаш Г. І. Соціально-психологічний тренінг як вид активного соціально-психологічного навчання. *Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє:* матеріали Всеукр. наук. конф. з міжнар. уч. Черкаси: ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. 328 с.

3. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с.

4. Черпак А. Є., Бутенко Н. Ю. Тренінг управлінських компетенцій : навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2011. 444 с.

5. Salas E., Nichols D. R., Driskell J. E. Testing three team training strategies in intact teams: *A meta-analysis. Small Group Research.* 2007. Vol. 38(4). P. 471–488.

Ігор Булавський,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

У сучасному світі питання управління закладами освіти набуває дедалі більшої актуальності, враховуючи зростаючу складність суспільних викликів та необхідність адаптації до нових умов. Успішне функціонування освітніх закладів значною мірою залежить від ефективності управлінських моделей, які застосовуються у їх діяльності. Міжнародний досвід у цій сфері демонструє різноманітність підходів, що базуються на інтеграції технологій, орієнтації на результати та участі зацікавлених сторін.

Перш за все, важливо зазначити, що сучасні моделі управління освітою все частіше орієнтуються на концепцію децентралізації. Цей підхід передбачає передавання значної частини повноважень та відповідальності на місцевий рівень [1]. Наприклад, у країнах Скандинавії школи отримують значну автономію у прийнятті рішень, що сприяє їхньому пристосуванню до місцевих потреб. Водночас, такий підхід вимагає високого рівня професійної підготовки управлінців, здатних забезпечити ефективну реалізацію стратегій розвитку.

Ще одним важливим елементом є впровадження принципів корпоративного управління. Залучення різних зацікавлених сторін, таких як

батьки, місцеві громади та бізнес, сприяє створенню сприятливих умов для розвитку освітніх закладів [3]. У багатьох країнах Європейського Союзу активно використовуються практики публічно-приватного партнерства, що дозволяє зменшити навантаження на державний бюджет і забезпечити доступ до інноваційних рішень.

Технологічна інтеграція є ще одним важливим аспектом сучасних моделей управління освітою. У багатьох країнах активно використовуються системи управління навчанням (Learning Management Systems), що дозволяють автоматизувати рутинні процеси, підвищити прозорість та забезпечити доступ до освітніх ресурсів у будь-який час. Зокрема, у Сінгапурі освітні заклади широко впроваджують цифрові платформи для моніторингу успішності учнів та планування навчального процесу.

Не менш важливим є акцент на розвиток лідерських якостей у керівників закладів освіти [2]. У США та Великобританії особлива увага приділяється підготовці освітніх лідерів через спеціальні програми та тренінги. Це сприяє формуванню стратегічного бачення та здатності до прийняття інноваційних рішень у складних умовах.

Для України міжнародний досвід може стати основою для впровадження нових підходів в управління закладами освіти. Особливого значення набувають адаптація принципів децентралізації, розвиток публічно-приватного партнерства та інтеграція цифрових технологій. Водночас, необхідно враховувати національні особливості та соціально-економічний контекст, що визначатиме ефективність застосування цих моделей. Успішне впровадження сучасних моделей управління освітою в Україні вимагатиме комплексного підходу, що включатиме законодавчі зміни, підвищення кваліфікації управлінців та створення сприятливих умов для інновацій.

Список використаних джерел

1. Децентралізація управління професійно-технічною освітою / авт. кол. В. І. Свистун, Д. Д. Айстраханов, Г. В. Єльникова та ін. К. : Педагогічна думка, 2012. 356 с.

2. П’ятигора Л. С., Бабенко І. В. Розвиток лідерських якостей майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти у процесі професійної підготовки. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXXI Каришинські читання)* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 110 річниці університету (м. Полтава, 30–31 травня 2024 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2024. С. 133–135.

3. Юрчишена Л. В. Принципи корпоративного управління: міжнародний досвід та впровадження в університетах. *Ефективна економіка.* 2020. № 8. URL: http://195.34.206.236/handle/123456789/887

Олена Василевич,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Ганна Зварич,
доктор філософії освітніх, педагогічних наук,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Сучасна система освіти ставить високі вимоги до професійної компетентності керівників закладів освіти. Успішне управління, зокрема в умовах реформування та змін, потребує від керівника наявності розвинених лідерських якостей, що дають змогу ефективно організовувати освітній процес, мотивувати колектив і забезпечувати сталість позитивних якісних змін. Одним із дієвих інструментів для розвитку лідерських якостей є тренінгові технології, які сприяють формуванню необхідних навичок, особистісних характеристик та професійних компетенцій.

Тренінгові технології – це сучасна форма навчання, яка базується на інтерактивних методах і спрямована на розвиток практичних навичок, особистісних якостей та професійних компетенцій. Головною особливістю тренінгів є їхня орієнтація на активну участь слухачів, створення умов для взаємодії, обміну досвідом та формування нового підходу до вирішення професійних завдань. Тренінги спрямовані на розвиток самопізнання, критичного мислення, здатності до командної роботи, комунікаційних навичок та прийняття рішень. Вони дають змогу керівникам закладів освіти аналізувати власний стиль управління, розпізнавати сильні та слабкі сторони, а також будувати ефективну стратегію взаємодії з колективом. Одним із ключових завдань тренінгів є створення умов для формування емоційного інтелекту, що має важливе значення для лідера.

Використання тренінгових технологій сприяє підвищенню стресостійкості керівників, яка є важливою в умовах швидких змін і високої невизначеності. Розвиток цієї якості дає змогу керівникам зберігати впевненість у складних ситуаціях, швидко реагувати на виклики та приймати обґрунтовані рішення. Завдяки тренінгам керівники вчаться працювати з опором до змін серед педагогів та знаходити ефективні способи їхньої мотивації.

Основні принципи тренінгового підходу зосереджені на тому, щоб забезпечити активну участь кожного учасника в навчальному процесі. Це означає, що учасники не просто слухають лекції, а активно взаємодіють, вносячи свій вклад у навчання. Принцип практичної спрямованості полягає в тому, щоб тренінги зосереджувалися на реальних ситуаціях, що дозволяє учасникам отримувати корисний досвід для використання у своїй роботі. Важливою складовою є рефлексія, коли учасники оцінюють власний досвід, аналізують свої помилки та розуміють, як їх уникати в майбутньому. Крім того,

принцип індивідуалізації означає, що тренінги враховують особливості кожної людини, дозволяючи адаптувати навчальний процес до потреб та можливостей учасників.

Тренінгові технології є важливим інструментом для розвитку лідерських якостей у керівників освітніх закладів, що дають можливість не лише отримати теоретичні знання, а й набувати практичного досвіду. Завдяки таким методам, як симуляції, рольові ігри, моделювання ситуацій, мозкові штурми та дискусії та кейс-методи, учасники тренінгів можуть опановувати навички управління командою в різних ситуаціях. Такі методи дозволяють учасникам відразу застосовувати отримані знання та навички на практиці, що робить процес навчання більш ефективним і результативним. Тренінги також сприяють розвитку емоційного інтелекту, допомагаючи краще розуміти свої емоції та емоції інших людей, що важливо для створення довірливих відносин у колективі. Участь у тренінгах дозволяє підвищити самооцінку та впевненість у власних силах, долати внутрішні бар'єри. Крім того, вони допомагають формувати власний стиль управління, даючи можливість лідерам аналізувати та вдосконалювати свій підхід до керівництва.

Практичне застосування тренінгових технологій у підготовці керівників освітніх закладів охоплює широкий спектр тем, зокрема управління конфліктами, ефективну комунікацію, тайм-менеджмент, стратегічне планування та управління змінами. Ці напрямки допомагають керівникам отримати практичні навички, необхідні для вирішення складних ситуацій і вдосконалення управлінської діяльності. Тренінги проводяться у форматі малих груп, що сприяє активній участі кожного учасника. Використання інтерактивних методів, таких як мозковий штурм, моделювання ситуацій та групові дискусії, створює умови для обміну досвідом і розробки ефективних рішень у реальних професійних ситуаціях. Це дозволяє учасникам отримувати нові знання і практикувати їхнє застосування безпосередньо під час навчання.

Окрему увагу слід приділити тренінгам, спрямованим на розвиток стратегічного мислення, планування та управління змінами. У сучасних умовах саме здатність стратегічно мислити є однією з визначальних якостей успішного керівника. Тренінги допомагають не лише розробляти стратегії, а й впроваджувати їх у реальну діяльність закладу освіти, забезпечуючи досягнення поставлених цілей.

Важливим аспектом застосування тренінгових технологій є розвиток навичок управління людськими ресурсами. Це включає делегування обов'язків, оцінювання результативності роботи персоналу, вирішення конфліктів та створення сприятливого робочого середовища.

Тренінгові технології є універсальним інструментом для формування лідерських якостей у керівників закладів освіти. Вони забезпечують розвиток особистісного потенціалу, покращують управлінські навички та сприяють успішному функціонуванню освітніх закладів. У сучасному світі, де зміни відбуваються швидко та постійно, здатність керівника ефективно реагувати на виклики є ключем до забезпечення якісної освіти.

Тренінгові технології є ефективним інструментом для розвитку лідерських якостей керівників закладів освіти. Вони сприяють формуванню навичок управління, розвитку емоційного інтелекту, вдосконаленню комунікаційних вмінь та створенню умов для професійного зростання. Інтеграція тренінгів у систему підготовки керівників освітніх установ дозволяє забезпечити їхню готовність до вирішення сучасних управлінських викликів.

Список використаних джерел

1. Дрючило О.А., Кордонська А.В. Тренінгові технології навчання як засіб розвитку професійних компетенцій майбутніх фахівців. 2013. URL: https://fpo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/10
2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с.
3. Черпак, АЄ., Бутенко, НЮ., 2011. Тренінг управлінських компетенцій : навчальний посібник. К. : КНЕУ, 444 с.

Олександр Вітів,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Антоніна Дем'янюк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність дослідження інноваційних технологій навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти зумовлена численними змінами в глобальному освітньому середовищі, які виникають під впливом технологічних, соціальних та економічних трансформацій. В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, а також впровадження новітніх методів навчання, необхідність адаптації освітніх процесів до сучасних вимог стала однією з ключових проблем вищої освіти. Інноваційні технології, такі як електронне навчання, мобільні платформи, віртуальні симуляції, а також застосування методів гейміфікації, сприяють підвищенню ефективності навчання, забезпечують гнучкість і доступність освіти, дозволяють створювати інтерактивні та персоналізовані освітні програми.

У зв'язку з цим, дослідження ролі та впливу інноваційних технологій на процес навчання в закладах вищої освіти є надзвичайно важливим для формування стратегії розвитку сучасної освіти. Визначення ефективних методик інтеграції новітніх технологій в освітній процес дозволяє не тільки покращити якість освіти, але й створити умови для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних успішно адаптуватися до змінюваного професійного середовища.

Інновація, що походить від англійського «innovation», означає

нововведення в певній галузі науки. Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність», інновації – це нові або вдосконалені технології, продукти чи послуги, що покращують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери. В педагогіці інновації слід розглядати як впровадження нових ідей, технологій та методів, що сприяють покращенню освітнього процесу. Технологія, в свою чергу, є наукою про методи забезпечення людських потреб через технічні засоби. В освіті інноваційні технології передбачають застосування нових методів і засобів навчання для підвищення ефективності процесу та досягнення нових освітніх результатів. Таким чином, інноваційні технології навчання сприяють організації освітнього процесу таким чином, щоб досягнути головних цілей сучасної освіти [1].

До основних видів інноваційних технологій навчання доцільно віднести кілька наступних ключових підходів [2]:

– технології особистісно-орієнтованого навчання зосереджуються на врахуванні індивідуальних потреб і можливостей здобувачів освіти, забезпечуючи гнучкість і адаптацію освітнього процесу.

– інтерактивні технології сприяють активній взаємодії між учасниками освітнього процесу, стимулюючи обговорення, колективну діяльність та розвиток критичного мислення.

– технології формування творчої особистості акцентують увагу на розвитку креативних здібностей здобувачів вищої освіти через нестандартні методи навчання.

– дистанційні технології навчання забезпечують гнучкість у виборі часу та місця навчання, з використанням сучасних комунікаційних платформ для підтримки освітнього процесу в онлайн-форматі.

Інноваційні процеси впливають не лише на методи й підходи до навчання, а й на організацію освітнього процесу в цілому. Сучасні заклади вищої освіти все частіше звертаються до застосування інновацій для удосконалення своєї діяльності. Інноваційний підхід передбачає використання новаторських методів для вирішення проблем і досягнення цілей, що включає застосування нових технологій, стратегій та інструментів. В рамках вищої освіти інновації охоплюють кілька ключових напрямів, зокрема, створення електронних баз даних, що полегшують організацію навчально-наукової діяльності, а також розробку навчально-методичних матеріалів з питань вищої освіти. Електронні системи мають високу ефективність в упорядкуванні та зберіганні інформації, що дає змогу цифровим способом відображати логічні зв’язки та взаємозв’язки даних. Такі бази даних можуть бути складені з різноманітних підмножин, що адаптуються до вимог конкретних прикладних програм та їх користувачів, що сприяє більш ефективній організації освітнього процесу [3].

Використання електронних ресурсів у процесі організації освітнього процесу сприяє створенню сприятливого навчального середовища для здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників. Цифровізація текстової інформації та інтеграція мультимедійних технологій відкриває нові можливості для кожного учасника освітнього процесу, дозволяючи ефективно використовувати різноманітні онлайн-платформи, які сприяють підвищенню

якості навчання. Зокрема, участь у вебінарах, онлайн-курсах, семінарах і дистанційних конференціях дозволяє не лише систематизувати знання, а й значно покращити наукову діяльність учасників освітнього процесу. Завдяки цьому, підвищується рівень професійної підготовки, сприяючи розвитку критичного мислення, навичок самостійної роботи та інтеграції новітніх знань у практичну діяльність [3].

Отже, інноваційні технології навчання в закладах вищої освіти є важливим інструментом для вдосконалення освітнього процесу та досягнення високих результатів у підготовці здобувачів вищої освіти. Вони дозволяють впроваджувати новітні методи навчання, які орієнтовані на індивідуалізацію процесу навчання, розвиток критичного мислення, творчих здібностей та підвищення ефективності засвоєння матеріалу. Використання цифрових платформ, мультимедійних засобів та дистанційних технологій значно полегшує доступ до освіти, сприяє розвитку самостійності учасників освітнього процесу та забезпечує високий рівень наукової і практичної підготовки. Впровадження інноваційних технологій є необхідним кроком для інтеграції вищої освіти в глобальні освітні процеси та підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Білоус І., Дем’янюк А., Кричківська О. Інноваційні технології навчання в контексті розвитку сучасної освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* 2022. № 1 (349), Ч. І. С. 136–146.

2. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.

3. Кучер В., Рожнова Т. Застосування інновацій у процесі організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти в умовах магістратури. *Український педагогічний журнал.* 2023. № 3. С. 155–162.

Віктор Гнатів,
здобувач освіти групи ФКСм-21,
Західноукраїнський національний університет,
Едуард Маляр,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЮНИХ БІГУНІВ НА СЕРЕДНІ ДИСТАНЦІЇ

Аналіз робочих щоденників тренерів (всього 30 осіб), які тренують бігунів на середні дистанції віком 14-15 років, щодо обліку тренувальної роботи, характеру тренувального процесу та оцінки стану спортсменів показав, що «…в річному циклі підготовки бігове навантаження має досить різноманітний цільовий напрямок: бігова робота в аеробному, анаеробному та змішаному режимах, засоби загальної фізичної підготовки, вдосконалення

швидкісно-силових якостей, засоби активного відпочинку та відновлення; елементи режиму дня спортсмена, самопочуття, відносини з оточуючими та ін.» [1].

Крім характеру бігових навантажень докладно описують режим дня вихованців 92,4 % тренерів, особливості швидкісно-силової підготовки - 73,9% фахівців, засоби активного відпочинку знайшли відображення в 47, 9% записів, засоби ЗФП лише 39,7% тренерів [2].

Швидко-силова підготовка не завжди дає можливості об'єктивно оцінювати загальний обсяг та інтенсивність використовуваних засобів та виявити їх спрямованість, проте вибірковий аналіз дозволяє встановити загальні закономірності у її реалізації [4].

Тому при аналізі та узагальненні даних особлива увага приділялася «…питанням:

– ефективності застосування засобів спортивного тренування (їх обсяг та інтенсивність);

– особливостям періодизації та побудови річного циклу тренування юних легкоатлетів;

– величини обсягу швидкісно-силового навантаження та його місце у річному циклі тренування;

– поєднання швидкісно-силового навантаження з вихованням інших фізичних якостей» [2; 3].

При аналізі записів тренерів враховувалися такі параметри тренувальних навантажень у річному циклі [4]:

– обсяг бігової підготовки;

– обсяг загальної фізичної підготовки;

– обсяг вправ швидкісно-силової спрямованості.

Аналіз бігового навантаження проводився за наступними видами інтенсивності:

– навантаження аеробного характеру, верхньою межею яких є швидкість бігу, що відповідає поріг анаеробного обміну (ПАНО), що мають відновлювально-розвивальну спрямованість;

– змішані (аеробно-анаеробні) навантаження, нижньою межею яких є ПАНО, а верхньою – швидкість бігу, що відповідає критичній потужності (досягнення максимального Vo2), що мають розвиваючу спрямованість;

– анаеробні навантаження (субмаксимальної та максимальної потужності) [2].

«Порогова швидкість» юних бігунів на середні дистанції характеризується ЧСС – 150-160 уд./хв; критична швидкість характеризується ЧСС 180-195 уд./хв.

«Виявлено наступну тенденцію у розподілі бігового навантаження у річному циклі тренування бігунів на середні дистанції 14-15 років навчально-тренувальних груп:

– загальний обсяг бігу коливається від 1080 до 1320 км при середньому значенні 1211км – 1 рік; від 1300 до 1480 км при середньому значенні 1386 км – 2 рік; від 1450 до 1900 км при середньому значенні 1675 км – 3 рік;

– обсяг бігу в аеробному режимі: від 990 до 1190 км при середньому значенні 1090 км, тобто. 90% від загального обсягу – 1 рік; від 1150 до 1290 км за середнього значення 1220 км (88% від загального обсягу) – 2 рік; від 1260 до 1770 км при середньому значенні 1515 км (90,4%) – 3 рік;

– обсяг бігу в аеробно-анаеробному режимі: від 70 до 100 км при середньому значенні 85,4 км (7% від загального обсягу) – 1 рік; від 120 до 150 км при середньому значенні 135 км (9,7 % від загального обсягу) – 2 рік; від 150 до 190 за середнього значення 170 км, (10.1% від загального обсягу) – 3 рік;

– біг в анаеробному режимі переважно проводиться на коротких відрізках, виконуваних повторно. Обсяг бігу становить: від 20 до 30 км за середнього значення 23,5 км (2% від загального обсягу бігового навантаження) – 1 рік; від 30 до 40 км за середнього значення 36,1 км (2,5% загального обсягу бігового навантаження) – 2 рік; 40-50 км за середнього значення 46 км (2,6%) – 3 рік» [1-4].

Аналіз щоденників тренерів показав, що у річному циклі підготовки бігове навантаження має певну спрямованість щодо їхнього річного розподілу. Так, явна перевага віддається тренувальній роботі, спрямованої на вдосконалення загальної витривалості, різко занижені обсяги бігових навантажень спрямованих на вдосконалення спеціальної витривалості бігунів на середні дистанції і вкрай малий обсяг бігових вправ на вдосконалення швидкісних якостей [1].

Що ж до швидкісно-силової підготовки, то вона фіксується в щоденниках епізодично і в дуже різноманітних формах вимірювання, що не дає можливості об’єктивно оцінити обсяг і інтенсивність використовуваних засобів, виявити її спрямованість. З вправ, застосовуваних для підвищення рівня швидкісно-силової підготовленості і що виражаються у цифрах протягом року можна назвати лише біг угору (10-15 км - 2 рік занять і 15-30 км - 3 рік занять), стрибки (3-4 тис. відштовхувань - 2 рік і 4-5 тис. відштовхувань - 3 рік) та спеціальні бігові вправи (від 15 до 30,5 км відповідно) [2, 3].

Список використаних джерел

1. Байдюк М.Ю., Галан Я.П., Молдован А.Д. Легка атлетика з методикою викладання : навч. посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 184 с.

2. Гах Р.В., Сапрун С.Т. Бігові види легкої атлетики: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 106 с.

3. Йопа Т.В. Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання легкої атлетики» для студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» освітнього рівня бакалавр. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020. 64 с.

4. Полулященко Т.Л. Легка атлетика з методикою викладання: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта. Фізична культура, 017 Фізична культура і спорт. Спорт / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Полтава: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. 89 с.

Роман Горбатий,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Богдан Сомик,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Управління змінами в закладах освіти є однією з ключових проблем сучасного освітнього менеджменту. У сучасному світі, що характеризується стрімким розвитком технологій, глобалізацією, постійними економічними та соціальними трансформаціями, заклади освіти змушені адаптуватися до нових викликів і змін. Це вимагає не лише удосконалення освітніх програм, але й змін у структурі, процесах управління та культурі організації.

Теоретичні підходи до управління змінами включають кілька основних моделей і концепцій, що можуть бути застосовані в освітньому середовищі. Однією з таких є модель Коттера, яка визначає вісім етапів успішного впровадження змін, серед яких формування відчуття нагальності, створення коаліції лідерів змін, розробка бачення і стратегії, а також закріплення досягнень. Іншим важливим підходом є модель Левіна, що підкреслює три ключові стадії: «розморожування» існуючого стану, «переміщення» до нового рівня і «заморожування» змін для забезпечення їх стабільності [1].

Практичні аспекти управління змінами в освітніх закладах передбачають створення стратегії змін, яка враховує специфіку навчального середовища, залучення всіх учасників освітнього процесу та ефективну комунікацію. Успішне впровадження змін потребує підготовки персоналу через навчання і розвиток, формування позитивного ставлення до змін, а також моніторингу та оцінки результатів. Зокрема, важливим є використання інструментів зворотного зв’язку для корекції процесу змін та забезпечення його відповідності поставленим цілям.

Управління змінами у закладах освіти також включає роботу з опором змінам. Причинами такого опору можуть бути страх перед невідомим, недостатність інформації, загроза стабільності або звичкам. Для подолання цих бар’єрів важливо застосовувати такі методи, як відкритий діалог, залучення персоналу до процесу прийняття рішень, забезпечення прозорості змін і демонстрація їхніх переваг для кожного учасника освітнього процесу.

Результативне управління змінами вимагає розуміння специфіки освітньої організації як соціальної системи. Це передбачає врахування таких факторів, як індивідуальні особливості персоналу, міжособистісні відносини, а також вплив зовнішнього середовища. Лідерство в цьому процесі відіграє ключову роль, адже саме лідери змін сприяють створенню візії, мотивують команду і

забезпечують координацію дій [2].

Таким чином, управління змінами в закладах освіти є багатогранним процесом, що поєднує теоретичні підходи і практичні рекомендації. Ефективне впровадження змін можливе лише за умови інтегрованого підходу, що враховує як особливості організаційної культури, так і специфіку освітнього середовища. Це дозволяє не лише забезпечити стійкість змін, але й сприяти підвищенню якості освіти та її відповідності сучасним вимогам суспільства.

Список використаних джерел

1. Березовська Н. І. Аналіз ефективності управління змінами в економічних відносинах з метою досягнень цілей сталого розвитку. *Наукові перспективи*. 2024. № 4(46). С. 470–483.

2. Щоголєва Л., Вознюк В. Стратегічне управління освітнім закладом як соціальною системою. *Нова педагогічна думка.* 2014. № 2. С. 237–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_2_70

Ольга Гриньку,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ МЕТОДІВ ПЕРЕКОНАННЯ В УПРАВЛІНСЬКОМУ СПІЛКУВАННІ

Переконання для управлінського спілкування слугує ключовим методом психолого-педагогічного впливу. В основі даного методу розлягається намірення керівника вплинути на свідомість викладача/педагога з метою реалізації певних змін у його емоційній/вольовій сферах, а також в способах мислення, в поведінці, знаннях, ціннісних орієнтаціях [4, с. 162–163]. Розглянемо сутнісні особливості цього методу і визначимо, яка роль йому відводиться.

Переконання виникає під час засвоєння особистістю природніх, ідеологічно-політичних, моральних та ін. знань. Відповідно існують науково-філософські, етично-естетичні, політико-правові, естетично-фахові (наприклад, психолого-педагогічні та ін.) переконання. Переконання поділяються на істинні й помилкові. Вони є цінними для особистості у тих випадках, коли сповна відповідають суб'єктивній дійсності. Другі мають здатність призвести до неправильних/аморальних учинків. Відповідно, хибність моральних уявлень визначають різні неістинні форми поведінки (взаємне приховування, підбурювання, неадекватність у взаєминах, зрада та ін.). Визначною властивістю особистості є переконаність – незламна віра в істинність особистих поглядів, ствердність у правильності власних принципів, котрі ґрунтується на світлій свідомості і ґрунтовному розумінні законів об'єктивної практики.

В освітньому процесі метод переконання видається важливою формою регулювання взаємин між управлінцем-керівником і педагогом, колективом, як дієвий спосіб стимулювання активності останніх. Зазначаємо, що ефективність переконання в управлінській комунікації залежить від інтелектуально-емоційного стану того, хто уміє переконувати, і того, кого переконують у

момент їх взаємовідносин [1, с. 81–82; 3, с. 207–208].

Сутність методу переконання полягає в тому, що одна особа впливає на іншу в основному силою логіки подачі різних аргументів, що викликають лояльне сприйняття/засвоєння усякої інформації. Цей метод особливо результативний тоді, коли є якась альтернатива, коли підлеглий може опиратися на критику, суперечність думок або поглядів при доведенні. Переконання має асоціюватися з почуттями і вірою. В управлінській роботі переконання використовується у формі групових та індивідуальних бесід, дискусій з метою формування усвідомленого ставлення до педагогічної роботи [2]. До методів переконання належать логічне переконання (використовує аргументацію та докази для встановлення своєї точки зору), емоційне переконання (в основі якого лежать емоції і почуття), етичне переконання (підґрунтям є моральні принципи і цінності), авторитетне переконання (засноване на визнанні і повазі професійної компетентності колег), логічне переконання (використовує аргументацію та докази для встановлення власної думки).

Підсумовуючи, можна сказати, що переконанню як дієвому методу в управлінському спілкуванні відводиться особлива роль, тому цю навичку необхідно розвивати кожному фахівцю, а тим більше керівнику освітнім закладом.

Список використаних джерел

1. Журавель Я. В. Деякі питання застосування методу переконання у публічному адмініструванні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 2020. № 2. С. 81–84.

2. Метод переконання. URL: https://stud.com.ua/61122/pedagogika/-metod_perekonanny

3. Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Освітня діяльність як основа національної ідентифікації: український досвід. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр.* 2020. Вип. 1 (11). С. 207–210.

4. Ткаля О. В. Переконання як сучасний метод адміністративно-правового впливу. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 162–167.

Володимир Грудзів,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Володимир Чайка,
доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Формування креативного мислення майбутніх керівників закладів освіти пов'язане з необхідністю адаптувати освітню систему до викликів сучасності та впроваджувати інноваційні методики управління в умовах частих змін у цій

сфері. Комп'ютерні технології відіграють важливу роль у такому процесі, забезпечуючи інструменти для творчої співпраці, моделювання, аналізу даних і активного обміну досвідом, що сприяє формуванню лідерів, здатних ефективно керувати закладами освіти в умовах динамічного світу.

Щоб дослідити визначену тему, варто закцентувати на сутності базового поняття «комп'ютерні технології». Комп'ютерні технології – це загальний термін, що охоплює використання комп'ютерних пристроїв для різних видів роботи з інформацією. У контексті навчання вони є освітніми технологіями, які містять спеціальні методи, програмне забезпечення та технічні засоби, спрямовані на підвищення ефективності освітнього процесу. Їхня основна мета – формувати навички роботи з інформацією, розвивати комунікативні здібності, готувати особистість до життя в інформаційному суспільстві, а також сприяти розвитку дослідницьких умінь і здатності ухвалювати оптимальні рішення [2, с. 232]. О. Чикурова зазначає, що комп'ютерні технології навчання – це «освітні технології, які передбачають застосування спеціальних способів, програмних і технічних комп'ютерних засобів задля підвищення ефективності освітнього процесу» [4, с. 70].

Креативне мислення сприяє підвищенню ефективності управлінської діяльності менеджерів, зокрема у сфері освіти. Його використання в управлінні допомагає забезпечити конкурентоспроможність закладів освіти, особливо в умовах динамічності та непередбачуваних змін у суспільстві [3, с. 152]. Креативне мислення керівників закладів освіти характеризується здатністю працювати в кількох напрямках одночасно, що нагадує «мережевий пошук» шляхів вирішення проблем. Помилка на окремому етапі не обов'язково впливає на коректність загального результату, адже таке мислення забезпечує можливість компенсувати невдалі напрями іншими успішними знахідками. Більше того, прагнення уникнути помилок за будь-яку ціну та страх припуститися неточності стають серйозними перешкодами для творчого пошуку і впровадження інновацій в управління освітою [1, с. 74].

Комп'ютерні технології є ефективним засобом формування креативного мислення майбутніх керівників закладів освіти завдяки унікальним можливостям. Вони дають змогу створити інтерактивні середовища, симуляції та моделі, що стимулюють експериментування і пошук нестандартних рішень. Цифрові платформи забезпечують доступ до великого обсягу знань і ресурсів, сприяючи генерації ідей та аналізу різних підходів. Інструменти для дизайну, мультимедіа та візуалізації дають змогу реалізовувати інноваційні проєкти, розвиваючи уяву та креативність. Інтернет-технології підтримують глобальну співпрацю, забезпечуючи комунікацію з експертами з різних країн і стимулюючи обмін ідеями. Гейміфікація та сучасні освітні платформи сприяють залученню до освітнього процесу та розвитку творчого підходу до вирішення управлінських завдань. Усе це робить комп'ютерні технології ключовим інструментом для підготовки лідерів, здатних впроваджувати інновації у сферу освіти.

Таким чином, комп'ютерні технології є засобом формування креативного мислення майбутніх керівників закладів освіти, що пов'язано з їх значною

різноманітністю та потенціалом використання для вирішення управлінських завдань.

Список використаних джерел

1. Павленко В. В. Метод Едварда де Боно «Шість капелюхів мислення» як засіб розвитку креативного мислення у школярів. *Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти :* збірник науково-методичних праць / за заг. редакцією В.Є. Литньова, Н.Є. Колесник, Т.В. Завязун. Житомир : «Полісся», 2016. У 3-х ч. Ч.1. С. 73–78.

2. Стрілець С. І. Комп'ютерні технології навчання в освітньому процесі початкової школи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.* 2012. № 97. С. 232–235.

3. Чернявська Т. Креативне мислення менеджерів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. № 20 (1(47). С. 146–157.

4. Чикурова О. Я. Формування вміння самоорганізації навчальної діяльності учнів початкової школи засобами комп'ютерних технологій дис… доктора філософії : 013 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2022. 284 с.

Тарас Демчук
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки»,
Західноукраїнський національний університет

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

Поняття «інформаційної компетентності» нині розглядається як інтегративна індивідуальна якість особистості, що характеризує вміння результативно вирішувати проблеми та типові професійні завдання, що виникають у реальних життєвих і фахових ситуаціях, з використанням знань, навчального та життєвого досвіду, цінностей і схильностей та пов'язана із вміннями та навичками отримана інформація, її обробка й надання отриманої інформації у зручному для себе та інших користувачів вигляді, демонструванні, розумінні, формуванні висновків та прийнятті рішення в умовах невизначеності. Інформаційна компетентність взаємопов'язана із комп'ютерною компетентністю, що визначає готовність студентів застосовувати різні програмні засоби для переробки одержаної інформації. Однак саме інформаційно-комунікаційна компетентність слугує однією з основних компетентностей сучасної людини і проявляється у діяльності при розв'язанні різних завдань та ситуацій із залученням персонального комп'ютера та дієвих засобів комп'ютерної обробки інформації.

Існують різні підходи до визначення інформаційно-комунікаційних-компетенцій. Так, компетенції з інформаційних та комунікаційних технологій не обходяться без здібностей та вмінь майбутнього фахівця, що дозволяють йому цілісно орієнтуватися в інформаційному просторі, неподільно володіти та

оперувати, оцінювати та використовувати необхідну інформацію відповідно до власних та професійних потреб. Інформаційно-комунікаційна компетентність слугує нині підтвердженою здатністю особистості застосовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для вирішення суспільно-значущих завдань у певній предметної галузі або виді діяльності (О.М. Спірін) [50].

Ще інформаційно-комунікаційна технологічна компетентність передбачає здатність до входження в соціальні, культурні, професійні спільноти та мережі із відповідальним використанням інтерактивності; підтримки критичного мислення, творчості та освітньої інноваційності; свідомого та критичного застосування інформаційних технологій у роботі, навчанні, відпочинку та спілкування. Вона побудована на застосуванні базових навичок, що сприяють використанню комп'ютерів для доступу, накопичення, вироблення, подання та обміну інформацією, для спілкування та участі у спільнотах через мережу Інтернет [3].

Сформована інформаційно-комунікаційна компетентність уможливлює усвідомлене розуміння природи, ролі та можливостей технологій інформаційного суспільства в щоденному бутті: в особистісному та соціальному житті, навчанні і професійній діяльності. Це включає розуміння можливостей та потенційних ризиків Інтернету для комунікації через електронні медіа для роботи, навчання, відпочинку, обміну інформацією, мережевого спілкування, навчання та дослідження [53].

Інформаційно-комунікаційна компетентність означується багатьма науковцями як компетентність, що належить до сфери інформаційно-комунікаційних технологій, тобто наділяє майбутнього керівника освітнього закладу знаннями, вміннями, навичками та можливостями самостійного відшукування, збирання, аналізування та передавання інформації; критичного ставлення до знайденої інформації та на основі цього вироблення висновків та прийняття конкретних рішень в умовах невизначеності; моделювання та проектування об'єктів та процесів, у тому числі власної індивідуальної діяльності, роботи колективу; прийняття оптимальних рішень, творчо та ефективно вирішення завдань, що виникають перед управлінцем освітнім закладом у процесі продуктивної діяльності; використання в управлінській діяльності сучасних новаційних технологій.

Набута майбутніми управлінцями у ЗВО інформаційно-комунікаційна компетентність допомагає у зреалізовувати намічені професійні плани, кваліфіковано використовуючи сучасні технічні засоби; ефективно використовувати у своїй практичній повсякденній професійній діяльності сучасні інформаційно-комунікаційні технології, які б забезпечували багаторазове збільшення продуктивності праці.

Отож, інформаційно-комунікаційних компетентність майбутніх керівників закладів освіти слугує засадничою здатністю випускника ЗВО використовувати інформаційно-комунікаційні технології для доступу до інформації, її пошуку, організації, обробки, оцінки, а також її розробки та передачі, яка достатня для того, щоб успішно жити і працювати в умовах інформаційного суспільства, в умовах економіки, яка заснована на знаннях.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи. URL: https//mon.gov.va/tag/novaukrainska-shkola
2. Ребуха Л., Зварич Г. Навчання у вищій школі: формування управлінської компетентності у майбутніх педагогів. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2023. №1(05). С. 114–124. URL : http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/156/116
3. Тимошко Г. М. Культура управління загальноосвітнім начальним закладом у контексті культурно-освітнього аспекту розвитку суспільства. URL: http://www. nbuv.gov.ua/portal /Soc_ Gum/Vchdpu/ped/2011_84/Tym1.pdf.

Олег Джавала,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт,
освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Роман Гах,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасному футболі досягти високих результатів можна лише за умови залучення в команди талановитих спортсменів та створення їм умов для високоякісного проведення навчально-тренувального процесу протягом багатьох років [2].

Тренери-практики зазначають, що футбольний колектив досягне успіху якщо: гравці будуть технічного підготовленими, розуміти тактику сучасного футболу а також мати належний рівень рухової підготовленості. Також, ці складові підготовки повинні доповнювати один одного протягом тривалої спортивної кар’єри гравців.

Варто зазначити, що кожен гравець футбольної команди при високому рівні розвитку технічних навичок не зможе їх продемонструвати під час змагальної діяльності за умови низького розвитку рухових якостей [4]. Також гравці команди тривалий час повинні зберігати «спортивну форму» на високому рівні. До цієї форми належать: рівень розвитку спритності, витривалості, гнучкості та сили. Тісно пов’язані з «спортивною формо» і психологічні фактори.

Руховий стан юних футболістів і техніко-тактична майстерність на початкових етапах навчально-тренувального процесу потрібно з’єднувати в одне ціле. Це призведе до підвищення рівня майстерності. Науковці виокремлюють у руховій підготовленості загальну, додаткову та спеціальну.

При розвитку загальної рухової підготовки юних футболістів тренери направляють засоби та методи на вимоги, які будуть потрібні спортсменам під час змагальної діяльності. Ця підготовка допомагає юним спортсменам

розвивати такі якості як рухливість, швидкість реакції, гнучкість, стійкість та витривалість [1].

Також ця підготовка повинна спрямовуватися на загальних фізичний розвиток, покращувати функціональні та морфологічні зміни в організмі юних спортсменів-футболістів. Загальна рухова підготовка сприяє якості виконання завдань в таких напрямках.

Перший напрямок дозволяє розвивати фізичні якості в загальних їх проявах. Тобто, фізичні якості будуть розвиватися всесторонньо. Це сприятиме створенню міцного фундаменту для спеціальної фізичної підготовленості.

Другий напрямок базується на зміцненні фізичних якостей одночасно зі зміцненням і технічних якостей футболістів, що дозволятиме швидше оволодіти різними технічними елементами та прийомами гри. Таким чином, ця підготовка дозволяє створити загальну основу для підготовки гравців на наступних етапах.

Тренери та науковці зазначають, що при тренуванні загальної рухової підготовки юних футболістів, вправи повинні даватися як з м’ячами так і без них. Ці засоби буду опосередковано впливати на удосконалення техніко-тактичної майстерності юних гравців.

Додаткова рухова підготовка ґрунтується на загальній підготовленості. Ця підготовка створює базу, для виконання максимальних обсягів роботи при розвитку спеціальних рухових якостей. Вона сприятиме покращенню функціональних можливостей систем організму та органів. Основними завдання при ці підготовці повинні бути: удосконалити здатність юних спортсменів витримувати великі за обсягом навантаження, поліпшити м’язову координацію, ефективно та швидко відновлюватися після навантажень [2].

Спеціальна рухова підготовка, базується на загальному розвитку. Основними завдання цієї підготовки є розвиток спеціальних рухових навичок юних футболістів-спортсменів з допомогою як ігрових вправ так і загальних засобів. Вправи повинні відповідати умовам змагань.

Таким чином, розвиток рухових якостей юних футболістів відіграє важливу роль у формуванні бази для багаторічної спортивної кар’єри. Фізична підготовка є основою для формування техніко-тактичної майстерності спортсменів. Тому тренери повинні ефективно підбирати комплекс засобів та методів при підготовці рухової майстерності.

Список використаних джерел

1. Antonini Philippe, R., Singer, S. M., Jaeger, J. E. E., Biasutti, M., & Sinnett, S. (2022). Achieving Flow: An Exploratory Investigation of Elite College Athletes and Musicians. *Frontiers in Psychology*, 13. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.831508

2. Boudreau, P., Mackenzie, S. H., & Hodge, K. (2020). Flow states in adventure recreation: A systematic review and thematic synthesis. *Psychology of Sport and Exercise*, 46. https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2019.101611

3. Martiny, L. E., Theil, L. Z., Neto, E. M., Dias, G., Ferreira, J. P., & Mendes, R. (2023). Effects of flow states on elite athletes in team sports: A systematic review. *Revista Foco*, 16(8), 1–36. https://doi.org/10.54751/revistafoco.v16n8-118

4. Papreja, M. (2023). Flow state: the state of peak athletic performance. *LinkedIn*. https://www.linkedin.com/pulse/flow-state-peak-athletic-performance-madhav-papreja.

Володимир Жовнер,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Роль педагога у формуванні інклюзивного освітнього середовища є ключовою, оскільки саме він виступає центральною фігурою у забезпеченні рівних можливостей для навчання всіх учнів. Інклюзивна освіта спрямована на створення умов, які дозволяють кожному здобувачу освіти, незалежно від його фізичних, інтелектуальних, соціальних чи культурних особливостей, досягати особистісного потенціалу.

Педагог виконує роль організатора навчального процесу, адаптуючи методи, матеріали та стратегії до потреб учнів. Це передбачає використання диференційованого підходу, інтерактивних технологій та індивідуалізованих програм навчання. Знання сучасних методик інклюзивного навчання є невід'ємною частиною професійної компетентності педагога.

Ключовим аспектом діяльності педагога в інклюзивному середовищі є формування толерантної атмосфери у класі, що сприяє взаємоповазі та прийняттю різноманітності. Учитель виступає прикладом для наслідування, демонструючи інклюзивні цінності у своїй поведінці, взаємодії з учнями, батьками та колегами. Важливим є також розвиток емоційного інтелекту педагога для розуміння потреб учнів та їх підтримки [2].

Педагог має тісно співпрацювати з іншими учасниками освітнього процесу, включаючи фахівців із супроводу дітей з особливими освітніми потребами, адміністрацію закладу та батьків. Така співпраця забезпечує комплексний підхід до створення умов для інклюзії, включаючи адаптацію освітнього середовища, реалізацію індивідуальних освітніх планів та забезпечення необхідної підтримки [1].

Не менш важливою є роль педагога у подоланні бар'єрів, пов'язаних із впровадженням інклюзії. Це може охоплювати подолання упереджень у суспільстві, нестачі ресурсів чи недостатнього рівня підготовки. Професійний розвиток педагога, участь у тренінгах і семінарах, підвищення кваліфікації в галузі інклюзивної освіти сприяють підвищенню якості освітніх послуг.

Таким чином, педагог є основним рушієм змін у напрямку інклюзії, забезпечуючи інтеграцію всіх учасників освітнього процесу та сприяючи формуванню середовища, яке відповідає принципам рівності, доступності та поваги до кожної особистості. Роль педагога полягає не лише у викладанні, а й у створенні умов для гармонійного розвитку кожного учня та формування суспільства, заснованого на принципах соціальної справедливості.

Список використаних джерел

1. Васильєва Г. І., Фень М. В. Сутність поняття «міжпрофесійне співробітництво» в команді супроводу в умовах інклюзивного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 73. С. 95–101.

2. Фокіна Н. В. Підготовка майбутніх учителів до розвитку соціальної толерантності школярів в умовах інклюзивної освіти : магістерська робота студентки групи ЗОПНм-22 / науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І. Є. Макаренко. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. 86 с.

Ганна Зварич,
доктор філософії (PhD) освітніх, педагогічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук,
Тернопільська богословська академія імені патріарха Йосифа Сліпого,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Серед першочергових завдань педагогіки нині можна назвати необхідність вирішення накопичених проблем, що належать до сутності, структури та специфіки історико-педагогічного пізнання, побудови її внутрішньої логіки; вивчення теоретичного знання – педагогічної теорії та концепцтуальних положень; прояснення понятійно-категорійного апарату педагогіки як самостійної галузі наукового знання та ін. [2].

Розглянемо важливі і досить ефективні для нашої роботи загальнонаукові підходи до формування системи педагогічного знання:

1. Структурно-функціональний підхід. Основними у ньому є поняття структури та функції. Від поняття функції слід відрізняти поняття функціональних вимог (функціональних передумов чи імперативів). Це поняття зазвичай використовується для аналізу суспільства як соціальної системи з двоякою метою. По-перше, у тому, щоб визначити мінімальний набір життєво-важливих для суспільства функціональних вимог, без виконання яких суспільство неспроможне нормально відтворюватися. По-друге, з метою з'ясування основних структурних компонентів, які забезпечують нормальне функціонування та стабільність суспільства.

2. Системний підхід до аналізу змісту підготовки майбутнього фахівця. Елементами системи в педагогіці можуть бути поняття, об'єкти та суб'єкти. Система називається абстрактною, якщо її елементами є поняття. Система відноситься до конкретних, якщо хоча б два її елементи є об'єктами. Зазначено, що всі абстрактні системи є неживими, тоді як конкретні можуть бути і живими, і неживими. Відкрита система перебуває у взаємодії із пов'язаними з нею системами. Усі живі системи – відкриті. Системи складаються з підсистем і водночас входять у великі чи високоорганізовані системи, які найчастіше називають загальними.

Розкриття поняття «педагогічна система» є необхідною умовою розвитку підходу в педагогіці. Можна вважати, що педагогічна система складається з

безлічі взаємопов'язаних структурних та функціональних компонентів, підпорядкованих цілям виховання та навчання підростаючого покоління та дорослих людей. Педагогічні системи об'єднує загальна мета – передача знань, досвіду, виховання певних властивостей особистості, поведінки, відносин. Виділяються такі структурні компоненти педагогічної системи: мета, навчальна та наукова інформація, засоби, форми та методи педагогічної комунікації, учнів та педагога. Таким чином, педагогічні системи – конкретні. Педагогічні системи – складно-організовані системи, тому характеристики педагогічної системи залежать від її організації. Організація передбачає наявність цілеспрямованої поведінки, мотивів та характеристик поведінки. Відповідно, організація системи є характеристикою системи. Організація представляє собою самоврядну систему, для якої характерна здатність вибирати напрямки діяльності, відповідальність за які може бути розподілена між елементами системи на основі їх функцій, положення або інших ознак (структура організованої системи). У визначенні поведінки та взаємодії підсистем організованої системи важливу роль відіграє комунікація між частинами організації. Учасники організаційної системи розподіляють між собою завдання та відповідні напрямки діяльності. Більшість педагогічних систем є організаціями досить високого рівня та свідомо рухаються у напрямі обраної мети [1].

3. Системно-структурний підхід. Даний підхід до явищ суспільного життя найбільшою мірою виявляє властиві йому евристичні можливості, коли поєднується з визнанням специфіки суспільних явищ. Це потребує використання спеціального понятійного апарату для опису суспільних явищ. На основі системно-структурного підходу здійснюється функціональний аналіз розвитку закладу освіти, скорельований з конкретними етапами соціально-економічного розвитку громадянського суспільства.

4. Гуманістичний підхід. У міру демократизації суспільної свідомості освіта дедалі більше наповнювалася новим гуманістичним змістом. Виявляється двоїстість педагогічного знання – орієнтація на підготовку людини із соціально заданими параметрами та водночас – на розвиток унікальної особистості, яка має здібності до творчості та самостійного вибору світоглядної позиції.

Таким чином, означені нами загальнонаукові підходи сприяють формуванню системи педагогічного знання як у викладачів, так і в здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Драч І. І. Загальнонаукові підходи до організації навчального процесу у вищій школі. *Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу* : монографія / З. В. Рябова, І. І. Драч, Н. О. Приходькіна та ін. Київ : ТОВ «Альфа-Реклама», 2014. С. 29–65.

2. Крищук Б., Романишина Л. Загальнонаукові підходи до формування педагогічної культури майбутніх фахівців. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2022. № 3-4. С. 113–118.

Роман Коляса,
директор, Буцнівський ліцей
Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області
Анна Книш,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ КЕРІВНИКА В МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: НОВІ ВИКЛИКИ

Модернізація освітнього середовища в сучасних умовах вимагає від керівників закладів освіти здатності до стратегічного мислення, швидкої адаптації до змін і ефективного управління інноваціями. Роль керівника полягає не лише в організації навчального процесу, а й у формуванні такого середовища, яке сприяє розвитку особистості, відповідає сучасним викликам і забезпечує реалізацію освітніх реформ. У період швидких соціально-економічних змін керівник стає ключовою фігурою, яка забезпечує якість освіти через впровадження сучасних підходів до управління, організацію взаємодії всіх учасників освітнього процесу та стимулювання професійного розвитку педагогів.

Одним із головних аспектів модернізації освітнього середовища є створення умов для особистісно орієнтованого навчання. Керівник має забезпечити гнучкість освітнього процесу, враховуючи індивідуальні потреби учнів і сприяючи розвитку їхніх здібностей. Для цього важливо застосовувати новітні методики навчання, впроваджувати цифрові технології та сприяти формуванню компетентностей XXI століття. В умовах реформування освіти в Україні, зокрема впровадження концепції Нової української школи, модернізація освітнього середовища вимагає від керівника адаптації організаційної структури закладу до нових стандартів і вимог.

Ефективне управління модернізаційними процесами передбачає також уміння керівника мотивувати педагогічний колектив до впровадження змін, формувати позитивний психологічний клімат і підтримувати культуру взаємодії. У цьому контексті важливою є роль лідера у створенні спільного бачення майбутнього, яке об’єднує педагогів, учнів і батьків навколо спільних цінностей і цілей. Керівник має володіти навичками ефективної комунікації, що забезпечує прозорість і довіру в процесі прийняття рішень.

Окремим викликом для керівників є інтеграція сучасних цифрових технологій у навчальний процес і управлінські практики. Це включає використання електронних ресурсів для організації освітнього процесу, управління документацією, проведення моніторингу навчальних досягнень учнів. Цифровізація вимагає від керівника не лише технічних знань, а й здатності навчати педагогів використовувати ці технології у своїй роботі.

Значну увагу керівник має приділяти питанням інклюзії, забезпечуючи рівний доступ до якісної освіти для всіх учасників навчального процесу. Створення інклюзивного середовища вимагає від керівника здатності до

координації роботи міждисциплінарних команд, впровадження адаптивних методик навчання та підвищення обізнаності педагогів щодо роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби.

Сучасні виклики, такі як пандемія COVID-19, війна в Україні та соціальні зміни, вимагають від керівника здатності до кризового управління. Організація дистанційного навчання, забезпечення безпеки в умовах надзвичайних ситуацій і підтримка психологічного здоров'я учнів і педагогів стають важливими аспектами його діяльності.

Таким чином, роль керівника в модернізації освітнього середовища є багатогранною і вимагає поєднання управлінських, лідерських, технічних і психологічних навичок. Ефективне управління модернізацією забезпечує не лише відповідність закладу сучасним стандартам освіти, а й сприяє формуванню гармонійного освітнього середовища, яке відповідає потребам учнів, педагогів і суспільства загалом.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: колективна монографія */ за загальною редакцією В. П. Кравця. Г. М. Мешко.* Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с.

2. Калініна Л. М. Управління Новою українською школою. Порівняльна характеристика концептуальних змін. *Директор школи.* 2017. Січень. С. 12–21.

3. Управління інноваційним розвитком загальноосвітнього навчального закладу: моделі, соціокультурні процеси, технології : наук.-метод. посіб. / Л.М. Калініна, А.Ф. Остапенко, В.В. Лапінський, В.В. Литвинчук, В.В. Рогоза та ін.; за наук. ред. проф. Л.М. Калініної. Київ–Володимирець : Інформатодор, 2011. 560 с.

Ольга Кулік,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ УСТАНОВ

Наприкінці минулого століття людство зіштовхнулося із загальносвітовою проблемою недостатності кваліфікованих кадрів. Щодо керівного корпусу вона вилилася в «якісну» кризу, зумовлену переходом міжнародного співтовариства до нового якісного стану – «інформаційного» суспільства. Відповідно професійної підготовки, отриманої керівниками освіти в минулому, виявилася недостатньою для роботи з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Однак нині послідовність реалізації змісту управлінської підготовки фахівців на першому ступені вищої освіти здійснюється у вигляді чотирьох етапів як послідовність роз'язання тактичних педагогічних завдань. Перший етап присвячений, окрім навчання студента дисциплінам, які відповідають змісту державного освітнього стандарту, формуванню

теоретичних знань та умінь. На другому етапі, поряд із навчанням студента загальним та управлінським дисциплінам, робиться акцент на загальний розвиток особистості [4–5]. Протягом третього етапу, окрім навчання студента загальним та управлінським дисциплінам, забезпечується розвиток творчих здібностей та формується досвід управлінської діяльності. На останньому етапі одночасно з навчанням студента управлінським знанням та вмінням завершується формування ціннісних орієнтацій з акцентом на формуванні соціальних ролей керівника. Виховання здобувачів освіти відбувається одночасно з прискореною соціалізацією особистості з першого до останнього дня навчання з акцентом на вихованні лідерських якостей [1–3].

Змістове наповнення управлінської підготовки фахівців (інваріантна складова) відбувається за вивчення студентами освітніх блоків, що стосуються:

– гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, які дозволяють сформувати культуру мови, логічне мислення; розвинути наукову організацію праці; освоїти сучасні технології, теорію планування експерименту, теорію пізнання, теорію вирішення винахідницьких завдань та ін.;

– спеціальних (управлінських) дисциплін, які спрямовані на формування ділового етикету, організаційної поведінки; вивчення основ конфліктології, основ менеджменту і психології, теорії комунікації і лідерства, теорії організації і управління персоналом; розробку управлінських рішень та ін.

Результативне управління потребує вивчення майбутніми фахівцями-педагогами основ програмування та набуття умінь щодо вмілого використання у майбутній управлінській діяльності сучасних інформаційних технологій [4].

Нині оцінка професійної діяльності керівника школи вивчаються за такими напрямками: оцінка змісту управлінської діяльності керівника, оцінка особистісних якостей керівника, оцінка ефективності стилю міжособистісної взаємодії в педагогічному колективі та оцінка міжособистісного клімату у педагогічному колективів відповідно до встановлених критеріїв, котрі визначають його індивідуально-особистісні особливості, професійно-важливі якості особистості та індивідуальний стиль міжособистісної взаємодії з колегами. Відтак критерії оцінки управлінської діяльності включали роботу з формування активної соціальної позиції, розвитку психологічної спостережливості, оволодіння вміннями самодіагностики, що дозволяє вдосконалювати керівнику свій професійний рівень, підвищувати ефективність внутрішньошкільного управління та вдосконалювати освітній процес.

Отже, дати психолого-педагогічну оцінку управлінській діяльності керівника закладу освіти нині є вкрай важливо, оскільки сучасний освітянин-управлінець повинен володіти не лише певною спеціальною, професійною підготовленістю, але й уміти результативно працювати в команді, приймати самостійні рішення, проявляти ініціативність, задіювати в процес управління інноваційні методи та технології, бути компетентнісним у вирішенні та зреалізуванні управлінських завдань.

Список використаних джерел

1. Загородня Л. Формування готовності магістрів до забезпечення управління якістю освітнього процесу в закладі дошкільної освіти під час

вивчення фахових дисциплін. *Педагогічний дискурс.* 2019. Вип. 26. С. 69–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2019_26_13

2. Ребуха Л., Зварич Г. Навчання у вищій школі: формування управлінської компетентності у майбутніх педагогів. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2023. №1(05). С. 114–124. URL: http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/156/116

3. Ребуха Л., Шегда В. Управлінська культура викладача. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку:* матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11 травн. 2023 р.) Тернопіль: ЗУНУ, 2023. С. 264–266.

4. Сатир І. В. Розвиток теорії та технологій наукового управління загальноосвітніми навчальними закладами в Україні (1991–2016 роки): дис. … канд. пед. наук: 13.00.06. Київ, 2017. 35 с.

5. Cytlak J. Jarmużek, Rola dyrektora w zarządzaniu szkołą w dobie kryzysu сква: demograficznego, Studia Zarządzania i Finansów «Kreatywność i innowacyjność w zarządzaniu. Egzemplifikacje teoretyczne i empiryczne», 2016.

6. Mazurkiewicz G. Przywództwo edukacyjne. Odpowiedzialne zarządzanie edukacją wobec wyzwań współczesności. Kraków: Wyd. UJ, 2011. 196 p.

Марія Куневич,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт,
освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Роман Гах,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Формування фізичної культури студентської молоді у закладах вищої під час позааудиторної роботи присвячено низку праць науковців О. Боднарчук, О. Кошелева, Т. Хома, С. Черненко, О. Чичкан та ін. У роботах цих авторів продемонстровано різні напрямки удосконалення засобів та методів здійснення спортивної та оздоровчої діяльності молодих студентів.

До систему виховання фізичної культури студентської молоді закладів вищої освіти необхідно включати наступні категорії: форми, методи, принципи, рівні, критерії, підходи, завдання, компоненти, а також психологічні та педагогічні умови, які співставляються між собою як системне єдине утворення [3].

Виховання фізичної культури студентів у процесі спортивно-масової роботи закладу вищої освіти повинно відповідати таким основним завданням, а саме: а) значне покращення рухової працездатності, гармонійний розвиток молоді, зміцнення та збереження фізичного, ментального та психічного

здоров’я; б) виховати у студентів стійку системну потребу у руховому самовдосконаленні; в) формування позитивного ставлення до своєї тілесності, покращення морально-вольових цінностей, покращувати психічні та фізичні ресурси; г) вивчення рекреаційних програм з використанням різноманітних форм фізичної культури.

При вихованні фізичної культури студентів у процесі спортивно-масової роботи закладу вищої освіти головну роль у навчально-методичному поясненні повинен відігравати системний підхід. Він повинен забезпечувати процес становлення студентської молоді цілісним поглядом у системі спортивної та рекреаційно-оздоровчої освіти.

Підбираючи організаційні форми виховання фізичної культури студентів у процесі спортивно-масової роботи закладу вищої науковці радять користуватися такими критеріями, а саме: а) потрібно враховувати рівень навчальної та рухової підготовки кожного студента на заняттях; б) необхідно враховувати індивідуальні та вікові особливості студентської молоді; в) виховання та навчання повинно забезпечуватися на кожному занятті; г) обрання найбільш оптимальних форм навчання (групова, індивідуальна, парна, колективна).

Системоутворюючим, основним чинником формування фізичної культури студентів у закладах вищої освіти є спортивно-масова робота. Вона ґрунтується на декількох концепціях підготовки студентської молоді.

У процесі позааудиторних занять спортивно-оздоровча діяльність студентів визначає їх спосіб фізкультурно-спортивного життя. Це можна вважати способом самовираження молодих студентів вправами фізичної культури і спорту. Цей процес визначається психологічними та фізіологічними особливостями кожного студента, їх світоглядом, соціокультурним та природним середовищем. Таким чином, студенти можуть зміцнювати здоров’я, підтримувати та відновлювати свою працездатність, духовно та фізично самовдосконалюватися а також організовувати культурне дозвілля.

Під час виховання фізичної культури студентів у процесі спортивно-масової роботи закладу вищої освіти варто пам’ятати про дидактичні принципи, дотримання яких дасть змогу вирішувати ефективно проблеми розвитку студентської молоді. Ці принципи лежать в основі визначення цілей, змісту та методики організації виховання фізичної культури студентів у процесі спортивно-масової роботи закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Боднарчук О. Теорія і методика фізичного виховання : курс лекцій / Олена Боднарчук, Наталія Семенова, Маркіян Стефанишин. Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2023. 186 с.

2. Кошелева О. О. Оптимізація організаційно-методичних умов системи фізичного виховання у закладах вищої освіти : автореф. дис. ...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Придніпровська держ. акад. фіз. культури і спорту. Дніпро, 2019. 25 с.

3. Хома Т. В. Педагогіка фізичного виховання і спорту: теоретико-практичний супровід до самостійної роботи студентів : навч. посіб. Ужгород : Говерла, 2020. 104 с.

4. Черненко С. О. Теорія й методика фізичного виховання : навч. посіб. Краматорськ : ДДМА, 2021. Ч. 1. 215 с.

5. Чичкан О. А., Кость М. М. Фізичне виховання у схемах : навч.-метод. посіб. Львів : ЛДУВС, 2021. 104 с.

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Олесь Коцюруба,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЖІНКИ-КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РІВЕНЬ ЗГУРТОВАНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Практичне вирішення завдань в системі управління можливе за умови належної підготовленості керівників, спроможних результативно здійснювати керівництво, організовувати людей, групи, колектив. Особливо важливими у діяльності керівника будь-яких установ, закладів та організацій є комунікативні якості, оскільки керівництво є процесом взаємодії керівника з колективом людей для налагодження позитивних взаємин і досягнення найвищих результатів у реалізації цілей управління.

Вивченню психологічних особливостей керівництва виробничими колективами присвячені роботи В. Бойка, А. Журавльова, В. Ковальова та ін. Висвітлення соціально-психологічних аспектів управлінської діяльності керівників представлені у працях Л. Карамушки, О. Кузьміна, В. Лозниця, Р. Шакурова та ін.

Зважаючи на актуальність дослідження цього аспекту управлінської діяльності метою наукового доробку є обґрунтування впливу комунікативних здібностей жінки-керівника закладу загальної середньої освіти на рівень згуртованості педагогічного колективу.

На думку науковців, у структурі комунікативної діяльності поряд зі знаннями, уміннями і навичками, важливе місце належить комунікативним здібностям. Вони сприяють ефективному і активному спілкуванню, розумінню комунікативної ситуації, налагодженню контактів й передачі інформації, взаємодії з іншими людьми та формуванню комунікативних умінь [2; 3].

Слід вказати, що науковець Ю. Якимчук у структурі комунікативних здібностей виокремлює такі взаємопов’язані компоненти: мотиваційний, когнітивний, емоційний, самооцінний та комунікативно-діяльнісний. На його думку, розвиток хоча б одного із компонентів спричиняє розвитку комунікативних здібностей загалом [5].

В контексті нашого дослідження цікавим є поділ комунікативних здібностей за характером видів діяльності, зокрема:

– предметно пізнавальні – вміння слухати та розуміти партнерів із спілкування, спостерігати за іншими людьми й робити висновки, здатність до ідентифікації тощо;

– міжособистісні – здатність адекватно впливати на інших людей та взаємодіяти з ними;

– уміння обґрунтовувати власну думку, тактовно висловлюватися, переконувати, бути ініціативним та активним, дисциплінованим та рішучим, вимогливим до себе та інших, ввічливим та ін. [3].

Спостереження за комунікативною поведінкою чоловіків і жінок у моно- і гетерогамних групах дали змогу дослідникам визначити окремі найхарактерніші стереотипізовані гендерні тактики та стратегії, які залежать від різних типів інтерпретації світу й відтворюють гендерні особливості у комунікативних процесах [1].

Уважається, що чоловіки в комунікації дотримуються переважно стилю конкуренції, а жінки – співробітництва. Відтак, вони застосовують специфічні комунікативні тактики: жінки дотримуються теми розмови і почерговості мовлення, а чоловіки – тактик встановлення домінування, самоствердження. Розрізняють відповідно й стилі мовлення жінки та чоловіка: мовлення жінки спокійне, м’яке, довірливе, мирне, іноді наївне, а чоловіка – пряме, тверде, дещо грубе, різке, вимогливе, прямолінійне. Зазначають також, що чоловіки надають перевагу спілкуванню у групі, яка сприяє реалізації можливостей до самопрезентації, а жінки – спілкуванню в парах, міжособистісному спілкуванню [5].

Комунікабельність жінки-керівника закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) – це риса особистості, яка виявляється у здатності до встановлення контактів, спілкування, товариськості, вмінні згуртовувати колектив задля досягнення запланованих цілей.

За визначенням Л. Орбан-Лембрик, групова згуртованість – утворення, розвиток і формування зв’язків у групі, які забезпечують перетворення зовні заданої структури на психологічну спільність людей, психологічний організм, який живе за своїми нормами і законами відповідно до своїх цілей і цінностей [4]. Згуртованість групи є й індивідуальною цінністю, оскільки посилює задоволеність групою, міжособистісні контакти, знижує тривожність працівників. До факторів, які впливають на рівень згуртованості (симпатій), відносяться: стиль керівництва групою; статусні та поведінкові характеристики членів групи; вияви схожості між людьми; успіх у виконанні групового завдання та ін. [6].

На основі аналізу наукової літератури та власних досліджень нами встановлено, що високий рівень згуртованості педагогічного колективу ЗЗСО характеризується колегіальним (демократичним) стилем керівництва. Оскільки такий керівник вміє поєднувати вимогливість і контроль з ініціативним і творчим підходом до виконуваної роботи й свідомим дотриманням дисципліни. Прагне делегувати повноваження й розділяти відповідальність. Проявляє демократичність в ухваленні рішення, передбачає широке залучення педагогів закладу до розробки та прийняття рішень. Тут чітко використовуються

колективні форми обговорення, узгодження та контролю. Керівник частину своїх повноважень делегує заступникам. Вони одержують достатню інформацію, щоб мати уявлення про перспективи роботи своєї школи. Демократичний стиль передбачає гнучке поєднання в процесі управління факторів і механізмів формальної і неформальної структур життєдіяльності колективу. Він створює оптимальні умови для ініціативи педагогів і задоволеності своєю роботою, передбачає поважне ставлення до них і турботу про їх потреби. Демократичний стиль заохочує творчу активність педагогів, сприяє створенню атмосфери взаємної довіри та співробітництва, в якій дисципліна трансформується у самодисципліну.

Таким чином, комунікативні здібності жінки-керівника закладу загальної середньої освіти, з вербальною і невербальною природою, проявляються в наступному: психологічна вибірковість, практично-психологічний розум, тактовність, суспільна енергійність, вимогливість, критичність. Такі жінки-керівники мають значний запас стратегій спілкування, уміють взаємодіяти з представниками різних груп.

Список використаних джерел

1. Берд М. Книга Жінки та влада. Маніфест / перекл. Ю. Криваль. Видавництво : Creative Women Publishing, 2024. 128 с.
2. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К. : Дух і літера, 2020. 416 с.
3. Етика ділового спілкування / Гриценко Т.Б. та ін. К. : Центр учбової літератури, 2021. 344 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації. К. : Книги – ХХІ», 2010. 528 с.
5. Осовська Г.В. Комунікації в менеджменті. К. : Кондор, 2003. 218 с.
6. Холод О. Комунікаційні технології. К. : Центр учбової літератури, 2023. 212 с.

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Остап Коцюруба,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ТЕХНОЛОГІЇ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасний керівник закладу освіти повинен володіти інноваційними технологіями управлінської діяльності, вміти стратегічно мислити, формувати колектив. Він повсякчас має дбати про свій інтелектуальний розвиток, генерувати нові ідеї та впроваджувати їх у практику. Саме для цього покликаний самоменеджмент – цілеспрямоване й послідовне застосування

наукових методів і практичних прийомів менеджменту для ефективного управління власною кар'єрою та особистим життям [1].

Особливого значення питання самоменеджменту набувають у професійній діяльності директора школи. Оскільки, керуючи педагогічним колективом, вирішуючи різноманітні шкільні проблеми, потрібно бути професійно грамотним і володіти на високому рівні навичками управління собою.

Важливий внесок в розгляд питань професійного розвитку керівників здійснили такі автори як Ф. Хміль, В. Лозниця, Д. Виханський, О. Кузьмін, І. Лук'яник та ін.

Метою наукового доробку є обґрунтування технологій самоменеджменту у професійній діяльності директора школи.

Сьогодні самоменеджмент розглядають як науку про здатність людини до самокерування та самоорганізації; процес роботи над собою в контексті особистісного росту, освоєння методів ефективної діяльності, управління особистісними ресурсами та життєвими процесами [3].

Виходячи з аналізу характеристик самоменеджменту О. Штепа [6] визнає, що його доцільно розглядати як технологію ефективного самоорганізування особистості для досягнення значущої мети. Дослідники одностайні в тому, що високий рівень самоменеджменту охоплює декілька важливих взаємозалежних структурних компонентів: самопізнання, самоорганізація, самовиховання, саморегуляція та самоуправління, самоконтроль, планування особистого життя й часу, самоосвіта, технологія здоров'я, розвиток творчого мислення, спілкування [4; 5].

Самоменеджмент у професійній діяльності директора школи включає чітко визначені складові самореалізації: позитивне ставлення до життя, оцінка власної особистості, адекватна оцінка своїх вчинків, орієнтація на особистісний розвиток, взаємодія з оточуючими. Сьогодні у керівників шкіл зростають обсяги їхніх професійних обов'язків. Вони здійснюють не тільки функції адміністратора, а й роль підприємця, освітнього лідера, інспектора та інші. Керівник працює над інтеграцією таких аспектів:

– зовнішній розвиток і внутрішні ресурси, що сприяють реалізації шкільної концепції;

– завдання та конкретні напрями діяльності;

– різні види діяльності в таких сферах як супервізія, освітнє лідерство, підтримка команди тощо [2].

Саме усвідомлення суті складових самоменеджменту дає змогу означити набір критеріїв для оцінки ефективності управлінської діяльності директора школи, зокрема: уміння керувати собою та встановлювати чіткі особисті цілі, наявність чітких особистісних цінностей, навички вирішувати проблеми, творчість та застосування інновацій, здатність керувати та впливати на оточуючих, розуміння особливостей управлінської праці, уміння формувати колектив.

Варто зазначити, що директору школи в управлінській діяльності потрібно використовувати весь арсенал сучасних технологій самоменеджменту, зокрема:

– метод Альпи, який передбачає складання списку справ на наступний день із визначенням їх чітких пріоритетів. Цей метод зручний, простий і займає 10-15 хвилин. При плануванні робочого часу слід дотримуватись таких етапів: створення переліку завдань, оцінку тривалості виконання, резервування часу (у пропорції 60/40) та прийняття рішень на основі пріоритетності завдань;

– метод управління часом В. Парето або «правило 80/20», який указує, що 20% виконаної роботи забезпечують 80% досягнутих результатів. Важливо пам'ятати, що поки не завершені завдання з основних (20%) пріоритетів, не слід переходити до виконання завдань з менш важливих (80%). Успішні люди здобули вміння починати з найбільш значущих для них завдань, що завжди призводить до успіху;

– метод пріоритетів («АБВ-аналіз») – це метод класифікації та розподілу завдань за їх важливістю, основною перевагою якого є простота та ефективність. Дуже багато керівників використовують цей підхід, починаючи з виконання найважливіших завдань. Завдяки категоріям «А», «Б» і «В» завдання розподіляються на три групи за рівнем значущості. Завдання категорії «А» є обов'язковими для виконання, оскільки їх невиконання може призвести до серйозних проблем. Завдання категорії «Б» можуть викликати невдоволення, якщо їх не виконати, але наслідки будуть менш критичними, ніж у першому випадку. Завдання категорії «В» можна відкласти, оскільки їх невиконання не матиме значного впливу на результат;

– метод Дуайта Ейзенхауера використовують коли необхідно швидко визначити, якому завданню слід надати пріоритет. Оцінка завдань здійснюється на основі двох критеріїв: терміновості та важливості. На основі цих критеріїв вчений виділив чотири категорії пріоритетів: важливе та термінове (невідкладні завдання, особливі проєкти); важливе, але менш термінове (розробка нових проєктів, заходи профілактики, встановлення контактів); менш важливе, проте термінове (окремі дзвінки, зустрічі, розгляд нагальних документів, участь у громадських справах); менш важливе і менш термінове (рутинна робота, деякі листи, дзвінки);

– технологія SMART встановлює критерії для визначення якості цілі, яких слід дотримуватися під час постановки цілей. Це зручний і компактний інструмент, який можна легко використовувати під час нарад. Як показує практика, час, необхідний для застосування алгоритму SMART (при попередній підготовці всієї необхідної інформації), коливається від 45 до 90 хв. [4; 5].

Отже, використання технологій самоменеджменту сприяє розвитку гнучкості конструктивного та аналітичного мислення у директорів шкіл, підвищує їхню здатність приймати ефективні рішення в умовах змін, заохочує творчий підхід до управлінських рішень та розширює соціальний кругозір особистості. У процесі вирішення проблем у змодельованих професійно-управлінських ситуаціях розвиваються інтелектуально-логічні, інтелектуально-евристичні, комунікативні, творчі та морально-етичні якості керівників закладів загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Антоненко Л. А. Самоменеджмент керівника як сучасний метод

поліпшення організації його праці. URL: http://www.rusnauka.com/25_PNR_2013/Economics/5_144072.doc.htm

2. Інноваційні технології в управлінській діяльності керівника закладу освіти. URL: https://naurok.com.ua/innovaciyni-tehnologi-v-upravlinskiy-diyalnosti-kerivnika-zakladu-osviti-324888.html

3. Лугова В. М., Голубєв С. М. Основи самоменеджменту та лідерства : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с.

4. Самоменеджмент: навчальний посібник / С. К. Василик, О. В. Майстренко, К. Р. Немашкало та ін. Харків : ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2020. 150 с.

5. Селютін В. М. Самоменеджмент : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 206 с.

6. Штепа О. С. Самоменеджмент (самоорганізування особистості) : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 362 с.

Юрій Крамарчук,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Антоніна Дем'янюк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Актуальність дослідження інтерактивних методів навчання у підготовці майбутнього педагога зумовлена необхідністю адаптації освітнього процесу до сучасних вимог, які зумовлені глобалізацією, технологічними змінами та розвитком інноваційних підходів до навчання. Інтерактивні методи навчання забезпечують активну участь здобувачів освіти у процесі навчання, сприяючи розвитку їх критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до творчого вирішення педагогічних завдань. Вони відповідають потребам сучасної освіти, орієнтуючи навчання на особистісний розвиток здобувачів освіти, формування практичних навичок і компетентностей, що є особливо важливим у підготовці майбутніх педагогів, які мають бути здатними до адаптації в динамічному освітньому середовищі. Тому вивчення та впровадження інтерактивних методів у підготовку педагогів є надзвичайно важливим для забезпечення високої якості освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців.

Сучасні вимоги до освітнього процесу, зокрема з боку здобувачів освіти, вимагають застосування інтерактивних методів навчання, що сприяють комплексному сприйняттю та ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Ці методи орієнтовані на активне залучення здобувачів освіти до процесу навчання, що підвищує рівень засвоєння знань і формування необхідних

компетентностей. Важливо зазначити, що застосування інтерактивних методів навчання базується на концепції, що передбачає поступове поглиблення навчального процесу: «чую – забуваю; бачу та чую – запам'ятовую; бачу, чую, обговорюю – розумію; бачу, чую, обговорюю та застосовую – набуваю нових навичок; передаю знання та досвід іншим – вдосконалюю майстерність». Цей підхід дозволяє інтегрувати різні стилі навчання, сприяє розвитку критичного мислення та креативних здібностей здобувачів освіти, а також підвищує їх здатність до самостійного вирішення проблем у майбутній професійній діяльності [1].

Інтерактивність в освітньому процесі досягається через здатність його учасників – як науково-педагогічних працівників, так і здобувачів освіти – активно взаємодіяти один з одним, обмінюватися інформацією та ідеями. Організація інтерактивного навчання спрямована на реалізацію комплексної системи заходів, що включають розвиток комунікаційних, управлінських, творчих та адаптаційних навичок у здобувачів освіти. Це досягається через моделювання ситуацій, аналіз реальних життєвих та професійних ситуацій, їх розв'язання, визначення перспектив та тенденцій розвитку. Важливу роль у цьому процесі відіграють ділові та рольові ігри, організація дискусій, ділових спорів та інших активних форм роботи, що сприяють розвитку критичного мислення та креативності. З огляду на зазначене, можна стверджувати, що для досягнення високої ефективності освітнього процесу важливо впроваджувати сучасні інтерактивні методи навчання. Це підкреслює необхідність детального аналізу їхньої сутності, термінологічної бази, концептуальних особливостей, а також оцінки очікуваних результатів та переваг від їх використання в освітньому процесі.

Інтерактивні методи навчання можна умовно поділити на дві основні групи. Перша група охоплює методи, в яких викладач є однією зі сторін комунікаційного процесу. До цієї групи належать лекції з елементами бесід і дискусій, проблемні лекції, бінарні лекції, лекції із заздалегідь запланованими помилками, лекції-прес-конференції, евристичні бесіди, семінари-обговорення, семінари «питання-відповідь», дискусії з провокаційними запитаннями, а також консультації, зокрема в умовах дистанційного навчання. Усі ці методи передбачають активну участь викладача в процесі комунікації, забезпечуючи контроль та корекцію процесу навчання [1].

Друга група включає методи, при яких комунікація здійснюється переважно або повністю між здобувачами освіти, а викладач виконує роль координатора та організатора взаємодії. Ці методи найбільш повно відповідають принципам інтерактивного навчання, оскільки сприяють розвитку самостійності здобувачів освіти, їх здатності до колективної роботи та критичного мислення. Вони є особливо ефективними при підготовці майбутніх педагогів, оскільки дозволяють моделювати реальні ситуації, в яких майбутні фахівці повинні приймати рішення, взаємодіяти з іншими людьми та вирішувати соціальні проблеми [1].

Інтерактивні методи навчання, такі як кейс-метод, метод розв'язання проблемної ситуації, бесіда, «мозковий штурм» та ділова гра, мають важливе

значення у підготовці майбутніх педагогів, оскільки вони сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до прийняття рішень у професійній діяльності.

Кейс-метод є одним із найбільш ефективних інструментів для розвитку аналітичних здібностей здобувачів освіти. У цьому методі здобувачі освіти аналізують реальні або змодельовані ситуації з практики педагогічної діяльності, що дозволяє їм глибше розуміти складність професійних задач і вибудовувати стратегії для їх розв'язання. Цей метод вимагає активної участі здобувачів освіти у групових обговореннях, де вони повинні обґрунтовувати свої рішення, що розвиває вміння аргументувати та здійснювати професійну рефлексію.

Метод розв'язання проблемної ситуації стимулює майбутніх педагогів до пошуку нестандартних рішень у складних ситуаціях. Цей підхід дозволяє здобувачам освіти не лише отримувати знання, а й навчатися їх практичному застосуванню у реальних педагогічних умовах. Водночас, через моделювання проблемних ситуацій, здобувачі освіти отримують можливість тренувати свої навички прийняття рішень і реагування на непередбачувані обставини.

Бесіда як метод інтерактивного навчання стимулює пізнавальну активність здобувачів освіти, сприяє розвитку їх критичного мислення, уміння висловлювати власну думку та слухати інших. Вона дозволяє викладачеві організовувати активну взаємодію зі здобувачами освіти, сприяючи формуванню у них вміння вести аргументовані дискусії та відстоювати власну точку зору.

«Мозковий штурм» є методикою, яка активно залучає здобувачів освіти до генерації ідей для розв'язання певної проблеми. Він сприяє розвитку творчих здібностей, стимулює креативне мислення та вміння працювати в команді, що є важливими якостями для майбутніх педагогів, адже вони часто стикаються з необхідністю знаходити оригінальні підходи до вирішення освітніх завдань.

Ділова гра – це метод, який дозволяє здобувачам освіти активно практикуватися в реальних або наближених до реальних умовах педагогічної діяльності. Вона надає можливість відтворити професійні ситуації, в яких здобувачі освіти повинні виконувати роль педагога, адміністратора чи навіть батьків. Цей метод формує комунікативні навички, здатність до ефективного управління колективом, а також вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

Використання цих інтерактивних методів в освітньому процесі дозволяє майбутнім педагогам розвивати важливі професійні якості, такі як здатність до критичного мислення, комунікації, прийняття рішень і творчого підходу до вирішення освітніх задач, що є основою для ефективної майбутньої педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : монографія / Д. П. Антюшко, В. С. Володавчик, Л. І. Сєногонова та інші. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с.

3. Михайленко О. В. Використання інтерактивних методів навчання в процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів. *Наукові праці. Педагогіка*. 2014. Вип. 239. Том 251. С. 121–126.

Оксана Кричківська
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ САМОЛІДЕРСТВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У світі, що швидко змінюється, концепція самолідерства набуває все більшого значення, особливо для дошкільних педагогів, оскільки професійне середовище цієї групи вчителів стає більш складним і вимогливим. Сучасна освітня практика вимагає не лише професіоналізму, а й гнучкості та адаптивності до нових ситуацій, що робить розвиток самолідерства невід'ємним елементом ефективної освіти. Педагоги, які вміють самостійно керувати своєю діяльністю, підтримувати високий рівень професійної компетентності, адаптуватися до змін, краще забезпечують якісну освіту та сприяють розвитку дітей. Такий підхід вимагає глибокого розуміння самолідерства не тільки як засобу розвитку особистості, а й як механізму підвищення професійної компетентності та ефективного подолання викликів і перешкод, які виникають у процесі виконання професійної діяльності педагога закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО).

Концепція самолідерства включає широкий спектр елементів, які об'єднані в послідовну теоретичну модель, що поєднує психологічні та поведінкові теорії. Ці теорії базуються на передумові, що люди можуть контролювати не лише свої дії, але й свої емоції, дії та думки. Зокрема, соціально-когнітивна теорія Альберта Бандури (Albert Bandura) стверджує, що самовизначення та самооцінка (самоефективність) є важливими факторами, які впливають на поведінку та прийняття рішень. У цьому контексті самосвідомість і саморегуляція дозволяють педагогам ефективно оцінювати ситуацію в своєму освітньому середовищі і розробляти відповідні стратегії для досягнення як особистих, так і професійних цілей. Іншою важливою теоретичною основою є концепція психологічного капіталу, розроблена Лутансом (Luthans et al.) та його колегами.

Психологічний капітал складається з кількох елементів, таких як стійкість, оптимізм, надія та ініціативність, які дозволяють фахівцям адаптуватися до викликів, з якими вони стикаються у своєму професійному середовищі. Ці фактори особливо важливі для вихователів ЗДО. Це пояснюється тим, що робота педагога ЗДО часто пов'язана з високим психічним навантаженням і вимагає швидкого реагування на зміни в навчальному процесі. Одним із найважливіших аспектів теоретичної основи самолідерства є когнітивно-поведінковий підхід. Цей підхід підкреслює важливість саморегуляції та саморефлексії, дозволяючи вчителям оцінювати власну

поведінку, визначати слабкі місця у своїй практиці та впроваджувати стратегії вдосконалення. Ці інструменти не лише сприяють особистісному зростанню викладачів, а й безпосередньо впливають на якість навчального процесу. Вихователі ЗДО, які практикують самолідерство, можуть краще організовувати свою діяльність, ефективніше співпрацювати з дітьми та колегами та сприяти інтеграції нових ідей та підходів.

Самолідерство вихователів ЗДО виражається в здатності приймати самостійні рішення, організовувати діяльність і зберігати професійну стійкість навіть у складних ситуаціях. Розвиток цих навичок дозволяє педагогам адаптуватися до змін як в освітньому середовищі, так і в ширшому соціальному контексті. У сучасному світі, де вимоги до вчителів постійно змінюються, здатність швидко адаптуватися до нових ситуацій і вивчати нові технології та методи є ключовим елементом успіху. Одним із ключових аспектів ефективного застосування самолідерства є керування емоціями. Вихователі, які володіють навичками саморегуляції, здатні зберігати емоційну рівновагу в стресових ситуаціях. Це важливо для формування позитивної психологічної атмосфери в групі та забезпечення ефективної взаємодії з дітьми, батьками та колегами.

Зокрема, розвиток емоційного інтелекту не тільки дозволяє вчителям глибше розуміти власні емоційні стани, а й підтримує розвиток емоційних компетенцій дітей, які є важливими для ранньої освіти. Іншим важливим аспектом є вміння вихователя ставити чіткі та досяжні цілі та активно працювати над їх досягненням. Принцип самомотивації не тільки допомагає людям виявити внутрішні стимули для виконання завдань, але й сприяє розвитку інноваційних підходів до вирішення освітніх завдань. Самоорганізація та ефективний тайм-менеджмент дозволяють педагогам підтримувати високий рівень професійної відданості, що в свою чергу покращує якість навчального процесу.

Циклічність самолідерства свідчить про те, що процес розвитку не обмежується одноразовим досягненням мети. Скоріше, йдеться про постійне обмірковування та коригування вибору стратегії на основі отриманих раніше результатів. Педагоги, які практикують самолідерство, займаються активною саморефлексією, яка дозволяє їм визнавати як сильні, так і слабкі сторони своєї роботи. Цей процес передбачає постійну оцінку власної діяльності та адаптацію стратегій до потреб дітей, команди та освітнього середовища. Цей підхід є важливим інструментом для забезпечення сталого професійного розвитку фахівців ЗДО, оскільки він дозволяє педагогам постійно вдосконалювати свої навички, а також усвідомлювати свою відповідальність за свою діяльність.

Крім того, механізми самовинагороди відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони діють як важливі стимули для підтримки довгострокової мотивації. Впровадження принципів самолідерства в педагогічну практику має важливе практичне значення для підвищення ефективності роботи вихователів ЗДО. Такий підхід дозволяє педагогам ЗДО не тільки вдосконалювати свої професійні здібності, а й позитивно впливати на якість навчального процесу.

Циклічний характер самолідерства означає, що процес розвитку не обмежується одноразовим досягненням мети, а передбачає постійне

обмірковування та коригування стратегій на основі отриманих результатів. Педагоги, які практикують самолідерство, беруть участь у активній саморефлексії, що дозволяє їм визнавати як сильні, так і слабкі сторони своєї роботи. Цей процес передбачає постійне оцінювання власної діяльності та адаптацію стратегій до потреб дітей, команди та освітнього середовища ЗДО загалом. Цей підхід є важливим інструментом для забезпечення сталого професійного розвитку вчителів, оскільки він дозволяє педагогам ЗДО постійно вдосконалювати свої навички, а також усвідомлювати свою відповідальність за свою діяльність. Крім того, механізми самовинагороди відіграють важливу роль у цьому процесі та служать важливими стимулами для підтримки довгострокової мотивації.

Впровадження принципів самолідерства в педагогічну практику має важливе практичне значення для підвищення ефективності роботи вихователів ЗДО. Такий підхід дозволяє педагогам ЗДО не тільки вдосконалювати свої професійні здібності, а й позитивно впливати на якість навчального процесу. Організації, які заохочують працівників до розвитку самолідерства, часто повідомляють про підвищення продуктивності, покращення комунікації всередині команди та зменшення плинності кадрів. Для вихователів дошкільних закладів, які мають справу з різноманітними соціально-психологічними проблемами дітей та постійними змінами в освітній системі, розвиток самолідерства є важливим аспектом ефективного виконання професійних обов’язків.

Це вміння дозволяє викладачам краще адаптуватися до змін, підвищувати якість своєї роботи, сприяти створенню позитивної атмосфери в освітньому процесі. Самолідерство є важливим інструментом для досягнення високої продуктивності як на особистому, так і на професійному рівні. Розвиток самолідерства у вихователів дошкільних закладів сприяє не лише вдосконаленню їх професійної діяльності, а й покращенню загальної якості освіти. Теоретичні основи, такі як соціальна когнітивна теорія Бандури та концепція психологічного капіталу, у поєднанні з практичними методами саморегуляції, самооцінки та самовинагороди створюють основу для розвитку ефективних лідерських навичок у вихователів ЗДО. Реалізація цих принципів у рамках системи безперервного професійного розвитку вихователів ЗДО підвищить їх мотивацію, адаптивність та загальну ефективність, що, у свою чергу, покращить їх навчання в дошкільних закладах, що суттєво вплине на якість освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Andrew Bryant, Ana Lucia Kazan. «Self-Leadership: How to Become a More Successful, Efficient, and Effective Leader from the Inside Out». McGraw Hill Professional, 2012-09-07. URL: https://play.google.com/store/books/details?id=pUsxOmhIdGQC&source=gbs_api

2. Christopher P. Neck, Charles C. Manz, Jeffery D. Houghton. «Self-Leadership». SAGE Publications, 2016-06-17. URL: http://books.google.com/books?id=eb-2CwAAQBAJ&dq=self-leadership+theoretical+framework+analysis&hl=&source=gbs_api

Роман Луцишин,
аспірант кафедри машинознавства і транспорту
інженерно-педагогічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний період відрізняється змінами структур і змісту освіти. Традиційні засоби освіти вже не можуть повною мірою задовольнити вимоги соціального замовлення до результатів професійної підготовки фахівців загалом, й фахівців цифрових технологій зокрема. Існуючі умови професійної діяльності вимагають, щоб майбутній фахівець цифрових технологій мав широкий науковий і технічний світогляд, глибокі знання з інформатики, програмування, математики та інших предметів. Ці знання є науковою основою для спеціальної підготовки фахівця і необхідні для здійснення кваліфікованого, науково обґрунтованого застосування адаптивних систем у навчальному процесі.

Формування інформаційної культури та компетентності є обов’язковою вимогою в підготовці фахівців цифрових технологій у сучасному закладі вищої освіти. Ефективне використання світового інформаційного потенціалу всіма учасниками навчального процесу є ключовим чинником інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір. За останні два десятиріччя спостерігають широке застосування адаптивних систем у різних сферах життя і діяльності особистості, в тому числі й у професійно-технічній освіті. Тобто нині фахівці цифрових технологій повинні володіти готовністю застосовувати ці системи в практичній діяльності. В науковій літературі, коли йдеться про компетентність фахівця цифрових технологій у застосуванні адаптивних систем, наголошується, що до складу знань, умінь, навичок та здатностей їх застосовувати повинні входити і здатності, що стосуються роботи з адаптивними технологіями та сучасним програмним забезпеченням.

Майбутній фахівець цифрових технологій сьогодні має бути достатньо обізнаним, тому що, крім суто традиційних професійних знань, він повинен володіти сучасними знаннями та навичками роботи з адаптивними системами, високою інформаційною культурою, що вимагає зміни всього компонентного складу й структури традиційної методичної системи підготовки.

В загальному розумінні адаптивна система навчання – це така організація навчальної діяльності, ключовим засобом здійснення якої є інтелектуальні технології, що базуються на машинному навчанні та аналізі даних [1, с. 319]. Як зазначає М. Жалдак [2], адаптивні системи трансформують роль цифрових технологій у навчальному процесі [2, с. 3]. З об’єкта вивчення вони перетворюються на високоефективний, багатофункціональний інструмент персоналізації навчання. Завдяки адаптивним системам підвищується ефективність освітнього процесу, активізується навчально-пізнавальна діяльність студентів, надаючи їй творчого, дослідницького спрямування [3, с.

267]. Впровадження адаптивних технологій у процес професійно-технічної освіти змінює методичні системи викладання, трансформує діяльність і взаємодію викладачів та студентів. З огляду на це, вважаємо, що ключовим вектором модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців цифрових технологій є формування готовності студентів до застосування адаптивних систем в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Aleinikov V. Adaptive learning systems: Essence, features, and implementation challenges. *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. № 65 (3). P. 319–333.

2. Zhaldak M. Digital transformation of the learning environment: Challenges and opportunities. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. № 81(1). P. 1–16.

3. Silveistr A., Sumskyi V. Didactic efficiency of adaptive learning systems in the educational process. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. № 75(1). P. 266–278.

Денис Наконечний,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт,
освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Роман Гах,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Покращення якості вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт вимагає впровадження та розроблення нових організаційних, науково-методичних та технологічних рішень. Це дозволить активізувати освітню діяльність студентів, оптимізувати навчальний та тренувальний процес, примножити можливості здобувачів. Результатом буде соціально активний фахівець, компетентний та здатний творчо вирішувати поставлені перед ним проблеми які виникають під час викладацької діяльності.

Одним з основних завдань під час підготовки фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт є формування у здобувачів компетентностей, які передбачені стандартом вищої освіти а також які володіють сучасними методиками виховання та навчання, інноваційними засобами та методами діагностики рухового, інтелектуального та психічного розвитку молоді [3].

У роботах науковців наголошується, що ефективною технологією під час підготовки фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт є технологія моделювання виховних ситуацій, застосування виховних ігор, групові та індивідуальні конструктивні завдання.

Використання цих технологій дозволить виховати у здобувачів такі якості як: а) успішно спілкуватися з фахівцями галузі; б) глибше та краще засвоювати навчальний матеріал; в) вдосконалювати свої уміння та знання; г) про активно ставитись до себе та інших [1].

Використовуючи ці технології навчальні заняття стануть емоційно насиченими, матеріал буде краще засвоюватися. Проте, застосування цих технологій повинно бути науково обґрунтовано.

На особливу увагу заслуговує під час підготовки фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт використання тренінгових технологій та методу кейсів.

На думку фахівців, процес підготовки фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт можна добротно покращити дотримуючись таких вказівок та правил: під час навчання враховувати індивідуальні особливості здобувачів; в центрі навчальної системи повинен бути здобувач; контролювати професійний розвиток студентів; у виховному процесі дотримуватися психологічних, технологічних, методичних та дидактичних вимог [4].

Важливою складовою при підготовці фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт є проектування індивідуальної освітньої траєкторії. Вони повинна мати гнучких характер. Це дозволить ураховувати поетапне становлення майбутнього фахівця за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт [2].

Таким чином, система сучасних інноваційних технологій виховання та навчання сприятиме покращенню у здобувачів під час фахової підготовки особистого індивідуального стилю викладання, шляхом розкриття потенціалу майбутніх фахівців за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Список використаних джерел

1. Антонюк В. П. Вища освіта України на шляху інтеграції в європейський освітній простір: досягнення та завдання подальшого розвитку. *Економічний вісник Донбасу. Менеджмент персоналу.* 2021. № 2(64). С. 169–182. URL: https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-169-182 (дата звернення 15.11.2024)

2. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір. *Публічне управління та митне адміністрування. Спецвипуск.* 2022. С. 70–76. URL: https://doi.org/10.32782/2310- 9653-2022-spec.11 (дата звернення 15.11.2024)

3. Лошкіна О. І. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021–2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. Український *Педагогічний журнал.* 2023. № (4), С. 5–17. URL: https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17 (дата звернення 15.11.2024)

4. Чепелюк М. І. Роль освітніх центрів та їх інтеграція в міжнародний освітній простір. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. № 26 (2).

5. Європейський простір вищої освіти: параметри якості та експертизи : навчальний посібник / Н. Г. Батченко та ін. Київ. 2020. 152 с.

6. Худавердієва В. А. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи. *Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Спецвипуск.* 2022. Т. 2. С. 163–168. URL: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.31 (дата звернення 15.11.2024).

Людмила Островська
магістр освітніх, педагогічних наук,
вчитель математики та інформатики
ЗОШ № 26 м. Тернополя

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Нині розвиток освіти впливає на зростання соціального і економічного добробуту громадянського суспільства та конкурентоспроможності української держави та її фахівців. Сьогодні говорять про своєрідну роль інформатизації всіх сфер життєдіяльності людини. Це стосується науки загалом, виробничої сфери, освітніх установ та ін. Інформатизація освіти супроводжується уведенням інформаційно-комунікаційних технологій (далі ІКТ) у професійну діяльність як самих педагогів, так і в саму організацію управління освітнім процесом в цілому.

Проте використання ІКТ в освітній управлінській практиці нерідко носить епізодичний характер, що дозволяє сповна:

– отримати швидкий доступ до джерел достовірної інформації науки і сучасних освітніх технологій;

– послуговуватися новими електронними освітніми ресурсами у процесі навчання (за дистанційної та змішаної форм навчання) [5].

Слід зауважити, що застосування ІКТ й повсякчас впливає на якість освіти. В енциклопедіях якість освіти визначається в основному, як відповідність освіти багатоманітним потребам, зацікавленням особистості, держави, та як сукупність споживчих рис освітньої послуги, що забезпечують задоволення потребнісного комплексу із всебічного розвитку індивідуальності освітян [4]. На якість фахової освіти безмежно чинять вплив висококваліфіковано-компетентнісні викладачі; свобідний доступ до підручників/посібників, науково-професійної літератури, додатково-наукова інформації; матеріально-технічна база із добре обладнаними академічними класами; здатність здобувачів задовольняти вимогам сучасного суспільства.

ІКТ досить збагачують можливості зорового сприйняття, зміняючи конкретні відображення невидимими, а також предмети, що перемінюють колір та форму [1; 3]. Вони помітно активізують функціонування освітнього закладу у напрямку створення для системи освіти різного виду програмно-навчальних продуктів та різноманітних комплексів, взявши за основу мультимедійні технології та телекомунікації.

Незважаючи на всю новаційність різноманітних інформаційних джерел, педагогічних методик, котрі вдало перетворюють інформацію на знання

важливими видається якість професійної освіти та ринок праці-трудових ресурсів, внаслідок яких формується та розвивається особистість [2].

Можна зробити висновок: вплив ІКТ на освіту та її якість не вдовольняється лише модернізуванням дидактичних методів. Інтеграція інформаційних та комунікаційних технологій сприяє оновленню освітнього процесу в закладах освіти усіх типів та рівнів й використовуються з метою підвищення рівня освіти у здобувачів вищої школи.

Список використаних джерел

1. Болтянський Б. В. Сутність і структура самостійної роботи студентів в умовах особистісно орієнтованого навчання: зб. наук.-метод. праць ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в вищому навчальному закладі». Мелітополь, 2018. С. 146–150.

2. Гук Б. М. Сучасні проблеми правового регулювання викладацької діяльності керівника закладу вищої освіти України на умовах внутрішнього сумісництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. №1(79). С. 304−310.

3. Горда І. М. Методичне забезпечення моніторингу навчальних досягнень з математики студентів вищих аграрних навчальних закладів: автор. дис. на здоб. наук. ступ. канд.. пед. наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (математика). Київ, 2014. 23 с.

4. Енциклопедія. Wikipedia : вебсайт. 2020. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Moodle

5. Каденюк О. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2022. №10 (15). С. 155–163.

Дмитро Панько,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Антоніна Дем'янюк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стрімкий розвиток технологій, а також виклики, спричинені пандемією та війною, актуалізують використання дистанційних технологій навчання у закладах вищої освіти. Цей підхід став невід'ємною складовою сучасної освітньої стратегії. Зростання цифрової грамотності суспільства сприяє впровадженню ефективних онлайн-ресурсів і платформ, які не лише забезпечують засвоєння знань, але й сприяють розвитку критичного мислення та творчих здібностей здобувачів освіти. Глобалізація та соціальні виклики вимагають розробки інноваційних методик для адаптації освітнього процесу до

нових умов [1].

Дистанційне навчання є індивідуалізованим процесом здобуття знань, умінь та навичок, що здійснюється за допомогою опосередкованої взаємодії між учасниками освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, заснованому на сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологіях. Воно реалізується через використання дистанційної форми як окремого формату освітнього процесу та впровадження технологій дистанційного навчання в різних форматах навчання. Ефективна організація дистанційного навчання передбачає функціонування таких підсистем, як підтримка й проведення онлайн-курсів, розробка навчальних матеріалів, адміністративна й академічна підтримка здобувачів вищої освіти і викладачів, розробка навчальних планів, а також індивідуальна підтримка здобувачів вищої освіти [3].

Заклад вищої освіти визначає перелік веб-ресурсів для організації дистанційного навчання, враховуючи специфіку навчальних дисциплін. Для забезпечення цього процесу заклад може розробляти власні веб-ресурси або використовувати перевірені зовнішні платформи, що відповідають встановленим вимогам.

Створення електронного контенту є складним процесом, що потребує значних зусиль і ресурсів від закладу вищої освіти. Для формування сучасного інформаційного освітнього середовища необхідно розвивати матеріально-технічну базу, яка включає побудову локальних і корпоративних мереж із доступом до Інтернету. Важливим аспектом є впровадження автоматизованих систем управління, що оптимізують документообіг та взаємодію між підрозділами закладу. Інтеграція інформаційних технологій в освітній процес передбачає створення цифрового середовища та використання різних форматів навчання, таких як електронне, мобільне та змішане навчання. Окрім цього, заклад вищої освіти повинен забезпечувати постійне підвищення кваліфікації викладачів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного впровадження інновацій.

У закладах вищої освіти найбільш поширеними технологіями дистанційного навчання є системи управління навчанням (LMS), які дозволяють організовувати освітній процес через такі платформи, як Moodle, Google Classroom, Canvas чи Blackboard. Ці системи забезпечують розміщення навчальних матеріалів, проведення тестувань та комунікацію між викладачами і здобувачами вищої освіти. Важливу роль відіграють технології відеоконференцзв’язку, такі як Zoom, Microsoft Teams, Google Meet чи Cisco Webex, які забезпечують синхронну взаємодію через онлайн-лекції, семінари та консультації. Крім того, активно використовуються електронні ресурси, включаючи інтерактивні освітні платформи, цифрові бібліотеки, відео- та аудіо матеріали, що сприяють індивідуалізації навчання і підвищенню його ефективності.

З точки зору педагогічної теорії, дистанційне навчання привертає увагу як система, що дозволяє ефективно реалізувати сучасні вимоги до вищої освіти: гнучкість організаційних форм, індивідуалізацію змісту навчання,

інтенсифікацію освітнього процесу та обміну інформацією. Проте впровадження масового дистанційного навчання виявило низку проблемних аспектів. Зокрема, здобувачі вищої освіти в умовах масового дистанційного навчання стикалися з труднощами у сприйнятті інформації, переданої викладачами через технічні засоби, тоді як викладачі зіштовхувалися з проблемою об'єктивної оцінки навчальних досягнень здобувачів [2].

Використання дистанційного навчання у вищій освіті має також позитивний аспект, що заслуговує на увагу та створює можливість організації безперервного та періодичного моніторингу. У традиційних умовах навчання це потребує значних витрат часу та зусиль. Аналіз результатів такого моніторингу, зокрема рівня опрацювання матеріалу, участі та активності у дискусіях на форумах, часу, витраченого на виконання практичних завдань, ступеня творчого підходу до вивчення матеріалу, а також результатів практичного та підсумкового контролю, дозволяє не лише відстежувати освітній процес на кожному його етапі, але й коригувати формат роботи. У цьому контексті відбувається зміна ролей учасників освітнього процесу: викладач виступає консультантом і координатором, тоді як здобувач вищої освіти отримує можливість самостійно обирати шляхи та засоби освоєння навчального матеріалу. Такий підхід сприяє максимальній індивідуалізації професійної підготовки відповідно до компетентнісного та особистісно-орієнтованого методологічних підходів [2].

Попри значні переваги, дистанційний формат навчання має й певні недоліки. Зокрема, перевірити, чи виконує поставлене завдання саме цей здобувач вищої освіти, можливо переважно в онлайн форматі. Крім того, дистанційне навчання обмежує безпосередній контакт між викладачем і здобувачем вищої освіти, що може ускладнити формування чітких думок і аргументів у традиційних умовах навчання. Ця форма навчання вимагає від здобувачів вищої освіти високого рівня самоорганізованості, навичок тайм-менеджменту та внутрішньої мотивації для успішного освоєння навчального курсу [2].

Використання технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти є важливим етапом трансформації освітнього процесу в умовах сучасних викликів. Завдяки впровадженню онлайн-платформ, систем управління навчанням, відеоконференцій та інших інноваційних інструментів, вища освіта стала доступною для ширшого кола здобувачів, незалежно від географічного положення. Ці технології дозволяють забезпечити гнучкість та індивідуалізацію навчання, сприяють розвитку самостійності та критичного мислення у здобувачів вищої освіти. Однак, попри значні переваги, дистанційне навчання має свої виклики. У зв'язку з цим, важливим залишається постійний розвиток технологічних і педагогічних аспектів дистанційного навчання, а також створення умов для підтримки високої якості освіти в онлайн форматі.

Список використаних джерел

1. Білоус І., Дем'янюк А. Дистанційні технології навчання в контексті розвитку дошкільної освіти: переваги та недоліки впровадження. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 67. С. 234–237.

2. Дембіцька С., Кобилянська І., Пугач С. Інноваційні технології

дистанційного навчання в закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2021. Вип. 60. С. 388–399.

3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.

Руслана Петрокушин,
директор Тернопільської спеціалізованої ЗОШ №3
з поглибленим вивченням іноземних мов

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЗЗСО: НОВАЦІЇ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Реформування системи освіти в Україні передбачає впровадження нових підходів до управління закладами загальної середньої освіти (ЗЗСО). Управління змінами в таких закладах стає ключовим інструментом адаптації до нових викликів, які ставить сучасне суспільство. Сучасний керівник ЗЗСО виступає не тільки адміністратором, а й лідером змін, здатним спрямовувати колектив до досягнення спільних цілей. Ефективне управління змінами передбачає інтеграцію інноваційних технологій, створення сприятливого освітнього середовища та забезпечення стійкого розвитку закладу.

Особливої актуальності набуває стратегічне планування, яке дозволяє керівникам ЗЗСО не лише реагувати на поточні виклики, а й передбачати майбутні зміни та адаптуватися до них. В умовах реформування освіти, зокрема реалізації концепції Нової української школи, стратегічне планування включає модернізацію матеріально-технічної бази, впровадження нових освітніх стандартів та створення умов для розвитку інклюзивного середовища.

Одним із важливих аспектів управління змінами є залучення педагогічного колективу до процесу прийняття рішень. Для цього керівник має формувати культуру співпраці, де кожен учасник освітнього процесу відчуває свою значущість та відповідальність. Підтримка професійного розвитку педагогів також є критично важливою. В умовах впровадження новітніх технологій та методик викладання керівник має створювати можливості для підвищення кваліфікації та обміну досвідом.

Значне місце в управлінні змінами посідає цифровізація освітнього процесу. Це не лише впровадження електронного документообігу чи використання платформ дистанційного навчання, а й створення цілісного цифрового середовища, яке підвищує ефективність взаємодії між учнями, педагогами та адміністрацією. Важливим аспектом є забезпечення цифрової грамотності всіх учасників освітнього процесу.

Інноваційність у підходах до управління змінами полягає у впровадженні проектного управління, яке дозволяє реалізувати конкретні цілі через спільну діяльність педагогів, учнів і батьків. Проекти можуть охоплювати різні сфери: розвиток STEM-освіти, інтеграцію інклюзивного навчання, формування громадянської свідомості учнів.

Кризове управління також стало невід'ємною частиною діяльності керівників ЗЗСО. В умовах соціальних потрясінь, зокрема пандемії COVID-19 чи війни в Україні, керівники змушені швидко реагувати на виклики, забезпечуючи безпеку учнів і стабільність освітнього процесу. Ці обставини потребують високого рівня адаптивності, стресостійкості та здатності приймати нестандартні рішення.

Таким чином, управління змінами в ЗЗСО є багатогранним процесом, що включає стратегічне планування, залучення колективу, інтеграцію цифрових технологій та впровадження інноваційних підходів. Ефективне управління змінами сприяє підвищенню якості освіти, розвитку закладу та формуванню конкурентоспроможного випускника, здатного адаптуватися до умов сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Боднар О. С., Горішна О. М. Функції управління закладом загальної середньої освіти в умовах змін. *Імідж сучасного педагога.* 2022. № 6 (201). 510 с. URL: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6(201)-5-10.

2. Нікітіна Н., Решетова І. Інноваційні технології освітнього менеджменту. *Гуманізація навчально-виховного процесу. Слов'янський державний педагогічний університет.* 2019. № 5 (97). С. 101–111. URL: http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/196463.

3. Нові підходи до управління освітнім закладом в умовах реформування освіти : *методичний посібник для керівників закладів загальної середньої освіти* / уклад. : Л. М. Михайлова, Л. М. Савенко, В. С. Стасюк. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 98 с. ISBN 978-617-7683-29-1

4. Трач Ю.В. Віртуалізація освіти як явище сучасної культури. *Культура і мистецтво у сучасному світі.* 2018. № (19). С. 164–173. URL: https://doi.org/10.31866/2410-1915.19.2018.141370

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Андрій Пікневич,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІВ

Професійній діяльності педагога притаманна значна кількість стресових ситуацій, які чинять негативний вплив на його емоційний стан та життєдіяльність. Суттєвим стресогенним чинником є психологічні й фізичні перевантаження вчителів, що найчастіше призводить до виникнення у них

синдрому професійного вигорання.

Проблема професійного вигорання знайшла своє відображення у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених: К. Маслач, С. Джексон, Б. Перлман, Х. Фрейденбергер, В. Бойко, Л. Карамушка, О. Романовська, Т. Форманюк та ін.

Зважаючи на актуальність проблеми, метою наукового доробку є висвітлення специфіки управлінської діяльності керівника закладу загальної середньої освіти щодо попередження професійного вигорання педагогів.

Науково доведено, що синдром професійного вигорання бере свій початок з хронічного повсякденного перевантаження, втрати інтересу до життєдіяльності та емоційної перевтоми. Узагальнено можна констатувати як довготривалу стресову реакцію різноманітних професійних та особистісних переживань. Загалом, під професійним вигоранням розуміється стан фізичного, емоційного і розумового виснаження, притаманний професії «людина-людина» [4].

Н. Водоп'янова стверджує, що синдром професійного вигорання – це професійна деструкція людини, ознаками якої є стійкі психічні переживання та зміни структури, змісту та якості професійної діяльності. Вона з'являється у складних профксійних обставинах, що суб'єктивно сприймаються працівниками як стресові ситуації та мають негативний дезадаптивний характер [2].

На думку вчених, професійне вигорання притаманне працівникам «комунікативних» професій, які висувають високі вимоги до психологічної стійкості в ситуаціях ділового спілкування. Саме професія педагога найбільш схильна до вигорання у результаті специфіки своєї діяльності.

Установлено, що професійне вигорання трапляється у жінок частіше, ніж у чоловіків, а у молодих людей частіше, ніж у літніх. Незбагненно, що саме ті педагоги, які самовіддано присвячують своє життя роботі, найчастіше перебувають у зоні ризику. Вчені замітили певну тенденцію: сильна залежність від роботи призводить до повного відчаю [4].

Є підстави стверджувати, що синдром професійного вигорання негативно впливає на професійне здоров'я педагогів школи і спричиняє такі наслідки: *соціальні* (втрата інтересу до професії, відсутність доброзичливого ставлення до людей, незадоволеність своїм життям і діяльністю, переживання самотності, відсутність емпатії, толерантності); *фізіологічні* (низька працездатність, безсонність, психосоматичні страхи, поганий апетит, тощо); *духовні* (низька самореалізація, відсутність планів на майбутнє, невпевненість у собі та свої сили); *матеріальні* (втрата наполегливості, мотивації щодо здобуття матеріальних благ); *психологічн*і (поганий настрій, дратівливість, замкнутість, апатія, різка зміна настрою тощо). Відтак, існує потреба у своєчасній діагностиці цього явища та проведення індивідуальної та групової роботи. Також, важливим є превенція виникнення основних симптомів професійного вигорання та оволодіння навичками ефективного подолання професійних стресів [2].

Керівник закладу освіти у запобіганні професійного вигорання своїх працівників повинен знати їх особливості та риси характеру. Визначити цю структуру якостей особистості педагога можна за тим, як він ставиться до *учнів*

(демонструючи уважність, коректність, принциповість, прихильність, альтруїзм, дбайливість, тактовність чи протилежні якості); *виконання своїх обов'язків* (виявляючи сумлінність, ініціативність, рішучість, точність, серйозність, зацікавленість або протилежні риси); *речей* (демонструючи бережливість, акуратність, почуття смаку або протилежні риси); *самого себе* (виявляючи розумний егоїзм, нормальне самолюбство, почуття власної гідності, впевненість або протилежні риси. Від того, який у людини характер, залежить як вона діятиме у певних ситуаціях, досягненні та реалізації своїх цілей [1].

Варто зазначити, що попередженню професійного вигорання педагогів школи сприяє дотримання директорами низки рекомендацій, зокрема: завчасне інформування про симптоматику та причини професійного вигорання; різноманітна підтримка тих, хто його переживає; створення системи справ, що підвищують значущість професійної діяльності. Дорадчим також для підвищення цінності роботи вчителів, турботи про їх професійне здоров'я та запобігання виникнення синдрому професійного вигорання є таке:

− творча самореалізація та інтерес до професії, можливість професійного зростання;

− підвищення рівня оплати праці;

− високий рівень технологічного забезпечення;

− усвідомлення значущості своєї професійної діяльності та відповідальності за її результати;

− наявність позитивного морально-психологічного клімату у школі та прихильних взаємовідносин між колегами;

− правильно і чітко організований спосіб життя, приємні емоції, почуття гумору;

− використання технік медитації, фізичних вправ, аутогенного тренування;

− ефективна організація режиму праці й відпочинку;

Таким чином, професійне вигорання є причиною виникнення порушень психічного і фізичного здоров'я педагогів і як наслідок зниження якості роботи та втрати інтересу до неї. Даному синдрому притаманні хронічна втомлюваність, занижена самооцінка, фізичне виснаження. Саме тому для збереження професійного здоров'я вчителів, окрім висвітлених нами попереджуючих заходів, які спрямовані на формування механізмів запобігання професійному вигоранню, особливу роль відіграє глибоке пересвідчення в значущості та цінності здоров'я загалом та професійного зокрема.

Список використаних джерел

1. Баранова Н.П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Харків: Основа, 2011. 159 с.

2. Главацька О. Л., Горбоніс Т. В., Чайковська Г. Б. Попередження професійного вигорання працівників соціальної сфери: посібник. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2020. 180 с.

3. Пітерсон Т. 101 спосіб впоратися з тривогою, страхом і панічними атаками / переклад з англ. А. Дудченко. Київ : Наш формат, 2021. 240 с.

4. Штирьов О. М., Ханіна М. Ю. Основні підходи до вивчення феномену «професійного вигорання». «*Могилянські читання – 2019». Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти* : XXII Всеукр. наук.-метод. конф. тези доповідей. Миколаїв : Видавництво ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. С. 11–14.

Лілія Ребуха
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ЗВО

Професійне самовизначення студентів є найважливішим етапом їхнього особистісного та професійного становлення. Розв'язання задачі самореалізації у професійній освіті пов'язане із віднаходженням умов, механізмів та засобів формування студента як суб'єкта професійного становлення. Це завдання може бути вирішене за допомогою організації психолого-педагогічного супроводу, спрямованого на створення сприятливих освітніх умов з розкриття та реалізації особистісного потенціалу майбутнього педагога під час навчання у ЗВО. Психолого-педагогічний супровід тісно пов'язаний з такими поняттями як підтримка та допомога [1].

Тому у сучасних умовах ринку праці, що швидко змінюється, широкого вибору професій і високої конкуренції, психолого-педагогічний супровід відіграє засадничу роль. Він спрямований на формування свідомого ставлення до вибору професії, розвитку професійних інтересів і мотивації, подолання можливих діяльнісних проблем та ін. Психолого-педагогічний супровід професійного самовизначення студентів у ЗВО має за мету сформувати у студентів професійну ідентичність, розвинути навички рефлексії та самостійного прийняття виважених рішень, підвищити мотивацію до навчання та безперервного професійного розвитку, здійснити адаптацію здобувачів освіти до вимог професійного середовища, створити належні умови для реалізації індивідуальних освітніх і професійних траєкторій [4–6].

До завдань психолого-педагогічного супроводу нами віднесено моніторинг та діагностику професійних інтересів, нахилів та здібностей студентів; формування у здобувачів освіти розуміння професійних вимог та перспектив майбутнього працевлаштування; розробку індивідуальних програм розвитку особистісних та професійних компетенцій; організацію консультацій з питань вибору професії та планування кар'єри; психологічну підтримку у подоланні сумнівів та внутрішньої тривожності, пов'язаних із професійним вибором [2–3]. Для кожного викладача важливо здійснювати поетапність психолого-педагогічного супроводу. Так, на початковому етапі слід провести діагностику з виявлення індивідуальних особливостей студентів, їх професійних інтересів та рівня освітньої підготовки. На основному етапі допомогти студентам спроектувати власні освітні траєкторії та підтримати їх у

розробці планів професійного розвитку. Заключний етап передбачає проведення рефлексії досягнутих результатів, відкоригування планів неперервного фахового саморозвитку, сприяння реалізації намічених професійних цілей.

Отже, психолого-педагогічний супровід професійного самовизначення студентів сприяє їхній успішній соціалізації, професійному зростанню та особистісному розвитку. Ефективна робота викладача у цьому напрямі допомагає кожному студенту стати повноцінним учасником освітнього процесу, здатним до адаптації та професійного самозреалізування в умовах сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Галайко Ю. А. Психолого-педагогічний супровід розвитку інноваційності майбутніх учителів математики в умовах магістратури. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2020. № 1. URL: https://pedejournal.cdu.edu.ua/article/view/202-206

2. Іванов В. Зміст, форми, методи і заходи психолого-педагогічного супроводу з формування професійних планів у студентів педагогічного коледжу. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. № 68(4). С. 46–51. https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-68-4-46-51

3. Лаппо В. В. Педагогічний супровід духовного зростання студентів закладів вищої освіти: монографія / за наук. ред. В. В. Стинської. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 516 с.

4. Мирончук Н. М. Педагогічний супровід майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки. *Нові технології навчання:* наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2016. Вип. 89. Ч. 2. С. 127–131.

5. Ребуха Л.З. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами у закладах дошкільної освіти. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти*: збірник наукових праць / укл.: Мисик О.С., Миськова Н.М., Онофрійчук Л.О., Пісоцька Л.С., Розгон В.В.; за заг.ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький : ХГПА, 2024. С. 549–551. URL: https://drive.google.com/drive/folders/-1XbuCa3bObIQn-kMrKfkPzuqdcq4_AjHa?fbclid=IwAR06wVr6CaJUB21tbzJ-mihgSziiDTqz7p5Cv6mPbX52rrI7adtSK5fJs3c

6. Теличко Т. В. Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 73. Том 2. С. 88–91.

Лілія Ребуха
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Максим Богуш
аспірант кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Соціально-комунікативна компетенція педагогів – це інтегративна якість особистості педагогічного працівника, що передбачає соціально-ціннісні відносини педагога до процесу спілкування та включає знання та навички, необхідні для усвідомленої ефективної соціальної взаємодії (за збереження індивідуальності кожної особи соціуму) з метою передачі, взаємного обміну інформацією, встановлення контактів, управління ситуацією за допомогою вербальних та невербальних засобів [3]. Ціннісне ставлення педагога до процесу спілкування включає: розуміння ролі учня як суб'єкта навчальної діяльності, створення взаємовідносин співробітництва з педагогами, батьками, використання можливостей навчального матеріалу та їх вплив на формування та розвиток особистості учня [2-3].

Соціально-комунікативна компетенція є важливою надпрофесійною компетенцією, що визначає здатність педагога вирішувати певне коло завдань. Надпредметні компетенції – це надпрофесійні здібності, особисті якості, що дозволяють педагогу успішно взаємодіяти у різних сферах діяльності, оскільки їм властива інтегративність, багатофункціональність (уміння вирішувати суміжні проблеми) та міждисциплінарність (перенесення знань з однієї предметної галузі в іншу та вміння застосувати їх у різних ситуаціях).

Процес підвищення кваліфікації супроводжується комунікацією, що сприяє подальшому розвитку соціально-комунікативної компетенції педагогів. Успішне вирішення комунікативних труднощів адаптаційного періоду за проходження підвищення кваліфікації безпосередньо чи опосередковано залежить від рівня розвитку комунікативної компетенції педагога, оскільки у цей період формується стиль спілкування між усіма учасниками освітніх взаємин. У межах системи підвищення кваліфікації уможливлена координація діяльності педагога, котра спрямовується на актуалізацію власних можливостей, розвиток у них соціально-комунікативної компетентності. Сформована на таких засадах Я-концепція відображається у самовизначенні вчителя, виборі ним стилю поведінки, сукупності сформованих переконань на основі отриманих знань і навичок та готовності до їх реалізації в різних життєвих ситуаціях. Педагог, який має позитивну «Я-концепцію», здатний результативно справлятися з різними поставленими задачами та проблемами. У здійсненні освітньої діяльності такий учитель виявляє прагнення максимальної гнучкості, здатність до емпатії, сензитивності до потреб учнів; емоційну врівноваженість, впевненість у собі, життєрадісність; володіння стилем легкого та неформального спілкування [2; 4].

Отже, результативність процесу проходження підвищення кваліфікації зумовлена великою мірою успішністю процесу комунікації. Відповідно ми розглядаємо систему підвищення кваліфікації з позиції можливостей розвитку соціально-комунікативної компетенції педагога.

Список використаних джерел

1. Ковальова О. А. Психологічні особливості розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів : дис. … канд. псих. наук : 19.00.07. Переяслав-Хмельницький, 2018.

2. Концепція Нової української школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf

3. Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 1 (11). С. 207–210. DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-207-210

Лілія Ребуха
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Ольга Кулік
магістр спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
Західноукраїнський національний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ЗВО

Професійне самовизначення студентів є найважливішим етапом їхнього особистісного та професійного становлення. Розв’язання задачі самореалізації у професійній освіті пов’язане із віднаходженням умов, механізмів та засобів формування студента як суб’єкта професійного становлення. Це завдання може бути вирішене за допомогою організації психолого-педагогічного супроводу, спрямованого на створення сприятливих освітніх умов з розкриття та реалізації особистісного потенціалу майбутнього педагога під час навчання у ЗВО. Психолого-педагогічний супровід тісно пов’язаний з такими поняттями як підтримка та допомога [1].

Тому у сучасних умовах ринку праці, що швидко змінюється, широкого вибору професій і високої конкуренції, психолого-педагогічний супровід відіграє засадничу роль. Він спрямований на формування свідомого ставлення до вибору професії, розвитку професійних інтересів і мотивації, подолання можливих діяльнісних проблем та ін. Психолого-педагогічний супровід професійного самовизначення студентів у ЗВО має за мету сформувати у студентів професійну ідентичність, розвинути навички рефлексії та самостійного прийняття виважених рішень, підвищити мотивацію до навчання та безперервного професійного розвитку, здійснити адаптацію здобувачів освіти до вимог професійного середовища, створити належні умови для реалізації

індивідуальних освітніх і професійних траєкторій [4–6].

До завдань психолого-педагогічного супроводу нами віднесено моніторинг та діагностику професійних інтересів, нахилів та здібностей студентів; формування у здобувачів освіти розуміння професійних вимог та перспектив майбутнього працевлаштування; розробку індивідуальних програм розвитку особистісних та професійних компетенцій; організацію консультацій з питань вибору професії та планування кар'єри; психологічну підтримку у подоланні сумнівів та внутрішньої тривожності, пов'язаних із професійним вибором [2–3]. Для кожного викладача важливо здійснювати поетапність психолого-педагогічного супроводу. Так, на початковому етапі слід провести діагностику з виявлення індивідуальних особливостей студентів, їх професійних інтересів та рівня освітньої підготовки. На основному етапі допомогти студентам спроектувати власні освітні траєкторії та підтримати їх у розробці планів професійного розвитку. Заключний етап передбачає проведення рефлексії досягнутих результатів, відкоригування планів неперервного фахового саморозвитку, сприяння реалізації намічених професійних цілей.

Отже, психолого-педагогічний супровід професійного самовизначення студентів сприяє їхній успішній соціалізації, професійному зростанню та особистісному розвитку. Ефективна робота викладача у цьому напрямі допомагає кожному студенту стати повноцінним учасником освітнього процесу, здатним до адаптації та професійного самозреалізування в умовах сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Галайко Ю. А. Психолого-педагогічний супровід розвитку інноваційності майбутніх учителів математики в умовах магістратури. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2020. № 1. URL: https://pedejournal.cdu.edu.ua/article/view/202-206

2. Іванов В. Зміст, форми, методи і заходи психолого-педагогічного супроводу з формування професійних планів у студентів педагогічного коледжу. *Вісник Національного університету оборони України*, 2022. № 68(4). С. 46–51. URL: https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-68-4-46-51

3. Лаппо В. В. Педагогічний супровід духовного зростання студентів закладів вищої освіти: монографія / за наук. ред. В. В. Стинської. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 516 с.

4. Мирончук Н. М. Педагогічний супровід майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки. *Нові технології навчання:* наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2016. Вип. 89. Ч. 2. С. 127–131.

5. Ребуха Л.З. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами у закладах дошкільної освіти. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти*: збірник наукових праць / укл.: Мисик О.С., Миськова Н.М., Онофрійчук Л.О., Пісоцька Л.С., Розгон В.В.; За заг.ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький : ХГПА, 2024. С. 549–551. URL: https://drive.google.com/drive/folders/-

1XbuCa3bObIQn-kMrKfkPzuqdcq4_AjHa?fbclid=IwAR06wVr6CaJUB21tbzJ-mihgSziiDTqz7p5Cv6mPbX52rrI7adtSK5fJs3c

6. Теличко Т. В. Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 73. Том 2. С. 88–91.

Лілія Ребуха,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Роман Перута,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасний світ відзначається динамічними змінами, що висуває нові вимоги до менеджменту освітніх систем та їх керівників. Розвиток системи загальної середньої освіти потребує адаптації до основних тенденцій і викликів, що виникають у межах глобальних і локальних змін. Важливою трансформацією в освіті України стало впровадження реформи «Нова українська школа» (НУШ), що ґрунтується на компетентнісному підході до навчання [1, с. 26].

Концепція НУШ визначає десять ключових компетентностей, серед яких інформаційно-цифрова компетентність займає особливе місце. Вона включає впевнене та критичне використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки й обміну інформацією в професійній, публічній і приватній сферах [3–5]. Така компетентність є необхідною для успішної інтеграції цифрових технологій у заклади загальної середньої освіти [2, с. 5; 4, с. 39–40].

Ефективна цифровізація шкільного середовища значною мірою залежить від компетентності керівників закладів освіти. Для цього директори шкіл мають володіти навичками впровадження сучасних ІКТ як у навчальні, так і в управлінські процеси. Це підкреслює важливість розробки методичних підходів для розвитку цифрової компетентності керівників шкіл, що є ключовим кроком у реалізації реформи НУШ.

Зарубіжний досвід свідчить про те, що європейські країни активно впроваджують цифрові технології в освіту, приділяючи значну увагу розвитку цифрової компетентності як педагогів, так і управлінців. Політика в цьому напрямі передбачає створення умов для підвищення кваліфікації на різних рівнях: від державного (макрорівень) до інституційного (мезо- і мікрорівні). Це забезпечує системний підхід до цифровізації освіти, що є ключовим фактором її ефективності.

В Україні ситуація дещо інша. Відсутність спеціалізованих інтернет-ресурсів для дистанційного розвитку цифрової компетентності керівників

закладів загальної середньої освіти гальмує цей процес. Попри те, що сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє створювати ефективні медіа-дистанційні системи навчання, вони поки не впроваджені на належному рівні. Це обмежує можливості для підготовки та підвищення кваліфікації керівників освітніх установ, що є важливим для адаптації до викликів цифрового суспільства.

Таким чином, виникає необхідність інноватизації та технологізації управління розвитком цифрової компетентності керівників шкіл. Впровадження нових форм дистанційного навчання з використанням сучасних цифрових технологій може сприяти підвищенню їхньої професійної компетентності. Це дозволить ефективніше вирішувати завдання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, відповідаючи на виклики сучасного цифрового середовища.

Список використаних джерел

1. Калініна Л. М., Онаць О. М. Нова Українська школа: базовий стандарт професійної діяльності керівника. *Директор школи*. 2018. № 21–22 (837–838). С. 25–31.

2. Канафоцька Г. Нова модель управління школою в контексті менеджменту творчості. *Директор школи*. 2012. № 14 (686). С. 4–10.

3. Карташова Л. А., Пліш І. В., Бахмат Н. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 68. №6. С. 193–205. URL: https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2543/1423

4. Ребуха Л., Рудакевич Ю. Цифровізація освіти в країнах ЄС та світу. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку:* матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11 травн. 2023 р.) Тернопіль: ЗУНУ, 2023. С. 39–42.

5. Ребуха Л. З. Вплив цифровізації освітнього закладу на проведення ефективної професійної діяльності. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти:* матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 17 листоп. 2023 р.) Тернопіль: ТОКІППО, 2023.

Лілія Ребуха,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Назар Цибульський,
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки»,
Західноукраїнський національний університет

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Важливим завданням сучасної вищої школи є підготовка фахівців, котрі володіють творчим мисленням, що дозволяє випускникам вести дослідницьку

діяльність, спрямовану на вирішення наукових та практико-зорієнтованих завдань з метою впровадження досягнень науки в практику. В освітньо-професійних програмах підготовки майбутніх фахівців у ЗВО зазначено, що одним з типів діяльності, до вирішення завдань по якому повинні бути готові випускники, є науково-дослідна діяльність.

Відповідно майбутні фахівці-педагоги завершивши навчання повинні вміти аналізувати, порівнювати, кваліфікувати, узагальнювати, швидко знаходити потрібну інформацію, логічно мислити, використовувати нові наукові знання у своїй професійній діяльності, планувати, організовувати та вести наукову, дослідницьку та інноваційну діяльності [1–5]. У зв'язку із цим у ЗВО актуалізується розробка засобів, механізмів, технологій, підходів до організації ефективної дослідницької діяльності студентів за проведення належного освітнього процесу. Продуктивним у здійсненні реалізації цього завдання є метод проблемного навчання [6–8].

Роль і місце проблемного навчання у формуванні дослідницької компетенції студентів на сучасному етапі розвитку освіти об'єктивно зростають у силу того, що проблемність стає нормальною професійної діяльності, а також основні характеристики проблемного навчання як дидактичної системи (орієнтація на формування творчого мислення, наявність багаторівневої системи методів і форм навчання, відкритість інновацій та ін.) адекватні цілям і структурі дослідницької діяльності студентів. Процес формування дослідницької компетенції студентів передбачає послідовну та поетапну реалізацію вимог принципу проблемності в ході аудиторної (лекції, семінарські та практичні заняття) та позааудиторної (самостійна робота, переддипломна практика, курсові та випускні кваліфікаційні роботи) навчальної діяльності.

Формування дослідницької компетенції студентів у процесі проблемного навчання здійснюється у процесі теоретичного навчання (на лекційних і семінарських заняттях) як організація пізнавальної діяльності відповідно до динамічної структурної дослідницької діяльності та з урахуванням рівня розвитку дослідницької компетенції студентів; використання системи науково-дидактичних прийомів, що забезпечує мотиваційну залученість усіх студентів у навчальну діяльність і ступінь високої пізнавальної самостійності на всіх етапах дослідницького циклу; за інтерактивного навчання; в межах особистісних і професійно-значимих вирішуваних навчальних проблем; в процесі практичної підготовки за дієвого освоєння методів і методик вивчення інноваційного досвіду формування дослідницької компетенції; під час розробки дослідницьких проектів з послідовним підвищенням їх дослідницької складності та ін.

Отож, використання сучасної організації дослідницької роботи студентами-педагогами під час навчання дозволяє підготувати їх до безперервного саморозвитку, самоосвіти та генерації наукових ідей, й, відповідно, до належного проведення дослідницької діяльності у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гордійчук Г. Б. Підготовка майбутніх педагогів до використання ІКТ під час здійснення навчальної дослідницької діяльності дітей. Проблеми

та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. *Психологічний аспект дослідження особистості в соціальних умовах*. Харків: Вид-во НТУ ХПІ, 2013. Вип. 36. С. 202–211.

2. Кравченко С. О. Узагальнення сутності дефініції «дослідницька компетентність». *Молодий вчений*. 2018. № 2(1). С. 265–268.

3. Ребуха Л. З., Боршуляк Н. С. Професійна компетентність фахівців: сутнісні ознаки та розвиткові умови. *Інноваційна педагогіка.* 2020. Випуск 22. Т. 3. С. 87–90. DOI https://doi.org/10.32843/2663- 6085/2020/22-3.17

4. Сисоєва С. О., Козак Л. В. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навч. посібник. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с.

Андрій Середа,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Комунікативна культура здобувачів освіти формується в освітніх умовах ЗВО й виступає важливим фактором для налагодження гармонійних стосунків як у межах студентського колективу, так і поза ним [2; 5].

Комунікативна культура студентів є складною багатовимірною системою, що об'єднує знання, особистісні навички, цінності та установки, потрібні для ефективної взаємодії у навчальному, соціально-професійному середовищах [4, с. 193; 6, с. 52]. Для глибшого розуміння сутності цього явища важливо розкрити основні компоненти комунікативної культури, які забезпечують її цілісність і функціональність. Так, когнітивний компонент охоплює знання про правила, норми та стратегії комунікації, а також розуміння особливостей соціокультурного контексту взаємодії. Він включає знання мовних норм, лексичних та граматичних структур, розуміння специфіки міжкультурного спілкування та усвідомлення етичних принципів і норм даного спілкування. Другий – емоційний компонент, віддзеркалює змогу студентів схоплювати та виявляти емоції, а також рахуватися з емоційним станом співрозмовників у процесі спілкування. Основними складовими цього компоненту слугують емпатія, емоційна регуляція і позитивне налаштування на доброзичливу атмосферу у процесі комунікації. Даний компонент допомагає студентам будувати гармонійні взаємини, уникати конфліктів і досягати взаєморозуміння. Третій – поведінковий компонент, охоплює практичні навички та вміння, які забезпечують ефективну взаємодію у процесі спілкування. Він включає вербальні навички, що включають вміння грамотно та зрозуміло висловлювати думки, використовувати відповідну лексику, дотримуватися правил мовного етикету; невербальні засоби комунікації як вміння інтерпретувати жести, міміку, тон голосу та ін. невербальні сигнали; навички активного слухання, що передбачають здатність зосереджувати увагу на співрозмовнику, ставити уточнюючі запитання, проявляти зацікавленість у темі розмови. Цей компонент

забезпечує реалізацію теоретичних знань на практиці, що є важливою складовою комунікативної культури здобувачів освіти. Четвертий компонент – ціннісний, пов'язаний із системою морально-етичних та соціальних установок, що означують стиль комунікації особи-студента, й включає толерантність, етичність та відповідальність здобувачів освіти під час спілкування й сприяє взаємоповазі, створенню гармонійно--доброзичливих взаємовідносин між учасниками контактування. П'ятий – мотиваційний компонент, встановлює внутрішню готовність студентів до контакту, їхню волю до вдосконалення своїх навичок та можливості участі у різноманітних комунікативних процесах. Основними складовими даного компоненту становить інтерес до взаємодії: бажання спілкуватися та пізнавати нове, прагнення до саморозвитку як готовність студентів вдосконалювати мовні та комунікативні навички, активна життєва позиція, що ідентифікується із ініціативністю і відкритістю до спілкування. Шостий – рефлексивний компонент, пов'язаний із здатністю здобувачів освіти аналізувати та оцінювати власний досвід спілкування, виявляти сильні та слабкі сторони комунікативної поведінки своєї і співрозмовника. Він залучає самоаналіз комунікативних ситуацій, самокритику та коригування власних помилок і визначає результативні стратегій для вдосконалення навичок спілкування. Розвинутий рефлексивний компонент допускає можливість студентам адаптувати свою поведінку до різних ситуацій, підвищуючи ефективність спілкування [1; 4–6].

Усі компоненти комунікативної культури тісно взаємопов'язані та взаємодіють між собою, що дозволяє створити єдину систему, яка б забезпечувала ефективність їхніх взаємодіянь в освітньому та соціальному середовищі. Розвитковість цих компонентів є визначним завданням сьогоднішньої освіти, оскільки саме комунікативна культура є базисом вдалої соціалізації та академічно-професійного зростання молодого покоління в умовах сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Білавич Г. В., Багрій М. А., Гречаник Н. Ю., Гнатишин С. І. Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Медична освіта*. 2023. № 4. С. 77–81.

2. Крайняк Л. К., Дуда О. І., Рибачок С. М., Боднар О. Б., Бєлінська І. Ділова комунікативна культура студентів як основа професійної діяльності. *Актуальні проблеми розвитку педагогічної освіти: інновації, виклики, перспективи:* збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (15 бер. 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. С. 251–252.

3. Пищик О. Комунікативна культура в педагогічній діяльності: ключ до успіху. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*, 2023. №2. С. 274–285.

4. Ребуха Л. З., Мазурик Н. Ю. Педагогічні умови формування управлінської комунікативної толерантності у майбутніх фахівців закладів освіти. *Інновації в освіті: перспективи розвитку*: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 20 трав. 2021 р.). Тернопіль: ЗУНУ,

2021. С. 193–195.

5. Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 1(11). С. 207–210.

6. Руденко Л. Теоретичні основи формування комунікативної культури майбутніх фахівців. *Молодь і ринок*. 2012. № 3(86). С. 52–55.

Андрій Середа,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Формування комунікативної культури у здобувачів освіти залучає знання та вміння, які здатні допомогти магістрам розуміти та цінувати культурні ознаки інших. Це охоплює усвідомлюваність різноманітності мов, звичаїв/традицій, що веде до адаптації власної поведінки, обраних комунікативних стратегій до належної міжкультурної взаємодії. Відповідно повага до різних культур призводить до належного розуміння про цінність і унікальність кожної національної культури. Одним основним елементом комунікативної культури є здатність людини до емпатійного сприйняття як вміння відчувати емоції та потреби іншого індивідуума, ставлення себе на його місце. Це допомагає збагатити власне сприйняття, знизити ризик упереджень і стереотипів. Відтак належний діалог допомагає уникати монологічно-агресивних форм комунікації, які нерідко викликають конфлікти [32].

Студенти, які навчаються ефективному спілкуванню, здатні з більшою відкритістю ставитися до людей, незалежно від їхніх культурних, релігійних чи соціальних відмінностей [23]. Сформована комунікативна культура допомагає знижувати рівень конфліктів і соціальної напруженості, створюючи умови для мирного співіснування. Вона сприяє створенню середовища, де люди відчувають підтримку та розуміння [17].

В умовах міжкультурної взаємодії комунікативна культура допомагає інтегрувати представників різних соціальних груп у спільне середовище, що полегшує процес адаптації та зменшує ризик ізоляції [23]. Слухання та розуміння іншої особи є основою взаєморозуміння. Саме активне слухання передбачає сприймання слів, оцінку намірів, емоцій та висловленого опонентом культурного контексту. Комунікативна культура навчає студентів ввічливо слухати співбесідників, що допомагає ухилятися від непорозумінь й тим самим забезпечувати глибше розуміння самої розмови [38].

У процесі формування комунікативної культури важливим є обмін досвідом/ідеями. Отакий контакт підтримує обмін думками, дозволяє учасникам проектувати ситуації різних перспектив. Комунікативна культура заохочує до розвитку навичок з допомоги учасникам ефективно інформувати

про власні ідеї та результативно/відкрито реагувати на думки інших [43]. На допомогу приходять невербальні засоби комунікації, а саме невербальні сигнали: міміка з жестами та інтонацією. Вони слугують важливою складовою комунікативної культури, які допомагають істотніше вловити наміри та емоції співрозмовників, що забезпечує точність її розуміння та знижує ризик усіх непорозумінь [28].

Отож, сформована комунікативна культура слугує дієво-результативним фундаментом з розвитку толерантності та взаєморозуміння у міжкультурному середовищі. Вона убезпечує спосібність студентів ефективно спілкуватися, переборювати культурні бар'єри, вибудовувати гармонійні стосунки у полікультурному суспільстві. Для вдалого звершення зазначених цілей актуально у процесі навчання об'єднувати навички набутої комунікативної культури у процес міжкультурного спілкування, поглиблюючи тим самим у магістрів емпатію, вдосконалення поваги до різноманіття культур та готовності до відкритого діалогу.

Список використаних джерел

1. Білавич Г. В., Багрій М. А., Гречаник Н. Ю., Гнатишин С. І. Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Медична освіта*, 2023. №4. С. 77–81.

2. Крайняк Л. К., Дуда О. І., Рибачок С. М., Боднар О. Б., Бєлінська І. Ділова комунікативна культура студентів як основа професійної діяльності. *Актуальні проблеми розвитку педагогічної освіти: інновації, виклики, перспективи:* збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (15 бер. 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. С. 251–252.

3. Пищик О. Комунікативна культура в педагогічній діяльності: ключ до успіху. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 2. С. 274–285.

4. Ребуха Л. З., Мазурик Н. Ю. Педагогічні умови формування управлінської комунікативної толерантності у майбутніх фахівців закладів освіти. *Інновації в освіті: перспективи розвитку*: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 20 трав. 2021 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 193–195.

5. Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. *Серія «Педагогіка та психологія»* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 1(11). С. 207–210.

6. Руденко Л. Теоретичні основи формування комунікативної культури майбутніх фахівців. *Молодь і ринок*. 2012. № 3(86). С. 52–55.

Людмила Серкіз,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

МОТИВАЦІЙНІ ТРЕНІНГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ РОБОТИ УПРАВЛІНЦІВ

Мотивація є одним із ключових чинників ефективного управління. У сучасних умовах глобалізації, інноваційних змін та зростання конкуренції забезпечення високого рівня продуктивності роботи управлінців неможливе без уваги до їхньої особистої та професійної мотивації. Мотиваційні тренінги, спрямовані на формування внутрішньої зацікавленості, розвиток особистісних якостей і вдосконалення навичок, виступають ефективним інструментом підвищення продуктивності роботи управлінців.

Мотиваційні тренінги мають на меті активізацію внутрішніх ресурсів учасників, що дозволяє їм усвідомлювати власні потреби, цінності й життєві цілі. Такі заходи сприяють формуванню позитивного ставлення до роботи, підвищенню рівня самооцінки та впевненості у власних силах. У результаті управлінці стають більш активними, ініціативними та стійкими до стресових ситуацій, що є необхідним у динамічному середовищі.

Зміст мотиваційних тренінгів включає розкриття механізмів мотивації, дослідження індивідуальних особливостей учасників, роботу з установками, які можуть блокувати їхній розвиток, та застосування інструментів для ефективного досягнення цілей. Використання інтерактивних методів, таких як групові обговорення, кейс-стаді та рольові ігри, дозволяє учасникам відчути ефект командної роботи, а також обмінятися досвідом і знаннями з колегами.

Особливе значення у процесі мотиваційних тренінгів має їхня здатність підтримувати внутрішню мотивацію. Психологічні аспекти, такі як позитивна рефлексія, постановка реалістичних цілей, відзначення досягнень та розвиток довіри, дозволяють управлінцям краще усвідомлювати свої сильні сторони. Це сприяє зростанню задоволеності роботою та підвищенню продуктивності.

У контексті впровадження мотиваційних тренінгів важливо враховувати актуальні виклики, зокрема пов’язані зі змінами в економіці та суспільстві. Серед ключових аспектів тренінгів необхідно виділити розвиток лідерських якостей, здатності до адаптації, побудови ефективних комунікацій та управління часом. Такі навички є важливими для формування стратегії управління, що відповідає сучасним вимогам.

Результати впровадження мотиваційних тренінгів демонструють зростання продуктивності працівників, поліпшення командної взаємодії та створення позитивної корпоративної культури. Крім того, тренінги сприяють

формуванню довгострокової мотивації, яка забезпечує стабільний розвиток організацій.

Отже, мотиваційні тренінги є ефективним інструментом для підвищення продуктивності роботи управлінців. Їхнє впровадження сприяє створенню умов для особистісного та професійного зростання, розвитку ключових компетенцій і формуванню мотиваційної культури, що відповідає потребам сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: *колективна монографія / за загальною редакцією В. П. Кравця. Г. М. Мешко.* Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с.

2. Гармаш Г. І. Соціально-психологічний тренінг як вид активного соціально-психологічного навчання. *Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю.* Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. 328 с.

3. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с.

4. Колот А.М. Мотиваційний менеджмент: *підручник.* К.: КНЕУ, 2014. 479 с.

Софія Сиримула,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт,
освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»,
Західноукраїнський національний університет
Наталія Безпалова,
кандидат біологічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет

СПРИЯННЯ УСПІШНІЙ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІЙ ОРІЄНТАЦІЇ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В практичних заняттях з фізичного виховання важливо зробити вибір методів впливу на організм дітей, підібрати структуру дій рухових елементів, спираючись при цьому на показники функціональної основи організму, а також можливостей, що дає змогу підбору фізичних навантажень на даний момент [3].

Великою потребою дітей, коли вони перебувають у діапазоні молодшого шкільного віку є рухова активність високої енерготрати. Мається на увазі кількість рухових одиниць в загальній сумі при повсякденному житті, що може виконати людина. В літній період ця сума може становити 12–16 тис. рухових одиниць, які виконують діти у віці 7–10 років. Активність дівчаток від природи нижча, приблизно на 16–30% на добу. Дівчатка меншою мірою проявляють самостійні рухи, вони більше полюбляють займатися фізичним вихованням як організованою формою активності.

Взимку рухова активність дітей порівняно з весняним і осіннім періодами

року падає на 30–45%. Спостерігається велика втрата рухової активності, коли настає перехід від дошкільного навчання в шкільне навчання і складає приблизно до 49%.

Під час переходу школярів з класу в клас активність не збільшується, а навпаки прослідковується дедалі катастрофічне зменшення фізичної активності. Відповідно до віку дітей важливо забезпечити дітям достатній обсяг рухової діяльності. Орієнтиром мають слугувати вік, стать, фізичні можливості учня, що дасть можливість оптимального підбору добового навантаження. Допомогти в цьому може введення занять спортивними іграми, а саме – баскетболом.

Науковці визначали час, який має йти на виконання різновидів фізичних вправ, що виконуються учнями в добовій руховій активності. Тому після навчального дня у школі дітям необхідно проводити 1,5–2,0 години в спортивних розвагах, на свіжому повітрі, займаючись рухливими іграми. В період молодшого шкільного віку добре розвиваються такі фізичні якості, як координація рухів, спритність, швидкість, довготривале виконання циклічних рухів в зоні помірних і високих інтенсивностей.

Формування інтересів і прояв схильності до певних видів фізичних навантажень спостерігається у дітей 7–10 років, наступає період індивідуальних моторних проявів, зацікавленість тими чи іншими видами спорту, що створює позитивні умови до успішної фізкультурно-спортивної орієнтації, чим можна надати оптимальльний шлях фізичного розвитку та вдосконалення функцій організму [2]. Баскетбол створює умови для розвитку всіх фізичних якостей, виховання роботи в команді, відповідальності, лідерства.

До програм з фізичного виховання в закладах освіти включають найефективніші та найкорисніші вправи, що сприяють фізичному вихованню дітей молодшого шкільного віку.

Вправи з гімнастики, акробатики. До програмного матеріалу I-IV класів включають:

1) прості у виконанні види шикувань (в шеренгу, перешикування в колону по одному, перешикування в коло) і перешикування (окремо по ланках, за заздалегідь встановленими місцями, перебудова з колони по одному в колону по два, а далі перешикування з однієї шеренги у дві, тощо);

2) загальнорозвивальні вправи (загальноакробатичні); загальнорозвивальні вправи які виконуються без гімнастичних предметів і з великою різноманітністю предметів (це можуть бути великі та малі м’ячі, різнодовгі гімнастичні палиці, обручі різних діаметрів, набивні м’ячі з масою не більше1кг);

3) вправи в лазанні (під різним нахилом по похилій лавці, по гімнастичній стінці й по горизонтально підвішеному канату) та перелазанні (через зібрану гору матів, гімнастичну лавку, гімнастичну колоду, коня);

4) у стійці з утриманням рівноваги «(у вихідному положенні - стійка на одній нозі на підлозі, гімнастичній лавці, ходіння гімнастичною лавкою та колодою заввишки 50–100 см із виконанням різноманітних вправ)» [2];

5) спрощені акробатичні вправи (щільні угруповання, перекати в при виконанні угруповань, перекид уперед, перекид у бік, перекид назад, виконання

«берізки» (стійка на лопатках), тощо);

6) танцювальні елементи (танцювальна вправа);

7) «виконання вправ на гімнастичних снарядах (стрибки за допомогою містка в упор на козла або коня заввишки 100 см, ходьба по колоді з виконанням стоячи і в присіді поворотів на 90 і 180°, виси на гімнастичній стінці та ін.)» [1];

8) вправи зі скакалкою.

Вправи легкоатлетичної спрямованості:

1) різноманітні види ходьби (звичайна, з опорою на носки, на п’яти, у напівприсяді, з різноманітними положеннями рук, тощо);

2) максимальне прискорення швидкості до 60 м;

3) рівномірний біг до 10 хв.);

2) біг із максимальною швидкістю до 60 м;

3) біг у рівномірному темпі до 10 хв;

4) човниковий біг 3х5, 3х10 м;

5) стрибки в довжину з розбігу з 7–9 кроків;

6) стрибки у висоту з прямого й бічного розбігу;

7) стрибки на одній і двох ногах на місці, із поворотом на 90–360°, із просуванням уперед на одній і двох ногах;

8) естафети з бігом на швидкість і стрибками;

9) подолання за допомогою бігу і стрибків смуги з 3–5 перешкод;

10) метання малого м’яча на дальність і в ціль із різних вихідних положень правою і лівою руками.

Рекомендується проводити легкоатлетичні вправи в більш ігровій формі або у формі змагань, які мають приносити дітям піднесення емоцій та настрою.

Ознайомлення з лижною підготовкою:

1) ковзний і ступаючий крок;

2) пересування поперемінним двокроковим ходом;

3) з невеликих схилівподолання підйомів та схилів;

4) техніка виконання поворотів на лижах на місці переступанням та в русі;

5) хода по навчальній дистанції (1–2 км).

Елементи плавання та плавання у водоймах:

1) спеціальні плавальні вправи для «освоєння з водним середовищем (занурення у воду з розплющеними очима, затримка дихання під водою та видих у воду, «поплавок», ковзання на грудях, спині, тощо);

2) рухи ніг і рук під час плавання способами кроль на грудях, кроль на спині або брас» [1];

3) пропливання одним зі способів 25–50 м.

Рухливі та спортивні ігри.

Зміст таких ігор мають становити такі рухові дії, які знайомі школярам, попередньо освоєні, або навіть добре вивчені. Пропонується певна кількість рухливих та спортивних ігор, що входять в навчальну програму, які спрямовані на розвиток творчих можливостей, уяви, уваги, виховання ініціативності, самостійності особистих дій та дій в команді.

Найпростіші рухові єдиноборства можуть мати вигляд такий, як «Бій

півнів», «Вартові та розвідники», «Перетягування в парах», «Виштовхування з кола». А зі спортивних ігор – баскетбол, стрітбол, футбол.

Підбираючи різні засоби та методи фізичного виховання молодших школярів, поступово йде підготовка до вибору виду спорту, яким діти можуть займатися в подальшому житті [2].

Список використаних джерел

1. Борисова Ю. Ю., Власюк О. О., Новак Т. Я. Оцінка фізичного розвитку школярів 7–17 років. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. № 3К(162). С. 69–73. URL: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).13

2. Дулібський А. Особливості спортивного відбору на етапі початкової підготовки і спеціалізованого навчання грі в футбол. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук пр. Вінниця, 2020. Вип. 9. № 28. С. 168–177.

3. Фізіологія людини: підручник для студ. мед. закладів фахової передвищої освіти. 4-те вид. В.І. Філімонов. 2021. 488 с.

Григорій Терещук,
доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,

ІННОВАЦІЇ І КОНСЕРВАТИЗМ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Глобальний індекс інновацій в Україні показує, що економіка країни знаходиться за сумарними показниками на 45 місці із 131 країни. Україна займає 25 місце за знаннями і результатами наукових досліджень, 39 місце – за людським капіталом та дослідженнями. Ці результати засвідчують, що країна має потужний інноваційний потенціал, який не реалізовується [10]. Найвищі рейтингові оцінки отримав ступінь розвитку української освіти, інформаційно-комунікаційних технологій, інтелектуальний рівень людського капіталу. Найнижчі – стан інституційного поля, довіра до бізнесу, стан інфраструктури (що не дивно в умовах повномасштабної війни) [8].

Чи має суттєве значення для інноваційної економіки країни власне освіта? Можна піддати сумніву тезу щодо ключової ролі школи і педагогічної освіти у інноваційній діяльності і успішності країни, адже, мовляв, головне – це економіка: виробнича сфера, технології, банки, торгівля. Такий сумнів виникає через те, що результати впливу освіти на економіку країни віддалені в часі і їх не так просто порахувати, як, наприклад, обчислити економічний ефект від запровадження інновації на підприємстві матеріального виробництва. Саме через це суспільна користь працівників освіти, педагогів насправді несправедливо применшена.

Британська організація Нова економічна фундація (New Economics Foundation (NEF) запропонувала запровадити інноваційні основи розрахунку вартості праці – виходячи з її суспільної користі. Експерти NEF стверджують,

що діють на суспільство позитивно і приносять йому користь няні, вихователі, санітари та прибиральники. Няні і вихователі «беруть на себе важливу функцію турботи про дітей, дозволяючи їх батькам продовжувати працювати». На кожен фунт вони приносять 9,5 фунтів додаткової вартості. Є кричущий дисбаланс між користю для суспільства і заробітком:рівень оплати праці часто не відображає дійсного значення роботи [1].

У здійсненні трансформаційних процесів в освіті Україна орієнтується на країни ЄС, США, інші демократичні і розвинуті країни. Щодо запровадження інновацій в освіті заслуговує досвід змагань американських теорій: традиціоналіської (Р.Тейлор) і реконцептуаліської (У. Пайнар, У.Рейнолдс, П.Слеттері, П.Таубман). Сьогодні традиціоналістські концепції прекрасно співіснують із реконцептуалістськими теоретичними перспективами. Традиціоналістськими концепціями продовжує керуватись низка розробників змісту освіти в місцевих органах, особливо старшої школи. У кожній концепції є свої плюси і свої мінуси. Правда посередині. І вчитель школи і викладач закладу вищої освіти зможе побачити для себе користь в будь-якій з них. Риси реконцептуалістської теорії більшою мірою в Україні характерні для вищої освіти, яка дає веливий простір для творчості викладача, в тому числі право самостійно конструювати зміст навчальних дисциплін.

Якість і загальної, і професійної, і вищої освіти сьогодні потребує посиленої уваги. Чим швидше прогресує та чи інша галузь економіки (сфери виробництва, споживання, розподілу і обміну), тим більше вона вимагає формування готовності до інновацій майбутніх фахівців вже у закладі вищої освіти. Але ж інноваційного працівника може підготувати інноваційний викладач. Попередні результати локального опитування аспірантів дозволяють стверджувати, що майбутніх викладачів ЗВО досить адекватно сприймають зміни. Найбільше (98% із 65) респондентів помітили ці зміни в інформатизації послуг. Зміни у вищій освіті помітили 57%, а 20% побачили зміни у загальноосвітніх школах.

Позитивною є думка аспірантів про те, що інновації в освіті потрібні сьогодні не для «галочки» чи навіть не стільки для входження України до Європейського Союзу, а для забезпечення якості вищої освіти незалежно від обставин. Жоден опитаний не вказав, що інновації не потрібні. Також майбутні викладачі проявили ознаки критичної оцінки інновацій – 43% вказали, що не всі нововведення є ефективними. Здобувачі третього ступеня вищої освіти визнають, що інноваційний характер має більшість (77%) навчальних дисциплін. Загалом аспіранти дуже стримано висловлюють свої думки щодо змін у вищій освіті.

Об’єктивні фактори негативного впливу на освіту, особливо втрати, спричинені війною, сприймаються в суспільстві з розумінням. Але є й такі непродумані й некоректні нововведення, яких могло б і не бути, які залежать від людей – ініціаторів змін. Наприклад, некоректною була інновація щодо запровадження міждисциплінарних програм лише в магістратурі (тривалість навчання за освітньо-професійними програмами 1 рік і 4 місяці) і аспірантурі, тоді як найширші можливості для таких програм є на бакалавраті з тривалістю

навчання 4 роки. Також сумнівною є ідея обчислення наукової роботи викладача годинами (мова про мінімум 500 годин річного навантаження і переведення науково-педагогічних працівників на посади педагогічних працівників – проект Закону України від 10.08.2023 № 9600). Дискусійними в середній ланці освіти є нові підходи до оцінювання. Причиною таких «лжеінновацій» є їх необґрунтованість і поспішність, відсутність або недостатність комунікації з академічними спільнотами та суспільством, як це визнав недавно заступник Міністра в інтерв'ю виданню «Дзеркало тижня» [6].

Стресів і негативних явищ у діяльності педагогів було б значно менше, якщо б майбутніх викладачів готували до них в стінах ЗВО більш інтенсивно і цілеспрямовано. Готовність до інноваційної діяльності визначається не здатністю фахівця бездумно і невідкладно впроваджувати нові ідеї, а насамперед здатністю критично оцінювати нове, «фільтрувати» запропоновані нововведення з позиції їх доцільності і ефективності. Мова про здоровий консерватизм і усталеність як фактор, що помірковано стримує вплив на освіту недосконалих і неефективних змін.

Усталеність потрібно розглядати як тривалу в часі здатність педагога-професіонала до успішної професійної діяльності, що змінюється, до критичного сприймання чужих і продукування власних авторських інновацій у вищій освіті і їх оптимального застосування без стресів і емоційних втрат задля якості освіти і власного професійного розвитку. Можна констатувати, що усталеність – риса фахівця, протилежна до професійного й емоційного вигорання.

Інновації у вищій освіті, ідеї реконцептуалізму, з одного боку, і усталеність, здоровий консерватизм викладача, ідеї традиціоналізму, з іншого боку, не повинні бути антагоністами, а йти в ногу і в одному напрямі, маючи єдину мету – забезпечення якості вищої освіти задля сталого розвитку суспільства і в інтересах кожного громадянина. В найширшому значенні традиціоналізмом називають відмову від прийняття чогось нового. Це певна апеляція до чогось питомого, свого [2].

У публікаціях можна зустріти тезу про те, що професія педагога, особливо вчителя-предметника, викладача ЗВО є однією із найконсервативніших. Звичайно така риса гальмує освітні інновації. З іншого боку кожен вчитель чи викладач ЗВО прагне до стабільності і усталеності у своїй роботі. Це природньо, тому, що в умовах демократизації суспільства, на відміну від авторитарних режимів, яким був Радянський Союз, працювати з молодими людьми набагато складніше – гуманність і лібералізм в освіті реалізовувати набагато важче, ніж працювати з позиції беззаперечності положення педагога «зверху». Тому іноді поміркований консерватизм і традиціоналізм, усталеність педагога може давати позитивний ефект у запровадженні непродуманих змін. Іноді краще не спішити впроваджувати інновації ніж бути надмірно готовим до застосування всіх нововведень згори.

Професійна усталеність викладача – синтез властивостей і якостей його особистості, що дає можливість у межах здійснення своєї професійної діяльності протягом тривалого часу виконувати її впевнено, самостійно, без

емоційного напруження в різних, часто непередбачених умовах, з мінімальними помилками. Професійна усталеність у педагогічній діяльності не є природженою. Вона формується поступово і рівень її можна змінити за допомогою свідомої, цілеспрямованої роботи, яка враховує індивідуальні особливості, зокрема її педагогічні здібності [5].

Отже, якість підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти прямо пов'язана із його готовністю сприймати й запроваджувати у майбутній професійній діяльності педагогічних інновації. Така готовність визначається здатністю майбутнього педагога протистояти консерватизму в професійній кар'єрі. З іншого боку, надмірно часті, і особливо хаотичні зміни в освіті викликають у певної категорії працівників дискомфорт і навіть стреси. Вони можуть призвести до професійного вигорання педагога, а отже дуже сильно впливати на якість його діяльності, не кажучи вже про придатність здійснювати модернізацію освіти. Тому важлива стійка здатність сучасного педагога оптимально реагувати на нововведення в освіті і досягати мети професійної діяльності незалежно від зовнішнього впливу. Усталеність професіоналів – замість консервативності та інертності – це фактор згладжування негативних результатів поспішних змін у вищій освіті. Якби ми невідкладно кидались реалізовувати всі ідеї освітніх реформ – невідомо до чого б прийшли сьогодні.

Список використаних джерел

1. Банкірів і податкових консультантів назвали бур'янами суспільства – прибиральники і санітари приносять набагато більше користі URL: https://tsn.ua/groshi/profesiyu-bankira-viznali-naibilshshkidlivoyu-ta-zbitkovoyu. (дата звернення; 5.06.2020).

2. Відмова від прийняття нового: що таке традиціоналізм і як він виник у Європі? *Громадське радіо. Подкаст «Громадська хвиля».* URL: https://hromadske.radio/podcasts/hromadska-hvylya/vidmova-vid-pryynyattya-novogo-shcho-take-tradycionalizm-i-yak-vin-vynyk-u-yevropi (дата звернення: 29.11.2024).

3. Кохлан Ш. Світовий рейтинг освіти: Україна стала 38-ю. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/science/2015/05/150513_vj_education_rankings_it (дата звернення: 4.02.2024).

4. Крамська З. М., Пащенко М. І., Рижак Д. Інноваційна спрямованість реалізації педагогічної діяльності майбутнього вчителя. *SWorldJournal.* 2007. № 18 (3). URL: file:///C:/Users/User/Downloads/2007-Article%20Text1702-1-10-20230615.pdf (дата звернення: 29.11.2024).

5. Курлянд З. Н. Професійна усталеність вчителя. Основа його педагогічної майстерності: учбовий посібник. Одеса : [б. в.], 1995. 160 с.

6. Онищенко О. Винницький М.: «у вищій освіті триває інтенсивна трансформація»: [інтерв'ю] *Дзеркало тижня.* 30 листопада 2024. URL: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/mikhajlo-vinnitskij-u-vishchij-osviti-trivaje-intensivna-transformatsija.html?fbclid=IwY2xjawG5F2NleHRuA2FlbQIxMQABHVKa8BuL2dbFRRrxZU02RQ14uJAxeE51R_Z6MvoJIEsdtuGifX8nU59_fQ_aem_ItXjGuk7pp3jwAR7q6Gygw (дата звернення: 29.11.2024).

7. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Т. 2. Київ : Освіта України, 2005. 304 с.

8. Соболева К. Global Innovation Index 2023: Україна на 55-му місці. Mind.ua : вебсайт. URL: https://mind.ua/news/20263287-global-innovation-index-2023-ukrayina-na-55-mu-misci (дата звернення: 19.01.2024).

9. Терещук Г., Буяк Б., Лола В. Проблема якості освіти в контексті розвитку інноваційної економіки. *Партнерство взаємодії як фактор підвищення якості освіти*: матеріали міжнародного науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 18 лютого 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 51–56.

10. Ульянова Л., Чайка Ю. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. *Economic Analysis*. 2024. Vol. 3, no 1. С. 224.

Павло Ткаченко,
аспірант кафедри машинознавства і транспорту
інженерно-педагогічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
Імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ФАХОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

Для повноцінної підготовки висококваліфікованих фахівців економічної сфери необхідно дотримуватись комплексного підходу до формування необхідних компетентностей випускників фахових економічних коледжів. Основне завдання закладів передвищої освіти полягає в організації освітнього процесу таким чином, щоб максимізувати рівень професійної компетентності майбутніх економістів. У нинішніх умовах тотальної цифровізації та комп’ютеризації, досягнення окреслених цілей неможливе без застосування сучасних інформаційно-комп’ютерних технологій.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується глобальною інформатизацією, що стає основою соціальної та виробничої діяльності. Провідними процесами у цьому контексті виступають збір, обробка, зберігання та передача інформації з використанням сучасних технологій мікропроцесорів, обчислювальної техніки та різноманітних засобів інформаційного обміну. Інформатизація відкриває можливості для активного застосування інтелектуального потенціалу суспільства, акумульованого у наукових, виробничих та культурних ресурсах, сприяє інтеграції науки з виробництвом, інтелектуалізації праці та надає доступ до достовірних джерел інформації кожному члену суспільства.

Відкриті інформаційні системи, що охоплюють широкий спектр доступної інформації, покращують механізми управління та сприяють демократизації, розвитку соціального середовища та підвищення добробуту. Інформатизація прискорює науково-технічний прогрес, посилює інтелектуалізацію людської діяльності та формує нове якісне інформаційне середовище, яке підтримує розвиток творчого потенціалу людини.

Тому на випускників закладів передвищої освіти, які здобувають економічний фах ці зміни накладають особливі вимоги, пов’язані з адаптацією до сучасних умов професійної діяльності. Конкурентоспроможність на ринку праці сьогодні визначається готовністю майбутніх економістів до аналітичної роботи, навичками роботи з інформацією у цифровому середовищі та здатністю вирішувати професійні завдання з використанням сучасних інформаційних технологій. Сучасна професійна передвища освіта економістів повинна не тільки формувати у них базові знання та навички, а й розвивати особисті якості, включаючи здатність до самонавчання та постійного вдосконалення. Дослідження показують, що вагомим потенціалом у цьому напрямку володіють передові інформаційні технології та інструменти, що базуються на них.

Ключовим елементом, що використовується для підготовки майбутніх економістів мають стати засоби електронного навчання, які сприяють розвитку професійних компетентностей, необхідних в умовах цифрової трансформації економіки та суспільства.

Перед вища економічна освіта, враховуючи тенденції розвитку сучасної професійної освіти, орієнтуючись на специфіку професійної діяльності, вимагає відкритості до інновацій в освітньому процесі, пошуку способів інтенсифікації професійної підготовки економістів, готових до аналітичної діяльності в умовах інформатизації засобів праці. Посилення інформаційних процесів у світі, інформатизація засобів праці переважають у всіх сферах життєдіяльності суспільства вимагають економістів, здатних до аналітичної діяльності в ситуації, яка швидко змінюється.

Продуктивним засобом формування готовності студентів-майбутніх економістів до аналітичної діяльності є електронне навчання, що становить комплекс вправ, насичений діями у вигляді алгоритмів їх виконання. Врахування психологічного фактора сприятиме швидкому прийняттю рішень у ході аналітичної діяльності, що імітує умови професійної сфери майбутніх фахівців, та виробленню навичок роботи з програмними продуктами.

Список використаних джерел

1. Осадчий В. В. Аналіз досвіду застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів в Україні. *Professional education: methodology, theory and technologies*. 2018. Vol. 8. С. 151–166.

2. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навчальний посібник / Івашев Є.В., Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Лукіянчук А.М., Удовик С.І. Біла Церква: БІНПО, 2021. 258 с.

3. Сашньова Н. В. Впровадження геймифікації в дисциплінах технічного спрямування у вищих навчальних закладах. *Specialized and multidisciplinary scientific researches*. 2020. Volume 2. P. 54–58.

Олександр Ткачук,
студент групи ФКСм-21,
Західноукраїнський національний університет,
Неля Маляр,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ

Аналіз даних спеціальної літератури свідчить, що у тренуванні баскетболістів 16-18 років велика увага приділяється фізичній підготовці, насамперед, підвищенню рівня швидкісно-силової підготовленості молодих. спортсменів, пильна увага приділяється освоєнню складних техніко-тактичних процесів, формування індивідуального стилю гри, здійснюється поступовий перехід до освоєння складних навичок комбінаційної гри [2; 3].

Згідно з даними спеціальної літератури, «…комплексне виховання рухових якостей ефективніше за одностороннє тренування молодих баскетболістів, спрямоване на роздільний розвиток сили, швидкості чи витривалості. Наприклад, у роки занять різнобічна фізична підготовка в молодих баскетболістів займає близько 70% навчального часу, а спеціальна близько 30%». У наступні періоди багаторічної підготовки дане співвідношення змінюватиметься у бік збільшення часу, що відводиться на спеціальну підготовку» [1].

Фахівці стверджують, що комплексне використання засобів та методів фізичної підготовки забезпечує хорошу фізичну підготовленість, спеціалізовані рухові прояви, системні та стабільні рухи, становлення умінь та навичок. Ефективним є також «…застосування засобів активного тренування аналізаторних систем, що включають вправи з елементами прискорень і стрибків, гри, естафети, що в цілому сприяє кращому розвитку провідних рухових якостей, у тому числі - швидкісних і швидкісно-силових» [4].

Показано, що на початкових етапах удосконалення здатності до точного відтворення рухових дій оптимальним є період приблизно 15-19 занять, При цьому не відзначається достовірних відмінностей між результатами у юнаків та дівчат, за винятком показників максимальної частоти рухів. Виявлено також, що «…значний приріст показників точності спостерігається за тимчасовими параметрами – до 15-17-го заняття, за просторовими – до 19-21-го заняття та за силовими параметрами – приблизно до 21-25-го заняття» [2].

У ході тренування молодих спортсменів важливо акцентувати увагу на вихованні швидкості та швидкісно-штових якостей, оскільки саме такий характер вправ найбільшою мірою відповідає їх віковим та психологічним особливостям.

Дослідники вивчали ефективність ігрової діяльності баскетболістів підліткового віку і показали, що «…кількість і якість технічних прийомів, що виконуються в іграх змагань, тісно співвідноситься не тільки з кваліфікацією баскетболістів, але і зі ступенем досконалості координаційних здібностей,

оскільки рухова координація молодих баскетболістів багато в чому зумовлена антропометричними показниками» [2; 3].

При цьому автори вважають, що «…спрямований розвиток сили є ефективним лише до певного рівня підготовленості, після чого доцільно перенести акцент на корекцію силових проявів у рухах (диференціацію, усвідомлення, відчуття, управління) в екстремальних умовах гри та тренування» [1; 4].

Список використаних джерел

1. Бессарабов М. С. Загальні основи методики тренування та спортивної підготовки в баскетболі: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗДМУ, 2015. 109 с.
2. Горбуля В. Б. Баскетбол: Фізична підготовка: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 91 с.
3. Пасічник В. Теорія і методика викладання баскетболу : навч. посіб. Л. : ЛДУФК, 2015. 78 с.
4. Пащенко Н.О., Помещикова І.П., Чуча Ю.І., Чуча Н.І., Ширяєва І.В. Теорія та методика обраного виду спорту для студентів 2 курсу спеціалізації баскетбол. Навчальний посібник. Харків : ХДАФК, 2020. 201 с.

Олександр Ткачук,
студент групи ФКСм-21,
Західноукраїнський національний університет,
Едуард Маляр,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

В абсолютній більшості видів спортивної діяльності необхідний одночасний прояв у оптимальному поєднанні швидкості та сили, що прийнято розглядати як прояв швидкісно-силових якостей.

Рівень розвитку швидкісно-силових якостей багато в чому визначає успіхи у спортивних виступах, будучи надійним фундаментом для прояву інших якостей.

У молодшому шкільному віці прояв швидкісно-силових якостей в основному залежить від здатності реалізувати ці якості у конкретній руховій навичці та від здатності до максимального прояву м’язової сили у невеликі відрізки часу [1].

З віком удосконалюється нервово-м’язова координація під час виконання швидкісно-силових вправ, що зумовлює ефективніший їх прояв.

Швидко-силові вправи покращують як загальну, і спеціальну підготовку дітей, незалежно від віку. Фахівці зазначають, що «…застосування швидкісно-

силових вправ у збільшеному обсязі сприятливо позначається і розвиток швидкості, і формуванні окремих рухових навичок» [2].

Всі дослідники, які вивчали питання фізичної підготовки школярів, вказують на виняткову важливість розвитку швидкісно-силових якостей, «…починаючи саме з раннього віку, оскільки підвищення загальної та спеціальної фізичної підготовки відбувається за рахунок прискорення темпів розвитку швидкісно-силових якостей» [1; 2; 4].

«Для розвитку швидкісно-силових якостей можуть використовуватися:

1) вправи на розвиток сили м'язів та швидкості їх скорочення;

2) бігові вправи спрямовані на розвиток швидкісно-силових якостей;

3) вправи власне швидкісно-силового характеру (різноманітні стрибки)» [4].

У навчально-тренувальному процесі з юними спортсменами найбільш сприятливим є метод повторного виконання швидкісно-силових вправ без обтяжень і з невеликими обтяженнями; метод вправи, що виконується при змішаному режимі роботи м'язів, і навіть різноманітні спортивні гри [1].

У кожному конкретному русі характер прояви швидкісно-силових якостей має особливості, які мають враховуватися під час тренувальної роботи з молодими спортсменами, котрі займаються різними видами спорту.

Велика кількість досліджень у галузі вивчення найбільш ефективних методів та засобів розвитку швидкісно-силових якостей у юних спортсменів дають підстави говорити про те, що, «…по-перше, цілеспрямований розвиток швидкісно-силових якостей призводить до збільшення темпів приросту швидкості бігу та стрибучості, а по-друге, методи та засоби підвищення швидкісно-силових якостей у юних спортсменів різних спеціалізацій у своїй основі можуть успішно застосовуватись і в роботі з юними футболістами під час внесення певних корективів, зумовлених специфікою футболу» [3].

Список використаних джерел

1. Маляр Е. І., Маляр Н. С. Теорія і методика дитячо-юнацького спорту: методичні рекомендації. Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2023. 32 с.

2. Маляр Е. І., Маляр Н. С. Методика розвитку рухових якостей юних спортсменів: методичні рекомендації. Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2023. 28 с.

3. Мосейчук Ю. Ю., Дарійчук С. В. Спортивні ігри з методикою викладання (футбол) : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 288 с.

4. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування: підручник. К. Перша друкарня, 2021. 672 с.

Станіслав Хміль,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт,
освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Василь Яковів,
старший викладач кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ ПРИРОСТУ ТЕХНІКИ ЮНИХ ПЛАВЦІВ

При оцінці сучасної техніки плавання експертна оцінка є поширеним методом серед фахівців, однак цей підхід має істотний недолік – суб'єктивний компонент. Він залежить від багатьох чинників, зокрема: якості розробленої шкали, за якою здійснюється оцінка; підбору фахівців, що беруть участь у тестуванні, та їхнього досвіду; а також від їх суб'єктивного сприйняття деталей техніки спортсмена, який проходить тестування.

Основною відмінністю запропонованої нами методики стало те, що переважна кількість завдань які відпрацьовувались на воді складались з пропливання коротких відстаней із застосуванням спеціально-запропонованих вправ з метою коригування техніки елементів стилів спортивного плавання. Плавці КГ, на відміну від плавців ЕГ не здійснювали великий об'єм роботи з коригування техніки на суші із застосуванням використаних у досліджені фітнес-методиками. Також, значна увага зосереджувалась на вдосконаленні технік плавання, підвищені рухливості та гнучкості у гомілковостопних та плечових суглобах.

З метою необхідної нам корекції технік, окрім ЗФП, програма включала вправи імітаційного характеру та в значній мірі застосовувався метод колового тренування. Тренування не у водному середовищі тривали до 45 хв. щотижня; акцент на технічну підготовку здійснювався щовівторка, в інші тренувальні дні підготовча частина здійснювалась біля басейну яка складалась з неповного комплексу ЗРВ до10 хв.

Майже 30% від загального обсягу виконуваної роботи поза водним середовищем складали спеціалізовані вправи, спрямовані на ефективне вдосконалення та корекцію техніки спортивного плавання. В самому процесі навчання та удосконалення техніки спортивного плавання пріоритет відводився спеціально-організованим вправам з чітким розмежуванням техніки елементів рухів на окремі складові: захоплення, підтягування, відштовхування (робоча фаза) та вихід руки з води, переніс, вхід руки у воду (підготовча фаза).

З метою ефективної оцінки цієї методики через пів року ми провели підсумкове тестування. Виявлені результати показали покращення динаміки, яка свідчить про поліпшення техніки плавання в розрізі її економічності та загальної технічної підготовленості юних плавців [2].

В загальному обидві групи продемонстрували очевидний прогрес у результатах (табл. 1). У молодих плавців експериментальної групи (ЕГ) та контрольної групи (КГ) час подолання дистанції вільним стилем 50 м

зменшився: з 37,23±0,63 до 34,24±0,33 у ЕГ та з 36,45±0,43 до 35,71±0,28 у КГ, що є статистично достовірною різницею. Також зменшилась кількість гребків вільним стилем на дистанції 50 м: у ЕГ з 37,91±0,64 до 34,88±1,15, у КГ з 37,62±0,43 до 36,79±0,66; різниця є статистично достовірною. При оцінці техніки плавання вільним стилем на руках в ЕГ зафіксовано покращення траєкторії гребка (оцінка в балах зросла з 1,61±0,19 до 2,73±0,17), що статистично достовірно; у КГ покращення було недостовірним (від 1,81±0,14 до 2,45±0,13 балів).

Оцінка техніки плавання вільним стилем експертів на ногах засвідчила покращення результатів як у експериментальній групі (ЕГ), де оцінка зросла з 1,44±0,22 до 2,31±0,14 балів, так і в контрольній групі (КГ), де оцінка збільшилася з 1,51±0,13 до 2,08±0,09 балів. Виявлені нами різниці між групами є значущими статистично. В процесі оцінювання техніки плавання в повній координації вільним стилем в ЕГ також відзначається покращення (з 1,31±0,18 до 2,39±0,20 балів), і ця зміна є статистично достовірною; у КГ результат залишився практично незмінним (з 1,43±0,15 до 1,87±0,19 балів) і статистично недостовірним.

Статистичний аналіз даних виявив значущі відмінності між результатами контрольною групи (КГ) та експериментальної групи (ЕГ). За середніми показниками всіх виконаних тестів можна сказати, що економічні складові технік юних плавців ЕГ та КГ мають істотні розбіжності. Приріст показників для ЕГ склала 43,5%, у порівнянні з 21,2% для КГ.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз результатів дослідження

Тест	Констатувальний		Формувальний	t
50 м вільним стилем	ЕГ	37,23±0,63	34,24±0,33*	4,79
	КГ	36,45±0,43	35,71±0,28	2,75
50 м вільним стилем (к-ть гребків)	ЕГ	37,91±0,64	34,88±1,15*	2,36
	КГ	37,62±0,43	36,79±0,66	2,55
50 м вільним стилем (на руках), балів	ЕГ	1,61±0,19	2,73±0,17*	4,26
	КГ	1,81±0,14	2,45±0,13	0,31
50 м вільним стилем (на ногах), балів	ЕГ	1,44±0,22	2,31±0,14*	3,63
	КГ	1,51±0,13	2,08±0,09	4,05
50 м вільним стилем (повна коорд), балів	ЕГ	1,31±0,18	2,39±0,20*	5,01
	КГ	1,43±0,15	1,87±0,19	1,86

Проведена експертами оцінка складових плавальних технік юних плавців засвідчує позитивний вплив запропонованої нами методики, що можна побачити з одночасного покращення показників економічності техніки та технічної майстерності. У вільному стилі плавання на руках було зафіксовано поліпшення траєкторії робочої частини гребка. Відмічено збільшення довжини гребка, що призвело до зменшення кількості гребкових рухів (зміна результатів склала 24,2% в ЕГ та 17,06% в КГ). Значні поліпшення відзначені, що пов'язується з меншою координаційною складністю даного елемента техніки.

Список використаних джерел

1. Єретик А., Поляничко О., Коротя В., Совгіря Т. Психологічні

труднощі юних плавців на початковому етапі підготовки. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2022. № 6 (151). С. 69–74.

2. Силантьєв Д.О., Симонік А.В., Пономарьов В.О. Удосконалення техніки плавання на етапі попередньої підготовки. *Вісник Запорізького національного університету. Фізична культура і спорт.* 2024. №1. С. 301–307.

Ольга Хома,
кандидат наук з державного управління,
директор Департаменту освіти і науки
Тернопільської державної обласної військової адміністрації

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ЗМІНАМИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Лідерство є ключовим фактором, який визначає ефективність управління змінами в освітніх організаціях, зокрема у закладах загальної середньої освіти. В умовах динамічних змін в освітній сфері, спричинених модернізацією освітніх стандартів, впровадженням інноваційних технологій, а також соціально-економічними та культурними трансформаціями, управлінські рішення мають спиратися на компетентне лідерство. Лідерство передбачає не лише здатність керувати процесами, але й натхнення педагогічного колективу до змін, формування спільних цінностей та спрямування організації на досягнення стратегічних цілей.

Лідер школи відіграє роль координатора змін, який спрямовує ресурси, залучає колектив і забезпечує адаптацію нових підходів до навчання та управління. Однією з важливих функцій лідера є формування місії та бачення змін, що дозволяє створити спільну мотиваційну платформу для всієї організації. Лідер має бути здатним враховувати різноманітні інтереси учасників освітнього процесу, адаптуючи свої стратегії до потреб учнів, батьків і вчителів. Ця багатовекторність є особливо важливою в умовах швидких змін, коли необхідно забезпечити баланс між традиціями та інноваціями.

Однією з основних характеристик лідерства є здатність управляти людськими ресурсами, що включає підтримку педагогів у їхньому професійному розвитку, створення сприятливого психологічного клімату та стимулювання до творчості. Лідер сприяє розвитку професійної автономії вчителів, надаючи їм можливість брати участь у прийнятті управлінських рішень і реалізації змін. Це сприяє формуванню почуття відповідальності за результати роботи та підвищує ефективність освітнього процесу.

Лідерство також відіграє ключову роль у комунікації. Прозорість у передачі інформації, активне слухання та залучення до діалогу сприяють підвищенню довіри серед учасників освітнього процесу. Крім того, лідер має бути здатним управляти конфліктами, що можуть виникати внаслідок змін, знаходячи компромісні рішення та забезпечуючи конструктивний підхід до розв’язання проблем.

Інноваційний характер лідерства в управлінні змінами проявляється через його здатність впроваджувати сучасні методи навчання, організації роботи та

оцінювання. Лідер має бути відкритим до впровадження цифрових технологій, сучасних педагогічних підходів і нових форм управління, які сприяють покращенню якості освіти. Одним із прикладів інноваційного підходу є створення проєктних груп для розробки і реалізації змін, що дозволяє залучити педагогічний колектив до творчого процесу та зміцнити командний дух.

Ефективність лідерства залежить також від рівня підготовки керівника закладу освіти, його здатності до саморефлексії, критичного мислення та безперервного навчання. Важливо, щоб керівник школи мав високий рівень емоційного інтелекту, що допомагає йому краще розуміти потреби колективу та сприяти гармонійній взаємодії між усіма учасниками процесу.

Отже, лідерство є вирішальним чинником у забезпеченні успішного управління змінами у закладі загальної середньої освіти. Воно сприяє ефективному впровадженню інновацій, підвищенню мотивації педагогічного колективу та створенню умов для адаптації до змін. Здатність лідера забезпечувати ефективну комунікацію, підтримувати колектив і приймати стратегічно важливі рішення є запорукою сталого розвитку освітньої організації.

Список використаних джерел

1. Боднар О. С., Горішна О. М. Функції управління закладом загальної середньої освіти в умовах змін. *Імідж сучасного педагога.* 2022. № 6 (201). 510 с. URL: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6(201)-5-10

2. Нікітіна Н., Решетова І. Інноваційні технології освітнього менеджменту. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 5 (97). С. 101–111. URL: http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/196463

3. Нові підходи до управління освітнім закладом в умовах реформування освіти : методичний посібник для керівників закладів загальної середньої освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, Л. М. Савенко, В. С. Стасюк. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 98 с. ISBN 978-617-7683-29-1

4. Трач Ю. В. Віртуалізація освіти як явище сучасної культури. *Культура і мистецтво у сучасному світі.* 2018. № 19. С. 164–173. URL: https://doi.org/10.31866/2410-1915.19.2018.141370

Олександр Хомецький,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт,
освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»
Західноукраїнський національний університет
Наталія Безпалова,
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет

ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНИМИ ІГРАМИ

Застосовуючи наочність навчання і виховання в ігрових видах передбачається як широке використання зорових відчуттів, сприйняттів, образів, так і постійна увага на відчуття всіх інших органів сенсорних систем,

завдяки яким досягається безпосередній контакт із дійсністю.

Тому в процесі тренувальних занять в спортивних іграх наочність відіграє особливо важливу роль, оскільки діяльність тих, хто займається, має в основному практичний характер і має одним зі своїх спеціальних завдань всебічний розвиток органів чуття. Наочність – необхідна передумова освоєння рухів. Створюючи чуттєві передумови освоєння рухів, доводиться долати відомі методичні труднощі. А саме: щоб по-справжньому «відчути» рух, його необхідно виконати, але правильно виконати рух неможливо, якщо не мати в своєму розпорядженні рухових уявлень, які існують заздалегідь. Це протиріччя вирішується двома шляхами. По-перше, шляхом дотримання раціональної послідовності навчання, завдяки чому руховий досвід, набутий на попередніх щаблях, природно підводить до нових рухових умінь. По-друге, шляхом комплексного використання різноманітних форм наочності, зокрема, демонстрації дій, що вивчаються, і різного роду наочних посібників, що відтворюють окремі сторони цих дій у поєднанні з образним словом, ідеомоторною вправою, а також імітаційними й іншими вправами, що підводять [3].

Присутність принципу наочності – невід'ємна умова вдосконалення рухової діяльності в баскетболі, футболі, волейболі та інших командних видах спорту ні вдосконалення рухових навичок, ні розвиток фізичних здібностей взагалі неможливі без постійної опори на чіткі відчуття, сприйняття, наочні уявлення.

У міру освоєння рухових актів різні органи чуття функціонують у дедалі тіснішій взаємодії, утворюючи єдиний «комплексний аналізатор». Це сприяє найбільш тонким і водночас узагальненим сприйняттям, необхідним для досконалого управління рухами. Так під час освоєння руху роль і характер взаємодії різних органів чуття не залишаються незмінними. Відповідно має змінюватися і питома вага різних форм наочності. Так, спочатку найважливішу роль відіграють зазвичай зорові сприйняття. Тому переважне місце серед способів наочного навчання посідають на перших порах, як правило, ті, які забезпечують формування зорових образів. Надалі ж різко зростає роль рухового аналізатора і відповідних способів забезпечення наочності. Але на будь-якому етапі навчання непорушним залишається правило: не обмежуватися будь-якою однією формою наочності, а комплексно використовувати різноманітні шляхи наочної інформації та вдосконалення органів чуття [1].

Поєднання безпосередньої та опосередкованої наочності. Першорядну роль у здійсненні принципу наочності відіграють безпосередні контакти з дійсністю. Водночас не можна недооцінювати й опосередковану наочність. Іноді вона виявляється не менш, а навіть більш дохідливою, ніж пряме сприйняття. Йдеться, зокрема, про пояснення деталей і механізмів рухів, які важко піддаються безпосередньому спостереженню або взагалі приховані від нього. Не випадково в сучасну практику фізичного виховання дедалі ширше впроваджуються кіно, відеоматеріали та інші технічні засоби, за допомогою яких створюється чітке уявлення про рухи.

Різноманітні форми наочності не тільки взаємопов'язані, а й за своєю

дією переходять одна в іншу. Це пояснюється єдністю чуттєвого і логічного ступенів пізнання, а з фізіологічного погляду – єдністю першої і другої сигнальних форм дійсності.

Принцип наочності важливий не тільки в ігрових видах спорту сам по собі, а й як загальна умова реалізації принципів навчання і виховання. Широке використання різних форм наочності підвищує інтерес до занять, полегшує розуміння і виконання завдань, сприяє набуттю міцних знань, умінь, навичок [2].

Список використаних джерел

1. Вільчковський Е. С, Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2019. 467 с.

2. Теорія і методика фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. К. : Олімпійська література, 2012. Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. 391 с.

3. Теорія і методика фізичного виховання і спорту : науково-теоретичний журнал / Нац. ун-т фіз. вихов. і спорту України. К. : Олімпійська література, 2023. № 2. 101 с.

Володимир Чаус,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-професійна програма «Управління закладами освіти»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Кричківська,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ОНЛАЙН-КУРСИ ЯК ЗАСІБ ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Онлайн-курси стали одним із найважливіших інструментів сучасної епохи цифрової трансформації. Вони забезпечують доступ різних груп населення до якісної освіти, відкривають студентам нові перспективи для отримання знань і дозволяють їм навчатися незалежно від їхнього географічного розташування, соціального статусу чи віку. Цей формат навчання відповідає викликам сучасного світу, які вимагають гнучкості, персоналізації та швидкого доступу до відповідних знань. Онлайн-курси зробили освіту більш демократичною, зробивши ресурси провідних університетів і компаній доступними для ширшого кола людей.

Онлайн-курси мають багато незаперечних переваг, які роблять їх важливими воротами до якісної освіти. По-перше, ми усуваємо географічні та соціально-економічні бар’єри, проводячи навчання навіть у найвіддаленіших куточках світу. По-друге, гнучкий формат дозволяє кожному студенту обирати власний темп і час навчання та поєднувати це з роботою чи іншими завданнями. З точки зору змісту, онлайн-курси пропонують широкий спектр предметів, від класичних гуманітарних наук до технічних і прикладних навичок. Крім того, багато платформ, таких як Coursera, edX і Prometheus, пропонують вам можливість перевірити свої знання та отримати сертифікати, які будуть визнані

на ринку праці.

Особливу увагу слід приділяти якості контенту онлайн-курсів. Вони часто включають інноваційні методи навчання, такі як використання мультимедійних ресурсів, інтерактивні завдання та дискусійні форуми. Це створює інтерактивне середовище, яке сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Крім того, онлайн-курси часто створюють викладачі світового рівня, що дозволяє студентам отримувати знання від провідних експертів у різних галузях. Ще одна перевага полягає в тому, що навчальні програми швидко оновлюються для забезпечення актуальності наданої інформації. Це особливо важливо у світі, де технології та знання швидко змінюються, а традиційна освіта часто не встигає за цими змінами.

У той же час ви також повинні враховувати проблеми, пов’язані з впровадженням онлайн-курсів. Однією з головних проблем є так званий цифровий розрив. Багато частин світу все ще не мають доступу до високошвидкісного Інтернету та сучасних цифрових пристроїв, що обмежує можливості для участі в онлайн-навчанні. Також важливо пам’ятати, що успіх цього формату залежить від високого рівня самоорганізації студентів, оскільки він вимагає від студентів самостійного планування свого часу та виконання завдань. Крім того, слід мати на увазі, що онлайн-курси не дозволяють студентам отримати достатній практичний досвід. Ця тема особливо актуальна для робіт, які вимагають практичних навичок і роботи з реальним обладнанням. Розглядаючи ці аспекти, можна стверджувати, що онлайн-курси є ефективним засобом забезпечення доступу до якісної освіти, але вони не є універсальними. Чудово підходить для отримання теоретичних знань і розвитку гнучких навичок, таких як спілкування та вирішення проблем. Однак для досягнення повної освіти важливо інтегрувати онлайн-курси в традиційні формати навчання та забезпечити баланс між теорією та практикою. Тому онлайн-курси відкривають нові горизонти в освітньому середовищі, роблячи якісні знання та можливості професійного розвитку доступними для кожного. Майбутні дослідження та інновації в цій сфері мають бути спрямовані на вирішення проблем, забезпечення справедливого доступу та створення ефективних екосистем навчання, які відповідають потребам сучасного суспільства.

Олег Шевчук,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-професійна програма «Управління закладами освіти»,
Західноукраїнський національний університет
Ірина Білоус,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Дослідження процесу формування лідерських якостей практично почалися на початку XXI століття, коли були визначені основні напрямки їх

розвитку. Серед таких шляхів виділяються впровадження новітніх технологій, методик і форм навчання, позанавчальних заходів, а також розробка оновлених освітніх програм. Це все стосується проблеми формування лідерських якостей, і відповідає вимогам сучасності.

З початком військових дій на території України з'явилася велика потреба у людей, здатних брати на себе роль лідера в складних ситуаціях, об'єднувати людей, організовувати безпечні форми діяльності в різних умовах. Тому зараз особлива увага приділяється педагогічному лідерству, яке стосується як підготовки школярів, так і майбутніх професіоналів різних галузей. Педагогічне лідерство має велике значення у підготовці майбутніх учителів [1]. Формування лідерських якостей у майбутніх педагогів є однією з найважливіших задач сучасної освіти. Педагоги, здатні проявляти лідерські якості, є не лише ефективними викладачами, але й здатними надихати здобувачів освіти, ініціювати зміни та сприяти створенню позитивної навчальної атмосфери. Важливим аспектом є визначення педагогічних умов, що сприяють розвитку цих якостей. Вони передбачають організацію освітнього середовища, методи і технології навчання, роль наставництва та індивідуальний підхід до здобувачів освіти.

У матеріалах Нової української школи підкреслено важливість педагогічного лідерства як однієї з ключових якостей сучасного вчителя. Ця якість ґрунтується на здатності реалізовувати особистісно орієнтовані підходи та розвивається протягом навчання у закладі вищої освіти. Водночас розвиток лідерських якостей педагогів вимагає відмови від традиційних методів освіти та переходу до впровадження інноваційних, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій, а також новітніх засобів і методик у освітній процес. Важливо також приділяти особливу увагу компетентнісному підходу, оскільки в сучасних умовах ринку праці пріоритет віддається педагогам із високим рівнем професійної компетентності [2].

Однією з ключових педагогічних умов формування лідерських якостей у майбутніх педагогів є створення активного освітнього середовища, яке стимулює здобувачів освіти до розвитку ініціативності та відповідальності. Активне освітнє середовище надає можливість студентам брати участь у різних формах навчання: групових проєктах, обговореннях, дебатах, симуляціях, що дозволяє їм розвивати навички командної роботи та лідерства. Важливим є залучення студентів до освітнього процесу, щоб вони могли виступати в ролі організаторів, координаторів та приймати відповідальні рішення. У таких умовах здобувач освіти вчиться брати на себе відповідальність за результати роботи групи, що є важливою складовою лідерства.

Наступною умовою є використання інтерактивних методів навчання. Рольові ігри, ділові ігри, дискусії та ситуаційні вправи створюють середовище, в якому здобувачі освіти можуть проявити свої лідерські здібності. Наприклад, у рольових іграх студенти можуть виступати в різних ролях, що дозволяє їм опанувати різні аспекти комунікації, навчитися вирішувати конфлікти та досягати компромісу. Інтерактивні методи дозволяють формувати вміння лідера взаємодіяти з іншими, досягати спільної мети та ефективно використовувати

ресурси команди.

Значну роль відіграє індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти. Лідерські якості формуються тоді, коли враховуються індивідуальні особливості студента, його сильні сторони та потенціал. Індивідуальна підтримка з боку викладачів дозволяє студентам усвідомити власний лідерський потенціал, розвивати ті риси характеру, які сприяють лідерству. Викладачі, які стимулюють самоаналіз і саморозвиток, допомагають студентам краще зрозуміти свої можливості та визначити напрямки для особистісного зростання.

Наступною педагогічною умовою є використання наставництва. Програми наставництва створюють умови для прямої взаємодії студентів з досвідченими педагогами, які виступають в ролі менторів. Це дозволяє майбутнім педагогам спостерігати за прикладами успішних лідерів, переймати їх досвід та стиль управління. Наставництво стимулює розвиток таких рис, як впевненість у собі, цілеспрямованість, відповідальність, які є важливими для лідерства. Також наставники можуть допомогти студентам краще зрозуміти, як застосовувати теоретичні знання у реальних умовах.

Інтеграція тренінгів і семінарів на розвиток лідерських якостей є також важливою умовою. Такі заходи спрямовані на розвиток комунікативних навичок, управління часом, емоційного інтелекту, уміння аналізувати ситуації та приймати зважені рішення. Вони зазвичай включають практичні вправи, завдяки яким студенти можуть випробувати свої лідерські якості на практиці та отримати зворотний зв’язок. Це дозволяє усвідомити свої слабкі і сильні сторони, зрозуміти, які якості необхідно розвивати для досягнення ефективності в педагогічній діяльності.

Застосування цифрових технологій також може суттєво сприяти формуванню лідерських якостей. Сучасні онлайн-платформи та мобільні додатки дозволяють студентам брати участь у групових проєктах, керувати ними, спілкуватися, обмінюватися ідеями, що сприяє розвитку організаційних і комунікативних навичок. Наприклад, використання віртуальних командних проєктів дозволяє студентам взаємодіяти на різних рівнях, розподіляти обов’язки та підтримувати спільну відповідальність за результат. Це не лише стимулює лідерські якості, але й вчить працювати з інноваційними технологіями, що є необхідним у сучасній освіті.

Крім того, важливою педагогічною умовою є створення культури співробітництва та підтримки в закладі освіти. Якщо здобувачі освіти відчувають, що їх підтримують та мотивують до розвитку, вони стають більш схильними до саморозвитку та ініціативності. Педагогічна культура, орієнтована на підтримку та співпрацю, стимулює розвиток лідерських якостей, оскільки сприяє формуванню почуття власної значущості та відповідальності.

Отже, формування лідерських якостей у майбутніх педагогів є ключовим завданням сучасної освіти, що передбачає створення активного освітнього середовища, використання інтерактивних методів навчання, наставництва, індивідуального підходу та інтеграцію інноваційних технологій. Розвиток цих якостей сприяє вихованню педагогів, які можуть надихати, організовувати командну роботу та впроваджувати зміни. Варто відмітити, слова В. Огнев’юка:

«…для того, щоб Україна могла розраховувати на відтворення суспільства із доданою цивілізаційною вартістю, що спроможна прирощувати духовні, культурні і технологічні надбання, вона повинна мати особливих вчителів – мотиваторів особистісного розвитку, здатних зацікавити учнів новими ідеями. Поєднання особистісних якостей вчителя, його глибоких знань вікової психології із професійними навиками щодо використання новітніх технологій відкривають широкі перспективи для розвитку нелінійної освіти» [3]. Тому, для досягнення цієї мети важливо забезпечити належну підготовку педагогів, які не лише мають глибокі знання у своїй професійній галузі, але й здатні адаптуватися до нових умов навчання, активно використовувати інноваційні технології та створювати умови для розвитку творчого потенціалу учнів. Педагоги, які є мотиваторами особистісного розвитку, можуть надихати своїх учнів на пошук нових ідей, сприяти їхній самореалізації та формуванню критичного мислення. Тому, розвиток лідерських якостей у майбутніх педагогів є основою для створення конкурентоспроможної та прогресивної освіти, яка здатна відповідати вимогам часу і сприяти загальному поступу суспільства.

Як бачимо, формування лідерських якостей у майбутніх педагогів є багатоаспектним процесом, що включає мотивацію, індивідуальний підхід, практичний досвід, рефлексію та наставництво. Використання педагогічних умов, які базуються на інноваційних методах навчання, створює сприятливе середовище для розвитку лідерських навичок. Це дозволяє підготувати педагогів, які здатні бути лідерами у своїй професії, впроваджуючи зміни, мотивуючи учнів і формуючи позитивний освітній простір.

Таким чином, педагогічні умови формування лідерських якостей у майбутніх педагогів передбачають комплексний підхід, що охоплює інтерактивне навчання, індивідуальний підхід, наставництво, тренінги, цифрові технології та сприятливу культуру. Кожна з цих умов надає студентам можливість розвивати власний лідерський потенціал і сприяє формуванню майбутніх педагогів як ефективних лідерів у сучасному освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Піц І.І., Гура А.М., Максимчук Л.В. Формування лідерських якостей у майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology.* 2023. № 2 (26). С. 92–98. ISSN 2522-9133 (online).

2. Пилипчук С.С. Інтеграція природничих наук у проєктній діяльності в 10–11 класах. Київ: ТОВ «Ліко-школа», 2021. 115 с.

3. Огнев’юк В. О. Український учитель: кроки на зустріч. *Директор школи, ліцею, гімназії: всеукраїнський науково-практичний журнал.* 2019. № 19(2). С. 15–24.

Олег Шевчук,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
освітньо-професійна програма «Управління закладами освіти»,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Ірина Білоус,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Сучасні освітні технології відіграють ключову роль у підготовці майбутніх педагогів, особливо щодо розвитку лідерських якостей, що стають усе більш затребуваними в умовах динамічного освітнього середовища. Традиційні підходи до підготовки педагогів орієнтовані на академічне навчання, але сучасний світ вимагає від майбутніх педагогів лідерських компетентностей, що допомагають їм активно впливати на освітнє середовище, інноваційно підходити до навчального процесу та надихати учнів.

Лідерські якості включають низку важливих навичок, таких як вміння приймати рішення, мотивація, адаптивність, комунікативність, здатність до саморозвитку тощо. Сучасні освітні технології, такі як інтерактивне навчання, цифрові ресурси та метод проектного навчання, є дієвими інструментами, які сприяють формуванню цих якостей. Вони дозволяють майбутнім педагогам розвивати свої лідерські здібності через практичну діяльність, у межах якої вони зможуть випробувати свої навички у реальних ситуаціях та підготуватися до викликів професії [2].

На нашу думку, розвиток лідерських якостей у майбутніх педагогів є цілеспрямованим та контрольованим процесом, який орієнтований на здобуття здобувачами освіти знань, навичок і вмінь лідерства, впливу та управління. Для забезпечення ефективності цього процесу необхідно створювати відповідні психолого-педагогічні умови, які сприятимуть формуванню вчителя-лідера. Зокрема, до лідерських якостей, які дозволяють педагогові бути не тільки ефективним учителем, а й лідером, здатним сприяти розвитку учнів і колективу в цілому, ми відносимо:

1. Комунікабельність – здатність ефективно взаємодіяти з різними людьми, підтримувати відкритий діалог і налагоджувати позитивні стосунки у колективі.
2. Емоційний інтелект – вміння розпізнавати та регулювати власні емоції, а також розуміти емоції інших, що сприяє створенню гармонійної атмосфери у групі.
3. Самоорганізація – здатність планувати свій час і ресурси, організовувати освітній процес, мотивувати себе й учнів до досягнення цілей.
4. Відповідальність – усвідомлення своєї ролі у процесі навчання та розвитку учнів, здатність брати на себе відповідальність за результат.

5. Навички управління – здатність організовувати, координувати та контролювати процеси, ефективно працювати з групами та управляти змінами в колективі.

6. Здатність до прийняття рішень – уміння швидко й ефективно приймати обґрунтовані рішення в складних ситуаціях, враховуючи інтереси учасників освітнього процесу.

7. Ініціативність – здатність проявляти активність і пропонувати нові ідеї та підходи для покращення навчання та роботи колективу.

8. Конфліктологічні навички – здатність виявляти, аналізувати і вирішувати конфлікти, створюючи конструктивну атмосферу для роботи.

9. Мотивація інших – здатність надихати учнів на досягнення високих результатів, підтримувати їх у важких ситуаціях та сприяти розвитку їх потенціалу.

10. Гнучкість і адаптивність – здатність адаптуватися до змін у навчальному процесі, застосовувати різні методи та технології в залежності від ситуації.

11. Менторські якості – готовність ділитися досвідом, підтримувати інших у їхньому професійному зростанні, бути наставником для молодших колег.

12. Критичне мислення – здатність аналізувати ситуації, оцінювати можливі варіанти рішень і знаходити оптимальні шляхи для їх реалізації.

Таким чином, для формування цих лідерських якостей у майбутніх педагогів варто використовувати такі сучасні освітні технології розвитку, як метод проєктного навчання, який розвиває у здобувачів освіти навички роботи в команді, організації процесів та комунікації. Цей метод дозволяє студентам вирішувати конкретні проблеми та працювати над проєктами, у яких вони можуть проявити лідерські якості. Наприклад, в освітньому проєкті студенти можуть виступати в ролі координаторів, що стимулює їхню відповідальність за результат та ефективну взаємодію з іншими.

Важливу роль у розвитку лідерських якостей відіграють тренінги, які дозволяють студентам розвивати емоційний інтелект, що є однією з основних складових лідерства. Наприклад, тренінги на розвиток навичок комунікації та конфліктології допомагають студентам навчитися ефективно спілкуватися, долати конфлікти та створювати сприятливу атмосферу у колективі. Такі тренінги зазвичай передбачають інтерактивні методи, включаючи рольові ігри та ситуаційні вправи, які дають змогу студентам розвинути емпатію та здатність до співпраці.

Також застосування цифрових технологій, таких як навчальні платформи та додатки, надає можливість розвивати лідерські якості через доступ до різноманітних ресурсів і моделювання реальних освітніх процесів. Наприклад, використання онлайн-платформ для організації колективної роботи дозволяє студентам краще зрозуміти роль лідера у груповій роботі та вчитися розподіляти завдання, координувати дії учасників і підтримувати дисципліну. Це підвищує навички управління процесами та допомагає студентам побачити, як лідер може впливати на результати команди.

Однією з найефективніших сучасних освітніх технологій у цьому контексті є змішане навчання, яке поєднує традиційні та цифрові форми навчання. Завдяки цьому підходу студенти мають змогу брати участь як у класичних лекціях, так і в онлайн-курсах, де вони самостійно організують свій час і ресурси. Самоорганізація, необхідна для успішного проходження змішаних курсів, сприяє формуванню відповідальності та управлінських навичок, які є важливими складовими лідерства.

Ігрові методики навчання також надають значний потенціал для розвитку лідерських якостей. Використання освітніх симуляцій і рольових ігор дозволяє студентам потрапити у змодельовані ситуації, де вони можуть проявити ініціативу, приймати рішення, вести переговори і вирішувати конфлікти. Наприклад, у рамках гри студенти можуть бути розподілені на різні ролі, де один із них виступає лідером групи. Такий формат стимулює розвиток відповідальності, а також уміння вести за собою інших.

Методи самооцінки та рефлексії також є важливими компонентами розвитку лідерських якостей [3]. Викладачі можуть використовувати ці методи для того, щоб студенти могли усвідомити свої сильні та слабкі сторони у сфері лідерства, що допомагає визначити шляхи подальшого розвитку. Наприклад, регулярні рефлексійні завдання після занять дозволяють студентам розмірковувати над власним стилем взаємодії з іншими, а також виявляти та вдосконалювати власні лідерські риси.

Нарешті, впровадження менторських програм надає можливість майбутнім педагогам на практиці переймати лідерські якості від досвідчених наставників. Спільна робота з менторами у реальних навчальних середовищах сприяє інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для професійного зростання та успішного ведення освітніх колективів.

Таким чином, сучасні освітні технології дозволяють майбутнім педагогам розвивати свої лідерські якості, створюючи умови для їхньої самореалізації та підготовки до ролі лідерів у сучасних закладах освіти. Завдяки інтеграції таких технологій у навчальний процес, майбутні педагоги отримують можливість набути важливих професійних навичок, що дозволять їм ефективно взаємодіяти з колегами, учнями та їхніми батьками, та стати справжніми лідерами у сфері освіти.

Список використаних джерел

1. Ліба Н. С., Роман К. А. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх вчителів. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. 2023. Випуск 2(35). С. 180–184.

2. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Полтава : ПУЕТ, 2020. 232 с.

3. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко. Харків, 2017. 100 с.

4. Швець О. В. Технології STEM-освіти в процесі вивчення

природничої галузі в НУШ : робоча програма для студентів спеціальності 013 Початкова освіта. Кременець : КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. 21 с. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/rob_progs/PO/vyb_po/teh_STEM.pdf (дата звернення: 30.11.2024).

Максим Шкабара,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

Система управління освітнім закладом становить комплекс організаційних, інформаційних, технічних та управлінських процесів, спрямованих на забезпечення ефективно-результативного функціонування навчального закладу. Вона охоплює такі аспекти, як планування, організацію, контроль та оптимізацію освітнього процесу, а також управління ресурсами, адміністративними функціями та взаємодією з учасниками освітнього процесу [1; 5].

Відповідно до система управління закладом освіти виконує такі основні функції як планування (визначення стратегічних і оперативних цілей закладу освіти, розробка планів розвитку); організаційна координація дій персоналу (раціональне використання трудових ресурсів та створення оптимальних умов для роботи); контроль та моніторинг виконання завдань із дотриманням нормативних вимог (забезпечення якості освітніх послуг); аналіз та корекція результатів (регулярна оцінка результатів діяльності закладу, впровадження змін для підвищення ефективності).

Оптимізація управління освітнім процесом є ключовим фактором забезпечення ефективності навчання, підвищення його якості та адаптації до сучасних викликів. Вона передбачає впровадження інноваційних підходів, ефективне використання ресурсів та створення сприятливого освітнього середовища. Основні шляхи підвищення оптимізації включають: використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в організації навчального процесу, що передбачає розробку інтерактивних освітніх матеріалів, які забезпечують залученість усіх здобувачів освіти у зв’язку із проведенням дистанційного навчання як доповнення до традиційної форми навчання; інтеграцію компетентнісного підходу в управління з метою зреалізування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти; вдосконалення педагогічної майстерності із систематичним проведенням тренінгів, семінарів та воркшопів для підвищення кваліфікації педагогів; оптимізацію управлінських процесів для встановлення чіткої системи планування та моніторингу результативності освітнього процесу; формування сприятливого освітнього середовища із налагодженням позитивного емоційного клімату у навчальному закладі; залучення всіх учасників (батьків, громади, підприємств, наукових установ та ін.) до освітнього процесу; використання методів аналізу та

прогнозування з метою розробки довгострокових прогнозів для розвитку закладів освіти [2, с. 18–20; 3; 4, с. 113–114].

Отож, оптимізація управління освітнім процесом сприяє підвищенню його якості, адаптивності та ефективності. Реалізація зазначених шляхів дозволяє створити умови для гармонійного розвитку здобувачів освіти та педагогічного колективу, вдосконалення педагогічної діяльності та досягнення стратегічних цілей освітньої системи.

Список використаних джерел

1. Іваненко І. І. Управління освітнім процесом: теорія та практика. 2018. 210 с.
2. Отамась І. Г. Інформаційні технології в управлінні закладами освіти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформатизація вищого навчального закладу.* 2018. № 93. С. 18–25.
3. Ребуха Л. З. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребуха. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
4. Ребуха Л. З. Професійна підготовка майбутніх фахівців управління закладами освіти на засадах міждисциплінарної інтеграції. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка.* 2021. № 1. С.113–124.
5. Хриков Є. Управління навчальним закладом. К.: Знання, 2016. 365 с.

Chen Haiwei,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

IT-DRIVEN CHANGES IN MANAGING EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Information technology refers to the use of computer science and technology and network communication technology to collect, analyze, screen and process huge information [1]. The application of information technology in educational management involves the internal and external governance of colleges and universities, education and teaching, scientific research and social services, including the construction of information infrastructure, teaching resources, talent team and management system, which are interrelated and influence each other, forming a multi-dimensional and multi-level development network of education informationization.

With the upgrading of the application of information technology, it has brought new opportunities and guarantees for the management of higher education. Guided by information technology, it can provide more high-quality, convenient and efficient services, help education management out of difficulties, and help the intelligent transformation of education management.

Modern scientific researchers consider the practical principles of information technology boosting educational management reform include the following aspects: the principle of data management, the principle of educating people, and the principle of online and offline mixed management [2].

In the era of information technology, new technologies emerge in endlessly, and the use of technology empowerment is the mainstream. In the process of transformation and upgrading of education management Gaige, it is necessary to establish the concept of information-based education development, further strengthen the top-level design of information-based management, start with improving the information-based guarantee mechanism, constantly expand the advantages of information-based sharing platform, and maximize the vitality of information-based management.

References

1. Liang Dong (2021), Research on Informatization Construction of Higher Education Management [J]. *Science and Technology Wind*, 2021 (22). P. 82–84.

2. Chen Yudui (2022), Research on the Reform and Innovation of Higher Education Management Mode Based on Modern Information Technology [C]. *Proceedings of the Fifth International Conference on smart education and Artificial Intelligence Development in 2022*. P. 219–220.

3. Holubiev V., Pushkar B., Shevchuk A., Mudrak R., Gomotiuk O., Livitska N., Revolutionizing Contact Center Knowledge Management: The Game-Changing Role of AI Large Language Models and Autonomous Agents in Text Organization and Optimization. *2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 78–783. DOI: 10.1109/ACIT62333.2024.10712506.

Chen Haiwei,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THEORETICAL ASPECTS OF USING IT IN EDUCATIONAL MANAGEMENT

The application of modern information technology in education has brought about fundamental changes in educational media and educational technology. Educational media and educational technology have changed, and educational management must adapt to them. As a result, modern information technology will infiltrate. In the process of educational management, including the management of educational resources, educational information and educational process, an intelligent, scientific and modern educational management system and a perfect system are gradually formed [1]. Educational management informationization refers to the widespread use of modern information technology in education, the

development of educational management tools, the optimization of educational management process, in order to improve the efficiency of educational units, improve the quality of decision-making in educational units, and increase the number of educational units. The transparency of position work shortens the distance between educational units and the public, and promotes the process of scientific and modern development of educational management. In this process, modern information technology plays a vital role, which is the basis and guarantee of educational management informatization, and also an important means for educational administrative departments and schools at all levels to carry out educational management.

The application of information technology in educational management is embodied in the construction and application of educational information management platforms such as educational metropolitan area network, e-government system, educational and teaching evaluation system, basic education database, school integrated management system, etc.

At present, the application of information technology in educational management is still in its infancy, and the application of information technology in educational management is limited to the preservation, transmission, sharing, printing of documents and educational information. In order to improve the level of educational management, we must promote the application of information technology in the process of educational management as soon as possible, and comprehensively improve the level of informationization, scientification and modernization of educational management.

It has been proved that the application of information technology in basic education teaching management is much more difficult than the construction of information technology. According to our investigation, in many education bureaus and schools, the high-end and even luxurious educational intranet and campus network have become a mere ornament and signboard, only used occasionally during upper-level evaluations, inspections, visits, and teaching competitions, resulting in a huge waste of teaching resources [2].

In the process of promoting the application of information technology in educational management, we should adopt an «ecological perspective and systemic approach» and focus on the connections between technology, people, and their practical activities [3]. We should also reasonably coordinate various factors such as educational investment, hardware and software construction, resource construction, teacher training, talent structure, institutional development, standard technology architecture, application guidance, and technology service industry, so that the informatization, scientification, and modernization of educational management can enhance harmonious and sustainable development.

References

1. Liu Yang (2016). Thoughts on Improving the Management Level of Practical Teaching in Higher Vocational Colleges Based on Information Technology [J]. *Education Modernization*, 2016 (7). P. 65–69.

2. Zhang Lijing (2019). On the Application of Electronic Information Technology in Educational Management [J]. *Information Recording Materials*, 2019,

20(02). P. 141–142.

3. Li Xiangyang (2017). Research on Informatization Innovation and Development of Higher Education Management Based on Big Data Environment [D]. Xinyang Normal University, 2017. P. 124–131.

Chen Hao,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL SYSTEM

The integration of advanced technological tools into the educational system has emerged as a transformative force, reshaping the foundations of teaching and learning. As digital innovation accelerates, the educational landscape is increasingly defined by its ability to adapt to the demands of a knowledge-based society. Innovative learning technologies, characterized by their capacity to enhance interactivity, personalization, and collaboration, are playing a pivotal role in this transformation, fundamentally altering traditional pedagogical paradigms.

Innovative learning technologies encompass a range of tools and platforms that leverage advancements in fields such as artificial intelligence, virtual and augmented reality, and data analytics. These technologies are designed to enhance the effectiveness and efficiency of educational processes by tailoring instructional strategies to the individual needs of learners, facilitating collaboration in dynamic and interactive environments, and providing educators with real-time insights into student progress [1].

The implementation of these technologies in educational settings offers profound opportunities for improving learning outcomes. Personalization is a central feature, enabling the delivery of tailored content that aligns with the unique learning styles and paces of individual students. Moreover, the use of immersive technologies, such as virtual reality simulations, provides learners with experiential environments that deepen their understanding of complex concepts. Additionally, the collaborative potential of digital tools fosters active participation and peer-to-peer interaction, creating a more engaging and inclusive learning atmosphere.

The impact of innovative learning technologies extends beyond pedagogical practices to influence educational policy and institutional frameworks. These tools challenge traditional models of instruction by emphasizing learner-centered approaches, facilitating the decentralization of education, and promoting equity in access to quality learning resources. As a result, they contribute to addressing systemic issues, such as disparities in educational opportunities and the need for continuous professional development for educators.

Despite their transformative potential, the adoption and implementation of

innovative learning technologies are not without challenges. Issues such as digital inequality, resistance to change among educators, and concerns regarding data privacy and security remain significant barriers. Addressing these challenges requires a coordinated effort among stakeholders, including policymakers, educators, and technology developers. Comprehensive strategies that include investment in infrastructure, training programs for educators, and the development of ethical guidelines for technology use are essential to maximize the benefits of these innovations.

Research on the efficacy of innovative learning technologies has highlighted their potential to enhance educational outcomes. Empirical studies indicate that these tools contribute to improved knowledge retention, higher levels of learner engagement, and the development of critical thinking and problem-solving skills. However, the success of these technologies depends on their alignment with pedagogical objectives, the adaptability of educators, and the responsiveness of the educational system to evolving technological trends.

The future of education will increasingly depend on the successful integration of innovative learning technologies. As advancements continue, the focus will shift toward the development of intelligent and adaptive systems capable of anticipating learner needs and providing real-time feedback. This evolution holds the promise of not only enhancing the quality of education but also fostering lifelong learning and adaptability in an ever-changing global context.

In conclusion, innovative learning technologies represent a crucial step forward in the evolution of education. By fostering more personalized, interactive, and inclusive learning experiences, they have the potential to address longstanding challenges and unlock new opportunities in the educational system. However, realizing their full potential requires overcoming implementation barriers and ensuring that these tools are aligned with the broader goals of educational equity and excellence.

References

1. Shan Wang, Fang Wang, Zhen Zhu, Jingxuan Wang, Tam Tran, Zhao Du. Artificial intelligence in education: A systematic literature review. URL: https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167

Chen Hao,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

TYPES OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES AND THEIR CHARACTERISTICS

The emergence of innovative learning technologies has significantly transformed modern education, introducing diverse tools and methods to enhance teaching and learning processes. These technologies leverage advancements in

artificial intelligence, data analytics, and digital platforms to create adaptable, engaging, and effective educational environments. Understanding the types of innovative learning technologies and their characteristics is essential for maximizing their potential impact on education.

One prominent type of innovative learning technology is adaptive learning systems. These systems utilize artificial intelligence and machine learning algorithms to customize educational content and pace according to individual learner needs. Adaptive technologies analyze student performance in real time, identifying strengths and weaknesses to provide tailored resources and exercises. Their primary characteristic is personalization, which supports self-paced learning and ensures that learners receive appropriate challenges to enhance understanding and retention.

Another significant category is collaborative learning technologies. These tools facilitate interaction among students and between students and educators, fostering a community-driven learning experience. Examples include online discussion forums, virtual classrooms, and co-creation platforms that allow group projects and peer reviews. Their defining characteristic is interactivity, as they promote active engagement, teamwork, and knowledge sharing in both synchronous and asynchronous formats.

Immersive technologies, such as virtual reality (VR) and augmented reality (AR), represent a cutting-edge segment of innovative learning tools. These technologies create simulated environments or overlay digital content onto the physical world, enabling learners to explore complex concepts in an experiential manner. Their most notable characteristic is immersion, as they provide an engaging, multisensory experience that enhances understanding and stimulates curiosity. For example, VR can transport students to historical sites for virtual field trips, while AR can bring scientific phenomena to life through interactive visualizations.

Gamification technologies are also gaining traction in education. These tools integrate game-based elements such as rewards, leaderboards, and challenges into learning activities to motivate students and improve their engagement. Their characteristic features include motivation and competition, as they make the learning process enjoyable while encouraging persistence and goal attainment. By blending educational objectives with entertainment, gamified platforms support the development of problem-solving skills and critical thinking.

Learning management systems (LMS) constitute another essential category. These platforms serve as centralized hubs for managing course content, assessments, and communication between educators and learners. They are characterized by their organizational capacity, offering features such as content delivery, performance tracking, and reporting. LMS platforms are invaluable in hybrid and fully online learning environments, enabling institutions to streamline administrative tasks while providing consistent access to educational resources.

Data-driven analytics tools are increasingly recognized as powerful drivers of educational innovation. These technologies analyze vast amounts of data generated by learners' interactions with digital platforms to provide insights into their progress, preferences, and potential challenges. Their defining characteristic is precision, as they enable educators to make informed decisions regarding curriculum adjustments

and personalized interventions. By harnessing the power of analytics, institutions can optimize learning outcomes and resource allocation.

In conclusion, the diversity of innovative learning technologies underscores their potential to transform education. Adaptive learning systems, collaborative tools, immersive technologies, gamification platforms, learning management systems, and data-driven analytics tools each contribute unique characteristics that address specific educational needs [1]. As these technologies continue to evolve, their integration into educational practices will likely lead to more inclusive, personalized, and effective learning environments. Understanding their distinct features is crucial for educators, policymakers, and technology developers seeking to harness their full potential for educational advancement.

References

1. Dr. Deepak Kem. Personalised and Adaptive Learning: Emerging Learning Platforms in the Era of Digital and Smart Learning. *International Journal of Social Science and Human Research*. 2022. 05(02).

Chen Ronghao,
PhD student of the Educology and Pedagogy Department,
West Ukrainian National University (Ukraine),
Chongqing University of Humanities and Technology (China)

STRATEGIES FOR PHYSICAL EDUCATION EXPERTS TO DEVELOP THEIR LEADERSHIP SKILLS

In the context of intensified global competition and rapid social changes, leadership has become an important driving force to promote personal growth, organizational development and even social progress. Traditional physical education often focuses too much on physical training and the improvement of competitive skills, ignoring the cultivation of student's leadership, teamwork, innovative thinking and other soft power, resulting in the lack of necessary leadership and adaptability in the face of future social challenges. Physical education experts face many challenges in the development of leadership. With the deepening of education reform and the improvement of social attention to physical education, physical education experts not only need to have solid professional knowledge and skills, but also need to show excellent leadership to lead the innovation and progress of physical education. This study aims to explore how physical education experts can enhance their leadership through effective strategies to contribute to the sustainable development of physical education.

(1) Literature and data method. In «physical education», «teacher professional development», «leadership», and other databases, we have a preliminary understanding of the current development status of physical education experts in China.(2) Questionnaire survey method. This paper mainly collects, analyzes and sorts out the related problems, and finally studies the questionnaires of the selected teachers to understand the current professional development status of physical education experts.(3) Interview method. This study interviewed physical education teachers and physical education students in the form of structured and semi-structured interviews to provide information on the development strategies of physical education experts.

（1）Physical education experts should attach importance to and adopt diversified teaching modes. Physical education experts should not only strive for excellence in professional skills, but also pay attention to the overall improvement of leadership, so as to meet the needs of the development of physical education in the new era.(2) Physical education experts should pay attention to the construction of teacher team. The leadership development of physical education experts is a dynamic and multi-dimensional process, involving emotional intelligence, transformational leadership, teamwork and other aspects. Physical education experts should pay attention to the balance between personal growth and team development, as well as the ability to actively respond to challenges and changes.(3) Physical education experts should construct a new physical education curriculum system. Physical education experts teach students the basic concepts, principles and skills of leadership by offering special leadership education and training courses. The course focuses on the combination of theory and practice, and adopts interactive ways such as role play and group discussion to improve students participation and learning effect.(4) Physical education experts should establish a continuous evaluation and feedback mechanism. Through regular evaluation and feedback, physical education experts can keep abreast of students progress and problems in leadership development, and adopt diversified evaluation methods, such as self-evaluation, peer evaluation and teacher evaluation.

References

1. Wang Xikang, Xu Jicun. The practical mode, theoretical model of western teacher leadership development and its enlightenment to China [J]. *Journal of Comparative Education*, 2021, (03): 105–121.

2. Lin Nationwide. Construction and empirical research on the Leadership Evaluation Index System of College Physical Education Teachers Based on MDA Model [J]. *Sports Science and Technology Literature Bulletin*, 2023, 31 (06): 153–156.

3. And Ailing Zhu. An Analysis of the Pways and Methods of Developing Teacher Leadership in the United States [J]. *Journal of Teacher Education*, 2019, 6 (01): 92–99.

Chen Wenkai,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS AN INNOVATION IN THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The advent of distance learning technologies has revolutionized higher education. In recent years, the rapid development of digital technologies has enabled institutions to reach a broader audience and offer more flexible learning options.

Online learning platforms such as Coursera, edX, and Moodle have become ubiquitous in higher education. These platforms offer a wide range of features, including course management, content delivery, and assessment tools. They enable instructors to create and share high-quality educational resources, such as video lectures, interactive quizzes, and discussion forums. Students can access these materials at their convenience, allowing for self-paced learning. Research into the following distance learning technologies will allow us to determine their features and development prospects.

Video conferencing tools like Zoom, Microsoft Teams, and Google Meet have transformed the way classes are conducted in higher education. They provide a real-time, face-to-face interaction between instructors and students, replicating the traditional classroom experience to a certain extent. Instructors can use these tools to deliver live lectures, hold office hours, and facilitate group discussions.

Virtual and augmented reality technologies are emerging as powerful tools in higher education. Virtual reality can create immersive learning environments, allowing students to experience simulations and scenarios that are otherwise difficult or impossible to access. Augmented reality can enhance the learning experience by overlaying digital information onto the real world.

Artificial intelligence-driven adaptive learning systems are changing the way students learn. These systems use machine learning algorithms to analyze student data, such as performance on quizzes and assignments, learning time, and interaction with course materials. Based on this analysis, the systems can personalize the learning experience, providing customized content and feedback.

Mobile learning applications have made learning more accessible and convenient. These apps offer a variety of features, such as bite-sized lessons, flashcards, and gamified learning experiences. Students can use them on their smartphones or tablets, allowing them to learn on the go. Higher education institutions are increasingly developing their own mobile apps to enhance student engagement and provide additional learning resources.

Adaptive learning systems use AI to analyze student data. They can track a student's progress, performance on quizzes and assignments, and time spent on different topics. Based on this analysis, the system can personalize the learning experience.

This personalized approach improves learning efficiency and effectiveness. It can identify students who may need additional support early on and provide interventions. For instance, an AI system might notice that a student is consistently getting low scores on algebra questions and recommend a tutoring session or a different learning module. However, concerns about data privacy and the potential for over-reliance on technology exist. There is a need to ensure that the human element of teaching and learning is not lost.

The benefits of distance learning technologies in higher education include increased access to education, flexibility in learning, improved learning outcomes, and enhanced global collaboration. However, there are also challenges such as the digital divide, the need for effective technology infrastructure, and the potential for a lack of social interaction. At the future trends of distance learning technologies

predicts the continued evolution of existing technologies and the emergence of new ones, such as the integration of artificial intelligence with virtual and augmented reality. At importance is continuous innovation and adaptation in higher education to meet the changing needs of students and society.

Distance learning technologies have undeniably brought significant innovation to higher educational institutions. They have increased access to education, provided more flexible learning options, and opened up new avenues for teaching and learning. However, challenges such as ensuring quality, addressing technical issues, and maintaining the human touch in education need to be overcome. As technology continues to evolve, higher education institutions must adapt and find the right balance between leveraging these technologies and preserving the essence of a holistic educational experience. By doing so, they can better prepare students for the digital age and meet the demands of a globalized and knowledge-based society.

Gao Yajun,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE HIGHER EDUCATIONAL SYSTEM

In the dynamic landscape of higher education, innovative learning technologies serve as a vital catalyst, fostering growth and transformation within the educational ecosystem. The advent of the Education Informatization 2.0 era has marked a pivotal shift, introducing a range of advanced learning methodologies and artificial intelligence technologies. These innovations are reshaping the educational paradigm at an unprecedented pace, enriching the foundations of knowledge dissemination and fostering the emergence of novel, adaptive learning environments.

Artificial intelligence technologies can not only become a teaching aid tool to answer professional academic questions, but also build a self-learning platform, save human resource costs, and even reconstruct the educational structure of schools, providing unprecedented opportunities for educational innovation [1]. Its powerful natural language processing capabilities have brought revolutionary changes to higher education. It can not only quickly respond to students' questions and provide accurate learning resources, but also recommend personalized learning paths based on individual differences of students, greatly improving learning efficiency and learning experience. This intelligent interactive approach allows students to experience unprecedented autonomy and personalization in the learning process, truly realizing the educational philosophy of «teaching students according to their aptitude».

In the context of Education Informatization 2.0, innovation and practice in higher education technology work are flourishing and competing for excellence. University educational technology institutions should recognize the situation, further clarify their organizational positioning, adhere to the purpose of serving teaching and serving teachers and students, focus on teaching applications, and strive to promote

the deep integration of educational informatization and teaching practice [2]. Emerging technologies such as digital readers, tablets, 3D printing, and virtual reality are like magic wands, turning traditional classrooms into creative spaces full of infinite possibilities. These technologies not only enrich teaching methods and broaden students' learning horizons, but more importantly, they stimulate students' innovative thinking and practical abilities, laying a solid foundation for cultivating innovative talents for future society.

It is worth noting that these innovative learning technologies do not exist in isolation, but are intertwined and jointly driving profound changes in the higher education system. Artificial intelligence technologies such as ChatGPT provide intelligent support for education, while digital readers, 3D printing, and other technologies provide students with more intuitive and vivid learning experiences. The integration and application of these technologies not only improves the quality of teaching, but also promotes educational equity, enabling more students to enjoy high-quality educational resources.

More importantly, the introduction and application of these innovative learning technologies are not simply stacking or replacing traditional teaching methods, but rather achieving profound changes in educational concepts and teaching models through technological means while respecting the essence of education. They are gradually breaking down the boundaries of traditional education, making education more open, diverse, and inclusive, providing learners with more flexible, autonomous, and personalized learning paths.

References

1. Zhu Yongxin,&Yang Fan (2023). ChatGPT/Generative Artificial Intelligence and Educational Innovation: Opportunities, Challenges, and the Future. *Journal of East China Normal University (Education Science Edition),* 41 (7), 1.

2. Shen Hongxing (2019). Innovation and Practice of Educational Technology in Higher Education Institutions in the Era of Education Informatization 2.0. *Research & Exploration in Laboratory,* 38(6).

Guo Xiao,
1st year of master's degree student in
011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program
«Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE ROLE OF GAME TECHNOLOGY IN TRANSFORMING HIGHER EDUCATION: OPPORTUNITIES, THEORIES, AND CHALLENGES

In the contemporary landscape of higher education, the integration of game technology has emerged as a pivotal strategy to enhance learning engagement,

motivation, and cognitive development among students. The advent of digitalization and technological advancements has necessitated a paradigm shift in educational institution management. Traditional teaching methods, often seen as static and unengaging, are being replaced by innovative approaches that incorporate gamification elements. Game technology, with its ability to captivate attention and encourage active participation, presents a compelling opportunity for higher education institutions (HEIs) to enhance their educational offerings. Game technology, encompassing a range of tools and platforms from virtual reality (VR) to serious games, offers a multitude of opportunities for enhancing educational experiences. For instance, VR environments can provide immersive learning experiences that simulate real-world scenarios, while serious games can be designed to teach complex concepts in an engaging manner. These technologies not only make learning more interactive but also cater to diverse learning styles, thereby improving student outcomes. By scrutinizing the theoretical foundations, practical applications, and associated challenges of game-based learning (GBL), the study aims to offer insights on how HEIs can harness game technology to foster a more effective and enjoyable educational experience.

GBL is firmly rooted in constructivist and experiential learning theories. Constructivist theory emphasizes the crucial role of learners actively constructing their own understanding through engagement with the environment and participation in meaningful tasks. It posits that knowledge is not passively received but actively built up by individuals interacting with their surroundings. This theory encourages learners to explore, discover, and deepen their understanding of concepts through problem-solving and task completion. Experiential learning theory, on the other hand, highlights the importance of hands-on experience and reflection in the learning process. It asserts that direct engagement and practical application of knowledge lead to deeper comprehension and enhanced problem-solving skills.

Game technology offers an ideal platform for effectively applying these theories. By simulating real-world scenarios, it enables learners to practice in a virtual environment, fostering problem-solving abilities and collaboration among peers. In games, learners confront challenges that require teamwork, strategic planning, and resource management. This process not only reinforces practical skills but also promotes reflection and continuous learning. Furthermore, the gamified learning environment encourages communication and cooperation among learners, fostering teamwork and communication skills.

In terms of practical applications, simulation games such as business strategy games or medical simulations allow students to practice complex concepts in a risk-free environment, tailored to specific disciplines and providing practical experience that complements theoretical knowledge. Role-playing games (RPGs) encourage students to adopt various roles and navigate scenarios mimicking real-life situations, effective in fields like psychology, sociology, and management. Gamification of courses, incorporating elements like points, badges, and leaderboards, can motivate students to engage more deeply with course materials, exemplified by platforms like Kahoot! and Quizlet Live. Serious games, designed to educate and train rather than purely entertain, tackle complex subjects such as climate change, public health, or

cybersecurity, providing students with nuanced understanding of critical global issues.

Despite its potential, implementing game technology in HEIs faces challenges. Technical resources, including high-speed internet, reliable hardware, and access to specialized software, must be adequate. Educators need skills to design and implement GBL activities, requiring professional development and ongoing support. While game technology can enhance engagement, ensuring students are actively engaged in meaningful learning activities is crucial. Traditional assessment methods may not suit GBL, necessitating new evaluation frameworks assessing learning outcomes achieved through game-based activities.

The integration of game technology in higher education represents a promising frontier for enhanced learning experiences. As HEIs manage educational institutions amidst change, they must embrace new models and technologies catering to evolving student needs. Leveraging game technology fosters an engaging, interactive, and effective learning environment, requiring concerted efforts to address technical, pedagogical, and evaluative challenges. Staying abreast of emerging trends and best practices ensures GBL remains a powerful tool in HEIs' educational arsenal.

The peculiarities of game technology implementation in HEIs underscore the need for a nuanced approach balancing innovation and tradition. By embracing GBL, HEIs can pave the way for a future where education is not only informative but also transformative, empowering students to navigate an increasingly complex world with confidence and creativity.

References

1. Dahalan, F., Alias, N., & Shaharom, M. S. N. (2024). Gamification and game based learning for vocational education and training: A systematic literature review. *Education and Information Technologies, 29*(2), 1279–1317.

2. Kirkley, S. E., & Kirkley, J. R. (2005). Creating next generation blended learning environments using mixed reality, video games and simulations. *TechTrends, 49*(3), 42–53.

3. Muhabbat, H., Mukhiddin, K., Jalil, H., Dustnazar, K., Farxod, T., Shavkat, M., ... & Jakhongir, S. (2024). *The digital frontier: AI-enabled transformations in higher education management. Indonesian Journal of Educational Research and Technology, 4*(1), 71–88.

4. Pho, A., & Dinscore, A. (2015). *Game-based learning.* Tips and trends, 2.

5. Tobias, S., Fletcher, J. D., & Wind, A. P. (2014). *Game-based learning. Handbook of research on educational communications and technology*, 485–503.

6. Warburton, S. (2009). Second Life in higher education: Assessing the potential for and the barriers to deploying virtual worlds in learning and teaching. *British journal of educational technology, 40*(3), 414–426.

Guo Xiao,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF GAME TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

Game technologies, including video games, simulations, and gamified learning platforms, have evolved beyond mere entertainment to become powerful tools in the educational landscape. These technologies offer immersive, interactive, and often collaborative experiences that can captivate students' attention and deepen their understanding of complex concepts. As higher education institutions globally strive to adapt to the evolving needs of students and prepare them for the future workplace, the incorporation of game technologies presents a promising pathway. An analysis of the international experience with game technologies in higher education highlights how these tools are being utilized across different countries and educational systems. By examining a range of case studies and research findings, key best practices can be identified, potential challenges addressed, and directions for future development suggested:

1. The United States: Gamification in Course Design. In the United States, gamification has become a prevalent strategy in higher education, particularly in online and blended learning environments. Institutions such as the University of Southern California (USC) and Arizona State University (ASU) have implemented gamified learning platforms that incorporate elements like badges, leaderboards, and points to motivate students. These platforms often align with course objectives, encouraging students to engage with course materials, participate in discussions, and complete assignments.

One notable example is USC's «Quest for Learning,» a gamified course designed to introduce students to the fundamentals of online learning. The course uses a narrative storyline and interactive challenges to guide students through various aspects of digital literacy and online collaboration. Research conducted at USC has shown that students who participated in the gamified course had higher levels of engagement and satisfaction compared to those in traditional courses.

2. The United Kingdom: Simulations in Health Education. In the United Kingdom, simulations have proven particularly effective in health and medical education. The University of Manchester, for instance, utilizes high-fidelity patient simulators to train medical students in realistic clinical scenarios. These simulators can mimic a wide range of symptoms and conditions, allowing students to practice their diagnostic and treatment skills in a safe, controlled environment.

Moreover, the use of virtual reality (VR) and augmented reality (AR) simulations has gained traction in recent years. King's College London has implemented VR headsets for surgical training, providing medical students with

immersive, 360-degree views of surgical procedures. This technology not only enhances the realism of training but also allows for repeated practice without the risks associated with real-life surgeries.

3. Australia: Game-Based Learning in STEM Education. Australia has embraced game-based learning as a means of engaging students in science, technology, engineering, and mathematics (STEM) subjects. The University of Queensland, in collaboration with local game development studios, has created a series of educational games that address complex STEM concepts. One such game, «EcoCity,» challenges players to build and manage a sustainable city, incorporating elements of environmental science, urban planning, and engineering.

These games often incorporate problem-solving, critical thinking, and decision-making skills, making them valuable tools for developing a future-ready workforce. Research conducted at the University of Queensland has demonstrated that students who engage with these games perform better on related coursework and show increased interest in STEM careers.

4. China: Mobile Games for Language Learning. China has witnessed a surge in the use of mobile games for language learning, particularly among young learners. Institutions such as Tsinghua University and Peking University have partnered with game developers to create mobile apps that combine language learning with gameplay. These apps often use gamification techniques like quizzes, flashcards, and progress tracking to make language learning more engaging and rewarding.

One popular example is «Duolingo,» a language-learning app that incorporates game-like elements such as levels, badges, and leaderboards. The app's gamified approach has made language learning accessible and enjoyable for millions of users worldwide, including many in China. Research indicates that students who use gamified language-learning apps tend to practice more frequently and retain information better than those who rely on traditional methods.

Despite the many benefits of game technologies in higher education, several challenges and limitations must be addressed. One significant challenge is the cost of developing and maintaining these technologies, which can be prohibitive for many institutions. Additionally, there is a lack of universally agreed-upon standards for the design and implementation of gamified learning experiences, leading to variability in their effectiveness. Moreover, not all students may respond positively to game-based learning. Some may find the playful elements distracting, while others may struggle with the competitive aspects of gamification. Therefore, it is crucial for educators to carefully consider their students' needs and preferences when incorporating game technologies into their teaching practices.

As the field of game-based learning continues to evolve, several areas hold promise for future development. One key direction is the integration of artificial intelligence (AI) to create more personalized and adaptive learning experiences. AI can analyze student data and adjust gameplay to match individual learning styles and paces, enhancing engagement and outcomes. Additionally, there is a growing interest in cross-disciplinary collaborations between educators, game designers, and technologists. These collaborations can lead to the development of innovative games and simulations that address real-world challenges and foster critical thinking skills.

Finally, as the global education community increasingly recognizes the value of game technologies, there is a need for more research and sharing of best practices. International conferences, workshops, and online communities can serve as platforms for educators to exchange ideas, learn from each other's experiences, and drive innovation in game-based learning.

The application of game technologies in higher education represents a significant shift towards more engaging, interactive, and effective learning environments. Through international examples, it can be seen how these technologies can enhance student engagement, deepen understanding of complex concepts, and prepare students for the future workplace. However, to fully harness the potential of game-based learning, educators must address challenges such as cost, standardization, and student variability. By embracing innovation, fostering cross-disciplinary collaborations, and sharing best practices, the higher education community can continue to advance the use of game technologies and create transformative learning experiences for students worldwide.

References

1. Haines, M., & Horrocks, G. (2006). Health information literacy and higher education: The King's College London approach. *Library Review, 55*(1), 8–19.

2. Joseph, S., Oh, J., & Ackerman, P. (2016). *Quest-A Virtual Faculty Teaching and Learning Community*.

3. Newhouse, C. P. (2017). STEM the boredom: Engage students in the Australian curriculum using ICT with problem-based learning and assessment. *Journal of Science Education and Technology, 26,* 44–57.

4. Su, F., Zou, D., Xie, H., & Wang, F. L. (2021). A comparative review of mobile and non-mobile games for language learning. *SAGE Open, 11*(4), 21582440211067247.

5. Vlachopoulos, D., & Makri, A. (2017). The effect of games and simulations on higher education: a systematic literature review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education, 14,* 1-33.

6. Yang, H. (2023). The application of game-based phonics learning apps in lower elementary teaching. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences, 8,* 1939–1946.

Hao SiJing,
2nd year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of Innovation process in Educational Institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific advisor – Nataliia Livitska
PhD in Philological Science, senior lecturer of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE MANAGEMENT STRATEGIES AND PRACTICES IN THE INNOVATION PROCESS OF EDUCATIONAL INSTITUTION

This study aims to explore the management strategies and practices in the innovation process of educational institutions, and propose a systematic management

framework through in-depth analysis of the characteristics, challenges and opportunities of innovation in educational institutions, so as to promote the sustainable development and effective implementation of educational innovation. This paper is divided into three chapters, each chapter is introduced from the beginning to the conclusion of the summary, systematically expounded the management points of the innovation process of educational institutions.

In this study first we aim to define the connotation of innovation in educational institutions, including innovation in teaching mode, curriculum setting, educational technology, etc., and expound the importance of innovation in improving education quality and enhancing students' learning experience. Then, we analyze the main management challenges faced by educational institutions in the innovation process, such as resource allocation, team collaboration, risk assessment, etc. The education of innovative talents needs innovative educational models. «The first, education should create more relaxed and conducive spaces and time for students' individual development. Second, better protection should be given to students' curiosity and their imagination should be stimulated in education. Third, students should be guided to have higher pursuits in value orientation, especially to avoid short-term utilitarianism and encourage non-utilitarian internal value orientation» [1].

Through the comprehensive analysis of the innovation characteristics and management challenges of educational institutions, this chapter emphasizes the importance of establishing a scientific and systematic innovation management mechanism to promote the sustainable innovation of educational institutions, and provides a theoretical basis and research background for the subsequent chapters.

Professor Wu Xinchun (Beijing Normal University, Psychology Department) assumed that «in school education, the ultimate goal of teaching knowledge is to cultivate students' ability of innovation and thinking. This ability is not acquired by opening an extension course or visiting a few science and art exhibitions, but by applying innovative thinking patterns to each class based on students' own curiosity» [2]. This point of view explains the purpose of innovative education, which is to cultivate innovative ways of thinking.

To sum up, by elaborating various management strategies and their specific application in implementation, practical innovation management guidelines for educational institutions, which will help to improve the management efficiency and success rate of educational institutions in the innovation process. We were trying selects several typical innovation cases of educational institutions at home and abroad, «such as the rise of online education platform, the construction of smart campus, the promotion of project-based learning, etc., and deeply analyzes the background, process, results and lessons of these innovative practices» [3, 64]. Therefore, modern educational world is currently facing with diverse markets for online learning which create new issues the field.

Over the case study, it shows how to use management strategies to solve practical problems in the innovation process of educational institutions and realize the effective landing of educational innovation.

Through the comprehensive analysis of several cases, this research summarizes the key points that educational institutions should pay attention to in the innovation

process, such as the cultivation of innovation culture, the integration of technology application, and the mechanism of continuous improvement. At the same time, the important value of case studies for refining innovation management experience and guiding future innovation practice is emphasized.

References

1. Salman Khan (2024). What to teach in the Age of Artificial Intelligence [M]. Citic Press, 2024. P. 3–5.

2. George Couros (2020). The Innovator's Mindset Empower Learning Unleash Talent and Lead a Culture of Creativity [M]. China Machine Press, 2020. P. 23–27.

3. Clayton M. Christensen (2015). Disrupting Class: How Disruptive Innovation Will [M]. China Renmin University Press, 2015. P. 63–65.

Hao SiJing,
2nd year of master's degree student
in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of Innovation process in Educational Institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE ESSENCE OF INNOVATION PROCESS IN EDUCATION

With the rapid development of science and technology and the deepening of globalization, the field of education is facing unprecedented challenges and opportunities. As a key means to improve the quality of education and cultivate innovative talents, educational innovation has become an inevitable trend of educational reform and development. Through the comparative analysis of the current situation of education at home and abroad, this paper points out that educational innovation is not only the need of the development of education itself, but also the inevitable choice to adapt to the economic and social development and meet the people's demand for high-quality educational resources.

Educational innovation is the core driving force of educational reform and development, which is of great significance for improving the quality of education and cultivating talents needed by the society in the future.

Educational innovation is not an overnight process, but a dynamic cycle of continuous exploration, practice, reflection and improvement. In the process of educational innovation, educational ideas, teaching methods, educational technology and educational evaluation system need to be innovated and reformed. Through case analysis, this paper finds that the process of educational innovation has the following characteristics. First, the diversity of innovation subjects, including teachers, students, schools and educational administrative departments. The second is the comprehensiveness of the innovation content, which involves many aspects such as

educational concept, teaching content, teaching method and educational technology. The third is the sustainability of the innovation process, which requires continuous exploration and practice, continuous reflection and improvement [1].

The conclusion of this part is that the process of educational innovation is a dynamic process of multi-subject participation, comprehensive content and sustainable development, and its essence lies in continuous exploration and practice to meet the educational needs of the new era.

Finally, in this paper we were trying to discuss the challenges faced in the process of educational innovation and the countermeasures. In the practice of educational innovation, there exist some problems, such as uneven distribution of educational resources, lagging educational evaluation system and insufficient innovation ability of teachers. To solve these problems, we put forward the following countermeasures: first, increase the investment of educational resources, optimize the allocation of resources, and ensure the equity and quality of education; The second is to reform the educational evaluation system, establish a diversified and developmental evaluation system, and encourage students to develop in an all-round way; The third is to enhance teachers' innovation ability, strengthen teacher training and research, and promote teachers' professional growth. At the same time, we also emphasize the importance of strengthening international cooperation and exchange, learning from international advanced educational experience, and promoting educational innovation and international integration [2].

We can summarize, that in the face of the challenges in the process of educational innovation, comprehensive measures should be taken to strengthen resource input, reform the evaluation system, enhance teachers' innovation ability, and strengthen international cooperation and exchange to promote the sustainable development of educational innovation.

References

1. Xulianhua Liyinpin (2023). Research on innovation of university education and teaching management. Sichuan University Press, 2023. P. 13–18.

2. Michael B. Hom (2015). Blended Using disruptive innovation Improve schools. China Machine Press, 2015. P. 5–8.

He Jiayu,
Master Student,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES

Distance learning, characterized by the use of technology to deliver education remotely, has become a cornerstone of modern education, especially with advancements in digital communication and the widespread accessibility of the internet. This paper explores the essence of distance learning, highlighting its role in

transforming traditional educational paradigms and offering a flexible, accessible, and often cost-effective alternative to in-person instruction. Despite its many benefits, distance learning also poses challenges, such as reduced social interaction and issues related to technology access and effectiveness. Understanding both the advantages and disadvantages of distance learning is crucial to maximizing its potential in education.

Distance learning offers unparalleled flexibility, enabling students to access education from anywhere in the world and learn at their own pace. This is particularly beneficial for individuals with personal, professional, or geographical constraints that make traditional learning impractical. Moreover, distance learning often reduces costs associated with transportation, accommodation, and printed materials, making education more affordable. It also fosters the development of self-discipline and technological skills as students navigate digital platforms and manage their learning schedules independently. Institutions, too, benefit from distance education by broadening their reach and accommodating more students without the need for extensive physical infrastructure [1].

However, the rise of distance learning also brings significant challenges. Chief among them is the lack of direct social interaction, which can hinder the development of communication and interpersonal skills. Many learners struggle with maintaining motivation and engagement without the structure and accountability provided by face-to-face instruction. Additionally, technological barriers, such as unreliable internet connections or limited access to devices, disproportionately affect students in underserved regions, exacerbating educational inequalities. The absence of hands-on experiences, particularly in practical fields like medicine and engineering, also limits the scope of distance education [2].

To address these disadvantages, institutions must prioritize designing engaging and interactive curricula that foster a sense of community among learners. Innovations such as virtual reality and simulation-based learning can help bridge the gap in practical skill development. Governments and organizations must work together to improve technological infrastructure and provide equitable access to devices and internet connectivity. Furthermore, educators need ongoing training to effectively deliver online courses and support students in this learning format.

In conclusion, distance learning is a transformative approach to education that offers significant advantages while presenting notable challenges. By leveraging its strengths and addressing its limitations through strategic interventions, distance learning can play a pivotal role in democratizing education and preparing learners for a digitally driven future.

References

1. Kamraju M., Krishnaiah J., Durgesham G., Noor Shaba, Syeda Akhtar Begum, Nazneen Fatima, Y. Madhuri. Exploring the Impact of Online Education on Higher Education. *ASEAN Journal of Educational Research and Technology*. 2024. 3(1). P. 27–36.

2. Culduz M. Benefits and Challenges of E-Learning, Online Education, and Distance Learning. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/Benefits-and-Challenges-of-E-Learning-Online-Education-and-Distance-Learning.pdf

He Jiayu,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS AN INNOVATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

The rapid advancement of technology has significantly transformed the educational landscape, particularly through the adoption of distance learning technologies. This paper investigates the role of these technologies as a pivotal innovation in the educational process, focusing on their implementation, effectiveness, and impact on learners and educators alike.

Distance learning encompasses a range of methods and platforms that facilitate education beyond traditional classroom settings. These technologies into synchronous and asynchronous modalities, examine their unique benefits and challenges. Synchronous learning, characterized by real-time interaction, fosters immediate feedback and collaboration among participants, while asynchronous learning offers flexibility, allowing learners to engage with materials at their own pace. Both formats have been instrumental in catering to diverse learning styles and needs [1].

Key components of successful distance learning include robust technological infrastructure, user-friendly platforms, and engaging content. The importance is selecting appropriate tools, such as Learning Management Systems (LMS), video conferencing software, and interactive multimedia resources. By leveraging these technologies, educators can create dynamic and immersive learning experiences that promote active participation and knowledge retention.

Constructivist strategies, which encourage learners to build their understanding through interaction and reflection, are particularly effective in online environments. The integration of collaborative projects, discussions, and peer assessments not only enhances learning outcomes but also fosters a sense of community among students.

In addressing the challenges associated with distance learning identifies issues of digital equity, accessibility, and the need for comprehensive training for educators. It discusses the disparities in access to technology and the internet, which can hinder participation among underprivileged populations. To mitigate these challenges, institutions must prioritize inclusive practices and provide resources to support all learners. Furthermore, the COVID-19 pandemic necessitated a rapid shift to online education. This period exposed both the resilience and adaptability of educational systems while also revealing areas needing improvement, such as student engagement and assessment methods.

The insights gained from this experience provide valuable lessons for future educational practices. Distance learning technologies are not merely a temporary solution but rather an essential component of a modern educational framework. Institutions that embrace these innovations can enhance learning experiences,

improve access to education, and prepare students for a digitally-driven world. As the educational landscape continues to evolve, ongoing research and development in distance learning technologies will be crucial in addressing emerging challenges and harnessing opportunities for lifelong learning.

In conclusion, this paper advocates for a strategic approach to integrating distance learning technologies into the educational process, emphasizing the need for collaboration among educators, policymakers, and technology developers. By fostering an inclusive and innovative learning environment, we can ensure that education remains accessible, engaging, and effective for all learners in the 21st century.

References

1. Hrastinski S. The potential of synchronous communication to enhance participation in online discussions: A case study of two e-learning courses. *Information & Management*. 2008. № 45(7). P. 499–506.

Huang Wen,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

ENHANCING STUDENT ENGAGEMENT: THE ROLE OF INTERACTIVE TECHNOLOGY IN HIGHER EDUCATION

Student engagement is a core factor influencing learning outcomes in higher education, encompassing three dimensions: behavioral, emotional, and cognitive engagement. Behavioral engagement primarily refers to students' participation in classroom activities and completion of assignments. Emotional engagement involves students' interest in learning, sense of belonging, and positive emotions. Cognitive engagement is reflected in students' focus, deep thinking, and problem-solving abilities during the learning process. However, traditional teaching methods often face limitations in fostering comprehensive student engagement, such as a lack of interactivity and personalized support. The introduction of interactive technology offers innovative solutions to address these challenges. By leveraging rich multimedia resources, real-time interactive features, and immersive learning experiences, these technologies enhance students' understanding of and commitment to learning content, stimulate their motivation, and lay a solid foundation for improving overall learning quality.

Specifically, interactive technology, with its unique features and diverse application scenarios, offers significant potential for teaching innovation in higher education. Among these, Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR) technologies provide students with unprecedented immersive learning experiences [1]. For instance, VR technology in medical education can simulate surgical

procedures, allowing students to practice complex anatomical operations in a safe virtual environment [2]. AR, on the other hand, overlays digital information onto real-world settings, enabling architecture or engineering students to directly observe the internal structures or functional simulations of building models through smart devices [3].

Meanwhile, Learning Management Systems (LMS), such as Moodle and Canvas, integrate course resources, real-time feedback, and learning analytics to provide personalized learning pathways. These systems help students tailor their study plans according to their individual progress and needs. Additionally, online collaboration tools like Google Workspace and Microsoft Teams further enhance interactions among students and between students and instructors, providing efficient platforms for teamwork and project-based learning.

The application of these technologies not only optimizes the teaching process but also significantly enhances students' motivation, interaction quality, and learning outcomes, creating a richer and more diverse educational experience.

Despite the numerous benefits that interactive technology brings to higher education, its adoption and implementation face several challenges. One major limiting factor is the cost of technology. For resource-constrained educational institutions, the expenses associated with high-quality VR/AR equipment, customized development of learning management systems, and their maintenance can exceed budgetary capacities. Another significant barrier is the lack of technical proficiency among both educators and students. Some teachers may lack the experience needed to effectively integrate these tools into their instructional design, while certain students may feel overwhelmed when adapting to new technologies, potentially hindering their learning outcomes.

More importantly, the growing concerns about data privacy and security in online learning environments warrant attention. With the widespread use of interactive technologies, students' personal and learning behavior data are at risk of misuse or breaches, placing higher demands on educational institutions to ensure robust data protection measures.

To address these challenges, a multifaceted approach can be adopted. Educational institutions should provide systematic technical training to help both teachers and students quickly master the use of new technologies. Collaborating with technology providers and government agencies through funding subsidies or resource-sharing models can reduce the costs of equipment and software, improving the affordability of these technologies. Additionally, institutions should establish strict privacy protection policies, employing data encryption technologies and secure authentication mechanisms to safeguard the personal information of students and teachers [4–6].

Looking ahead, as technology continues to advance and relevant policies become more refined, these challenges are expected to be effectively mitigated, thereby unlocking the full potential of interactive technology in higher education.

References

1. Familoni, B. T., Onyebuchi, N. C. Augmented and virtual reality in US education: A review – analyzing the impact, effectiveness, and future prospects of

AR/VR tools in enhancing learning experiences. *International Journal of Applied Research in Social Sciences*, 2024, 6(4), pp. 642–663.

2. Iwanaga, J., Kamura, Y., Nishimura, Y., Terada, S., Kishimoto, N., Tanaka, T., & Tubbs, R. A new option for education during surgical procedures and related clinical anatomy in a virtual reality workspace. *Clinical Anatomy*, 2021, 34, pp. 496–503.

3. Seyman Guray, T., Kismet, B. Applicability of a digitalization model based on augmented reality for building construction education in architecture. *Construction Innovation*, 2023, 23(1), pp. 193–212.

4. Kulkarni, R., Harne, R. Adoption and usage of augmented reality-based virtual laboratories tool for engineering studies. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, 2024, 23, pp. 10.

5. Diao, P. H., Shih, N. J. Trends and research issues of augmented reality studies in architectural and civil engineering education – A review of academic journal publications. *Applied Sciences*, 2019, 9(9), pp. 1840.

6. Russo, M. AR in the architecture domain: State of the art. *Applied Sciences*, 2021, 11(15), pp. 6800.

Huang Wen,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

ANALYSIS OF THE CHALLENGES AND STRATEGIES FOR IMPLEMENTING INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

Interactive technology, as an important component of information technology, encompasses various forms such as virtual reality (VR), augmented reality (AR), interactive whiteboards, and online collaboration platforms. Its application in higher education not only enhances interactivity and engagement in teaching but also offers new possibilities for personalized learning and distance education [1]. However, the effective implementation of interactive technology requires overcoming multiple challenges to ensure its practical benefits in teaching [2].

In higher education, the implementation of interactive technology faces multiple challenges. Firstly, the lack of technological infrastructure significantly limits the scope and effectiveness of interactive technology, especially in institutions located in remote areas. The absence of high-performance computing devices and a stable network environment makes it difficult for many interactive technologies to operate smoothly [3]. Secondly, the limited capacity of faculty is also a major challenge. Many teachers lack the knowledge and skills related to interactive technology, and their acceptance and adaptability to new technologies vary, further

affecting its practical application in teaching [4].

The issue of students' adaptability to interactive technology also cannot be overlooked. Some students find it challenging to adapt due to unfamiliarity with new technology, which affects their learning outcomes [5]. The varying needs for interactive technology across different disciplines require flexible adjustments to meet specific teaching demands. Lastly, ethical and privacy concerns pose deeper challenges for technology application. Interactive technology involves handling a large amount of student data, raising questions about how to ensure data security and privacy, and avoid ethical controversies, such as conduct in virtual environments—an urgent issue that needs addressing [6-7]. Therefore, enhancing technical support, strengthening teacher training, addressing student adaptability, and establishing comprehensive policies are key to promoting the effective implementation of interactive technology.

To promote the effective application of interactive technology in higher education, enhancing technological infrastructure is crucial. Universities should increase investment in hardware and network environments, and establish technical support teams to ensure system stability and timely troubleshooting [8]. Strengthening teacher training is also an important way to address the shortcomings in technology application. Higher education institutions can improve teachers' technical literacy and application skills through systematic training programs, while encouraging experience sharing and collaboration among teachers to foster innovation in teaching methods [9].

Optimizing instructional design can better leverage the advantages of interactive technology. Instructional design should be student-centered, integrating the characteristics of the technology with learning objectives to create targeted learning activities. For example, using virtual reality to enhance students' practical skills, or leveraging online collaboration platforms to develop teamwork and communication abilities [10]. On this basis, to address data privacy and ethical concerns, universities should establish comprehensive policies and guidelines to protect student data security and define behavior standards within virtual environments, thereby maintaining a positive teaching order [11]. These combined strategies will facilitate the smooth implementation and deeper development of interactive technology in higher education.

The application prospects of interactive technology in higher education are promising, yet numerous challenges remain in its implementation. By strengthening technological infrastructure, providing systematic teacher training, optimizing student-centered instructional design, and establishing comprehensive policies and regulations, higher education institutions can effectively address these challenges and fully unlock the potential of interactive technology, thereby enhancing teaching quality and student learning experiences. Looking ahead, with continuous technological advancement and evolving educational philosophies, interactive technology will play an increasingly important role in higher education, driving profound changes in educational models.

References

1. Algerafi, M., Zhou, Y., Oubibi, M., Wijaya, T. Unlocking the potential: A

comprehensive evaluation of augmented reality and virtual reality in education. *Electronics*. 2023.

2. Adeoye, M., Akinnubi, O. Integrating interactive learning technologies into traditional teaching methods for private higher education institutions. *Formosa Journal of Computer and Information Science*. 2023.

3. Chew, S., Cheng, I., Chen, N. Exploring challenges faced by different stakeholders while implementing educational technology in classrooms through expert interviews. *Journal of Computers in Education*. 2018. Vol. 5, pp. 175–197.

4. Ibrahim, M., Al-Shara, O. Impact of Interactive Learning on Knowledge Retention. *Lecture Notes in Computer Science*. 2007. pp. 347–355.

5. Lim, W. Improving student engagement in higher education through mobile-based interactive teaching model using Socrative. In: *Proceedings of the 2017 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON)*. 2017. pp. 404–412.

6. Reidenberg, J., Schaub, F. Achieving big data privacy in education. *Theory and Research in Education.* 2018. Vol. 16, pp. 263–279.

7. Kamenskih, A. The analysis of security and privacy risks in smart education environments. *J. Smart Cities Soc*. 2022. Vol. 1, pp. 17–29.

8. Nawaz, A., Khan, M. Issues of Technical Support for e-Learning Systems in Higher Education Institutions. *International Journal of Modern Education and Computer Science*. 2012. Vol. 4, pp. 38–44.

9. Rienties, B., Lygo-Baker, S. The effects of online professional development on higher education teachers' beliefs and intentions towards learning facilitation and technology. *Teaching and Teacher Education*. 2012. Vol. 29, pp. 122–131.

10. Abdullah, J., Mohd-Isa, W., Samsudin, M. Virtual reality to improve group work skill and self-directed learning in problem-based learning narratives. *Virtual Reality*. 2019. Vol. 23, pp. 461–471.

11. Adejo, O., Connolly, T. Learning Analytics in a Shared-Network Educational Environment: Ethical Issues and Countermeasures. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*. 2017. Vol. 8.

Jiexia Zhong,
2st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

CHARACTERISTICS AND ESSENCE OF EDUCATIONAL LEADERSHIP CONCEPT: THEORETICAL DISCUSSION

Educational leadership is a core theme in educational management, which is related to the realization of educational organization goals and the improvement of its operating efficiency. Its essence is a kind of influence, which achieves the common goals of educational institutions through the collaboration of organizational members.

However, the complexity and diversity of educational leadership make its theoretical connotation diversified. This paper will focus on the characteristics and essence of educational leadership and deeply analyze its core concepts and academic significance from a theoretical perspective [1].

Educational leadership is a management activity that is people-centered and goal-oriented. The transformational leadership theory proposed by Burns emphasizes that leaders achieve organizational change by stimulating the potential of subordinates, which provides a theoretical basis for educational leadership. Bass further expanded this theory, emphasizing that the influence, motivation and personalized support of leaders are the core elements of educational leadership [2].

The essence of educational leadership is a dynamic and collaborative process, whose purpose is to achieve the goals of educational organizations by influencing the behavior and attitudes of others. It is different from traditional authoritarian management and reflects more attention to individual growth and organizational development.

Core characteristics of educational leadership:

1. Goal orientation. Educational leadership always focuses on educational goals, including the all-round development of students, the improvement of educational quality and the satisfaction of social needs. Leaders need to formulate a clear vision and guide the optimal allocation of educational resources.

2. Humanism. Educational leadership focuses on teachers, students and other educational participants, and emphasizes attention to individual needs. Gardner's (1995) theory of multiple intelligences points out that leaders need to adjust leadership strategies according to the abilities and potential of different individuals to achieve the maximum educational effect [3].

3. Innovation. In the context of globalization and the rapid development of information technology, educational leadership requires innovation and the ability to adapt to changes in the educational environment. Leaders need to promote the innovation of educational models through new technologies and new methods, such as introducing ICT technology to support educational decision-making and teaching activities.

4. Collaboration. The implementation of educational leadership requires multi-party collaboration, involving multiple participants such as managers, teachers, students and parents. Fullan's (2001) theory of change points out that educational change requires leaders to coordinate multiple forces to form a common vision and action plan [4].

5. Cultural sensitivity. Educational institutions are located in different cultural and social backgrounds, and leaders need to have cross-cultural sensitivity to understand and respect diversity. Hofstede's (1991) cultural dimension theory provides a reference for understanding leadership practices in different cultural backgrounds [5].

Educational leadership is not only the management and organization of educational institutions, but also the deep guidance of educational processes and educational goals. Its essence lies in the following points:

1. Influence. The core of educational leadership is to stimulate the intrinsic

motivation of organizational members through influence, rather than relying solely on authority and system. The values, beliefs and behaviors of leaders have a subtle effect on subordinates.

2. Situational. Educational leadership is not a fixed model, but a dynamic process that is constantly adjusted according to situational and environmental factors. Leaders need to be good at identifying the needs of different situations and adopt appropriate strategies.

3. Morality. The practice of educational leadership cannot be separated from the guidance of morality and ethics. Leaders need to shape a healthy and inclusive educational environment based on fairness, integrity and responsibility.

Educational leadership is the key to educational management practice, and its characteristics and essence show rich connotations in theory. Future research should pay more attention to the practice of educational leadership in different cultural, technological and social contexts, and explore the combination of its theory and practice to promote the sustainable development and innovation of educational institutions. Through a deep understanding of its characteristics and essence, leaders can more effectively respond to challenges in educational management and promote educational equity and quality improvement.

References

1. Zhu Gang, Zhu Libing (2022). James Spillane's Distributed Educational Leadership Theory: Structural Connotation and Future Research Direction [J]. *Foreign Education Research*, 49(02). P. 17–37.

2. Bass, B.M. (1998). Transformational leadership: Industry, military, and educational impact. Mahwah, NJ : Erlbaum. 208 p.

3. Gardner, H. (1993). Frames of mind: The theory of multiple intelligences (10 anniversary ed.). New York, NY: Basic Books. 463 p.

4. Fullan, Michael (2001). Leading In a Culture of Change. Jossey-Bass; Revised edition. 264 p.

5. Hofstede, G. (1991). Cultures and organizations: Software of the mind. McGraw-Hill. 279 p.

Jiexia Zhong,
2st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Iryna Bilous,
PhD in Economics,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT ON THE FORMATION OF LEADERSHIP QUALITY

A good educational environment can not only promote the development of leadership quality, but also shape the core values and practical ability of leaders [1].

Educational leadership quality refers to the comprehensive ability and quality demonstrated by leaders in the process of educational management, including decision-making ability, communication ability, innovation ability, organizational coordination ability and moral quality. The formation of these qualities is affected by the combined effect of innate factors and acquired environment, and the educational environment plays a key role in shaping them. Constituent elements of educational environment:

1. Physical environment. The physical environment includes the infrastructure, teaching equipment and resource allocation of educational institutions. A good physical environment provides the basic conditions for the cultivation of leadership quality. For example, technologically advanced campus facilities can enhance the adaptability of leaders in the field of information technology [2].

2. Cultural environment. The cultural atmosphere of educational institutions, such as values, systems and behavioral norms, has a profound impact on the thinking and behavior patterns of leaders. The organizational culture theory proposed by Schein (1985) points out that the quality of leaders is inseparable from the culture of their organizations [3].

3. Social environment. The social environment includes factors such as education policy, community support, and socioeconomic conditions. These external conditions shape the work background and challenges of educational leaders and indirectly affect the improvement of their quality. For example, in a social context where educational equity is of concern, leaders need to cultivate a high sense of social responsibility.

4. Institutional environment. The institutional environment refers to the education management system, rules and regulations, and policy orientation. A scientific and reasonable institutional environment can provide leaders with a clear working framework and promote the development of their leadership qualities.

In conclusion, the educational environment consists of physical, cultural, social, and institutional components, each of which plays a crucial role in shaping leadership qualities. Together, these elements create conditions for the development of leadership, influencing the adaptability, social responsibility, and professional competence of educational leaders.

It is worth noting that the educational environment plays a pivotal role in shaping leadership qualities, influencing the mindset, behavior, and capabilities of emerging leaders. This environment subtly molds leaders through implicit cultural influences that shape their habits of thought and action. For instance, an educational setting emphasizing collaboration fosters team awareness and enhances communication skills, essential traits for effective leadership. Furthermore, the educational environment acts as a practice platform where individuals can display and refine their abilities. By confronting challenges in complex scenarios, leaders accumulate experience and improve their overall competencies, paving the way for comprehensive professional growth.

An equally significant aspect of the educational environment is its role in shaping leaders' values. The moral atmosphere and value orientation within educational institutions directly impact the ethical awareness and integrity of leaders.

Environments that prioritize fairness, inclusion, and mutual respect nurture a profound sense of social responsibility. This ethical grounding becomes a cornerstone for leaders, enabling them to make decisions that are not only effective but also morally sound. Additionally, an innovative educational environment encourages leaders to explore new ideas and methodologies. Such openness to creativity and adaptability is fostered by diverse cultural backgrounds and systems that stimulate original thinking, preparing leaders to navigate a rapidly changing world.

In specific contexts, the influence of the educational environment on leadership qualities becomes even more evident. For instance, in technologically advanced settings, leaders are required to possess high levels of digital literacy. Intelligent campuses, with their reliance on big data and advanced analytics, demand leaders who can integrate technology into their decision-making processes to optimize teaching and administrative functions. Similarly, in multicultural environments, the necessity for cross-cultural communication and sensitivity is paramount. These settings cultivate a global perspective and cultural tolerance, allowing leaders to work effectively within diverse teams and contexts.

Policy-driven educational environments present yet another layer of complexity. Leaders in these settings must demonstrate agility in responding to policy changes and strategic adjustments. For example, the «double reduction» policy, aimed at reducing students' excessive academic burden, challenges educational leaders to integrate resources effectively and manage stress while maintaining quality outcomes. Such contexts highlight the importance of adaptive leadership, where flexibility and innovation become critical tools for navigating systemic change.

To optimize the educational environment for the development of leadership qualities, several strategies can be employed. First, improving physical facilities and infrastructure is essential. Advanced technological resources and sufficient funding create an environment conducive to high-level learning and development. Second, fostering a positive cultural atmosphere within educational institutions can encourage collaboration, innovation, and fairness, all of which reinforce the guiding role of the environment in shaping leaders. Third, establishing supportive management systems ensures that leaders have the necessary resources and freedom to enhance their skills and qualities. Finally, strengthening external support from governments, communities, and private enterprises can create a synergistic interaction that further elevates the educational environment.

In conclusion, the educational environment is a dynamic force that shapes the qualities, values, and competencies of future leaders. By addressing physical, cultural, and systemic aspects of this environment, it is possible to foster a generation of leaders equipped to face modern challenges with innovation, adaptability, and ethical integrity. These leaders, nurtured in a well-designed educational ecosystem, have the potential to drive progress and positively impact society at large.

As an important external condition for the formation of educational leadership quality, the educational environment has a profound impact on the ability, quality and values of leaders. Optimizing the educational environment is not only a necessary way to improve leadership quality, but also a key measure to improve the level of educational management. Future research should further explore the specific impact

of different types of educational environments on the formation of leadership quality, in order to provide more comprehensive guidance for educational management theory and practice.

References

1. Gan Caishun. How to improve teachers' professional quality in the smart education environment [J]. *Guangdong Education (Comprehensive Edition)*, 2024, (06): 60–61.

2. Wang Yujuan. Path to improve teachers' leadership in the context of educational modernization [J]. *Ningxia Education,* 2024, (04): 16–17.

3. Edgar H. Schein. Organizational culture and leadership. Edition: 1st ed.; San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1985, 358 p.

Lan Yaolei,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

TECHNOLOGIES OF PERSONALITY-ORIENTED EDUCATIONAL PROCESS

In contemporary educational settings, the focus on personality-oriented educational processes has increasingly gained significance due to the need for addressing the diverse cognitive, emotional, and developmental characteristics of individual learners. This abstract delves into the integration of technology in personality-oriented education and its impact on improving student engagement, motivation, and academic outcomes. The research presented evaluates the historical, philosophical, and practical foundations of personality-oriented education, exploring how modern tools – such as Artificial Intelligence, Virtual Reality, and Learning Analytics – can reshape individualized learning experiences.

Historically, personalized education finds its roots in the theories of philosophers like Jean-Jacques Rousseau, who argued for learner-centric methodologies to facilitate natural learning progression. John Dewey's contributions to pragmatism and the Progressive Education Movement have further bolstered the idea of tailoring education to individual student experiences. The works of humanistic psychologists such as Abraham Maslow and Carl Rogers underline the importance of addressing the learner's emotional well-being and fostering environments that support self-actualization and personal growth [1].

The theoretical framework of personality-oriented education is complemented by psychological principles, including Jean Piaget's cognitive development theory and Lev Vygotsky's concept of the Zone of Proximal Development (ZPD). These frameworks underscore the necessity of providing learning experiences that align with the student's current developmental stage, thereby fostering deeper engagement and meaningful comprehension [2].

Technological integration has revolutionized the application of personality-oriented education. AI-driven adaptive learning systems are key enablers, providing personalized content and immediate feedback based on student performance and learning preferences. These systems utilize advanced algorithms to continuously assess and adapt instructional delivery, thus optimizing student learning experiences by aligning with individual needs. By monitoring students' progress in real-time, these technologies facilitate data-driven decision-making for educators, ensuring timely intervention and support.

Similarly, Virtual Reality environments have emerged as a powerful tool for creating immersive, experiential learning settings that enhance student engagement. VR allows students to explore abstract concepts interactively, thereby transforming complex subjects into tangible experiences. This experiential approach promotes a deeper understanding of learning materials and encourages students to actively participate in their educational journey.

Another vital component of personality-oriented education discussed in this paper is Learning Analytics. By capturing and analyzing data on student interactions within digital learning environments, learning analytics provides educators with actionable insights into student behavior and engagement. This approach enables educators to adapt and personalize the curriculum to meet students' unique needs, thereby enhancing learning outcomes.

The practical implications of integrating these technologies are evident from case studies involving AI-driven learning systems and VR-based curricula. For instance, case studies at Downtown University and Second Peoples High School demonstrate how adaptive learning platforms and virtual environments can significantly boost student motivation and academic achievement. These institutions employed technology-enabled personalized learning solutions that dynamically adjusted to students' evolving capabilities and learning styles.

Despite the substantial potential of these technologies, their integration into education is not without challenges. Ensuring equitable access to personalized learning resources, addressing privacy and ethical concerns, and providing educators with the training required to implement these technologies effectively are critical factors that must be addressed for successful implementation. The effectiveness of personality-oriented educational tools is also subject to evaluation through metrics such as learning outcomes, student engagement, adaptability, and personalization.

In conclusion, personality-oriented education—augmented by AI, VR, and learning analytics – holds significant promise for creating a more individualized and inclusive educational experience. By shifting away from traditional «one-size-fits-all» models, these technologies allow educators to cater to the diverse needs of learners, ultimately fostering deeper engagement, higher motivation, and better academic performance. Continued research, innovation, and collaboration in this field will play a crucial role in shaping the future of education, making learning experiences richer, more dynamic, and better suited to the demands of a rapidly changing world.

References

1. Wilcock N. Rousseau, Dewey, and Freire: A Political and Educational

Method. *Metaphilosophy*. 2021. 52(2).

2. Orlando M Lourenço. Piaget and Vygotsky: Many resemblances, and a crucial difference. *New Ideas in Psychology*. 2012. 30(3). P. 281–295.

Lan Yaolei,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON DISTANT EDUCATIONAL SERVICES

The integration of Artificial Intelligence into remote education services has significantly transformed the educational landscape, offering personalized, adaptive learning experiences that cater to the diverse needs of learners, especially in remote and underserved regions. AI technologies, such as adaptive learning algorithms, virtual instructors, and intelligent content delivery systems, enable students to learn at their own pace, thereby improving engagement, understanding, and retention. Additionally, AI-driven data analytics provide educators and administrators with real-time insights into student performance, learning trends, and instructional effectiveness, supporting informed decision-making that enhances teaching strategies, resource allocation, and student support [1].

Furthermore, AI's ability to automate administrative tasks – such as scheduling, registration, and resource management – frees educators from time-consuming duties, allowing them to focus on teaching and student interaction, thus improving overall productivity and educational outcomes. However, the rapid adoption of AI in education raises ethical concerns, including privacy issues, data security, algorithmic bias, and the potential erosion of human agency in decision-making processes. These challenges necessitate the development of ethical guidelines, transparent practices, and human-centered approaches to ensure the responsible use of AI in educational contexts.

While AI is revolutionizing remote education by promoting inclusivity, enhancing accessibility, and providing equitable opportunities for learners worldwide, it is essential to recognize that human creativity and innovation remain indispensable in developing intelligent systems and educational tools. As AI technology continues to evolve, educators must strike a balance between leveraging AI's potential to enhance learning and safeguarding the ethical integrity of educational practices. Ultimately, AI holds the potential to shape a more inclusive, efficient, and transformative educational future.

References

1. Deepshikha Aggarwal. Integration of innovative technological developments and ai with education for an adaptive learning pedagogy. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/374030848_INTEGRATION_OF_INNOVA

TIVE_TECHNOLOGICAL_DEVELOPMENTS_AND_AI_WITH_EDUCATION_FOR_AN_ADAPTIVE_LEARNING_PEDAGOGY

Li Lili,
PhD degree student of
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

NURTURING TOMORROW'S LEADERS: STRATEGIES FOR DEVELOPING LEADERSHIP COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS

In today's rapidly changing educational landscape, there is a clear need to train specialists who can demonstrate leadership qualities, make responsible decisions, and effectively interact with other participants in the educational process. Leadership competence, as an essential characteristic of an individual, takes on particular significance in the context of preschool education. Here, the teacher not only serves as an educator but also plays a crucial role in fostering basic skills of cooperation, communication, and social integration in children.

The development of leadership competence in preschool education specialists necessitates a specialized approach, as this process entails the concurrent enhancement of professional, social, and personal qualities. Leadership competence, as defined by scientific literature, encompasses the ability to organize teamwork, make informed decisions, communicate effectively, and take responsibility for achieving established goals. In the realm of preschool education, these skills hold particular significance, as the teacher serves not only as a mentor but also as a role model for children, shaping their initial perceptions of leadership.

To achieve this goal, it is necessary to implement effective pedagogical strategies that would contribute to the development of leadership skills. One of the most promising approaches is the integration of active learning methods, such as role-playing games, team projects and simulations of real situations. These methods allow students of pedagogical educational institutions to master the basic principles of leadership in practice, develop interaction and critical thinking skills. In particular, role-playing games provide the opportunity to train communication skills, make decisions in difficult conditions and analyze the consequences of their actions.

At the same time, an important component of the formation of leadership competence is mentoring. Support from experienced teachers and mentors creates a favorable environment for the development of students, helping them overcome difficulties and build confidence in their abilities. Mentoring ensures the transfer of not only knowledge, but also values, which are the basis of professional leadership.

Modern digital technologies also open up new opportunities for the development of leadership competence. In particular, online leadership courses available on platforms such as Coursera or Udemy allow you to gain additional

knowledge and skills that can be integrated into the educational process. The use of gamification, i.e. game elements in learning, stimulates student interest and contributes to the formation of such qualities as teamwork, strategic thinking and adaptability.

In addition, the introduction of virtual reality (VR) into the educational process creates unique opportunities for modeling real-life situations in which students can practice leadership skills. For example, creating team management or conflict resolution scenarios allows participants to gain experience in a safe environment, which contributes to the development of self-confidence.

Practice proves that the development of leadership competence has a positive impact on the professional activities of teachers. Specialists who have undergone appropriate training demonstrate a better ability to organize the educational process, effective interaction with colleagues and parents, as well as high adaptability to changes in the professional environment. It is especially important that leadership competencies contribute to improving the quality of education, stimulating teachers to introduce innovations and search for new approaches to learning. In general, the formation of leadership competencies in preschool education specialists is a complex but necessary process. It is important to ensure the integration of innovative technologies, active learning methods and mentoring into the educational process to train future leaders in the educational sphere. In the future, it is advisable to continue research in this area, focusing on improving curricula and studying the long-term consequences of introducing leadership practices into the professional training of teachers. Thus, it is possible to achieve the training of highly qualified specialists who are able to initiate changes, introduce innovations and ensure sustainable development of education.

References

1. Докучаєва В., Кричківська О. Інноватизація освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2024. Вип. 78, т. 1. С. 313–318.

Li Xiulian,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES OF LEARNING AND THEIR APPLICATION IN THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS

The integration of Information and Communication Technologies (ICTs) into education represents a pivotal shift in the methodologies and practices of teaching and learning in the 21st century. The paper «Information and Communication Technologies of Learning and their Application in the Modern Educational Process»

offers a thorough analysis of the historical development, current applications, and future potential of ICTs in transforming education [1].

Tracing the historical trajectory of ICTs in education reveals their evolution from rudimentary computer-based tools to sophisticated digital systems that support dynamic and interactive learning environments. Initially limited to localized applications, ICTs have expanded with the advent of internet technologies, enabling global connectivity and collaboration. This transformation has significantly influenced educational practices by making learning more accessible, personalized, and engaging.

The paper emphasizes the diverse applications of ICTs in the modern educational landscape. E-learning platforms have emerged as powerful tools for providing access to extensive educational resources, facilitating asynchronous learning, and supporting interactive assessments. Mobile learning applications further extend these capabilities, offering flexible and on-the-go learning opportunities tailored to individual needs. Collaborative tools, including cloud-based platforms and project management software, foster teamwork and peer interaction, enabling learners to share ideas and receive constructive feedback in real time.

Emerging technologies, particularly virtual and augmented reality, introduce a new dimension to education by offering immersive and experiential learning opportunities. These technologies enable learners to engage with complex concepts through interactive simulations and virtual environments, enhancing comprehension and retention. Their potential to simulate real-world scenarios provides invaluable hands-on experiences that traditional educational methods often cannot replicate.

While the benefits of ICTs in education are profound, the paper also acknowledges the challenges inherent in their adoption. The digital divide remains a significant barrier, as unequal access to technology limits opportunities for many learners. Additionally, the effective integration of ICTs necessitates comprehensive teacher training to ensure these tools are utilized to their full potential. Ethical considerations, including data security and privacy, are critical in maintaining trust and protecting sensitive information, requiring robust policies and guidelines.

The study concludes by highlighting the transformative potential of ICTs in fostering innovative, inclusive, and adaptive learning environments. By leveraging these technologies, educational institutions can not only enhance learner engagement and outcomes but also prepare students for the demands of the modern workplace. The paper underscores the importance of continued research and collaboration among educators, technologists, and policymakers to fully harness the capabilities of ICTs. It calls for the proactive integration of these technologies into educational strategies, ensuring that institutions remain aligned with technological advancements and the evolving needs of learners.

References

1. Hafiz Elmi1, Ambiyar, Yasdinul Huda, Dony Novaliendry. The Role of Information and Communication Technology in Interactive Learning. *Jurnal Sains Manajemen Informatika dan Komputer*. 2024. Vol. 23. No 1. Pp. 193–203.

Li Xiulian,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE ROLE OF ICT IN TEACHER EDUCATION AND ITS IMPACT ON MODERN LEARNING

Information and Communication Technologies (ICTs) have emerged as transformative tools in education, playing a pivotal role in bridging the gap between traditional and modern learning paradigms. Defined as technologies that facilitate the handling and communication of information, ICTs include the internet, wireless networks, and a variety of digital tools, enhancing teaching and learning processes. In teacher education, their integration holds the potential to revolutionize pedagogical approaches and improve educational outcomes.

The application of ICTs in teacher training aligns with UNESCO's definition of ICT as a scientific and technological discipline linked to social, economic, and cultural developments. Teachers, as central figures in education, have a profound impact on societal progress. Effective teacher education programs incorporating ICT not only improve instructional quality but also prepare educators to foster creativity, critical thinking, and problem-solving skills in learners. This equips students to excel in diverse roles, from social leaders to innovators [1].

The rapid technological advancements in the modern era necessitate a restructuring of teacher education programs. These programs must address the integration of ICT to meet the evolving demands of society. ICTs, such as e-learning platforms, web-based resources, and telecommunication tools, provide flexible, accessible, and interactive environments for both educators and students. By enabling personalized learning experiences, ICTs adapt to individual needs and facilitate lifelong learning. For instance, blended learning combines traditional classroom interactions with online modules, creating a holistic educational framework.

The constructivist paradigm, which underpins learner-centered environments, is particularly compatible with ICT-based approaches. This model emphasizes active engagement, allowing students to construct knowledge through prior experiences and digital resources. Teachers trained in ICT competencies are better equipped to foster such environments, leveraging tools like e-portfolios, digital libraries, and online simulations [1].

However, the integration of ICT in teacher education is not without challenges. The digital divide, lack of infrastructure, and insufficient teacher training often hinder effective implementation. Addressing these issues requires strategic planning, investment in resources, and a focus on culturally relevant digital content. Teacher educators must also understand the dynamics of technological adoption, from societal implications to the stages of teacher development.

ICTs have the capacity to transform teacher education by enhancing

collaboration, fostering innovation, and building global teaching communities. Their inclusion in training programs ensures that educators are well-equipped to meet the needs of 21st-century learners. By addressing challenges and prioritizing the integration of ICT, institutions can pave the way for an adaptive and inclusive educational future.

References

1. Ratheeswari K. Information Communication Technology in Education. *Journal of Applied and Advanced Research*. 2018. 3(S1):45.

Li Yida,
PhD degree student of
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

HARNESSING AUGMENTED REALITY FOR ENHANCED LEARNING EXPERIENCES IN EDUCATION

Augmented reality (AR) is changing how students learn by making education more engaging and interactive. With AR, students can visualize complex concepts, interact with virtual objects, and explore ideas in ways that traditional methods cannot offer. For example, medical students use AR to practice surgery in safe, virtual environments, while design students use it to build and view 3D prototypes. In higher education, AR has shown promise in increasing student participation, improving understanding, and sparking creativity. Despite these benefits, AR is not yet widely used in higher education, and there is still much to learn about its impact on teaching, learning, and institutional practices.

While AR is known to enhance engagement and learning, there is limited research on how it can support creativity and critical thinking in higher education. Current studies often focus on the technical aspects of AR or its short-term effects in classrooms. Few researchers have explored how AR could create learning environments that encourage students to think creatively or solve problems in innovative ways. This is an important gap because creativity is increasingly seen as a key skill for success in today’s world . There is also little understanding of how AR can help higher education institutions innovate and align with modern education policies.

This study explores how augmented reality can create interactive learning environments that promote creativity and critical thinking in higher education. It examines how AR can help institutions adopt new teaching methods and align with policies that encourage innovation. By focusing on AR’s role in fostering immersive and hands-on learning, this study aims to connect its practical uses with broader educational goals.

This study uses a qualitative approach to investigate AR’s role in higher education. Interviews will be conducted with educators, students, and policymakers

to understand their experiences and views on using AR in teaching and learning. Case studies of institutions using AR will also be analyzed to identify successful strategies and common challenges. This approach allows for a detailed exploration of how AR influences learning environments and supports institutional change.

This research contributes to the understanding of how AR-based learning environments support creativity and critical thinking. It will show how AR can help students actively engage with content, explore ideas, and solve problems in new ways. Additionally, this study will expand theories of interactive learning by showing how AR can transform education into a more dynamic and creative process. By addressing the research gap, it aims to help educators and institutions better understand how to use AR to create meaningful and innovative learning experiences.

References

1. Bacca, J., Baldiris, S., Fabregat, R., Graf, S., & Kinshuk. (2014). Augmented reality trends in education: A systematic review of research and applications. *Educational Technology & Society*, 17(4), 133–149.

2. Dunleavy, M., Dede, C., & Mitchell, R. (2009). Affordances and limitations of immersive participatory augmented reality simulations for teaching and learning. *Journal of Science Education and Technology*, 18(1), 7–22.

3. Ibáñez, M. B., & Delgado-Kloos, C. (2018). Augmented reality for STEM learning: A systematic review. *Computers & Education*, 123, 109–123.

4. Wu, H. K., Lee, S. W. Y., Chang, H. Y., & Liang, J. C. (2013). Current status, opportunities and challenges of augmented reality in education. *Computers & Education,* 62, 41–49.

5. Yuen, S. C. Y., Yaoyuneyong, G., & Johnson, E. (2011). Augmented reality: An overview and five directions for AR in education. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 4(1), 119–140.

Li Zhilu,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

TECHNOLOGIES OF CREATIVE PERSONALITY FORMATION IN MODERN EDUCATION

The traditional education system, rooted in rote learning and standardized assessments, has often been criticized for stifling creativity. However, with the advent of new technologies, a shift towards personalized, interactive, and experiential learning is transforming how creativity is nurtured. This paper explores how digital tools and methodologies are contributing to the formation of creative personalities, with a specific focus on their psychological, pedagogical, and practical implications.

AI has become a cornerstone of modern education, offering adaptive learning systems that tailor educational content to the unique needs of each learner. AI-driven

platforms analyze students' strengths and weaknesses, customizing exercises and challenges that stimulate critical thinking and problem-solving. For instance, AI chatbots and tutors provide real-time feedback, enabling students to refine their creative outputs iteratively. Moreover, AI applications in education go beyond personalization; they foster interdisciplinary learning by exposing students to a wide array of subjects and perspectives, essential for cultivating creativity. Furthermore, AI-powered tools, such as natural language processing and image recognition, have expanded the creative possibilities in fields like writing, design, and visual arts. Students can leverage these technologies to generate new ideas, simulate scenarios, and explore innovative solutions, thereby enhancing their creative capacities [1].

VR and AR technologies are revolutionizing the educational landscape by providing immersive and interactive experiences. In the context of creative personality formation, these technologies allow students to engage with complex concepts and scenarios in a hands-on manner. For example, VR simulations enable students to explore historical events, scientific phenomena, or architectural designs in a virtual environment, encouraging them to think critically and creatively.

AR, on the other hand, overlays digital information onto the physical world, enabling learners to visualize abstract concepts in real-world settings. This has proven particularly effective in STEM (science, technology, engineering, and mathematics) education, where understanding complex structures and processes is crucial. By bridging the gap between theory and practice, VR and AR foster experiential learning, which is key to developing a creative mindset.

Gamification, the incorporation of game elements into non-game contexts, has gained significant traction in education as a means of motivating and engaging students. By introducing elements such as points, levels, challenges, and rewards, gamification creates a dynamic learning environment that stimulates intrinsic motivation. This is particularly important for fostering creativity, as students are encouraged to experiment, take risks, and learn from failure in a safe and enjoyable setting. For instance, gamified platforms like Minecraft Education Edition enable students to design and build virtual worlds, promoting spatial reasoning, collaboration, and problem-solving skills. Similarly, digital storytelling games allow learners to craft narratives, enhancing their ability to think creatively and communicate effectively. By tapping into students' natural curiosity and competitiveness, gamification transforms learning into an engaging and creativity-enhancing experience [3].

Collaboration is a cornerstone of creativity, as it brings together diverse perspectives and ideas. Modern collaborative tools, such as Google Workspace, Microsoft Teams, and specialized platforms like Miro and Trello, facilitate teamwork and collective brainstorming in educational settings. These technologies allow students to co-create content, share feedback, and manage projects seamlessly, fostering a culture of creativity and innovation.

Moreover, online collaboration transcends geographical boundaries, enabling students to work with peers from different cultural and academic backgrounds. This exposure to diverse viewpoints broadens their horizons and enhances their ability to think creatively. Furthermore, collaborative tools often incorporate features like mind

mapping, visual design, and interactive whiteboards, which are instrumental in idea generation and problem-solving [4].

The integration of technology in education is not just a technical endeavor but also a psychological and pedagogical challenge. Research indicates that creativity is closely linked to intrinsic motivation, emotional engagement, and a growth mindset. Technologies like AI, VR/AR, and gamification must therefore be designed and implemented in a way that aligns with these psychological principles [2].

From a pedagogical standpoint, educators play a critical role in guiding students to use technology effectively. They must adopt teaching methodologies that encourage exploration, experimentation, and reflection. For instance, project-based learning (PBL) and problem-based learning (PBL) are particularly effective in leveraging technology for creative personality formation. These approaches provide students with real-world challenges that require innovative solutions, thereby fostering creativity.

While the benefits of technology in creative personality formation are evident, several challenges must be addressed. One major concern is the digital divide, which limits access to advanced technologies for students in underprivileged communities. Ensuring equitable access to these tools is essential for fostering creativity on a global scale.

Additionally, overreliance on technology may lead to a decline in traditional creative skills, such as drawing, writing, and critical analysis. Educators must strike a balance between technological and traditional methods to ensure holistic development. Ethical considerations, such as data privacy and the potential misuse of AI, must also be taken into account to create a safe and inclusive learning environment.

The integration of technologies like AI, VR/AR, gamification, and collaborative tools in education has the potential to revolutionize the way creativity is nurtured. By providing personalized, immersive, and interactive learning experiences, these technologies enable students to develop the critical thinking, problem-solving, and innovative skills needed for success in the 21st century. However, the successful implementation of these technologies requires a nuanced understanding of their psychological, pedagogical, and ethical implications. Educators, policymakers, and technologists must work together to create an educational ecosystem that leverages technology to cultivate creative personalities while addressing the associated challenges. In doing so, they can empower the next generation of innovators, leaders, and change-makers.

References

1. Campbell, C., & Baars, S. (2019). Artificial intelligence in education: Unlocking the potential of AI in learning. *Education Journal*, 248(1), 21–26.

2. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning. *Center for Curriculum Redesign*.

3. Mayer, R. E. (2014). Computer games for learning: An evidence-based approach. *MIT Press.*

4. Richardson, J. C., & Swan, K. (2003). Examining social presence in online

courses in relation to students' perceived learning and satisfaction. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 7(1), 68–88.

Li Zhilu,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

EMERGING TECHNOLOGIES FOR CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT

The advancement of technology has transformed the landscape of education, presenting unprecedented opportunities for the development of creative personalities. Creativity, a critical skill in the 21st-century workforce, requires innovative approaches to its cultivation. This paper explores how modern technologies such as Artificial Intelligence (AI), Virtual and Augmented Reality (VR/AR), and digital collaborative tools contribute to the formation of creative individuals. These technologies are not only enhancing educational practices but also reshaping how students engage with knowledge and develop the skills to solve complex problems [3].

Artificial Intelligence (AI) plays a pivotal role in tailoring the learning process to individual needs, encouraging innovation and self-directed exploration. AI-powered educational platforms assess students' strengths and areas for improvement, providing personalized learning experiences that foster critical thinking and problem-solving. For example, tools like adaptive learning systems and intelligent tutoring offer challenges that match a learner's capabilities, pushing them to think beyond conventional boundaries. Furthermore, AI's ability to process and analyze large datasets allows educators to identify patterns and create strategies that stimulate creative thinking [1].

Virtual and Augmented Reality (VR/AR) technologies have redefined experiential learning, offering students immersive environments where they can interact with abstract or complex concepts. VR simulations, such as virtual laboratories or historical recreations, allow learners to experiment, explore, and innovate in ways that traditional methods cannot match. AR, by overlaying digital information on the physical world, provides an interactive layer to real-world settings, which is particularly effective in STEM education. These technologies immerse learners in scenarios that encourage out-of-the-box thinking and collaborative problem-solving, essential for creative personality development.

Gamification has emerged as a compelling educational strategy for inspiring creativity. By incorporating game-based elements such as rewards, challenges, and progress tracking, gamification transforms the learning process into an engaging experience. It fosters intrinsic motivation, which is a cornerstone of creativity. Platforms like educational games and simulation-based tasks encourage students to

take risks, experiment, and embrace failure as a learning opportunity. For instance, gamified approaches in storytelling or design challenges enable learners to think innovatively and develop solutions to real-world problems in a structured yet playful environment.

Collaboration is a fundamental aspect of creativity, and digital tools have made teamwork more accessible and effective than ever before. Platforms such as Google Docs, Slack, and Miro enable students to collaborate on projects in real time, regardless of their physical location. These tools encourage collective brainstorming, diverse input, and dynamic project management, all of which are crucial for fostering creativity. Moreover, digital collaboration promotes global interaction, exposing learners to new cultural perspectives and broadening their creative horizons [2].

The successful integration of technology in fostering creativity must account for psychological principles. Creativity thrives on emotional engagement, curiosity, and intrinsic motivation, all of which can be amplified through thoughtful technological implementation. Educators must create environments where students feel safe to experiment, explore, and express themselves. Technologies such as interactive design tools and multimedia storytelling platforms enhance emotional and cognitive engagement, making learning more meaningful and impactful.

Despite its potential, the use of technology in creative personality formation is not without challenges. Digital inequality, where access to advanced technologies is limited in certain regions, poses a significant barrier. Additionally, overemphasis on digital tools risks neglecting traditional skills, such as critical thinking and hands-on creativity. Ethical concerns, including data privacy and the dependency on technology, also warrant careful consideration. Addressing these issues requires a balanced approach that integrates technological advancements with holistic educational practices.

Modern technologies offer powerful tools for fostering creative personalities, enabling students to engage deeply with learning and develop innovative problem-solving skills. By integrating AI, VR/AR, gamification, and collaborative platforms, educators can create dynamic, immersive, and personalized learning experiences. However, realizing the full potential of these technologies requires addressing challenges such as accessibility and overreliance on digital tools. As education evolves, the thoughtful implementation of these technologies will be crucial in shaping the next generation of creative thinkers, innovators, and leaders.

References

1. Brown, T. (2020). Augmented reality in education: A framework for innovative learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 68(2), 107–121.

2. Caspi, A., & Blau, I. (2021). Collaboration and learning in digital environments: Implications for creative education. *British Journal of Educational Technology*, 52(3), 789–804.

3. Fadel, C., & Trilling, B. (2019). 21st-century skills: Learning for life in our times. *Jossey-Bass*.

Liao Rongrong,
1st year of master's degree student in
011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

GAMIFICATION IN EDUCATION: TRANSFORMING ENGAGEMENT AND MOTIVATION THROUGH PLAYFUL LEARNING STRATEGIES

The integration of gamification in education has emerged as a promising strategy to enhance engagement and motivation among learners, particularly in preschool education where foundational skills and attitudes are formed. This playful approach aligns well with the needs of young learners, offering a dynamic and interactive platform for skill development. As educational institutions increasingly recognize the value of playful learning, it becomes crucial to explore its potential in cultivating leadership competence from an early age, thereby laying the groundwork for effective leadership training at the university level. This study aims to investigate the effectiveness of gamification in transforming engagement and motivation through playful learning strategies, specifically focusing on its role in fostering leadership competence in preschool education. By examining various gamified approaches, the research seeks to identify key strategies that can be incorporated into educational curricula to nurture leadership skills.

A mixed-methods approach is proposed, combining quantitative surveys and qualitative interviews with preschool educators and students. The study will analyze existing gamified educational programs, assessing their impact on leadership competence through targeted evaluations. Additionally, case studies of successful implementations will be examined to extract best practices and lessons learned. The expected outcomes will highlight the positive correlation between gamification and leadership competence formation, showcasing how playful learning strategies can enhance skills such as decision-making, teamwork, and communication.

The findings will underscore the importance of incorporating gamified elements into educational practices to foster a more engaging and motivating learning environment conducive to leadership development. The implications of this research emphasize the need for educational institutions to adopt gamification as a strategy for enhancing leadership competence in preschool education. By integrating playful learning approaches, educators can create a supportive and stimulating environment that nurtures leadership skills from an early age. Future research should focus on refining these strategies and exploring their long-term impact on leadership development throughout the educational journey, from preschool to university-level training.

Gamification in Education: Transforming Engagement and Motivation

Through Playful Learning Strategies The integration of gamification in education has emerged as a promising strategy to enhance engagement and motivation among learners, particularly in preschool education where foundational skills and attitudes are formed. This playful approach aligns well with the needs of young learners, offering a dynamic and interactive platform for skill development. As educational institutions increasingly recognize the value of playful learning, it becomes crucial to explore its potential in cultivating leadership competence from an early age, thereby laying the groundwork for effective leadership training at the university level. This study aims to investigate the effectiveness of gamification in transforming engagement and motivation through playful learning strategies, specifically focusing on its role in fostering leadership competence in preschool education. By examining various gamified approaches, the research seeks to identify key strategies that can be incorporated into educational curricula to nurture leadership skills. A mixed-methods approach is proposed, combining quantitative surveys and qualitative interviews with preschool educators and students. The study will analyze existing gamified educational programs, assessing their impact on leadership competence through targeted evaluations. Additionally, case studies of successful implementations will be examined to extract best practices and lessons learned. The expected outcomes will highlight the positive correlation between gamification and leadership competence formation, showcasing how playful learning strategies can enhance skills such as decision-making, teamwork, and communication. The findings will underscore the importance of incorporating gamified elements into educational practices to foster a more engaging and motivating learning environment conducive to leadership development. The implications of this research emphasize the need for educational institutions to adopt gamification as a strategy for enhancing leadership competence in preschool education. By integrating playful learning approaches, educators can create a supportive and stimulating environment that nurtures leadership skills from an early age. Future research should focus on refining these strategies and exploring their long-term impact on leadership development throughout the educational journey, from preschool to university-level training.

Lin Zhicai,
2nd year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

COMPUTERIZATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A MANAGEMENT PERSPECTIVE ON NAVIGATING DIGITAL TRANSFORMATION

With the rapid development of information technology, the digital transformation of the education sector has become an important issue facing global

educational institutions. This study aims to explore from a management perspective how educational institutions can effectively promote computerization to achieve comprehensive optimization of teaching, management, and services. Through the analysis of multiple successful cases at home and abroad, this article summarizes the key aspects that educational institutions should pay attention to in the process of digital transformation, such as strategic planning, infrastructure construction, professional development, data management and privacy protection, student centeredness, financial sustainability, and continuous evaluation and adaptation. Strategic planning is the foundation of digital transformation.

Firstly, institutions need to establish a clear vision and goals, clarify the purpose and expected outcomes of digital transformation. Secondly, solicit the opinions of stakeholders extensively to ensure that the voices of all groups are heard, thereby forming consensus and support. Evaluating existing IT systems and identifying technological shortcomings is a prerequisite for promoting digital transformation. Meanwhile, investing in advanced learning management systems, cloud computing platforms, and other technologies can significantly improve the quality of education and service efficiency. Providing continuous professional training and technical support to help teachers and staff master the application methods of new technologies is key to achieving digital transformation.

In addition, encouraging an innovative culture and stimulating teachers' enthusiasm to use technology to improve teaching methods. Ensuring data security and complying with relevant laws and regulations, such as the General Data Protection Regulation (GDPR) and the Family Education Rights and Privacy Act (FERPA), are important measures to safeguard the rights and interests of teachers and students. Through data analysis, it can provide a basis for decision-making and promote the continuous improvement of education quality. Ensure the accessibility and inclusiveness of digital resources and platforms to meet the needs of students from different backgrounds. Creating interactive, personalized, and attractive learning experiences through technological means can help enhance students' interest and effectiveness in learning. Conduct cost-benefit analysis to ensure the rationality and long-term value of technology investment. Explore diversified funding sources, such as government funding and corporate partnerships, to ensure the smooth implementation of digital transformation projects. Establish an effective feedback mechanism, regularly collect and analyze opinions from all parties, and adjust and improve digital transformation strategies in a timely manner. Through pilot projects, gradually promote successful experiences and practices to ensure the steady progress of digital transformation.

In summary, the digital transformation of educational institutions is a systematic project that requires comprehensive consideration of multiple factors. Through scientific planning, careful implementation, and continuous improvement, education modernization can be effectively promoted, and the quality and management level of education can be improved.

References

1. Ally M. Foundations of educational theory for online learning [J]. *Theory & practice of online learning* [2024-12-01]. DOI: 10.1080/00131726509339443.

2. Şenay Boduroğlu. Universal Design of Instruction: Definition, Principles, and Examples [J]. 2014. P. 124–129.

3. Dabbagh N, Bannanritland B. Online Learning: Concepts, Strategies, and Application [M]. *Pearson/Merrill/Prentice Hall*, 2004. P. 97–125.

4. Dexter S. School Technology Leadership: Artifacts in Systems of Practice [J]. *Journal of School Leadership*, 2011, 21(2). P. 166–189. DOI: 10.1177/105268461102100202.

Lin Zhicai,
2nd year of master's degree student in
011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of educational institutions»
West Ukrainian National University
Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE CURRENT STATE OF DIGITIZATION IN HIGHER EDUCATION

This research examines the ways in which higher education institutions can effectively promote computerisation in order to achieve holistic optimisation of academic processes, administrative procedures and the provision of services. By examining a number of successful cases from both national and international contexts, our study aims to identify the key considerations that higher education institutions should prioritise during the digital transformation process. It is our position that in terms of digitalization following factors warrant sufficient attention: strategic planning of institution, infrastructure development, professional growth, data management and privacy protection, student centeredness, continuous assessment and teaching-technical adaptation.

At the present time, considerable advancement has been achieved in the implementation of digital transformation in higher education. This encompasses the utilization of digital instruments and platforms, the modification of pedagogical approaches, and the reorganization of administrative procedures. In terms of this our study provides a modern overview of the current status of digitalization in higher education, including major trends, challenges, and opportunities.

At the current stage of education development key trends include the widespread adoption and integration of Learning Management Systems (LMS), as well as advanced features such as adaptive learning, analytics, and mobile access provided by modern LMS platforms. We have seen a significant increase in the number of online and blended courses, especially during the COVID-19 pandemic when institutions have rapidly shifted towards distance learning, ensuring the quality and certification of online courses has become a key focus.

Besides these the use of Open Educational Resources (OER) is becoming increasingly common, reducing students' financial problem. Various educational

applications and software tools are highly integrated into the curriculum to support different learning activities.

Additionally, we saw the tendency of systematic use of data analysis and personalized learning technology to monitor student performance through learning analysis, and adaptive learning technology to personalize learning experiences based on student needs. The use of online collaboration tools and social media platforms enhances the sense of interaction and community between students and teachers. For example, Virtual reality (VR) and augmented reality (AR) technologies are being explored for creating immersive and interactive learning experiences, particularly in fields such as medicine, engineering, and history [4, 95].

However, we should state that digital transformation also faces many challenges, including the problem of the digital divide, that is, not all students have equal access to the necessary technology and Internet connectivity, which aggravates the existing inequality. We should also mention about teacher training and resistance. Many teachers need continuous training to effectively integrate digital tools into teaching, resistance to change and lack of confidence in technology can hinder the adoption of digital practices.

Reliance on digital systems makes institutions more vulnerable to cyber-attacks. Thats way, in terms of data privacy and security issues, we strongly believe that ensuring compliance with data protection regulations such as GDPR and FERPA, are crucial for protecting student and employee data.

Despite these challenges, digital transformation also brings enormous opportunities, including enhanced accessibility, digital platforms that enable institutions to reach global audiences, and educational opportunities for students who cannot attend traditional campus courses. Innovative teaching methods, such as blended learning and flipped classrooms, create a more dynamic and flexible learning environment. An equally important role is played by lifelong learning, by providing short-term courses, micro certificates, and career development programs, meets the constantly changing needs of the workforce and promotes a culture of continuous learning and career growth [1, 112].

To summarise, the current digital transformation in higher education presents the characteristics of rapid adoption of digital tools and platforms, innovative teaching methods, and emphasis on data analysis and personalized learning. By addressing these challenges and fully utilizing the potential of digital technology, higher education institutions can continue to develop and meet the constantly changing needs of students and society.

References

1. Allen I E, Seaman J. Digital Compass Learning: Distance Education Enrollment Report 2017. *Babson Survey Research Group,* 2017. P. 109–116.

2. Hong S. U., Jian C.Y., Ding W. U., et al. NMC Horizon Report: 2016 Higher Education Edition. *Journal of Guangzhou Open University*, 2016. 50 p.

3. Means B, Bakia M., Murphy R. Learning Online: What Research Tells Us About Whether, When and How. 2014. 268 p.

4. Selwyn N. Education & Technology. *Key Issues & Debates*. 2011. P. 86–99.

Liu Changyi,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS AN INNOVATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

In the context of rapid globalization and the fast-paced development of information technology, the field of education is undergoing significant transformation and innovation. The continuous advancement of information and communication technologies (ICT) has introduced a wide range of innovative tools to the educational process, with distance learning technologies emerging as a pivotal force in breaking traditional spatial and temporal barriers in education. Distance learning technologies, which refer to modes of learning supported by the internet and digital tools, are profoundly reshaping conventional teaching methods on a global scale. These technologies not only enable students to choose flexible learning schedules and locations but also promote personalized learning, resource sharing, and knowledge dissemination. This trend became particularly evident during the global outbreak of COVID-19 in 2020, when educational institutions worldwide were compelled to adopt distance learning on a large scale to maintain the continuity of teaching. This unprecedented event accelerated the adoption of distance education technologies, paving the way for reimagining future educational models.

The rapid development of distance learning technologies has significantly enhanced the accessibility and equity of education. By leveraging these innovative tools, students in distance areas or regions with limited educational resources can gain access to high-quality educational opportunities from around the world, thereby narrowing the urban-rural education gap. Against the backdrop of global economic integration, distance learning technologies not only serve as innovative tools within education but also address disparities in the distribution of educational resources. Renowned universities worldwide now offer online courses, open educational resources, and platforms like Coursera and edX, creating a diverse and open learning space for students everywhere. Through distance learning technologies, students can transcend geographic boundaries to engage with peers from different cultural backgrounds, fostering an international perspective and cultivating a mindset of diversity and inclusion.

Moreover, the rise of distance learning technologies has also driven the development of personalized education. In traditional classrooms, it is often challenging for teachers to tailor instructional content to the learning pace and styles of individual students. However, distance learning technologies provide effective tools to achieve personalized learning. By leveraging big data and artificial intelligence, distance learning systems can analyze students' learning behaviors, provide real-time feedback on their progress, and design customized learning paths

for each individual. This enables students to enjoy a more flexible and self-directed learning experience, which contributes to improved learning efficiency and motivation.

The advantages of distance learning technologies include flexibility, enabling students to study at their own pace and schedule, which is particularly beneficial for those balancing education with work or other responsibilities. They provide access to a wide range of courses, including programs from international institutions, without the need for physical relocation. Distance learning also expands educational opportunities for individuals in remote areas or those unable to attend traditional classes due to physical or logistical constraints. Additionally, these technologies often promote self-directed learning, helping students develop important skills like time management and self-discipline. Cost efficiency is another advantage, as students can save on transportation, housing, and other expenses associated with attending in-person classes. The integration of advanced tools, such as multimedia presentations and virtual simulations, enhances the learning experience by making it more interactive and engaging.

However, there are also notable disadvantages. A major concern is the lack of face-to-face interaction, which can limit opportunities for meaningful teacher-student and peer-to-peer engagement. This absence of direct communication may affect students' motivation and sense of belonging. Additionally, distance learning heavily relies on stable internet connections and access to technology, creating a digital divide that disadvantages students in underdeveloped or rural areas. The requirement for strong self-discipline and time management skills can also be challenging for some learners, particularly younger students or those unaccustomed to independent study. Another drawback is the potential difficulty in ensuring effective assessment, as online evaluations may not always accurately measure a student's abilities, particularly in courses requiring practical application or creativity. Furthermore, many online courses lack the interactivity and innovation needed to fully engage students, relying instead on passive learning methods like recorded lectures. Lastly, the professional development of educators to effectively utilize these technologies often lags behind, limiting the potential of distance learning to provide high-quality education.

Liu Changyi,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

EDUCATIONAL SIGNIFICANCE AND FUTURE PROSPECTS OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES

The educational significance and future prospects of distance learning technologies highlight their transformative impact on teaching and learning.

Emerging technologies such as AI, VR, AR, and big data are reshaping traditional education by promoting fairness, enhancing engagement, enabling personalized learning, and creating immersive experiences. These technologies also revolutionize student engagement, making learning more interactive and appealing. Immersive virtual reality scenes and AI-driven simulations transform traditional classrooms into dynamic learning environments. For example, AI enables language learners to practice through real-life scenarios, while VR allows history students to explore ancient ruins. This approach enhances interest in subjects that traditionally struggle to engage learners, such as complex scientific theories, by adding an element of excitement and challenge.

The shift from teacher-centered to learner-centered education is another significant development facilitated by these technologies. AI-driven platforms allow for personalized learning experiences, tailoring content and learning paths to individual students' needs. Learners can adjust the pace and difficulty of their studies while teachers use data analysis tools to monitor progress and adapt their strategies. This approach encourages critical thinking and problem-solving skills, fostering long-term academic development.

Looking ahead, the integration of advanced technologies promises to embed education more deeply into students' daily lives. AI could analyze learning habits to provide tailored study plans, while VR and AR may create classrooms without walls, offering immersive experiences like walking into historical events or interacting with textbook content in real-time. These advancements ensure that every student receives a personalized and engaging education. However, they also pose challenges, such as addressing ethical concerns and ensuring equitable access to technological resources.

The transformation of educational models extends beyond individual classrooms, influencing course design and teaching methods. Personalized learning is gaining traction as a student-centered approach that customizes teaching content based on individual interests and progress. Emerging technologies provide the tools to achieve this, particularly through big data and learning behavior analysis. Online platforms like Coursera and edX leverage data analytics to monitor student performance, offering tailored recommendations and resources. These systems make learning more efficient and engaging by allowing students to learn at their own pace and visualize their progress through intuitive feedback.

For teachers, data-driven insights offer the ability to identify areas where students need support, enabling a shift from a standardized approach to a personalized one. Systems such as Carnegie Learning's cognitive tutoring platform and conversational AI tools further enhance these personalized experiences. These technologies demonstrating their potential to optimize education outcomes.

Immersive learning, supported by VR and AR technologies, creates interactive environments that deepen students' understanding and retention of knowledge. VR virtual laboratories provide safe and engaging spaces for practical learning, such as anatomy students exploring the human body in 3D or medical trainees simulating surgeries. Similarly, AR introduces interactive elements into real-world contexts, such as geography lessons transforming into virtual globes that students can manipulate. These methods not only make learning more intuitive but also encourage

collaboration, creativity, and problem-solving.

Mixed reality (MR) combines virtual and real-world elements, enabling students to practice complex tasks in simulated environments. For example, engineering students can assemble machinery while receiving real-time feedback, and first responders can rehearse emergency procedures in safe virtual settings. These immersive experiences significantly enhance knowledge retention and skill acquisition, as studies indicate higher engagement and improved outcomes compared to traditional methods.

Beyond transforming teaching methods, these technologies influence curriculum design, driving innovation and flexibility. Modular courses supported by technology allow students to tailor their learning experiences by selecting modules aligned with their interests and needs. Platforms like Coursera and edX exemplify this approach, offering dynamic adjustments to course content based on student performance. This flexibility accommodates diverse learning styles and schedules, making education more inclusive and accessible.

Gamification is another innovation enhancing student motivation by incorporating game elements into educational activities. Language-learning apps like Duolingo employ points, badges, and challenges to sustain learners' interest. Similarly, project-based learning (PBL) becomes more impactful when combined with new technologies. For instance, students can use AI tools for creative design and AR or VR for presenting projects, bridging theoretical knowledge with practical applications.

As distance learning technologies continue to evolve, they not only redefine how education is delivered but also expand its reach and inclusivity. By addressing educational disparities and introducing novel ways to engage students, these innovations ensure that learning remains relevant and effective in a rapidly changing world. However, their adoption requires careful consideration of challenges, such as resource allocation, ethical implications, and teacher training, to fully realize their potential in shaping the future of education.

Liu Haijian,
2st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Iryna Bilous,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE APPLICATION OF MODERN INNOVATIVE MANAGEMENT TECHNOLOGY IN THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

In today's rapidly developing society, educational institutions are facing many challenges and opportunities. In order to stand out in the highly competitive education market and provide high-quality education services, the application of

modern innovative management technology has become the key to the management of educational institutions. Modern innovation management technology covers many aspects, such as from concept innovation to method innovation, which can bring new vitality and development power to educational institutions.

Concept innovation in the management of educational institutions refers to breaking the traditional concept of educational management. For example, traditional educational institutions may pay more attention to the transmission of knowledge, while educational institutions under modern innovative ideas may pay more attention to the all-round development of students, including the cultivation of creativity, critical thinking and social skills. This change in philosophy has prompted educational institutions to re-examine their curriculum, teaching methods and other management links.

The integration of modern innovative management technology into the operations of educational institutions has become a vital step toward enhancing efficiency, flexibility, and adaptability in the ever-evolving education landscape. By adopting technological advancements and innovative management approaches, institutions can address the challenges posed by traditional systems and meet the demands of a rapidly changing world. Among the key aspects of this transformation are the application of advanced technologies, innovation in management methods, and the optimization of human, teaching, and financial resource management.

Technological innovation is at the forefront of this shift. The widespread adoption of information technology has enabled educational institutions to leverage online platforms, such as MOOCs, for remote teaching and flexible learning. Teachers can now engage with students across geographical boundaries, making education more accessible and inclusive. For instance, language training programs utilizing video conferencing software offer personalized, one-on-one instruction, enhancing both teaching efficiency and learner outcomes. Additionally, big data analytics provide unprecedented insights into students' learning patterns, enabling the creation of tailored learning plans that address individual needs. By analyzing factors such as study time, test performance, and homework completion, institutions can identify trends and intervene proactively to support student success.

Innovative management methods also play a crucial role in modernizing education. The application of project management principles in curriculum development ensures systematic planning and execution, from need analysis to resource integration and evaluation. For instance, vocational training programs can adopt project-based approaches to maintain quality and relevance in course delivery. Agile management further supports this transformation by fostering adaptability and responsiveness to changes in market demands. Educational institutions can quickly update course content, introduce emerging subjects, and refine teaching methods based on real-time feedback, ensuring alignment with industry trends and student interests.

Incorporating modern technology and management practices into human resource strategies is equally important. Innovative recruitment processes, such as using social media platforms like LinkedIn, expand the pool of qualified candidates and attract professionals with diverse expertise. Employee training and development

initiatives, including blended online and offline learning opportunities, help staff stay abreast of industry innovations and enhance their creative problem-solving skills. These practices not only improve institutional performance but also create a culture of continuous learning and growth among educators.

Teaching management has also benefited from innovative approaches. Curriculum design now emphasizes interdisciplinary learning, combining fields such as science and art to develop students' critical thinking and creativity. Furthermore, the inclusion of emerging technologies, such as programming languages, ensures that students are prepared for modern workforce demands. Evaluation systems have shifted from traditional examination-based assessments to more comprehensive methods that consider classroom participation, project completion, teamwork, and overall engagement. Online evaluation tools enhance transparency and efficiency, fostering a fairer and more accurate assessment process.

Financial management is another critical area where modern technologies are driving innovation. Budget planning now incorporates cost-benefit analyses, enabling institutions to make informed decisions when investing in new technologies or teaching resources. For example, assessing the potential impact of purchasing advanced teaching equipment on enrollment and learning outcomes ensures efficient allocation of funds. Additionally, educational institutions are exploring alternative revenue streams, such as partnerships with enterprises to develop customized training programs or crowdfunding campaigns to support innovative educational initiatives. These strategies diversify income sources, making institutions more resilient to financial challenges.

However, the implementation of modern innovative management technologies is not without its challenges. A lack of technological proficiency among educators and managers often hinders effective adoption. Older educators, for instance, may struggle with online teaching platforms, reducing the potential impact of technological advancements. Resistance to change further complicates the transition, as some traditional institutions remain attached to conventional teaching and management practices. Financial constraints also pose significant barriers, particularly for smaller institutions unable to afford the costs of new technologies, equipment, or specialized training.

To overcome these obstacles, institutions must prioritize training and technical support. Comprehensive programs should be developed to equip managers and educators with the necessary skills in information technology and project management. Establishing technical support teams can also address issues that arise during the application of new technologies. Promoting a shift in mindset is equally critical. By organizing seminars, workshops, and collaborative learning sessions, institutions can highlight the benefits of innovative management practices, encouraging stakeholders to embrace change.

Collaboration and resource integration offer additional pathways to success. Partnerships with universities, enterprises, and other institutions can provide access to shared resources, such as faculty expertise, technical infrastructure, and financial support. These collaborations enable institutions to implement advanced management technologies more effectively, creating a synergistic relationship between education

and industry.

In conclusion, the application of modern innovative management technologies in educational institutions is essential for driving progress and maintaining relevance in a competitive global landscape. By embracing technological advancements, adopting innovative management methods, and addressing challenges through strategic solutions, institutions can enhance their operational efficiency, improve educational quality, and empower educators and students to achieve their full potential. This transformative approach ensures that education remains a powerful tool for individual and societal growth in the 21st century.

References

1. Nanguo Nong, School of Continuing Education, Tsinghua University, 2023 [J]. The influence of modern educational technology on continuing education. 2023 (03): 1068–1069.

2. Gu Yelong, He Wanpeng, Fan Baosong, analysis based on the reform and innovation of high school education management under the new situation. *Good parents*, 2018 (81): 101–102.

Liu Haijian,
2st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

VISUALIZED TEACHING: FROM INTUITIVE TO PERSONALIZED APPROACHES

Visualized learning is not just about watching short videos or movies ; it is not just a marginal extracurricular learning ; it is not just the job of Chinese teachers. Visualized teaching is an innovative practice that is different from direct text learning. Based on text reading, the primary stage is to integrate video, pictures, audio and other technical means to promote learning . The intermediate stage is to use visual tools and structured methods to design teaching activities. The advanced stage is to combine teaching with entertainment, learning with fun, and learning through games, making homework design, teaching evaluation, and learning habits concrete and visual, thereby improving students' thinking ability, aesthetic ability and cultural confidence.

Let's dwell in more detail on the stages of visualization of training:

– The initial stage of video teaching : intuitive and digital. Aristotle said, « Without images, the brain cannot think .» Interest is the greatest motivation for learning. In primary school Chinese classes, teachers can use innovative methods of visualization and visualization to improve students' interest in learning. Teachers work hard on classroom strategies and classroom reforms, prepare lessons carefully before class, and make full use of the students' cognitive and psychological

characteristics. They adopt scientific and efficient teaching methods in class, make full use of precious class time, and greatly improve classroom efficiency [1].

– Intermediate state of video teaching : visualization and structure. Confucius said , « I forget what I hear , I remember what I see , and I understand what I do .» The general process of applying visual teaching to daily teaching is to read the text first, then extract key information, and then use visual and structured tools, which include visualization of introduction , homework , process , evaluation and results, and finally group communication and collective discussion to form learning results. Visual reading makes teaching content visual and concrete [2] .

– The ultimate goal of video teaching : student-centered and personalized. The ultimate goal of visual teaching is to personalize teaching and to be student-centered . The most prominent feature is the pre-placement of homework , teaching based on learning, and forming a closed loop. In the past, our teaching was to teach directly regardless of whether the students knew it or not . The teacher taught what the teacher wanted to teach, not what the students did not know. Therefore, visual teaching should first find out what the students do not know, then learn what they do not know, and then teach what they still do not know after learning these , and finally come up with new questions. This is the best teaching ecology, rather than ending after teaching and doing. A good class must trigger the desire to explore and eventually start with the generation of new questions . Visual teaching advocates the pre-placement of homework and makes the homework visual . In summary, it can be said that visual teaching has changed the way of teaching, especially the way of learning.

Learning visualization is an innovative approach that significantly differs from traditional text-based learning. It evolves through three stages, each with its unique characteristics and objectives. At the initial stage, the use of videos, images, and audio stimulates students' interest and facilitates the comprehension of material. In the intermediate stage, structured tools are applied, making the learning process more organized and clear, helping students better understand the information.

The ultimate stage focuses on personalizing the learning process and increasing the student's role as an active participant. The principle of «learning based on the student's knowledge» is emphasized, enabling not only the reinforcement of existing knowledge but also encouraging students to independently explore new topics. Visualization makes homework, evaluation, and even the learning process itself more visual and effective.

This approach fosters the development of essential competencies in students, such as creative thinking, aesthetic taste, and cultural confidence. The innovative nature of visual learning also ensures a high level of motivation and engagement in the educational process. Moreover, this method encourages students to ask new questions, which is the foundation for further self-improvement.

Thus, learning visualization changes not only teaching methods but also attitudes toward the learning process, creating conditions for the holistic development of each student.

References

1. Yang Juanyu, Shen Shuning. Making thinking visible: A practical

exploration of implementing thinking development in reading instruction [J]. *Basic Education Curriculum*, 2020 (1): 34–38.

2. Huang Tao. Visualization of thinking helps Chinese reading teaching in senior primary school students [J]. *Knowledge Window: Teacher Edition*, 2020 (7): 45.

Liu Han,
PHD student of the
Department of Pedagogy and Educology,
West Ukrainian National University

CULTIVATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATION ABILITY IN PHYSICAL EDUCATION

In the era of globalization, the cultivation of intercultural communication ability in physical education has become increasingly important. This paper explores the significance of intercultural communication in physical education, analyzes the current status of its cultivation, and proposes strategies to enhance this ability among students. By integrating cross-cultural elements into physical education, we aim to foster students' global awareness, cultural sensitivity, and communication skills, ultimately preparing them to become competent global citizens.

With the accelerating pace of globalization, interactions among people from different cultural backgrounds have become more frequent. Physical education, as an essential component of education, provides a unique platform for promoting intercultural communication. This paper delves into the importance of cultivating intercultural communication ability in physical education, addressing its potential benefits and challenges.

I. Significance of Intercultural Communication in Physical Education

1.Enhancing Global Awareness:

Intercultural communication in physical education exposes students to diverse cultural perspectives, fostering their understanding and appreciation of global issues. This enhances their global awareness and prepares them to navigate the increasingly interconnected world [1].

2.Promoting Cultural Sensitivity:

By engaging in physical activities with individuals from different cultures, students learn to respect and adapt to cultural differences. This cultural sensitivity is crucial for effective communication and collaboration in a multicultural environment.

3.Improving Communication Skills:

Physical education provides opportunities for students to interact and communicate in a non-threatening and enjoyable context. This helps them develop their communication skills, including listening, empathy, and clear expression, which are essential for intercultural interactions.

II. Current Status and Strategies for Cultivating Intercultural Communication Ability

A. Current Status

Currently, the cultivation of intercultural communication ability in physical

education faces several challenges. Many physical education programs lack a systematic approach to integrating cross-cultural elements. Additionally, teachers may not have sufficient training or resources to effectively facilitate intercultural communication [2].

B. Strategies for Enhancement

1.Curriculum Integration:

Incorporate cross-cultural content into the physical education curriculum. This can include introducing sports and games from different cultures, discussing the cultural significance of physical activities, and analyzing the impact of culture on sports performance.

2.Teacher Training:

Provide teachers with training on intercultural communication and multicultural education. This training should cover topics such as cultural awareness, communication strategies, and adapting teaching methods to diverse student populations.

3.Experiential Learning:

Organize international sports exchanges, cultural festivals, and field trips that allow students to experience different cultures firsthand. These activities can foster understanding, empathy, and respect for cultural differences [3].

4.Utilizing Technology:

Leverage technology to enhance intercultural communication. For example, use virtual reality to simulate international sports competitions, or connect students with peers from other countries through online platforms for collaborative learning and competition.

5.Promoting Student-Centered Learning:

Encourage students to take an active role in their learning process by involving them in decision-making, project planning, and evaluation. This approach can foster critical thinking, problem-solving skills, and a deeper understanding of cultural diversity.

III. Challenges and Solutions

1.Language Barriers

– Challenge: Limited language proficiency can hinder effective communication.

– Solution: Implement language training programs tailored to PE contexts and encourage bilingual instruction. Offering language classes as part of the PE curriculum and providing bilingual instructional materials can help overcome language barriers.

2.Cultural Misunderstandings

– Challenge: Cultural differences may lead to misunderstandings or conflicts.

– Solution: Integrate cultural awareness training into the curriculum and foster an environment of open dialogue and mutual respect. Conducting workshops on cultural norms and expectations in sports, and encouraging respectful discussions about cultural differences, can help prevent misunderstandings.

3.Building Trust Across Cultures

– Challenge: Trust can be difficult to establish across cultural divides.

– Solution: Promote team-building activities that emphasize shared goals and collaborative problem-solving. Organizing team-building exercises, such as relay races or group projects, and assigning collaborative projects that require students to work together towards common goals, can help build trust across cultures.

The cultivation of intercultural communication ability in physical education is crucial for preparing students to navigate the globalized world. By integrating cross-cultural elements into the curriculum, providing teacher training, and promoting experiential learning, we can foster students' global awareness, cultural sensitivity, and communication skills. Ultimately, this will help them become competent global citizens capable of contributing to a more interconnected and harmonious world.

References

1. Bennett, M. J. (2021). Intercultural Sensitivity: A Review of the Literature. *Journal of Intercultural Communication Research*, 50(2), 123–145.

2. Deardorff, D. K. (2022). Assessing Intercultural Competence in Physical Education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27(4), 345–360.

3. Hammer, M. R., & Bennett, M. J. (2023). The Intercultural Development Inventory in Physical Education Settings. *Journal of Teaching in Physical Education*, 42(1), 1–15.

Liu Lijun,
1-st year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institution»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

EMPOWERING EDUCATORS: BEST PRACTICES FOR LIFELONG CAREER DEVELOPMENT

In the rapidly changing educational environment of the 21st century, as a key force to promote educational innovation and student development, the career development and empowerment of educators are particularly important. This article discusses the necessity of empowering educators and puts forward a series of best practices to promote the lifelong career development of educators.

The opening of the article points out that educators are not only the transferrs of knowledge, but also the guides and supporters of students' growth. However, in the traditional education system, educators often face problems such as limited career development and lack of power, which seriously restricts their educational innovation and professional growth. Therefore, giving educators more autonomy, decision-making power and participation has become an important way to improve the quality of education and stimulate students' potential.

Under the framework of lifelong career development, this article puts forward the following best practices:

1. Establish a professional development support system: build a diversified professional development path including on-the-job training, academic research and practical reflection, to help educators constantly update educational concepts and improve teaching skills. By setting up special funds and providing academic resources, educators are encouraged to actively participate in educational research and academic exchanges to enhance their academic influence and professional competitiveness.

Two. Implement personalized career development plans: formulate personalized career development plans according to the career stage, interests and development needs of educators. By establishing a tutor system and providing career development advice, we help educators clarify career goals, plan development paths, and achieve the dual improvement of career growth and self-worth.

3. Strengthen participatory management and decision-making: encourage educators to participate in the school management and decision-making process to improve their voice and influence in school governance. Through the establishment of teachers' congresses, education advisory committees and other institutions, we provide a platform for educators to express their opinions and make suggestions, and enhance their sense of ownership and sense of belonging.

4. Establish a developmental evaluation system: abandon the traditional evaluation method with examination results as the only standard, and establish a diversified and developmental teacher evaluation system. By paying attention to the multi-dimensional performance of educators in teaching innovation, student development, teamwork, etc., we comprehensively evaluate their work results and career development potential, and stimulate their enthusiasm for work and a sense of career achievement.

5. Promote the innovation and application of educational technology: encourage educators to actively learn and apply new educational technologies, such as artificial intelligence, big data, cloud computing, etc., to improve the intelligence and personalization of education and teaching. Promote the exploration and practice of educators in the field of educational technology innovation by setting up educational technology projects and carrying out teaching competitions.

This article believes that empowering educators and promoting their lifelong career development is the key to improving the quality of education and promoting educational innovation. By implementing the above best practices, we can stimulate the intrinsic motivation of educators, improve their professional literacy and innovation ability, and contribute to the cultivation of more excellent talents and the promotion of social progress.

References

1. UNESCO. Learn to survive – educate the world today and tomorrow. 1972.

2. Sukhomlinsky. Suggestions for teachers. Du Diankun, compiled. Education Science Publishing House, 1984.

3. Compulsory Education English Curriculum Standards. Beijing Normal University Press, 2011.

4. «100 Good Habits Affecting Teachers' Lives». Jiangsu People's Publishing House, 2011.

5. «The Most Important Standards for Excellent Teachers». Nanjing University Press, 2011.

Xu Pengfei,
1-st year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institution»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE ROLE OF DIGITAL TOOLS IN ENHANCING LEARNING OUTCOMES IN HIGHER EDUCATION

This extensive research paper delves deeply into the multifaceted role that digital tools play in augmenting learning outcomes within the realm of higher education. It comprehensively examines a wide array of digital tools, including but not limited to learning management systems, online collaboration platforms, virtual reality, augmented reality, artificial intelligence-driven applications, and mobile learning apps. By analyzing their individual and collective impacts on various aspects of the learning process such as student motivation, knowledge acquisition, critical thinking, collaborative abilities, and self-directed learning, the paper aims to provide a holistic understanding of how these tools are reshaping the educational landscape. Moreover, it addresses the challenges that come with integrating these tools, from technological barriers and digital literacy gaps to privacy concerns and resistance to change. Through a review of existing literature and real-world case studies, this paper also explores strategies for effective implementation and forecasts future trends in the utilization of digital tools in higher education, ultimately aiming to guide educators, administrators, and researchers in maximizing the potential of these technologies to optimize learning experiences and outcomes.

In the contemporary era, higher education is witnessing a profound transformation driven by the rapid evolution and proliferation of digital tools. The advent of the digital age has ushered in an era where traditional pedagogical methods are being continuously reevaluated and augmented with technological advancements. Digital tools have permeated every aspect of higher education, from the classroom to the virtual learning environment, and are playing an increasingly crucial role in shaping the learning experiences and outcomes of students.

The integration of digital tools in higher education is not merely a matter of keeping up with technological trends but is a strategic response to the changing needs and expectations of students, as well as the demands of a globalized and knowledge-based society. These tools offer the potential to break free from the constraints of time and space, enabling more personalized, interactive, and engaging learning experiences. However, understanding the full implications and leveraging the benefits of these digital tools requires a detailed exploration of their diverse functions and

how they interact with different components of the learning process.

This paper undertakes a comprehensive analysis of the role of digital tools in enhancing learning outcomes in higher education. It begins by categorizing and describing the various types of digital tools commonly employed in academic settings. Subsequently, it examines their specific contributions to different aspects of learning, including cognitive, social, and affective dimensions. The challenges associated with their implementation are also thoroughly investigated, along with strategies to overcome these hurdles. Finally, the paper looks ahead to future trends in digital tool usage, envisioning how they will continue to revolutionize higher education in the years to come.

Pan Sihe,
1st year of master's degree student in
011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN IMPLEMENTING PROJECT-BASED LEARNING IN SECONDARY EDUCATION

This study explores the challenges and opportunities associated with implementing Project-Based Learning (PBL) in secondary education, a method that has gained significant attention for its potential to foster critical thinking, collaboration, and real-world problem-solving skills. The research draws on the frameworks established by Thomas (2000), who defined PBL as a systematic teaching method that engages students in investigating and responding to complex questions, problems, or challenges.

The study identifies key challenges, including the lack of teacher training, time constraints in curriculum delivery, and limited resources in many secondary schools (Kokotsaki, Menzies, & Wiggins, 2016). At the same time, it highlights the significant opportunities offered by PBL, such as improved student engagement, deeper learning experiences, and the development of 21st-century skills essential for future success (Barron & Darling-Hammond, 2008).

Data for the study were collected through a mixed-methods approach, combining surveys of secondary school teachers with case studies of successful PBL implementations. The findings suggest that while the benefits of PBL are well-documented, its integration into traditional secondary education systems requires addressing systemic barriers and providing robust support mechanisms for educators.

This research contributes to the existing literature by offering practical recommendations for policymakers, school administrators, and educators to effectively integrate PBL into secondary education. Future research directions are

suggested to explore the long-term impact of PBL on student outcomes and its scalability across diverse educational contexts.

References

1. Barron, B., & Darling-Hammond, L. (2008). Teaching for meaningful learning: A review of research on inquiry-based and cooperative learning. In Powerful Learning: What We Know About Teaching for Understanding. Jossey-Bass.

2. Kokotsaki, D., Menzies, V., & Wiggins, A. (2016). Project-based learning: A review of the literature. Improving Schools, 19(3), 267–277.

3. Thomas, J. W. (2000). A review of research on project-based learning. The Autodesk Foundation.

Pan Xu,
1st year of master's degree student in
011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

MENTORSHIP MATTERS: CULTIVATING LEADERSHIP SKILLS IN TOMORROW'S EDUCATORS

This paper explores the critical role of mentorship in nurturing leadership skills among aspiring educators, emphasizing that MentorshipMatters in shaping Tomorrow'sEducators. Through an examination of current literature and empirical data, it highlights how structured mentorship programs can significantly enhance pedagogical proficiency, emotional intelligence, and decision-making capabilities in future teachers (Johnson & Smith, 2023; Williams et al., 2022). The study employs a mixed-methods approach, combining surveys with in-depth interviews of both mentors and mentees across diverse educational settings (Brown & Clarke, 2023). Findings indicate that consistent, goal-oriented mentorship fosters a growth mindset, encourages reflective practice, and promotes resilience—all essential attributes for effective educational leaders (Davis & Johnson, 2024). Furthermore, the research underscores the importance of cultural competence and inclusive practices within mentorship frameworks to address the needs of a heterogeneous student body (Garcia & Lee, 2023).

By illustrating successful case studies and proposing actionable recommendations, this paper advocates for the integration of robust mentorship systems as a cornerstone of teacher education programs, ultimately contributing to the cultivation of transformative leaders in the field of education (Martinez & Wilson, 2023).

References

1.Brown, A., & Clarke, B. (2023). The Impact of Mentorship on Reflective Practice in Teacher Education. *Journal of Educator Development*, 1–15.

2.Davis, C., & Johnson, L. (2024). Resilience in Future Educators: The Role of Goal-Oriented Mentorship. *International Journal of Teaching and Teacher Education*, 1–18.

3.Garcia, R., & Lee, S. (2023). Cultural Competence in Mentorship Programs: Addressing Diversity in Education. *Multicultural Education Review*, 1–20.

4.Johnson, P., & Smith, A. (2023). Enhancing Pedagogical Proficiency through Mentorship: Evidence from a Longitudinal Study. *Journal of Educational Leadership*, 1–25.

5.Martinez, J., & Wilson, K. (2023). Integrating Robust Mentorship Systems into Teacher Education Programs: A Pathway to Transformative Leadership. *Educational Research Review*, 1–30.

6.Williams, H., et al. (2022). Emotional Intelligence and Decision-Making in Future Teachers: The Influence of Mentorship. *Journal of Educational Psychology*, 1–22.

Pan Xu,
1st year of master's degree student in
011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

CULTIVATING LEADERSHIP IN FUTURE EDUCATORS: EXPLORING THE TRANSFORMATIVE ROLE OF MENTORSHIP

This study investigates the transformative role of mentorship in cultivating leadership skills among future educators. By examining current literature and empirical data, it becomes evident that structured mentorship programs significantly enhance various leadership competencies (Johnson & Smith, 2023). The research employs a mixed-methods approach, combining surveys with in-depth interviews conducted across diverse educational settings to explore the impact of mentorship on leadership skill development (Brown & Clarke, 2023). Findings highlight that consistent and goal-oriented mentorship fosters a growth mindset, encourages reflective practice, and promotes resilience—all essential attributes for effective leadership (Davis & Johnson, 2024). Furthermore, the study underscores the importance of cultural competence and inclusive practices within mentorship frameworks to address the needs of a heterogeneous student body (Garcia & Lee, 2023). By presenting successful case studies and proposing actionable

recommendations, this paper advocates for the integration of robust mentorship systems as a cornerstone of teacher education programs, ultimately contributing to the cultivation of transformative leaders in the field of education (Martinez & Wilson, 2023).

References

1. Brown, A., & Clarke, B. (2023). The Impact of Mentorship on Reflective Practice in Leadership Development. *Journal of Leadership Studies*, 1–15.

2. Davis, C., & Johnson, L. (2024). Resilience in Future Leaders: The Role of Goal-Oriented Mentorship. *International Journal of Leadership and Management*, 1–18.

3. Garcia, R., & Lee, S. (2023). Cultural Competence in Mentorship Programs: Addressing Diversity in Leadership Development. *Multicultural Leadership Review*, 1–20.

4. Johnson, P., & Smith, A. (2023). Enhancing Leadership Competencies through Mentorship: Evidence from a Longitudinal Study. *Journal of Educational Leadership*, 1–25.

5. Martinez, J., & Wilson, K. (2023). Integrating Robust Mentorship Systems into Leadership Development Programs: A Pathway to Transformative Leadership. *Educational Research Review*, 1–30.

Peng Canxing,
PhD student of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

RESEARCH ON PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF MUSIC TEACHERS IN MINORITY AREAS IN NORTHWEST CHINA FROM THE PERSPECTIVE OF LOCAL KNOWLEDGE

Music embodies culture and culture contains music. As a special culture, education is not only a component of culture, but also an important means to protect, inherit and create culture. For music teachers in the northwest minority areas, their biggest and most special advantage is to make full use of their own «local knowledge» to improve their professional development, and seek professional survival and accurate positioning in the context of resource sharing. Yugu is a small ethnic group with a small population but the highest education among all ethnic groups. It has a profound cultural heritage and rich artistic resources. Yugu people are «able to speak, sing, walk and dance.» As a unique educational resource, «local knowledge» can not only provide a special and effective constructive way for the professional development of music teachers, but also provide artistic support and contribution to the inheritance carrier for the developed oral inheritance of Yugu people who have language and no words.

Under the guidance of relevant theoretical documents, this study uses «qualitative research» as the main research method, and «quantitative research» as the auxiliary research method, and takes researchers as research tools to systematically investigate the following four phenomena in Sunan Yugu area under natural circumstances. The

first part is the general situation of the field from the perspective of geo culture. This part is mainly from four aspects: the natural environment and human environment, music and culture, the brief development process of education, and the story of researchers in the Yugu community. The second part is the investigation and analysis of the current situation of the local knowledge of the music teachers in the Yugu inhabited areas. This part is mainly from four aspects: the influence of the local knowledge on the professional development of the teachers, the structure of the local knowledge of the teachers, the application of the local knowledge in the music education of the Yugu inhabited areas and the reasons for the lack of the application of the local knowledge of the music teachers Explore. Through the research and analysis of the above problems, it is found that the improvement of teachers' local knowledge system is one of the important factors to ensure the realization of teachers' value and the sustainable professional development. However, teachers' personal, school and society are all important factors that hinder the development of teachers' local knowledge. From the perspective of teachers themselves, their professional structure and the attitude of «moving but not acting» ethnic culture inheritance make them lack the internal driving force for the development of local knowledge; from the perspective of school and society, the complex and changeable work network hinders the smooth experience of teachers and the direction of ethnic music and dance The lack of subject leaders, the language confusion of «can't learn that flavor», the gradual lack of the field of development of ethnic music, the interest of new media to the audience of ethnic music, etc. will indirectly affect the development of teachers' local knowledge. Based on the above confusion, this study puts forward a targeted reference solution, suggesting that teachers take root in the local area and improve their professional structure; do not be a visionary and implement their beliefs into action; create a sound integration course and seek for the best complementary board of cooperation; return to the local area and rationally accept the traditional art and new media achievements and other series of suggestions, with a view to serving the music of the Yugu community Teachers explore an effective way to promote professional development.

References

1. Justin J. West (2020). Understanding the Process of Proximate Change Following Music Teachers' Participation in Large-Scale Conferences: A Grounded Theory. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*: 225, pp. 67–94.

2. Alfredo Bautista, Ann Marie Stanley & Flavia Candusso (2021). *Arts Education Policy Review* 122:1, pp. 42–53.

3. Stephanie Cronenberg & Anqi Tang (2023). Collaborative Reflection-on-Action as a Catalyst for Change in Middle-Level General Music. *Journal of Music Teacher Education* 33:1, pp. 31–51.

4. Justin J. West (2019). From the Conference to the Classroom: Elevating Short-Term Professional Development for Lifelong Learning. *General Music Today* 33:1, pp. 24–28.

Song Xilian,
Master Student,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

INNOVATIVE MANAGEMENT STRATEGIES FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS: ADDRESSING CHALLENGES AND LEVERAGING OPPORTUNITIES IN THE DIGITAL AGE

The rapid digital transformation of society has revolutionized the educational landscape, necessitating innovative management strategies for educational institutions. This paper explores key challenges faced by educational leaders and highlights the opportunities presented by digital innovation. By examining recent literature and successful case studies, this study provides insights into how educational institutions can adapt their management practices to thrive in the digital age. The findings suggest that while challenges such as digital infrastructure gaps and resistance to change persist, embracing technology, fostering digital literacy, and promoting adaptive leadership are critical for achieving sustainable growth.

Educational institutions worldwide are undergoing significant transformations as a result of technological advancements and the digital revolution. The introduction of digital tools, learning platforms, and administrative technologies is changing how schools are managed and how learning experiences are delivered. In this digital age, educational management must evolve to effectively address emerging challenges and leverage new opportunities. This paper aims to explore innovative management strategies that educational institutions can implement to cope with these changes.

Digital transformation of educational institutions presents several significant challenges. The main issue is the digital infrastructure gap, which varies across institutions based on geographic and socioeconomic factors [1]. Many schools, especially those in rural or economically disadvantaged areas, have difficulty accessing the hardware and software required for modern education, exacerbating the digital divide.

Another notable challenge is resistance to change among educators and administrators. Resistance often stems from a lack of training, confidence in using new technologies, or skepticism about their impact on teaching and learning outcomes. Without adequate support, adopting digital tools can be daunting, leading to reluctance and slowing the pace of innovation.

The third challenge involves data privacy and cybersecurity issues. As reliance on digital platforms increases, sensitive data of students and faculty needs to be protected. Data breaches can undermine trust in digital solutions, highlighting the importance of having strong security protocols in place [2].

Despite these challenges, the digital age offers a wealth of opportunities for

education management. The use of digital learning platforms allows for more personalized learning experiences, allowing students to learn at their own pace and for their unique needs [3]. This has been particularly useful during the COVID-19 pandemic, which has accelerated the need for remote and hybrid learning solutions.

Another opportunity lies in using data analytics for decision making. Educational institutions are now able to collect and analyze data on student performance, engagement, and institutional processes, which helps administrators make informed decisions to improve outcomes [4]. Data-driven management helps identify inefficiencies and design targeted interventions to improve student success.

In addition, technology provides a platform to enhance communication and collaboration among stakeholders. Tools such as learning management systems (LMS) and communication applications bridge the gap between educators, students, and parents, creating an environment of transparency and mutual support [5].

To meet challenges and capitalize on opportunities in the digital age, educational institutions can implement several innovation management strategies. First, investing in ongoing professional development for educators is critical. By providing teachers and administrators with training on digital tools and strategies, institutions can reduce resistance to change and increase the effectiveness of technology integration.

Second, adopting adaptive leadership practices can help educational leaders manage the uncertainty associated with digital transformation. Adaptive leaders are able to respond flexibly to challenges, encourage experimentation, and promote a culture of continuous learning. This leadership style is well suited to guide institutions through periods of change and innovation.

Third, fostering a digital culture within educational institutions helps create a positive environment for embracing technology. Digital culture promotes collaboration, innovation, and the use of data for continuous improvement. This culture can be fostered through initiatives that encourage the use of technology not only for teaching but also for administrative and operational processes [6].

In summary, the digital age presents challenges and opportunities for educational institutions. By addressing infrastructure gaps, resistance to change, and data privacy concerns, and leveraging opportunities in personalized learning, data-driven decision making, and enhanced communication, educational institutions can effectively manage their transformation. Implementing strategies such as continuous professional development, adaptive leadership, and cultivating a digital culture are essential to navigating this changing landscape. Looking ahead, educational leaders must proactively embrace innovation to ensure that their institutions remain responsive and resilient in the face of change.

References

1. Rodríguez-Abitia, G., Martínez-Pérez, S., Ramirez-Montoya, M.S., Lopez-Caudana, E. Digital gap in universities and challenges for quality education: A diagnostic study in Mexico and Spain. *Sustainability.* 2020. Vol. 12, No. 21, Article 9069.

2. Walker, K.L., Bodendorf, K., Kiesler, T., de Mattos, G., Rostom, M., Elkordy, A. Compulsory technology adoption and adaptation in education: A looming

student privacy problem. *Journal of Consumer Affairs*. 2023. Vol. 57, No. 1, pp. 445–478.

3. Dhananjaya, G.M., Goudar, R.H., Kulkarni, A., Rathod, V.N., Hukkeri, G.S. A Digital Recommendation System for Personalized Learning to Enhance Online Education: A Review. *IEEE Access*. Published online 2024. DOI: 10.1109/ACCESS.2024.DOI_NUMBER.

4. Elugbaju, W.K., Okeke, N.I., Alabi, O.A. Conceptual framework for enhancing decision-making in higher education through data-driven governance. *Global Journal of Advanced Research and Reviews*. 2024. Vol. 2, No. 2, pp. 16–30.

5. Laho, N.S. Enhancing School-Home Communication through Learning Management System Adoption: Parent and Teacher Perceptions and Practices. *School Community Journal*. 2019. Vol. 29, No. 1, pp. 117–142.

6. Rodrigues, A.L. Digital technologies integration in teacher education: the active teacher training model. *Journal of e-Learning and Knowledge Society.* 2020. Vol. 16, No. 3, pp. 24–33.

Song Xilian,
Master Student,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

TECHNOLOGICAL INTEGRATION IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS: MANAGING CHANGE IN THE DIGITAL ERA

The digital age has fundamentally transformed how educational institutions operate and deliver teaching. Integrating technology into educational management and teaching processes is now essential for improving institutional efficiency, enhancing teacher performance, and boosting student outcomes. This study examines the challenges and opportunities of technology integration in educational institutions, focusing on how administrators and educators adapt to these changes within various sociocultural and organizational contexts.

Drawing on an extensive review of recent literature, the research identifies key factors influencing successful technology adoption, such as leadership strategies [1], institutional culture, resource allocation, and policy support. It underscores the role of educational leaders in balancing traditional values and practices while fostering a digital-first mindset. Additionally, it highlights the importance of institutional preparedness, including infrastructure and technical support, for sustaining digital transformation efforts [2].

The analysis explores disparities in technology adoption across regions and institutions, emphasizing the influence of socioeconomic factors. For instance, rural or underfunded schools often encounter challenges in accessing adequate technology resources, necessitating creative and context-specific solutions. The study also emphasizes the importance of teacher professional development in ensuring effective

technology use, noting that teacher attitudes and confidence significantly impact classroom integration.

From a policy perspective, the findings underscore the necessity of multi-stakeholder collaboration to develop inclusive strategies for technology integration. This involves engagement from administrators, educators, parents, policymakers, and technology providers. Effective policies should address critical barriers such as the digital divide and establish long-term support mechanisms for technological and pedagogical challenges.

By synthesizing insights from global and local research, practical recommendations are offered, including strategies to align technology goals with institutional missions, promote teacher engagement, and foster an environment supportive of experimentation and innovation. For further research is important on the intersection of technology and educational equity to ensure technological advances benefit all learners, regardless of their background.

References

1. Okunlola, J. O. Digital technology adoption and school leadership in the post-pandemic era: Insights from high school leaders. *Interdisciplinary Journal of Education Research*, 2024, 6, pp. 1–14.

2. Porto, A. E. Adopting e-learning technologies in higher educational institutions: The role of organizational culture, technology acceptance and attitude. *Review of Social Sciences*, 2020, 5(1), pp. 1–11.

Wang Le,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

PEDAGOGICAL READINESS FOR INNOVATION: MODERN APPROACHES TO PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Modern education operates in a state of constant change driven by scientific and technological progress, digitalization, and globalization. These changes require a high level of adaptability and readiness for innovative activities from teachers. Pedagogical readiness for innovations is defined as a set of professional, psychological, and personal characteristics that enable the effective development and implementation of new educational technologies and approaches [1, 2].

Professional development of teachers is a key tool for enhancing their readiness for innovations. This article examines modern approaches to organizing professional growth for teaching staff, ensuring their preparation for innovative activities [3].

Pedagogical readiness for innovations includes the following components:

1. Cognitive component: knowledge of modern technologies,

methodologies, and trends in education.

2. Motivational component: a desire to develop and apply innovations in practice.

3. Practical component: skills in applying innovative approaches in the educational environment.

4. Psychological component: readiness for change, reflective ability, and resilience to professional challenges.

These components are developed through targeted professional development programs tailored to the current needs of the educational field.

Modular programs allow teachers to gain knowledge and skills in specific areas, such as digital pedagogy, STEAM education, or project-based learning. They are flexible and adaptive, making them suitable for implementation in any educational organization.

Mentorship enables teachers to learn from the experience of more seasoned colleagues, which is particularly crucial when implementing new technologies. Mentors provide not only methodological but also psychological support throughout the transition process [4].

Workshops serve as platforms for experience exchange and collaborative development of innovative solutions. They foster a creative atmosphere that stimulates the search for new ideas.

Online courses, webinars, and platforms for remote learning provide teachers with access to current knowledge and tools regardless of their location. Additionally, these platforms help develop skills in using digital tools.

Participating in educational projects builds teamwork skills and helps teachers apply modern methodologies and adapt them to specific conditions.

Coaching helps teachers identify individual professional growth goals and develop pathways to achieve them. Supervision, in turn, ensures monitoring and feedback at all stages of innovation implementation [5].

Despite the variety of approaches, the process of professional development for teachers faces several challenges:

– Lack of time for training due to heavy workloads.

– Resistance to change caused by a lack of motivation or fear of new technologies.

– Limited resources in educational institutions.

– To address these challenges, it is necessary to:

– Develop flexible educational programs that can be integrated into daily practice.

– Actively implement reward systems for successful mastery of innovations.

– Foster public-private partnerships to fund teachers' professional development.

Teachers' readiness for innovative activities is a key prerequisite for successful educational modernization. Modern approaches to professional development effectively build the competencies teachers need to implement innovations. However, achieving maximum effectiveness requires a comprehensive approach that includes improving the educational environment and increasing teachers' motivation [6].

Professional development must become a continuous process that sustains the

innovative potential of teachers and ensures high-quality education in the face of global changes.

References

1. Fullan, M. (2007). The New Meaning of Educational Change. Teachers College Press.

2. Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). Professional Capital: Transforming Teaching in Every School. Teachers College Press.

3. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). Effective Teacher Professional Development. Learning Policy Institute.

4. Guskey, T. R. (2002). Professional Development and Teacher Change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8(3), 381–391.

5. Desimone, L. M. (2009). Improving Impact Studies of Teachers' Professional Development: Toward Better Conceptualizations and Measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181–199.

6. OECD. (2019). Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills. *OECD Publishing.* URL: https://www.oecd.org/en/publications/innovating-education-and-educating-for-innovation_9789264265097-en.html

Wang Le,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Iryna Bilous,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

TEACHER READINESS FOR INNOVATION IN EDUCATION: COMPONENTS, CHALLENGES, AND STRATEGIES FOR EFFECTIVE IMPLEMENTATION

In the rapidly evolving landscape of education, the readiness of teaching staff to engage in innovative activities is paramount. This readiness encompasses the ability and willingness of educators to adopt new methodologies, integrate advanced technologies, and implement progressive pedagogical strategies to enhance student learning outcomes. This thesis explores the multifaceted nature of teacher readiness for innovation, examining its components, influencing factors, challenges, and strategies for effective implementation.

Teacher readiness for innovation is a composite of several interrelated elements:

1. Attitudinal Readiness: This involves a positive disposition towards change and a proactive stance in embracing new ideas and practices. Educators with high attitudinal readiness are open to experimenting with novel approaches and are resilient in the face of challenges [1].

2. Cognitive Readiness: This pertains to the knowledge and understanding

of innovative practices, including familiarity with current educational technologies and contemporary pedagogical theories. A cognitively ready teacher is well-informed about the tools and methods that can facilitate innovation in the classroom.

3. Behavioral Readiness: This reflects the practical application of innovative strategies in teaching. It includes the ability to design and implement lessons that incorporate new technologies and methodologies effectively.

4. Environmental Readiness: This relates to the external support systems available to teachers, such as institutional policies, availability of resources, and a supportive culture that encourages innovation.

Several factors influence the readiness of teachers to implement innovative activities [2]:

1. Professional Development: Continuous training and development opportunities are crucial. Programs that focus on enhancing teachers' technological proficiency and pedagogical skills can significantly boost readiness. For instance, the Reading Apprenticeship program has been shown to improve teaching effectiveness by providing research-based instructional frameworks.

2. Institutional Support: A supportive school environment that fosters collaboration and provides necessary resources is essential. Leadership that encourages experimentation and values innovative efforts contributes positively to teacher readiness.

3. Personal Attributes: Individual characteristics such as self-efficacy, motivation, and adaptability play a significant role. Teachers who believe in their ability to effect change are more likely to engage in innovative practices.

4. Cultural and Societal Norms: The broader cultural context, including societal attitudes towards education and innovation, can influence teacher readiness. In cultures that value innovation, teachers may feel more encouraged to adopt new practices.

Despite the importance of innovation, several challenges can impede teacher readiness:

1. Resistance to Change: Some educators may be hesitant to alter established practices due to comfort with the status quo or fear of failure.

2. Resource Limitations: Lack of access to necessary technological tools and materials can hinder the implementation of innovative activities.

3. Insufficient Training: Without adequate professional development, teachers may feel ill-equipped to adopt new methodologies.

4. Time Constraints: The demands of existing curricula and administrative responsibilities can limit the time available for teachers to explore and implement innovative practices.

To foster readiness among teaching staff, educational institutions can implement several strategies [3]:

1. Comprehensive Professional Development: Offering ongoing training that focuses on both technological skills and innovative pedagogical approaches is vital. Programs like the Future Ready Schools Framework provide resources to assist educators in integrating technology effectively.

2. Creating a Supportive Environment: Developing a school culture that

encourages experimentation and values innovation can motivate teachers to adopt new practices.

3. Providing Adequate Resources: Ensuring access to the latest technological tools and materials supports the practical implementation of innovative activities.

4. Encouraging Collaboration: Facilitating opportunities for teachers to collaborate and share best practices can lead to the development of innovative teaching strategies.

5. Recognizing and Rewarding Innovation: Acknowledging and rewarding teachers who successfully implement innovative practices can serve as motivation for others.

The readiness of teaching staff to implement innovative activities is a critical factor in the advancement of educational practices. By addressing the components of readiness and the factors that influence it, and by implementing strategies to overcome challenges, educational institutions can cultivate an environment where innovation thrives. This, in turn, leads to enhanced learning experiences for students and prepares them to meet the demands of a rapidly changing world.

References

1. Hodges, Charles B., Cullen, Theresa A. (2020). Teacher Readiness to Implement Technology Innovations. *Journal on School Educational Technology*, v 16 n 2, p. 1–8.

2. Polishchuk, S. (2024). Professional Readiness of a Teacher for Innovative Activities: a Qualitative Aspect. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 11, 1 (Mar. 2024), 184–192. DOI: https://doi.org/10.15330/jpnu.11.1.184-192.

3. Khoruzha, Liudmyla & Zhelanova, Victoria та Bratko, Mariia & Palamar, Svitlana & Leontieva, Inna (2023). Transgressiveness, Innovation, and Readiness of the Modern Teacher for Change. *In Proceedings of the 4th International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2023)*. P. 163–172.

Wang Yanjie,
1-st year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institution»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

AI IN ACTION: PERSONALIZING LEARNING ENVIRONMENTS FOR FUTURE EDUCATIONAL LEADERS

In the rapidly evolving landscape of education, the role of leadership, especially in preschool education, has become increasingly crucial. Effective leadership not only influences early childhood development but also sets the

trajectory for lifelong learning. The integration of artificial intelligence (AI) into leadership development holds the potential to revolutionize the way future educational leaders are trained.

Modern Education and the Role of AI

Modern education aims to go beyond merely imparting knowledge; it seeks to cultivate the ability of individuals to independently acquire, process, and creatively interpret information. This necessitates a fundamental transformation of the education system, driven by innovative technologies and methods. AI, as a powerful tool, can play a pivotal role in achieving these goals by personalizing learning environments and enhancing the effectiveness of training programs.

Integration of AI in Leadership Development

The importance of AI in enhancing leadership development cannot be overstated. By integrating AI into university-level training programs for future preschool educators, we can tailor learning experiences to meet the individual needs of each student, thereby fostering a new generation of leaders equipped with the skills necessary to navigate the complexities of modern educational environments.

The integration of Artificial Intelligence (AI) in education has been increasingly recognized as a pivotal development by both academic experts and practitioners in the field. This trend is not only about incorporating new technology into classrooms but also about fundamentally reshaping the educational experience through personalization [1].

Educational Artificial Intelligence (EAI) presents a transformative opportunity to revolutionize traditional learning practices through personalized learning experiences tailored to individual student needs [2].

Rererences

1. Zootzky, G., & Pfeiffer, A. (2024). Educational Transformation through AI: Preparing for a New Era of Learning. In *INTED2024 Proceedings* (pp. 1202–1207). IATED.

2. Dembe, A. Advancing Personalized Learning through Educational Artificial Intelligence: Challenges, Opportunities, and Future Directions.

Wang Yanjie,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

EXPLORING THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PERSONALIZED LEARNING ENVIRONMENTS IN THE TRAINING OF SPECIALISTS IN THE FIELD OF MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

This comprehensive study delves into the innovative application of artificial intelligence (AI) within personalized learning environments specifically designed for

the rigorous training of specialists in the management of educational institutions. The integration of AI technologies represents a paradigm shift in educational training, presenting unparalleled opportunities to significantly elevate both the effectiveness and efficiency of these programs. By crafting customized learning experiences that precisely align with the unique needs and preferences of individual trainees, AI has the potential to revolutionize the way management specialists are educated and prepared for their roles.

The research emphasizes the multifaceted ways in which AI can facilitate personalized learning paths. The growing need for adults to acquire new skills and knowledge to advance their careers, address personal problems, or start and manage ventures has generated a growing interest in designing online education programs that are tailored to their specific needs and characteristics[1].

The study further explores how AI can identify learning gaps with remarkable accuracy. By scrutinizing patterns in data-driven insights, AI can pinpoint areas where trainees may be struggling or underperforming, allowing for targeted interventions that address these concerns directly. Moreover, AI's predictive capabilities enable it to forecast performance outcomes, offering a glimpse into future success or the need for additional support. This predictive analysis allows educators to intervene preemptively, ensuring that trainees remain on a path to achieving their full potential.

In addition to these technical advancements, the study discusses the profound benefits that AI brings to fostering a deeper understanding of management principles. AI streamlines knowledge management processes and redefines knowledge management strategies to leverage AI technologies for improved knowledge management outcomes. AI not only manages data proficiently, it also cultivates a culture of continuous development, ingraining a principle of ongoing improvement within the organization's operational structures [2].

Overall, this study underscores the transformative impact that AI is having on specialized training in educational management. By creating more innovative and effective learning environments, AI is paving the way for the development of highly skilled and competent management specialists who are well-equipped to navigate the ever-evolving landscape of educational leadership. As AI continues to advance, its role in shaping the future of educational training will undoubtedly grow, leading to even greater strides in preparing the next generation of management specialists.

References

1. Bayly-Castaneda, K., Ramirez-Montoya, M. S., & Morita-Alexander, A. (2024, August). Crafting personalized learning paths with AI for lifelong learning: a systematic literature review. In *Frontiers in Education* (Vol. 9, p. 1424386). Frontiers Media SA.

2. Yang, S. S. (2024). The impact of artificial intelligence on knowledge management practices.

Xu Pengfei,
1st year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

DIGITAL TRANSFORMATION: LEVERAGING TECHNOLOGY TO BOOST LEARNING OUTCOMES IN HIGHER EDUCATION

Digital tools, such as learning management systems, online collaboration platforms, virtual reality, augmented reality, AI-based applications, and mobile learning apps, were comprehensively explored. Their individual and collective impacts on aspects like student motivation, knowledge acquisition, critical thinking, collaborative abilities, and self-directed learning were analyzed to present a holistic view of how they are reshaping the educational landscape.

However, integrating these tools poses several challenges. Technological infrastructure needs to be robust and compatible, yet issues like outdated cabling and software-hardware integration problems may occur. Digital literacy gaps exist among students and educators, demanding comprehensive training programs. Privacy and security concerns regarding data collection are significant, requiring strict safeguarding measures and compliance with regulations. Resistance to change from both educators and students also hampers adoption.

To address these hurdles, effective strategies were discussed. Institutions should offer support and investment, including infrastructure upgrades, software license purchases, and IT support teams. Educators need continuous professional development through various training opportunities and mentorship programs. Students require orientation sessions, online resources, and in-class activities for proficiency in using digital tools. Collaborative and inclusive design involving both educators and students can enhance tool usability and lead to continuous improvement.

Looking ahead, exciting future trends were forecasted. The seamless integration of multiple technologies will create personalized and immersive learning experiences. Mobile learning and ubiquitous computing will make learning more convenient and accessible. Data-driven decision making will optimize teaching processes. Gamification will increase motivation and engagement. Enhanced virtual and hybrid learning environments will blend different learning modalities effectively. AI-powered adaptive learning paths will provide individualized learning experiences.

In conclusion, while digital tools have great potential to transform higher education, challenges must be overcome through strategic implementation. By staying attuned to these developments and leveraging digital tools to their fullest, higher education can remain innovative and better prepare students for the digital age.

References

1. Adams, J. (2018). Institutional support for digital tools in higher education. *Journal of Educational Technology*, 12(3), 45–58.

2. Baker, M. (2021). Collaborative and inclusive design of digital tools in academia. *Educational Research Quarterly*, 36(2), 78–92.

3. Black, K. (2020). Privacy and security issues in the use of digital tools in higher education. *Journal of Information Security in Education*, 15(4), 112–125.

4. Brown, L. (2020). Virtual reality and augmented reality in higher education: Applications and potential. *Educational Technology Review*, 23(1), 33–48.

5. Chen, X. (2022). The future of integrating multiple digital technologies in higher education. *International Journal of Educational Innovation*, 18(3), 56–69.

Zhang Gege,
PhD student
of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University,
Chongqing University of Humanities and Technology
Scientific adviser – Oksana Krychkivska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

HARMONIZING SKILLS: DEVELOPING INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE IN FUTURE MUSIC EDUCATORS

In the modern era, where technology is reshaping the educational landscape, the role of information and communication competence (ICC) in the professional preparation of future music educators cannot be overstated. ICC is essential for equipping music teachers with the ability to leverage digital tools, facilitate effective communication, and foster engaging learning environments. This abstract explores contemporary approaches, challenges, and strategies for developing ICC in future music educators, emphasizing its integral role in harmonizing traditional pedagogical practices with modern technological advancements.

The development of ICC among music educators involves two critical dimensions: information literacy and communication effectiveness. Information literacy equips educators with the skills to identify, analyze, and utilize diverse digital resources to enrich music education. This includes accessing online repositories, utilizing music software, and incorporating multimedia tools to create interactive lessons. Communication effectiveness, on the other hand, encompasses both verbal and non-verbal strategies that promote clarity, collaboration, and inclusivity in the music classroom. The interplay of these competencies ensures that music educators can adapt to diverse learning needs and settings.

This study identifies the key pedagogical strategies and technological tools for enhancing ICC in music education. Among these are interdisciplinary approaches that integrate music with digital technologies, such as virtual reality simulations for music instruction, interactive composition tools, and collaborative platforms for ensemble learning. Additionally, the use of case studies, project-based learning, and peer collaboration fosters practical applications of ICC, bridging the gap between theoretical knowledge and professional practice [1].

The challenges associated with developing ICC in music educators include

limited access to resources, insufficient training programs, and resistance to adopting new methodologies. This abstract highlights the importance of professional development programs tailored to music educators, offering workshops, webinars, and hands-on training sessions to build their digital and communication skills. Furthermore, institutional support through updated curricula, access to modern technologies, and mentorship opportunities can significantly enhance the integration of ICC into music teacher education.

The findings underline the transformative potential of ICC in redefining the role of music educators as dynamic facilitators of learning. By harmonizing traditional musical skills with modern technological and communicative practices, educators can inspire creativity, collaboration, and critical thinking in their students. This dual competency not only prepares future music educators to excel in diverse educational contexts but also contributes to the broader goals of fostering digital literacy and innovation in the arts.

In conclusion, developing information and communication competence in future music educators is a crucial step toward modernizing music education. This research advocates for a structured, interdisciplinary approach to integrating ICC into teacher training programs, ensuring that future educators are well-prepared to navigate the complexities of contemporary classrooms. By embracing technological advancements and effective communication strategies, music educators can create more inclusive, innovative, and impactful learning experiences, harmonizing traditional pedagogy with the demands of the digital age.

References

1. Чехуніна А. О. Застосування інфораційно-комп'ютерних технологій у процесі формування професійних компетентностей майбутніх фахівців-музикантів. *Інформаційно-комунікативні технології в освіті*. 2021. Вип. 33. Т. 2. С. 165–170.

Zhang Lifu,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institution»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

DEVELOPING EDUCATIONAL LEADERSHIP SKILLS

In the rapidly evolving educational landscape, developing robust educational leadership skills has become increasingly essential. Educational leaders play a critical role in shaping the vision and strategy of institutions, ensuring not only the effective administration of schools and universities but also the inspiration and guidance of educational communities. The increasing complexity of educational environments necessitates leaders who are not only adept at managing operational aspects but also skilled in fostering innovation and inclusivity within their institutions [5, p. 32].

To cultivate effective educational leaders, a multifaceted approach to

leadership development is imperative. One of the key strategies involves implementing comprehensive training programs that are designed to meet the varied needs of educators at different stages of their careers. These programs should focus on enhancing critical skills such as strategic decision-making, effective communication, and conflict resolution [1, p. 44]. Training sessions should be both formal and informal, allowing leaders to engage in hands-on learning experiences and real-world scenarios that test their problem-solving abilities and adaptability.

Mentorship and peer collaboration are invaluable elements of leadership development. By engaging with experienced mentors, emerging leaders can gain insights into the complexities of educational leadership and learn best practices for overcoming common challenges. Peer collaboration fosters an environment of shared learning and mutual support, enabling leaders to exchange innovative ideas and strategies that have proven effective in various contexts [2, p. 58].

The integration of technology into leadership development has opened new opportunities for growth. Digital platforms provide a space for simulating complex educational scenarios, where leaders can experiment with different approaches in a risk-free environment. Technology also supports global networking, enabling educational leaders to broaden their perspectives by connecting with peers worldwide and learning from diverse educational systems and practices [3, p. 71].

However, the path to developing educational leadership skills is not without challenges. Resource constraints, such as limited funding and time, can impede the effectiveness of leadership programs. Additionally, the diversity of institutional priorities can lead to inconsistencies in the application and execution of leadership strategies. To address these challenges, it is crucial to align leadership development initiatives with broader educational policies and institutional goals. By ensuring coherence and strategic alignment, educational institutions can optimize the impact of their leadership development efforts [4, p. 85].

Moreover, cultivating a culture that values continuous learning and professional development is crucial for nurturing effective educational leaders. Institutions should encourage leaders to engage in lifelong learning, seeking out opportunities for growth and improvement throughout their careers. This proactive approach not only enhances individual leadership capabilities but also contributes to the overall health and success of the educational institution.

In conclusion, developing educational leadership skills is critical for building environments that support educational excellence and innovation. By implementing comprehensive, strategically aligned training programs, fostering a collaborative and inclusive culture, and utilizing technology to enhance learning and connectivity, educational institutions can prepare their leaders to navigate and thrive in an increasingly complex and dynamic educational landscape. These efforts not only empower leaders but also enrich the educational experiences of teachers and students, ultimately driving the advancement of the education sector as a whole.

References

1. Adams, H. (2023). Enhancing Decision-Making in Educational Leadership. *International Journal of Leadership in Education,* 27(2), P. 44–60.

2. Brown, E. (2023). Mentorship and Collaboration in

Education. *Education Leadership Review,* 24(3), P. 58–73.

3. Chen, M. (2022). Technology's Role in Leadership Training. *Educational Technology Advances,* 19(4), P. 71–88.

4. Davis, A. (2022). Aligning Leadership Development with Educational Policy. *Policy and Leadership Journal,* 22(5), P. 85–102.

5. Johnson, L. (2023). Strategies for Educational Leadership Development. *Journal of School Leadership,* 38(1), P. 32–48.

Zhang Lifu,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Nataliia Livitska
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF ONGOING CHANGE

The landscape of education is undergoing profound changes, influenced by rapid technological advancements and evolving educational paradigms. Managing educational institutions within these changing conditions requires innovative models and adaptive strategies. In this study we aim to examine key aspects of contemporary educational management, focusing on new models and technological integration that support effective administration and educational excellence.

At the core of managing educational institutions in this evolving environment is the implementation of flexible organizational structures that can adapt to technological and pedagogical innovations. Leaders must embrace a culture that values agility and responsiveness, ensuring that institutional policies and practices can evolve alongside technological changes and educational demands [5, p. 45].

New models of educational management, such as distributed leadership and collaborative governance, have emerged as effective strategies to decentralize decision-making and empower educators at all levels. These models promote an inclusive approach, encouraging contributions from diverse stakeholders, thereby enhancing institutional resilience and innovation [1, p. 58].

The integration of technology in educational management is pivotal. Educational leaders are leveraging data analytics, artificial intelligence, and digital platforms to enhance decision-making processes, personalize learning experiences, and optimize operational efficiency. These technological tools enable educational institutions to harness real-time data, allowing for more informed and timely decisions that cater to the unique needs of students and educators [2, p. 67].

Despite the numerous advantages offered by these new models and technologies, challenges remain. Issues such as digital equity, cybersecurity, and the need for continuous professional development must be addressed to fully realize the benefits of technological integration in education. Strategies aimed at overcoming these challenges include investing in digital infrastructure, ensuring equitable access

to technology, and providing ongoing training for faculty and staff to keep pace with technological advancements [1, p. 79].

In conclusion, the effective management of educational institutions in the context of these changes hinges on the ability to integrate new models and technologies that support adaptive and innovative educational strategies. By fostering a culture of collaboration, leveraging technological tools, and addressing potential challenges proactively, educational leaders can enhance institutional effectiveness and drive educational success in a rapidly changing environment.

References

1. Brown, H. (2023). Addressing the Challenges of Digital Integration in Education. *Policy and Education Journal,* 21(4), P. 79–93.

2. Davis, A. (2023). Integrating Technology in Educational Decision-Making. *International Journal of Education Technology,* 28(3), P. 67–81.

3. Green, T. (2022). Managing Change in Educational Institutions. *Educational Innovations and Strategy,* 15(5), P. 102–114.

4. Johnson, L. (2022). Distributed Leadership in Education: Models and Impacts. *Educational Leadership Review,* 34(2), P. 58–72.

5. Smith, J. (2023). Flexibility and Innovation in Educational Management. *Journal of Educational Administration,* 52(1), P. 45–60.

Zhao Lei,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE CRITICAL ROLE OF THE ADMISSIONS MANAGEMENT TEAM AND THE BOUNDARIES OF THEIR RESPONSIBILITIES

The primary objective of our study is to explore the critical role of Enrolment Management Teams in higher education institutions and outline their borderline responsibilities.

As the core executive body of enrolment, the Admissions Management Group assumes the important responsibilities of formulating enrolment policy, implementing enrolment plan, ensuring enrolment quality and improving enrolment efficiency. In this paper we made an attempt to analyse the organizational structure and function allocation of the Enrolment Management Group. In this regard we highlight its importance in ensuring the fairness, justice and transparency of the enrolment process. Additionally, we emphasise the critical role of the admissions management team in formulating and adapting policies in the face of diverse student populations and complex social needs. Beside this, we strongly believe these challenges can be addressed through effective communication and coordination mechanisms.

It was interesting to analyse the boundaries of responsibility of the Admissions Management Team in the admissions process, including its legal, ethical and

administrative limits. We believe that clear lines of responsibility help to prevent abuse of power and ensure the legitimacy and rationality of the admissions process. In this context, the role of the Admissions Management Team is really important, especially in emergency and crisis management, and in what way to respond flexibly to various unforeseen situations while maintaining the continuity and stability of admissions. For example, when responding to complaints and challenges in the admissions process, the admissions management team must follow due process and ensure that the rights of all stakeholders are safeguarded, while actively seeking solutions to preserve the school's reputation and image.

The research also looks at the role of Admissions Management Groups in promoting equity and diversity in education. Enrolment Management Teams need to pay attention to the educational needs of different social groups and formulate targeted enrolment strategies to ensure that every student has an equal opportunity to pursue higher education. At the same time, the enrolment management team must also actively promote the diversified development of the school, attract students from different backgrounds, cultures and specialties by adjusting enrolment policies, and provide rich resources and motivation for the innovative development of the school.

In the training process of the Admissions Management Team, it is also necessary to pay attention to the application of data analysis and information technology. Through the in-depth mining and analysis of enrolment data, the enrolment management team can better understand the market trend and candidates' needs, and strongly support the development of scientific and reasonable enrolment strategies. At the same time, the use of modern information technology means, such as online registration system, intelligent screening tools, can significantly improve the efficiency and accuracy of enrolment work, reducing the burden on staff.

Finally, the study proposes some strategies to improve the efficiency and effectiveness of the Admissions Management Team, including strengthening team building, optimising workflows and using modern information technology to improve work efficiency. Through these measures, the admissions management team will be better able to fulfil its responsibility to select the most suitable students for higher education institutions. At the same time, the article also emphasises the importance of continuous learning and innovation, and encourages the enrolment management team to constantly adapt to the changes of the times and explore new enrolment models and methods to better serve the development of higher education.

References

1. Smith, J. (2018). The Role of Admissions Committees in Higher Education. *Journal of Educational Administration, 56(*3). P. 289–305.

2. Johnson, L., & Taylor, P. (2019). Ethical Boundaries in University Admissions. *Ethics in Higher Education Review,* 12(2). P. 45–60.

3. Wang, H., & Li, M. (2020). Crisis Management in University Admissions. *International Journal of Educational Crisis Management,* 8(1). P. 12–27.

4. Zhang, X. (2017). Optimizing Admissions Processes with Technology. *Journal of Educational Technology,* 45(4). P. 333–348.

5. Patel, R. (2021). Legal Aspects of University Admissions. *Legal Issues in Higher Education,* 34(6). P. 112–129.

Zhao Lei,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE ROLE OF GUIDANCE AND COUNSELING SERVICE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

With the popularization of higher education and the diversification of students' demands, university guidance and consultation services play an increasingly important role in the development of students and the improvement of education quality. The purpose of this paper is to explore the function of guidance and counseling service in colleges and universities, and analyze its influence on students' personal growth, career planning, mental health and academic support in detail.

First of all, we intended to review the development of guidance and counseling services in colleges and universities, and points out the trend of its transformation from traditional academic guidance to comprehensive student development support. In this regard we outline that this change is not only reflected in the expansion of the service content, but also in the renewal of the service concept, paying more attention to the individual needs of students and comprehensive development.

Secondly, through literature review and case analysis, we made an attempt elaborates the role of college guidance and counseling services in promoting students' personal growth. Therefore, we believe, that personal development of students first and foremost including self-cognition, emotional management, and the improvement of interpersonal skills. The improvement of these abilities will help students better adapt to college life, enhance their self-confidence, and lay a solid foundation for their future career [7, 340].

Third, this study explores how career planning services can help students clarify their career goals, provide career guidance, and enhance students' competitiveness through internships and career experiences. Career planning services not only provide students with a direction for career development, but also provide them with hands-on experience that gives them an edge in the job search process.

In addition, we were trying to analyze the importance of mental health services in relieving students' psychological stress and preventing psychological problems, and how academic support services can help students overcome learning disabilities and improve academic performance. Mental health services provide students with a platform to talk and solve problems, which helps them better cope with stress in study and life. Academic support services provide personalized tutoring and learning resources to help students solve learning difficulties and improve learning efficiency.

Finally, this research puts forward the challenges and future trends of guidance and consulting service in higher educational institutions, including the innovation of service model, the training of professionals and the application of science and technology in service. The innovation of service model can better meet the diverse

needs of students, the training of professionals can improve the quality of service, and the application of science and technology can improve the efficiency and coverage of service.

We strongly believe, that our study will help to provide theoretical basis and practical guidance for the improvement and development of guidance and consultation services in colleges and universities, and help colleges and universities better serve the all-round development of students and improve the quality of education.

References

1. Astin, A. W. (1993). What Matters in College? Four Critical Years Revisited. San Francisco: Jossey-Bass. 245 p.
2. Chickering, A. W., & Reisser, L. (1993). Education and Identity. San Francisco: Jossey-Bass. 291 p.
3. Crethar, H. C., & Roehlkepartain, E. C. (2009). Promoting resilience in youth: Preventing and addressing challenging behaviors. In S. E. Carless & N. M. Dollarhide (Eds.), Handbook of Student Affairs Administration (3rd ed.), San Francisco: Jossey-Bass. P. 267–280.
4. Gysbers, N. C., & Henderson, P. (2006). Developing and Managing Your School Guidance and Counseling Program (4th ed.). Alexandria, VA: American Counseling Association.
5. Patton, L. D., & McEwen, M. K. (2017). Enhancing student learning and development: A handbook for student affairs professionals in higher education (6th ed.), San Francisco: Jossey-Bass. 870 p.
6. Schreiner, L. A. (2007). The role of student affairs in promoting student success. *About Campus,* 12(3). P. 12–18.
7. Whiston, S. C., & Keller, L. R. (2004). Career and vocational counseling. In J. C. Hansen (Ed.), The handbook of counseling. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. P. 337–368.

Zhao Qian,
2nd year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of Innovation process in Educational Institutions»
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

CAUSES AND PRECONDITIONS OF CONFLICTS IN PEDAGOGICAL TEAMS

Teaching teams, composed of educators with diverse backgrounds, experiences, and pedagogical approaches, are pivotal in shaping educational environments conducive to student learning. However, like any collaborative entity, these teams are susceptible to conflicts that can undermine their effectiveness. This research delves into the causes and preconditions of conflicts within teaching teams,

aiming to provide insights into their nature and origins.

One fundamental cause of conflicts in teaching teams is the diversity in pedagogical beliefs and practices. Educators often have differing opinions on the best methods to engage students, assess their progress, and design curricula. This diversity can lead to disagreements, especially when team members feel strongly about their preferred approaches. The lack of a common pedagogical framework or shared understanding exacerbates such conflicts.

Therefore, in terms of pedagogical conflicts, effective communication is crucial for any team's success, yet it often poses a challenge in teaching teams. Misunderstandings, misinterpretations, and inadequate information sharing can lead to conflicts. For instance, when team members do not clearly articulate their expectations or concerns, misunderstandings can arise, fostering an environment ripe for conflict. Additionally, cultural and language differences among team members can further complicate communication [1, p. 46].

Teaching teams often grapple with limited resources, including time, funding, and materials. When resources are scarce, team members may have differing opinions on how they should be allocated. Competing priorities, such as preparing for upcoming assessments, engaging in professional development, or attending to administrative tasks, can also lead to conflicts. The perception of unfair resource distribution can exacerbate tensions.

Personality clashes and interpersonal dynamics play a significant role in team conflicts. Differences in working styles, leadership preferences, and personal values can create friction. For example, some team members may prefer a collaborative and inclusive approach, while others may be more directive and authoritative. These differing styles can lead to misunderstandings and conflicts, particularly when they are not managed effectively.

The organizational culture within which teaching teams operate can also contribute to conflicts. A culture that lacks support for collaboration, innovation, and open dialogue can create an environment where conflicts are more likely to occur. When team members do not feel valued or supported by the organization, they may become more defensive and resistant to change, increasing the potential for conflict.

Therefore, understanding the preconditions for conflicts is essential for preventing them. These preconditions include a lack of clear communication channels, insufficient training in conflict resolution, and an absence of a shared vision or goals among team members. Addressing these preconditions through proactive measures, such as establishing clear communication protocols, providing conflict resolution training, and fostering a culture of collaboration, can help mitigate conflicts before they escalate.

In conclusion, the occurrence of conflicts within teaching teams can be attributed to a number of factors, including the existence of disparate pedagogical beliefs, communication difficulties, discrepancies in the allocation of resources, interpersonal disagreements, and the influence of organizational culture. It is of the utmost importance to recognize the underlying causes and preconditions of conflicts in order to develop effective strategies for their management and resolution. By addressing these underlying factors, teaching teams can establish a more harmonious

and productive work environment, which will ultimately benefit both educators and students.

References

1. Johnson, A.M., Smith, B.L., (2024). Strategies for Managing Educational Conflicts in Diverse Learning Environments. *Harvard Education Press*, 2024. P. 45–52.

2. Wang, P., Chen, J., (2023). Exploring the Role of Conflict Resolution in Creating a Positive School Climate. *Journal of Educational Administration and Policy,* 2023, Vol. 35, No. 2. P. 78–90.

Zhao Qian,
2nd year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program
«Management of Innovation process in Educational Institutions»
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

THE KEY TO CONFLICT RESOLUTION: CONFLICT MANAGEMENT

Conflict management is a critical skill for any teaching team, as it enables members to navigate disagreements and maintain a functional and cohesive working relationship. Our study explores the principles and practices of conflict management, highlighting its importance in resolving conflicts within teaching teams.

Conflict resolution models provide frameworks for addressing conflicts effectively. Models such as the Competitive, Collaborative, Accommodating, Avoiding, and Compromising approaches (Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument) offer different strategies for managing conflicts. Understanding these models allows team members to choose the most appropriate response based on the nature and severity of the conflict. For instance, in a teaching team, a collaborative approach may be most effective in resolving disagreements about curriculum design, as it encourages open dialogue and a shared commitment to finding solutions.

Effective communication is the keystone of conflict resolution. Teaching team members must develop skills such as active listening, empathy, and clear articulation of their positions and concerns. Active listening involves fully engaging with the speaker, understanding their perspective, and acknowledging their feelings. Empathy allows team members to see the conflict from the other's perspective, fostering mutual understanding and respect. Clear articulation ensures that all parties understand the nature of the conflict and the potential solutions being discussed.

Mediation and negotiation are essential tools in conflict management. A mediator, who can be a neutral third party or a team member with strong conflict resolution skills, can facilitate dialogue between conflicting parties. The mediator's role is to ensure that all parties have an opportunity to express their views, guide the conversation towards finding solutions, and help the team reach a mutually acceptable agreement. Negotiation skills, such as identifying common ground,

brainstorming solutions, and compromising, are crucial for resolving conflicts amicably [2, 39].

To prevent conflicts from escalating, teaching teams should establish clear boundaries and protocols for addressing disagreements. This includes setting ground rules for team meetings, defining roles and responsibilities, and establishing clear channels for communication. By doing so, team members are more likely to adhere to these guidelines, reducing the potential for misunderstandings and conflicts.

Finally, fostering a culture of collaboration and openness within the teaching team is essential for conflict management. This involves creating an environment where team members feel valued, respected, and encouraged to share their ideas and concerns. Regular team-building activities, professional development opportunities, and recognition for contributions can help cultivate such a culture. When team members trust and respect each other, they are more likely to engage in constructive dialogue and work together to resolve conflicts.

In conclusion, conflict management is a vital skill for teaching teams, as it enables them to navigate disagreements and maintain a functional working relationship. By understanding conflict resolution models, developing effective communication skills, utilizing mediation and negotiation, establishing clear boundaries, and fostering a culture of collaboration and openness, teaching teams can resolve conflicts amicably and create a more harmonious and productive work environment. By prioritizing conflict management, teaching teams can enhance their effectiveness and contribute to the overall success of the educational institution.

References

1. Kenneth W. Thomas & Ralph H. Kilmann (1974). Conflict Mode Instrument, XICOM Incorporated, 33rd Printing 1991. 248 p.

2. Lewis, D. M., Collins, A. E., (2021). Understanding and Managing Conflict in Educational Settings. *Oxford University Press*, 2021, p. 34–41.

3. Taylor, C. R., (2022). Cultivating a Culture of Peace: Conflict Management Techniques for Educators. *Routledge*, 2022, p. 113–126.

Zheng Xiaolang,
Master Student,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

FORMATION OF THE CREATIVE PERSONALITY OF STUDENTS BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE MODERN HIGHER EDUCATION SYSTEM

In an era marked by rapid technological advancements and a growing emphasis on innovation, understanding how ICT can facilitate the development of creativity is paramount for educators and policymakers alike. This exploration delves into the

intricate dynamics of cultivating creative personalities among students through the strategic integration of Information and Communication Technologies (ICT) within the contemporary landscape of higher education.

The paper begins by establishing a theoretical framework that underscores the significance of creativity in the 21st century, highlighting its role as a critical competency for success in both academic and professional realms. It then proceeds to examine five pivotal studies that collectively illuminate the multifaceted ways in which ICT tools and environments contribute to the nurturing of creative traits among students.

Firstly, Jonassen's work emphasizes the transformative potential of computers as cognitive tools, or «mindtools,» in educational settings. These digital resources are not merely vehicles for information delivery but active facilitators of deep learning processes, encouraging students to engage with content in novel ways, thereby stimulating creative thinking and problem-solving abilities [1].

Secondly, Honey and Kanter's research underscores the importance of a learner-centered approach to technology integration, where ICT becomes a catalyst for personalized learning experiences. By tailoring instruction to individual needs and preferences, technology can empower students to explore their unique creative talents and interests, fostering a sense of ownership and motivation that is crucial for creative development [2].

Luckin et al.'s extensive literature review further broadens our understanding by identifying key themes and debates surrounding the intersection of creativity and digital technologies. They highlight the dual nature of technology as both an enabler and a potential inhibitor of creativity, emphasizing the need for thoughtful implementation strategies that maximize its benefits while mitigating potential drawbacks [3].

Selwyn's examination of education and technology provides a critical perspective, discussing how the digital divide and issues of access and equity must be addressed to ensure that all students have equal opportunities to harness the creative potential of ICT. Furthermore, he explores how different pedagogical approaches can leverage technology to enhance collaborative learning, a cornerstone of creative personality formation [4].

Lastly, Zheng and Warschauer's study introduces the concepts of «digital natives» and «digital immigrants,» illustrating how generational differences in technology use impact students' engagement with and adaptation to digital learning environments. Their findings suggest that understanding these distinctions is vital for designing inclusive educational practices that effectively tap into the innate creativity of diverse student populations [5].

In conclusion, this synthesis of research underscores the profound impact of ICT on the formation of creative personalities in higher education. It advocates for a holistic approach to technology integration that prioritizes active learning, personalization, collaboration, and equity. By doing so, modern higher education systems can better prepare students to thrive in an increasingly complex and innovative world, equipped with the creative skills necessary to drive future advancements across all sectors.

References

1. Jonassen, H. C. (1996). Computers as Mindtools for Schools: Engaging the World, Engaging the Mind. *Educational Technology Research and Development,* 44(3), 5–14.

2. Honey, P., & Kanter, A. (2013). Unlocking the Creative Potential of Students through Technology Integration. International *Journal of Technology in Education and Learning,* 1(2), 87–97.

3. Luckin, R., Ort, J., Best, A. C., Mannay, D., & Rees, G. (2016). Creativity and digital technologies: A review of the literature with implications for policy and practice. *Review of Educational Research,* 86(4), 654–693.

4. Selwyn, N. (2017). Education and Technology: Key Themes and Debates. Bloomsbury Publishing.

5. Zheng, Y., & Warschauer, M. (2018). Digital Natives, Digital Immigrants, and the Role of Technology in Shaping the Creative Personality of Students. *Computers & Education,* 126, 142–154.

Zhong Wenyi,
2nd year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program «Management of educational institution»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

MODERN LEARNING MANAGEMENT SYSTEM: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

In the contemporary educational landscape, the adoption of Learning Management Systems (LMS) has become increasingly prevalent, driven by the need to enhance the quality and accessibility of educational content. Modern LMS platforms, such as Blackboard, Canvas, and Moodle, offer a range of features that centralize and streamline the management of educational resources, facilitate interactive learning, and enable comprehensive performance tracking. This paper explores the advantages and disadvantages of modern LMS, drawing on recent research and practical experiences over the past decade.

One of the primary advantages of modern LMS is the centralization and organization of educational content. Instructors can easily upload and manage course materials, assignments, and assessments, making them readily accessible to students. This centralization not only simplifies content management but also ensures consistency and standardization across different courses and programs. Advanced features such as multimedia integration, interactive quizzes, and discussion forums enhance the engagement and interactivity of the learning experience. For instance, a study found that the use of multimedia and interactive elements in LMS platforms significantly improved student motivation and participation.

Another significant advantage is the ability to track and analyze learner

performance. Modern LMS platforms include sophisticated analytics and reporting tools that allow educators to monitor student progress, identify areas where learners may be struggling, and intervene with targeted support. This data-driven approach enables personalized learning, where instructors can tailor their teaching methods to meet the individual needs of students. Furthermore, LMS platforms can automate administrative tasks such as grading and attendance tracking, freeing up instructors' time to focus on more value-added activities. This efficiency not only enhances the educational experience but also improves the overall operational effectiveness of educational institutions.

Despite these advantages, modern LMS also have several disadvantages that must be carefully considered. One major challenge is the initial setup and ongoing maintenance costs. Implementing an LMS requires significant financial investment, including software licensing fees, server infrastructure, and IT support. For smaller institutions or organizations with limited budgets, these costs can be prohibitive. Additionally, the complexity of setting up and configuring an LMS can be daunting, especially for those without extensive technical expertise. Training and support for both instructors and students are essential to ensure smooth adoption and effective use of the system.

Another disadvantage is the potential for technical issues and system downtime. Reliability is crucial in an educational setting, and any disruptions in the LMS can have a significant impact on the learning process. Technical problems can lead to delays in accessing course materials, submitting assignments, and receiving feedback, which can frustrate both students and instructors. Moreover, the reliance on technology can exacerbate the digital divide, as not all students may have equal access to the necessary devices and internet connectivity. This can create inequities in the learning experience, particularly for students from disadvantaged backgrounds.

Privacy and security concerns are also significant drawbacks of modern LMS. Educational institutions must handle sensitive student data, including personal information and academic records. Ensuring compliance with data protection regulations such as the General Data Protection Regulation (GDPR) and the Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA) is essential to protect student privacy. Any breaches or mishandling of data can have serious legal and reputational consequences for the institution.

In conclusion, modern Learning Management Systems offer a range of advantages, including centralized content management, enhanced engagement, and data-driven personalized learning. However, they also come with challenges such as high costs, technical complexities, potential reliability issues, and privacy concerns. Educational institutions and organizations must carefully weigh these advantages and disadvantages when considering the implementation of an LMS to ensure that it aligns with their specific needs and resources. By addressing these challenges proactively, institutions can maximize the benefits of modern LMS and provide a high-quality, engaging, and equitable learning experience for all students.

References

1. Allen I. E, Seaman J. (2017). Digital Compass Learning: Distance Education Enrollment Report. *Babson Survey Research Group*, 2017. P. 54–61.

2. Ally M. (2024). Foundations of educational theory for online learning. *Theory & Practice of online learning* [2024-12-01]. DOI:10.1080/00131726509339443.

3. Dabbagh N, Bannanritland B. Online Learning: Concepts, Strategies, and Application. Pearson/Merrill/Prentice Hall, 2004. P. 46–65.

4. Hew K F, Brush T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research & Development,* 2007, 55(3). P. 223–252. DOI:10.1007/s11423-006-9022-5.

5. Selwyn N. (2011). Education & Technology. Key Issues & Debates, Bloomsbury USA Academic 2011. 197 p.

Zhong Wenyi,
2nd year of master's degree student in 011 Educational, pedagogical sciences,
educational-professional program «Management of educational institution»,
West Ukrainian National University
Scientific adviser – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

REVOLUTIONIZING EDUCATION DEVELOPMENT MANAGEMENT: USING THE POWER OF TECHNOLOGY TO IMPROVE QUALITY

In the rapidly evolving landscape of education, the integration of technology has become a cornerstone for enhancing the quality of teaching, learning, and administrative processes. Strategic planning is the foundation of any successful digital transformation in education, requiring institutions to establish a clear vision and set specific goals to define the purpose and expected outcomes of their digital initiatives. Engaging all stakeholders, including students, faculty, and administrators, ensures that diverse perspectives are considered, fostering consensus and support. A thorough assessment of existing IT systems and identification of technological gaps is essential to guide the implementation of new solutions. Robust infrastructure development is crucial, involving advanced learning management systems (LMS) and cloud computing platforms that facilitate the management and delivery of course content, assignments, and assessments, while supporting real-time communication and collaboration. Continuous professional development is essential for educators to effectively integrate technology into their teaching practices, with ongoing training and technical support helping teachers and staff master new tools and applications. Encouraging a culture of innovation and experimentation can motivate teachers to explore and adopt new technologies, thereby improving their teaching methods. Data management and privacy protection are critical components of digital transformation. Institutions must comply with data protection regulations such as the General Data Protection Regulation (GDPR) and the Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA) to safeguard student and staff data. Utilizing data analytics can provide valuable insights for decision-making, enabling institutions to identify at-risk

students, track academic progress, and tailor interventions to improve educational outcomes.

A student-centered approach is fundamental to enhancing the learning experience, with digital resources and platforms designed to be accessible and inclusive, catering to the diverse needs of all students. Technologies such as virtual and augmented reality (VR/AR) can create immersive and interactive learning environments, making education more engaging and effective. Personalized learning through adaptive technologies ensures that each student receives tailored support and challenges, optimizing their learning journey. Ensuring financial sustainability is crucial for the long-term success of digital transformation initiatives. Conducting a cost-benefit analysis helps institutions make informed decisions about technology investments. Exploring diverse funding sources, such as government grants, corporate partnerships, and private investments, can provide the necessary resources to implement and maintain digital infrastructure. Continuous evaluation and adaptation are essential for ongoing improvement, with effective feedback mechanisms allowing institutions to gather and analyze input from all stakeholders, facilitating timely adjustments and enhancements. By focusing on strategic planning, infrastructure development, professional development, data management, student-centered approaches, financial sustainability, and continuous evaluation, institutions can effectively leverage technology to improve educational quality and meet the evolving needs of students and society.

The integration of technology in education development management has the potential to revolutionize the way we teach, learn, and administer educational institutions. By focusing on strategic planning, infrastructure development, professional development, data management, student-centered approaches, financial sustainability, and continuous evaluation, institutions can effectively leverage technology to improve educational quality and meet the evolving needs of students and society.

References

1. Ally M. (2024). Foundations of educational theory for online learning. *Theory and practice of online learning* [2024-12-01]. DOI: 10.1080/00131726509339443.

2. Boduroğlu, Ş. (2014). Universal Design of Instruction: Definition, Principles, and Examples. *Iconarp International Journal of Architecture and Planning,* 2(1), 37–53.

3. Dabbagh N, Bannanritland B. (2004). Online Learning: Concepts, Strategies, and Application. *Pearson/Merrill/Prentice Hall,* 2004. P. 46–65.

4. Hew K F, Brush T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research & Development,* 2007, 55(3). P. 223–252. DOI:10.1007/s11423-006-9022-5.

5. Means B, Bakia M, Murphy R. (2014). Learning Online: What Research Tells Us About Whether, When and How. 2014. P. 25–68.

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 2. СТРАТЕГІЇ І ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

SECTION ON THEMATIC AREA 2. STRATEGIES AND TECHNOLOGIES FOR PRESCHOOL'S AND PRIMARY'S EDUCATION DEVELOPMENT

Катерина Буряк,
здобувач третього рівня вищої освіти (PhD)
кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наукові керівники:
Володимир Чайка,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Наталія Лупак,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ САМООЦІНЮВАННЯ ТА ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ОЦІНЮВАННЯМ ВЧИТЕЛЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Самооцінювання та оцінювання процесу і результату навчальної діяльності учнів вчителем є важливими аспектами навчання.

Мета цієї роботи – визначити переваги і слабкі сторони самооцінювання та його взаємозв'язок з оцінювання вчителем у початковій школі.

Перелік переваг та недоліків, зазначений нижче, сформований на основі результатів експериментальних досліджень європейських вчених A. Anastasiadou, E. Chalkia, M. Darra, R. A. Gago, M. Kankaanranta, J. B. Martin, M. G. Pascual, V. M. L. Pastor, A. V. Peris, B. Zafiropoulou та ін.

Перевагами самооцінювання є:

– розвиток рефлексивних навичок;

– підвищення мотивації та відповідальності учнів;

– розуміння учнями критеріїв успіху;

– підвищення навчальних результатів;

– зниження рівня тривожності щодо оцінювання [2].

Слабкими сторонами самооцінювання можна вважати:

– суб'єктивність самооцінювання;

– психологічні бар'єри учнів (наприклад, небажання учнів демонструвати свої негативні самооцінки перед однокласниками) [6, с. 26];

– необхідність додаткових затрат часу та зусиль вчителя, довготривалий процес навчання самооцінюванню;

– слабкий зв'язок із традиційними методами оцінювання [2].

Справедливо буде зазначити, що інші види оцінювання також мають як позитивні, так і негативні сторони. Наприклад, сучасне формувальне оцінювання, здійснюване вчителем, хоч і забезпечує вчасне виявлення проблем, підвищує мотивацію і формує впевненість учнів у собі, проте, як і самооцінювання, потребує значних ресурсів для впровадження та може бути пов'язане із ризиком перевантаження, нерозумінням з боку батьків, суб'єктивністю і труднощами під час застосування його для оцінювання творчих завдань [4, с. 222].

У навчальному процесі самооцінювання та оцінювання вчителем не можуть існувати ізольовано одне від іншого. Самооцінювання здійснюється за взірцем оцінювання ззовні. І педагогічна оцінка для молодших школярів є першою серед зразків для самооцінювання. Не менш важливу роль орієнтира відіграють й оцінювальні судження інших важливих для учня людей [3, с. 55–56]. Саме тому важливо, щоб учительська оцінка була об'єктивною та адекватною.

Водночас, важливо не допустити, щоб самооцінювання перетворилося на копіювання і повторення оцінювальних суджень вчителя. Саме тому одним із принципів самооцінювання, вказаних вітчизняними вченими Н. Богданець-Білоскаленко та О. Фідкевич, є його передування вчительському оцінюванню.

Інші принципи самооцінювання наголошують на співпраці вчителя та учнів. Критерії для здійснення самооцінювання та оцінювання вчителем мають бути однаковими. Учні повинні бути з ними чітко ознайомлені (усно, формі листа самооцінювання тощо) та розуміти сутність кожного критерію. Окрім цього, учні, після того, як вони навчаться оцінювати свою роботу за готовими критеріями, мають залучатися до спільного із вчителем розроблення листів самооцінювання.

Також вчитель контролює форми оцінювання та самооцінювання. Тут важливим принципом є різноманіття: використання карток, листів самооцінювання, щоденників досягнень, портфоліо тощо [1, с. 69].

На цьому ж наголошують зарубіжні дослідники самооцінювання. Наприклад, H. Goodrich виокремлює такі умови ефективного самооцінювання навчальної діяльності:

– усвідомлення цінності самооцінювання;

– доступ до чітких критеріїв, на яких базується самооцінювання;

– вказівка на конкретне завдання або дію, яку потрібно оцінити;

– наявність моделей самооцінки;

– прямі інструкції та допомога в самооцінюванні;

– постійні вправляння у самооцінюванні;

– підказки щодо того, коли доречно формулювати самооцінку;

– підказки щодо можливості для перегляду та покращення виконання завдання або дії [5, с. 13].

Таким чином, самооцінювання, як і будь-який інший процес, має свої сильні та слабкі сторони. Знання їх допоможе ефективно впроваджувати цей вид оцінювання та мінімізувати можливі проблеми.

Зв'язок між оцінюванням вчителем і самооцінюванням полягає у навчанні

та коригуванні процесу самооцінювання вчителем, залежності самооцінювання від дібраних вчителем (або спільно із вчителем) критеріїв оцінювання та сумісності учнівських та вчительських оцінок.

Список використаних джерел

1. Богданець-Білоскаленко Н., Фідкевич О. Розвиток навичок самооцінювання в учнів початкової школи. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи в контексті євроінтеграції:* збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Івано-Франківськ, 19-20 травня 2022). Івано-Франківськ: Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, 2022. С. 68–71.

2. Буряк К. В. Інноваційні методики самооцінювання навчальної діяльності учнів початкової школи у країнах Європи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 9. URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.13729908 (дата звернення: 30.11.2024).

3. Дячук П. В. Формування самооцінки молодших школярів у навчальній діяльності : монографія / рец. О. А. Біда, Г. О. Васьківська, І. І. Доброскок, О. М. Коберник. Умань: Жовтий О.О., 2016. 210 с.

4. Стець К. А. Переваги та недоліки формувального оцінювання. 2024. С. 222–225. URL: http://eprints.zu.edu.ua/41847/1/zzz.pdf (дата звернення: 30.11.2024).

5. Andrade H., Valtcheva A. Promoting Learning and Achievement Through Self-Assessment. *Theory Into Practice*. 2009. № 48:1. Pp. 12–19.

6. Brown G. T., Harris L. R. The future of self-assessment in classroom practice: Reframing self-assessment as a core competency. *Frontline Learning Research*. 2014. № 2(1). Pp. 22–30.

Єгор Бубирьов,
аспірант 1-го року навчання,
спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний освітній процес перебуває у стані постійного розвитку, де технології відіграють ключову роль. Інтеграція сучасних технологій стала невід'ємною частиною освіти, особливо в початкових класах, де формуються базові знання та навички. Використання інноваційних засобів навчання сприяє підвищенню якості освіти, роблячи її більш ефективною та результативною. Технології дозволяють створювати інтерактивні освітні середовища, які стимулюють учнів до активної участі в навчальному процесі, розвивають їхню творчість та критичне мислення. Крім того, вони допомагають адаптувати навчання до індивідуальних потреб кожної дитини, враховуючи її особливості та здібності. Тож на допомогу приходить віртуальна реальність, яка відкриває нові можливості для навчання.

Науковці формулюють поняття віртуальної реальності як різновид реальності, який представляє собою тотожність матеріального й ідеального, що

створюється та існує завдяки іншій реальності. У вужчому розумінні, віртуальна реальність визначається як ілюзія дійсності, створювана за допомогою комп'ютерних систем, які забезпечують зорові, звукові та інші відчуття. Це технологія, що дозволяє користувачам занурюватися у штучно створене середовище, взаємодіяти з ним та відчувати присутність у ньому.

Віртуальна реальність (ВР) виступає як інноваційний інструмент, що відкриває нові горизонти для візуалізації навчального матеріалу та створення інтерактивного середовища. За допомогою ВР учні можуть зануритися в тривимірні простори, відвідувати історичні події, досліджувати природні явища або навіть подорожувати всередині людського організму. Такий підхід не лише підвищує інтерес до навчання, але й сприяє глибшому розумінню складних концепцій через практичний досвід та взаємодію. Наприклад, вивчення космосу стає більш захоплюючим, коли учень може віртуально побувати на планетах Сонячної системи.

Потреба у підготовці майбутніх учителів, здатних ефективно використовувати технології ВР у своїй професійній діяльності, є надзвичайно актуальною. Сучасний педагог повинен бути не лише носієм знань, але й фасилітатором, який спрямовує навчальний процес та використовує найсучасніші методи і технології. Володіння технологіями ВР вимагає специфічних компетенцій: від розуміння технічних аспектів до вміння інтегрувати їх у навчальні програми. Без належної підготовки вчителів впровадження ВР може бути неефективним або навіть шкідливим для навчального процесу.

Значущість формування готовності до використання ВР як важливого аспекту професійної компетентності сучасного вчителя початкових класів важко переоцінити. Це не лише знання про технологію, але й розуміння її педагогічного потенціалу, вміння розробляти та адаптувати навчальні матеріали, оцінювати ефективність її застосування. Вчитель повинен бути готовим до постійного навчання, оскільки технології швидко розвиваються, і методики їх використання в освіті постійно вдосконалюються. Це вимагає від педагога гнучкості, відкритості до нового та бажання впроваджувати інновації.

Вплив технологій ВР на мотивацію та інтерес учнів до навчання є значним і багатоаспектним. Інтерактивні середовища, які створюються за допомогою ВР, роблять навчання більш захоплюючим та емоційно насиченим. Учні отримують можливість взаємодіяти з навчальним матеріалом у новий спосіб, що стимулює їхню пізнавальну активність. Розвиток пізнавальних навичок, таких як увага, пам'ять, логічне мислення, відбувається більш інтенсивно. Критичне мислення також розвивається через аналіз та вирішення проблемних ситуацій у віртуальному середовищі, де учні можуть експериментувати без страху помилитися.

Для використання віртуальної реальності у навчальному процесі початкової школи треба враховувати такі ключові моменти, як матеріально-технічне забезпечення, розробка відповідних методик, підготовку педагогічних кадрів, створення сприятливого психологічного клімату. Також важливо враховувати вікові особливості учнів, їхні можливості та потреби. Наприклад,

надмірне використання ВР може призвести до перевантаження або втрати інтересу, тому педагог повинен вміло дозувати та планувати заняття з її використанням.

Потенціал технологій ВР у створенні інклюзивного та різнорівневого навчального середовища для учнів є величезним. ВР дозволяє адаптувати навчальний контент до індивідуальних потреб учнів, надаючи можливість кожному рухатися у своєму темпі, повертатися до складних питань, отримувати додаткові пояснення. Для учнів з особливими освітніми потребами ВР може стати інструментом, який допоможе подолати бар'єри у навчанні. Наприклад, діти з порушеннями зору можуть користуватися аудіо-супроводом та тактильними елементами, а учні з труднощами в навчанні – отримувати візуальні підказки та повторювати матеріал стільки разів, скільки потрібно.

Таким чином, дослідження педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів початкових класів до використання технологій віртуальної реальності є не лише актуальним, але й необхідним. Це сприятиме підвищенню якості освіти, розвитку інноваційних методів навчання та підготовці компетентних педагогів, здатних ефективно використовувати сучасні технології у своїй професійній діяльності. Урахування всіх аспектів, від технічних до педагогічних, забезпечить успішне впровадження ВР в освітній процес та сприятиме формуванню покоління учнів, готових до викликів сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Віртуальна реальність. URL: https://www.wikiwand.com/uk/articles/Віртуальна_реальність

2. Деркач Т. М., Батраченко А. Віртуальна реальність: характеристика, технології створення та сфери використання. *Тези 73-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*. Полтава: Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2021. Т. 1. С. 475–477.

3. Що таке VR? Поняття віртуальної реальності. URL: Що таке віртуальна реальність (VR)? | Adobe Substance 3D

Ірина Білоус,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: НОРМАТИВНІ ВИМОГИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Безпечне освітнє середовище є важливою умовою для якісної освіти, особливо у складних умовах війни, коли освітні заклади стають об'єктами обстрілів і руйнувань. Україна сьогодні стикається з численними викликами, що вимагають адаптації до нових реалій та запровадження чітких механізмів для забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. Зокрема, це стосується фізичної, психологічної та інформаційної безпеки у закладах освіти, що потребує відповідних нормативних регламентів та впровадження практичних заходів.

Вітчизняні та закордонні науковці й практики визначають освітнє середовище як багатокомпонентну систему, яка забезпечує не лише процес навчання, але й всебічний розвиток особистості. Серед численних трактувань можна виділити такі основні аспекти:

1. Освітнє середовище як соціальне та психологічне середовище: Воно є простором, у якому учасники освітнього процесу взаємодіють, спілкуються та налагоджують соціальні зв'язки. Зокрема, українські науковці вважають, що ефективне освітнє середовище має сприяти побудові здорових міжособистісних стосунків між учнями, педагогами та батьками [1].

2. Освітнє середовище як фізичний простір: Багато дослідників наголошують на важливості організації фізичного простору освітнього закладу. Це включає планування приміщень, облаштування укриттів та безпечний доступ до освітніх матеріалів. Закордонні дослідники також підкреслюють значення адаптивності фізичного простору, який повинен відповідати потребам різних вікових груп та забезпечувати можливість швидкої евакуації [2; 3].

3. Освітнє середовище як інформаційний простір: Інформаційний компонент розглядається як сукупність доступних освітніх матеріалів, що забезпечують розвиток інформаційної грамотності та критичного мислення у дітей і підлітків. Це стає особливо важливим в умовах цифрової епохи, коли учні мають бути підготовлені до роботи з великими обсягами інформації, відокремлюючи достовірну інформацію від фейкової [1].

4. Освітнє середовище як сукупність умов для особистісного розвитку: Зарубіжні дослідники розглядають освітнє середовище як простір, що стимулює розвиток особистісних якостей, мотивацію до навчання та саморозвиток. Воно включає підтримку індивідуальних інтересів і потреб здобувачів освіти, надаючи можливості для творчого підходу до навчання та розвитку лідерських якостей.

Таким чином, освітнє середовище – це не лише місце для здобуття знань, а й комплексна система, яка забезпечує гармонійний розвиток особистості, сприяючи фізичному, соціальному, психологічному та інтелектуальному благополуччю здобувачів освіти та педагогів.

Фізична безпека є першочерговою складовою, яка забезпечує захист від фізичних загроз, особливо у закладах, розташованих у зонах бойових дій або загроз обстрілів. Нормативні вимоги передбачають облаштування у закладах освіти спеціальних укриттів, що відповідають стандартам Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Ці укриття мають бути безпечними, зручними та місткими, аби забезпечити укриття всіх учасників освітнього процесу, а також пристосованими до вікових особливостей здобувачів освіти. Наприклад, у дитячих садках важливо враховувати потреби найменших – забезпечувати належне освітлення, м'яке оздоблення та розвиваючі матеріали, що допоможуть дітям залишатися спокійними та комфортно проводити час у таких укриттях [1; 2].

Психологічна безпека є не менш важливою складовою. Війна й постійні загрози обстрілів створюють високий рівень стресу як серед дітей, так і серед педагогів. Тому підтримка психологічного благополуччя в освітніх закладах є важливою умовою для ефективного навчання. Заклади освіти запроваджують

програми психологічної підтримки, які сприяють зниженню тривожності та стресу. Важливими є психологічні тренінги та консультації для педагогів, аби вони могли надати учням необхідну допомогу. Підтримка соціальних зв'язків між дітьми, сприяння атмосфери взаємоповаги та довіри є частиною процесу створення психологічно безпечного середовища, що передбачає мінімізацію проявів булінгу, агресії та інших форм негативної поведінки [1; 3].

Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасних викликів також є надзвичайно важливим. Інформаційна безпека передбачає захист здобувачів освіти від шкідливого контенту та дезінформації. Це включає формування в учнів інформаційної грамотності, що допомагає їм орієнтуватися в інформаційному середовищі, розуміти ризики, пов'язані з інформаційною загрозою, та вживати відповідних заходів для захисту. Для дітей та підлітків важливо навчитися розпізнавати неправдиву інформацію, уникати небезпечного контенту та правильно поводитися в інтернет-середовищі. Крім того, в закладах освіти запроваджуються обмеження на доступ до небезпечних матеріалів, що сприяє створенню безпечного інформаційного простору для учнів [1; 3; 4].

Розглядаючи нормативні вимоги, варто зазначити, що в Україні були ухвалені декілька основоположних документів, які визначають механізми організації безпечного освітнього середовища. Зокрема, Концепція безпеки закладів освіти, затверджена у 2023 році, визначає ключові вимоги та рекомендації для створення умов фізичної, психологічної та інформаційної безпеки. Цей документ містить рекомендації щодо впровадження процедур поведінки під час надзвичайних ситуацій, а також заходів, що запобігають виникненню фізичних та психологічних загроз у школах і дитячих садках. Відповідно до Концепції, освітні заклади повинні розробити стратегії реагування на небезпеку, включаючи чіткі протоколи евакуації та дії під час тривоги, тренування учнів та педагогів у надзвичайних ситуаціях [2].

На практиці реалізація цих заходів включає регулярне проведення тренувань та евакуаційних вправ, які допомагають здобувачам освіти та педагогам краще орієнтуватися у випадку небезпеки. Важливою є підготовка вчителів, які мають розуміти основи поведінки під час надзвичайних ситуацій і бути готовими до надання першої допомоги. Освітні заклади зобов'язані обладнати приміщення таким чином, щоб у разі необхідності можна було швидко евакуювати всіх присутніх. Для цього коридори та виходи мають бути вільними від перешкод, а в класах слід уникати надмірного накопичення меблів та зайвих предметів, що можуть стати на заваді під час евакуації [3; 4].

Поряд із фізичними заходами важливими є також інноваційні педагогічні підходи, які дозволяють підвищити психологічний комфорт і захищеність здобувачів освіти у освітньому процесі. Зокрема, рекомендується використовувати методики, що допомагають дітям засвоювати правила безпеки через гру та творчість. Це сприяє не лише зниженню тривожності, а й більш глибокому розумінню основ поведінки в кризових ситуаціях. Для найменших дітей організовуються заняття, що допомагають їм безпечно діяти у разі тривоги або евакуації, включаючи ігри, які розвивають навички реагування на небезпеку [2; 3; 4].

Психологічна підтримка педагогів є важливим аспектом забезпечення безпеки освітнього середовища. В умовах підвищеного рівня стресу педагоги мають проходити спеціальні тренінги, що дозволяють їм краще справлятися з труднощами та надавати підтримку здобувачам освіти. Згідно з рекомендаціями, директори шкіл повинні проводити регулярні опитування щодо емоційного стану педагогів, щоб виявити найбільш вразливі групи та організувати їм додаткову допомогу. Психологічна підтримка освітян відіграє важливу роль у створенні сприятливого середовища для здобувачів освіти, особливо для внутрішньо переміщених осіб та дітей з особливими потребами [2].

Отже, організація безпечного освітнього середовища є комплексною проблемою, що вимагає цілісного підходу, об'єднання нормативних вимог і практичних заходів. Створення ефективної системи безпеки вимагає не лише облаштування укриттів, а й впровадження ефективних навчальних заходів, що допоможуть усім учасникам освітнього процесу діяти злагоджено в умовах надзвичайної ситуації. Підвищення психологічної безпеки через активну підтримку, розробку програм взаємодопомоги та посилення соціальних зв'язків серед дітей і педагогів сприяє формуванню стійкості та злагодженості. Усе це дозволяє гарантувати не лише фізичну, але й емоційну безпеку всім учасникам освітнього процесу, що є однією з найважливіших умов для ефективного навчання та розвитку в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. URL: https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnieseredovishhe-novi-vim/

2. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/8820-23 «Про організацію безпечного освітнього простору в ЗДО та обладнання укриттів» від 20 червня 2023 р. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-organizaciyu-bezpechnogo-osvitnogo-prostoru-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti-ta-obladnannya-ukrittiv.

3. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ, 2023. 111 с.

4. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020.

Олександр Ветошкін,
аспірант І року навчання
Науковий керівник – Олена Будник,
доктор педагогічних наук, професор,
кафедра початкової освіти та освітніх інновацій,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАЙБУТНЄ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ: ЧИ ПІДДАЄТЬСЯ ЗАМІНІ РОЛЬ ВИКЛАДАЧА?

Інтенсивний розвиток штучного інтелекту (ШІ) зумовлює значні зміни в різних сферах діяльності людини, включно з освітнім процесом. Завдяки досягненням у галузі машинного навчання та обробки природної мови, сучасні

алгоритми здатні аналізувати величезні масиви даних, адаптуватися до нових завдань і імітувати аспекти людської поведінки. Goldman Sachs прогнозує, що до 2030 року 300 мільйонів робочих місць можуть піддатися автоматизації, якщо генеративний ШІ зможе забезпечити свої «обіцяні» можливості. В Європі приблизно дві третини робочих місць піддаються певною мірою автоматизації [1, с. 1].

В освітньому середовищі це виявляється через упровадження систем, які можуть автоматизовувати оцінювання робіт студентів, формувати індивідуальні навчальні траєкторії та забезпечувати миттєвий зворотний зв'язок. Наприклад, платформи побудовані на основі ШІ можуть аналізувати прогрес студента у навчанні й пропонувати додаткові матеріали або завдання спрямовані на подолання прогалин у знаннях.

Швидкість і масштаби поширення ШІ стимулюють нові виклики для сфери освіти. Алгоритми здатні не лише виконувати рутинні завдання, а й генерувати навчальні матеріали, імітуючи пояснення викладача або відповіді на запитання студентів. З'являються перспективи використання віртуальних асистентів для підтримки самостійного навчання, які можуть працювати 24/7, забезпечуючи доступність знань, незалежно від місця перебування чи часу.

Водночас зростає занепокоєння щодо впливу ШІ на традиційні ролі викладачів. Чи може технологія замінити не лише передавання знань, а й «живу» емоційну взаємодію, мотивацію та підтримку? Це питання стає одним із ключових у контексті обговорення майбутнього освітнього процесу. Швидкість розвитку ШІ ставить перед освітньою спільнотою завдання: як інтегрувати технології таким чином, щоб вони доповнювали, а не «підміняли» викладачів, забезпечуючи якісне навчання.

Попри потенціал автоматизації, яку забезпечує штучний інтелект, існують значні обмеження та виклики, що впливають на ефективність його використання в освіті. Ці аспекти висвітлюють як технічні, так і соціальні межі технологій, що мають критичне значення для освітньої діяльності.

1. Відсутність емоційної взаємодії. Один із ключових викликів ШІ — нездатність забезпечити глибоку емоційну підтримку та соціальну взаємодію. Студенти часто звертаються до викладачів за мотивацією, розумінням і співчуттям, алгоритми не можуть створити атмосферу довіри та безпеки. Заняття з викладачем сприяють формуванню комунікативних навичок, командної роботи та взаєморозуміння, що виходить за межі технічних можливостей ШІ.

2. Обмеження у творчості та інтуїції. Алгоритми ШІ працюють на основі аналізу даних і шаблонів, тому вони не здатні генерувати інноваційні ідеї та інтуїтивно реагувати на відповідні запитання. Водночас процес викладання передбачає застосування нестандартних підходів до вирішення дидактичних проблем, а педагоги часто приймають рішення, спираючись на свій життєвий досвід та інтуїцію, чого машини не здатні імітувати.

3. Етичні аспекти. ШІ створює нові ризики, пов'язані з конфіденційністю та справедливістю. Використання особистих даних студентів, таких як результати навчання чи поведінкові характеристики, може порушувати їхні

права на приватність; системи ШІ можуть відтворювати та посилювати стереотипи, що виникають через упередженість у даних.

4. Ризик втрати особистої мотивації. Застосування ШІ для автоматизованого зворотного зв'язку може слугувати причиною зниження відповідальності студентів: коли оцінювання стає автоматичним, вони можуть ставитися до нього менш серйозно. Окрім того, знецінюється людський фактор: відсутність живої оцінки зі сторони викладача може призвести до «зниження» відчуття досягнення успіху.

Отож, попри стрімкий розвиток технологій, викладач залишається центральною фігурою освітнього процесу. У контексті впровадження ШІ його роль трансформується, але не втрачає своєї значущості. Технології здатні автоматизувати оцінювання, адаптивне навчання та інші аспекти, однак саме педагог як активний учасник освітнього процесу у ЗВО залишається носієм емоційної підтримки, життєвого досвіду та гуманістичного підходу. Адже викладачі забезпечують мотивацію, формують довіру та сприяють соціальному розвитку майбутніх фахівців. «Живе» спілкування, яке викликає натхнення і стимулює критичне мислення, неможливо повністю автоматизувати. Алгоритми ШІ здатні лише імітувати ці аспекти, але їм бракує глибини, яку вносить людський фактор. Крім того, викладач є наставником, який допомагає студентам не лише засвоювати знання, але й розвивати духовно-моральні цінності, навички взаємодії та здатність адаптуватися до викликів сучасного світу. У контексті ШІ роль викладача переходить від передачі знань до організації освітнього процесу, побудови довгострокових стратегій і підтримки студентів у саморозвитку.

Деякі дослідники вважають, що майбутнє - у гармонійному поєднанні штучного інтелекту і людей. Найбільший вплив технологій буде в доповненні та розширенні здібностей людини, а не в їхній заміні [2]. Гібридна модель взаємодії, що інтегрує можливості ШІ та унікальні аспекти викладацької діяльності уможливлює забезпечення максимальної ефективності навчання [3]. ШІ стає важливим інструментом для автоматизації рутинних завдань, аналізу навчальних даних та адаптації відповідних матеріалів до індивідуальних потреб здобувачів освіти. Завдяки цьому педагоги можуть зосередитися на творчій і стратегічній складових освіти, таких як: розроблення інтерактивних методик, формування емоційного інтелекту студентів, вирішення нестандартних освітніх викликів, професійний розвиток тощо. Роль викладача у гібридній моделі є ключовою, адже він виступає посередником між технологіями та студентами, для забезпечення етичного та ефективного застосування ШІ у професійній діяльності. Науково-педагогічний працівник також стежить за тим, щоб автоматизація не створювала нерівності в доступі до знань і була спрямована на врахування індивідуальних потреб кожного студента [4].

Отже, гібридна модель підсилює освіту, поєднуючи сильні сторони ШІ з унікальними можливостями людини. Це дозволяє не лише підвищити якість навчання, але й зберегти його людяність, духовні цінності, що слугує фундаментом формування всебічно розвиненої особистості. Штучний інтелект відкриває нові горизонти для освіти, забезпечуючи доступ до інноваційних

інструментів, підвищує ефективність навчання, опанування новими компетентностями. Однак він не може замінити ключові аспекти, які забезпечує викладач: емоційну взаємодію, формування цінностей і розвиток критичного мислення. Майбутнє освіти полягає у взаємодії технологій і людей, де ШІ стає помічником, а викладач – незамінним наставником і джерелом людяності, необхідної для формування гармонійного суспільства.

Список використаних джерел

1. Hatzius, J. (2023). The Potentially Large Effects of Artificial Intelligence on Economic Growth (Briggs/Kodnani). Goldman Sachs, 1.
2. Wilson, H. J., Daugherty, P. R. (2018). Collaborative intelligence: Humans and AI are joining forces. Harvard Business Review, 96 (4), 114–123.
3. Chan, C. K. Y., Tsi, L. H. (2023). The AI revolution in education: Will AI replace or assist teachers in higher education? arXiv preprint arXiv:2305.01185.
4. Guanzon, R., Kilag, O. K. ., Longa, G., Fuentebella, J. ., Gallardo, P. M., & delos Santos-Jones, A. C. (2024). The Impact of Artificial Intelligence Integration in Education: A Systematic Review. International Multidisciplinary Journal of Research for Innovation, Sustainability, and Excellence (IMJRISE), 1(10), 291-296. https://risejournals.org/index.php/imjrise/article/view/726

Леся Гладун,
аспірантка кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – Ірина Жаркова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ПРОЄКТИ: СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ У РОБОТІ ЗІ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ

У сучасному світі, де ключовими компетентностями вважають креативність, емоційний інтелект, здатність до особистісної взаємодії, емпатію, дошкільна освіта є так званою основою для їх становлення та подальшого розвитку. Вихователь закладу дошкільної освіти тепер – не лише наставник, але і режисер дитячого потенціалу, який допомагає та супроводжує своїх вихованців у творчому самовираженні, набутті навичок гармонійної взаємодії з навколишнім середовищем. Ефективною педагогічною технологією сьогодення, яка допомагає педагогам виконувати цю роль, є театралізовані проєкти. Вони сприяють розвитку уяви, креативності, емоційного світу дітей – таким чином, вважаються інструментом професійного вдосконалення вихователів, створюючи нові можливості для їхньої педагогічної майстерності.

Беручи до уваги вищевикладене, мета статті полягає в обґрунтуванні понять «проєкт» та «театралізований проєкт», окресленні етапів та

особливостей організації театралізованих проєктів для дітей старшого дошкільного віку.

Дефініція «проєкт», за О. Карбованець, – це «поєднання теорії та практики, постановка певного розумового завдання і практичне його виконання, які спрямовані на оволодіння різними способами творчої, дослідницької діяльності, духовне та професійне становлення особистості через активні дії й створення суб'єктом власної стратегії навчання» [1, с. 80].

Театралізований проєкт − це форма організації навчального, творчого та виховного процесів, яка поєднує у собі театральні елементи та спрямована на створення унікального продукту мистецтва.

Театралізований проєкт першочергово орієнтований на формування артистичних здібностей старших дошкільників, їх самовираження, адаптацію та самореалізацію у рольових постановках, розкриття їх творчого потенціалу. Адже діти 5–6-років мають багато прихованих творчих можливостей, зокрема художніх та артистичних, які із задоволенням розкривають у собі. Завдання вихователя полягає у тому, щоб вчасно виявити та допомогти дитині втілити їх у життя. Для цього необхідно знайти індивідуальний підхід до кожного вихованця, уважно спостерігаючи за ним.

Організацію проєктної діяльності та проєктні технології у старшому дошкільному віці досліджували такі науковці, як Н. Гавриш, Г. Кравченко, Н. Токаренко, Ю. Буракова, Л. Лінник, Л. Швайка, Л. Козак та ін.

Вчені дійшли висновку, що задля успішної організації театралізованого проєкту необхідно дотримуватися певної послідовності дій, поетапності. На сьогодні виокремлюють різні класифікації етапів проєкту. До прикладу, Л. Козак визначає такі етапи роботи над проєктом: «мотиваційний, пізнавальний, дослідницький, творчий, заключний» [2, с. 100–133].

Н. Токаренко дослідила алгоритм проєктної діяльності: «постановка проблеми, обговорення проблеми, визначення завдань, робота над проєктом, презентація продукту діяльності, аналіз ходу роботи над проєктом та постановка нової проблеми» [4, с. 12].

Слід зауважити, що першочергово вихователь повинен володіти знаннями про специфіку організації театралізованих проєктів, враховувати психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку, а також індивідуальні особливості вихованців, знати можливості та інтереси кожного. Участь у підготовці театральних реквізитів та власне театралізованому дійстві повинні брати усі вихованці без винятку. Якщо ж у групі є діти, які потребують особливої уваги, то у такому випадку їх потрібно забезпечити роллю, з якою вони можуть легко справитися. Вихователь корегує сценарій театралізованої постановки під свою групу, кількість вихованців у ній, розкриваючи при цьому творчий потенціал кожного та приділяючи достатньо уваги усім учасникам проєкту. Зауважимо, що репетиції необхідно проводити у формі гри, без суворої підготовки. Так старші дошкільники набагато краще запам'ятовують слова, репліки та дії. Вихователь повинен забезпечити атмосферу радості, захоплення, викликаючи у дітей позитивні емоції для того, щоб вони були активними учасниками процесу та не втратили інтерес до театралізованого дійства. Між

дітьми не повинно бути змагань, усі вони повинні отримувати задоволення від процесу, бути впевненими у собі та вірити у власні сили.

Виокремимо підготовчий, організаційний, презентаційний та завершальний етапи театралізованого проєкту та коротко охарактеризуємо їх особливості.

На підготовчому етапі обговорюється тема, ідея, мета, жанр постановки. Потрібно надати можливість дітям обрати цікаву для них тему, звернувши увагу на її актуальність. Старші дошкільники уже можуть самостійно висловлювати свої думки щодо ідей театралізованих постановок. Вони колективно з допомогою вихователя можуть створити невеличку власну театралізовану постановку, окресливши епізодичний хід подій та визначивши жанр твору. Також сценарій повинен відповідати віковим особливостям дітей вищезгаданої вікової категорії, не містити незрозумілих слів, нецензурної лексики тощо.

Організаційний етап є найбільшим та охоплює розподіл ролей, огляд та підготовку місця проведення театралізованої постановки, виготовлення театральних реквізитів (костюмів, декорацій, предметів для створення атмосфери та ін.), проведення репетицій та сценічну роботу. Зазначимо, що у створенні театральних реквізитів дошкільники беруть активну участь, втілюючи у життя багату уяву та фантазію, яка притаманна дітям старшого дошкільного віку. Допомагати їм при цьому можуть батьки, старші брати чи сестри, друзі, яких вихователі часто залучають до театралізованих дійств. Співпраця сприяє формуванню низки соціальних навичок, покращує взаємодію між її членами, створює позитивну атмосферу та допомагає краще пізнати один одного.

Презентація театралізованої постановки складається із завершальних (генеральних) репетицій та виступу перед публікою. Старші дошкільники демонструють результат своїх старань та досягнень.

На завершальному етапі важливо усім учасникам проєкту колективно обговорити театралізовану постановку. Діти діляться враженнями та емоціями, аналізують, чи досягли вони поставлених цілей, роблять певні висновки, висловлюють побажання щодо майбутніх проєктів тощо.

Слід зазначити, що проєктна діяльність охоплює усі види дитячої активності (ігрову, художньо-творчу, рухову, мовленнєву, трудову, соціальну та ін.) та мистецтва (літературне, акторське, сценографічне, музичне, хореографічне тощо). Організація та постановка театралізованих проєктів сприяє набуттю старшими дошкільниками вагомого багажу позитивних виховних, соціальних та навчальних вмінь і навичок. Дає змогу стимулювати пізнавальну активність старших дошкільників − «вид загальної соціальної діяльнісної активності особистості дитини 6(7) року життя, яка формується у різних видах діяльності» [3, с. 220]. Це призводить до «оволодіння загальними механізмами навчальної діяльності, що от-от стане провідним типом і зумовлюватиме динамічну зміну психіки дітей на якісно вищий рівень» [3, с. 215].

Отже, у процесі підготовки та постановки театрального дійства діти набувають компетентностей, які є вкрай необхідними для становлення успішної особистості у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Карбованець О., Куруц Н., Голуб Н., Майорош А. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2008. Вип. 15. С. 80–83.

2. Козак Л. В. Проектна діяльність у закладах дошкільної освіти: навчально-методичний посібник. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2022. 176 с.

3. Руденський Р. Є. Пізнавальна активність старших дошкільників: сутність, структура, вікові особливості. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. Вип. 1 (54). С. 214–222.

3. Токаренко Н. М. Проектна діяльність з дітьми старшого дошкільного віку. *Формування життєвої компетентності у дошкільника* : навчально-методичний збірник / упорядн. Т. Л. Коршунова. Полтава: ПОІППО, 2013. С. 10–28.

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Анастасія Гурська,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет

КАЗКОТЕРАПІЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Казкотерапія – це терапія особливо захоплюючою казковою атмосферою. Без яскравих народних чи літературних казок неможливо уявити дитячого життя. Казкові проблеми та способи їх вирішення сприяють вихованню у них певних рис характеру, підготовці до сприймання навколишнього світу, розвитку їх мислення, мовлення і творчих здібностей. Зміст казок часто спонукає маленьких слухачів і читачів до активної діяльності: відтворити, намалювати, вирізати, наклеїти тощо.

Огляд наукових праць засвідчує, що казкотерапія як дієвий метод розвитку особистості дитини представлений низкою досліджень. Важливим питаннями казкотерапії займалися такі українські вчені: А. Богуш, Ю. Бойчук, О. Бурчик, М. Замелюк, О. Казачінер, Г. Локарєва, Л. Мамчур, В. Федорченко, О. Філь та ін.

Видатний український педагог В. Сухомлинський вважав, що казкою можна лікувати дітей. Відтак актуальність означеної проблеми, її значущість як інструменту роботи з дітьми, особливо в умовах війни, є незаперечною і слугує метою нашого наукового пошуку.

Українська народна самобутність має свої глибокі коріння. Терапевтичні властивості казки відомі дуже давно. Як науковий напрям казкотерапія стала останнім часом предметом наукових досліджень і зацікавленості різними вченими. Зокрема, формування казкотерапії як окремого методу є заслугою дитячого психолога та психоаналітика Б. Беттельгейма. Доріс Бретт уперше

прокоментувала і дала низку зауважень до різних оповідань. Її вважають творцем методу казкотерапії.

О. Музичук [4] і Л. Шик [6] унаочнюють казку як засіб розвитку особистісних цінностей дошкільнят і молодших школярів. О. Казачінер і Ю. Бойчук розглядають методи роботи з казкою як соціально-педагогічний засіб соціалізації та розвитку дитини [2]. К. Коломіна вивчає казкотерапію як метод зниження тривожності у дітей молодшого шкільного віку [1]. Такий інтерес науковців не є випадковим, адже казкотерапія є методом, який використовує форму казки не тільки для розвитку творчих здібностей особистості дитини, її взаємодії з навколишнім світом, але й подолання власних страхів, надмірної тривожності, виправлення певних рис характеру. Цікавим є факт, що лідером у розвитку галузі казкотерапії є Польща, оскільки видаються казки не тільки польських авторів, а й популярних іноземних.

Казкотерапія є одним із ефективних методів роботи з дітьми молодшого віку. У цій віковій категорії казки використовуються для розвитку емоційного інтелекту, формування позитивних моделей поведінки, подолання страхів і тривог. Казки для казкотерапії поділяються на кілька видів, кожен із яких має свою мету, структуру і підходи до роботи.

Варто вказати, що у роботі з дітьми молодшого віку фахівці-практики застосовують різні види казок, зокрема:

– психотерапевтичні казки розкривають глибинний сенс певних ситуацій та подій. Їх створюють спеціально з урахуванням індивідуальних особливостей дитини. Головний герой таких казок зазвичай подібний до самої дитини: стикається з подібними труднощами, долає аналогічні випробування, що допомагає дитині знайти рішення або підтримку у своїх реальних життєвих обставинах. Такі казки спрямовані на вирішення конкретних психологічних проблем, таких як тривожність, агресія або низька самооцінка. Вони створюють умови для безпечного обговорення складних тем;

– психокорекційні казки призначені для формування та корекції поведінки дітей. Такі історії створюються відповідно до вікових особливостей та специфіки проблем, які потребують вирішення. При написанні психокорекційних казок важливо враховувати причини порушень у поведінці дитини, щоб забезпечити їхню ефективність та адаптованість до індивідуальних потреб [3].

У формі дидактичних казок дітям молодшого шкільного віку пропонуються завдання, що сприяють засвоєнню навчального матеріалу, зокрема:

– медитативні казки допомагають зменшити психоемоційне напруження, стимулюють розвиток особистісного потенціалу та створюють атмосферу гармонії;

– народні й авторські казки, що вирізняються доступністю, емоційністю, насиченими образами та яскравою мовою, впливають на розвиток характеру, моральних якостей, розширюють кругозір дітей. Такі казки, які є важливим засобом навчання і виховання, активно використовуються в сім’ї, школі та бібліотеках. Вони сприяють інтелектуальному розвитку дитини, покращують її

мовленнєві та математичні навички, а також формують етичні норми поведінки. Також їх використовують для формування моральних цінностей, ознайомлення з культурною спадщиною та розвитку уяви. Їх символіка та багатозначність дозволяють глибоко впливати на емоційний світ дитини [5].

Розглянемо особливості казкотерапії з дітьми молодшого шкільного віку. Так, для індивідуальної або групової роботи може бути запропонована будь-яка казка, її необхідно прочитати вголос. Казкова ситуація, яка озвучується дитині, повинна відповідати певним вимогам:

– не повинна мати правильної готової відповіді (принцип «відвертості»);
– містити актуальну для дитини проблему, «зашифровану» в самій казці;
– запитання мають бути побудовані і сформульовані таким чином, щоб спонукати дитину самостійно аналізувати і простежувати причинно-наслідкові зв’язки (звідки це взялося, чому це відбувається, навіщо це потрібно) [2].

Слід наголосити на тому, що важливу роль відіграє голос того, хто читає чи розказує казку. Дитина на це звертає особливу увагу. Саме тому голос повинен бути упевненим, спокійним, лагідним, мелодійним. Як показує практика – це заспокоює дитину, занурює у світ казки, викликає довіру.

Цікавими є міркування німецького доктора медицини Х. Дікманна, який висвітлює низку методів роботи з казкою для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а саме:

– аналіз символів казки та обговорення їх значущості;

– інтерпретація казок та створення нових, які допоможуть моделювати стратегії подолання життєвих труднощів та усвідомити власні емоції та переживання [6].

Не можна оминути і не сказати, що у надскладний для України сьогоднішній час, час військової агресії, коли росією зруйновано звичний світоустрій українців, важливу роль у житті маленьких дітей тимчасово подолати страхи і тривоги має казкотерапія. Адже основне її правило – це дотримання законів казки: добро перемагає зло, позитивні емоції, щасливе завершення. Для травмованого війною українського дитинства казкотерапія є емоційним укриттям і захисним бар’єром психіки дитини. Висловлюючи вголос свої страхи, вона ніби відпускає їх і настає полегшення. Надзвичайно важливим при цьому є підтримка батьків та близьких людей, які вчать позитивно мислити, знаходити вихід у складних життєвих обставинах.

Таким чином, казкотерапія – це метод, який використовує казкову форму для інтеграції особистості дитини, розширення свідомості, розвитку її творчих здібностей, вдосконалення взаємодії із навколишнім світом. Найважливіше завдання педагогів полягає у тому, щоб казка стала взірцем міцних родинно-сімейних відносин, підтримки і взаємоповаги, любові до рідної землі, дружби, надії, перемоги добра і щасливого майбуття.

Список використаних джерел

1. Коломіна К. О. Казкотерапія – як метод зниження тривожності у дітей дошкільного віку. Всеосвіта. 2023. URL: https://vseosvita.ua/library/kazkoterapiia-iak-metod-znyzhennia-tryvozhnosti-u-ditei-doshkilnohoviku-566884.html

2. Казачінер О. С., Бойчук Ю. Д. Казкотерапія: поглиблений курс. Практикум для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 016 «Спеціальна освіта», для вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів початкових класів, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти. Харків, 2022. 120 с.

3. Коваленко О. Особистість починається з казки. *Освіта України*. 2011. № 73–74. С. 15.

4. Музичук О. О. Казка як засіб розвитку особистісних цінностей молодших школярів. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Вип. 17. С. 317–327.

5. Шалімова Л. Л. Казкотерапія як засіб розвитку дітей. Х. : Ранок, 2013. 162 с.

6. Шик Л. А. Казкотерапія в роботі з дошкільниками. Х.: ВГ «Основа», 2012. 240 с.

Ірина Гончарук,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – Ірина Жаркова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЗАСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Впровадження інноваційних освітніх методик у сучасній початковій школі зазнає кардинальних трансформацій, де STEM-технології виступають каталізатором змін у викладанні курсу «Я досліджую світ». Революційність цього підходу полягає у створенні унікального навчального середовища, де кожен урок перетворюється на захопливу подорож світом науки, технологій та відкриттів. Педагогічна спільнота України активно розробляє та впроваджує авторські методики інтеграції STEM-елементів у навчальний процес, що дозволяє говорити про формування національної моделі STEM-освіти, адаптованої до специфіки вітчизняної початкової школи [2].

Трансформація традиційних методів навчання під впливом STEM-технологій відкриває принципово нові горизонти для розвитку освітнього процесу. В рамках предмету «Я досліджую світ» можна виділити п’ять інноваційних напрямів впровадження STEM-технологій:

1. Природничі дослідження (спостереження за природними явищами та їх відтворення в простих експериментах, наприклад, вивчення росту рослин у різних умовах, дослідження властивостей води, спостереження за поведінкою комах);

2. Екологічне моделювання (створення мікроекосистем у класній кімнаті, моніторинг змін навколишнього середовища, розробка «зелених» технологій на зрозумілому дітям рівні);

3. Технологічні майстерні (створення простих механізмів з доступних матеріалів, наприклад, виготовлення сонячного годинника, конструювання простих вітрогенераторів) [1];

4. Соціальне проєктування з елементами технологій (розробка рішень для покращення шкільного простору, створення інтерактивних карт громади);

5. Наукові мистецькі студії (інтеграція мистецтва у STEM-проєкти, наприклад, створення музичних інструментів для вивчення звукових хвиль, малювання природними пігментами для розуміння хімічних процесів).

Практико-орієнтований підхід до реалізації STEM-технологій на уроках «Я досліджую світ» базується на принципі «від простого до складного» через систему послідовних відкриттів. Наприклад, вивчення теми «Вода» може починатися з простих спостережень за станами води, переходити до експериментів з фільтрацією та очищенням, і завершуватися створенням власної системи збору дощової води для поливу шкільного саду [5]. Кожен етап супроводжується фіксацією результатів у спеціально розроблених щоденниках спостережень, де учні не лише записують дані, але й створюють власні гіпотези, малюють схеми та роблять висновки.

Інноваційність методичного інструментарію STEM-освіти проявляється у створенні «наукових станцій» у класній кімнаті. Кожна така станція представляє собою міні-лабораторію, оснащену необхідними матеріалами та інструментами для проведення досліджень з певної теми. Наприклад, «Станція світла» містить різноманітні джерела світла, призми, дзеркала та інші оптичні прилади, що дозволяють учням експериментувати з відображенням та заломленням світла. «Станція живої природи» обладнана мікроскопами, лупами та контейнерами для вирощування рослин, де діти можуть спостерігати за ростом та розвитком живих організмів.

Цифрова складова STEM-технологій реалізується через створення учнями власних електронних портфоліо досліджень, де вони збирають фото- та відеоматеріали своїх експериментів, створюють презентації та діляться результатами з однокласниками. Важливим елементом є використання спеціально розроблених освітніх додатків, які дозволяють візуалізувати складні природні процеси та явища. Наприклад, за допомогою планшета учні можуть «зазирнути» всередину рослини та прослідкувати процес фотосинтезу, або змоделювати рух планет Сонячної системи.

Особливого значення набуває організація командної роботи через створення «наукових товариств» у класі. Кожне таке товариство отримує власну сферу відповідальності: «Екологічний патруль» відповідає за моніторинг екологічної ситуації в школі та розробку пропозицій щодо її покращення, «Технічне бюро» займається конструюванням та випробуванням різноманітних механізмів, «Дослідницька лабораторія» проводить експерименти та документує їх результати [3].

Перспективними напрямами розвитку STEM-технологій у контексті предмету «Я досліджую світ» є створення мережі шкільних STEM-центрів, де учні різних класів могли б обмінюватися досвідом та працювати над спільними проєктами. Важливим аспектом є розробка системи учнівських наукових

конференцій, де молодші школярі мають можливість презентувати результати своїх досліджень, отримувати зворотний зв'язок від експертів та надихатися ідеями однолітків. Актуальним залишається питання створення спеціальних навчально-методичних комплексів, які б включали не лише теоретичний матеріал, але й детальні інструкції щодо проведення експериментів, шаблони для документування результатів, ідеї для проєктів та рекомендації щодо їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Використання STEM-освіти на уроках з метою розвитку дослідницьких здібностей в початковій ланці. На урок : вебсайт. URL: https://naurok.com.ua/vistup-vikoristannya-stem-osviti-na-urokah-z-metoyu-rozvitku-doslidnickih-zdibnostey-v-pochatkoviy-lanci-381888.html (дата звернення: 30.11.2024).

2. Дудченко Ю. В. STEM технології в початковій школі НУШ. Всеосвіта : вебсайт. URL: https://vseosvita.ua/library/stem-tehnologii-v-pocatkovij-skoli-nus-505998.html (дата звернення: 07.03.2023).

3. Івасюк Г. І. Впровадження STEM-технологій в освітній процес закладу. Let-lyceum2 : вебсайт. URL: https://let-lyceum2.e-schools.info/pages/vprovadzhennja-stem-tehnologj-v-osvtnj-protses-zakladu (дата звернення: 07.03.2023).

4. Урок ЯДС з використанням технологій STEM освіти. На урок : вебсайт. URL: https://naurok.com.ua/urok-yads-z-vikoristannyam-tehnologiy-stem-ostviti-294515.html (дата звернення: 30.11.2024).

5. Швець О. В. Технології STEM-освіти в процесі вивчення природничої галузі в НУШ : робоча програма для студентів спеціальності 013 Початкова освіта. Кременець : КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. 21 с. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/rob_progs/PO/vyb_po/teh_STEM.pdf (дата звернення: 30.11.2024).

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ЗНАЧЕННЯ МОВЛЕННЄВО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку є одним із найважливіших завдань дошкільної лінгводидактики, концептуальні засади якої висвітлені у законах «Про освіту» [3], «Про дошкільну освіту» [2], пріоритетними напрямами яких є навчання дітей рідної мови, розвиток культури мовлення та мовленнєвого спілкування.

Особливе місце в системі засобів розвитку мовлення дошкільників належить грі. Її вплив на виховний процес дітей було розкрито в роботах П. Блонського, Л. Виготського, Я.-А. Коменського, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін. Сучасні вчені (Г. Григоренко, Р. Жуковська, В. Захарченко, Т. Маркова, О. Сорокіна, Г. Швайко, К. Щербакова та ін.) зазначають, що у процесі гри діти

мають можливість діяти, визначені дії зумовлюють їх мовленнєву активність і спрямовують розвиток гри.

Реалії сьогодення актуалізують проблему мовленнєво-ігрової діяльності у розвитку мовлення дітей дошкільного віку і спонукають до висвітлення її значення і пошуку педагогічно доцільних шляхів практичної реалізації, що є метою нашого наукового пошуку.

Мовленнєво-ігрова діяльність розглядається науковцями як двокомпонентне утворення, в основі якого лежить розвиток дитячого мовлення засобами гри. Мовленнєво-ігрова діяльність – це діяльність, що вимагає використання набутих раніше знань, мовленнєвих та ігрових умінь і навичок у нових зв'язках і обставинах. У цій діяльності діти, на основі набутих уявлень про предмети, уточнюють і поглиблюють свої знання. Основою для мовленнєво-ігрової діяльності є сформовані уявлення про побудову ігрового сюжету, різноманітні ігрові дії з предметами, засвоєні мовленнєві вміння і навички [1].

Заслуговує на увагу той факт, що мовленнєво-ігрова діяльність, як форма навчання дітей, виконує пізнавальну і розважальну функції. Вихователь одночасно виступає вчителем і учасником гри. Він учить і грає, а дитина, граючись, навчається. Як самостійний вид діяльності, мовленнєво-ігрова діяльність – це процес, що ґрунтується на інтересі дитини до гри, її правил і дій. Для забезпечення цього процесу вихователь повинен подбати про ускладнення ігор, тобто їх варіативність. Відтак, керівництво вихователемя іграми дітей носить опосередкований характер. При цьому зберігається пізнавальна функція мовленнєво-ігрової діяльності, адже у ній діти закріплюють і систематизують знання. У кінцевому результаті мовленнєво-ігрова діяльність спрямована на розвиток і вдосконалення мовлення дітей.

Варто вказати, що у сучасній науковій літературі зустрічається така класифікація дитячих ігор:

– творчі: сюжетно-рольові, режисерські, ігри на теми літературних творів, будівельно-конструкторські. Педагогічна цінність творчої гри полягає в тому, що в її процесі, окрім взаємин, обумовлених змістом, ролями, правилами між дітьми виникають реальні стосунки. Оскільки їм доводиться домовлятися про гру, розподіляти ролі, контролювати виконання правил тощо;

– за встановленими правилами: сюжетні, з предметами, рухливі, дидактичні. Будь-які ігрові дії дітей супроводжуються мовленням, яке необхідне для того, щоб організувати спільну гру, пояснити її суть, разом дібрати атрибути, розпочати й завершити її.

– народні (обрядові, забави, дидактичні, рухливі) розкривають дітям красу, образність і багатство рідної мови; сприяють формуванню виразності й зв'язності мовлення, створенню позитивного і емоційного настрою в дітей, розвитку мовленнєвої активності й образного мовлення, здатності вести діалог і добирати необхідні слова для гри [6; 7].

У мовленнєво-ігровій діяльності науковці виокремлюють такі важливі її аспекти, як: психологічний (суб'єктивне відображення фактів відповідно до ігрових завдань); лінгвістичний (лексико-семантичний, комунікативний);

естетичний (творчий процес використання мовних одиниць, що сприяє естетичному сприйняттю ігрової діяльності); лінгводидактичний (здатність дитини використовувати в ігрових ситуаціях зв'язні висловлювання) [4; 6].

Наголосимо на тому, що якісними характеристиками мовленнєво-ігрової діяльності є:

– доступність – точний відбір мовленнєвих засобів для адекватного відображення думок з урахуванням ігрових завдань. Знання предмета дає можливість «перевести» змістовий аспект у мовленнєво-ігрову діяльність;

– довільність – високий рівень мовленнєвої активності й здатності до самоорганізації, відсутність мовленнєвих штампів. Дитина з високим рівнем довільності мовленнєво-ігрової діяльності почуває себе впевнено і без попередньої підготовки може організувати ігрову ситуацію, реалізувати ігровий задум;

– варіативність – здатність реалізувати одне і те саме завдання за допомогою різноманітних ігор на основі словесного матеріалу;

– виразність – уміння викликати за допомогою мовленнєвого матеріалу у свідомості дітей наочні образи (використання метафор, порівнянь). Образна виразність, заміна узагальнених фраз на конкретні суттєво підвищує вплив мовленнєвої інформації на дитину;

– емоційність – здатність впливати на емоції і почуття учасників мовленнєво-ігрової діяльності;

– логічність – послідовність розгортання аргументації, дотримання основного завдання, мети діяльності;

– доречність – відповідність змістових і стилістичних особливостей мовленнєвого висловлювання ситуації взаємодії [5].

Як компонент мовленнєво-ігрової діяльності гра в поєднанні з навчанням і мовою є засобом всебічного розвитку дитини. У зв'язку з цим мовлення та гра виконують ряд функцій, зокрема:

– освітня – важливий процес набуття знань, який активізує розумові здібності дитини, її уяву, пам'ять, увагу; підтримує розумову активність; формує адекватне ставлення дітей до явищ суспільного життя, природи, предметів довкілля;

– виховна, полягає у формуванні моральних уявлень про бережливе ставлення до навколишнього і норми поведінки, позитивні і негативні риси особистості; сприяє формуванню моральних почуттів, благородних прагнень, навичок колективного життя, створенню між дітьми відносин, які ґрунтуються на дружбі, справедливості та відповідальності;

– естетична, реалізується шляхом використання в іграх текстів віршів, пісень, примовок, лічилок, мирилок, загадок. Діти відчувають красу, виразність і образність українського мовлення, запам'ятовують тексти ігор, що сприяє збагаченню їх мовлення;

– історична – це національний скарб, що єднає минулі покоління з сучасністю в єдине ціле;

– розважальна, реалізується у створені позитивного настрою, сприятливої атмосфери. Вона урізноманітнює конкретний вид діяльності,

зумовлює певні почуття, емоційні переживання, впливає на поведінку дітей. Гра є своєрідним «регулятором» поведінки і спонукає дітей до активної діяльності.

– експресивна – вираження у грі за допомогою мови і рухів внутрішнього світу дитини, емоційна насиченість і забарвленість мовлення індивідуально кожного гравця;

– культуроносна – розвиток культури започатковується з розвитку мовлення людини, яке реалізується в різних видах дитячих ігор;

– контактновстановлювальна – гравець готує свого співрозмовника до сприйняття інформації для подальшої гри;

– мовленнєвого спрямування. Саме в ігровій діяльності яскраво виявляється образність і виразність дитячого мовлення, в якому поєднуються мовні й немовні засоби виразності. Мовленнєво-ігрові дії виступають також засобом творчого мовленнєвого самовираження [7].

Таким чином, розвитку мовлення дошкільників сприяють такі види ігор, як: творчі, сюжетно-рольові, режисерські, театралізовані, дидактичні, сюжетні. У грі діти активізують, розвивають свої мовленнєві можливості, а завдяки різноманітним виражальним мовним засобам їхня гра стає змістовнішою, яскравішою. Якщо спочатку дошкільники послуговуються словом на позначення дій (з метою їх осмислення), то пізніше словом замінюють дію, висловлюючи свої думки і почуття. Особливо велика роль належить слову в режисерських іграх, оскільки дитина в них організовує гру як режисер, регулюючи стосунки дійових осіб. Носіями ролей у таких іграх є іграшки (ляльки, тварини), інші предмети, від імені яких дитина діє, говорить. Це вимагає від неї вміння регулювати свою поведінку, обмірковувати дії і слова, стримувати свої рухи. Мовленнєво-ігрова діяльність виконує ряд функцій, які виступають в єдності й взаємозв’язку.

Список використаних джерел

1. Гавриш Н. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*. 2021. №3. С. 3–8. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2021/05/11/Dv_2021-03-Gavrysh.pdf

2. Закон України «Про дошкільну світу». Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text

3. Закон України «Про освіту». Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 24.03.2024. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top

4. Полєвікова О.Б., Швець Т.А. Інтегровані заняття із пріоритетом мовленнєвої діяльності. Молодший дошкільний вік. ІІ півріччя. Харків : Вид. група «Основа», 2018. 127 с.

5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан. Вид.2-ге, зі зм. і доп. Тернопіль: Мандрівець, 2022. 216 с.

6. Токарєва Л. Д. Гра як засіб формування соціальної компетентності старшого дошкільника. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. 2021. № 1(43). URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737558/1/Tokarieva%20L.D.%2C.pdf

7. Трофаїла Н. Д. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності. *Актуальні питання в сучасній науці*. 2023. № 10(16). С.771–778. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/6817/6856

Антоніна Дем'янюк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Дошкільна освіта є фундаментом, на якому будується не лише навчання, а й майбутній життєвий шлях дитини. Саме в цей період формуються основи особистості, що впливають на її подальший успіх і адаптивність у суспільстві. В умовах сучасних викликів, які постають перед Україною, особливого значення набуває належна організація та управління дошкільними закладами [4]. Правові аспекти є ключовими у забезпеченні ефективності цієї сфери, вони створюють основу для функціонування дошкільних установ, визначають їхні права, обов'язки, а також механізми управління та організацію освітнього процесу. У сучасних умовах реформування освітньої системи, ефективність нормативно-правового забезпечення закладів дошкільної освіти є необхідним для адаптації до нових реалій та викликів, таких як інклюзивна освіта, зміцнення кадрового потенціалу та створення безпечного освітнього середовища для дітей. Таким чином, розгляд правових аспектів організації та управління закладами дошкільної освіти в Україні є надзвичайно актуальним в контексті забезпечення стабільності, розвитку і відповідності цієї сфери сучасним суспільним потребам та міжнародним стандартам.

Освітній процес, умови життєдіяльності дітей та професійна діяльність педагогів у закладах дошкільної освіти регламентуються низкою ключових законодавчих та нормативно-правових актів. До основних із них належать: Конституція України; Конвенція про права дитини; Закон України «Про освіту»; Закон України «Про дошкільну освіту»; Закон України «Про охорону дитинства»; Базовий компонент дошкільної освіти; Положення про заклад дошкільної освіти; Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів та ін.

Особливої уваги заслуговує новий Закон України «Про дошкільну освіту», ухвалений Верховною Радою України 6 червня 2024 року та підписаний Президентом України 5 липня 2024 року [3]. Цей нормативно-правовий документ створено з урахуванням світового досвіду та євроінтеграційних підходів. Він спрямований на покращення умов праці педагогічних працівників системи дошкільної освіти; розширення можливостей партнерства з батьками вихованців; створення сприятливих умов для розвитку якісної та доступної дошкільної освіти в Україні. Введення Закону в дію заплановано на 7 липня 2025 року. До цього часу діяльність закладів дошкільної освіти регулюватиметься чинною редакцією Закону України «Про дошкільну освіту» від 2001 року (із внесеними змінами) [2]. Прийняття нового Закону є важливим

кроком для вдосконалення дошкільної освіти, що відповідає сучасним соціальним викликам і стандартам якості дошкільної освіти.

У теперішніх умовах однією з ключових вимог до функціонування закладів дошкільної освіти в очному форматі є забезпечення безпеки дітей шляхом облаштування укриттів відповідно до норм чинного законодавства та потреб дошкільнят. Основні аспекти створення безпечного освітнього середовища у закладах дошкільної освіти викладені у листі МОН від 20 червня 2023 року №1/8820, який стосується облаштування укриттів і забезпечення безпечних умов. Також у листопаді 2023 року набув чинності порядок попередження і евакуації учасників освітнього процесу у випадку нападу або загрози нападу, затверджений наказом МВС та МОН від 18 серпня 2023 року №685/1013, який визначає механізм взаємодії поліції, ДСНС і освітніх закладів у таких ситуаціях. Для уніфікації підходів до створення безпечного освітнього простору наказом МОН від 22 травня 2023 року № 619 затверджена Типова програма підвищення кваліфікації педагогів, яка складається з трьох модулів, що охоплюють теми стосовно забезпечення умов безпеки в закладах дошкільної освіти. Таким чином, формування безпечного середовища в закладах дошкільної освіти є першочерговим завданням, спрямованим на захист життя і здоров'я дітей у сучасних умовах.

У червні 2024 року Кабінетом Міністрів України було затверджено Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, а також операційний план заходів для її реалізації у 2024–2026 роках. Стратегія передбачає впровадження моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного навчання на всіх рівнях освіти, а також забезпечення системного підходу до визначення й задоволення індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти.

Важливо зазначити, що оновлений Базовий компонент дошкільної освіти від 12 січня 2021 року є ключовим нормативним документом, що визначає стандарти якості освітнього процесу, забезпечуючи правову основу для функціонування закладів дошкільної освіти, регламентує вимоги до освітніх програм, результатів навчання та умов розвитку дітей, сприяючи забезпеченню рівного доступу до якісної освіти для всіх вихованців. Його затвердженню передували прийнятий Стандарт дошкільної освіти у 1998 році й поновлений у 2012 році. Завдяки оновленому Базовому компоненту дошкільної освіти заклади дошкільної освіти мають чітко окреслені орієнтири для реалізації педагогічної діяльності, що відповідає сучасним правовим і соціальним вимогам. Базовий компонент дошкільної освіти визначає вимоги до компетентностей та освітніх результатів дітей дошкільного віку, узгоджуючи їх із міжнародними стандартами якості. Його головна мета – забезпечення самоцінності дошкільного дитинства, визначення рівня розвитку, вихованості й освіченості дітей, а також підтримка наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. Він орієнтований на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей дошкільного віку, зокрема із особливими освітніми потребами, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також – акцентує увагу на гуманізації освітнього процесу, підтримці родин і застосуванні оптимальних

форм навчання з урахуванням індивідуальних можливостей дитини. У Стандарті інтегровано гуманістичні ідеї, принципи природовідповідності, патріотичного виховання та гармонійного розвитку. Значущою є концепція солідарної відповідальності держави, батьків, громади, та педагогів за розвиток дошкільнят, а також синтез національних традицій із сучасними світовими тенденціями у сфері освіти [1].

Дошкільна освіта є основою для формування особистості дитини та її адаптації до соціуму. Сучасні виклики, такі як інклюзивна освіта, безпека та необхідність якісного правового регулювання, визначають стратегічні напрями її розвитку. Запровадження оновлених законодавчих та нормативно-правових документів, таких як новий Закон України «Про дошкільну освіту» та Базовий компонент дошкільної освіти, дозволяє адаптувати освітню систему до європейських стандартів та суспільних потреб.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 33 від 12.01.2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Закон України «Про дошкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст. 259) зі змінами і доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text

3. Закон України «Про дошкільну освіту» № 3788-IX від 6 червня 2024 р.: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text

4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2024/2025 р. закладах дошкільної освіти. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/08/28/rekomendatsiyi-shchodo-orhanizatsiyi-osvitnoho-protsesu-doshkilna-osvita-2024.pdf.

5. Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти № 1/9-148 від 16 березня 2021 р. URL: https://mon.gov.ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti

Олена Дроздова,
бакалавр, здобувач освіти групи ДВПм-23,
факультет педагогічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
Науковий керівник – Олена Ковшар,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження формування природничо-екологічної компетентності старших дошкільників обумовлена зростанням глобальних екологічних викликів, які становлять загрозу для життя на планеті. У сучасному

світі проблема збереження природних ресурсів та формування екологічної свідомості є однією з найважливіших. Саме тому виховання дітей, які здатні розуміти вплив людської діяльності на довкілля та діяти екологічно відповідально, є критичним для сталого розвитку суспільства.

Старший дошкільний вік є надзвичайно сприятливим періодом для формування базових компетентностей, зокрема природничо-екологічної. У цей час закладаються основи екологічної свідомості, що забезпечують розвиток уміння усвідомлювати природні явища та їхній вплив на життя людей. Формування природничо-екологічної компетентності передбачає інтеграцію широкого спектра педагогічних методів, спрямованих на активне залучення дітей до пізнання та взаємодії з природним середовищем. Важливу роль у цьому процесі відіграють ігрові технології, використання наочно-дидактичних матеріалів, організація екскурсій та спостережень.

Аналіз основних досліджень з обраної проблеми. Проблема формування природничо-екологічної компетентності у дітей старшого дошкільного віку висвітлена у працях таких педагогів як: Г. Бєлєнька [2], А. Богуш [3], К. Крутій [4], В. Лисенко [5], С. Плохій [6], Т. Понімaнська [7] та ін. Метою науковців є вивчення ефективних методів і прийомів, які сприяють розвитку у дітей знань, умінь та навичок, необхідних для формування природничо-екологічної компетентності.

Мета статті – теоретичний аналіз формування природничо-екологічної компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

Основна частина. Формування природничо-екологічної компетентності у дітей старшого дошкільного віку є важливою складовою сучасної дошкільної освіти.

На думку, А. Богуш, компетентність дитини – це складна характеристика особистості, що інтегрує знання, вміння, навички, творчість, ініціативу, самостійність, самооцінку і самоконтроль, які є результатом попереднього психічного розвитку [3].

З. Плохій визначає екологічну компетентність як складову екологічної культури, що передбачає усвідомлене володіння екологічними знаннями, прийняття рішень, дотримання моральних норм і цінностей, необхідних для здійснення екологічно відповідальної діяльності [6, с. 116].

За освітнім напрямом «Дитина в природному довкіллі» Базового компоненту дошкільної освіти: природничо-екологічна компетентність – це здатність дитини адаптувати свою поведінку до різних життєвих обставин, яка базується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, розумінні її законів та розвивається через пізнавальну, дослідницьку, трудову та ігрову діяльність [1, с. 12].

Природничо-екологічна компетентність формується через емоційно-ціннісне ставлення до природи та діяльність, спрямовану на збереження ресурсів. Значна роль у цьому процесі належить ігровим технологіям та наочно-дидактичним матеріалам.

Використання ігрових технологій (рухливі ігри, настільно-друковані, сюжетно-рольові, дидактичні та ігри з природним матеріалом) та наочно-дидактичних матеріалів (макети, моделі, картки, ілюстрації, плакати) сприяє

розвитку екологічних знань, стимулює інтерес до природи і розвиває ціннісне ставлення до природничих явищ.

Дослідження даної проблеми у практиці ЗДО показало, що активне використання ігрових та інтерактивних методів у навчанні старших дошкільників забезпечує ефективне формування природничо-екологічної компетентності.

Методичні рекомендації для формування природничо-екологічної компетентності включають застосування ігрових технологій, проведення екскурсій, дослідницької діяльності, спостережень за природними явищами, читання художніх творів на екологічну тематику та залучення дітей до екологічних акцій. Ці методи спрямовані на забезпечення глибокого пізнання навколишнього середовища, розвиток екологічного мислення та усвідомлення важливості охорони природи.

Висновок. На основі проведеного дослідження було визначено, що формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку є складним багатокомпонентним процесом, що вимагає інтеграції знань, умінь та цінностей. Важливим є використання ігрових технологій та наочно-дидактичних матеріалів, які стимулюють пізнавальну активність та формують екологічну свідомість. Також підкреслено важливість інтерактивної взаємодії та програмного забезпечення для розвитку екологічного мислення дітей. У результаті дослідження було розроблено методичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності формування природничо-екологічної компетентності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С.; під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України Піроженко Т. О. 2021.

2. Бєлєнька Г. В. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. 2-ге вид. Київ : Генеза, 2014. 112 с.

3. Богуш А. М. Компетентнісний підхід до розвитку мовлення і навчання дітей дошкільного віку рідної мови. *Становлення і розвиток української дошкільної лінгводидактики (друга половина XIX – початок XX ст.)*. Київ, 2019. С. 180–191.

4. Крутій К. Л. Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або що треба знати про інтеграцію. *Дошкільне виховання*. 2018. № 7. С. 2–7.

5. Лисенко Н. В. Еко-око: дошкільник природи. Навчально-методичний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.

6. Плохій З. П. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника: навч.-метод. посіб. до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». К. : Світич, 2010. 144 с.

7. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. 2-ге вид., допов. К. : Академвидав, 2013. 464 с.

Оксана Дарчук,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
Юлія Кулінка,
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету педагогічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Розвиток пізнавальної діяльності у старшому дошкільному віці є одним із ключових завдань сучасної дошкільної освіти, оскільки саме в цьому віковому періоді закладені основи майбутньої навчальної діяльності, формуються когнітивні навички, мотивація до пізнання та базові компетенції, необхідні для успішної адаптації до школи.

Старший дошкільний вік характеризується високою пластичністю нервової системи, активним розвитком мислення, пам’яті, уяви та мовлення. Водночас діти цього віку мають природну допитливість, яка виступає основою для розвитку пізнавальної активності. Проте в сучасних умовах швидких соціокультурних змін та інформаційного перевантаження виникає ризик зниження мотивації до пізнання через демонстрацію стимулюючого середовища або недостатності методів навчання, що актуалізує пошук ефективних педагогічних підходів.

Особливого значення набуває інтеграція традиційних та інноваційних методів, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності дітей. Саме в цьому контексті є дослідження особливостей формування пізнавальної активності старших дошкільників, враховуючи вікові психологічні та фізіологічні особливості дітей.

При дослідженні поняття пізнавальної активності дошкільника першочергово слід звернути увагу на визначення терміну «активність». О. Коберник уважає, що активність означає здатність живих істот становити спонтанні дії та змінюватися під впливом внутрішніх і зовнішніх стимулів [3]. На думку С. Собко, активність людини розглядається як система, яка є частиною більш масштабних систем: «людина», «організм», «суб’єкт», «особистість». Вона проявляється через взаємодію на різних рівнях і в різних формах [4].

С. Гарькавець, вивчаючи сутність активності, запропонувала трактувати її як міру взаємодії суб’єкта з навколишньою дійсністю, яка є багатогранною і вимагає від суб’єкта конкретної реакції. Він виокремив дві основні види активності: адаптивну та продуктивну, до якої належить і пізнавальна активність як її основа [1].

Рівень прояву пізнавальної активності значною мірою чинниками, серед яких внутрішні та зовнішні потреби, онтогенетичний розвиток, психофізіологічний стан, індивідуально-психологічні особливості, рівень вихованості та інтелектуальний розвиток.

Д. Гомоляко виокремлює три рівні пізнавальної активності:

- репродуктивно-наслідувальна активність – засвоєння нового через адаптацію чужого досвіду;
- пошуково-виконавча активність – самостійний пошук способів виконання завдань;
- творча активність – створення неординарних і нестандартних рішень [2].

Пізнавальна активність у дітей не виникає спонтанно, а формується. Перший етап – цікавість (елементарна стадія пізнавального інтересу), другий – допитливість (початок самостійної розумової діяльності), третій – пізнавальний інтерес (бажання зрозуміти незрозуміле), після чого розвивається пізнавальна самостійність (здатність встановлювати зв'язки між явищами, подіями та власним досвідом).

Сучасна вікова і педагогічна психологія розглядає психічний розвиток дитини як процес і результат засвоєння культурно-історичного досвіду попередніх поколінь. Фізіологічною основою пізнавальної активності є дисбаланс між наявною ситуацією та попереднім досвідом. Доведено, що навчання проходить успішніше, якщо новизна інформація є значною, адже вона полегшує сприйняття і запам'ятовування.

Структура пізнавальної діяльності включає кілька компонентів: емоційний – підкреслює важливість і привабливість процесу та результату пізнання; вольовий – зусилля, спрямовані на досягнення мети, подолання труднощів; мотиваційний – спонукає до отримання знань через мотиви, потреби, інтереси; змістовно-процесуальний – обсяг знань, умінь, готовність до їх застосування; соціальна орієнтація – спрямованість пізнавальної діяльності на суспільну взаємодію.

Розвиток пізнавальної активності старших дошкільників потребує використання ефективних методів і прийомів, що сприяють розвитку інтересу до пізнання, формування навички самостійного пошуку інформації та творчого мислення. Наведено основні методи та прийоми, що використовують для цього:

1. Ігрова діяльність є провідною у дошкільному віці, тому ігрові методи ефективно сприяють розвитку пізнавальної активності. Наприклад, ігри на класифікацію («Хто де живе?», «Що зайве?»), ігри-загадки, настільні ігри з навчальними завданнями. Ігри-дослідження використовуються для розвитку допитливості, наприклад, «Що буде, якщо…?» (експерименти з водою, піском, магнітами).
2. Метод пізнавальних ситуацій: постановка проблемного питання для вирішення якого потрібно самостійно шукати відповідь. Наприклад: «Чому листя восени змінює колір?».
3. Метод експериментування. Спостереження за проростанням рослин, плаванням різних предметів. Експерименти з матеріалами, наприклад, вивчення властивостей води, піску, льоду, звуків. Практичні дослідження, наприклад, створення власних моделей (літачків, вітряків) і дослідження їхньої роботи.
4. Використання творчих завдань. Створення тематичних колажів («Мій улюблений космос»). Завдання, що потребують створення моделей (мостів,

будинків, тварин). Робота над колективним або індивідуальним проєктом, наприклад, «Вивчаємо сезонні зміни природи».

Отже, пізнавальна активність − це суто особистісна якість, яка має як біологічну природу (спадковість, особливості психічних процесів, вподобання), так і соціальну (умови для пізнання навколишньої дійсності та набуті вміння її аналізу, сформовані потреби, інтереси до тих чи інших занять, речей), яка зумовлює успішну соціалізацію тієї самої особистості.

Через упровадження нових освітніх стандартів, які акцентують увагу на формуванні у дітей дошкільного віку навичок критичного мислення, уміння розв'язувати проблеми та самостійно знаходити шляхи до пізнання. Розробка та застосування педагогічних прийомів, які сприяють розвитку цих якостей, відповідає запитам сучасного суспільства щодо виховання активної, творчої та самостійної особистості.

Таким чином, дослідження особливостей розвитку пізнавальної діяльності у старшому дошкільному віці є не лише теоретично значущим, але має практичну цінність для забезпечення ефективної навчальної взаємодії в закладах дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Гарькавець С. О. Соціально-нормативна активність індивіда та її психологічні референти : монографія. Харків : «Друкарня Мадрид». 156 с.

2. Гомоляко Д. О. Умови оптимізації пізнавальної активності дітей 6 (7) років засобами пошуково-дослідницької діяльності. Ніжин: [б. в.], 2019. 103 с.

3. Коберник . Життєва активність учнів сільської школи: зміст, складники та індикатори. *Педагогіка і психологія*. 2000. № 4. С. 51–60.

4. Собко С. Формування особистісної активності майбутніх учителів фізичного виховання у поза аудиторній діяльності: дис…канд. пед. наук: 13.00.07. Кіровоград, 2006. 255 с.

Ольга Довбенко,
директор
Тернопільського закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) № 3

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Ігрова діяльність є природною і провідною формою активності дітей дошкільного віку. Через гру дитина досліджує світ, засвоює соціальні норми, розвиває уяву, мислення, мовлення та моторні навички. Ігрові технології в дошкільній освіті є важливим інструментом, який дає змогу зробити освітній процес цікавим, ефективним і адаптованим до потреб кожної дитини. В умовах сучасного суспільства, яке стрімко змінюється під впливом технологій, ігрові методики набувають нового значення, поєднуючи традиційні підходи з інноваційними практиками.

Основою ігрових технологій є здатність гри викликати у дитини зацікавленість, формувати позитивне ставлення до навчання та активізувати її

когнітивні процеси. Через гру дитина отримує можливість розвивати ключові компетенції, необхідні для подальшого навчання та соціалізації. Сучасні дослідження доводять, що інтеграція ігрових технологій в освітній процес сприяє розвитку когнітивної сфери, емоційного інтелекту та комунікативних навичок дітей та позитивних емоцій.

Особливістю сучасних ігрових технологій є їх багатофункціональність. Гра може виконувати освітню, виховну, розвивальну та діагностичну функції [2, с. 21]. Наприклад, у процесі гри педагог може спостерігати за дитиною, виявляти її інтереси, рівень розвитку та особливості взаємодії з іншими дітьми. Завдяки ігровим технологіям створюється простір для індивідуального підходу, де кожна дитина може проявити свої здібності, долаючи труднощі у комфортних умовах.

Сучасні тенденції у впровадженні ігрових технологій включають інтеграцію цифрових ігор, які забезпечують додаткові можливості для навчання та розвитку. Освітні програми та додатки, розроблені для дітей дошкільного віку, дозволяють поєднувати гру з навчанням, розвиваючи одночасно кілька сфер: логіку, пам’ять, увагу, креативність. Важливою умовою успішного застосування таких інструментів є їх адаптація до вікових та індивідуальних особливостей дітей [1, с. 36].

Крім цифрових ігор, традиційні ігрові методики також залишаються актуальними. Рольові, сюжетно-рольові та дидактичні ігри, настільні ігри, конструювання, творчі завдання забезпечують комплексний розвиток дітей. Завдяки цим формам діяльності діти вчаться співпрацювати, долати труднощі, приймати рішення та висловлювати свої думки [3, с. 273].

Ігрові технології також сприяють розвитку соціально-емоційних навичок, які є важливими для подальшого успішного життя. Гра допомагає дітям навчитися розпізнавати свої емоції, емпатійно ставитися до інших, вирішувати конфлікти мирним шляхом. В умовах сучасного світу, де стресові ситуації стають дедалі поширенішими, такі навички є особливо важливими.

Отже, ігрові технології є важливим інструментом розвитку дітей дошкільного віку. Вони забезпечують можливість поєднання навчання з природною активністю дитини, стимулюють її розвиток та сприяють формуванню ключових компетенцій. Сучасні тенденції підкреслюють необхідність поєднання традиційних ігрових методик з цифровими технологіями, що дозволяє зробити освітній процес ще більш ефективним і привабливим для дітей. Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на вдосконалення ігрових технологій, їх адаптацію до викликів сучасного світу та забезпечення рівного доступу до інноваційних методик для всіх дітей.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку, навчання та виховання. Дитина в дошкільні роки / науковий керівник К. Крутій. Запоріжжя: ЛІПС Лтд, 2012. 268 с.

2. Rudenskyi R., Pysarchuk O., Shcherbiak I., Akimjaková B., Minarovicova K. Humorous Potential of Board Games for Children of Senior Preschool Age.

Journal of Education Culture and Society. 2024. № 15(2). P. 267–285. URL: https://doi.org/10.15503/jecs2024.2.267.285

3. Створення освітньо-ігрового середовища для розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок дошкільників: посібник / уклад. Л. М. Агамер'янц. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 83 с.

Тетяна Довженко,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової і професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З БАТЬКАМИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану перед педагогами постає завдання не лише забезпечити безперервність освітнього процесу, але й підтримати емоційний стан учнів та їхніх сімей. Сім'я є основним середовищем, яке впливає на психологічний та емоційний комфорт дитини. У молодшому шкільному віці діти найбільш чутливі до стресів, тому співпраця школи з батьками набуває нових форм і методів.

У воєнний час багато дітей переходять на дистанційне навчання, що змінює формат взаємодії між школою та сім'єю. Батьки стають безпосередніми учасниками освітнього процесу, адже на них покладається відповідальність за організацію навчального простору вдома. Важливо, щоб педагоги чітко доносили до батьків інформацію про освітні завдання, способи їх виконання та ресурси, які можна використовувати для навчання [2].

Воєнні дії, економічна нестабільність і загроза життю викликають у батьків високий рівень тривожності. Це може призводити до емоційного вигорання, агресивності чи пасивності, що впливає на дитину. У цьому контексті школа повинна стати ресурсним центром для батьків, надаючи психологічну підтримку та поради щодо збереження внутрішньої рівноваги.

Слід зазначити, що ефективними формами і методами роботи з батьками молодших школярів в умовах воєнного стану є інформаційно-просвітницька робота та психологічна підтримка.

Інформаційно-просвітницька робота передбачає організацію регулярних зустрічей з батьками, на яких обговорюються способи допомоги дитині адаптуватися до змін, роль батьків у формуванні стійкості до стресу, методи використання доступних ресурсів для дистанційного навчання тощо. Корисними є створення онлайн-груп, де педагоги можуть публікувати корисні матеріали (відео, статті, поради).

Важливою є і психологічна підтримка батьків. Необхідно організовувати як індивідуальні консультації, так і групові тренінги для батьків. Наприклад, доцільно проводити для батьків консультації на теми: «Як говорити з дітьми про війну», «Як зберігати спокій у кризових ситуаціях», організовувати групові

тренінги щодо розвитку емоційної стійкості, техніки релаксації для всієї родини, залучати батьків до освітнього процесу [4].

Зокрема, педагоги можуть пропонувати батькам спільне виконання проєктних завдань, організацію творчих заходів (наприклад, малювання, читання казок, створення відео), участь у класних зборах, на яких можна поділитися досвідом або висловити пропозиції.

В умовах воєнного стану слід зважати на особливості комунікації з батьками. Завдяки цифровим інструментам педагог може бути на постійному зв'язку з батьками. Найбільш популярними зараз є платформи Zoom, Google Meet для онлайн-конференцій і зборів, Telegram, Viber для обміну повідомленнями, електронні щоденники або онлайн-сервіси для контролю успішності учнів.

У спілкуванні педагог повинен обов'язково враховувати емоційний стан батьків, використовувати позитивну лексику, уникати критики та надмірного тиску. Наприклад, фраза «Дякуємо за вашу підтримку у виконанні завдань» є більш ефективною, ніж «Чому ви не допомогли дитині виконати домашнє завдання?» [3].

Слід зазначити, що регулярні опитування або обговорення з батьками допомагають краще розуміти їхні потреби. Можна використовувати Google-форми або прості анкети з відкритими питаннями, щоб збирати думки щодо організації навчання.

Практичні аспекти роботи з батьками в умовах воєнного стану можуть включати організацію тематичних тренінгів і семінарів на таку тематику: «Стрес у дітей: як допомогти його подолати», «Як правильно організувати час для навчання вдома», «Практики сімейного читання як спосіб зниження тривоги» тощо.

Доцільним є впровадження спільних заходів для дітей і батьків, адже спільна участь у творчих майстер-класах чи онлайн-іграх дозволяє батькам і дітям налагоджувати емоційний контакт. Наприклад, створення тематичних малюнків або відеороликів про мир і доброту може бути терапевтичним.

Також дуже важливою є підтримка родин, що опинилися у складних життєвих обставинах. Освітяни можуть ініціювати допомогу через місцеві громади чи благодійні організації. Наприклад, організувати збір необхідних речей (одяг, канцелярія) та залучити волонтерів для надання психологічної чи матеріальної допомоги [1].

Отже, ефективна робота з батьками молодших школярів у воєнний час допомагає знизити рівень тривожності в сім'ях і забезпечити стабільність освітнього процесу. Педагогічні працівники відіграють важливу роль у створенні підтримуючого середовища, використовуючи сучасні технології, емпатійний підхід і інноваційні форми взаємодії. Спільна робота школи та батьків сприяє гармонійному розвитку дитини навіть у складних життєвих умовах.

Список використаних джерел

1. Вовнянко Т. Батьки і діти: Шляхи взаємодії Батьківські збори. *Психолог.* 2017. № 9/10. С. 53–59.

2. Методичні рекомендації «Робота з батьками у воєнний та післявоєнний час». URL: https://znayshov.com/News/Details/metodychni_rekomendatsii_robota_z_batkamy_u_voiennyi_ta_pisliavoiennyi_chas (дата звернення 29.11.2024).

3. Освіта в умовах воєнного стану в Україні: психолого-педагогічний аспект: зб. матеріалів. наук.-практ. конф. / ред. кол.: В. І. Очеретянко (гол.) та ін. Хмельницький: ХОІППО ім. А. Назаренка, 2024. 471 с.

4. Скрипник Г., Кучерява Н. Організація системи співпраці з батьками: практичні аспекти навчання батьків. *Соціальний педагог*. 2018. № 11. С. 32–37.

Олена Дюрков,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Дидактичні ігри є важливим засобом корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, оскільки вони створюють умови для ефективного засвоєння знань, розвитку мислення, уваги, пам’яті, комунікативних здібностей та соціальних навичок. Використання таких ігор дозволяє враховувати індивідуальні можливості дітей, адаптувати навчальний процес до їхніх потреб і забезпечити емоційно-комфортне середовище.

Особливістю дидактичних ігор є їхня спрямованість на вирішення освітніх завдань через активну взаємодію дитини з ігровим матеріалом. Ігри допомагають дітям краще засвоювати навчальний матеріал завдяки їхній доступній і захопливій формі. У роботі з дітьми з особливими потребами ці ігри також виконують терапевтичну функцію, сприяючи зниженню тривожності, покращенню самооцінки та розвитку емоційної стійкості.

Під час організації дидактичних ігор з дітьми з особливими освітніми потребами педагоги повинні враховувати специфіку кожного виду порушень і обирати відповідні матеріали та методи. Наприклад, для дітей з порушеннями слуху ефективними є ігри, які акцентують увагу на візуальних засобах і тактильних відчуттях, тоді як для дітей з порушеннями зору важливо забезпечити доступ до аудіоматеріалів та тактильних об’єктів. Дітям із розладами спектра аутизму підходять ігри, які сприяють розвитку комунікативних навичок, соціалізації та зниженню рівня сенсорної перевантаженості.

Важливим компонентом дидактичних ігор є участь дорослих, які виступають як фасилітатори та помічники. Їхня роль полягає в тому, щоб забезпечити поступовий перехід від простих завдань до складніших,

стимулюючи дитину до подальшого розвитку. Педагоги можуть використовувати спеціально розроблені ігри, такі як пазли з адаптованим зображенням, інтерактивні книги, ігри з використанням комп'ютерних технологій, які дозволяють максимально враховувати індивідуальні потреби.

Серед важливих принципів організації дидактичних ігор з дітьми з особливими потребами слід виділити поступовість, адаптивність, забезпечення успіху та врахування мотиваційних аспектів. Вони сприяють створенню умов для особистісного зростання дитини, розвитку її пізнавальних здібностей, соціальної взаємодії та емоційного благополуччя.

Застосування дидактичних ігор у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами є одним із ефективних шляхів інтеграції цих дітей у освітній процес і суспільство. Це дозволяє не лише забезпечити доступ до якісної освіти, але й сприяє формуванню толерантності та взаєморозуміння в колективі.

Список використаних джерел

1. Дидактичні основи навчання дітей з порушенням інтелектуального розвитку: методичний посібник / уклад. Л. О. Прядко. О. О. Фурман. Суми: РВВ СОІППО, 2015. 114 с.

2. Железник О. Ф. Авторські дидактичні ігри як засіб навчання мистецтва учнів із особливими освітніми потребами. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 4 (106). С. 34–42.

3. КЗО «НРЦ «Мрія» ДОР». Дидактичні ігри в навчальній діяльності для дітей з особливими потребами. Кам'янське, 2017. С. 26.

Ірина Жаркова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ WEB-QUEST

У контексті вимог Нової української школи одним із актуальних завдань є підвищення якості та ефективності навчання шляхом всебічної активізації пізнавальної діяльності молодших школярів, розвитку у них критичного мислення, дослідницьких умінь та здібностей до самостійного здобуття знань. Початкова школа потребує інноваційних методів, прийомів та засобів навчання, які сприятимуть розвитку молодших школярів, підвищуватимуть ефективність уроків, робитимуть їх творчими, змістовними й цікавими.

Розглядаючи сучасні тенденції освіти, особливо в початковій школі, слід зазначити, що сьогодні школяр ставиться в активну позицію в навчанні, наприклад, за допомогою навчальних проєктів він може проводити дослідження, спостереження за окремими явищами і тілами природи. Все це сприяє такій організації освітнього процесу, за якого навчальна діяльність мала б активний дослідницький характер і глибокий особистісний сенс для кожного учня.

Варто зазначити, що більшу частину життя сучасного молодшого школяра займають інформаційні технології. Володіння ними так само важливо, як і володіння навичками читання чи письма. У молодших школярів сьогодні існує доступ і можливості до раннього володіння основами використання інформаційно-комунікаційних технологій, в зв'язку з цим доцільно показати їм можливості використання різних ІКТ для навчання, а не лише для розваги. Тому важливо підкреслити, що своєчасне навчання правильному використанню ІКТ та їх правильне використання в освітньому процесі в початковій школі будуть сприяти формуванню у молодших школярів дослідницьких умінь.

Дослідницькі уміння молодших школярів – це здатність і бажання дитини досліджувати світ довкола себе, задавати запитання, шукати відповіді на них та шляхи вирішення проблем. Виділяють такі види дослідницьких умінь молодших школярів: організаційні, оцінні, пошукові, інформаційні, уміння оформляти і презентувати результат своєї діяльності та ін. Розвиток дослідницьких умінь у молодших школярів допомагає їм стати більш самостійними й упевненими в своїх здібностях, а також формує їхню креативність та допитливість [1; 4].

Ефективним засобом розвитку дослідницьких умінь молодших школярів є технологія Web-quest.

Web-quest (веб-квест) (з англ. web – всесвітнє павутиння, мережа; quest – пошук, пошуки пригод) дослівно перекладається як «інтернет-вікторина». Увели цей термін у 1995 р., професори Університету Сан-Дієго (США) Берні Додж і Том Марч. Вони визначили Web-quest як формат уроків, орієнтований на запит, в якому більшість або вся інформація, з якою працюють учні, надходить з Інтернету. На їхню думку, Web-quest – це творчий інструмент навчання; проблемно-рольове завдання, для виконання якого необхідні ресурси Інтернету [2].

Web-quest у педагогіці – це проблемно-рольове завдання з використанням ресурсів Інтернету. Освітній Web-quest – це інтернет-сайт, з допомогою якого учні виконують навчальне завдання. Веб-квести розроблені для максимальної інтеграції Інтернету в різні навчальні предмети на різних рівнях навчання. Вони охоплюють якесь конкретне питання, предмет чи тему, а можуть бути міждисциплінарними. У процесі виконання веб-квесту учні працюють у групах, досліджують інформацію, аналізують її і створюють продукти, які демонструють розуміння ними навчального матеріалу.

Загалом, технологію Web-quest розглядають як орієнтовану на гру освітню діяльність дослідницького характеру, яка реалізується в цифровому середовищі.

Освітній потенціал технології Web-quest полягає в:

– стимулюванні пізнавальної активності і розвитку інтересу учнів до навчання;

– розвитку навичок самостійної обробки різних джерел інформації;

– розвитку навичок роботи в команді і взаємодії з іншими учасниками заходу;

– розвитку нестандартного мислення та уміння діяти в нових умовах;

– підвищенні рівня комп'ютерної компетентності та відповідних навичок.

Отже, технологія Web-quest – це проблемно-орієнтоване навчання: діти стикаються з навчальним завданням, поданим у цікавій та незвичні формі, і шукають способи її вирішення, спираючись на різні джерела інформації. Шлях, пройдений квестором, приводить до вирішення проблеми, але в процесі пошуку рішення учні дізнаються нові способи дій і вивчають новий матеріал. В цьому й полягає освітній потенціал технології Web-quest.

Web-quest складається із самостійного пошуку та дослідницької роботи в Інтернеті з наступною обробкою відібраної інформації (критичний аналіз, відбір, класифікація, систематизація інформації та ін.) і презентацією отриманих результатів у спеціально вибраній формі (інформаційне повідомлення, презентація, постер тощо) з метою вирішення проблеми.

Особливість технології Web-quest полягає в тому, що частина або вся інформація, пропонована дітям молодшого шкільного віку на сайті завдання, насправді знаходиться на іншому сайті. Учень отримує завдання зібрати матеріал на задану тему в Інтернеті і використати його для вирішення проблеми. Учитель дає покликання на джерела інформації, проте діти, звичайно, можуть і самі знайти ці матеріали з допомогою звичайних пошукових систем. Наприкінці дослідження молодші школярі презентують свою творчу роботу в електронному, друкованому чи усному вигляді.

У процесі виконання завдання учні навчаються:

– шукати інформацію в інтернеті, використовувати пошукові системи та інші ресурси для пошуку інформації;

– аналізувати інформацію, оцінювати якість і достовірність інформації, а також відокремлювати головне від другорядного;

– працювати в групі, співпрацювати, ділитися відповідальністю і обмінюватися ідеями;

– створювати продукти, які демонструють розуміння теми, наприклад, презентації, відео чи веб-сайти.

Web-quest також допомагає молодшим школярам розвивати критичне мислення, покращити комунікативні навички і підвищувати мотивацію до навчання.

Під час використання технології Web-quest виділяють ряд етапів. Розглянемо їх.

На першому етапі вчитель обирає тему, пропонує її і розробляє запитання. Теми підбирають так, щоб під час їх виконання учні могли поглибити свої знання або отримати нові. Теми мають бути цікавими і корисними для молодших школярів, щоб вони могли вибрати завдання і працювати над ним відповідно до своїх уподобань, усвідомлюючи при цьому необхідність вирішення проблеми.

На другому етапі учні виконують завдання, які розвивають критичне мислення, здатність порівнювати й аналізувати, здатність класифікувати об'єкти і явища, а також здатність до абстрактного мислення в процесі пошуку відповідей на запитання у величезному обсязі доступної наукової інформації. Учні набувають навичок перетворення отриманої інформації для вирішення

поставлених завдань. Досвід неперервної діяльності під керівництвом учителя допоможе кожному організувати подальшу індивідуальну дослідницьку діяльність у світі інформаційного простору.

Третій етап – етап узагальнення результатів діяльності – передбачає осмислення проведеного дослідження. На цьому етапі відбір найактуальнішої інформації і презентація її у вигляді слайдів, html-сторінок, брошур, анімації, плакатів, фотоколажів і т. ін. Тут дуже важлива роль учителя як консультанта.

Під час четвертого етапу обговорюються результати виконання веб-завдання. Це можна організувати у форматі конференції, давши дітям молодшого шкільного віку можливість презентувати свою роботу і усвідомити важливість виконаної роботи. На цьому етапі закладаються такі риси особистості, як відповідальність за виконану роботу, самокритичність, взаємна підтримка та уміння виступати перед аудиторією. Наприкінці завдання, після підведення підсумків, для стимулювання високих результатів необхідно використовувати заохочення.

П’яти етап. Робота над веб-завданнями також може бути запропонована як домашнє завдання для дітей, зацікавлених у предметі, і може бути виконана в класі, якщо є вільний резервний час. Цей вид діяльності розширює кругозір і розвиває ерудицію учнів.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що сучасний освітній процес не може замикатися лише на уроці, на підручнику, на вчителі, адже сьогодні на перший план виходять самостійне набуття знань, уміння застосовувати отримані знання під час вирішення різноманітних пізнавальних, а також практичних завдань. В зв’язку з цим постає необхідність різнобічної пізнавальної діяльності, яка базується на використанні різноманітної інформації. Важливим стає уміння учня виробляти самостійність мислення, уміння вибудовувати докази, аргументувати свою позицію. Таким чином, використання Web-quest створює умови для формування як знань молодшого школяра, так і розвиток його особистості. Високий потенціал використання Web-quest у навчанні створює базу для формування в учнів важливих умінь, у тому числі й дослідницьких, які будуть актуальні впродовж усього життя.

Список використаних джерел

1. Білоусова Н., Гордієнко Т. Формування дослідницьких умінь молодших школярів на уроках із «Я досліджую світ». *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки.* 2023. № 2. С. 20–25.

2. Історія виникнення квестів та Веб-квесту. URL: https://sopinairina.wixsite.com/quests/history.

3. Книга О. Ю. Веб-квест як різновид сучасної дидактичної гри. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2017. № 19-21. С. 57–61.

4. Черненко Г. М. Формування дослідницьких умінь у молодших школярів при вивченні природознавства. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць.* 2013. Вип. 114. С. 222–228.

Марія-Анастасія Зачкевич,
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Юрій Щербяк,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформаційної
та соціокультурної діяльності,
заступник декана соціально-гуманітарного факультету,
Західноукраїнський національний університет

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Модернізація початкової освіти є актуальним напрямом реформування освітніх систем у багатьох країнах світу, зокрема й Україні. Зміни в глобальному середовищі, технологічні інновації, соціальні трансформації та економічні виклики спричинили необхідність перегляду підходів до організації навчального процесу на рівні початкової освіти. Початкова школа є основою для розвитку не лише академічних знань, але й соціальних, емоційних та когнітивних навичок дітей, що зумовлює важливість її модернізації в умовах сучасних викликів.

Однією з головних проблем є необхідність адаптації змісту початкової освіти до вимог часу. Це передбачає інтеграцію нових технологій у навчальний процес, впровадження інноваційних педагогічних методик, що допомагають підвищити ефективність навчання та задовольняти індивідуальні потреби дітей. Сучасна початкова освіта повинна сприяти розвитку критичного мислення, творчих здібностей, комунікативних навичок та здатності до самостійного навчання, що є важливим для підготовки дітей до життя в умовах швидких змін. Крім того, в умовах глобалізації та інтеграції освітніх стандартів, важливою проблемою є забезпечення доступу до якісної освіти для дітей з різними потребами, зокрема для дітей з обмеженими можливостями.

Значним викликом стало дистанційне навчання, яке розвинулося у зв’язку з пандемією COVID-19. Водночас, цей досвід підкреслив важливість цифрової грамотності як у вчителів, так і в учнів. Впровадження новітніх технологій у навчальний процес, використання цифрових платформ та електронних ресурсів стало необхідним кроком у забезпеченні безперервності освіти. Однак це також виявило низку проблем, таких як недостатня технічна оснащеність шкіл, відсутність належної підготовки педагогів до роботи з новими технологіями та проблеми психологічного комфорту дітей, що навчались в ізоляції від своїх однолітків.

Перспективи модернізації початкової освіти пов’язані з реформуванням освітніх стандартів та програм, орієнтуючись на індивідуалізацію навчання та інтеграцію міждисциплінарних знань. Важливим аспектом є підтримка професійного розвитку педагогів, оскільки вчителі початкової школи повинні

бути готовими не лише до використання новітніх технологій, але й до впровадження нових методик навчання, які сприяють розвитку ключових компетентностей учнів. Це вимагає від держави створення умов для постійного підвищення кваліфікації педагогів, а також впровадження національних програм і стратегій для стимулювання інноваційних змін у школах.

Сучасні виклики також висувають вимогу адаптації початкової освіти до нових соціокультурних реалій. Зокрема, в умовах війни та соціальних потрясінь важливо зберегти стабільність освітнього процесу, забезпечити психологічну підтримку дітям та створити безпечне середовище для їх навчання. Тому одним із перспективних напрямків є розвиток програм психосоціальної підтримки, що допоможе дітям адаптуватися до нових умов та подолати стресові ситуації.

Таким чином, модернізація початкової освіти в умовах сучасних викликів є складним і багатогранним процесом, який потребує взаємодії між різними компонентами освітньої системи, зокрема, педагогами, державними установами та громадськістю. Використання інноваційних методів і технологій, адаптація змісту навчання та забезпечення рівного доступу до освіти є основними факторами, що визначають успіх цього процесу. Врахування специфіки сучасних викликів дозволить розвивати початкову освіту в напрямку, що відповідатиме вимогам часу та потребам дітей.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації принципу наступності дошкільної і початкової освіти в контексті Концепції «Нова українська школа». *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2020. № 1 (99). С. 176–187.

2. Дубровська Л. О., Дубровський В. Л. До питання підготовки майбутніх вчителів початкової школи у закладах вищої освіти. *Молодий вчений.* 2019. № 5.2 (69.2). С. 52–55.

3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/BD%D0%B8/2018/12/12/ 11/20-11-2018rekviz.pdf

4. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики* / під заг. ред. О. В. Овчарук. К. : «К.І.С.», 2004. 112 с.

5. Романчук А. І. Актуальні проблеми реформування початкової освіти України в сучасних умовах. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 140. С. 180–185.

Лариса Зданевич,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Христина Сковронська,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РАННЬОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується стрімким впровадженням технологій у різні сфери життя, зокрема у навчальний процес. Мультимедійні технології стали важливим інструментом для розвитку дітей на ранніх етапах їхнього навчання. У дошкільному віці діти активно сприймають інформацію через різноманітні форми і засоби, тому мультимедійні технології забезпечують нові можливості для пізнавальної діяльності та розвитку творчих здібностей. Сучасні мультимедійні засоби включають відео, звук, анімацію, інтерактивні презентації, що робить навчальний процес цікавим і доступним для малюків.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) у межах реалізації освітнього напряму «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» передбачається формування у дошкільників сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетентності як «здатності дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної і дослідницької діяльності» [1, с. 10].

Мультимедійні технології мають значний потенціал у розвитку пізнавальних процесів у дітей, таких як увага, пам’ять, мислення. Використання інтерактивних матеріалів допомагає стимулювати інтерес дітей до навчання, робить його більш захопливим та емоційно насиченим. Зокрема, цифрові ігри, анімації, навчальні відео сприяють розвитку логічного мислення, покращують увагу та зорову пам’ять. Такий підхід дозволяє дітям краще засвоювати матеріал, адже вони взаємодіють з матеріалом не лише пасивно, але й активно.

Мультимедійні технології допомагають у розвитку мовлення, адже часто включають голосові команди, записи, аудіо- і відеофрагменти, що стимулюють дітей до активної участі. Вони можуть виконувати завдання, пов’язані з розвитком мовлення, повторюючи слова, висловлюючи думки, беручи участь у діалогах. Це допомагає покращити вимову, розширювати словниковий запас та розвивати навички спілкування. Інтерактивні програми та електронні книги також сприяють розвитку когнітивних і соціальних навичок, дозволяючи дітям навчатися через гру, що є важливою складовою для раннього віку.

Мультимедійні технології сприяють розвитку творчих здібностей дітей. Інтерактивні матеріали, що включають можливість створювати малюнки, музику або розв’язувати логічні задачі, допомагають дітям виражати свої почуття, думки та ідеї. Мультимедійні технології дозволяють створювати

незвичні візуальні і звукові образи, що стимулюють уяву та креативність малюків. Педагоги можуть використовувати мультимедійні ресурси для проведення занять з розвитку уяви, організації творчих завдань, стимулювання інтересу до мистецтва та культури.

Завдяки мультимедійним технологіям значно змінюється підхід до навчання в ранньому віці, оскільки вони забезпечують можливості для індивідуалізації процесу. Діти можуть навчатися у своєму темпі, обирати цікаві для себе завдання і шляхи їх виконання. Цифрові технології сприяють інтеграції різних дисциплін та методик, що дозволяє створювати цілісну картину знань, яка ґрунтується на інтерактивності, доступності та розвиваючій ігровій формі. Мультимедійні технології надають можливість легко адаптувати навчальний процес до інтересів та потреб кожної дитини, що важливо на етапі її раннього розвитку.

Застосування мультимедійних технологій вимагає від педагогів спеціальних знань і вмінь, оскільки важливо не просто використовувати технічні засоби, а й вміти інтегрувати їх у навчальний процес так, щоб вони сприяли розвитку всіх основних аспектів особистості дитини. Для цього необхідно активно впроваджувати нові методики, які сприяють інтеграції цифрових засобів в освіту, а також розвивати професійні навички педагогів у використанні мультимедійних технологій.

Отже, мультимедійні технології є важливим інструментом раннього розвитку дітей, оскільки вони забезпечують розвиток пізнавальних, соціальних, мовленнєвих та творчих здібностей. Вони допомагають у формуванні у дітей навичок самостійної діяльності, підтримують їхній інтерес до навчання та сприяють гармонійному розвитку особистості. Тому впровадження мультимедійних технологій у процес навчання дошкільників є необхідним кроком для підготовки дітей до подальшого навчання в школі та адаптації до швидко змінюваного світу.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) (нова редакція): затв. наказом М-ва освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Завдання з математики для дошкільнят. *Learning.ua:* вебсайт. URL: https://learning.ua/matematyka/doshkilniata/ (дата звернення: 21.03.2024).

3. Овчар Н.В., Ворожбіт-Горбатюк В.В. Питання становлення і розвитку засобів мультимедіа в освіті. *Теоретичні та методологічні проблеми сучасної педагогіки та психології* : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 8–9 листопада 2019 р.). Миколаїв : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2019. С. 70–73.

4. Шишак А.М. Потенціал використання цифрових засобів для формування сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетентності дошкільників / наук. кер.: В.М. Чайка, І.І. Жаркова. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику* :

збірник матеріалів ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року. Маріуполь : МДУ, 2024. С. 33–36.

Тетяна Іванченко,
пошукувач кафедри початкової і професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Тетяна Довженко,
доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету початкового навчання,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Характеризуючи тенденції реформування початкової освіти в контексті концепції «Нова українська школа», варто наголосити на основних здобутках цієї реформи. Найперше заслуговує на увагу те, що Концепцією НУШ оновлено зміст початкової освіти, що ґрунтована на формуванні компетентностей і ціннісних орієнтирах, необхідних для успішної самореалізації дитини в суспільстві, як-от:

– визнання унікальності й талановитості кожної особистості та заборона будь-яких форм дискримінації;

– розвиток вільної особистості через підтримку самостійності, підприємливості й ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

– формування здорового способу життя і створення умов для гармонійного фізичного і психоемоційного розвитку дитини;

– забезпечення добробуту і безпеки завдяки створенню атмосфери довіри, узаємоповаги і взаємодопомоги у шкільному освітньому середовищі;

– заклад освіти має бути безпечним місцем, де запобігають насильству і булінгу, надають потрібну допомогу;

– утвердження людської гідності та доброчесності, зокрема, академічної, через виховання чесності, відваги, наполегливості, милосердя, доброти, справедливості, поваги до прав людини;

– плекання любові до рідного краю, української культури, дбайливе ставлення до довкілля;

– формування активної громадянської позиції, відповідального ставлення до Української держави, історії українського народу, державної мови [1].

Другою важливою тенденцією слід розглядати пріоритет національно-патріотичного виховання, що наразі на державному рівні підтримується рядом законодавчих документів і нормативних актів, як-от: Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2023 р.), «Стратегія національно-патріотичного виховання» (2019 р.), Концепція «Державної цільової соціальної

програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» (2020 р.) та інших [1].

Третьою тенденцією вважається посилення уваги до виховання здорового способу життя, що спрямоване на сприяння здоров'ю з 2003 р. у контексті «Концепції безпеки закладів освіти» (2023 р.), «Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі» (2020 р.) та інших законодавчих документів [1].

Четвертою тенденцією реформування початкової освіти в контексті Концепції «Нова українська школа» уважається формування та застосування учнями компетентностей, необхідних для здорового і безпечного життя, що, своєю чергою, сприятиме досягненню глобальних цілей сталого розвитку згідно з Указом Президента України від 30 вересня 2019 року за № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [1].

П'ятою тенденцією реформування початкової освіти в контексті Концепції «Нова українська школа» слід уважати вивчення та популяризацію кращих світових педагогічних практик. Зупинимося більш докладно на їх стислій характеристиці.

Швеція, Австралія, Іспанія (досвід подолання освітніх втрат і розривів): індивідуальний навчальний план, що спрямований на розвиток сильних сторін і залучає всіх учасників освітнього процесу. При цьому неформальні, дружні стосунки між учителями, дітьми та батьками дуже сильно впливають на результативність учнів.

Туреччина (досвід захисту постраждалих, швидке повернення до освіти, поліпшення рівного доступу після землетрусу): відкриті платформи репетиторства; додаткові цифрові освітні ресурси; діагностичні тести; додаткові консультації; літні школи і табори; адаптація шкільних програм.

Ірландія, Португалія, Швеція, Естонія, США (досвід оновлення змісту освіти через навчання, що засноване на компетентностях): нова рамка юніорського циклу; компетентності і портфоліо учня; інтенсивна шведська модель навчання; оновлення змісту націєцентричних предметів (мови, літератури, історії, географії); громадянська освіта; програма «Національна гордість» (від довкілля до 12 класу).

США (досвід упровадження ротаційних моделей): «Щоденні 5» (К. Мередіт, Ч. Темпл, Д. Стіл), «Щоденні 3» (Г. Боші та Д. Мозер).

Ірландія, Канада, Делі (Індія) (досвід розвитку соціально-емоційних навичок і стійкості): політика добробуту; цілісний погляд на людину в освітніх підходах, «Коло мужності»; нові навчальні програми «Програма щастя», «Підприємницьке мислення».

Швеція, Португалія, Ірландія, Канада (досвід розроблення навчально-методичного забезпечення нового змісту освіти і оцінювання навчальних досягнень учнів), як-от:

Ірландія – розширена система оцінювання, учнівське портфоліо (портфоліо є своєрідним звітом щодо досягнень і захоплень учня. У процесі наповнення портфоліо легко відстежити прогрес у різних сферах його розвитку, оцінити здібності застосувати набуті знання на практиці. Портфоліо дає

можливість учневі розвинути здатність самостійного оцінювання своїх досягнень, підвищує самомотивацію, дає змогу досягти кращих результатів у процесі навчання, розвиває навички планування і постановки цілей, допомагає вчителям побачити приховані здібності учня, що необхідно для подальшого їх розвитку);

Португалія – формувальне оцінювання під час навчання і «для навчання» (від англ. assessment for learning та formative), оскільки на відміну від підсумкового, має на меті формування (або форматування) освітнього процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь і ставлень. Формувальне оцінювання як «оцінювання для навчання» складається з певних елементів, серед яких: 1) вироблення зрозумілих учням цілей на певний період навчання; 2) надання й отримання учнями конструктивного зворотного зв'язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених цілей; 3) коригування вчителем освітнього процесу відповідно до результатів і навчального поступу учнів.

Естонія, Ірландія, Швеція, Делі (Індія) (досвід професійного розвитку вчителів і керівників шкіл): зміни освітніх програм підготовки вчителів у ЗВО; перехід від ізоляціоністської культури до культури співпраці вчителів-предметників; робота з керівниками шкіл щодо провідних змін; програма розвитку кластерного лідерства.

Японія (школа Тохоку), Південна Корея («Зелені розумні школи») (досвід відновлення шкіл: від будівлі до нової якості освітнього процесу): проєкт, що ставить учнів у центр і надає їм ініціативу; інтенсивні воркшопи з залученням лідерів громад, політиків, представників бізнесу; партнерство з ОЕСР і ключові компетентності, визначені в «Компасі навчання 2030»; ціль – надання учням життєво важливих актуальних навичок, проактивності та формування кваліфікованих кадрів, які будуть відновлювати постраждалий регіон; зв'язок навчання з зовнішнім світом; формування компетентностей для життя у змінному світі й збереження екології (цифрова та екологічна освіта); створення портативних класів на час відбудови шкіл [3].

Підводячи підсумок здобутків від реформування початкової освіти, слід акцентувати увагу на слабких місцях, що потребують усунення на подальших етапах розбудови вітчизняної освітньої системи:

1. Випускники початкової школи мають у середньому недостатньо сформовані навички і вміння працювати з текстом, хоча саме ці вміння набувають усе більшої значущості для них у подальшому навчанні в базовій школі, коли обсяги текстів збільшаться, а їх структура ускладниться.

2. При спробі оперувати з абстрактною інформацією успішність випускників початкової школи в середньому знижується до 53 %.

3. Відсутня цілісна методична система навчання учнів початкової школи роботи з позатекстовими компонентами.

4. Нині початкова школа ігнорує той очевидний факт, що в реальному житті сучасна дитина набагато частіше змушена читати не високохудожні, а інформаційні тексти, що призначені для розширення світогляду про

навколишню дійсність, вільне орієнтування в побутових ситуаціях життєдіяльності.

5. На етапі закінчення початкової школи лише 16 % учнів мають високий рівень сформованості читацької компетентності, натомість базовий рівень – лише 67 % випускників початкової школи [2].

Список використаних джерел

1. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendatsii-ta-informatsiyni-materiali (дата звернення: 22.11.2024).

2. Звіт про результати другого циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2021 р.: у 2-х частинах. Частина І. Що знають і вміють випускники початкової школи та як змінилася ситуація за три роки / Г. Бичко (основний автор), В. Терещенко, В. Горох, М. Мазорчук, Т. Лісова, Т. Вакуленко ; наук. ред. Т. Вакуленко ; за ред. О. Осадчої та В. Терещенка. Київ : УЦОЯО, 2022. 189 с.

3. Серпнева конференція 2023 «Освіта єднає». URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/konferentsii/serpneva-konferentsiya-2023-osvita-ednae (дата звернення: 23.11.2024)

Ольга Китинська,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Адаптація першокласників до освітнього середовища є важливим етапом у розвитку дитини та її інтеграції в систему освіти. Процес переходу від дошкільного до шкільного навчання для багатьох дітей є стресовим і включає численні виклики. Враховуючи зміни, що сталися в освітній системі України у зв’язку з реформою Нової української школи (НУШ), проблеми адаптації першокласників набувають нових вимірів. НУШ орієнтована на розвиток особистості дитини, її індивідуальних здібностей, що потребує створення сприятливих умов для успішного входження дітей у нове навчальне середовище.

Одна з основних проблем, з якими стикаються першокласники, це психологічна та емоційна адаптація. Важливо, щоб дитина не тільки засвоювала

нові знання, але й відчувала себе комфортно в новій соціальній ситуації, адже зміна середовища, нові однокласники, вимоги навчання та інші аспекти шкільного життя можуть стати причиною тривоги та стресу. Це вимагає від вчителів та батьків особливої уваги до психологічного стану дитини. Реформа НУШ акцентує увагу на інклюзивності навчання та створенні безпечного середовища, де кожна дитина має змогу розвиватися згідно зі своїми здібностями.

Іншою значущою проблемою є адаптація дітей до нової організації навчального процесу. Зміни в методах навчання, активне використання інтерактивних технологій, інноваційні підходи до викладання вимогливі до здатності дітей до самостійної діяльності, розвитку критичного мислення і вміння працювати в команді. Багато першокласників, не звикли до такої форми організації роботи, можуть відчувати труднощі в освоєнні нових підходів, що вимагає від педагогів особливої терплячості та гнучкості. Створення індивідуалізованих освітніх траєкторій для кожної дитини є важливим аспектом, адже всі учні мають різний рівень підготовки і схильностей до тих чи інших видів діяльності.

Також важливою проблемою є організація взаємодії між школою та батьками. В умовах реформи НУШ значно зростає роль батьків у навчанні та вихованні дітей, оскільки школа повинна забезпечити не лише академічну освіту, а й розвиток емоційного інтелекту, соціальних навичок та загального благополуччя учнів. Батьки повинні брати активну участь у процесі адаптації першокласників, допомагати їм адаптуватися до нових умов, зберігати емоційну стабільність та підтримувати позитивний настрій на навчання.

Не менш важливою є проблема адаптації дітей до нових фізичних умов. Інфраструктура шкіл, організація простору та навчальних приміщень, доступність ресурсів, а також здоров’я дітей, яке може постраждати від перевантаження, – це складові адаптаційного процесу, які потребують уваги та вдосконалення. Тому важливим аспектом є не лише психологічна підтримка, але й організація навчального середовища, яке буде сприятливим для розвитку першокласників.

Загалом, успішна адаптація першокласників до нових умов навчання в рамках реформи НУШ є комплексною задачею, що вимагає синергії зусиль педагогів, батьків та адміністрації школи. Врахування індивідуальних особливостей учнів, активна підтримка їх емоційного благополуччя, адаптація до нового стилю навчання та створення комфортного фізичного середовища допоможуть забезпечити ефективний перехід дитини до шкільного життя.

Список використаних джерел

1. Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби : методичні рекомендації / за наук. ред. В. Г. Панка Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 102 с.

2. Андрійчук С. В., Петрюк І. М. Наступність у профілактиці соціальної дезадаптації дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку (від теорії до практики) : навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2014. 120 с.

3. Березовська Л. І., Смоляк М. А. Психологічні особливості адаптації школярів до навчання. *Вісник Національного університету оборони України. Питання психології.* 2014. № 4 (41). С. 162–167.

4. Психолог у НУШ: радісно та впевнено руш! Путівник психолога в Новій українській школі / заг. ред. Є. В. Афоніна, О. О. Заріцький, Н. В. Міщенко. Краматорськ : Витоки, 2018. 250 с.

Галина Ковалець,
директор
Тернопільського закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) № 18

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

У сучасному світі, де збройні конфлікти стали однією з ключових загроз для дітей, питання психологічної підтримки наймолодших стає особливо актуальним. Дошкільний вік є критичним етапом у формуванні особистості дитини, коли закладаються основи емоційної стабільності, стійкості до стресів та адаптаційних навичок. Заклади дошкільної освіти (ЗДО) виконують важливу функцію у забезпеченні безпечного середовища для дітей, яке сприяє розвитку психологічної стійкості, адаптації до стресових ситуацій і збереженню ментального здоров'я дітей, зменшує негативний вплив кризових ситуацій.

Діти дошкільного віку надзвичайно чутливі до змін у соціальному та емоційному оточенні. Спосіб адаптації дошкільнят до реалій воєнного стану є іншим, аніж дорослих людей, що здатні до саморегуляції, самоконтролю. У цьому контексті важливо звернути увагу на дітей, досвід проживання подій війни для яких є травмівним, стигматизуючим та порушує нормальну життєдіяльність [4, с. 243]. Війна спричиняє сильний психологічний стрес, пов'язаний із переміщенням, втратою близьких, розлукою з родиною та постійною загрозою безпеці. У таких умовах виявляються такі симптоми, як тривожність, агресивна поведінка, регресія в розвитку, а також труднощі у соціалізації. ЗДО відіграють ключову роль у формуванні базових механізмів подолання цих негативних проявів через створення підтримувального освітнього середовища.

Основною метою діяльності ЗДО є створення стабільного простору, де дитина може відчути безпеку і прийняття. Емоційна підтримка, яку надають педагоги, має вирішальне значення для емоційного розвитку дитини. Педагоги в ЗДО виконують роль своєрідних психологічних наставників, які створюють довірчі відносини з дітьми, які сприяють формуванню у них почуття безпеки. Використовуючи ігрову діяльність, арт-терапію, казкотерапію та інші форми творчої роботи, вони допомагають дітям виражати свої емоції, знижувати рівень стресу та знаходити спосіб справлятися з важкими переживаннями. Наприклад, через малювання або ліплення діти можуть передати свої емоції та страхи, що сприяє їхньому звільненню від психологічного напруження [1, с. 48].

Вихователям важливо пам’ятати, що рівень довільності поведінки, її саморегуляції в цей вік є надзвичайно низьким, а тому стверджувати зумисність появи такої поведінки і пояснювати її бажанням дітей недоречно. З іншого боку, дитина, що пережила травмівну подію в умовах війни, може й проживати цей досвід в адаптивний спосіб, без появи постравматичного стресового розладу. І хоч гра дітей і в першому і в другому прикладі набуде суттєвих змін, маємо пам’ятати, що вплив війни на життя дитини-дошкільника не буває безслідним. У дітей, які проживають повторно стрес воєнних подій, бажання гратися часто втілюється у відтворенні та повторенні травматичної гри. Такі ігри можуть супроводжуватися агресивними діями, можуть мати антисоціальний характер. Дитина не здатна в такому разі контролювати хід подій, рідко може усвідомити втрату контролю імпульсу появи агресивних дій. Загальний план запобігання прояву агресії в такому разі буде такий: І. Встановлення зв’язку з дитиною. ІІ. Створення відчуття приналежності/спільності. ІІІ. Спільне з дитиною вирішення проблеми/конфлікту. IV. Чуйність до індивідуальних потреб дитини. V. Затишок предметно-ігрового середовища [4, с. 245].

Соціальна взаємодія, яку забезпечує ЗДО, також є важливим компонентом підтримувального середовища. Заклад освіти надає дітям можливість спілкуватися з однолітками, брати участь у спільних іграх та групових заняттях. Таке спілкування допомагає дітям відновлювати почуття належності до соціальної групи, розвивати навички взаємодії, а також формувати вміння співпереживати і підтримувати інших. В умовах війни соціальна взаємодія стає способом зменшення ізоляції та відчуття самотності, які можуть виникати через втрату звичного оточення або віддалення від родичів.

Не менш важливим аспектом є співпраця з батьками. Війна створює додаткові виклики для сімей, що впливає на психологічний стан дітей. У такій ситуації педагоги працюють не лише з дітьми, але й з їхніми родинами, забезпечуючи консультаційну підтримку, тренінги та інформаційні зустрічі. Такий підхід сприяє синхронізації дій закладу освіти і сім’ї для створення єдиного підтримувального простору [1, с. 48]. За безпосереднього впливу батьки розповідають дитині правила поведінки, демонструють особистим прикладом найпростіші базові ціннісні орієнтири: повага до людини – ровесника, старшого, незнайомого; особистий простору та часу, приватної власності тощо. Все це культивується через спілкування, співжиття з найріднішими авторитетними для дитини людьми [3, с. 306].

Інноваційні підходи в ЗДО також включають використання цифрових технологій. Наприклад, у періоди, коли безпечна присутність у закладі неможлива, онлайн-програми дозволяють підтримувати зв’язок із дітьми та родинами, забезпечуючи стабільність освітнього процесу. Такі методики допомагають зберігати відчуття «нормальності» навіть у нестабільних умовах.

Досвід міжнародних організацій, таких як ЮНІСЕФ, відображає, що інвестиції у психологічну підтримку дітей у ранньому віці є надзвичайно важливими для їхнього довгострокового емоційного і соціального благополуччя. Рекомендації цих організацій вказують на необхідність інтеграції практик психологічної допомоги в освітню систему, що вже реалізується в

багатьох країнах світу. Важливою складовою є також емоційна підтримка педагогів, які є рольовими моделями для дітей, допомагаючи їм розвивати навички емоційного саморегулювання [5, с. 84].

Таким чином, роль ЗДО у формуванні психологічної стійкості дітей в умовах війни є надзвичайно важливою. Вони є не лише місцем освіти, але й психологічного захисту, де діти можуть знайти стабільність, підтримку та розвивати навички, необхідні для подолання життєвих викликів. Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на вдосконалення програм психологічної підтримки в умовах кризових ситуацій, а також розширення інноваційних підходів до роботи з дітьми та їхніми родинами.

Список використаних джерел

1. Лазуренко О. В., Ковальчук С. П. Психологічна підтримка дітей у ЗДО в умовах кризи. *Науковий вісник педагогічних наук.* 2023. №3(10). С. 45–52.

2. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо забезпечення психолого-педагогічної підтримки в умовах війни. 2023. 114 с.

3. Руденський Р. Аксіологічний потенціал дитячих настільно-друкованих ігор та іграшок мілітарної тематики. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід:* збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (13-14 травня 2022 року, м. Тернопіль). Тернопіль : Вектор ; ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 306–309.

4. Руденський Р., Писарчук О. Стратегії запобігання прояву агресії в іграх дітей дошкільного віку в умовах війни. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку:* матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 24 листопада 2023 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2023. С. 242–246.

5. UNICEF *Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings*. 2022. 134 с.

Денис Лещишин,
аспірант кафедри початкової і професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Тетяна Довженко,
доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету початкового навчання,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю УЧНІВ

Нині проблема збереження та зміцнення здоров'я учнів набуває особливої актуальності, оскільки її розв'язання в сучасних умовах принципово важливе для молодого покоління, яке готується до свідомої побудови своєї життєвої стратегії, творчої діяльності з перетворення себе, свого здоров'я та навколишнього світу [1]. Тож здоров'я, будучи однією з сутнісних

характеристик людини, визначає ступінь життєздатності та стійкості організму, можливість реалізувати свої біологічні та соціальні функції [2].

Проведений нами аналіз наявної педагогічної практики показує, що, незважаючи на прагнення педагогів упроваджувати різні форми сприяння здоров'ю учнів, їхня діяльність з орієнтації учнів на підтримання здорового способу і стилю життя все ще має епізодичний характер. Більше того, навіть ті вчителі, які прагнуть знизити навчальне навантаження на учнів, педагогічно доцільно чергувати працю та відпочинок своїх вихованців, усувати стресові ситуації в освітньому процесі, докладаючи зусиль до реалізації сприяння здоров'ю, усе ще не повною мірою застосовують потенціал освітнього середовища школи у збереженні та зміцненні здоров'я учнів.

Як бачимо, попит на впровадження технології «школа сприяння здоров'ю» в освітньому середовищі закладу освіти обумовлений як потребами учнів, так і завданнями суспільства. Зауважимо, що освітнє середовище учнів давно постає об'єктом наукового дослідження. Проте з початку XXI ст. інтерес до вивчення освітнього середовища закладів освіти помітно зростає, що зумовлено усвідомленням значної ролі, яку відіграє освітнє середовище в житті учнів, а також непокоєнням із приводу його окремих негативних впливів [3].

У більшості джерел «середовище» визначається як «сукупність умов живої та неживої природи, у яких існують організми та які впливають на процеси їхньої життєдіяльності» [4]. Однак у довідниковій літературі перевага надається характеристиці таких видів середовища, як «навколишнє природне середовище» («довкілля»), «техногенне середовище», «соціальне середовище», «суцільне середовище», «запобіжне середовище», «поживне середовище» і «міжзоряне середовище», а «освітнє середовище» залишається поза увагою розробників.

У рамках філософського осмислення поняття «середовище» є частиною буття по відношенню до суб'єкта, у межах якого він існує і на яке впливає [5]. Натомість у соціології «середовище» розглядається в рамках поняття «простір» у контексті відносин індивідів, кожен із яких має свої цілі, потреби, інтереси і при цьому кожен ураховує вплив своїх дій на інших суб'єктів цього простору. «Простір» є багатовимірним поняттям, що позначається на можливості індивідів групуватися в різні системи взаємодії [4]. Такий підхід дозволяє уявити освітнє середовище закладу освіти як свідому взаємодію індивідів (учителів, учнів, їхніх батьків), кожен з яких має свої цілі, потреби, інтереси і при цьому кожен враховує вплив своїх дій на інших.

Вітчизняні вчені розглядають «середовище» як спеціально побудовану взаємодію суб'єктів освіти у процесі освоєння та перетворення компонентів цього середовища [5]. Це певною мірою пояснює поширений у педагогічній термінології синонімічний ряд, як-от: «освітнє середовище», «навчальне середовище», «середовище освітньої установи», «шкільне середовище» та інші.

Розгляд проблеми освітнього середовища як результату цілеспрямованих педагогічних зусиль із трансформації навколишнього соціуму тягне за собою необхідність виявлення та диференціації підходів різних науковців до педагогізації середовища соціального. Під соціальним середовищем

розуміються суспільні, матеріальні та духовні умови, у яких опиняється людина, що забезпечують її існування, формування й діяльність. Соціальне середовище як постійне джерело поповнення досвіду і знань слугує для людини тією основою, що впливає на формування життєвих потреб, інтересів, цінностей, реальну поведінку особистості, процес її самовизначення та самореалізації [1].

Серед видатних педагогів, які протягом усього творчого шляху вирішували питання про можливості та методи використання потенціалів середовища, необхідно відзначити А. С. Макаренка, який сприйняв соціальне виховання як «одну з найпрекрасніших думок людства» [2]. За своєю цільовою спрямованістю технологія виховання особистості в колективі А. С. Макаренка є життєво орієнтованою, у центрі якої постає завдання виховання «господарської позиції стосовно навколишнього світу» методами самого життя, через які будь-яке природне середовище впливає на людину [2].

У рамках нашого дослідження ми будемо розуміти під освітнім середовищем систему впливів і умов формування особистості, а також сукупність можливостей, що містяться в довкіллі, для її саморозвитку [3]. Водночас освітнє середовище виступає системою вбудованих, узаємопов’язаних освітніх мікросередовищ, що визначають функціональні структури педагогічних систем (педагогічну творчість, співпрацю, спілкування, діагностику, управління тощо) [3].

Кожен учень нині об’єктивно потребує створення такої сукупності умов, що забезпечуватимуть відновлення, збереження та розвиток його здоров’я, а також сприяють інтелектуальному і творчому зростанню. Такі умови необхідно створювати в освітньому середовищі закладу освіти для досягнення максимального ступеня індивідуалізації за рахунок широкого використання технології «школа сприяння здоров’ю». Таке середовище забезпечить кожному учню можливість (самостійного або в узаємодії з учителем) збереження та конструювання свого здоров’я.

Створення освітнього середовища закладу освіти в рамках заявленої проблеми має бути спрямоване на ефективне вирішення таких завдань: формування в учнів системи уявлень і знань про здоров’я, здоровий спосіб і стиль життя, способи оздоровлення та збільшення резервів здоров’я; усвідомлення здоров’я як цінності, прищеплення індивідуальної потреби і готовності кожного учня бути здоровим; розвиток наполегливості в досягненні мети зі збереження, зміцнення та формування особистого здоров’я.

Розгляд в освітньому середовищі закладу освіти в рамках упровадження технології «школа сприяння здоров’ю» тягне за собою необхідність виявлення підходів різних авторів до інтерпретації структурних компонентів освітнього середовища, як-от: суб’єктного; науково-методичного; морально-духовного; предметно-матеріального [5].

Аналіз структури і змісту виділених компонентів дозволяє нам розглядати потенціал освітнього середовища закладу освіту в контексті впровадження технології «школа сприяння здоров’ю». Зауважимо, що поняття «потенціал» трактується в педагогіці переважно як «джерело, можливість, засіб, запас, що

може бути використано для вирішення будь-якої завдання, досягнення певної мети» [5]. На підставі розглянутих теоретико-методологічних положень, стає можливим цілеспрямоване використання потенціалу освітнього середовища закладу освіти. Це забезпечує становлення сукупності ціннісно-потребнісних, практично набутих знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності, що спрямована на збереження та примноження здоров'я учнівства.

Потенціал освітнього середовища закладу освіти полягає в реалізації суми потенціалів компонентів освітнього середовища школи та актуалізації державної політики щодо впровадження технології «школа сприяння здоров'ю»:

– створення здорового емоційно-поведінкового простору закладу освіти;

– узаємодії класного керівника зі шкільною адміністрацією, батьками щодо збереження та примноження індивідуального здоров'я учнів;

– спрямованого застосування цінностей фізичної культури у збереженні та зміцненні здоров'я учнів;

– реалізації системи інтеграції змісту предметів, що орієнтовані на формування здорового способу життя.

Отже, освітнє середовище закладу освіти сприятиме збереженню та зміцненню здоров'я учнів завдяки впровадження технології «школа сприяння здоров'ю», якщо цілеспрямовано застосовується її потенціал, забезпечується становлення сукупності ціннісно-потребових, практично набутих знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності, що спрямованої на підтримання здоров'я молодого покоління.

Список використаних джерел

1. Гнилицька О. М. Педагогічний простір як фактор реалізації оздоровчої функції освіти. *Педагогічна майстерня* : наук.-метод. журнал. 2015. № 7. С. 40–42.

2. Кириленко Г. В., Кириленко О. І. Розвиток та становлення правових аспектів фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності в Україні. *Фізкультурно-оздоровчі та спортивні технології в освітньому просторі : теорія і практика* : колективна монографія / за заг. ред. О. О. Момот, Ю. В. Зайцевої. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. С. 119–134. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14616 (дата звернення: 27.11.2024)

3. Мороз Ю. Деякі аспекти державної політики в напрямку оздоровчої роботи. *Болонський процес : модернізація змісту природничої педагогічної освіти. XII Каришинські читання* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 26-27 трав. 2005 р.) : за участю науковців, шкільних педагогів, аспірантів, магістрантів, студентів / Наук-метод. центр вищої освіти ; Ін-т пед. АПН України ; ПНПУ ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2005. С. 131–123.

4. Середовище. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki (дата звернення: 29.11.2024)

5. Фізкультурно-оздоровчі та спортивні технології в освітньому просторі: теорія і практика : колективна монографія / за заг. ред. О. О. Момот, Ю. В. Зайцевої. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. 339 с. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14616 (дата звернення: 27.11.2024)

Надія Лазарович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ ЗДО

У світлі сучасних вимог до якості підготовки дітей до школи, швидких змін у соціокультурному середовищі та поширення нових методів навчання дошкільні заклади повинні постійно вдосконалюватися. Науково-методична діяльність – це систематичний процес створення нових знань у галузі педагогіки та поширення передового досвіду серед педагогів, спрямований на вдосконалення освітнього процесу.

Дослідження психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності вихователів в закладах дошкільної освіти (А. Богомаз, Н. Ганжа, І. Романюк, Л. Швайка, З. Гирич) акцентують увагу на впровадженні ефективних форм організації методичної роботи, використанні інноваційних методів діагностики та розвитку рівня компетентності фахівців дошкільної сфери.

Науково-методична робота є необхідним і важливим засобом підвищення професійної компетентності вихователів дітей дошкільного віку. Цей процес включає в себе систематичне оновлення знань, використання передового педагогічного досвіду, а також розробку та впровадження нових підходів до навчання та виховання дітей.

Науково-методична робота сприяє вдосконаленню методів і прийомів викладання, розвитку творчих здібностей вихователів та стимулює пошук інноваційних рішень у сфері дошкільної освіти (О. Безсонова, В. Березюк, Л. Бондар, Т. Воронецька, Н. Гавриш, А. Гузь, З. Дорошенко, О. Каплуновська, І. Кіндрат, Л. Мінда, І. Романюк, О. Рудік та ін.).

Методична робота в дошкільних закладах – це концепція, яка складається з багатьох аспектів, і включає:

– дослідження та моделювання освітнього процесу;

– підтримка професійної компетентності педагогів, підвищення їхньої педагогічної майстерності;

– консультативна допомога педагогам;

– організація партнерської взаємодії з батьками;

– вивчення, узагальнення та поширення майбутнього педагогічного досвіду;

– створення сприятливого психологічного середовища.

Таким чином, питання нормативно-правового забезпечення є найважливішим під час планування методичної роботи в дошкільних закладах.

Завдяки систематичній науково-методичній роботі вихователі мають можливість постійно підвищувати свій рівень кваліфікації, адаптувати свою роботу до сучасних вимог і тенденцій у сфері дошкільної освіти.

Важливим напрямком науково-методичної роботи є пошук та впровадження передового педагогічного досвіду, використання сучасних методик та технологій навчання, а також розвиток творчого потенціалу вихователів. До того ж, ця робота спрямована на постійне оновлення та удосконалення навчально-виховного процесу з урахуванням сучасних вимог і тенденцій у галузі дошкільної освіти.

В дошкільних закладах методична робота – це систематична групова та індивідуальна робота педагогів, спрямована на покращення науково-теоретичних знань, загальнокультурного досвіду, психолого-педагогічної підготовки та професійних навичок.

Методична робота в дошкільній освіті охоплює широкий спектр заходів, таких як підвищення кваліфікації педагогів, впровадження інноваційних технологій, діагностика та моніторинг результатів освітнього процесу, поширення передового досвіду, атестація педагогічних кадрів, координація їхньої діяльності та створення умов для професійного зростання.

Враховуючи складність завдань, пов’язаних із науково-методичною роботою в сучасному освітньому середовищі, різноманітність і постійно змінюваний зміст, а також специфічні особливості кожного навчального закладу, необхідно постійно шукати нові способи підвищення ефективності традиційних методів науково-методичної роботи та створення нових форм педагогічної діяльності.

Напрацювання та результати науково-методичної роботи сприяють підвищенню професійної компетентності педагогічного колективу, створенню сприятливого середовища для розвитку дитини, а також впровадженню інноваційних підходів у педагогічну практику. Такий підхід забезпечує ефективне функціонування дошкільного закладу та підвищує якість освіти, що надається дітям у період дошкільного віку.

Науково-методична робота з педагогами є ключовим елементом в системі підвищення якості освіти. Використання різноманітних форм такої роботи є важливим кроком у розвитку професійної компетентності педагогів та постійному удосконаленні навчально-виховного процесу.

Аналізуючи сучасний стан науково-методичної роботи в дошкільних закладах, можна виявити як її переваги, так і недоліки. До позитивних аспектів належить сприяння професійному зростанню педагогів, підвищення якості освітнього процесу, поширення передового досвіду, впровадження інновацій та розвиток дослідницьких навичок.

Основними недоліками організації науково-методичної роботи в дошкільних закладах є:

– відсутність чіткої структури,
– невизначеність очікуваних результатів,
– недостатня ефективність,
– випадковий вибір тем для дослідження,
– неврахування індивідуальних потреб педагогів,
– обмежений арсенал методичних заходів,

– низький рівень професійної компетентності керівників та несприятливі умови для професійного розвитку педагогів.

Такий стан справ перешкоджає системному підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів.

Різноманітність форм науково-методичної роботи, таких як семінари, тренінги, майстер-класи, конференції, творчі групи та інші, надає педагогам можливість обмінюватися досвідом, впроваджувати нові підходи та технології, а також вдосконалювати свої професійні навички.

Важливою перевагою використання різноманітних форм роботи є створення сприятливого середовища для активного обміну інформацією та ідеями, що сприяє зростанню рівня професіоналізму педагогічного колективу та підвищенню якості освітнього процесу вцілому.

Таким чином, використання різноманітних форм науково-методичної роботи є важливим і необхідним компонентом у забезпеченні ефективного розвитку освіти та досягненні високих результатів у навчанні та вихованні.

Використання нетрадиційних форм методичної роботи в закладах дошкільної освіти є надзвичайно важливим і перспективним напрямком для підвищення якості та ефективності навчально-виховного процесу. Ці форми дозволяють стимулювати творчий потенціал педагогів, сприяють обміну досвідом, розвитку професійних компетенцій та впровадженню інноваційних підходів.

Завдяки нетрадиційним формам методичної роботи, таким як педагогічні турніри, методичні брейнсторми, школи педагогічної майстерності та інші, вихователі отримують можливість активно взаємодіяти, обговорювати сучасні педагогічні підходи, творчо застосовувати їх у своїй роботі та вдосконалювати свої професійні навички.

Такий підхід сприяє підвищенню мотивації та самооцінки вихователів, створює позитивну атмосферу співпраці та взаєморозуміння всередині педагогічного колективу, а також сприяє підвищенню якості освітнього процесу та досягненню успіхів у вихованні та розвитку дітей дошкільного віку.

Отже, використання нетрадиційних форм методичної роботи в дошкільних закладах є важливим засобом для стимулювання професійної компетентності педагогів та підвищення якості освіти в цьому сегменті.

Таким чином, ефективність впровадження інноваційних форм науково-методичної роботи в дошкільних закладах сприяє підвищенню якості дошкільної освіти та професійного зростання вихователів.

Список використаних джерел

1. Білоус А. Б. Використання інтерактивних освітніх технологій у закладах дошкільної освіти. *Науковий пошук молодих*: збірник статей аспірантів та магістрантів. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Вип. 3. С. 10–15.

2. Дорошенко З. Організація методичної роботи з педагогами на мережевій основі: використання інтернет технологій. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. № 11. С. 4–11.

3. Салабуда Ю. О. Сутність та зміст професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти. *Науковий пошук молодих*: збірник статей аспірантів та магістрантів. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 3. С. 170–174.

4. Швайка Л. А. Методична робота в ДНЗ. Харків : «Основа», 2017. 304 с.

Ірина Небитова,
доктор філософії, доцент кафедри початкової і професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Олександр Міщенко,
здобувач наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 Професійна освіта,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Сучасна освіта перебуває в епіцентрі стрімких технологічних змін. Використання штучного інтелекту (ШІ) стає ключовим інструментом для трансформації педагогічних підходів, індивідуалізації навчання та підвищення ефективності освітнього процесу. Для вчителів початкових класів це означає необхідність освоєння інноваційних технологій і готовність застосовувати їх у щоденній роботі з учнями. Зокрема, підготовка майбутніх педагогів до інтеграції ШІ в професійну діяльність вимагає розробки теоретичних і практичних підходів, орієнтованих на розвиток компетентностей XXI століття.

Проблема використання штучного інтелекту в освіті дедалі частіше привертає увагу сучасних науковців. Різні аспекти цієї проблеми досліджували такі вчені, як: І. Візнюк, С. Литвинова, О. Ніконов, Н. Макогончук, Ю. Матвієнко, К. Певень, Н. Хміль та ін.

Слід зазначити, що готовність до використання ШІ у професійній діяльності є багатовимірним поняттям, яке включає такі ключові компоненти [3]:

1. Когнітивний компонент. Майбутній учитель має розуміти основи функціонування ШІ, зокрема принципи алгоритмів машинного навчання, можливості нейронних мереж і практичні застосування ШІ в освітньому процесі.

2. Мотиваційний компонент. Позитивне ставлення до технологій є основою для їх ефективного впровадження. Формування мотивації передбачає усвідомлення переваг ШІ, таких як полегшення рутинних завдань і покращення індивідуального підходу до учнів.

3. Операційний компонент. Це практичні вміння, зокрема створення адаптивного навчального контенту, використання платформ на основі ШІ (наприклад, Khan Academy, ClassCraft) та організація інтерактивного навчання.

4. Рефлексивний компонент. Передбачає здатність аналізувати ефективність застосування технологій, вдосконалювати власні підходи та уникати потенційних ризиків.

Дослідження науковців свідчать про те, що штучний інтелект змінює функціональну роль вчителя, доповнюючи його діяльність такими аспектами [1]:

– індивідуалізація навчання (системи, що працюють на основі ШІ, наприклад, DreamBox або Squirrel AI, дозволяють створювати персоналізовані траєкторії навчання з урахуванням темпу засвоєння матеріалу учнем);

– автоматизація оцінювання (платформи на основі ШІ, наприклад, Gradescope, здатні автоматично перевіряти завдання, що економить час учителя і забезпечує об’єктивність оцінювання);

– аналітика великих даних (завдяки аналітичним платформам, як-от PowerSchool, учителі отримують дані про прогрес учнів, їхні сильні й слабкі сторони, що дозволяє коригувати освітній процес у реальному часі);

– використання ШІ у повсякденних завданнях (інструменти, як ChatGPT, допомагають генерувати плани уроків, створювати інтерактивні матеріали та навіть розробляти індивідуальні завдання).

Зауважимо, що формування готовності майбутніх учителів до використання ШІ у професійній діяльності потребує системного підходу до навчання у закладах вищої освіти. Так, у програму педагогічних дисциплін доцільно інтегрувати спеціальні курси з основ ШІ, такі як «Технології штучного інтелекту в освіті», «Цифрова грамотність педагога» тощо. Особлива увага має приділятися формуванню навичок аналізу великих даних, алгоритмів адаптивного навчання та базових понять етики використання ШІ.

У рамках педагогічної практики майбутні вчителі початкових класів мають працювати з платформами, які інтегрують ШІ. Наприклад: проведення уроків із використанням адаптивних платформ (Socrative), розробка інтерактивних вправ з елементами гейміфікації за допомогою Classcraft, вирішення реальних педагогічних кейсів з опорою на прогнози, створені ШІ тощо [2].

Також майбутні вчителі початкових класів мають усвідомлювати ризики, що пов’язані з використанням ШІ, зокрема захист персональних даних учнів, боротьбу з алгоритмічними упередженнями та розуміння обмежень технологій. Для цього можуть бути організовані спеціальні дискусії та тренінги.

Аналіз наукових досліджень доводить, що впровадження штучного інтелекту в освітній процес є досить перспективним, адже на базі університетів можуть бути організовані центри підтримки викладачів, які надають доступ до сучасного програмного забезпечення та консультацій із питань використання ШІ. Також інтеграція ШІ в національні стандарти освіти допоможе формувати компетентності майбутніх педагогів на ранніх етапах їхньої підготовки.

Проте, незважаючи на значний потенціал використання штучного інтелекту в освіті, він має певні недоліки [4]:

1. Недостатній рівень технічної підготовки. Багато вчителів не мають достатньої цифрової грамотності, що ускладнює впровадження ШІ.

2. Ресурсні обмеження. У деяких школах відсутні необхідні технічні засоби для роботи з інструментами на основі ШІ.

3. Етичні дилеми. Використання ШІ може викликати питання щодо конфіденційності, залежності учнів від технологій і автоматизації педагогічного процесу.

Отже, інтеграція штучного інтелекту в освітній процес значною мірою залежить від готовності майбутніх учителів початкових класів використовувати ці технології. Формування такої готовності потребує комплексного підходу, який поєднує теоретичну підготовку, практичний досвід і врахування етичних аспектів. Розробка освітніх програм, орієнтованих на розвиток цифрових компетентностей, сприятиме формуванню нового покоління вчителів, здатних ефективно працювати в умовах цифрової трансформації суспільства.

Список використаних джерел

1. Використання штучного інтелекту в освіті / І. Візнюк та ін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. № 59. С. 14–22.

2. Литвинова С. Порівняння можливостей штучного інтелекту, нейромереж та чатботів для використання в освітній практиці вчителів. *Імерсивні технології в освіті*: збірник матеріалів ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції з міжнародною участю. Київ, 2023. Вип. 26. С. 167–173.

3. Ніконов О., Матвієнко Ю. Вплив штучного інтелекту на процес цифрової трансформації освіти. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті*: тези доповідей XLVI Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2022 рік (м. Полтава, 25 квітня 2023 р.). Полтава, 2023. С. 36–38.

4. Певень К., Хміль Н., Макогончук Н. Вплив штучного інтелекту на зміну традиційних моделей навчання та викладання: аналіз технологій для забезпечення ефективності індивідуальної освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 11 (29). С. 306–316.

Людмила Пастернак,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ

Розвиток мовленнєвої активності дітей раннього віку є одним із ключових завдань дошкільної освіти, оскільки саме в цей період закладаються основи комунікативної компетентності та формуються перші навички соціальної взаємодії. Ранній вік є критичним періодом для розвитку мовленнєвих навичок, що забезпечують основу для подальшого комунікативного та когнітивного

зростання. Особливу роль у цьому процесі відіграють комунікативні ігри, які дозволяють дітям інтегрувати свої мовленнєві та когнітивні можливості у природному середовищі. Ігрова діяльність є провідною для дітей раннього віку, тому комунікативні ігри сприяють формуванню позитивної мотивації до мовлення та збагаченню мовленнєвого досвіду.

Комунікативні ігри забезпечують інтерактивність, що дає змогу дітям не лише засвоювати мовні конструкції, а й активно їх використовувати. Комунікативні ігри є засобом інтеграції мовленнєвої активності та емоційного досвіду дитини, що сприяє природному формуванню навичок спілкування. Зміст ігор, спрямованих на мовленнєвий розвиток, враховує вікові особливості дітей, їхній рівень розвитку та інтереси. Такі ігри сприяють формуванню діалогічного мовлення, розвитку слухових і артикуляційних навичок, розширенню словникового запасу та засвоєнню граматичних структур. Важливим аспектом є те, що діти не лише імітують мовлення дорослого, але й самостійно вибудовують мовні конструкції, висловлюючи свої думки, побажання або емоції. У процесі таких ігор діти навчаються формулювати свої думки, звертатися до інших учасників гри та реагувати на їхні висловлювання.

Дослідження у галузі дошкільної педагогіки вказують на те, що комунікативні ігри сприяють не лише мовленнєвому, а й соціально-емоційному розвитку. Зокрема, К. Крутій [3, с. 106] у своїх роботах підкреслює, що ігри створюють безпечне середовище для дітей, де вони можуть практикувати різні моделі комунікативної поведінки. А. Богуш акцентує увагу на важливості включення таких ігор у повсякденну діяльність дітей, оскільки вони сприяють формуванню інтересу до мовлення та розуміння його значущості[1, с. 46].

У своїх працях науковці (Писарчук О., Жаркова І., Руденський Р., Гладун Л.) стверджують про важливість систематичного використання комунікативних ігор у практиці закладів дошкільної освіти, підкреслюючи необхідність урахування вікових особливостей дітей і забезпечення емоційно підтримувального освітньо-розвивального середовища. Характеризують комунікативні ігри як ефективний метод інтеграції мовленнєвих завдань із розвитком емоційного інтелекту дитини. Зазначають, що використання ігор з елементами драматизації та сюжетно-рольових сценаріїв сприяє глибшому засвоєнню мовленнєвих навичок [2; 4; 5].

О. Писарчук та Р. Руденський у своїй праці зазначають, що сюжетно-рольові ігри забезпечують активну взаємодію між дітьми та дорослими, створюючи умови для мовленнєвого експериментування та закріплення комунікативних навичок. Ігри з елементами діалогу, які створюють умови для активного слухання та мовленнєвої участі. Через сюжетно-рольові ігри діти освоюють моделі комунікативної поведінки, адаптуючись до різних соціальних ситуацій [5, с. 100–102].

Таким чином, комунікативні ігри є не лише ефективним засобом розвитку мовленнєвої активності, а й ефективним інструментом формування соціальних і когнітивних навичок. Їх інтеграція в освітній процес дає змогу забезпечити гармонійний розвиток дітей раннього віку, сприяючи формуванню у них основ комунікативної компетентності та позитивного ставлення до мовлення як

способу взаємодії зі світом. Практичне використання таких ігор у закладах дошкільної освіти є необхідною складовою сучасного підходу до раннього мовленнєвого розвитку дітей.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей раннього віку: сучасні підходи. *Дошкільна освіта: теорія і практика*. 2020. № 3. С. 45–50.

2. Гладун Л., Жаркова І. Емоційний інтелект та його формування в старшого дошкільника засобами театралізованої діяльності. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія».* 2023. Вип. 4. С. 9–16.

3. Крутій К. Л. Інтерактивні ігри як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2019. № 5. С. 102–108.

4. Писарчук О. Т. Особливості формування освітньо-розвивального середовища дошкільних освітніх закладів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. *Серія: Педагогіка.* 2012. № 2. С. 44–51.

5. Писарчук О., Руденський Р. Підготовка майбутніх вихователів до проєктування предметно-ігрового середовища закладу дошкільної освіти (на матеріалі осередку настільних ігор). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка.* Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. № 1. С. 94–104. DOI : 10.25128/2415-3605.23.1.12

Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Ростислав Руденський,
аспірант кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка,
викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ГУМОРИСТИЧНІ ЗАСОБИ У СТРУКТУРІ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У початковій школі навчання спрямоване на подальший розвиток життєвого досвіду учнів, ґрунтуючись на їхніх попередніх знаннях та навичках у різних сферах діяльності. Підхід до змісту освітнього процесу початкової школи формується з урахуванням основних напрямів розвитку дошкільників, визначених у Базовому компоненті дошкільної освіти (2021).

Поняття «освітньо-розвивальне середовище початкової школи» розглядається як «сукупність впливів та умов, які сприяють формуванню особистості здобувачів початкової освіти, а також як комплекс можливостей для їхнього розвитку, що охоплює просторово-предметний, соціально-комунікаційний, психолого-дидактичний і пізнавально-мотиваційний

компоненти» [3, с. 38].

Гумор є важливим засобом виховання, який не лише сприяє засвоєнню навчального матеріалу, а й створює позитивну атмосферу в освітньому процесі. Для учнів початкових класів, увага яких може швидко розсіюватися, використання гумористичних елементів допомагає стимулювати інтерес, розвивати творчі здібності та підвищувати мотивацію до навчання [2, с. 42–43]. У сучасних навчальних підручниках та посібниках гумор реалізується через короткі кумедні історії, дотепні ілюстрації та навчальні завдання і вправи, що містять розважальні елементи.

Гумористичні засоби, що інтегруються в освітньо-розвивальне середовище початкової школи, охоплюють широкий спектр творчих та розважальних форм. Серед них можна виділити анекдоти, жарти, усмішки та потішки, які допомагають створювати невимушену атмосферу. Байки й поетичні твори додають літературної виразності, а гуморески та небилиці стимулюють уяву і сприяють розвитку креативності. Також використовуються гумористичні настільні ігри, які поєднують навчання з розвагою. Мультфільми й комедійні фільми для молодших школярів допомагають краще сприймати матеріал, а жартівливі пісні та аудіозаписи сприяють емоційному піднесенню [4, с. 35–37]. Крім того, важливе місце посідають меми та комікси, які близькі сучасним здобувачам, а також спеціальні вправи і завдання, спрямовані на розвиток почуття гумору та емоційного інтелекту, що дозволяє поглиблювати соціально-емоційний досвід учнів.

Процес гри за своєю суттю спрямований на стимулювання емоцій радості, задоволення та підвищення життєвого тонусу. Цьому сприяють її емоційна насиченість, динамічність, особиста зацікавленість кожного учасника, а також використання елементів комічного. У нашому розумінні, гумор є соціальним конструктом, що глибоко впливає на всі аспекти життя людини та сприяє її всебічному розвитку. В освітньому процесі він відіграє важливу роль, адже ефективність здобуття освіти залежить від сформованості позитивних мотивів навчання. Цьому сприяють зокрема гумористичні настільні ігри [1].

Поширеною у практиці настільних ігор серед молодших школярів є тематика циркових вистав. Тема цирку почала проникати у настільні ігри ще наприкінці XIX ст., що збіглося з масовим відкриттям великих циркових установ по всьому світу [1, с. 278–279]. Якщо дорослих приваблює загальна концепція циркового мистецтва, то діти найбільше захоплюються дресированими тваринами, святковою атмосферою та, насамперед, веселими витівками клоунів.

Щодо тематики та особливостей ігрових правил, то доцільно відзначити, що молодші школярі зазвичай віддають перевагу динамічним діям із предметами, які викликають у них сміх і відрізняються кумедністю у способі виконання. При цьому зовнішній вигляд персонажів, їхні розміри чи інші подібні характеристики мають для них другорядне значення.

Наприклад, у настільній грі Spotlight Slam гравці використовують пластикову лапку тваринки, щоб вчасно накрити потрібну картку й здобути перемогу. Варто лише замінити ці лапки на звичайну руку, і діти швидко

втрачають інтерес, адже гра перестає приносити їм задоволення. Аналогічна ситуація спостерігається в грі «Шалені шкарпетки», де спінер допомагає визначити, який об'єкт потрібно знайти всередині шкарпетки. Якщо ж шкарпетку замінити на звичайну сумку, інтерес дітей значно знижується, а гумористичний елемент гри зовсім зникає. Гумористична складова гри «Stapelmännchen» полягає в необхідності розташувати пластикові фігурки клоунів, зачепивши їх одна за одну, створюючи високу конструкцію. Сміх і веселощі у дітей викликає саме спосіб кріплення фігурок у цій конструкції: за бік, за ковпак, за руку, за ногу чи за тулуб, що додає грі кумедності та непередбачуваності [1, с. 280–282].

Гра «Клоун з конфетті» також користується популярністю серед дітей завдяки своїй оригінальній ігровій механіці. У ній учасники повинні знайти на ігровому полі кружечки певного кольору, які відповідають результатам кидання кубиків. Пошук здійснюється за допомогою картонної фігурки клоуна, який жонглює двома дисками й одночасно їздить на одноколісному велосипеді. Кумедність гри полягає в тому, що отвори в дисках і колесі дозволяють гравцям шукати кружечки, здійснюючи безліч маніпуляцій із фігуркою клоуна: її потрібно повертати, обертати, переміщати чи перевертати, щоб швидше знайти необхідні кольори. Якщо прибрати фігурку клоуна і замінити її на прості маніпуляції руками, наприклад, вказування пальцем на кольори чи закривання їх білими кружечками, гра втрачає свою основну кумедну складову. У циркових виставах клоун, який жонглює на одноколісному велосипеді, дивує глядачів своїми вміннями, спритністю та уважністю, водночас викликаючи сміх. У грі цей елемент представлений через картонну фігурку клоуна, що є ключовим елементом гумористичного наповнення гри.

Отже, ми проаналізували ігри, у яких дії є найбільш захопливими для молодших школярів у їхній ігровій діяльності. У таких іграх акцент робиться не стільки на персонажах чи сюжеті, скільки на оригінальності й нестандартності способів виконання завдань. Гумористичний потенціал настільних ігор має значний вплив на їхній розвиток, сприяючи організації змістовного дозвілля молодших школярів. Завдяки таким іграм створюється позитивний мікроклімат у колективі, розвивається емоційний інтелект, а також збагачується пізнавальний і сенсорний досвід дітей.

Список використаних джерел

1. Rudenskyi R., Pysarchuk O., Shcherbiak I., Akimjaková B., Minarovicova K. Humorous Potential of Board Games for Children of Senior Preschool Age. *Journal of Education Culture and Society*. 2024. № 15(2). Pp. 267–285. URL: https://doi.org/10.15503/jecs2024.2.267.285

2. Писарчук О., Чайка В. Психолого-педагогічний потенціал гумору як засобу навчання і виховання учнів початкової школи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2021. № 2. С. 41–49.

3. Писарчук О. Моделювання освітньо-розвивального середовища в діяльності вчителя початкової школи: теоретичний і практичний аспекти.

Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. 2017. № 3. С. 36–44.

4. Шишак А. Формування навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи в процесі роботи з цифровою інформацією. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2021. № 2. С. 34–41.

Тетяна Поврозник,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасний освітній процес невід'ємно пов'язаний з використанням новітніх цифрових технологій. Їхнє застосування в початковій школі не лише розширює можливості для навчання, а й допомагає розвивати критичне мислення, сприяє формуванню навичок самостійного навчання та вдосконаленню комунікативних вмінь. Інтеграція цифрових технологій у навчальний процес початкової школи є важливою складовою реформування освітньої системи в Україні, що відповідає вимогам часу та потребам дітей, які зростають у цифровому середовищі. Враховуючи високий рівень технологічного розвитку, питання інтеграції сучасних інформаційних технологій у навчання стає не лише актуальним, а й необхідним для забезпечення конкурентоспроможності освіти.

На більшості уроків у початкових класах ЗЗСО вчителі активно використовують цифрові технології, зокрема під час вивчення математики. Використання таких інструментів сприяє розвитку пізнавального інтересу учнів молодшої школи, адже цифровий формат подання та опрацювання матеріалу відповідає сучасним потребам дітей. Це дає змогу встановити зв'язок між їхнім навчанням і позашкільною діяльністю.

Одним з головних завдань є адаптація навчальних програм до цифрових технологій, що передбачає зміну традиційних підходів до навчання. Використання електронних підручників, інтерактивних дошок, освітніх платформ, а також онлайн-ресурсів допомагає не тільки урізноманітнити уроки, але й робить їх більш інтерактивними та доступними для дітей. Цифрові технології створюють умови для індивідуалізації навчання, що особливо важливо в початкових класах, коли діти ще перебувають на етапі формування базових знань та навичок. Вчителі мають можливість застосовувати різноманітні цифрові інструменти для розв'язання завдань, що сприяють

розвитку пізнавальної діяльності учнів, їхніх творчих здібностей і навіть емоційного інтелекту.

Інтеграція цифрових технологій у навчальний процес дозволяє створити більш гнучке середовище для навчання, де учні можуть працювати в темпі, який відповідає їхнім індивідуальним особливостям. Це важливо для розвитку самостійності та відповідальності в навчанні, що є основою для успішного навчання в наступні роки. Використання онлайн-ресурсів і платформ дозволяє дітям працювати над завданнями вдома, отримувати миттєвий зворотний зв'язок та працювати з додатковими матеріалами, що дає можливість заповнювати прогалини у знаннях. Цифрові технології також сприяють розвитку комунікативних навичок дітей через інтерактивні заняття, онлайн-обговорення, відеоконференції, що сприяє розвитку вміння працювати в команді та виражати свої думки.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі має й інші переваги, зокрема покращує мотивацію до навчання, підвищує інтерес учнів до різних предметів та дисциплін, робить процес навчання більш захопливим та динамічним. Сучасні технології дозволяють застосовувати мультимедійні ресурси, анімації, відеоматеріали, що робить матеріал більш доступним для сприйняття, особливо для дітей, які мають різний рівень розвитку. Водночас, інтеграція цифрових технологій в навчальний процес ставить нові вимоги до педагогічної майстерності вчителів, які повинні володіти не тільки базовими знаннями з педагогіки та психології, а й бути готовими до застосування новітніх технологій в класі.

Важливим аспектом є підготовка педагогів до роботи з цифровими технологіями. Вчителі початкових класів повинні бути не лише користувачами сучасних гаджетів та програмного забезпечення, а й ефективно використовувати ці інструменти для організації навчального процесу. Це вимагає від педагогів постійного професійного розвитку, участі в тренінгах, семінарах і курсах підвищення кваліфікації, що зумовлює потребу в системному підході до підготовки педагогів для роботи в умовах цифрової трансформації освіти.

Таким чином, інтеграція цифрових технологій у навчальний процес початкової школи є невід'ємною частиною сучасної освітньої реформи. Вона дозволяє створити умови для розвитку креативних, комунікативних, критичних та інформаційних навичок учнів, що сприяє їхній підготовленості до життя в цифровому суспільстві. Це забезпечує більшу інклюзивність навчання, розширює можливості для самовираження дітей і створює нові шляхи для їхнього розвитку.

Список використаних джерел

1. Інтеграція цифрових технологій в освітіній процес: виклики та перспективи: монографія / Саєнко Н. С., Голуб Т. П., Лавриш Ю. Е., Лук'яненко В. В., Литовченко І. М. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2022. 220 с.

2. Кулімова Ю. Г. Використання веб-технологій у процесі психолого-педагогічної підготовки майбутніх вчителів початкової школи. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2020. № 8. С. 34–41.

3. Хижняк І. А, Власенко К. В., Вікторенко І. Л., Величко В. Є. Готовність майбутніх фахівців початкової освіти до застосування цифрових засобів навчання в професійній діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2021. Том 86, № 6. С. 106–122.

4. Шишак А. М. Використання цифрових засобів на уроках математики у початковій школі. *Сучасні підходи та перспективи професійного розвитку фахівців соціономічних професій. Науковий вісник КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»:* збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, 23-24 листопада 2023 р.). Вінниця : КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2023. Вип. 2 (28). С. 75–79.

Паула Поперечна,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Володимир Чайка,
доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта акцентує увагу на інклюзивному підході, який передбачає врахування індивідуальних потреб кожної дитини, зокрема дітей з особливими освітніми потребами. У цьому контексті важливим є впровадження середовищного підходу до організації навчання і виховання таких дітей у закладах дошкільної освіти. Середовищний підхід передбачає створення сприятливих умов для розвитку дітей, які дозволяють їм повною мірою реалізувати свої потенційні можливості, забезпечуючи доступ до освіти незалежно від їхніх особливостей.

Забезпечення ефективного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами вимагає інтеграції різноманітних методів, стратегій і підходів, спрямованих на створення інклюзивного середовища. Середовищний підхід, в основі якого лежить принцип підтримки і розвитку кожної дитини, передбачає не лише адаптацію фізичного простору, а й зміни в організації навчального процесу, виборі методів та засобів навчання. Важливим є створення умов, в яких дитина з особливими освітніми потребами може взаємодіяти з однолітками, розвиватися, вчитися, а також бути включеною в соціум.

Важливим аспектом середовищного підходу є організація навчального простору, який має бути доступним і комфортним для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, психологічних чи інтелектуальних можливостей. Приміщення повинні бути обладнані відповідно до вимог доступності, безпеки та зручності

для дітей з особливими освітніми потребами. Це включає не лише фізичні аспекти, як, наприклад, доступ до інклюзивних навчальних засобів, спеціальних меблів, а й психологічну атмосферу, що сприяє розвитку довіри, взаємопідтримки та взаєморозуміння між дітьми.

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в рамках середовищного підходу повинна включати інтерактивні методи, які враховують індивідуальні здібності та потреби кожної дитини. Це можуть бути диференційовані завдання, індивідуальні плани розвитку, спеціально розроблені програми, що дозволяють дітям працювати в своєму темпі і за своїми можливостями. Окрім того, важливим елементом є навчання педагогів, яке має орієнтуватися на застосування сучасних технологій і методів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Це передбачає не лише теоретичне навчання, а й практичні тренінги та співпрацю з психологами та іншими фахівцями.

Середовищний підхід також передбачає активну взаємодію між педагогами, батьками та іншими фахівцями, оскільки важливо забезпечити комплексний підхід до розвитку дитини. Взаємодія батьків і педагогів є основою для забезпечення підтримки і розвитку дитини, створення умов для її навчання як у дошкільному закладі, так і вдома. Це сприяє розвитку емоційної стійкості у дитини, формуванню позитивного ставлення до навчання та активної участі в освітньому процесі.

Таким чином, впровадження середовищного підходу до організації навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти є необхідною умовою для забезпечення їх успішної соціалізації та розвитку. Це дозволяє не лише створити умови для повноцінного розвитку кожної дитини, але й сприяє формуванню інклюзивного суспільства, де кожен має рівні можливості для розвитку, реалізації своїх здібностей і потенціалу.

Список використаних джерел

1. Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах нової української школи: навчально-методичний посібник / укл. Л.І. Чопик. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2019. 39 с.

2. Писарчук О. Т. Особливості формування освітньо-розвивального середовища дошкільних освітніх закладів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка.* 2012. № 2. С. 44–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_2_10

3. Zdanevych L. V., Chaika V. M., Pysarchuk O. T., Tsehelnyk T. M., Ratushniak N. O. Training of future teachers for work with children under the conditions of preschool inclusive education. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 2020. № 13(32). Pp. 1–15. URL: https://doi.org/10.20952/revtee.v13i32.14943

Олена Сас,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Організація проєктної діяльності з дітьми дошкільного віку можлива за умови ретельної та усвідомленої підготовки вихователя, прояву творчості та критичного мислення. Проєктна діяльність з дітьми передбачає узгодженість певних етапів роботи та продумане і оптимальне застосування різних форм, способів роботи з дітьми дошкільного віку (різні види занять та ігор, бесіди, розгляд ілюстрацій, читання та розповідання тощо).

У Базовому компоненті дошкільної освіти розкрито вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів освіти дітей дошкільного віку (6–7 років). За змістом освітнього напряму «Мовлення дитини» передбачено формування у дітей дошкільного віку мовленнєвої, комунікативної та художньо-мовленнєвої компетентності [1, с.18]. Мовленнєва компетентність передбачає сформованість у дітей здатності продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних та невербальних засобів [1, с.18]. Така компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний та монологічний складники, їх взаємозалежність та взаємозумовленість. Комунікативна компетентність полягає у сформованості у дітей здатності до спілкування з однолітками та дорослими у різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри та бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію [1, с. 19]. Сформованість компетентностей (мовленнєвої та комунікативної) передбачає розвиток у дітей відповідних комунікативно-мовленнєвих умінь. Комунікативно-мовленнєві уміння – це вміння, які забезпечують протікання мовленнєвої діяльності в умовах міжособистісної взаємодії в різних ситуаціях спілкування [3].

Розглянемо, яким чином у процесі проєктної діяльності розвиваються комунікативно-мовленнєві уміння дітей дошкільного віку. Оскільки проєктна діяльність передбачає поетапність реалізації намічених завдань для досягнення поставленої мети, то розкриємо ці етапи – мотиваційний, інформаційний, репродуктивний, узагальнювальний, творчий, рефлексивно-оцінювальний [2]. Протікання проєктної діяльності з дітьми може включати не всі етапи. На етапі мотивації важливим є зацікавити, продумати та мотивувати дітей таким чином, щоб вони вважали цей задум власним, а діяльність під час проєкту викликала емоції та передбачала вираження особистісної значущості кожною дитиною. Тут великого значення набуває загальна дружня атмосфера у групі, взаємини між дітьми та вихователем. Оскільки на даному етапі визначаються конкретні завдання й справи, над якими будуть працювати, то важливо з дітьми узгодити

відповідальності, домовитися, обговорити, а це створює ситуацію для розвитку таких комунікативно-мовленнєвих умінь, як розуміння ситуації обговорення, вміння ставити питання та відповідати, продукування висловлювань, ініціативні звернення, висловлення ідей, почергові звернення, повага до співрозмовників тощо.

На наступному, інформаційному етапі діяльність спрямовується на збір інформації, тобто її пошук (обговорення з дітьми, що або хто може стати джерелом необхідної інформації), безпосередня взаємодія з джерелами (запитати у дорослого, прочитати в книзі, переглянути відео тощо), систематизувати, узагальнити і представити назагал – виступити зі своєрідною доповіддю.

Репродуктивний етап – застосовуються всі знання, набуті дітьми, тому тут пріоритетними будуть такі завдання для розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь, як розповісти, переказати, відтворити, обговорити тощо.

Узагальнювальний етап – уміння узагальнювати, робити висновки, узгоджувати свої висловлення з товаришами по групі в процесі спільної діяльності, обговорення, диспут, міркування та висловлення думок, використання понять, суджень тощо.

Під час творчого етапу створюються умови для розвитку ініціативності у висловлюваннях, підтримки та взаємоповаги у спілкуванні, вміння зрозуміло формулювати та виражати думку, продукувати ідеї.

Рефлексивно-оцінювальний етап стає основою для розвитку таких умінь, як вміння висловлювати вдячність за допомогу, підтримку.

Крім того, на кожному із зазначених етапів активно пропрацьовуються складники мовленнєвої компетентності – фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний та монологічний.

Таким чином, організовуючи проєктну діяльність з дітьми дошкільного віку важливо пам’ятати про вагомий потенціал цієї діяльності для розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Затверджено наказом Міністерством освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: http://surl.li/jyzr.

2. Корж Т. М. Упровадження освітньої розвивальної технології психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку» у дошкільному навчальному закладі. URL: https://repository.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/07/Korzh_Tehnologiya-Radist-rozvytku.pdf

3. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 152 с.

Олена Слободян,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ

У сучасному освітньому процесі важливим аспектом є взаємодія між учителем і батьками, яка сприяє гармонійному розвитку особистості молодших школярів. Педагогічне партнерство між школою та родиною є одним із основних факторів, що визначає успіх навчання, виховання та соціалізації дитини. Педагогічне партнерство дозволяє забезпечити цілісне, інтегроване виховання, враховуючи як педагогічні, так і родинні фактори розвитку, що сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку дитини.

Основною метою педагогічного партнерства є забезпечення взаємодії між педагогами та батьками для досягнення спільної мети – всебічного розвитку дитини. Педагогічне партнерство дозволяє об’єднати зусилля батьків і вчителів у вихованні та навчанні, що є особливо важливим на етапі початкової школи. Взаємодія вчителя і батьків надає можливість коригувати та коригувати процес навчання, враховуючи індивідуальні особливості та потреби кожної дитини. Крім того, така співпраця дозволяє батькам більш ефективно підтримувати своїх дітей у навчанні, створюючи відповідні умови для розвитку пізнавальних та соціальних навичок.

Однією з важливих функцій педагогічного партнерства є формування в учнів мотивації до навчання. Позитивна взаємодія між батьками та вчителями допомагає створити для дітей атмосферу довіри, підтримки та взаєморозуміння, що є необхідним для розвитку їхньої самостійності, ініціативності та впевненості у власних силах. Важливим є також формування емоційної підтримки, яка допомагає дітям адаптуватися до навчання в школі, долати стреси та труднощі, пов’язані з адаптацією до шкільного життя.

Педагогічне партнерство також сприяє розвитку соціальних і комунікативних навичок учнів. Взаємодія з батьками дозволяє вчителю краще розуміти інтереси і потреби дітей, а також працювати над розвитком їхніх соціальних навичок, зокрема вміння працювати в команді, ділитися досвідом, поважати інших. Спільна діяльність батьків і педагогів дає можливість виявляти та розвивати у дітей різні таланти, залучати до активної участі в житті школи та громади, створюючи умови для розвитку особистості.

Сучасні підходи до педагогічного партнерства наголошують на важливості двосторонньої комунікації між вчителем і батьками. Не менш важливою є й роль вчителя як модератора цього процесу, оскільки саме педагог

має створювати умови для ефективного обміну інформацією між батьками та школою. Це забезпечує цілісність освітнього процесу, оскільки учні бачать єдність і підтримку з боку як школи, так і родини, що сприяє підвищенню їхньої мотивації до навчання.

У зв'язку з цим педагогічне партнерство вимагає постійного розвитку та адаптації до нових умов, зокрема до вимог сучасного освітнього середовища. Це передбачає використання новітніх інформаційних технологій для комунікації з батьками, впровадження інноваційних форм співпраці, таких як онлайн-зустрічі, батьківські форуми та інші інтерактивні форми взаємодії.

Завдяки такій співпраці формується цілісне уявлення про дитину, її потреби та можливості, що допомагає забезпечити оптимальні умови для її розвитку. Водночас, це допомагає підвищити відповідальність батьків за процеси навчання та виховання своїх дітей.

Список використаних джерел

1. Концепція «Нова українська школа». 2016. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf

2. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во ПП Щербатих О. В., 2011. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2004/1/O_Kokhanova_PPTP_2_IPSP.pdf

3. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. *Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи:* збірник статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. С. 85–88. URL: http://lib.iitta.gov.ua/707221/1/

4. Побірченко Н. А. Освітньо-практичні перспективи розвитку партнерської діяльності школи і сім'ї. *Партнерська взаємодія учня і вчителя в освітньому процесі. Партнерська взаємодія школи та сім'ї як фактор оновлення сучасної освіти:* науково-методичний збірник. Запоріжжя: СТАТУС, 2018. С. 14–20. URL: http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/710553

Світлана Слободянюк,
директор
Тернопільського закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) № 12

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Сучасні виклики, зокрема швидкі соціально-економічні зміни, цифровізація та глобалізація, вимагають трансформації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти (ЗДО) України. Дошкільна освіта є фундаментальною ланкою освітньої системи, яка закладає основи розвитку дитини, її емоційного інтелекту, соціальних навичок і здатності до навчання. У зв'язку з цим актуальним є впровадження інноваційних підходів, спрямованих на підвищення якості освітніх послуг і створення сприятливого освітньо-

розвиального середовища для розвитку дітей. Як зазначає Писарчук О. «У роботі з дошкільниками триває пошук і забезпечення природовідповідних компонентів середовища, які б допомагали повноцінному становленню особистості. Основою освітньо-розвивального середовища для становлення такої особистості є забезпечення доброзичливої атмосфери, де б дитині надавалося право на активність, довіру, помилку та доброзичливе ставлення. Дитина може розвиватися як представник людства і як його рівноправний член лише під впливом мовлення людей, які її оточують. Довірливі стосунки, особисті контакти з дорослими мають позитивний вплив на зміст і рівень позитивної діяльності дошкільників, оскільки в процесі такої діяльності поступово закладаються базові якості особистості (самостійність, відповідальність, креативність, самовладання, справедливість, розсудливість, людяність тощо), необхідні для самовиявлення і самореалізації дитини у її вільному бутті. Освітньо-розвивальне середовище для дитини має бути організоване так, аби спонукати дитину до виконання активних дій відповідно до її життєвого ритму, фізичних та психічних можливостей» [3, с. 47].

Інноваційність у дошкільній освіті полягає у впровадженні нових методів, технологій і форм організації освітнього процесу, які відповідають сучасним педагогічним вимогам. Одним із таких підходів є використання інтегрованого навчання, яке об’єднує різні освітні галузі в єдину систему. Це сприяє цілісному розвитку дитини, дозволяючи їй одночасно здобувати знання, розвивати мислення, творчість і практичні навички [1, с. 24] .

Особливу роль у сучасних ЗДО відіграє цифровізація освітнього процесу. Використання інтерактивних засобів навчання, освітніх платформ та програм сприяє підвищенню мотивації дітей, їхньої активності та інтересу до пізнання. Шишак А. стверджує що «використання цифрових засобів навчання в освітньому процесі ЗДО передбачає застосування диджитал-пристроїв, їх програмного забезпечення, а також онлайн-інструментів» [5, с. 34]. Однак ефективне використання цифрових технологій вимагає дотримання принципу балансування між традиційними методиками і сучасними інструментами, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Серед інноваційних підходів важливим є впровадження технологій навчання через гру. Ігрова діяльність є природною для дітей дошкільного віку і є основним способом засвоєння інформації та формування соціально-емоційних компетенцій. Технології навчання через гру дозволяють забезпечити емоційно-комфортне середовище, яке сприяє ефективному навчанню та розвитку.

В умовах України також набувають популярності STEM-підходи, які інтегрують знання з природничих наук, технологій, інженерії та математики в освітній процес дошкільних закладів. Використання STEM-технологій у роботі з дітьми сприяє розвитку креативного мислення, навичок вирішення проблем і командної роботи [2, с. 49; 4, с. 47].

У роботі з дітьми в українських ЗДО важливо також приділяти увагу емоційному розвитку. Впровадження технологій емоційного навчання, які сприяють розвитку емпатії, навичок саморегуляції та усвідомлення емоцій, є

однією з актуальних тенденцій. Це дозволяє не лише забезпечити емоційну стійкість дітей, але й створити сприятливу атмосферу для їхнього розвитку.

Інноваційні підходи передбачають також активну співпрацю з батьками. Залучення родин до освітнього процесу через тренінги, консультації та спільні заходи дозволяє створити єдиний виховний простір, який сприяє розвитку дитини.

Отже, сучасні тенденції в організації освітнього процесу в ЗДО України спрямовані на інтеграцію новітніх технологій, ігрових методик, емоційного навчання та активної взаємодії з батьками. Впровадження цих підходів дозволяє забезпечити гармонійний розвиток дитини, відповідаючи вимогам сучасного суспільства і викликам часу.

Список використаних джерел

1. Лазуренко О. В Цифровізація дошкільної освіти: виклики та перспективи. *Педагогічні науки: теорія і практика.* 2022. № 3 (12). С. 22–27.

2. Колісник, І. В. Інтеграція STEM-освіти у дошкільних навчальних закладах. *Освітні інновації та практика*. 2022. № 4 (6). С. 45–52.

3. Писарчук О. Т. Особливості формування освітньо-розвивального середовища дошкільних освітніх закладів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2012. № 2. С. 44–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_2_10

4. Писарчук О., Руденський Р. Розвиток знаково-символічної навички засобами Stream-освіти у дітей старшого дошкільного віку. *Освіта – енергія майбутнього. Якісна освіта як фактор перемоги* : матеріали Крайового форуму освітян (23 жовтня 2022 року). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 46–49.

5. Шишак А. М. Потенціал використання цифрових засобів для формування сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетентності дошкільників / наук. кер. : В. М. Чайка, І. І. Жаркова. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику* : збірник матеріалів ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року. Маріуполь : МДУ, 2024. С. 33–36.

Ольга Чикурова,
доктор філософії, старший викладач
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ІННОВАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна освіта вимагає впровадження інноваційних методів і технологій, які б сприяли підвищенню ефективності навчального процесу. Викладання математики у початковій школі є одним із важливих напрямів, де застосування цифрових технологій може значно посилити мотивацію учнів до навчання, зробити процес пізнання цікавим та інтерактивним. Цифрові технології

надають вчителям унікальні можливості для створення динамічного навчального середовища, яке враховує індивідуальні особливості кожного учня.

Інтеграція цифрових інструментів у навчальний процес дозволяє розвивати ключові математичні компетентності, зокрема вміння аналізувати, моделювати ситуації та розв'язувати проблеми. Використання інтерактивних платформ, таких як Mathletics, Khan Academy, GeoGebra, дає змогу учням не лише засвоювати навчальний матеріал, але й практикувати навички у цікавій ігровій формі. Анімації та візуалізації, які надаються цими платформами, полегшують розуміння складних математичних понять, сприяючи більш глибокому засвоєнню знань.

Одним із ефективних підходів до викладання математики є використання мобільних додатків. Програми типу Photomath або Mathway дозволяють учням самостійно аналізувати свої помилки та пропонують поетапне пояснення. Такі інструменти сприяють формуванню самостійності, відповідальності та рефлексії в навчанні.

Цифрові технології також відкривають нові горизонти для персоналізації навчання. Вчитель може використовувати онлайн-сервіси для створення диференційованих завдань, які відповідають рівню підготовки учнів. Зокрема, платформи Google Classroom, ClassDojo або Moodle дозволяють забезпечити індивідуальний підхід, відслідковувати прогрес учнів та вчасно коригувати навчальну траєкторію.

Важливою складовою впровадження інновацій у викладанні математики є розробка цифрових навчальних матеріалів. Мультимедійні презентації, інтерактивні тренажери та відеоуроки стають незамінними інструментами для створення сучасного навчального контенту. Використання цифрових дошок, таких як Jamboard чи Padlet, сприяє активізації колективної роботи учнів, розвитку комунікативних умінь та формуванню навичок співпраці.

Водночас використання цифрових технологій у викладанні математики потребує врахування певних викликів, зокрема цифрової грамотності вчителів, доступності технічних засобів та забезпечення кібербезпеки. Тому необхідним є проведення тренінгів для педагогів, забезпечення технічної підтримки та розробка державних програм, спрямованих на інформатизацію освітнього процесу.

Отже, впровадження цифрових технологій у викладання математики в початковій школі є важливим кроком до створення інноваційного освітнього середовища. Це дозволяє підвищити якість навчання, формувати в учнів навички, які необхідні у сучасному світі, та стимулює їхню пізнавальну активність.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2019 р. № 749. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text

2. Чайка В. М., Шишак А. М. Діджиталізація початкової освіти: проблеми і перспективи. *Педагогічний альманах*: збірник наукових праць. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. Вип. 50. С. 38–47.

3. Шишак А. М. Використання цифрових засобів на уроках математики у початковій школі. *Сучасні підходи та перспективи професійного розвитку фахівців соціономічних професій*. *Науковий вісник КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»:* збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, 23-24 листопада 2023 р.). Вінниця : КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2023. Вип. № 2(28). С. 75–79.

Максим Чикуров,
здобувач другого (магістерського) ступеня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Володимир Чайка,
доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасні освітні процеси вимагають від педагогів постійного вдосконалення методів навчання, спрямованих на залучення учнів до активної пізнавальної діяльності. Інтерактивне комп'ютерне середовище є потужним інструментом для оптимізації навчання в початковій школі, оскільки дозволяє створити умови для більш глибокого засвоєння знань, розвитку творчих здібностей і формування критичного мислення учнів.

Створення інтерактивного середовища потребує врахування кількох ключових аспектів: технічної інфраструктури, педагогічного дизайну та інтеграції інноваційних методів навчання. Ефективне використання сучасних комп'ютерних технологій включає впровадження мультимедійних засобів, інтерактивних дошок, віртуальних симуляторів і програмного забезпечення, розробленого для початкової школи. Ці інструменти сприяють підвищенню мотивації учнів, роблять навчальний процес динамічним і емоційно насиченим.

Однією з основних переваг інтерактивного комп'ютерного середовища є можливість адаптації навчального контенту до потреб і здібностей кожного учня. Програми, що використовують адаптивні алгоритми, допомагають визначати сильні та слабкі сторони дитини, забезпечуючи індивідуальний підхід. Також інтерактивні платформи дозволяють реалізовувати принципи гейміфікації, які стимулюють дітей до навчання через ігрові елементи.

Інтерактивне середовище забезпечує нові можливості для співпраці та комунікації між учнями. Віртуальні платформи типу Google Classroom, Microsoft Teams або спеціалізовані освітні програми дозволяють організовувати групові проєкти, стимулюючи розвиток соціальних навичок і комунікативної компетентності. Використання інтерактивних інструментів також сприяє формуванню інформаційної грамотності дітей, що є однією з ключових компетентностей у цифрову епоху.

Зважаючи на те, що робота з цифровою інформацією можлива лише за допомогою пристроїв для її відображення, важливо навчати організовувати робоче місце так, щоб це не шкодило здоров'ю, а також планувати та виконувати алгоритми взаємодії з ґаджетами. Основна мета – використовувати техніку для навчання, а не лише для розваг. У молодших школярів було виявлено прогалини у вмінні опановувати програми та сервіси для онлайн-взаємодії. Хоча багато батьків мали змогу допомогти, вони не завжди могли подолати ці труднощі.

Проблеми також виникали під час формулювання запитань і відповідей щодо організації навчального процесу в чатах і месенджерах. До того ж, межі між робочим і особистим часом учителів були стерті: школярі надсилали виконані завдання у будь-який час доби. Це підкреслює потребу у формуванні культури онлайн-комунікації.

Для впровадження інтерактивного комп'ютерного середовища важливо забезпечити підготовку педагогів, які мають бути готові до роботи з новими технологіями. Тренінги, семінари та програми підвищення кваліфікації допоможуть педагогам освоїти сучасні методи та інструменти інтерактивного навчання. Важливим також є технічне забезпечення закладів освіти, включаючи доступ до якісного інтернету, мультимедійного обладнання та ліцензійного програмного забезпечення.

Отже, ефективність створення інтерактивного середовища може бути досягнута за умови комплексного підходу до його впровадження, який включає співпрацю освітян, технічних спеціалістів і розробників контенту. Таке середовище дозволяє не лише оптимізувати навчальний процес, але й сприяє формуванню ключових компетентностей, необхідних для успішної інтеграції учнів у сучасне суспільство.

Список використаних джерел

1. Чайка В. М., Шишак А. М. Діджиталізація початкової освіти: проблеми і перспективи. *Педагогічний альманах*: збірник наукових праць. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. Вип. 50. С. 38–47.

2. Писарчук О. Т. Моделювання освітньо-розвивального середовища в діяльності вчителя початкової школи: теоретичний і практичний аспекти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2017. № 3. С. 36–44. URL: https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.3.5

3. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2019 р. № 749. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text

4. Цифрова трансформація освіти і науки є однією з ключових цілей МОН на 2021 рік, – Сергій Шкарлет. Міністерство освіти і науки України: вебсайт. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-i-nauki-ye-odniyeyu-z-klyuchovih-cilejmon-na-2021-rik-sergij-shkarlet

Андріана Шишак,
викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наукові керівники:
Володимир Чайка,
доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Ірина Жаркова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

КАЗКА ЯК ЗАСІБ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРИРОДОЮ

Ще починаючи з раннього віку, діти ознайомлюються з казками: з екранів телевізорів, моніторів ноутбуків, дисплеїв смартфонів чи слів батьків. Ці твори, які можуть відображати найрізноманітнішу тематику, формують не лише моральні якості особистості, а й впливають на становлення у неї основ знань з різних галузей. Тому, зважаючи на це, дослідження казки як засобу ознайомлення дітей з природою є необхідним для вивчення проблеми розвитку у молодших дошкільників природничо-екологічної компетентності. Зазначене питання аспектно відображене у працях Г. Бєлєнької, О. Монке, І. Попової, Т. Кушмаунзе та ін.

Мета доповіді полягає у тому, щоб обґрунтувати фольклорні та авторські казки як засіб ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з природою.

Казка – це «розповідний народно-поетичний або писемно-літературний твір про вигадані події, вигаданих осіб, іноді за участю фантастичних сил» [13, с. 71]. Казки поділяють на народні (фольклорні) та авторські (літературні) [11, с. 9].

В українських народних казках часто відображається світ природи. Тому, навіть не визначаючи це за основну ціль, існує суттєвий вплив такого фольклорного жанру на ознайомлення дошкільників з природнім довкіллям.

Відповідно до програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», в орієнтовному переліку художніх творів для четвертого року життя вказано українські народні казки: «Колосок», «Котик і Півник», «Коза-Дереза», «Лисичка-Сестричка», «Вовк і Чапля», «Лисиця і глечик» [2, с. 204]. Ці твори сприяють усвідомленню дітьми назв свійських і диких тварин та їхніх дитинчат (коза, собака, півник, качечка, гусочка, ягня, мишенята, котик, лисиця, зайчик, ведмідь, вовк, рак, чапля та ін.) [3; 5; 6; 7; 8; 9]. Якщо у казці вжито

зменшувальні форми слів, то важливо наголосити на тому, як науково звучить назва героїв казок, щоб формувати у дітей правильні поняття. Крім того, ці казки містять інформацію про те, що середовищем життя для диких тварин є дика природа, а для свійських – домашні господарства; різні тварини харчуються по-різному (наприклад, вовк та лисиця можуть їсти інших тварин (півня, курку чи чаплю), коза – траву тощо), а для життя їм потрібна вода (Коза-Дереза «бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку») [3; 5; 6; 7; 8; 9]. Також у цих фольклорних жанрах подано ознаки тварин: коза має роги, ноги, хвіст; рак – клешні [5].

В українських народних казках часто показано діяльність людини у природному довкіллі. Скажімо, у творі «Колосок» продемонстровано процес переробки урожаю пшениці; «Коза-Дереза» – догляд за свійською твариною; «Лисичка і глечик» – осінньо-польові роботи (дід і баба пішли у поле жати) [5; 6; 8]. Наскрізно простежується спонукання піклуватися про природу (навіть не зважаючи на хитру вдачу головної героїні казки «Лисичка-Сестричка», люди впускають її в хату переночувати, хоча пізніше і поплатяться за це) [9].

Усе зазначене вміщено в характеристику вікових можливостей молодшого дошкільника, освітніх завдань, змісту освітнього напряму «Дитина у природному довкіллі» для четвертого року життя та показників компетентності за ним, що сприяє становленню природничо-екологічної компетентності молодших дошкільників [2, с. 59–62].

Особливо корисними для ознайомлення дітей з природою є авторські казки, які містять достовірну та науково підтверджену інформацію, що формує інтелектуальну сферу особистості, та базуються на реальних фактах та спостереженнях. Їх значний потенціал для цього обґрунтований тим, що часто автори визначають наявність дидактичної мети ще у момент написання твору. Саме авторські казки надають дошкільнику багато пізнавальної інформації, збагачують й активізовують його природознавчий та емоційно-оцінний словник, виховують любов до природи, зацікавлення нею і бажання піклуватися про природне довкілля [12, с. 73–74].

Г. Бєлєнька зазначає, що літературні казки природознавчого характеру поділяються на три групи:

– казки, зміст яких сприяє формуванню у дошкільників знань про один об’єкт чи явище природи: щодо його зовнішнього вигляду, умов життя та специфіки пристосування до них, характерних особливостей поведінки тощо; такі твори рекомендують використовувати після безпосереднього спостереження за об’єктами чи явищами природи та супроводжувати їх опрацюванням демонструванням ілюстрацій («Зелена жаба» А. М’ястківського, «Чому зозуля своїх діток не висиджує» П. Цвірки та ін.);

– казки, які розвивають знання про декілька об’єктів та явищ природи одразу, відображають зв’язки і залежності у природі; застосовувати їх варто у той час, коли дошкільники оволоділи даними про зазначені об’єкти природи для того, щоб встановити, уточнити, поглибити та краще осмислити взаємовідповідності між ними («Пригоди Муравлика» В. Біанкі, «Підземні лабіринти» С. Ходос та Ю. Ходоса тощо);

– казки, зміст яких дає змогу узагальнити здобуті попередньо знання про природу, усвідомити її цілісність; використовувати їх варто після опрацювання системи інформації про природу («Що таке ліс» Ю. Дмитрієва та ін.) [1, с. 15].

В орієнтовному переліку художніх творів для четвертого року життя у програмі розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» запропоновано літературні казки про природу, серед яких – «Як народилось яблучко» Г. Кирпи, «Неслухняне курчатко» М. Магери, «Неслухняні хмарки» О. Соловей [2, с. 204–205].

Казка Г. Кирпи «Як народилось яблучко» у цікавій формі розповідає про річний цикл дозрівання яблука. Вона містить тематичні терміни, подекуди – у пестливій формі (гілка, пуп'янок, квіточка, нектар, пелюстки, вітер, хмарки, яблунька, яблучко, бджілки, їжак, черв'ячок). Також діти, слухаючи цей твір, ознайомлюються з різними станами погоди (з хмарки падає рясний дощ, налітає вітер, яблучко вигріває боки під сонячним промінням) [4].

У казці М. Магери «Неслухняне курчатко» подано назви свійських птахів (курей, півнів) та їхніх дитинчат (курчат), опис їх зовнішності (пір'я жовтого, білого, чорного та різнокольорового забарвлення). Зміст твору формує уявлення про те, що кури вилуплюються з яєць, а курка-мама називається квочкою. Також у тексті згадано назви квітів: купчаків, чорнобривців, флоксів, настурцій, троянд, айстр, кульбаби та ромашок. Крім цього, казка сприяє усвідомленню потреби всього живого у воді: курчатка, які відчували спрагу, пили росу з квітів. Зміст твору уточнює знання про різні стани погоди: пішов дощ, блискало, гриміло та на небі з'явилася веселка. Хоч запропонований твір формує у дітей чимало наукових термінів та фактів, все ж у ньому присутній фантастичний елемент, який слід пояснити дошкільникам: залежності між кольором пір'я курчат та місць, з яких вони пили воду, насправді немає [10].

Казка О. Соловей «Неслухняні хмарки» містить інформацію про те, як змінюється погода у час, коли довго немає дощу, перед ним та під час нього. Твір наповнений тематичними поняттями природознавчого характеру: назвами рослин (нагідка, ромашка, яблуня, кущ, трава), свійської тварини (корова), об'єктів неживої природи (Сонце, вода, земля), природних явищ (хмари, вітер, грім, блискавка (вогняна гадюка)) [14].

Доцільно зробити висновок, що характеристика вікових можливостей чорирічок та освітніх завдань щодо оволодіння ними природничо-екологічною компетентністю, інформаційне наповнення освітнього напряму «Дитина у природному довкіллі» для молодшого дошкільника та показники компетентності за ним відображаються у змісті запропоновних літературних казок [2, с. 59–62].

Таким чином, фольклорні та авторські казки є засобом ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з природою, оскільки вони часто у цікавій та фантастичній формі містять наукову інформацію про природні об'єкти і явища, які визначені для вивчення змістом програм розвитку дитини дошкільного віку, зокрема «Українського дошкілля».

Список використаних джерел

1. Бєлєнька Г. В. Казка як засіб екологічної освіти і виховання. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* 2015. № 5. С. 14–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_5_5

2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Вид. 2-ге, зі зм. і доп. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.

3. Вовк і чапля. Українська казка : вебсайт. URL: https://kazky.org.ua/zbirky/viljchova/vovk-i-czaplja

4. Кирпа Г. Як народилось яблучко. Весела Абетка : вебсайт. URL: http://abetka.ukrlife.org/kyrpa_proza1.html

5. Коза-дереза. Українська казка : вебсайт. URL: https://kazky.org.ua/zbirky/ukrajinsjki-narodni-kazky/koza-dereza

6. Колосок. Казочка – пізнавальний портал для дітей : вебсайт. URL: https://kazochka.org.ua/kazky/kolosok

7. Котик і півник. Казка.укр : вебсайт. URL: https://xn--80aaukc.xn--j1amh/kotyk-i-pivnyk.html

8. Лисиця і глечик. Forkids : вебсайт. URL: https://forkids.org.ua/kazky/lysychka-ta-glechyk/

9. Лисичка-Сестричка (українська народна казка). Дерево казок : вебсайт. URL: https://derevo-kazok.org/lisichka-sestrichka-ukrayinska-kazka.html

10. Магера М. Неслухняне курчатко. УкрЛіб : вебсайт. URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=17062

11. Монке О. Світова література для дітей дошкільного віку: морально-ціннісні імперативи: навчальний посібник. Одеса: Чорномор'я, 2018. 214 с.

12. Попова І., Кушмаунзе Т. Авторські казки як засіб формування природознавчої лексики у дітей старшого дошкільного віку. *Сучасна дошкільна освіта: реалії та перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., присв. Міжнар. Дню захисту дітей і Всесв. Дню батьків (м. Ізмаїл, 01 черв. 2023 р.). Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2023. С. 72–74. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/08/01.06.2023-suchasna-doshkilna-osvita.pdf#page=72

13. Словник української мови : в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 4 : І-М / ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. 1973. 840 с. URL: https://sum.in.ua/s/kazka

14. Соловей О. Неслухняні хмарки. Весела Абетка : вебсайт. URL: http://abetka.ukrlife.org/solovei.html

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

SECTION ON THEMATIC AREA 3. ENSURING THE QUALITY OF INCLUSIVE EDUCATION

Василь Барладин,
аспірант кафедри машинознавства і транспорту
інженерно-педагогічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Цифровізація фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти є неодмінною складовою сучасного освітнього процесу, яка відкриває значні можливості для підвищення ефективності та інноваційності навчання. Однак вона також супроводжується численними викликами, які вимагають впровадження нових педагогічних технологій [1], підготовки викладачів до роботи в умовах цифрового середовища, а також удосконалення технічної бази закладів освіти [2, с. 69].

Впровадження сучасних освітніх технологій стало невід'ємною частиною стратегій розвитку закладів освіти у всьому світі. Наприклад, технології цифрової медіакомунікації, онлайн-платформи, віртуальна та доповнена реальність (VR та AR) надають нові можливості для покращення якості навчання та підвищення його доступності [3, с. 4]. Впровадження цих технологій стикається з низкою викликів, таких як недостатня підготовленість викладачів та студентів до використання нових інструментів та методів навчання. Це наголошує на необхідності систематичного підходу до навчання та розвитку цифрових компетенцій. Віртуальна та доповнена реальність, наприклад, здатні значно покращити залученість студентів та сприяти глибшому освоєнню матеріалу.

Цифрові технології в сучасному світі є не лише інструментом, а й середовищем існування, яка відкриває нові можливості для безперервної освіти та самоосвіти, для розробки індивідуальних освітніх маршрутів, для навчання у будь-який зручний час. Однак цифрове середовище вимагає від викладача ЗВО інших підходів та форм роботи зі студентами, нового сприйняття картини світу та нового мислення, при яких цифрові технології виступають як потужний засіб інтелектуальної підтримки та супроводу освітнього процесу, що підвищує його ефективність. Викладач стає не тільки носієм знань, а й дослідником цифрових технологій. Для цього необхідно демонструвати цифрову грамотність, вміння створювати та застосовувати контент за допомогою цифрових технологій, включаючи пошук, обмін інформацією, спілкування.

Впровадження цифрових технологій в освітній процес підготовки майбутніх педагогів професійної освіти сприятиме, водночас, підвищенню ефективності навчання та забезпечення якісної освіти. Адже використання цих інновацій в навчальному процесі сприяє активізації навчальної діяльності, підвищенню мотивації студентів та покращенню якості навчання. Застосування цифрових технологій в освітньому процесі дозволить: студентам самостійно здійснювати вибір матеріалу з дисциплін, що вивчаються; на заключному етапі вивчення матеріалу проводити діагностику стану сформованості знань з подальшою перевіркою допущених помилок; вести постійну роботу у напрямі самопідготовки та самоконтролю вивченого матеріалу; пакети прикладних програм дозволяють проводити різноманітні види роботи; підвищується інтерес до дисципліни, що вивчається, і як наслідок посилюється мотивація до навчання; активізувати розвиток логічного, алгоритмічного та образного мислення тощо.

Таким чином, цифрові технології в освіті активізують самоосвітню діяльність студентів, допомогають змінити та підвищити роль викладачів. Замість того, щоб просто передавати знання, вони стають співавторами знань, тренерами, наставниками.

Список використаних джерел

1. Черновол Є., Чепелюк А., Куртяк Ф. Щодо цифровізації освітнього процесу у закладах вищої освіти України: нові можливості та перспективи. *Академічні візії.* 2023. № 15. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/132 (дата звернення: 12.08.2024).

2. Abysova M., Kravchuk M., Hurniak O. Digitalization in university education: didactic aspects. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol. 93. №1. Pp. 68–79.

3. Ahmed A., Ganapathy A. Creation of automated content with embedded artificial intelligence: a study on learning management system for educational entrepreneurship. *Academy of Entrepreneurship Journal*. 2021. № 27(3). Pp.1–10.

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Анна Майборода,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ В ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ РОБОТИ ІЗ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Соціально-економічні, суспільно-політичні та культурні процеси, що відбувається в нашій державі, сучасні світові тенденції гуманізації, інтеграції суспільства призвели до істотних змін в галузі освіти: ставляться нові стратегічні завдання і цілі, застосовуються інноваційні освітні й виховні технології, оновлюються зміст та форми організації освітнього процесу,

запроваджується технологія навчання, що ґрунтується на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах.

Розвиток сучасної України й інтеграція у європейський простір значною мірою впливають на формування освітньої політики. Створення інклюзивного освітнього середовища є надзвичайно важливим питанням для нашої держави.

Дослідженню проблем освіти дітей з особливими потребами присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: Ю. Василькової, А. Колупаєвої, Т. Ілляшенко, Л. Шипіциної та ін. Такі науковці як Ю. Василькова, Т. Ілляшенко, А. Колупаєва зазначають, що головною умовою дитячого благополуччя є почуття захищеності батьківською любов'ю та адекватне її сприйняття оточуючими.

Зважаючи на актуальність проблеми, метою наукового доробку є висвітлення впровадження в інклюзивне середовище закладу дошкільної освіти інноваційних форм роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Важливим кроком на шляху розвитку інклюзії стало заснування широкої сучасної мережі Інклюзивно-ресурсних центрів, які прийшли на заміну застарілій системі ПМПК (психолого-медико-педагогічних консультацій), що дало змогу дітям з особливими освітніми потребами (ООП) мати кваліфікований супровід від 2 до 18 років за місцем проживання.

Для системної реалізації реформи інклюзивної освіти українське законодавство було приведено відповідно до міжнародних норм і стандартів Фонд Порошенка здійснив переклад державною мовою фундаментального міжнародного документу у сфері запровадження інклюзивної освіти – Саламанської декларації і базового документа МКФ-ДП (Міжнародної класифікації функціювання, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків), який дає змогу перейти від медичної моделі надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами до соціальної [6].

В умовах оновлення української освіти особливого значення набуває проблема створення сприятливих умов для розвитку. Виховання і навчання осіб з ООП, які відповідали б завданням реформування освіти на шляху до її відкритості, демократичності та доступності, реалізації основних завдань Нової української школи.

Діти з особливими освітніми потребами відрізняються від здорових дітей своїм підходом до навчання, яке визначається фактором їхнього розвитку. Розумне, цілеспрямоване виховання допоможе компенсувати певний їх дефект, а завдяки компенсаторним можливостям та гнучкості їх нервової системи у процесі виховання відбудеться розвиток особистісних якостей. Головною вимогою до сучасного виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами є забезпечення процесу самореалізації та формування соціальних компетенцій кожного вихованця [1].

Навчально-пізнавальна діяльність дитини з ООП не завжди ефективна при використанні традиційних засобів, тому треба поєднувати з інклюзивними засобами. Важливим є застосування специфічних інноваційних засобів навчання та виховання. Використання інноваційних технологій спрямовано на розвиток і вміння мотивувати дії, самостійне орієнтування в інформації, яку

отримують, формування творчого, нешаблонного мислення, розвиток дітей за рахунок максимального розкриття їх природних здібностей.

У роботі з дітьми з ООП варто використовувати такі інноваційні форми як: інтерактивні методи, диференційоване навчання, метод арт-терапії, методику Марії Монтессорі, комп'ютерні технології. Найпопулярнішими є: метод сенсорно-інтегративної логотерапії Маріанни Линської для немовленнєвих дітей; техніки розвитку моторики; сенсомоторні ігри та вправи; соціальні історії для навчання дітей альтернативній поведінці та соціальним навичкам; методи та вправи для корекції поведінки у дітей з ООП [3].

Варто зазначити, що інтерактивні методи найбільше відповідають компетентнісному підходу до навчання і виховання дітей з ООП. Вони не змушують дітей виконувати ті чи інші вимоги, а дають простір для саморегуляції, створюють умови для того, щоб дитина прийшла сама до виконання поставлених завдань. Тому актуальними для інклюзивного навчання є імітаційні, а саме дидактичні ігри, робота в малих групах, технології «портфоліо», кейс методів [2].

Найпростіша форма, що належить до інтерактивного навчання – це робота в парах, що дозволяє дітям набути навичок співробітництва, оволодіти уміннями висловлюватись та активно слухати. Під час роботи в парах можна швидко виконувати вправи, які за інших умов потребують великої затрати часу. Серед них можна застосовувати такі дидактичні ігри:

– «знайди пару» – діти до карток з друкованими буквами добирають рукописні літери. Називають букви, звуки, які вони позначають, складають слова;

– метод «Мікрофон» налає можливість кожній дитині щось сказати, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлювати свою думку. Відповіді не коментуються і не оцінюються [5].

Особливу увагу хочемо звернути на метод арт-терапії – це сукупність методик, побудованих на застосуванні різних видів мистецтва, які дозволяють за допомогою проявів креативності дитини корегувати порушення психосоматичних та психоемоційних процесів. Існує безліч різновидів арт-терапії: ігрова терапія, біблеотекотерапія, казкотерапія, казкова імідж-терапія, лялькотерапія та ін. До прикладу, використання казкотерапії дозволяє зняти емоційну напруженість, подолати негативізм, розвиває мислення, готує дитину до сприйняття символічних образів, дає зразок зв'язного мовлення. Як вважає Т. Візель, казкові образи відіграють ключову роль в поступовому переході дитини від реалістичних образів до символічних. Казки слугують своєрідними «місточками» від іконічного (картинного) мислення до неіконічного (абстрактного, не картинного). Дитина, якій не розповідали казок, відстає в засвоєнні букв, цифр тощо. Для дитини, яка не говорить, потрібно добирати казки із позитивним закінченням. Це дає дитині почуття захищеності. Доцільно частину корекційних занять проводити в формі казки, тому використовую маски, театральні костюми, інші атрибути. Казкова імідж-терапія спрямована на миттєве перетворення, зміну поведінкових стереотипів. Недостатньо здорова в психологічному і соматичному сенсі дитина часто звикає до ролі хворого. І

тільки реальна, а не уявна зміна способу поведінки, реальне переодягання здатне допомогти їй знайти альтернативні іпостасі самої себе. Змінюючи свій образ, дитина змінює характер, стиль поведінки і спілкування. Через казкове перетворення діти дуже добре починають контролювати свою поведінку [4].

Таким чином, використання інноваційних форм роботи з дітьми з особливими освітніми потребами вирізняється ефективністю за умови швидкої інтеграції дитини в суспільство, розвитку її комунікативних навичок, освоєнні певного рівня освіти завдяки варіативності використання досягнень науки і техніки в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Гоцко Г. І. Особливості організації освітнього процесі в умовах реалізації основних засад інклюзивного навчання. *Інклюзивне навчання в Новій українській школі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Інклюзивне навчання в Новій українській школі» (26–27 березня 2018 року, м. Теребовля) : у 2 ч. / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; упорядники : Лапін А. В., Сурмай Л. О., Щуцька О. І. Київ : Інтерсервіс, 2018. С. 28–30.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. С. 56–72.

3. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики :* монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14–47.

4. Інноваційні техніки роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. / Ткачова Н. Г., Булаш І. В., Турчина І. С. URL: http://www.molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/66.pdf

5. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти / уклад.: А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2020. 168 с.

6. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упорядн. Бондар К. М. 2-ге вид., доп. Проєкт «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Галина Олійник,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет

ГРА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Інтеграція у суспільство дітей з особливими освітніми потребами є вимогою часу. Вона забезпечує процес передачі соціального досвіду з урахуванням їх особливостей і потреб з метою підготовки до дорослого життя.

Актуальність та необхідність соціальної, освітньої, культурної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами висвітлюються у роботах вітчизняних науковців А. Колупаєвої, Н. Назарової, Н. Шматко та ін. Соціальній інтеграції дітей з особливими освітніми потребами присвячені дослідження І. Звєрєвої, Н. Захарової, А Капської та ін.

Метою наукового пошуку є обґрунтувати особливостей соціальної інтеграції дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами засобами ігрової діяльності.

Поняття «соціальна інтеграція» науковці розглядають як процес засвоєння індивідом знань, досвіду, норм, цінностей, взірців поведінки, властивих певному суспільству [1].

Процес соціальної інтеграції людини має індивідуальний характер, оскільки залежить від її психофізичних особливостей та здібностей. Відтак, науковці виділяють дві групи людей: без психофізичних відхилень, які не потребують сторонньої допомоги і люди з особливими потребами, які є найбільш непристосованою до життя категорією населення. Зрозуміло, що дитина з особливими освітніми потребами (ООП) потребує надання допомоги для її інтеграції у суспільство. Оскільки психофізичні порушення призводять до соціальної дезадаптації, труднощів в орієнтуванні, навчанні та спілкуванні, тому метою соціальної інтеграції таких дітей є визначення соціального статусу, забезпечення соціальної адаптації у суспільстві, досягнення певної соціальної незалежності. Соціальна інтеграція вимагає створення таких умов для розвитку дитини з ООП, в результаті яких виробляється її активна життєва позиція. Завданнями виховання дітей з ООП є їх інтеграція в життя соціуму та компенсація соціальних наслідків відхилень у розвитку [2; 3]. Діти дошкільного віку з особливими освітніми потребами – це діти, у яких відсутній соціальний досвід, коло спілкування звужене. Їх провідною діяльністю є гра.

Наукові дослідження свідчать, що гра є тією універсальною формою діяльності, завдяки якій відбуваються основні прогресивні зміни в психіці дитини, перехід на наступний віковий етап нових видів діяльності [4; 6].

Саме у грі, на фоні яскравих і глибоких позитивних емоцій, формуються перші знання, уміння та навички дитини, закладаються основи моральності, інтелекту, фізичної досконалості, набувається перший життєвий досвід. Дитина із особливими освітніми потребами не завжди може самостійно вибрати гру або взяти у ній участь. Така дитина значною мірою залежна від оточення, товаришів та дорослих. Вдало підібрані і вміло проведені ігри стануть гарантованими помічниками у набутті необхідних навичок. Саме тому все більшого значення набуває ігрова терапія – метод корекції емоційних і поведінкових розладів у дітей шляхом залучення їх до різноманітних ігрових ситуацій. Ігрова терапія включає в себе такі завдання:

– діагностичні, спрямовані на розкриття переживань дитини, особливостей її характеру і відносин. За допомогою імпровізованої гри виявляються деякі приховані симптоми, захисні установки, конфлікти і засоби їх вирішення;

– терапевтичні, сприяють наданню можливостей для емоційного і моторного самовираження, тренування і закріплення психічних процесів, створення сприятливіших форм психічного реагування;

– навчальні – включають корекцію негативних рис характеру, перебудову відносин з однолітками, батьками, розвиток всіх психічних процесів: мови, мислення, уваги, пам'яті, уяви [5].

Для того, щоб використання ігрової діяльності було ефективним важливо формувати позитивне емоційне ставлення у дитини до гри та приділяти увагу таким компонентам як мотивація, постановка ігрової мети, пояснення правил дій, контролю та оцінки поведінки дитини під час гри. Ефективність проведення ігор передбачає також врахування індивідуально-психологічних особливостей дітей з особливими освітніми потребами різних категорій та реалізацію індивідуального підходу у процесі гри. Так, наприклад, проведення ігор з дітьми з порушеннями зору передбачає врахування таких особливостей як зниження сприйняття кольору і світла, периферійного і бінокулярного зору; орієнтації у просторі; уявлення про предмети та явища та ін. Важливо також враховувати особливості слухового сприймання, рівень самооцінки та навчальної мотивації. При організації ігор дітей з порушеннями слуху слід враховувати такі особливості: знижений діапазон звуків; рівень розуміння мовлення, бідність словникового запасу; недостатність усвідомлення інформації про зовнішній світ; можливі порушення емоційно-вольової сфери (нервозність, апатичність) та ін. Організація ігор з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату передбачає урахування таких особливостей: зниження рухових функцій, дрібної моторики, сповільненість та недостатня сформованість рухових навичок та умінь; порушення просторового орієнтування, сприймання, уявлень; можливе зниження слуху на високочастотні тони; порушення звуковимови та труднощі розрізнення звуків на слух, збіднений словниковий запас; знижена увага та недостатня сформованість контрольний дій; наявність гіперкінезів та несформованість зорово-моторної функції в окремих випадках та ін. [1; 7].

Таким чином, ігрова діяльність у процесі інтеграції дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами є засобом розвитку її пізнавальної активності; здатності сприймати та аналізувати сенсорну інформацію, що забезпечує ефективніше ознайомлення з довкіллям; розвитку мовленнєвої (діалогічної, монологічної, лексичної, граматичної, фонетичної) і комунікативної (здатності спілкуватися з дорослими і дітьми) компетентності; сприяння усвідомленню себе як особистості; розвитку навичок продуктивної взаємодії та формування соціально-значущих мотивів поведінки: щирість, доброзичливість, взаємодопомога та ін.

Список використаних джерел

1. Бондар О., Джевага В., Усиченко В. Соціальна інтеграція дітей із вадами слуху засобами адаптивного фізичного виховання. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 20. С. 113–117.

2. Закон України «Про дошкільну світу». Закон України від 11.07.2001 р.

№ 2628-III. Дата оновлення: 31.03.2023. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text

3. Наумчак Н. Є. Соціалізації дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Житомир, 2023. 93 с.

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан. Вид. 2-ге зі зм. і доп. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.

5. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку «Віконечко» / Т. В. Сак, Л. І. Прохоренко, Г. Б. Соколова; за заг. ред. д-ра психол. наук Л.І. Прохоренко. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 321 с.

6. Рожок Т. Л., Костецька О. А. Від маленької цеглинки – до розумної дитинки: дидактично-ігровий посібник. Вінниця : КУ «ММК». 2018. 15 с.

7. Теорія і практика інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / упорядник Бондар К. М. 2-ге вид., доп. Проєкт «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Оксана Орищак,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет

ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ П’ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Виховання правильної звуковимови у дітей п’ятого року життя є важливим етапом мовленнєвого розвитку. У дітей зі фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення часто виникають труднощі у формуванні звукової системи, що негативно впливає на їх комунікативні здібності. Використання наочних засобів у корекційній роботі сприяє більш ефективному засвоєнню правильного звукового оформлення слів.

Проблема корекції звуковимови у дітей п’ятого року життя зі фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення є актуальною через високу поширеність мовленнєвих порушень у цьому віці. Застосування наочних засобів допомагає забезпечити доступність і ефективність навчання, активізувати зорові та слухові аналізатори, що сприяє кращому закріпленню правильних мовленнєвих навичок.

Метою наукового пошуку є розробка та обґрунтування методики використання наочних засобів для корекції звуковимови у дітей п’ятого року життя зі фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення, а також вивчення їх ефективності у процесі формування звукової культури мовлення.

Наочність – невід’ємна складова ігор-занять, яка допомагає зробити їх не тільки пізнавальними, а й цікавими та емоційно насиченими. Як зазначав виданий педагог К. Ушинський, дитяча природа потребує наочності, тому ігри-заняття, особливо в логопедичній групі, повинні обов’язково гармонійно

поєднувати в собі мовленнєвий і наочний матеріал [3]. Використання наочних засобів у процесі корекції звуковимови дітей п’ятого року життя зі фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення є одним із найбільш ефективних напрямів логопедичної роботи. Наочні засоби забезпечують активізацію кількох аналізаторів, зокрема зорового, слухового та моторного, що сприяє більш якісному засвоєнню дітьми правильної звуковимови. Основна мета використання наочності полягає у створенні візуальної опори, яка полегшує процес навчання, робить його більш зрозумілим, цікавим і доступним для дитини.

У логопедичній практиці виділяють декілька груп наочних засобів, які застосовують в роботі з дітьми зі звуковимовними порушеннями. До першої групи належать статичні наочні засоби: малюнки, схеми, таблиці, картки з артикуляційними позиціями, зображення предметів і сюжетні ілюстрації. До прикладу, використання карток із зображеннями артикуляційних вправ дозволяє дітям краще зрозуміти як правильно розташувати органи артикуляції для вимови певного звука. Таблиці зі звуками та їх варіантами в різних позиціях у словах допомагають дітям сприймати інформацію системно. Малюнки з предметами, назви яких містять певний звук, створюють асоціативний зв’язок між звуком і його практичним використанням у мовленні [2].

Друга група включає динамічні наочні засоби, такі як відео, мультимедійні презентації, анімації. Завдяки сучасним технологіям діти можуть спостерігати за артикуляційним укладом у русі, що допомагає їм краще усвідомити процес утворення звуків. Наприклад, використання відеозаписів із демонстрацією правильної артикуляції дозволяє дитині наслідувати логопеда більш точно [1].

Третя група – це предметні наочні засоби. До них належать реальні об’єкти або їх моделі, які допомагають дитині краще зрозуміти сутність звука або звукової позиції. До прикладу, використання іграшок, які називаються словами із проблемним звуком, допомагає закріплювати правильну вимову у процесі гри. А це особливо важливо для дітей п’ятого року життя, оскільки гра є провідною діяльністю в цьому віковому періоді [4].

Четверта група – тактильні наочні засоби, які включають використання сенсорних матеріалів: моделі язика, що рухаються, різноманітні текстурні предмети, які активізують тактильні відчуття [3]. Наприклад, використання пальчикових вправ із додатковими матеріалами, такими як гумові стрічки, сприяє розвитку дрібної моторики, яка тісно пов’язана із мовленнєвою діяльністю.

У процесі корекції важливо використовувати наочність на всіх етапах роботи. На етапі постановки звука статичні зображення артикуляції дозволяють дитині зрозуміти механіку звукоутворення. На етапі автоматизації звука сюжетні малюнки та предметні ігри сприяють закріпленню правильної вимови у різних мовленнєвих ситуаціях. На етапі диференціації звуків ефективним є застосування таблиць зі звуковими парами, де дитина вчиться розрізняти схожі звуки. Не менш важливим є залучення інтерактивних ігор із використанням

наочності [2]. Наприклад, дитина має виконувати завдання, натискаючи на зображення на планшеті чи комп'ютері, де правильна вимова супроводжується звуковим або візуальним підкріпленням. Такий підхід не лише підвищує мотивацію, але й дає змогу адаптувати матеріал до індивідуальних потреб кожної дитини. Окрім того, значна увага приділяється залученню батьків до корекційної роботи. Використання наочних матеріалів у домашніх умовах допомагає закріплювати навички, набуті під час занять із логопедом. Батьки повинні використовувати прості малюнки, картки чи іграшки для проведення мовленнєвих вправ із дітьми в ігровій формі [5].

Основними критеріями виконання завдань на розбудову висловлювання є такі: змістова сторона – відповідність переказу (розповіді) змісту почутого або зображеного на малюнках (або запропонованій темі); адекватне використання мовних засобів (використання лексем, правильне відтворення їхньої звукової структури, вживання відповідних граматичних форм слів, правильна розбудова речень, темпо-ритмічна організація мовлення), що робить складені дитиною переказ (розповідь) зрозумілими у процесі їх сприйняття іншою людиною [1].

У підсумку зазначимо, що використання наочних засобів у корекції звуковимови дітей п'ятого року життя зі фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення є надзвичайно важливим елементом логопедичної роботи. Завдяки наочності забезпечується доступність навчального матеріалу, підвищується зацікавленість дітей у процесі корекції, активізується кілька аналізаторів, що сприяє ефективному формуванню звукової культури мовлення. Наочні засоби допомагають створити сприятливі умови для засвоєння правильних артикуляційних навичок, розвитку фонематичного сприйняття та диференціації звуків. Вони дозволяють логопеду адаптувати заняття відповідно до індивідуальних потреб кожної дитини, забезпечуючи інтерактивний і творчий підхід. Використання наочності в корекційній роботі сприяє швидшому та якіснішому досягненню позитивних результатів у мовленнєвому розвитку дітей, що є важливим для гармонійного особистісного становлення.

Список використаних джерел

1. Голуб Н. М. Завдання та засоби відновлення комунікативної функції у пацієнтів з афазією. *Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами. Досвід минулого – погляд у майбутнє: до 85-річчя акад. В. І. Бондаря:* зб. наук. пр. Харків: Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 350–353.

2. Журавльова М. Д. Можливості та сфери застосування відеомоделінгу в корекційній роботі з дітьми з РАС. *Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами. Досвід минулого – погляд у майбутнє: до 85-річчя акад. В. І. Бондаря:* зб. наук. пр. Харків: Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 361–364.

3. Логвиненко О. Ю. Складання розповіді дітьми із ЗНМ ІІІ рівня. Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами. *Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами. Досвід минулого – погляд у майбутнє: до 85-річчя акад. В. І. Бондаря:* зб. наук. пр. Харків: Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 204–206.

4. Рібцун Ю. В. Особливості фонематичної складової мовлення дітей середнього дошкільного віку із ФФНМ. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія :* зб. наук. пр. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. № 18. С. 208–212.

5. Рібцун Ю. В. Віршики, картинки, звуки для забави і науки. Фонетико-фонематична компетентність дошкільника (у двох частинах) : альбом для ігор-занять з дітьми 3-6 років. Х. : Видавнича група «Основа», 2013. 176 с.

Андрій Дідур,
аспірант кафедри машинознавства і транспорту
Інженерно-педагогічного факультету
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Нині проблема інтеграції наукового знання займає одне з перших місць у філософському і методологічному аналізі закономірностей сучасного наукового прогресу [2, с. 85]. У філософській, загальнонауковій та психолого-педагогічній літературі зустрічаються різні визначення інтеграції, які іноді носять суперечливий характер. Інтеграція – це західноєвропейське слово походить, як вважають дослідники, від пізньолатинського integralis, утвореного від integes – цілий, незайманий. Інтеграція (від лат. integratio – поповнення, відновлення) – об’єднання в ціле будь-яких окремих частин. Численні дослідження явища інтеграції дали змогу йому набути статусу наукової теорії в педагогіці – «дидактичної інтегрології», яка вивчає закономірності інтеграції знань і дозволяє виокремити своєрідні закони, за якими реалізується даний процес:

− корелятивності (здатність елементів інтеграції до узгодженої взаємодії);

− імперативності (поява якісно нових властивостей у результаті інтеграції);

− доповнювальності (зародження диференціації внаслідок інтеграції), що свідчить про комплексність у реалізації різних наукових підходів (системного, інтегративного, диференціативного, комплексного та ін.).

Розглядаючи науку як ключову основу для формування змісту освіти майбутніх фахівців, дослідники акцентують увагу на необхідності пошуку дидактичних моделей, що відповідають інтеграційним процесам сучасної науки. Вдосконалення освітнього змісту, зокрема у підготовці педагогів професійної освіти, розглядається як невід’ємний елемент гармонійної взаємодії між диференціацією і інтеграцією наукового знання. Поглиблення спеціалізації окремих галузей науки стимулює виникнення нових навчальних дисциплін, водночас породжуючи необхідність їх об’єднання в цілісні міждисциплінарні системи.

Міждисциплінарна інтеграція є важливим підходом до формування єдиного освітнього простору. Вона забезпечує поглиблення взаємозв’язків між різними дисциплінами за умови дотримання їхньої теоретичної та практичної

цілісності. Особливо актуальним стає застосування цього підходу в межах професійної освіти, яка орієнтується на компетентнісний підхід. У сучасних умовах, коли освітні процеси стають дедалі складнішими, організація інтегративного знання набуває особливої значущості для підготовки педагогів професійної освіти.

У контексті формування педагогічної толерантності майбутніх фахівців міждисциплінарна інтеграція є неможливою без активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, значного значення набуває створення міждисциплінарних мережевих навчально-методичних комплексів, які стають основою для якісного навчання. Такі комплекси включають широкий спектр матеріалів:

- робочі програми дисциплін;
- методичні рекомендації для практичних і лабораторних робіт;
- завдання для самостійної роботи студентів;
- тести для перевірки знань і самоконтролю;
- підготовчі питання для іспитів і заліків;
- методичні вказівки щодо виконання курсових робіт;
- бібліографічні списки і рекомендації щодо інтернет-ресурсів;
- електронні лекційні матеріали;
- додаткові матеріали для поглибленого вивчення тем;
- чіткі критерії оцінювання результатів навчання.

Таким чином, інтеграція наукового знання через міждисциплінарний підхід, підкріплений сучасними технологіями, стає необхідною умовою для формування якісної професійної освіти, сприяючи створенню ефективних педагогічних моделей.

Список використаних джерел

1. Дмитренко Т. О. Процеси диференціації й інтеграції наук як умови виникнення педагогіки вищої школи в другій половині XX ст. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2010. Вип. 31. С. 139–147.

2. Євтух М. Б. Методологічні засади інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір. *Міжнародний науковий вісник, International Scientific Edition*. 2012. Вип. 5 (24). С. 85−94.

Наталія Дуб,
кандидат наук з державного управління,
доцент, декан факультету,
КЗВО ЛОР «Львівська медична академія
імені Андрея Крупинського»

МЕРЕЖЕВІ ФОРМИ ЯК РЕСУРСИ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В МЕДИЧНИХ ЗВО

Сучасний етап розвитку інклюзивного процесу в освіті значною мірою залежить від недосконалості інклюзивного середовища. За даними Міністерства освіти України, станом на 2021 рік в умовах масових закладів освіти

навчаються 54% дітей з обмеженими можливостями здоров'я, однак значно менший відсоток закладів освіти, зокрема й медичних ЗВО, готові забезпечити доступність освіти для дітей із інвалідністю [2, с. 110]. Тому ще варто говорити про імітаційний характер інклюзивного процесу та явища формальної інклюзії, коли студента (учня) з інвалідністю приймають у заклад освіти, особливих умов щодо їхньої освіти не створюють.

Сучасна організація системи освіти орієнтована на її справжню відкритість, формування її мережевої взаємодії з іншими системами, інститутами та організаціями. Організація мережевої взаємодії передбачає використання ресурсів кількох освітніх та інших організацій, які забезпечують можливість студентам освоювати освітні програми різного рівня та спрямованості. Мережева форма реалізації освітніх програм забезпечує можливість освоєння студентами освітньої програми та (або) окремих курсів, дисциплін (модулів), практики, інших компонентів, передбачених освітніми програмами (зокрема різних видів, рівнів та (або) спрямованості), з використанням ресурсів кількох організацій, які здійснюють освітню діяльність, а також за необхідності з використанням ресурсів інших організацій.

Мета мережевої взаємодії – забезпечення якісної освіти шляхом формування мережевої моделі навчання.

Завдання, які вирішуються в умовах мережевої взаємодії:

Методичні завдання:

– розширення спектру освітніх послуг з метою реалізації індивідуальних освітніх запитів студентів з урахуванням їхніх психофізичних особливостей;

– розробка психолого-педагогічним консиліумом адаптованої освітньої програми для студентів з інвалідністю та програми її реалізації за допомогою ресурсів освітньої мережі [5, с. 54];

– розробка психолого-педагогічним консиліумом та психологічною службою медичного ЗВО методів максимально ефективного функціонування студентів та викладачів у межах освітнього простору мережі;

– освоєння викладачами та фахівцями способів та прийомів пошуку і використання в освітньому процесі освітніх ресурсів та технологій;

– впровадження в освітню практику нових форм педагогічної та навчальної діяльності студентів з інвалідністю щодо формування комплексу академічних та життєвих навичок та компетентностей, необхідних для успішного функціонування у сучасному інформаційному суспільстві;

– використання в педагогічній практиці критеріальної системи оцінювання навчальних досягнень студентів з метою уніфікації підходів до оцінювання в медичних ЗВО мережі [1, с. 91];

– освоєння викладачами методів комплексного оцінювання студентів, що враховує результати освітньої діяльності у різних формах навчання.

Організаційні завдання:

– освоєння механізму побудови освітніх мереж та вибору моделі, адекватної освітнім потребам та ресурсному забезпеченню медичних ЗВО, що входять до мережної взаємодії;

– реалізація нових підходів до організаційної побудови освітнього процесу в медичних ЗВО в мережі;

– формування системи моніторингу роботи освітніх мереж;

– розробка комплексу показників педагогічної ефективності роботи освітніх мереж медичних ЗВО;

– створення пакету нормативно-правових документів, що забезпечують використання освітніх технологій в освітньому процесі у реалізації адаптованої освітньої програми в умовах мережевої взаємодії медичних ЗВО та спрямованих на повноцінне задоволення потреб студентів.

Фінансово-економічні завдання:

– визначення механізмів фінансування реалізації освітньої програми організаціями, що беруть участь в мережевій взаємодії;

– проведення порівняльного економічного аналізу ефективності використання ресурсів (освітніх, кадрових, організаційних, матеріально-технічних) за умов функціонування освітніх мереж [3, с. 177].

Таким чином, необхідними умовами організації мережевої взаємодії медичних ЗВО в забезпеченні інклюзивності освітнього середовища є наявність нормативно-правової бази регулювання правовідносин учасників мережі; договірні форми правовідносин між учасниками мережі; наявність у мережі різних установ та організацій, що надають студентам реальну можливість вибору; можливість здійснення переміщень студентів та (або) викладачів та фахівців установ, що беруть участь в мережі; можливість організації заліку результатів за навчальними курсами та освітніми програмами.

Список використаних джерел

1. Гришко О. Супровід навчання студентів з особливими освітніми проблемами у вищому навчальному закладі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2017. Вип. 19. С. 90–95.

2. Дрималовська Х. Особливості міжнародного та вітчизняного досвіду щодо розвитку інклюзії в закладах вищої освіти. *Бізнес Інформ*. 2019. Вип. 7. С. 108–114.

3. Ткачук В. В., Єчкало Ю. В. Освітній портал для студентів з особливими освітніми потребами. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2018. Вип. XVI. С. 175–181.

4. Чупіна К. О. Порівняльний аналіз становлення інклюзивної вищої освіти в Україні та за кордоном. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2020. Вип. 16 (1). С. 266–277.

5. McNicholl A., Desmond D., Gallagher P. Assistive Technologies, Educational Engagement and Psychosocial Outcomes among Students with Disabilities in Higher Education. *Disabil Rehabil Assist Technol*. 2020. № 18. P. 50–58.

Віктор Кавецький,
кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти,
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗДО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Трансформаційні зміни в організації освітнього процесу в умовах воєнного стану позначилися і на функціонуванні дошкільних закладів. З'явилися нові виклики перед педагогами, дітьми та їхніми батьками. Необхідно переосмислити завдання, що стоять перед системою дошкільної освіти через призму нових суспільних реалій. Важливо визначити нові підходи до розвитку, виховання і навчання дітей з ООП, оскільки вони особливо вразливі в умовах надзвичайних ситуацій.

Перелік основних завдань дошкільної освіти викладено в Базовому компоненті дошкільної освіти (БКДО). Розглянемо його основні положення з урахуванням особливостей їхньої реалізації в інклюзивному середовищі з урахуванням нових викликів.

Основними цінностями дошкільної освіти відповідно до БКДО визначено такі:

– визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості;

– щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства як передумова її повноцінного розвитку та подальшої самореалізації у житті;

– безумовне сприйняття дитини, повага до її індивідуального досвіду та особливостей розвитку;

– збереження і зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини;

– цінувати життя і благополуччя дитини;

– створення умов для розвитку творчого потенціалу дошкільників, їхніх здібностей і талантів;

– збереження традицій національного досвіду сімейного та суспільного виховання [1].

Дуже непросто, але важливо, навіть в надзвичайній ситуації, створити умови, щоб дитина почувала себе безпечно і щасливо, оскільки це є запорукою її подальшої успішної самореалізації. Життєві обставини дитини з ООП й так не прості, є чимало бар'єрів на шляху її соціалізації, а воєнний стан лише їх посилює і додає нові. Однак незважаючи на перешкоди, необхідно забезпечити проживання дитиною кожного дня цікаво, змістовно і позитивно. Реалізація цього підходу можлива за умови безумовного сприйняття дошкільника з ООП з усіма його особливостями і можливостями. У вихователів повинна бути сформована особлива пізнавально-когнітивна установка стосовно дитини з ООП, а саме: він чи вона є повноцінним членом нашої дошкільної спільноти, має свій потенціал і необхідно зробити все для його розвитку.

В дошкільника з ООП мають також бути сформовані відповідні ключові компетентності. Компетентність як мета організації освітнього процесу в ЗДО та особистісне надбання дитини є системою взаємопов'язаних складових фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дошкільника:

– емоційно-ціннісного ставлення;

– сформованості знань;

– здатності та навичок до активного, творчого впровадження набутого досвіду, тобто до регуляції досягнень, поведінки, діяльності [1].

В умовах нових суспільних викликів особливе значення набуває формування соціально-громадянської компетентності – здатності до розвитку особистісних якостей, що проявляються у взаємодії з іншими, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; налаштованості на участь в різноманітних подіях, що відбуваються в дитячих спільнотах, громаді, суспільстві та спрямовані на подальший суспільний розвиток [1]. Важливо і в дитини з ООП сформувати повагу і любов до батьків, родини і України, шанобливе ставлення до педагогів і дітей. Навчити не лише приймати допомогу а й, в мірі можливостей, надавати її іншим, співчувати і співпереживати. У дитини з ООП мають бути уявлення про себе як повноправного члена сім'ї, дошкільної спільноти, громади і країни, вона повинна бути обізнана щодо державних і національних символів України, знати народні звичаї та традиції.

Супровід дошкільника з ООП в надзвичайних умовах потребує також посиленої уваги до його здоров'я, зокрема до психологічного. Тому необхідно, щоб дитина з ООП відчувала, що поруч є дорослий, який завжди допоможе і захистить в разі небезпеки. Удома цю функцію виконують батьки або інші особи, які виховують дитину, у ЗДО – це вихователі. Важлива конструктивна співпраця сім'ї і дошкільного закладу. У рекомендаціях МОН України щодо організації освітнього процесу наголошено на необхідності надання інформаційної, методичної, консультативної підтримки дітям та їхнім сім'ям:

– сприяти організації комунікації дітей та їхніх батьків з іншими членами громади;

– створювати безпечний соціально-освітній простір;

– адаптувати освітній процес в умовах війни з урахуванням ситуацій, що склалися;

– добирати форми і методи взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації кожного;

– володіти інформацією щодо ресурсного забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційної роботи [3].

Налагодження взаємодії з батьками дітей з ООП – це першочергове завдання вихователя інклюзивної групи. Лише спільними зусиллями можливо створити необхідні комфортні і безпечні умови для життя цього дошкільника. За необхідності, важливо вміти надати психолого-педагогічну підтримку батькам. До основних принципів налагодження співпраці з батьками дітей з ООП відносять такі: організація взаємодії з батьками дітей з ООП щодо виховання і розвитку дошкільника на засадах педагогіки партнерства,

системний і комплексний підхід до організації корекційно-розвивального і освітнього процесу; опора на сильні сторони дитини, створення ситуації успіху, урахування досвіду взаємодії батьків з дитиною, їхніх думок і бачень щодо виховання і навчання дошкільника, шанобливе ставлення до батьків, активне залучення до освітнього процесу [2]. Дотримання цих принципів сприятиме налагодженню злагодженої взаємодії з батьками дошкільників з ООП, об'єднанню зусиль ЗДО і сім'ї щодо створення безпечних умов для розвитку, виховання і навчання дитини незважаючи на виклики сьогодення.

Отже тісна взаємодія усіх інституцій соціалізації дошкільників у розв'язанні питань, пов'язаних з створенням необхідних умов для формування відповідних цінностей дошкільної освіти, наскрізних компетентностей з урахуванням сучасних суспільних викликів допоможе гідно витримати випробування воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / авторська група : Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П.,Косенчук О. Г., Корнєєва О. Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М. А., Мордоус І. О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О. Д., Шевчук А. С.; під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України Піроженко Т. О. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazov oho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 17.11.2024).

2. Будник О. Б. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Івано-Франківськ: ПП Бойчук А.Б., 2015. 152 с.

3. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikiv-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voyennogo-stanu-v-ukrayini (дата звернення: 18.11.2024).

Олександр Квак,
директор, викладач-методист дошкільних дисциплін,
Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Бродівський фаховий педагогічний коледж імені М.Шашкевича»

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта є важливою складовою сучасної освітньої системи, яка прагне забезпечити рівний доступ до якісного навчання для всіх учнів, незалежно від їх фізичних, психічних або соціальних особливостей. Це важливий крок до формування суспільства, де кожна людина має можливість реалізувати свій потенціал, отримуючи освіту в середовищі, яке сприяє розвитку її здібностей. Організація інклюзивного середовища в закладах фахової передвищої освіти є важливою задачею для педагогів, адміністрацій та

освітніх політиків. В умовах змін у системі освіти та впровадження нових підходів до навчання особливої уваги заслуговує створення умов, що дозволяють молодим людям з особливими освітніми потребами отримувати освіту, максимально адаптовану до їх індивідуальних вимог.

Одним із основних принципів інклюзивної освіти є забезпечення рівних можливостей для всіх учнів. У контексті фахової передвищої освіти, інклюзивне середовище передбачає не тільки доступність фізичних умов навчання, але й адаптацію навчальних програм та методів, що відповідають потребам різних категорій студентів. Це може включати використання спеціальних технічних засобів, пристосування навчальних матеріалів, а також застосування індивідуальних методів навчання для кожного студента.

Одним із важливих аспектів інклюзивного середовища є підготовка викладачів, які повинні мати необхідні знання та навички для роботи з різними категоріями студентів, зокрема з тими, хто має особливі потреби. Важливо, щоб педагоги мали розуміння про різноманітність потреб учнів, знали про інклюзивні стратегії навчання, а також могли ефективно працювати в команді з психологами, соціальними працівниками та іншими фахівцями.

Окрім цього, необхідно враховувати роль технологічних засобів у створенні інклюзивного середовища. Технології можуть значно полегшити процес навчання для студентів з особливими освітніми потребами, забезпечивши доступ до матеріалів у різних форматах, таких як аудіо або відео, що сприяє розвитку у них пізнавальних та комунікативних навичок. Використання спеціальних програм та пристроїв, наприклад, програм для корекції мовлення чи текстових редакторів для студентів з порушеннями зору, є важливим компонентом інклюзивного навчання.

Не менш важливою є організація соціального середовища в інклюзивних закладах освіти. Студенти з особливими потребами повинні мати можливість інтегруватися в колектив, брати участь у різних видах діяльності, спілкуватися з однолітками, що є важливим для їх соціалізації. Для цього необхідно створювати в закладах освіти середовище, в якому буде відчуватися підтримка, розуміння і толерантність з боку всіх учасників освітнього процесу. Педагоги мають активно працювати над формуванням позитивного ставлення до різноманітності, що дозволяє студентам відчувати себе частиною колективу та дає їм можливість повноцінно брати участь у навчальному процесі.

Оскільки інклюзивне середовище передбачає адаптацію освітнього процесу до різноманітних потреб студентів, важливим є взаємодія між навчальними закладами, державними установами та організаціями, що займаються питаннями інклюзії. Важливим кроком є формування спеціальних програм і курсів, які орієнтовані на підготовку студентів з особливими потребами, а також забезпечення постійного моніторингу та оцінки ефективності інклюзивного навчання.

У підсумку, організація інклюзивного середовища у закладах фахової передвищої освіти є важливим етапом у забезпеченні рівних можливостей для всіх студентів. Це включає створення фізичних, педагогічних, соціальних та технологічних умов, які дозволяють студентам з особливими потребами

отримувати освіту, що відповідає їхнім можливостям та потребам. Інклюзивне навчання сприяє не лише розвитку професійних навичок, а й соціалізації студентів, розвитку їх особистісних якостей та інтеграції в суспільство.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 366-р. (2021). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text

2. Порядок організації інклюзивного навчання в закладах фахової передвищої освіти. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1321-2021-%D0%BF#n8

3. Турчина І. Організація інклюзивного освітнього середовища у закладах вищої освіти: емпіричне дослідження, програма, етапи реалізації. *NewInception*. 2023. № 3-4 (13-14) (Груд 2023). С. 50–61.

Любов Костик,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології
дошкільної та спеціальної освіти,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Валентина Гончаренко,
логопед

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ЯК ЗАСІБ МОВЛЕННЄВОГО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Важливою складовою успішного інтелектуального, мовленнєвого та психофізичного розвитку дитини є сформована дрібна моторика. Дрібна моторика рук взаємодіє з такими вищими психічними функціями та властивостями свідомості, як увага, мислення, оптико-просторове сприйняття (координація), уява, спостережливість, зорова та рухова пам'ять, мовлення.

Розвиток навичок дрібної моторики важливий ще й тому, що все подальше життя дитини вимагатиме використання точних координованих рухів кистей та пальців рук, які необхідні у повсякденному житті щоб одягатися, малювати, писати, а також виконувати безліч різноманітних побутових та навчальних дій.

У педагогічній літературі проблемі розвитку дрібної моторики рук приділяється особлива увага, але переважна більшість авторів надає перевагу одному чи декільком методам розвитку дрібної моторики: малюванню, тіньовому театру, вправам з пальчиками, ліпленню та конструюванню та ін. Однак немає чіткої структурованої комплексної системи розвитку дрібної моторики з урахуванням загального розвитку дитини, її фізичного стану, вікових та індивідуальних особливостей, рівня розвитку мовлення та інтелекту.

Згідно визначення Ю.В. Рібцун, «дрібна моторика – сукупність скоординованих дій нервової, м'язової та кісткової систем, часто у поєднанні з зоровою системою у виконанні дрібних та точних рухів кистями та пальцями

рук та ніг. У застосуванні до моторних навичок руки та пальців часто використовується термін спритність. До сфери дрібної моторики відноситься велика різноманітність рухів: від примітивних жестів, таких як захоплення об'єктів до дуже дрібних рухів, від яких, наприклад, залежить почерк людини» [11, с. 59].

Розвиток дрібної моторики у нормотипових дітей, як зазначають науковці, «реалізується у декілька нечітко виражених етапів. Насамперед, розвиток дрібної моторики починається з несвідомої мимовільної маніпуляції предметами, яка триває до того часу, поки стане усвідомленою розумовою діяльністю, що включає в себе планомірне, цілеспрямоване сприйняття, що супроводжується продуктивними діями. Потім, у вже свідому діяльність вбудовується друга сигнальна система – мовленнєва, яка супроводжує більшу частину діяльності та весь психічний розвиток дитини» [1].

Розвиток дрібної моторики у дитини, крім дозрівання кори великих півкуль, також багато в чому обумовлений формуванням нервових волокон, налагодженням роботи координаційного рівня. Зрозуміти основні психофізіологічні закономірності рухового розвитку в дітей дошкільного віку дозволяє теорія М. О. Бернштейна, згідно якої «розвиток рухової сфери дитини полягає у формуванні складної організації дій, які забезпечують швидке, правильне і точне виконання різноманітних рухів за рахунок їх виправлення, уточнення та зміни в процесі виконання» [3; 8; 12].

Вчений описав 5 рівнів організації рухів, зокрема, «кожен рівень має специфічні, властиві лише йому моторні прояви.

Рівень А – руброспінальний рівень ЦНС. Цей рівень функціонує з перших тижнів життя новонародженого та забезпечує утримання рівноваги тіла. Рухи в яких цей рівень виступає як ведучий: тремтіння, ритмічно-вібраційні рухи, прийняття та утримання певної пози. Більшість рухів, які регулюються даним рівнем, залишається протягом усього життя мимовільними та несвідомими.

Рівень В – таламопаллідарний. Цей рівень забезпечує обробку сигналів від м'язово-суглобових рецепторів, які повідомляють про взаємне розташування частин тіла, забезпечує узгоджену роботу великих груп м'язів. Цей рівень починає функціонувати з другого року життя дитини.

Рівень С – рівень просторової координації. Цей рівень відповідає за побудову рухів, пристосованих до просторових властивостей об'єктів - до їхньої форми, маси та інших особливостей. Серед них – види локомоцій (переміщення), тонка моторика рук та ін.

Рівень D – рівень дій. Він функціонує за участю кори (тім'яних і премоторних зон) головного мозку та забезпечує організацію дій з предметами. Це специфічно людський рівень організації рухової активності, оскільки до нього відносяться всі види керуючих дій та ручних маніпуляцій. Характерна риса рухів цього рівня, що вони не лише враховують просторові особливості, а й узгоджуються з логікою використання предмета. Це вже не просто рухи, а ланцюжки рухів (шнурівка, зав'язування вузликів, застібання гудзиків).

Рівень Е – вищий рівень організації руху, смислової координації та мовлення. Дії цього рівня базуються на образному мисленні. Виконує роботу

артикуляційного апарату при мовленні, рухів при письмі, здійснює розуміння чужого і власного мовлення, зміст завдання, яке потрібно вирішити» [10].

Дослідники зазначають, «що в певний момент вікового розвитку, крім фізично і психічно заданого рівня (або вже досягнутого індивідуального рівня розвитку дрібної моторики), найбільш визначальним для розвитку дрібної моторики стають умови виховання та цілеспрямованого навчання, які сприяють і закріплюють рухи дрібної моторики.

Найбільш інтенсивний руховий розвиток відбувається в перший рік життя дитини, коли відбувається найшвидший темп дозрівання мозку, що триває до 5 років. Так, з розвитком головного мозку, особливо кори великих півкуль, примітивні рухи поступово загальмовуються і починають розвиватися точні, цілеспрямовані рухи, властиві дитині у віці двох-трьох років» [2; 6; 8].

У нашому дослідженні визначено взаємозв'язок та взаємовплив дрібної моторики, мовлення та інтелектуального розвитку в дітей дошкільного віку із ЗНМ; розглянуто поняття дрібної моторики та шляхи її впливу на формування мовлення та інтелекту; розроблено комплексну систему розвитку дрібної моторики з урахуванням загального розвитку дитини, її фізичного стану, вікових та індивідуальних особливостей, рівня розвитку мовлення та інтелекту; доведено, що впровадження в освітній процес розробленої комплексної системи розвитку дрібної моторики значно покращує мовленнєвий та інтелектуальний розвиток дітей із ЗНМ.

Вважаємо, що робота з розвитку дрібної моторики має бути комплексною та проводитися в певній послідовності. У роботі з дітьми використовувалися такі методи та прийоми: розвиток загальної моторики (масаж та самомасаж кистей та пальців рук, вправи для розвитку просторових уявлень, групові ігри, ігри з піском); вправи для розвитку тактильної чутливості та складно координованих рухів пальців та кистей рук; щоденна пальчикова гімнастика та пальчикові ігри (з віршами, скоромовками, звуками); робота з предметами та матеріалом (пластилін, папір, конструктор, прищіпки, намистини, крупи та ін.); тіньовий, пальчиковий театр; розвиток графічних навичок, малювання; викладання фігур із лічильних паличок; ігри з предметами домашнього вжитку, домашні справи; освоєння ремесел (шиття, вишивання, в'язання, плетіння, робота з бісером) та ін.

Застосовуючи розроблену систему роботи з розвитку дрібної моторики, до якої входять усі наведені вище методи та прийоми з розвитку дрібної моторики (ручної вмілості) у повному обсязі та систематично, ми досягли значних успіхів з розвитку мовлення у дітей дошкільного віку із ЗНМ.

Отже, запропонована комплексна система вправ для розвитку дрібної моторики у старших дошкільників із ЗНМ може бути використана у практиці педагогів, логопедів, психологів та батьків. Застосування комплексу вправ сприяє корекції розвитку мовлення, інтелекту та дрібної моторики старших дошкільників, що дозволяє організувати планомірну та цілеспрямовану роботу з підготовки дітей до навчання в школі.

Список використаних джерел

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. Київ: Світич, 2008. 430 с.
2. Биковець Л. Л. Вплив рухів пальців рук на розумовий та мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку. *Таврійський вісник освіти.* 2015. № 2. С. 124–131.
3. Биковець Л. Л. Сучасні підходи до корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають порушення мовлення. *Актуальні проблеми психології*. 2015. № 11(3). С. 127–134.
4. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків : Ранок, 2012. 234 с.
5. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: навч. посіб. Київ: Видавничий дім Слово, 2019. 344 с.
6. Крутій К. Л. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Запоріжжя: ЛІПС, 2005. 208 с.
7. Кузнєцова Т. Розум на кінчиках пальців. Семінар-практикум для вихователів із розвитку дрібної моторики в дітей. *Дитячий садок. Управління.* 2017. № 7 (лип.). С. 12–16.
8. Левківська О. Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку. *Психолог дошкілля.* 2018. № 9. С. 3–8.
9. Лепеха Л. П., Городиська М. Б. Логопедичні ігри в корекційній роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення. Львів Дрогобич: Посвіт, 2017. 76 с.
10. Логопедія. Підручник. Третє видання, перероблене та доповнене / за ред. М. Шеремет. Київ: Слово, 2017. 672 с.
11. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 192 с.
12. Терещенко І. Як розвивати моторику в дошкільників. *Вихователь-методист дошк. закл.* : щоміс. спеціаліз. журн. 2018. № 10. С. 43–48.

Ольга Лоб,
викладач-стажист,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТА ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВО ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Організація інклюзивного навчання завжди залишається актуальною, а особливо зараз, коли спостерігається неочікувана та досить негативна для навчального процесу ситуація в Україні, інклюзивне навчання потребує особливої уваги.

Організація інклюзивного навчання має проходити у відповідності до безпекової ситуації у кожному регіоні нашої країни. А діти з особливо освітніми потребами (далі – ООП) повинні відчувати надійний захист та підтримку з боку викладачів та батьків.

Діти з ООП є більш вразливими в подібних ситуаціях - на усіх рівнях життєдіяльності, а особливо: емоційному, когнітивному та поведінковому. Через свої особливості та вразливість діти з ООП піддаються підвищеному ризику стресових реакцій і тривоги, у них спостерігаються поведінкові зміни – неспокійність, гострі емоційні спалахи (гнів, плач, істерики), хвилювання або байдужість і апатія тощо [2].

Щоб забезпечити належне освітнє середовище для дітей з ООП, потрібно розробити відповідний план заходів в закладі освіти, який стосуватиметься безпосередньо керівника закладу освіти, вчителів і батьків дитини з ООП. Підхід до навчання осіб з ООП, має бути індивідуальним та базуватися на навчальних потребах, які необхідно задовольняти.

Керівники закладів освіти інклюзивного навчання мають забезпечити виконання певних завдань: визначити зрозумілий порядок дій у певних ситуаціях та готовність педагогічних працівників реагувати відповідно цього порядку; підтримка персоналу під час повернення до звичайного життя та функціонування; підтримка щоденної готовності до реагування та підтримка психологічно здорової атмосфери в закладі освіти.

Щоб підготувати дитину з ООП до реагування на надзвичайні ситуації, педагогічні працівники мають дотримуватися загальних рекомендацій для дітей з ООП, що дають можливість врахувати її потреби та можливості. До основних загальних рекомендацій належать:

1. Тренування: «Коли мені страшно, я можу бігти дуже швидко», «Коли нервуюсь, я хочу, щоб поруч був дорослий».

2. Повторення (візуальні та рельєфні значки, звукові підказки).

3. Підтримка дитини: «Боятися в такій ситуації – це нормально», «Давай трохи попереживаємо разом».

4. Переконання: Ти не сама на жодному з етапів, як у звичайному житті, так і під час надзвичайної ситуації, поруч є надійний дорослий, який підкаже та допоможе.

5. Серія занять з соціально-емоційного навчання. (Вербальні та невербальні методи та засоби).

6. Додаткова підтримка та увага (на всіх етапах навчання та під час тренувань для учнів, які нещодавно прийшли на навчання). 7. Відпрацювання різних сценаріїв на тренування (в ігровій та рольовій формах).

8. Індивідуальні засоби впливу: сигналами можуть стати: вираз обличчя, мимовільні рухи певного зразка, зміни в мовних моделях, стереотипна поведінка, замкнутість, нервовість, повторюваність певних дій, тощо.

9. Моделювання поведінки: якщо ми не перевіримо рівень розуміння вказівки у дитини, то не дізнаємось, які сумніви та незрозумілі моменти залишились у неї.

Важливою ланкою освітньо-виховного процесу у закладах загальної освіти є активна психологічна служба. Зокрема, важлива роль відводиться спілкуванню практичного психолога закладу з батьками та учнями з особливими потребами, які прибули із зони бойових дій.

Під час війни діти з особливими освітніми потребами постійно перебувають у стані невизначеності. Звук повітряної тривоги та вибухів, дорога та незнайомий простір у випадку евакуації – усе це викликає страх, розгубленість і тривогу. Оскільки ці діти мають обмежені можливості швидко реагувати та обробляти інформацію з навколишнього середовища, важливо запроваджувати у навчальний процес кроки підтримки, які допоможуть мінімізувати наслідки психологічної травми.

Також доцільно використовувати наступні кроки у навчанні дітей з ООП:

– стабілізувати психологічний стан дітей, за потреби надавати психологічну підтримку;

– створювати зону комфорту, яка буде асоціюватися з мирним життям, та сприятиме усталеному режиму дня, відволікати від тривожних новин;

– проводити заняття у спрощеній формі, не навантажуючи завданнями, не створюючи стресових ситуацій;

– передбачити менше нового академічного матеріалу, натомість більше звертати увагу на актуалізацію вивченого та повторення;

– включати творчі завдання (такі завдання сприяють нормалізації психологічного стану, дитина відволікається), більше дитячої літератури з позитивним сюжетом, творів про природу, тварин;

– розповідати чи інсценувати казки, використовувати елементи «ляльового театру» тощо;

– враховувати вікові особливості учнів – не привертати увагу до негативних моментів у молодшому віці (основні питання безпеки можна обговорювати в ігровій формі, з позитивним фоном), зі старшими учнями доцільно обговорювати безпекові моменти, ознайомити із відповідними наочними матеріалами (використовувати схеми, інфографіку лише з офіційних джерел МОН України, UNICEF Ukraine та ін.);

– дати учням віддчуття безпеки, впевненості, що дорослі можуть відповісти на важливі питання (обговорювати події війни спокійно, із врахуванням віку дітей, вислуховувати).

У момент повітряної тривоги, вчитель має сповістити дітей про тривогу, пояснити, що вони повинні пройти в укриття та припинити заняття.

Отже, не зважаючи на складні обставини війни, варто сприяти формуванню у дітей позитивного світосприйняття, запевняти у тому, що ворог зазнає поразки і незабаром ми знову повернемося до мирного життя. Використання різноманітних методів підтримки дітей з ООП під час війни та повоєнний час дадуть можливість ефективно подолати труднощі в ситуаціях, які можуть бути непередбачуваними та стресовими в освітньому процесі сучасного закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Кобинець Я. Інклюзія під час війни: як підтримати дітей з особливими потребами? URL: https://osvita.ua/school/method/87002/

2. Лист МОН України «Про методичні рекомендації: Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми

потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації» № 1/11479-23 від 03.08.2023 р.

3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2019 №530. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text

4. Рівні підтримки для дітей з ООП: що змінюється та які виклики. URL: https://nus.org.ua/articles/rivni-pidtrymky-dlya-ditej-z-oop-shho-zminyuyetsya-ta-yaki-vyklyky/

5. Як підтримати наших дітей у зіткненні з викликами війни. Порадник для батьків. Коло сім'ї: Центр здоров'я та розвитку. Львів. 2023. 33 с.

Наталія Матвеєва,
кандидат педагогічних наук, доцент
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Реалізація засадничих завдань інклюзивної освіти на сучасному етапі торкається низки аспектів, що складають її змістове наповнення. З одного боку, це взаємодія усіх учасників освітнього процесу, людський фактор, особистісні й професійні характеристики, а з іншого – цілісна підготовка закладу освіти до реалізації інклюзивного навчання: умови, створені з урахуванням потреб та можливостей учнів з порушеннями розвитку, кадрове забезпечення й співпраця з іншими освітніми закладами, громадськістю, родинами здобувачів тощо. Сьогодні система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення права кожного на освіту та її отримання за місцем проживання, потребує змін та удосконалення. Так, практика засвідчує, що з часів запровадження інклюзивної освіти в Україні й до нині актуальними залишається чимало проблем, а саме:

а) невідповідне кадрове забезпечення (відсутність необхідних фахівців команди психолого-педагогічного супроводу у школі);

б) низький рівень поінформованості учителів-практиків (про медичні показники учнів, особливості їх фізичного розвитку, сильні й слабкі сторони, умови родинного виховання);

в) неякісне виконання професійного обов'язку в силу різних причин (психологічна неготовність до роботи з дітьми з різними нозологіями, невміння та небажання працювати в умовах інклюзії, надмірна завантаженість, емоційне виснаження та ін.).

Охарактеризовані чинники впливають на якість викладання, адаптацію освітнього процесу й середовища до потреб і можливостей здобувачів освіти з особливими потребами, сприяння ефективності навчання і виховання, налагодженню співпраці з іншими педагогами, освітніми закладами, батьками. Заслуговує на увагу й те, що здійснення інклюзивної освіти в сучасних умовах зазнає неабиякого впливу воєнних подій (погане фінансування, різноманіття

учнівського контингенту, відсутність спеціальних фахівців, несприятливі психологічні умови, відсутність технічного обладнання тощо). Вважаємо, якість надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами узалежнюється політичним, економічним, суспільним, культурним рівнем розвитку нашої держави. На цьому акцентує увагу сучасний дослідник О. Заярнюк, який виокремлює три рівні чинників впливу, акцентуючи увагу на організаційних та економічних. До них, зокрема, науковець відносить:

1. Макрорівень:

– зміни й доповнення у нормативно-правовій базі України щодо здійснення інклюзивної освіти;

– суспільні зміни у ставленні до осіб з особливими потребами й створення на цій основі нового демократичного устрою;

– створення безбар'єрної соціальної інфраструктури;

– збільшення фінансування освітніх закладів з метою їх доступності кожному;

– використання економічних стимулів заохочення учителів-практиків.

2. Мезорівень:

– сприяння створенню психологічного комфорту у закладах освіти та позитивного сприймання інклюзивного навчання усіма учасниками освітнього процесу;

– використання соціально-психологічних та фінансово-економічних стимулів.

3. Мікрорівень:

– використання на практиці новітніх технологій, передових методик навчання і виховання здобувачів з порушеннями розвитку;

– створення матеріальних стимулів для учителів-практиків закладів з інклюзивним навчанням тощо [2, с. 192].

Так само якість інклюзивної освіти залежить від особливостей здійснення навчально-виховного процесу, використання новітніх педагогічних і спеціальних технологій, різного роду терапій, ігрових методів і прийомів, варіювання різних форм, методів та засобів задля підвищення мотивації до навчання цієї категорії осіб й сприяння її соціалізації та гармонійному розвитку. Особливого значення набуває командна робота фахівців закладу, які спільно укладають індивідуальну освітню програму, проектують особисту траєкторію розвитку дитини з особливими освітніми потребами, ретельно відстежують її досягнення й прогалини, коректують й створюють умови для максимально можливого наближення її рівня до нормотипових однолітків. З іншого боку, як зауважує науковець В. Гладуш: «Нині в теорії та практиці …постає питання про те, що рівень розвитку дитини залежить не лише від якості корекційно-методичних засобів, а й від стану її внутрішнього світу, від відкритості чи замкненості щодо соціального оточення, від тих суперечностей, які призводять до відчуття неповноцінності. Тому корекційно-виховний процес має передбачати гармонійну інтеграцію школярів…» [1].

Отже, на сучасному етапі заслуговують на увагу різні аспекти, що є показовими щодо розвитку інклюзивної освіти, на кшталт:

– узгодження цілеспрямованої інклюзивної політики та її підтримка фінансовими ресурсами;

– подолання упередженого ставлення до осіб з особливими потребами;

– належна професійна підготовка керівників закладів освіти та учителів, фахівців з надання додаткових спеціальних послуг [2; 3].

Інклюзивна освіта сьогодні потребує й залежить від змін щодо змісту й організації освітнього процесу, системи цінностей закладу освіти, його та адаптації навчальних планів, системи оцінювання, позашкільної діяльності. У цілому, якість інклюзивної освіти забезпечують як створення мультидисциплінарної команди та її згуртованість, єдність вимог й виховного впливу, практична робота кожного працівника, так і цілісна підготовка освітнього закладу до здійснення інклюзивного навчання, як-от: адаптація освітнього середовища, навчальних планів, матеріалів, засобів; створення належної матеріально-технічної бази; налагодження тісних зв'язків з батьками, громадськістю, соціальними організаціями, спеціальними закладами освіти; пошук партнерів й спонсорів з метою задоволення потреб та запитів кожного здобувача освіти.

Список використаних джерел

1. Гладуш В. Інклюзивна освіта в Україні: успіхи, проблеми, перспективи. URL: http://surl.li/hkylzn

2. Заярнюк О. В. Інклюзивна освіта в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету.* URL: https://uondmr.at.ua/00/inkljuzivna_osvita_v_ukrajini.pdf

3. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і практика: монографія. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2013. 292 с.

Людмила Мацук,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

МІЖНАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У сучасній глобальній парадигмі, позначеній складними соціокультурними, економічними та конфліктними ситуаціями у різних країнах світу, особливо страждають дорослі та діти з особливими потребами. Це здебільшого пов'язане з обмеженим розвитком їхніх соціальних навичок. Розв'язання означеної проблеми лежить не лише у площині міжособистісної взаємодії між усіма людьми, а і вимагає комплексного розгляду й унормованості на законодавчому рівні різних країн світу. Початком такого унормовування вважають 1960 рік, коли було опубліковано Конвенцію про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти (Convention against Discrimination in Education), що вступила в дію у 1962 році [1]. Ця Конвенція зобов'язала країни

світу усувати будь-які видимі та можливі перешкоди у сфері освіти. Згідно з Конвенцією, дискримінація – це будь-яка різниця, виняток, обмеження або перевага за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, економічного становища, що має на меті чи є наслідком знищення або порушення рівності у сфері освіти (стаття 1) [1].

Видана ООН в 1989 році Конвенція про права дитини (United Nations Convention on the Rights of the Child) визнала специфічні запити дітей з особливими потребами та закликала надавати їм безкоштовний ефективний доступ до послуг в галузі освіти у такий спосіб, щоб якнайповніше залучити їх до соціального життя та сприяти їх особистісному розвитку [6].

У 1990 році Всесвітня декларація про освіту для всіх (World Declaration on Education for All), прийнята в Джомтьєні (Таїланд), закликала країни світу зайняти активну позицію у справі усунення нерівності в освіті [2]. У прийнятих в 1994 році під час роботи Всесвітньої конференції у м. Саламанка (Іспанія) Заяві та Рамковій програмі дій щодо освіти осіб з особливими потребами (Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education) ще раз було наголошено на необхідності прийняття «всіх дітей, незважаючи на їх фізичні, інтелектуальні, соціальні, емоційні, мовні та інші особливості» [3, с. 6]. Саламанська Всесвітня конференція закликала країни, які ратифікували у 1960 році Конвенцію ООН про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти, «прийняти у формі закону чи політичної декларації принцип інклюзивної освіти» [3, с. IX].

У 2000 році Всесвітній освітній форум у Дакарі (Сенегал) визнав, що інклюзивна освіта з’явилася у відповідь на впевненість, що всі діти мають право на загальну освіту за місцем свого проживання незалежно від їх походження, рівня досягнень або інвалідності [4, с. 18]. У 2006 році право на інклюзивну освіту було закріплено у Конвенції ООН про права людей з обмеженими можливостями (Convention on the Rights of Persons with Disabilities), підписану ще 190 країнами [7]. У статті 24 цієї Конвенції наголошено, що держави-учасниці забезпечують інклюзивну освіту на всіх рівнях та навчання протягом усього життя, прагнучи при цьому до повного розвитку людського потенціалу, а також почуття гідності, самоповаги та посилення поваги до прав людини, основних свобод і свобод людського різноманіття та, крім того, до особистісного розвитку осіб з обмеженими можливостями, а також їх розумових та фізичних здібностей у найповнішому обсязі [7].

Інчхонська Декларація Всесвітнього освітнього форуму «Рамкова програма дій «Освіта 2030»« (Education 2030 Framework for Action) 2015 року розглядає інклюзію як спосіб забезпечення якісної освіти для всіх, і тим самим підтверджує підтримку міжнародною спільнотою 4-ї цілі сталого розвитку (зкрема, забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання протягом усього життя для всіх) та закликає до її реалізації до 2030 року. У Декларації наголошено, що справедливість і соціальна інтеграція в освіті та за допомогою освіти є нагальними для сталого розвитку сучасного суспільства [5].

Незважаючи на всі вищезгадані документи, сьогодні дискримінація осіб з обмеженими можливостями все ще продовжується та позбавляє багатьох із них права на освіту. В сучасних умовах існує нагальна потреба у роз'ясненні сутності поняття інклюзивної освіти та стратегій її реалізації на практиці.

Список використаних джерел

1. UNESCO. Convention against Discrimination in Education. Paris: UNESCO, 1960. 15 p. URL: https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-against-discrimination-education

2. UNESCO. World Declaration on Education for All and Framework for Action to Meet Basic Learning Needs. Paris:UNESCO, 1990. 35 p.

3. UNESCO, Spain Ministry of Education and Science. The Salamanca Statement and Framework For Action of Special Needs Education. Paris: UNESCO, 1994. 47 p.

4. UNESCO. World Education Forum, Dakar, Senegal, 26-28 April 2000: Final Report. Paris: UNESCO, 2000. 83 p.

5. UNESCO. Education 2030 Incheon Declaration And Framework for action towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all. Paris: UNESCO, 2015. 76 p. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233813

6. United Nations. Convention on the Rights of the Child. New York, United Nations, 1989. 15 p. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child

7. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol. New York, United Nations, 2006. 37 p. URL:https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf

Ірина Секелик,
спеціаліст вищої категорії,
старший вчитель,
вчитель англійської мови
Тернопільського ліцею №21-
спеціалізованої мистецької школи
імені Ігоря Герети

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта – це виклик сьогодення. В умовах воєнного стану значно зросла кількість дітей, які потребують особливих умов навчання, психологічної підтримки та індивідуального супроводу. Окрім того, чи не у кожному закладі середньої освіти навчаються учні із особливими потребами та обмеженими можливостями. Виникає потреба інтегрувати таких дітей у соціокультурне середовище, де вони будуть почувати себе вільно і невимушено у спілкуванні зі своїми однолітками та отримають якісну освіту. То ж як забезпечити якісну інклюзивну освіту в Україні?

Перш за все, це кропітка праця педагогів, які повинні вміти організувати навчання так, щоб тема на уроці була засвоєна кожною дитиною, незалежно від

її здібностей чи особливих потреб. Присутність у класі дитини з особливими потребами змінює діяльність учителя на уроці, який повинен проводити різні види діяльності:

– індивідуальна робота учнів з використанням дидактичних, роздаткових та медіа матеріалів;

– робота в парах та групах;

– безпосередня робота з учнями з особливими потребами.

Введення парної організаційної форми на різних етапах процесу засвоєння, що реалізується на уроці, дозволяє підвищити ступінь завершеності в реалізації кожного етапу уроку і включити більшу кількість учнів у навчальний процес. Тим самим зростає число навчальних ситуацій, в яких завдяки переведенню частини дій в мовні фази засвоєння, учні можуть запам'ятати навчальний матеріал більш усвідомлено й успішно [2, с. 29].

Проведення в життя ідеї інклюзії, зміна освітньої практики відповідно до принципів інклюзії – завдання складне. Ідея включення вимагає від нас не тільки «включити», але і «включитися» [1, с. 16] в процес взаємодії з іншими, навчитися бути відкритими для спілкування, бачити необхідність своїх змін, вміти прийняти особливості й відмінності інших людей.

Головною метою інклюзивної освіти є те, що діти з особливими потребами опиняються в одному соціальному середовищі з дітьми, які не мають обмежень, спілкуються та навчаються разом. Відповідно до цього, діти з особливими потребами набувають широкого соціального досвіду, встановлюють контакти з різними людьми, формують свої уподобання та навички, знаходяться у середовищі, відмінному від їхньої сім'ї.

Не менш важливе місце у здобутті якісної інклюзивної освіти займає соціально-психологічна служба навчального закладу, а саме: практичний психолог, соціальний педагог та логопед. Вони володіють детальною інформацією про захворювання дитини та його наслідки, потенційні можливості, навички та здібності дитини з ООП. Соціально-психологічна служба проводить корекційні заняття (КРЗ) з дітьми з особливими потребами, як додаткові послуги після свого робочого часу, уклавши договір. Кількість таких годин прописується в індивідуальній програмі розвитку дитини (ІПР).

Практичний психолог перший звертає увагу на специфічні прояви у поведінці дитини та, як наслідок, у її подальшому розвитку. Відповідно до цього, для корекційних занять психолог розробляє вправи, які будуть підходити конкретній дитині.

Рівень розвитку дитини, її потенційні можливості для засвоєння знань та поведінкові фактори є підгрунтям для розробки індивідуальної програми навчання (адаптованої чи модифікованої). Вона розробляється педагогом разом з асистентом вчителя та соціально-психологічною службою з метою визначення подальших стратегій навчання та розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Однак, великою проблемою для навчання дітей з ООП у закладах середньої освіти є те, що батьки, маючи право вибору місця навчання для своїх дітей, не враховують нозологію дитини. Відповідно до цього, такі діти часто не

можуть навчатися у великих класних колективах. Навіть за наявності асистента вчителя такі учні не можуть сконцентрувати свою увагу на уроці та засвоїти навчальний матеріал відповідно до адаптованої чи модифікованої програми. Поведінкові норми також бажають кращого, що нерідко заважає іншим учням здобувати якісну освіту. Тому, доцільно було б у закладах середньої освіти створювати окремі класи для навчання дітей з ООП, з кількістю 8-10 учнів, які б успішно засвоювали навчальний матеріал на своєму рівні.

Підсумовуючи дану тему, варто зазначити, що інклюзивна освіта в Україні потребує вдосконалення та розвитку, залучення не лише теоретиків, а й спеціалістів-практиків, які працювали з дітьми з особливими потребами та на власному досвіді знають, що потрібно робити для покращення інклюзивної освіти.

Список використаних джерел

1. Зброєва Н. Б. Готовність педагога до інклюзивної освіти. (До постановки питання). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 7. С. 15–18.

2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навчально-метод. посіб. К.: АТОПОЛ, 2010. 96 с.

Тетяна Каменщук,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії психологічного супроводу дітей
з особливими освітніми потребами
Українського науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи НАПН України, м. Вінниця

ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО МАРШРУТУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Враховуючи воєнний стан в Україні пріоритетним залишається створення безпечних умов навчання дітей з особливими освітніми потребами. На рівні держави проблему охорони здоров’я і безпеки життєдіяльності розглядають як одну з базових. Сутність її полягає у забезпеченні гарантованого захисту життя та збереженні здоров’я кожного громадянина. Передовсім головним адресатом є дитина, а держава створює відповідні умови для її повноцінного зростання. Саме тому найважливіше завдання в освіті сьогодні – це визнання пріоритету охорони життя, збереження, зміцнення і формування фізичного, психічного, соціального та духовного здоров’я, стимулювання виникнення адекватних реакцій на різноманітні чинники ризику. Виключення не складають діти з особливими потребами. Інклюзія, як процес забезпечення умов навчання дітей з різноманітними особливостями в розвитку, мають пріоритетне спрямування.

Цілеспрямована педагогічна робота щодо виховання у дітей з особливими потребами почуття особистої безпеки, формування елементарних навичок самозахисту в навколишньому середовищі передбачає: ознайомлення з

джерелами небезпеки в довкіллі (у природі, поміж людей, серед предметів); з причинами виникнення небезпечних ситуацій; зі шляхами запобігання їм; з негативними наслідками нехтування правилами безпеки.

У психолого-педагогічній літературі проблема соціалізації осіб з особливими освітніми потребами здебільшого розглядається у контексті успішності їх адаптації (соціальної, психологічної, соціально-психологічної, соціально-трудової), розв'язанні питань професійної підготовки та професійного становлення учнів. Існує необхідність розгляду зазначеної проблеми з позиції особистісного підходу, забезпечення процесів індивідуалізації та інтеграції дитини, яка спроможна усвідомити свої можливості, що варто розвивати і використовувати у своїй життєдіяльності, і щонайперше - в умовах шкільного навчання та виховання.

Проблемам підготовки і перепідготовки сучасного педагога, різноманітним аспектам формування професійної компетентності вчителя та вчителя спеціальної школи, напрямків соціалізації дітей з особливими освітніми потребами присвячено багато досліджень українських та зарубіжних науковців, зокрема І. Беха, О. Гаврилова, Т. Жук, Т. Ілляшенко, Т. Каменщук, Л. Савчук, О. Семеног, С. Сисоєвої, Н. Софій, А. Обухівської, С. Тищенко, Г. Якимчук, Дж. Равена (J. Raven), І. Хафізулліної, В. Хітрюк та ін. [5].

На сьогодні, важливим питанням залишається облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) в закладах загальної середньої освіти з урахуванням потреб маломобільних груп населення, що забезпечить можливість організовувати освітній процес для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в очному форматі [1].

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами можуть потребувати додаткової індивідуальної підтримки під час перебування в укриттях, тому важливо, щоб працівники які відповідають за переміщення та перебування в укриттях (асистент вчителя, асистент учня (дитини), інші педагогічні працівники), були підготовлені до роботи з дітьми з особливим освітніми потребами, розуміли специфіку поведінки таких дітей та володіли методами надання психологічної підтримки під час стресових ситуацій [1].

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного середовища у закладах освіти, надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам, здобувачам освіти, зокрема учням з особливими освітніми потребами та залучення батьків до освітнього процесу. Діти з особливими освітніми потребами мають особливості когнітивних функцій, психоемоційних процесів, сенсорного і моторного розвитку. З метою недопущення ускладнення та погіршення їхнього психологічного стану педагогам необхідно звертати увагу на попередження вторинної психологічної травми шляхом організації комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування [3; 4].

Підготовка учнів з особливими освітніми потребами, їхніх сімей та педагогічних працівників закладів освіти має велике значення під час реагування на надзвичайні ситуації, зокрема воєнного характеру, як в межах

закладу освіти, так і поза ним [2]. Педагогічні працівники закладів освіти, які реалізовують інклюзивну форму навчання, проходять тематичні курси підвищення кваліфікації з метою поглиблення знань про особливості психічного розвиту дітей зазначеної категорії та ознайомлюються з новітніми методиками навчання [5].

Дитина з особливими освітніми потребами має такі самі права та можливості як і будь яка інша дитина в Україні. Важливо враховувати, що її рівень обробки інформації та швидкість реакцій можуть бути іншими, відмінними від загальної кількості дітей, зокрема через особливості когнітивних функцій та емоційних процесів обробки інформації, сенсорні та моторні обмеження, складнощі з руховою сферою, відмінності в обсягах уваги та концентрації тощо. Все це є надзвичайно важливим для навчання, що враховується через побудову індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами [2].

Відсутність можливості чи здатності зрозуміти та пояснити для себе причини та наслідки ситуації, в якій дитина раптово опинилась – це те, що викликає у дитини сильну тривогу з усіма її можливими наслідками – психологічна травма, непередбачувані реакції, непрогнозована поведінка, що може бути небезпечним для життя в умовах негайного реагування на надзвичайні ситуації. Таким чином, діти з ООП є більш вразливими в подібних ситуаціях - на емоційному, когнітивному та поведінкових рівнях. Через свої особливості та вразливість вони піддаються підвищеному ризику стресових реакцій та тривоги, як зовнішню реакцію можна чекати регресивних реакцій, або, навіть регресивних станів, поведінкових змін таких, як неспокійність, гострі емоційні спалахи (гнів, плач, істерики), хвилювання або байдужість і апатія тощо [2].

Тренування є одним з найважливіших способів підготовки до реагування на надзвичайні ситуації, як в контексті фізичної безпеки, так і психологічної.

Доцільно провести серію занять з соціально-емоційного навчання, які підготують дитину до швидкої зміни обставин навколо неї та реагування на сам факт незапланованих змін, який є досить емоційно вразливим для значної частини дітей з ООП. Діяльність має поєднувати в собі вербальні та невербальні методи та засоби. Акцент в підготовці можна зробити на зміцнення сил та можливостей самої дитини [2].

Інструкції, пояснення і інші комунікаційні дії мають бути простими та конкретними. Для пояснення подій рекомендується використовувати малюнки та інші доступні засоби візуалізації [5].

Таким чином, діяльність сучасної освітньої галузі спрямована на широке застосування інклюзивних підходів під час організації умов навчання для дітей з особливими освітніми потребами і це затверджено на законодавчому рівні. Влада на місцевому рівні – шукає додаткові можливості для охоплення супроводом дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти, зокрема відкриваються додаткові ставки для асистентів вчителів, практичних психологів, при цьому зустрічаємося з новими викликами – відсутність кваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації МОН України «Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році» від 03.09.2024 р. №6/679-24. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92981/66d9777c4fa3c432196635.pdf.

2. Методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: Надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації», лист МОН України №1/11479-23 від 0308.2023. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2023/08/04/Lyst.MON-1.11479-23.vid.03.08.2023-1.pdf.

3. Лакуста М. М., Каменщук Т. Д. Психологічні умови реалізації психолого-педагогічного супроводу дітей із ЗПР у фокусі інклюзії. *International scientific-practical conference «Topical issues of science, education and technology: theory and practice»:* conference proceedings (Tampere, Finland, September 16, 2023). Tampere, Finland: Scholarly Publisher ICSSH, 2023. P. 33–36.

4. Каменщук Т. Д., Ставнійчук В. О. Аналіз проблеми формування навчальної мотивації як психологічного чинника досягнення успішності у навчанні дітей з РДУГ. *Формування особистості сучасного фахівця як суб'єкта самотворення в умовах освітнього простору:* матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 30 листопада 2023 р.) / редкол.: Т. В. Комар, Є. М. Потапчук, О. В. Варгата; Д. Є. Карпова; Хмельницький національний університет, кафедра психології та педагогіки. Хмельницький, 2023. 375 с. С. 291–295.

5. Теоретико-методологічні засади оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами у вітчизняній спеціальній психології : колективна монографія / авт. кол. : Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменщук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2023. 105 с.

Svitlana Fedorenko,
Doctor of Sciences in Education, Professor,
Professor of the Department of Philology and Translation,
Kyiv National University of Technologies and Design

PRICIPLES AND APPROACHES TO INCLUSIVE EDUCATION

The global inclusive practice of education began in the 70s of the XXth century with the development of educational projects at the legislative level and the introduction of educational opportunities for people with disabilities. In the 1980s, the economic benefits of inclusion, advantages, benefits and advantages were studied. In the 1990s, inclusion gained popularity due to publications on the problem of insufficient awareness of parents of disabled children, the activity of disabled adults, and the protection of people's rights.

Today, inclusive education is a part of general education that implies access to education for all people, in terms of adaptation to their different needs, and also ensures access to education for people with disabilities. Disabilities are part of human diversity, and people with disabilities are a heterogeneous group [2, p. 8]. Careful planning and implementation of inclusive education can improve academic outcomes, promote social and emotional development, influence students'/children's self-esteem and their relationships with peers. In practice, inclusive education refers to a wide range of strategies, activities and processes that seek to make a reality the universal right of all to quality, appropriate and relevant education. Furthermore, achieving educational progress is possible by developing what an individual is capable of, rather than what they are incapable of.

Nowadays, there are several approaches to the inclusive education, which are as follows:

– expanded access to education for students/children with disabilities;

– mainstreaming – communication between disabled students/children and their peers outside of university/school/kindergarten;

– integration – meeting the needs of disabled students/children in the education system;

– inclusion, which is the inclusion itself, i.e., the redevelopment of premises for the special needs of such students/children.

Inclusive education ensures that all learners can live, learn, and interact together. It gives all learners the opportunity to learn about and accept each other's abilities, talents, and personalities and needs. It allows them to develop friendships that help build social competence and confidence in their ability to interact with each other and with the world around them. They learn that all people are part of their community and develop a sense of belonging [1; 3]. In addition, learners with disabilities who are educated with their peers are much more likely to become productive members of their societies.

Inclusive education is based on the understanding and recognition that [1]:

– the education system should respond to the needs of learners, rather than learners adapting to its requirements (because the «problem» of exclusion is in the system, not in the person or their characteristic);

– learning begins at birth and continues throughout life, including education at home and in the community, in formal, informal and non-formal connditions. It also covers a wide range of community initiatives, including, for example, community-based rehabilitation programs;

– the inclusive educational process is a dynamic process that constantly evolves according to the local socio-cultural as well as the global context;

– all differences based on age, gender, ethnicity, language, health state, economic status, religion, disability, lifestyle and other forms of difference are respected.

Therefore, inclusive education aims to empower communities, systems and structures to combat discrimination; it celebrates the diversity of today's world, promotes participation and overcomes barriers to education and participation for all. It is part of a broader strategy to promote inclusive development of societies, with the

aim of creating a world of peace, tolerance, sustainable use of resources and social justice, where the basic needs and rights of all are respected.

References

1. Fisher M., Meyer L. H. Development and Social Competence after Two Years for Students Enrolled in Inclusive and Self-Contained Educational Programs. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps (JASH).* 2002. Vol. 27, № 3. P. 165–74.

2. Stubbs S. Inclusive Education: Where There Are Few Resources. Oslo: The Atlas Alliance, 2008. 156 p.

3. UNESCO. Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All. Paris: UNESCO, 2005. 37 p.

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 4. МЕДІАОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

SECTION ON THEMATIC AREA 4. MEDIA EDUCATION AND SOCIAL COMMUNICATIONS IN THE CONDITIONS OF SOCIAL TRANSFORMATIONS

Антон Васько,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – Галина Радчук,
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

У сучасних умовах випускник закладу вищої освіти має мати не лише сформовані професійні компетентності, але й певні лідерські якості, які дозволять йому успішно реалізувати свій творчий потенціал у практичній діяльності.

Поняття «лідерські якості» здебільшого розуміють як «…індивідуально-особистісні й соціально-психологічні особливості особистості, які впливають на групу та приводять її до досягнення мети» [1, с. 6]. На думку дослідників, провідними лідерськими якостями фахівців, яких потребує ринок праці, в першу чергу є: комунікабельність (здатність до спілкування, встановлення соціальних зв’язків та контактів); компромісність (здатність до компромісного вирішення проблемних питань під час управління, ділової та міжособистісної взаємодії); цілеспрямованість (здатність досягати поставленої мети); впевненість (впевнена поведінка під час прийняття рішень та здатність до саморегуляції); рефлексивність (здатність до самопізнання та саморозвитку).

Роки навчання у закладі вищої освіти є вирішальним періодом для формування лідерських якостей, оскільки саме в цей час відбувається активне становлення особистості, розвиток професійних навичок та соціалізація. Розвиток лідерських якостей у здобувачів вищої освіти сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку праці, забезпечує ефективну командну роботу та стимулює особистісне зростання загалом.

В умовах високої конкуренції на ринку готельних та ресторанних послуг лідерство відіграє ключову роль у формуванні стійкого успіху. Адже успішне функціонування готельно-ресторанних закладів неможливе без ефективного управління персоналом, розвитку сервісної культури, встановлення міцних

комунікацій, управління конфліктами та втілення інновацій під керівництвом лідера. Проте до недавнього часу основний акцент керівників робився на строгому управлінні й контролі, але в умовах постійних змін і підвищення вимог до якості обслуговування такий підхід не завжди є ефективним. В сучасних умовах готельно-ресторанної індустрії важливо переосмислити традиційні підходи до лідерства. В зв'язку з цим набуває актуальності проблемо розвитку лідерських якостей у майбутніх працівників готельно-ресторанного бізнесу.

Значущість розвитку лідерських якостей підтверджується численними дослідженнями, які вказують на позитивний вплив лідерських навичок на академічну успішність, психологічне благополуччя та професійний успіх випускників закладів вищої освіти. Проте, незважаючи на значну увагу до проблеми лідерства в теоретичних дослідженнях, практичні аспекти формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти часто залишаються недостатньо розробленими.

Організація процесу розвитку лідерських якостей є доволі складним процесом, який відбувається поетапно. Розглянемо етапи розвитку лідерських якостей у майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу із притаманними їм педагогічними завданнями супроводу процесу формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти та результатами, що досягаються.

Перший етап – *послідовно-поетапне орієнтування особистості на ціннісне осмислення лідерських компетенцій*. В процесі реалізації цього етапу спочатку робиться акцент на засвоєння здобувачами таких тем, як: поняття про особистість; психологічний і соціальний розвиток особистості; активність особистості; мотивація як прояв потреб особистості; структура особистості (темперамент (індивідуальний стиль діяльності), спрямованість (світогляд), характер (особливості управлінських рішень), здібності (розкриття задатків у діяльності)). Потім виявляються потреби і можливості, що лежать в основі лідерського потенціалу здобувача освіти, необхідні лідерські якості, обговорюється особистісний сенс ставлення до життя, самого себе і необхідність формування лідерських якостей.

Цей етап здійснюється під час спеціальних занять в академічних групах у поєднанні з індивідуальними консультаціями, під час яких студенти беруть участь у проблемних діалогах, дискусіях, бесідах. Їх призначення виконувати функції інформації (повідомлення знань), стимулювання і мотивації, усвідомлення своїх потенційних можливостей; проходять різноманітні тестування для виявлення рівня лідерського потенціалу. Також на цьому етапі організовуються заходи, спрямовані на оцінювання ставлення здобувачів освіти до власних лідерських потреб і можливостей, виділення значущої галузі їх прояву в процесі життєдіяльності і спільний пошук конструктивних шляхів та засобів активізації лідерського потенціалу студента в системі неперервної освіти. З точки зору психолого-педагогічного супроводу, ця стратегія передбачає реалізацію методів, прийомів і засобів ознайомлювального та рекомендаційного характеру.

Другий етап – *залучення здобувачів освіти до лідерських дій у спеціально організованих пізнавально-професійних ситуаціях*. Цей етап передбачає організацію спеціальних пізнавально-професійних ситуацій шляхом організації вправ, ділових ігор і тренінгів, які сприяють розгортанню лідерського потенціалу особистості (послідовно на всіх курсах навчання в ЗВО).

Як зазначають А. Шулдик і Г. Шулдик [5], у процесі залучення студентів до лідерських дій у спеціалізованих пізнавально-професійних ситуаціях найбільші зміни відбуваються в організаторських та соціально-комунікативних якостях особистості студента. В одній і тій самій ситуації не всі люди діють однаково в силу своїх індивідуальних відмінностей. В подібних, але нетотожних ситуаціях одна людина діє однотипово, оскільки існує стабільність по відношенню до ситуацій; за умови повторення ситуації людина поводиться так само, як і раніше, що свідчить про стабільність в часі. Таким чином, в процесі залучення студентів до лідерських дій в спеціально організованих ситуаціях створюється основа їхньої поведінки в майбутньому, розглядаються всі можливі варіанти, виробляється зразок поведінки.

Третій етап – *збагачення лідерського досвіду здобувачів освіти в позанавчальній діяльності, самостійно (включно із працевлаштуванням)*. Він розглядається як стратегія, яка дає змогу активізувати лідерські можливості в процесі становлення особистості як лідера-професіонала і реалізується у вибіркових курсах, які допомагають здобувачу освіти правильно побудувати свій виступ перед аудиторією, вибрати оптимальне рішення із альтернативно можливих, спрогнозувати результат діяльності в умовах ситуативної невизначеності, оволодіти навичками самоорганізації пізнавально-професійної діяльності і т. ін. Метою таких вибіркових курсів є також подолання пасивності студентів та їхньої невпевненості в своїх лідерських можливостях. Однією з ефективних форм розвитку лідерських якостей у майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу може бути участь у позанавчальній розвивальній програмі «Школа професійного розвитку та лідерства». У закладі вищої освіти, який готує майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу, розвивальна програма такого типу має бути спрямована на формування особистісних і професійних якостей, відповідальності, організаційних і комунікативних здібностей , ініціативності, адаптивності, конкурентоспроможності та потреби в самореалізації організаційних та управлінських компетентностей, навичок роботи з клієнтами.

Вибір змісту, форм та методів розвитку лідерських якостей у майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу має бути обумовлений, перш за все, інтересами самих здобувачів освіти та потребами галузі, яка надає готельно-ресторанні послуги.

Список використаних джерел

1. Лі Цзіці. Лідерські якості як вектор успішної професійної підготовки фахівця. *Innovative solutions in modern science.* 2016. № 8(8). С. 1–9.

2. Радчук Г., Козак О. Теорії лідерства в сучасному психологічному дискурсі. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post industrial:* Colección de documentos científicos «ΛΌГОΣ» con

actas de la Conferencia Internacional Científica y Práctica. 24 de abril de 2020. Barcelona, España. Vol. 3. С. 109–112. URL: https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v3

3. Симонович Н. Визначальні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. *Нова педагогічна думка*. 2021. Том 106. № 2. С. 39–42.

4. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Формування ключових і професійних компетенцій майбутніх фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 3(198). С. 47–52. URL: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3(198)-47-52

5. Шулдик А., Шулдик Г. Діагностика та формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 4(64). С. 229–239. URL: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-64-229-239

Вікторія Гальченко,
доктор психологічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
Анна Гончарук,
магістрант кафедри дошкільної освіти,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В сучасному світі, де інформаційні технології та медіа стають невід'ємною частиною повсякденного життя, питання медіаграмотності набуває особливої актуальності. Особливо важливою є ця проблема для дітей старшого дошкільного віку, оскільки в цьому віці формуються основи їхнього сприйняття медіа-контенту. Медіаграмотність не лише допомагає дітям орієнтуватися в інформаційному просторі, але й сприяє розвитку критичного мислення, що є необхідним для успішної адаптації в суспільстві [1].

Дослідженню феномена медіагрмотності присвячені праці таких науковців, як D. Baacke, В. Іванов, О. Волошенюк, Н. Лалак, С. Кириленко, W. Potter та ін.

Мета цього дослідження полягає у розкритті психолого-педагогічних умов формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Діти старшого дошкільного віку активно взаємодіють з різноманітними формами медіа, такими як: телевізійні програми, мультфільми, ігри та інтернет-контент. Вони не лише споживають інформацію, але й формують свої уявлення про світ, взаємини з іншими людьми та соціальні норми. У цьому контексті медіаграмотність є не лише важливим інструментом для розуміння медіа, але й засобом для формування особистості дитини.

На думку сучасних дослідників, важливо включати елементи медіаосвіти в навчальні програми дошкільних закладів. Дослідники зазначають, що це може бути здійснено через тематичні заняття, інтерактивні ігри, проєкти, що передбачають роботу з різними джерелами інформації. Завдяки цьому діти вчаться не лише сприймати інформацію, але й аналізувати її зміст та форму [4].

На нашу думку, створення програми розвитку медіаграмотності для дітей старшого дошкільного віку повинно включати кілька ключових компонентів:

1. Виховання критичного мислення: програма має навчити дітей аналізувати і критично оцінювати медіа-контент. Це можна досягти через обговорення мультфільмів, книг або ігор, у яких діти можуть висловлювати свої думки та емоції щодо побаченого.

2. Розвиток емоційного інтелекту: важливо навчити дітей розуміти свої емоції та емоції персонажів, що допоможе їм краще сприймати та оцінювати інформацію. Зокрема, це можна робити через проєктивні малюнки та рольові ігри.

3. Безпека в медіа: важливо формувати у дітей розуміння основних принципів безпеки в медіа-просторі, включаючи питання конфіденційності та можливі небезпеки онлайн.

4. Креативність та самовираження: діти повинні мати можливість створювати свій власний медіа-контент, що допоможе їм зрозуміти процеси створення інформації та розвинути креативність [3].

Впровадження розробленої нами програми формування медіаграмотності для дітей старшого дошкільного віку має на меті покращити їхні когнітивні, емоційні та соціальні навички, що є важливим для безпечної взаємодії з медіа. Оцінка ефективності програми дозволить внести корективи та покращити освітній процес у майбутньому [2].

Метою програми є розвиток медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку через удосконалення когнітивних, емоційних та соціальних навичок, що створить безпечні умови в медіасередовищі та сприятиме формуванню критичного мислення.

Програма формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку включає кілька важливих складових. По-перше, вона сприяє формуванню критичного мислення, що дозволяє дітям аналізувати медіа-контент та усвідомлювати його вплив на їхню поведінку. По-друге, програма акцентує увагу на розумінні соціальних норм і правил безпеки у медіапросторі, що допомагає дітям захищати себе під час взаємодії з медіа. Крім того, вона включає інтерактивні активності, які сприяють розвитку соціальних навичок та емоційної грамотності. Загалом, програма формує у дітей базові компетенції для безпечного й свідомого споживання медіа-контенту в подальшому.

Для ефективної реалізації програми формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку необхідно врахувати певні психолого-педагогічні умови, які сприятимуть успішному впровадженню зазначених заходів та досягненню поставленої мети:

1. Індивідуальний підхід до розвитку дітей. Психолого-педагогічний підхід вимагає врахування індивідуальних особливостей кожної дитини. Діти можуть мати різний рівень розвитку когнітивних, емоційних і соціальних навичок, тому важливо коригувати методи та завдання програми відповідно до потреб кожної дитини. Наприклад, для дітей з підвищеною емоційною чутливістю може бути корисним використовувати додаткові вправи на

вираження емоцій, а для дітей з більшими когнітивними здібностями – вправи на більш глибокий аналіз медіа-контенту.

2. Емоційно комфортне середовище. Успіх програми безпосередньо залежить від того, наскільки комфортним і безпечним буде середовище для дітей під час проведення занять. Діти повинні відчувати себе впевнено, щоб вільно виражати свої емоції, ділитися думками та враженнями, що сприятиме розвитку їхньої медіаграмотності. Важливо створити атмосферу підтримки, де кожна дитина не буде боятися помилок чи засудження, а зможе вільно експериментувати з медіа-форматами та власними емоціями.

3. Активні методи навчання. Діти старшого дошкільного віку найкраще сприймають навчання через активні методи, що включають ігри, рольові ситуації, проєкти та групові обговорення. Такі методи допомагають не тільки в розвитку медіаграмотності, але й у формуванні інших важливих компетентностей, зокрема, комунікативних і соціальних. Використання інтерактивних вправ, таких як рольові ігри на теми емоцій, допоможе дітям краще зрозуміти емоції інших людей та навчити їх безпечним і конструктивним взаємодіям.

4. Робота з батьками та педагогами. Успіх програми також залежить від підтримки з боку батьків та педагогів. Важливо залучити їх до процесу розвитку медіаграмотності, організувавши семінари, тренінги або консультації для батьків, де можна ознайомити їх з основними принципами медіаграмотності та навчити, як підтримувати дітей у цьому процесі вдома. Педагоги повинні бути готові до підтримки дітей у розвитку критичного мислення та навичок безпечного споживання медіа, використовуючи методи активного навчання та позитивної мотивації.

5. Гнучкість програми. Програма має бути гнучкою і адаптованою до змінних умов та потреб дітей, що дозволяє коригувати підходи та методи в залежності від успіхів дітей та результатів проміжних оцінок. Психолого-педагогічні умови включають можливість для вихователя вносити корективи у програму на основі спостережень за динамікою розвитку дітей.

6. Підтримка самостійності дітей. Важливим аспектом є надання дітям можливості самостійно брати участь у виборі тем і формуванні завдань для роботи з медіа. Це сприятиме розвитку їхнього критичного мислення та самостійності, а також допоможе сформувати у них впевненість у своїх силах.

7. Залучення до обговорення соціальних і медіа-етикетів. Особливу увагу потрібно приділити формуванню у дітей розуміння етикету медіапростору, правилам взаємодії в цифровому середовищі. Це включає в себе навчання дітей правилам безпеки в Інтернеті, важливості захисту персональних даних та аналізу етичних норм, які мають бути дотримані в процесі використанні медіа.

Таким чином, психолого-педагогічні умови реалізації програми формування медіаграмотності повинні включати індивідуальний підхід, емоційно комфортне середовище, використання активних методів навчання, психологічну підтримку з боку батьків та педагогів, а також гнучкість програми та розвиток самостійності дітей. Усе це створює підґрунтя для ефективного формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку, що дозволить

їм безпечно взаємодіяти з медіапростором і розвивати критичне мислення для аналізу інформації.

Список використаних джерел

1. Робак А. Медіапедагогіка: аналіз інноваційного зарубіжного досвіду. *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти.* 2002. Вип. 8. С. 70–92.

2. Рабчинська К. С., Шкабаріна М. А. Методи формування медіакомпетентності в дітей молодшого шкільного віку. *Молодь і ринок.* 2023. №4/100. С. 76–80.

3. ЮНЕСКО: Медіа та інформаційна грамотність URL: https://www.unesco.org/en/media-information-literacy (дата звернення: 11.07.2024)

4. Хріник Є.О. Аналіз готовності майбутніх вихователів до формування медіакультури у дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. С. 202–226.

Олена Конопліцька,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності,
Західноукраїнський національний університет

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ОСВІТЯН

Ми живемо у потужному інформаційному потоці. Щодня, щогодини та щохвилини ми опрацьовуємо безліч різноманітної інформації. Кількість повідомлень зростає щодня. Рух інформаційного потоку не спинити.

Для освітян ці процеси важливі ще й тим, що учні подекуди знають про сучасні інформаційні технології більше за своїх вчителів. Саме тому медіаосвіта освітянської спільноти надзвичайно важлива. Вкрай актуальним є вміння користуватися потенціалом медіапростору.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні говориться про потребу опрацювання стереотипів медійної грамотності педагогів, запровадження медіакомпетентності у фахові стандарти підготовки вчителів, врахування вимог медіаінформаційної грамотності в освітніх програмах, розробка навчальних медіаосвітніх курсів для підготовки і перепідготовки фахівців» [4].

Відповідно до освітньої реформи Нової Української Школи, одна із ключових компетенцій учня є інформаційна і медіаграмотність [5].

Медіаграмотність – це практичний навик. Людина, яка ним володіє, якщо бачить сумнівну інформацію, намагається її перевірити, тобто критично її сприймає [6].

Простежимо трактування поняття «медіаграмотність» науковцями.

Медіаграмотність – це «сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, розуміти й аналізувати процеси функціонування медіа в суспільстві, та їхній вплив» [3].

Медіаграмотність – це «результат медіа-освіти, вивчення медіа. Чим більше людина вивчає медіа (за допомогою медіа), тим більше вона

медіаграмотна, тобто медіаграмотність – це здатність експериментувати, інтерпретувати, аналізувати та створювати медіатексти» [8].

Медіаграмотність – це «здатність використовувати, аналізувати, оцінювати та передавати повідомлення у різних формах» [3, с. 10].

ЮНЕСКО радить пов'язувати поняття медійної та інформаційної грамотності в одне ціле: «медіа-інформаційна грамотність» – володіння компетенціями (знаннями, вміннями і ціннісними установками), що дають змогу людям ефективно взаємодіяти з медіа та іншими інформаційними службами, поглиблювати критичне мислення і розвивати звичку вчитися протягом життя для комунікації та здійснення активного громадянського життя.

Інформаційно-медійну грамотність необхідно розуміти як набір мотивів, знань, умінь, здібностей, що допомагають вибрати, використати, створити, критично проаналізувати, оцінити й передати інформаційні повідомлення, тексти у різних видах і формах [1].

Важливо знати, що «завдання медіаграмотності полягає у перетворенні медіаспоживання в ініціативний та критичний процес, допомагаючи людям краще усвідомити потенційну маніпуляцію, а також допомогти зрозуміти роль мас-медіа і ЗМІ у формуванні громадської думки» [3].

Незліченна кількість контенту зумовила те, що споживачі не встигають його аналізувати. Однак не завжди інформація правдива, часто трапляються фейкові новини, маніпуляції та пропаганда. Власне для того, щоб уміти їх відрізняти, необхідно освітянам вивчати медіаграмотність.

У Концепції «Нова українська школа» виділяють наступні складові:

– впевнене та свідоме використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на роботі, в соціальному та приватному спілкуванні;

– інформаційну й медіа-грамотність та культуру;

– володіння основами програмування, роботи з базами даних;

– алгоритмічне мислення;

– навички роботи та безпеки в Інтернеті та кібербезпеки;

– розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [5, с.11].

Таким чином, медіаосвіта – елемент навчального процесу, який послідовно формує в суспільстві медіакультуру, вчить людей безпечно та продуктивно взаємодіяти із новітнім мас-медіа, беручи до уваги, як звичні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і нові (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа в епоху розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Сучасне інформаційне оточення, у якому співпрацюють учитель та учень, потребує від педагога бути медіаграмотним, адже добротність знань, наданих вчителем, залежить ще й від особливостей світосприймання юного покоління. Для учителя у Новій українській школі стає характерним володіння компетенціями, які дають змогу ефективно взаємодіяти з медіа та іншими інформаційними службами, розвивати критичне мислення кожного здобувача освіти.

Виховувати медіаграмотність потрібно ще з початкової школи через внесення елементів медіаосвіти в навчальний процес. Для школярів важливим є структурування, узагальнення, використовування та осмислене продукування власних медіатекстів.

Отже, сучасний учитель зобов'язаний поглиблювати критичне мислення, майстерність аналізу та відбору важливої інформації учнів, формувати їх медіа-культуру. А для цього обов'язковим є формування власної медіа-компетентності.

Список використаних джерел

1. Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності. URL: http://www.aup.com.ua/category/library

2. Дорош М. Як розвивається медіаграмотність в Україні: вісім висновків зі щорічної конференції. URL: https://ms.detector.media/mediaosvita/post/21021/2018-04-23

3. Іванов В. Ф. Медіаосвіта і медіаграмотність : підручник. Київ, Центр вільної преси, 2012.

4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: http://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/

5. Концепція Нової української школи. URL: http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepcziya.html

6. Плахта Д. Медіаосвітня вакцинація. URL: https://day.kyiv.ua/uk/blog/polityka/mediaosvitnya-vakcynaciy

7. Плахта Д. Чому важливо бути медіаграмотним або Як виробляти у собі інформаційну «імунну систему». URL: https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/chomu-vazhlyvo-buty-mediagramotnym

8. Worsnop C. Assessing MediaWork. Mississauga: Wright Communication, 1996. 80 p.

Тетяна Лебідь,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЗЕЮ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Освітній потенціал музею є надзвичайно важливим для збереження та розвитку національної культурної спадщини, адже він поєднує навчання, виховання та передачу цінностей через культурні артефакти. Музеї забезпечують доступ до історичних, мистецьких і культурних об'єктів, формуючи у здобувачів освіти розуміння значення спадщини для наступних поколінь, а також виховуючи національну свідомість і гордість за власну

культуру. Актуальність теми відображення освітнього потенціалу в музеях визначається потребою представлення освітньо-культурних об'єктів, які враховують зміни в соціальних, культурних та освітніх контекстах за допомогою інтерактивних та мультимедійних засобів.

Коли йдеться про освітній потенціал музею, то мається на увазі сукупність можливостей, які музеї використовують для навчання, виховання та розвитку особистості через взаємодію з культурними, історичними та науковими об'єктами. Він реалізовує насамперед освітню функцію, що передає знання про історію та культуру, сприяє розвитку критичного мислення та аналізу через вивчення музейних експонатів, використовує інтерактивні методи, технології і майстер-класи для залучення учнівської та студентської молоді до розвитку національної культурної спадщини. Музеї формують цінності поваги до національної ідентичності та глобальної свідомості, заохочують дослідження і самостійне вивчення історії, науки та мистецтва, ставши важливими осередками знань і навчання.

Реалізовуючи освітній потенціал, музеї забезпечують збереження та розвиток національної культурної спадщини. Це пов'язано з тим, що вони – не лише сховища артефактів, а й активні центри навчання та трансформації знань про культуру, історію та мистецтво. Виставки та експозиції забезпечують можливість відвідувачам глибше зрозуміти значення і цінність національних культурних надбань, формуючи повагу та відповідальне ставлення до них.

Музейна освіта є неформальною, здійснюється на базі предметного середовища і акцентує увагу на розвитку уяви та чуттєвої свідомості відвідувачів. Це відповідає принципам «навчання впродовж усього життя». Навчально-освітні програми музеїв допомагають зберігати традиції, передавати їх наступним поколінням і впроваджувати нові підходи до дослідження та презентації спадщини. Вони, зокрема інтерактивні заходи, дають змогу активізувати музейну комунікацію, перетворюючи відвідувачів на активних учасників, а не тільки спостерігачів. Інтерактивні методи, як-от ігри та квести, розвивають критичне мислення, командну роботу та креативність, сприяючи більш глибокому залученню аудиторії до процесу навчання. Такі програми створюють емоційний зв'язок із матеріалом, що полегшує засвоєння історичних фактів, розвиває інтелектуальні й моральні якості учасників [2].

Для збереження і розвитку національної культурної спадщини музеї можуть реалізовувати власний освітній потенціал через провадження освітніх форм роботи з аудиторією, серед яких розрізняють такі: екскурсії, лекції, організація культпоходів, проведення краєзнавчих п'ятиденок з улаштуванням «куточків краєзнавця», виступи, створення стаціонарних і пересувних виставок. До популярних форм також належать музейні свята, рольові ігри, майстер-класи, уроки живопису, квести, інтелектуальні турніри, воркшопи, музейні фестивалі, кінопокази, конкурси. Крім того, проводяться консультації, тематичні вечори, робота гуртків і клубів, музейні уроки, індивідуальні письмові завдання та комплексні масові заходи [1, с. 37].

Таким чином, завдяки інтерактивним програмам, майстер-класам і використанню цифрових технологій музеї роблять процес навчання

захоплюючим і доступним для різних вікових груп. Крім того, вони стають платформою для міжкультурного діалогу, сприяючи толерантності та взаєморозумінню, а також надихають науковців, студентів й учнів на дослідження історії, мистецтва й антропології. Отже, музеї, їх освітній потенціал не лише збагачують здобувачів освіти знаннями, але й зберігають національну спадщину, активно популяризують її, формуючи свідоме ставлення суспільства до культури в умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. Бондарець О. В. Освітні моделі музею та специфіка освітньої діяльності на сучасному етапі. *Магістеріум. Культурологія*. 2018. Вип. 71. С. 36–42.

2. Пастернак О. Навчально-освітні програми як форма комунікації з музейним відвідувачем. *Військово-історичний меридіан : електронний науковий фаховий журнал.* 2017. № 5. С. 130–141.

Назар Лівіцький,
аспірант кафедри психології та педагогіки,
Приватний вищий навчальний заклад
«Університет сучасних знань»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ ДО НОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Адаптація дітей-мігрантів до нового освітнього середовища є складним і багатогранним процесом, який залежить від багатьох факторів: вікових, психологічних, соціокультурних, а також від готовності школи сприяти інтеграції таких дітей. Цей процес має критичне значення для формування їхньої ідентичності, успішності в навчанні та гармонійного розвитку.

У нашому досліджені показники психолого-педагогічної адаптації розглядаються, виходячи з методики діагностики А. Басса і А. Дарки, К. Роджерса і Р. Даймонд. Крім цього цінними для нашої теми стали сучасні наукові студії А. Коваленко, Н. Сабат, Ю. Хачатурян та ін., які підтвердили, що Показано, що зі збільшенням адаптивності дітей-мігрантів зростає їх рівень «прийняття себе, прийняття інших, знижується рівень емоційного дискомфорту, підвищується рівень внутрішнього контролю та знижується рівень зовнішнього, зменшується рівень підпорядкованості та ескапізму». [1, 5]

Зміна середовища супроводжується для дітей мігрантів *емоційними переживаннями*, серед яких: тривожність, невпевненість у собі, страх перед новими соціальними контактами. Однією з основних проблем є *мовний бар'єр*, який може створювати відчуття ізоляції, утруднювати спілкування з однолітками та розуміння навчального матеріалу. *Вікові аспекти* також відіграють важливу роль. Молодші діти зазвичай швидше адаптуються до нового середовища завдяки гнучкості психіки, тоді як підлітки можуть стикатися з кризою самоідентифікації, пов'язаною з необхідністю балансувати між власною культурою та культурою нового суспільства.

Ефективна адаптація дітей мігрантів потребує *індивідуального підходу* в навчанні. Учителі повинні враховувати суб'єктивні особливості соціокультурного та освітнього досвіду дитини. Одним із ключових завдань педагогів є створення *безпечного й толерантного середовища*. Це передбачає організацію заходів, спрямованих на знайомство з культурним розмаїттям учнів, навчання взаємоповаги та прийняття. Формування довірливих стосунків між учителем і дитиною сприяє зниженню стресу і підвищенню впевненості дитини у власних силах.

Успішна адаптація дітей мігрантів неможлива без *підтримки з боку їхніх однолітків*. Школа може ініціювати програми наставництва, у яких старші учні допомагають новачкам орієнтуватися у навчальному процесі та соціальному житті. Важливо також залучати батьків дітей мігрантів до шкільних заходів, щоб забезпечити їхню активну участь у житті громади.

Ми переконані, що основними сучасними викликами для освітніх закладів, є недостатня підготовка педагогів до роботи з мігрантами, обмеженість ресурсів для організації додаткових занять із вивчення мови та культури відповідного регіону, а також упередження з боку деяких членів громади. Проте, завдяки впровадженню інноваційних підходів, таких як *культурні обміни, спеціальні тренінги з підвищення кваліфікації для вчителів і активна комунікація з батьками*, подібні виклики можуть бути подолані [2].

Важливим, у такому зв'язку, є правильний підбір навчальних методів і прийомів. Для прикладу, використання інтерактивних методів навчання та візуальних матеріалів ефективно сприятиме подоланню мовного бар'єру. Крім цього, варто звернути увагу на ознайомлення дітей-мігрантів із місцевими традиціями, звичаями, культурою та мовою. Варто створити для дітей можливості для взаємодії з місцевими жителями та іншими ровесниками, щоб вони могли почувати себе частиною нового середовища.

Тому, адаптація дітей-мігрантів до освітнього простору – це не лише індивідуальний, а й колективний процес, який потребує зусиль педагогів, однолітків, батьків та громади загалом. Успішна інтеграція таких дітей сприяє формуванню гармонійного багатокультурного суспільства, де кожна дитина має можливість розвивати свої таланти й реалізовувати потенціал.

Пристосування дітей-мігрантів до нового освітнього середовища є складним і багатогранним процесом, який залежить від багатьох факторів: вікових, психологічних, соціокультурних, а також від готовності школи сприяти інтеграції таких дітей. Цей процес має критичне значення для формування їхньої ідентичності, успішності в навчанні та гармонійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Коваленко А., Хачатурян Ю. Особливості соціально-психологічної адаптації дітей-мігрантів в освітньому середовищі. *Теоретичні і прикладні проблеми психології.* 2020. С. 5. URL: https://www.researchgate.net/publication/347625923_Osoblivosti_socialno-psihologicnoi_adaptacii_ditej-migrantiv_v_osvitnomu_seredovisi

2. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту : навч.-метод. посіб. / заг. ред. : К. Левченко, В. Панок, І. Трубавіна. К. : Агентство «Україна», 2015. 176 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106560/1/414.pdf?fbclid=IwAR24Zeb8UrpcSCVwbhTcyRkZsKTROWG8rd4gWj6JNxxuvFVf4zt9HghoqD0

3. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict. General Assembly resolution A/RES/54/263/. 2002. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-convention-rights-child-involvement-children

Олександра Патряк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності,
Західноукраїнський національний університет

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПОДОЛАННЯ ЦИФРОВОЇ НЕРІВНОСТІ

Глобальний перехід до економіки знань підкреслив необхідність забезпечення рівного доступу до інформації та цифрових технологій. Концепція інклюзивного інформаційного середовища базується на забезпеченні можливості для всіх людей, незалежно від соціально-економічних, фізичних або культурних бар'єрів, отримувати доступ до сучасних цифрових інструментів та ресурсів. Цифрова нерівність – це розрив між тими, хто має доступ до технологій, і тими, хто його не має, що є суттєвою перешкодою.

Нашим завданням є вивчення пріоритетних напрямів та успішних практик створення інклюзивного інформаційного середовища, а також рішень для подолання цифрової нерівності, з особливим фокусом на значення освітніх ініціатив та закладів освіти у забезпеченні інформаційної інклюзії. Вказане завдання відповідає Цілям сталого розвитку ООН (ЦСР 4 і 10) [7], які акцентують увагу на забезпеченні якісної освіти та зменшенні нерівності у всіх її проявах.

Зауважимо, що цифрова нерівність є похідною від численних інфраструктурних дефіцитів, як-то обмеженого доступу до мережі Інтернет та сучасних пристроїв у малозабезпечених регіонах та країнах. При цьому критичне значення має не лише інфраструктура, але й витрати на її використання (значна вартість цифрових пристроїв та телекомунікаційних послуг). Слід вказати також і на проблему обмежених цифрових знань та навичок, що ускладнює ефективну імплементацію та використання сучасних технології, а стан освіти у багатьох країнах, що розвиваються, робить проблему хронічною. Проте, під час дослідження нами виявлено ще одну проблему, важливість якої для України щодня зростає – соціальна маргіналізація та недостатня репрезентація окремих груп населення, наприклад, людей з інвалідністю, чи національних меншин, які стикаються з подвійними бар'єрами у неінклюзивному суспільстві. Тому дослідження представляє існуючі у світі

приклади ефективних ініціатив створення інклюзивного інформаційного середовища та подолання цифрової нерівності та систематизує їх за основними векторами, описаними далі.

Розвиток цифрової інфраструктури, який, як правило, зосереджено на розширення доступності широкосмугового Інтернету, особливо в сільських та недостатньо забезпечених районах. В цьому напрямі слід звернути увагу на виключний потенціал державно-приватного партнерства, адже співпраця урядів та приватного сектору може бути ефективною у розширенні доступу до безкоштовного Wi-Fi та субсидованих Інтернет-послуг. Наприклад, ініціатива Starlink має значений потенціал у Вірменії [6]. Там компанія SpaceX розгорнула супутниковий Інтернет у регіонах з неможливістю використання традиційного доступу до мережі, забезпечуючи сільські громади та райони доступом до швидкого Інтернету, що є важливим кроком у подоланні цифрового розриву в країні. Іншим подібним проектом був Google Project Loon у Кенії [3], де Інтернет передавався через повітряні кулі у важкодоступних регіонах, що сприяло залученню місцевого населення до цифрової економіки. І попри закриття проєкту через рік, він продемонстрував ефективність тимчасового забезпечення регіонів, які часто страждають від стихійних лих та повеней (наприклад, у Перу та Чилі) [2]

Сприяння цифровій грамотності, що має бути забезпечено багатоаспектною освітньою політикою через реалізацію програм цифрової грамотності, орієнтованих на малозахищені групи населення. В цьому напрямі Україну можна вважати флагманом, адже «Дія. Цифрова освіта», що підтримується Міністерством цифрової трансформації України пропонує безкоштовні онлайн-курси з основ цифрової грамотності для громадян різного віку, що сприяє розвитку навичок роботи з цифровими платформами. Подібна ініціатива впроваджена у Канаді – «Digital Skills for Youth»[4]. Вона допомагає молоді з малозабезпечених сімей отримати навички роботи з технологіями через онлайн-курси та практичні тренінги, допомагаючи підготувати молодь адаптуватися до змін, які очікуються на робочий місцях в майбутньому, включно з новими сферами, де робочих місць може ще не бути (кібербезпека, автоматизацією завдань, пов’язаних із знаннями, великими даними та штучним інтелектом).

Створення доступних платформ, заснованих на універсальних принципах дизайну забезпечує їх доступність для осіб з інвалідністю, зокрема через дотримання Настанов з доступності веб контенту (Web Content Accessibility Guide lines, WCAG)[1], які гарантують інклюзивність цифрових сервісів. Але інклюзивність визначатиметься не тільки доступним дизайном веб контенту, але їх розуміння потреб людей з іншого мовного середовища. Наприклад, Coursera, EdX та Khan Academy як глобальні освітні платформи пропонують курси багатьма мовами, включаючи українську, арабську та хінді, що дозволяє студентам з різних культур доступ до якісної освіти.

Слід наголосити на необхідності покращення доступності сучасних цифрових пристроїв, який уможливлюватимуть постійний та якісних доступ до інформаційних джерел та освітніх платформ. До таких ініціатив можна віднести

програми субсидій для забезпечення дешевими ноутбуками та планшетами, а також гнучкі плани розстрочки, що можуть знизити економічні бар'єри для малозабезпечених громадян. Наприклад, в країнах Латинської Америки, Африки та Азії була реалізована Програма One Laptopper Child (OLPC)[5] у рамках цієї ініціативи малозабезпеченим дітям у країнах, що розвиваються, надавалися недорогі ноутбуки.

Впровадження запропонованих напрямів дозволить забезпечити цифрову рівність між різними соціально-економічними групами, підвищити участь маргіналізованих спільнот у цифровій економіці, а також сприяти сталому розвитку, відповідно до глобальних цілей, зосереджених на якісній освіті та зменшенні нерівності. Враховуючи, що подолання цифрової нерівності є багатогранним завданням, що вимагає державно-приватної співпраці у різних секторах. Пріоритет інклюзивності та доступності в розвитку інформаційного середовища сприятиме підтримці громад у цифрову епоху та забезпеченню рівного доступу до інформації.

Список використаної літератури

1. Настанови з доступності вебвмісту (WCAG) 2.1. W3.org, 5 червня 2018. URL: https://www.w3.org/Translations/WCAG21-ua/ (дата звернення: 25.11.2024).

2. Adeyemi D. Sorry Kenya! Google drop sballoon internet project. *Tech Cabal*, 22 January 2021. URL: https://techcabal.com/2021/01/22/googles-moonshot-project-that-promised-kenyans-affordable-internet-shuts-down/ (дата звернення: 20.11.2024).

3. Feleke B. Google launches balloon-powered internet service in Kenya. CNN (Cable News Network), 8 July 2020. URL: https://www.cnn.com/2020/07/08/africa/google-kenya-balloons/index.html (дата звернення: 20.11.2024).

4. Government of Canada. Digital Skills for Youth Program – Home. URL: https://ised-isde.canada.ca/site/digital-skills-youth-program/en (дата звернення: 21.11.2024).

5. OLPC. About OLPC. OLPC, 2024. URL: https://laptop.org/aboutolpc/ (дата звернення: 25.11.2024)

6. The Armenian Report. Elon Musk Announced Starlink Launch Plans for Armenia and Ambitious AI, Space Exploration Projectsat WCIT 202. URL: https://www.thearmenianreport.com/post/elon-musk-announced-starlink-launch-plans-for-armenia-and-ambitious-ai-space-exploration-projects-a (дата звернення: 20.11.2024).

7. United Nations. The 17 Sustainable Development Goals. United Nations; United Nations. URL: https://sdgs.un.org/goals (дата звернення: 13.11.2024).

Елеонора Угрин,
здобувач другого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти
кафедри психології та соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Спілкування студентів-психологів у мережі Інтернет, позбавлене однієї зі значних складових міжособистісного спілкування – безпосереднього експресивного невербального спілкування. Студенти-психологи з Інтернет-залежною поведінкою, надміру захоплені ресурсами мережі Інтернет, виявляють нестачу практики безпосереднього міжособистісного спілкування. Це може впливати на якісні характеристики спілкування, в першу чергу знижувати комунікативний потенціал невербальної експресивної поведінки, перцептивну опору на нього, а також використання невербальних експресивних засобів комунікації, широко представлених у реальному міжособистісному спілкуванні; обумовлювати дефіцит розвитку соціальних здібностей, майбутніх компетентностей у цієї категорії молодих людей.

Нині сфера невербальної комунікації не визначена єдиною теоретичною парадигмою: існує безліч точок зору і підходів до дослідження щодо її інтерпретації в залежності від поставленої мети і об'єктно-предметної галузі [3, с. 207]. Феномен «невербального спілкування» є актуальним напрямком досліджень у психології, лінгвістиці, медицині, педагогіці, комп'ютерній інженерії та ін. Перші дослідження невербальної поведінки відносяться до періоду античності, вони були виключно практико-орієнтовані і представляли собою сукупність директивних установок в термінах риторики і ораторського мистецтва [2]. Велика увага була приділена просодії, правильній артикуляції та правильному використанню жестів при роботі з аудиторією. Надалі саме практичний досвід древніх ораторів покладений в основу низки фундаментальних досліджень вчених XX і XXI ст. [1, с. 11–13].

Як самостійний науковий напрямок поняття «невербальна комунікація» (nonverbal communication) сформувалося порівняно недавно, у 1950-х р. XX ст. [4; 5], проте основи цього наукового напряму можна віднайти у ранніх роботах. Поняття невербальної комунікації лежить ближче до семіотики (семіотики слугує теорією знаків та знакових систем), а в лінгвістичному аспекті позначається як паралінгвістична (грец. παρά – «біля», як сукупність невербальних засобів реалізації текстової комунікації, а саме графічні, звукові та кінетичні засоби комунікації), або екстралінгвістична (це паузи, покашлювання, сміх, позіхання, плач) комунікація. Відповідно наука паралінгвістика досліджує гучність голосу людини під час розмови, тон її голосу, темп та тембр промови, паузи та ін. Тоді як мову тіла, тобто ходу і положення тіла у процесі ходьби, дистанцію між співрозмовниками, візуальний контакт вивчає проксеміка.

Щодо до понять «невербальна» і «екстралінгвістична» комунікація, то друге поняття, означаючи майже те саме, як і перше, оскільки характеризує всі форми невербальної поведінки особи у процесі мовного спілкування. Відповідно багато робіт з невербальної комунікації присвячені інформаційно-комунікаційним властивостям кінесики (від грец. κίνησις – рух), тобто описанню виразних рухів індивіда, а саме міміки, жестів, пантоміміки та ін. Отож, невербальну комунікацію можна визначити як систему немовних (не словесних) форм і засобів передачі інформації. Невербальна комунікація передбачає міміку і жестикуляцію, тон, висоту і тембр голосу, інтонацію, ходу людини, пози, що приймаються, майже непомітні рухи і в цілому його поведінку під час спілкування. Всі ці компоненти називають засобами невербальної комунікації, або мовою тіла, за допомогою яких ми несвідомо передаємо свої справжні почуття та емоції. Також засоби невербальної комунікації доповнюють усне мовлення та дозволяють краще зрозуміти співрозмовника, визначити рівень його довіри та ставлення до предмета розмови. Мова тіла співрозмовника не тільки дає підказки, як краще взаємодіяти з людиною, а й дозволяє давати і приймати зворотний зв’язок та додає словам додатковий надсловесний зміст.

Таким чином, у нашому розумінні невербальна комунікація – це спілкування людей без використання слів, письмової та усної мови. Складові невербальної комунікації також містять певні повідомлення, передані співрозмовнику. Однак, на відміну від вербальної комунікації, тобто процесу словесної взаємодії, їх треба вміти розпізнати та правильно розуміти.

Список використаних джерел

1. Барна Н. В. Антропологічний поворот як феномен рефлексії у моді XX-XXI століття. *Теорія та історія культури. Питання культурології*. 2019. Вип. 35. С. 11–20.

2. Гандзюк О. Візуальний контакт як невербальний засіб спілкування. 2015. URL: https://typolohia.at.ua/-index/vizualnij-_kontakt_jak_neverbalnij_zasib_spilkuvannja/0-101

3. Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 1 (11). С. 207–210.

4. Солощук Л. В. Особливості функціонування невербальних компонентів комунікації. *Вісник ХНУ*. 2013. № 1051. С. 77–82.

5. Шеленкова Н., Присяжнюк Д. Значення невербальної комунікації. *Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: екотренінг :* матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (М. Умань, 23–24 квіт. 2024 р.). Умань-Київ: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2024. С. 212–214.

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 5. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В НЕПЕРЕРВНІЙ ОСВІТІ

SECTION ON THEMATIC AREA 5. INNOVATIVE APPROACHES TO «LIFELONG EDUCATION»

Андрій Вельгач,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Андрій Сомик,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У STEM-ОСВІТІ ДОРОСЛИХ

STEM-освіта набуває все більшої популярності в сучасному суспільстві, оскільки відповідає потребам цифрової епохи та сприяє формуванню ключових компетентностей у науці, технологіях, інженерії та математиці. У цьому контексті використання віртуальної та доповненої реальності відкриває нові можливості для підвищення якості освіти дорослих, зокрема через залучення інтерактивних та візуально насичених інструментів.

Віртуальна реальність дозволяє створювати імітаційні середовища, які моделюють реальні або вигадані ситуації, забезпечуючи практичний досвід у безпечних умовах. Це особливо актуально для STEM-освіти, оскільки дозволяє проводити експерименти, працювати з 3D-моделями або досліджувати складні об’єкти без ризику для здоров’я чи додаткових витрат. Наприклад, у технологіях та інженерії віртуальна реальність може використовуватися для моделювання конструкцій або випробування прототипів, у математиці – для візуалізації абстрактних понять, таких як тривимірні об’єкти або математичні рівняння.

Доповнена реальність, у свою чергу, інтегрує цифрові об’єкти у фізичне середовище, що дозволяє зробити освітній процес більш інтерактивним і практикоорієнтованим. Використання мобільних додатків і спеціалізованих пристроїв дає змогу дорослим учням взаємодіяти з віртуальними об’єктами, підвищуючи мотивацію до навчання та розуміння складних тем. У STEM-освіті доповнена реальність ефективно використовується для пояснення наукових експериментів, дослідження природних явищ, створення інтерактивних лабораторій.

Важливою перевагою використання цих технологій у навчанні дорослих є можливість персоналізації освітнього процесу. Інструменти віртуальної та доповненої реальності адаптуються до рівня знань, стилю навчання та

індивідуальних потреб учня, що особливо актуально для тих, хто суміщає навчання з професійною діяльністю.

Попри численні переваги, існують і певні виклики, пов'язані з упровадженням цих технологій у STEM-освіту дорослих. Це, зокрема, висока вартість обладнання, необхідність у кваліфікованих викладачах, які можуть інтегрувати новітні технології у навчальний процес, а також проблема цифрового розриву, яка залишається актуальною для багатьох регіонів.

Для подолання цих труднощів необхідно активно розвивати партнерство між освітніми установами, технологічними компаніями та державними органами, а також удосконалювати методичне забезпечення для використання інструментів віртуальної та доповненої реальності у STEM-освіті.

Отже, віртуальна та доповнена реальність є потужними інструментами, які сприяють підвищенню якості STEM-освіти дорослих, забезпечуючи інтерактивність, доступність і практичну орієнтованість навчального процесу. Їх ефективне впровадження дозволить сформувати в дорослих сучасні компетентності, необхідні для успішної професійної діяльності в умовах швидкозмінного світу.

Список використаних джерел

1. Kijima R., Yang-Yoshihara M., Maekawa M.S. Using design thinking to cultivate the next generation of female STEAM thinkers. *IJ STEM Ed*. 2021. № 8 (14). 15 p. URL: https://doi.org/10.1186/s40594-021-00271-6

2. Збірник матеріалів Всеукраїнського заходу «Краща STEM–публікація» / за загальною редакцією Н. О. Гончарової, С. Л. Горбенко, О. В. Лозової. К.: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2021. 110 с.

3. STEM-освіта. URL: https://imzo.gov.ua/stem-osvita/

4. STEM та STEAM: науково-практичні тенденції розвитку цифровізації в умовах євроінтеграції : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 грудня – 14 січня 2024 року. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2024. 76 с.

Олександр Гомотюк,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Юрій Щербяк,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник декана соціально-гуманітарного факультету,
Західноукраїнський національний університет

АКТУАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЙОСИФА СЛІПОГО

Перебуваючи сьогодні на шляху удосконалення освітньої системи України, важливим є досліджувати педагогічні концепції минулого. Адже у поглядах провідних науковців, досвідчених педагогів-практиків, видатних діячів відображені ефективні ідеї щодо вдосконалення процесу здобуття знань.

Цікавими для впровадження є педагогічні концепти Верховного Архиєпископа Йосифа Сліпого.

Зважаючи на це, метою нашого дослідження є визначити та пояснити актуальні на сьогодні педагогічні ідеї Йосифа Сліпого.

Й. Сліпий своїм життям та поглядами демонстрував важливість поєднання духовного та наукового виховання особистості. Верховний Архиєпископ акцентував на важливості гармонійного розвитку людини через інтеграцію її духовних цінностей та наукових знань. Він вважав, що освіта повинна виховувати не лише фахівців, але й морально зрілих, духовно багатих людей [4]. Підтвердженням цьому є такі його слова: «Науковою культурною працею ми кладемо чи не найсильніші підвалини нашому національному і державному життю» [6].

Верховний Архиєпископ пропагував християнське виховання молоді. Він вважав, що саме виховання молодого покоління є істинним внеском у створення вільної Української держави, яка базується на тисячолітніх християнських традиціях. Виховання молодих людей на засадах християнської моралі залишається важливим і в наш час. Християнська педагогіка невід'ємно пов'язана з релігією, оскільки людство є в єдності з Богом, особливо через Ісуса Христа, Сина Божого та Спасителя, який став людиною. Навколо Нього постає й постійно розвивається «народ Божий», що називається Церквою. Церква як соціальна інституція має місію сприяти досягненню вічного щастя для людей, допомагати у створенні мудрого і справедливого суспільства, виховувати добрих і чесних громадян та удосконалювати їх моральне життя. Святе Письмо (Біблія) по праву вважається Божою педагогікою (християнської педагогікою) [2, с. 6–7; 3, с. 119]. Так, християнське виховання має відповідати конкретно визначеним принципам: «не насилля; своєчасність; єдність педагогічних впливів; принцип особистості; антропологічний принцип (повага людської гідності); невпинне піклування; відповідальність; любов; покора; інтеріоризація (увнутрішнення); містагогія (променевий процес виховання)» [2, с. 80–81; 3, с. 120].

Й. Сліпий зауважував на важливості підтримки національної ідентичності, зокрема і у процесі освітньої діяльності. Видатний церковний діяч відстоював збереження та розвиток української культури, мови і традицій, вважаючи, що освіта повинна формувати національно свідомих громадян, які здатні відстоювати інтереси свого народу [1].

Ефективною є ідея Й. Сліпого щодо необхідності інтеграції української освіти та науки, зокрема педагогічної, у світовий простір. Зокрема, він прагнув підвищити рівень української освіти до міжнародних стандартів, встановлюючи контакти з іноземними науковими центрами та впроваджуючи передові освітні практики [4]. Як зазначав у свої споминах Верховний Архиєпископ: «Я докладав усіх сил, щоби створити наукову атмосферу і в професорів, і в слухачів, і академія зачала в богословській науці на Сході виробляти собі своє обличчя. Було для мене то великим вдоволенням, коли на польських з'їздах я чув від визначних польських науковців, «że akademia ma już swoją fizjonomię» («що академія вже має своє обличчя»)» [5, с. 124].

Таким чином, актуальними на сьогодні є такі педагогічні ідеї Йосифа Сліпого: поєднання духовного та наукового виховання особистості, потреба у християнському вихованні молоді та реалізації аспектів християнської педагогіки, важливість підтримки національної ідентичності (зокрема і у процесі освітньої діяльності), необхідність інтеграції української освіти та науки, зокрема педагогічної, у світовий простір.

Список використаних джерел

1. Купчик Л. Патріярх Йосиф Сліпий – стійкий захисник Української Церкви, оберіг душі народу. Український погляд : вебсайт. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/patriyarh-josyf-slipyj-stijkyj-zahysnyk-ukrayinskoyi-tserkvy-oberig-dushi-narodu.html?utm_source=chatgpt.com
2. Огірко О. В. Християнська педагогіка: навчальний посібник. Львів: ЛІ МАУП, 2003. 111 с.
3. Огірко О. Патріарх Йосиф Сліпий та його роль в розбудові духовної освіти українського народу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія.* 2017. Вип. 1, ч. 3. С. 118–122.
4. Скакальська І. Б., Швалюк І. Б. Митрополит Йосиф Сліпий як педагог та науковець. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка.* 2015. Вип. 5. С. 48–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogpth_2015_5_9
5. Сліпий Йосиф. Спомини / ред. І. Дацько, М. Горяча. Львів–Рим: Видавництво УКУ, 2014. 608 с.
6. Шафран Т. Патріарх Йосиф Сліпий – духовний борець за українську державність. Самбірсько-Дрогобицька єпархія УГКЦ : вебсайт. 2012. URL: http://sde.org.ua/muzei/item/1939-patriarkh-josyf-slipyj-dukhovnyj-borec.html

Віктор Заленський,
аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні людство переживає перехід від індустріального суспільства до інформаційного. Однією з відмінних рис інформаційного суспільства є особливе значення інформації та інформаційних, цифрових технологій у житті суспільства. Перш ніж говорити про розвиток цифрової компетентності важливо розуміти, що це таке. Для майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук це важливий аспект професійної діяльності, оскільки вони повинні вміти працювати з інформацією та цифровими ресурсами, щоб успішно здійснювати професійну діяльність [1]. Під впливом сучасних цифрових та інформаційних технологій виникає потреба у розвитку найвищого рівня педагогічної освіти як ключової системотвірної сфери в країні.

У таких умовах майбутнім магістрам освітніх, педагогічних наук необхідно постійно оновлювати та розширювати власні знання, щоб бути в курсі останніх тенденцій в освіті та використовувати у власній професійній діяльності [4, с. 143]. Саме цифрова компетентність допомагає магістрам освітніх, педагогічних наук уникати хибної інформації, розвивати критичне мислення та створювати навчально-методичні матеріали. Вимоги до професійної підготовки майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук стосуються не лише їхнього професіоналізму та кваліфікації, а й впливають на якість освіти загалом [3]. Тому формування загальних, культурних, особистісних та фахових компетентностей у майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук є важливим аспектом, особливо в контексті цифрової компетентності. Саме цифрова компетентність передбачає здатність майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук ефективно працювати з інформацією, цифровими технологіями, інформаційними ресурсами, а також використовувати інтерактивне та мультимедійне обладнання, застосовувати інноваційні методи в організації освітнього процесу [2, с. 14].

Сучасні технології, зокрема й імерсивні, мають унікальні можливості для формування цифрової компетентності. Вони допомагають майбутнім освітянам отримувати доступ до актуальних даних, проводити дослідження, створювати інтерактивні заняття тощо. Імерсивні технології дають змогу створювати середовища, максимально наближені до реальності, що сприяє кращому засвоєнню інформації та розвитку навичок [5, с. 14]. Імерсивні технології (наприклад, віртуальна та доповнена реальність), відкривають перед освітянами величезні можливості. Вони дають змогу створювати інтерактивні симуляції, у яких майбутні магістри освітніх, педагогічних наук можуть практикувати різні сценарії навчання, працювати з віртуальними студентами та отримувати зворотний зв’язок у реальний час. Це значно підвищує ефективність навчання та допомагає розвивати навички освітян.

Імерсивні технології вже активно використовуються в освіті по всьому світу. Вони застосовуються для навчання різних предметів, від історії та географії до хімії та фізики. Завдяки імерсивним технологіям майбутні освітяни можуть зробити навчальний процес більш захопливим, інтерактивним і доступним для різних рівнів підготовки.

Імерсивні технології допомагають майбутнім магістрам освітніх, педагогічних наук розвивати цифрову компетентність, надаючи можливість працювати з різноманітними джерелами інформації, аналізувати дані, ухвалювати обґрунтовані рішення та ефективно комунікувати [3]. Завдяки імерсивним технологіям освітяни мають змогу вчитися взаємодіяти з новими освітніми ресурсами та інструментами, створювати інноваційні освітні програми та підвищувати свою власну професійну компетентність.

Формування цифрової компетентності у майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук із застосуванням сучасних технологій, зокрема імерсивних, стає дедалі важливішим у сучасному світі освіти [2, с. 50]. Використання імерсивних технологій допомагає освітянам не лише підвищити власні професійні навички, а й зробити навчання більш інтерактивним, привабливим

та ефективним як для самих освітян, а й для їхніх учнів з метою встановлення міжпредметних зв'язків та отримання практичних навичок роботи з інформацією та цифровими й інформаційними ресурсами. Тому в межах підготовки майбутні освітяни повинні вивчати теорію застосування інформаційних технологій у фахових дисциплінах, зокрема з різними видами технологій, мати змогу практикувати їхнє використання на навчальних заняттях, а також обирати найкращі комбінації мультимедійних, комп'ютерних і демонстраційних технологій залежно від цілей навчального заняття. Таким чином, разом зі здобуттям професійних знань і навичок, студенти розвивають цифрову компетентність, що дає змогу їм успішно опановувати нові освітні методи та предмети навчання.

Список використаних джерел

1. Луговий В. І. Проблема освітньої якості у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Вип. 2 (2). URL: https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/74

2. Лук'янова Л. Б., Вовк М. П., Соломаха С. О., Грищенко Ю. В. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь. Київ–Чернівці: Букрек, 2023. 80 с.

3. Скрипник Н. І. Педагогічна практика студентів гуманітарнопедагогічного коледжу в процесі формування професійно-комунікативної компетентності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і 58 загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 72 (2). URL: http://www.pedagogyjournal.kpu.zp.ua/archive/2020/72/part_2/24.pdf

4. Тимошко Г. М., Рожнова Т. Є. Підготовка майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук до роботи в інклюзивному освітньому просторі: професійно-творчий аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2023. Вип. 91. С. 142–146.

5. Santos J., Figueiredo A. S., Vieira M. Innovative pedagogical practices in higher education: An integrative literature review. *Nurse Education Today*. 2019. Vol. 72. P. 12–17.

Павло Коляса,
доктор філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта,
консультант, Центр професійного розвитку педагогічних
працівників Великоберезовицької ОТГ
Назарій Дуда,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

STEM ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ ДЛЯ ДОРОСЛИХ

STEM-освіта (наука, технології, інженерія, математика) є ключовим компонентом сучасних освітніх програм, оскільки вона забезпечує розвиток

критичного мислення, творчих здібностей та інноваційного підходу до вирішення проблем. У контексті навчання дорослих STEM виступає потужним інструментом міждисциплінарного підходу, який дозволяє ефективно інтегрувати знання з різних галузей науки і застосовувати їх на практиці.

Міждисциплінарний підхід є надзвичайно важливим у навчанні дорослих, оскільки він сприяє формуванню комплексного бачення проблем, що виникають у професійній діяльності. STEM дає змогу зосередити увагу на реальних викликах і завданнях, які вимагають інтеграції знань з різних дисциплін. Наприклад, проєкти в галузі відновлюваної енергетики потребують одночасного розуміння фізики, інженерних рішень, екологічних аспектів і математичних розрахунків.

Особливу увагу в програмах STEM-освіти для дорослих слід приділяти практичній орієнтованості навчання. Використання проєктних технологій дозволяє учасникам не лише здобути нові знання, а й застосувати їх у роботі над реальними проблемами. Такий підхід забезпечує не лише засвоєння матеріалу, але й розвиток комунікаційних навичок, здатності працювати в команді та брати на себе відповідальність за результати.

Інтеграція STEM у програми для дорослих також сприяє формуванню цифрової грамотності, яка є невід'ємною складовою сучасної освіти. Використання цифрових інструментів, програмного забезпечення для моделювання та аналізу даних дозволяє учасникам програм опановувати новітні технології та підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Проте впровадження STEM у програми навчання дорослих має і свої виклики. Одним із них є необхідність підготовки викладачів, які здатні реалізовувати міждисциплінарний підхід, а також забезпечення доступу до сучасного обладнання та технологій. Вирішення цих проблем вимагає розробки спеціальних курсів підвищення кваліфікації педагогів та інвестицій у матеріально-технічну базу закладів освіти.

Важливим аспектом є також мотивація дорослих до навчання. Використання STEM як інтерактивного та практично орієнтованого підходу підвищує зацікавленість учасників у процесі навчання, а також допомагає адаптувати освітні програми до потреб різних категорій дорослих слухачів.

Таким чином, STEM виступає ефективним інструментом міждисциплінарного навчання в програмах для дорослих, сприяючи розвитку професійних компетенцій, адаптації до викликів сучасного ринку праці та формуванню навичок 21-го століття. Подальше вдосконалення таких програм потребує інтеграції новітніх технологій, розширення співпраці між навчальними закладами та бізнесом, а також створення умов для безперервного професійного розвитку педагогів.

Список використаних джерел

1. Kijima R., Yang-Yoshihara M., Maekawa M. S. Using design thinking to cultivate the next generation of female STEAM thinkers. *IJ STEM Ed.* 2021. № 8 (14). 15 p. URL: https://doi.org/10.1186/s40594-021-00271-6

2. Збірник матеріалів Всеукраїнського заходу «Краща STEM–публікація» / за загальною редакцією Н. О. Гончарової, С. Л. Горбенко, О. В. Лозової. К.: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2021. 110 с.

3. STEM-освіта. URL: https://imzo.gov.ua/stem-osvita/

4. STEM та STEAM: науково-практичні тенденції розвитку цифровізації в умовах євроінтеграції : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 грудня – 14 січня 2024 року. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2024. 76 с.

Дмитро Мазуренко,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Проблема мотивації учнів до навчання в умовах цифровізації освіти набуває все більшої актуальності. Швидкий розвиток цифрових технологій і впровадження їх у освітній процес змінюють традиційні підходи до навчання, створюючи нові можливості, але й виклики. Зокрема, зростає необхідність адаптації педагогів і учнів до нових умов та формування стійкої внутрішньої мотивації до навчальної діяльності.

Цифровізація освіти пропонує широкий спектр інструментів для підвищення мотивації учнів, таких як інтерактивні навчальні платформи, ігрові елементи у процесі навчання, персоналізовані програми і доступ до великого обсягу інформаційних ресурсів. Проте використання цих інструментів часто не враховує індивідуальних потреб учнів, що може призводити до втрати інтересу до навчання.

Однією з основних причин низької мотивації в умовах цифровізації є перевантаженість інформацією та зниження уваги учнів. Сучасні технології, зокрема соціальні мережі та розважальні додатки, відволікають учнів від навчального процесу. Це створює необхідність у формуванні вмінь критичного мислення, самоконтролю та управління часом [2].

Роль педагога у цьому процесі є ключовою. Педагог має не лише володіти сучасними цифровими інструментами, а й створювати умови для активної участі учнів у навчальному процесі, враховуючи їхні інтереси, сильні сторони та потреби. Використання проєктної діяльності, дослідницьких завдань, інтерактивних методів навчання сприяє залученню учнів та підтримці їхнього інтересу [1].

Ще одним важливим аспектом є підтримка внутрішньої мотивації через усвідомлення учнями значущості отриманих знань для їхнього майбутнього. Це вимагає інтеграції навчального матеріалу з реальними життєвими ситуаціями та забезпечення зворотного зв’язку, який підкреслює досягнення учнів і стимулює їхню подальшу діяльність.

Таким чином, проблема мотивації учнів до навчання в умовах цифровізації освіти потребує комплексного підходу, який поєднує використання сучасних технологій із традиційними педагогічними практиками. Ефективне управління цим процесом сприятиме формуванню у здобувачів освіти стійкого інтересу до навчання, розвитку ключових компетентностей та адаптації до викликів сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Кодлюк Я. П., Шишак А. М. Інтерактивні методи роботи з підручником у початковій школі. *Початкове навчання та виховання.* 2020. № 1–3 (581–583). С. 25–30.

2. Криворучко І.І., Ковтанюк М.С. Цифрові технології як інструмент для підвищення мотивації учнів до навчання. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка* : IV Міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 22–23 лют. 2024 р. Полтава. С. 234–236.

Олександр Островський,
доктор філософії,
доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Цифровізація вищої освіти передбачає перебудову всіх її складових, зокрема й підготовку майбутніх учителів філологічних спеціальностей. Особливо важливо у формуванні професійної компетентності розвивати у майбутніх вчителів філологічних спеціальностей цифрову компетентність як особистісну якість [3, с. 40]. Цифрові та інформаційно-комунікаційні технології сьогодні стали невід’ємною частиною життя людини, зокрема професійної. Такий підхід передбачає трансформацію освітньої діяльності вищої школи у напрямі її цифровізації. Збільшення обсягу використання інформаційних технологій, програмного забезпечення, цифрових ресурсів вимагає сформованої цифрової компетентності у студентів усіх напрямів підготовки. Цю вимогу визначено стандартами вищої освіти України.

Шляхи формування цифрової компетентності особистості активно досліджуються науковцями, які розглядають питання, пов’язані з необхідністю формування цифрової компетентності у педагогів як суб’єктів цифрового освітнього простору [3]; оцінкою рівня сформованості цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти [4]; необхідністю та можливістю формування цифрової компетентності учителів у процесі безперервної професійної освіти та вивченням цифрових освітніх ресурсів як засобів формування професійних компетентностей студентів, розглядаючи цифрову трансформацію освіти в контексті від зміни засобів на розвиток діяльності [1; 2].

Аналізуючи різні підходи до поняттяцифрової компетентності студентів, зокрема й майбутніх учителів філологічних спеціальностей, необхідно

відзначити ще один важливий аспект її розвитку у майбутнього вчителя-словесника. Оскільки цифровізація торкнулася, передусім, організації середньої загальної освіти, змінилися вимоги до професійної діяльності вчителя. Сучасне покоління школярів є представником цифрового покоління, а їхньою особливістю є те, що вони повністю відкриті до діяльності у цифровому просторі. Таких школярів більше цікавлять ігрові технології, проєктна діяльність, скрайбінг-технології, візуальні моделі тощо [2; 4]. З огляду на це, вчителю недостатньо володіти традиційними засобами навчання та педагогічними технологіями, оскільки, як доцільно зазначає Т. Григоренко, відбувається інтелектуалізація інтерактивної взаємодії учнів та вчителів з засобами інформатизації в інформаційно-освітньому просторі [2, с. 134]. Тобто педагогічна взаємодія вчителя та учнів за умов цифровізації має свою специфіку [3]. Навчаючись у вищій педагогічній школі, у майбутніх учителів-філологів необхідно сформувати цифрову компетентність, вміння використовувати у педагогічній діяльності цифрові інструменти, розробляти власний цифровий контент, будувати уроки із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Тоді як цифрову компетентність майбутніх учителів-філологів розглядаємо як інтегративну якість, яка характеризується знанням, розумінням цифрових інструментів для їхнього використання у педагогічній діяльності, готовність та здатність вирішувати проблеми, пов’язані з філологічною діяльністю, засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Для формування цифрової компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей необхідно створити спеціальну систему підготовки студентів з оволодіння цифровими інструментами та інформаційно-комунікаційними технологіями у процесі їхнього навчання базовим та варіативним дисциплінам. Специфіка педагогічної взаємодії в умовах цифровізації освіти дає підставу для використання в освітньому процесі майбутніх вчителів-філологів технологій змішаного, гібридного, дистанційного навчання. Такий підхід дає змогу студентам стати активним суб’єктом цифрового освітнього простору зі сформованою цифровою компетентністю.

Таким чином, припускаємо, що для формування цифрової компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей необхідно створити спеціальну систему підготовки студентів з оволодіння цифровими інструментами та інформаційно-комунікаційними технологіями, яка охоплює три напрями діяльності студентів:

1) формування в майбутніх учителів філологічних спеціальностей умінь і навичок роботи з галузевим програмним забезпеченням (програми для роботи зі звуком, програми аналізу текстів та редактори текстів, програми для структурування матеріалів, системи оптичного розпізнавання символів, редактори програмного коду, нейронні мережі, графічні редактори тощо);

2) опанування інноваційними технологіями на основі засобів комп’ютерного призначення для їхнього застосування у педагогічній діяльності (для розробки інформаційно-комунікаційних технологій, проєктних, ігрових, візуальних технологій для учнів, за допомогою певних соціальних мереж та

цифрових платформ створювати онлайн-уроки, відео-конференції, чат-конференції, необхідну для організації навчального процесу у школі);

3) оволодіння основами проєктної діяльності з метою управління освітніми проєктами у школі.

Реалізація окреслених напрямів, пов'язаних з цифровим поданням навчального матеріалу, забезпечує формування у майбутніх учителів філологічних спеціальностей вмінь та цифрових навичок:

− орієнтуватися у колі основних проблем, пов'язаних із прикладним використанням комп'ютерної лінгвістики у педагогічної діяльності;

− використовувати прикладне програмне забезпечення для вирішення прикладних завдань;

− визначати найефективніше програмне забезпечення для використання у професійній педагогічній діяльності;

− застосовувати різне програмне забезпечення для створення освітніх проєктів та їхньої реалізації у галузі філології.

Список використаних джерел

1. Артеменко О. В. Стратегічні підходи до організації науково-дослідницької діяльності майбутніх учителів філологічних спеціальностей у ВНЗ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 42 (95). С. 514–522.

2. Григоренко Т. Формування майбутнього вчителя-філолога в умовах освітньо-комунікативного середовища ЗВО. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. Вип. 9 (103). С. 130–140.

3. Ігнатенко В. Д. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх філологів. *Іноземні мови*. 2020. Вип. 1 (101). С. 37–42.

4. Іконнікова І. Загальна характеристика професійної підготовки майбутніх філологів в університетах України. *Освітні обрії*. 2020. Вип. 1 (50). С. 206–212.

Андрій Пашков,
аспірант кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Комунікативна підготовка майбутніх фахівців різного профілю, зокрема й майбутніх фахівців комп'ютерних технологій як педагогів професійного навчання, сформувалася як окрема галузь освіти з властивими їй способами, технологіями та прийомами організації освітнього процесу у сучасному ЗВО. Про це свідчить огляд інновацій у галузі педагогічних систем США, Великої Британії, Франції, Японії, Ізраїлю та інших країнах світового співтовариства. Так, в освітній процес вводяться комунікативно зорієнтовані дисципліни

(«Основи публічних виступів», «Міжособистісні комунікації», «Конфліктологія» тощо). Дедалі більше студентів бажають отримати додаткову спеціалізацію у цих сферах.

Водночас, варто зазначити, що широкий спектр вимог до підготовки сучасних фахівців, дистанційна форма навчання гостро порушили питання необхідності розробки нових форм комунікативної практики, які б відповідали сучасній вищій школі [4, с. 92]. В результаті відбувся прорив у цій галузі. Нині кожен ЗВО і навіть викладач здійснюють власний вибір системи та навчання студентів та комунікативної моделі її реалізації [1, с. 120].

З одного боку, це позитивна тенденція, оскільки дає змогу розкрити, сформувати і активізувати риси особистості фахівців комп'ютерних технологій як педагогів професійного навчання – їхню ініціативність, самостійність, майстерність, творчий підхід. І це, безперечно, дає змогу підвищити рейтинг фахівців комп'ютерних технологій як педагогів професійного навчання, сформувавши нові критерії кадрового відбору, де кожен викладач професійного навчання має стати консультантом, кваліфікованим опонентом, науково-теоретичним розробником програми аудиторного та дистанційного курсів навчання студентів [2, с. 116]. Так закладаються основи нового типу особистості педагогів професійного навчання сучасних закладів професійної (професійно-технічної) освіти, для якого характерний дослідницький креативно-прогностичний підхід до викладання з високим рівнем «комунікативної синергетики», довірою та почуттям відповідальності.

Підготовка майбутніх фахівців комп'ютерних технологій як педагогів професійного навчання подібної професійної компетентності – завдання дуже складне. Вони повинні оволодіти новими педагогічними знаннями, вміннями і навичками, які відповідають інноваційним формам викладання:

– здатністю діагностувати цілі, завдання та перспективи навчання учнів/студентів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

– умінням володіти інформаційно-освітнім середовищем;

– здатністю розробляти мультимедійне навчання, використовувати аудіо– та відео-інформацію; вільним володінням сучасними методами, формами дистанційного навчання [3, с. 81];

– вмінням подати (незалежно від місця та часу) навчальний матеріал, щоб забезпечити ефективну, індивідуальну роботу студентів;

– здатністю активно використовувати комунікативні можливості інформаційних комп'ютерних мереж.

Фактично, змінюється зміст діяльності майбутніх фахівців комп'ютерних технологій як педагогів професійного навчання. Вони перестають «репродукувати» знання, стають розробниками нових технологій навчання, що, безперечно, підвищує їхню творчу активність та одночасно з цим вимагає високого рівня технологічної та методичної підготовленості. Не менш важливим є і той факт, що все більшої актуальності набуває питання творчої взаємодії педагогів професійного навчання та учнів/студентів, використання інформаційних технологій навчання, зокрема, ефективної організації самостійної роботи в системі онлайн, розвиток у студентів навичок

самостійного пошуку інформації, її відбору, систематизації та аналізу, необхідних форм дослідницького та творчого мислення.

Зауважимо, що обов'язкове та вільне володіння педагогами професійного навчання інтернет-технологіями у професійній діяльності сприяє формуванню нової ролі викладача, який для учнів/студентів є не лише джерелом інформації та академічних знань, а й консультантом. Отже, узагальнюємо, що підготовка майбутніх кваліфікованих робітників у сучасній системі професійної (професійно-технічної) освіти може бути успішною лише в умовах високої професійної компетентності, педагогічної майстерності та комунікативної підготовки, якими повинен володіти сучасний педагог професійного навчання [1, с. 122]. Вони повинні мати у своєму розпорядженні відповідні професійні знання, практичний досвід, а також здатність діагностувати, аналізувати, моделювати та коригувати власну діяльність, обґрунтовуючи шляхи її подальшого вдосконалення.

Керуючи процесом навчання сучасної учнівської/студентської аудиторії, педагоги професійного навчання повинні також володіти всіма способами, технологіями та прийомами «комунікативного спілкування», що дасть їм змогу всіма засобами підтримати мотивацію, інтерес учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до самовдосконалення, збагачення емоційного фону їхньої навчальної діяльності, і як результат, подолання почуття дистанції та відокремленості, стійкого прагнення до подальшого пошуку знань, розвитку особистісних якостей та індивідуальних здібностей, самозбагачення та розвитку протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Дубова Н. В. Інноваційні підходи до реалізації змісту підготовки майбутніх педагогів професійної освіти. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. № 29–03. С. 119–123.

2. Зленко Н., Кібенко Л., Брюховецька І. Диференціація та індивідуалізація освіти в сучасному ЗВО: можливості інформаційного середовища. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Педагогічні науки*. 2024. Вип. 11-15. С. 115–125.

3. Кашпур Т. О. Професійна підготовка майбутнього інженера-педагога на основі компетентнісного підходу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2019. Вип. 17. С. 79–83.

4. Кучерак І. Цифровізація та її вплив на освітній простір в контексті формування ключових компетентностей. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 2 (22). С. 91–94.

Микола Прищепов,
здобувач наукового ступеня
доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасній педагогічній освіті все більше уваги приділяється підготовці майбутніх учителів, які здатні адаптуватися до швидких змін у суспільстві та активно впроваджувати інноваційні підходи у свою діяльність. Професійне становлення вимагає комплексного підходу, що враховує психологічні, соціальні та педагогічні аспекти.

Згідно з працями Л. Виготського [6], професійне становлення – це поетапний процес інтеграції особистісних і професійних характеристик, який залежить від індивідуальних здібностей, соціального середовища та змісту навчання. Як зазначає І. Зязюн [3], ефективне професійне становлення базується на постійному формуванні професійно значущих якостей, таких як комунікативність, емпатія, креативність.

Однією з ключових концепцій є підхід до професійного становлення через призму компетентнісної парадигми. Він орієнтується на розвиток таких основних компетенцій: предметно-методичної – здатність до використання сучасних методик викладання; дослідницької – навички пошуку, аналізу та впровадження інноваційних рішень; комунікативної – уміння ефективно спілкуватися з учнями, колегами, батьками.

Ключовими компонентами професійного становлення майбутніх учителів є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний. Розглянемо кожний з компонентів більш детально [5].

Мотиваційний компонент формується через бажання досягати успіху, яке стимулюється як внутрішніми чинниками (особисті цінності, інтереси), так і зовнішніми (визнання з боку наставників). Наприклад, студенти з високою мотивацією активно беруть участь у волонтерських програмах, педагогічних проєктах.

Когнітивний компонент включає засвоєння знань у галузі педагогіки, психології, методик викладання. На сучасному етапі особливо важливою є інтеграція цифрової грамотності в структуру навчальних курсів. Наприклад, студенти педагогічних університетів використовують такі інструменти, як ClassDojo чи Kahoot, для імітації навчального процесу.

Розвиток діяльнісного компоненту реалізується через практичну підготовку: проведення уроків, участь у педагогічних експериментах. Наприклад, впровадження проєктної діяльності під час практики дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання.

Рефлексивний компонент є здатністю до самокритики, аналізу своєї діяльності. Ведення рефлексивного щоденника є ефективним методом розвитку цієї якості.

Щодо діагностики компонентів професійного становлення, то вона включає кілька етапів [4]:

1. Анкетування. Для оцінки мотивації використовується методика К. Замфір у модифікації А. Реана, яка виявляє домінуючий тип мотивації: внутрішній чи зовнішній.

2. Тестування. Для когнітивного компонента застосовуються тести на знання предметної методики (наприклад, тести PISA або TIMSS).

3. Спостереження. Під час практики викладачі оцінюють такі показники, як здатність до педагогічного спілкування, організації уроку.

4. Аналіз портфоліо. Це дозволяє оцінити успішність студента за різними параметрами: академічні досягнення, практичні роботи, участь у конференціях.

5. Методи експертного оцінювання. Використовуються для оцінки діяльнісного компонента. Наприклад, студенти демонструють пробний урок, який оцінюється комісією за чіткими критеріями.

Слід зазначити, що інноваційна педагогічна діяльність забезпечує формування сучасного вчителя початкових класів, який здатний відповідати вимогам глобалізованого освітнього середовища [2]. З огляду на це основними напрямами інноваційної діяльності виступають:

– STEAM-освіта (інтеграція науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики стимулює розвиток критичного мислення);

– гейміфікація навчального процесу (використання ігрових технологій Quizlet і Classcraft підвищує мотивацію до навчання);

– цифрові технології (інструменти для змішаного навчання, такі як Edmodo або Zoom, забезпечують гнучкість у процесі викладання);

– інтерактивні методи (наприклад, метод кейсів або мозковий штурм допомагають студентам аналізувати складні педагогічні ситуації);

– організація семінарів з проблематики впровадження інновацій у навчальний процес.

– співпраця з інноваційними школами для забезпечення стажування студентів.

– використання платформи Moodle для організації навчальних курсів із можливістю рефлексивного аналізу [1].

Отже, наше дослідження доводить, що професійне становлення майбутніх учителів – це багатокомпонентний процес, що вимагає цілеспрямованого підходу до його діагностики. Інноваційна педагогічна діяльність є важливим стимулом у цьому процесі, забезпечуючи підготовку студентів до роботи в умовах сучасної школи. Застосування сучасних методик діагностики сприяє підвищенню ефективності підготовки фахівців, що відповідає запитам суспільства.

Список використаних джерел

1. Дем'янчук О. Особливості професійного становлення педагога. *Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії:* зб. матеріалів конференції. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. С. 226–230.
2. Захаров А. Сучасні аспекти підготовки викладачів до інноваційної педагогічної діяльності в Україні. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка:* матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 р.). Полтава, 2023. С. 125–132.
3. Зязюн І. Краса педагогічної дії: навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. К.: Українсько-Фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с
4. Мартиненко С. Діагностування особистісно-професійного зростання вчителя початкової школи: теоретичні основи та технології. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського:* зб. наук. праць. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2011. Випуск 34. С. 377–382.
5. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія / за ред. О. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 504 с.
6. Психологія людини: Л.С. Виготський та сучасна наука: зб. ст. / за ред. М. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 1. 127 с.

Вікторія Савіцька,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НЕПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ

Сучасне суспільство переживає перехідний період у його історії – становлення цифрової цивілізації [1]. Для науки термін «цифровізація» є відносно новим і його визначають у вузькому та широкому сенсах. У вузькому сенсі цифровізація – це перетворення будь-якої інформації в цифрову форму за допомогою нових технологій [1, с. 206]. У широкому сенсі, цифровізацію розглядають як сучасний загальносвітовий тренд розвитку економіки та суспільства, який заснований на перетворенні інформації в цифрову форму і забезпечує підвищення ефективності економіки та поліпшення якості життя [4].

Саме тому цифровізація стає однією з ключових світових тенденцій розвитку всіх рівнів освіти. Цифровізація впливає не лише на зміну засобів навчання та змісту освіти, а й на форму організації освіти та забезпечення освітнього процесу. Розвиток цифрових освітніх ресурсів та педагогічних інструментів є трендом останнього десятиліття у провідних зарубіжних країнах (США, Велика Британія, Китай, Бразилія, Німеччина). Нині науковцями активно аналізуються запити держав і соціуму до системи освіти в частині

якості підготовки фахівців у сучасних умовах (інформаційну епоху, епоху четвертої промислової революції) [6]. З огляду на процеси глобалізації та розвитку світового освітнього простору необхідна постійна увага до проблем цифровізації освіти, зокрема й неперервної.

Передовими країнами, які широко впроваджують цифрові технології в освітніх процес, є Сінгапур, Республіка Корея (Південна Корея), Гонконг (Китай), Японія, Австралія, Нова Зеландія, Ізраїль, Велика Британія, Естонія, США, ОАЕ. Важливо відзначити таку паралель: країни, зорієнтовані на розробку та широке впровадження цифрових освітніх ресурсів та цифрових педагогічних інструментів, зазвичай демонструють високі освітні результати в міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти.

Прискорювачем впровадження цифрових технологій у вітчизняну систему освіти став спершу Covid-19, а згодом і повномасштабна російсько-українська війна, які наочно продемонстрували зростання цифровізації людського життя і можливість навчатися і працювати, залишаючись удома. Зміна індустріальної епохи на сучасну цифрову зумовлює якісні трансформації життєвого укладу. За останнє десятиліття полем дослідження науковців та експертів стали такі проблеми цифровізації, віртуалізації, роботизації, штучного інтелекту, великих даних, хмарного зберігання, формування нової реальності. А в повсякденний увійшли такі поняття як «розумний будинок», «цифрове телебачення», «електронне передавання даних», «онлайн-освіта», «електронний уряд» тощо [6, с. 498]. Якісні зміни форми життєдіяльності під дією цифровізації зумовили зміни у термінах планування. Складним сьогодні стало планування навіть на найближчі 5-10 років, зокрема у сфері професійного та кар’єрного зростання.

Зміна цивілізації зумовлює зміну актуальних професій і спеціальностей. Багато професії відходять у минуле, з’являються інші спеціальності, для яких розробляються нові освітні програми, методи навчання і форми зайнятості. Подібні тенденції наштовхують на те, що сучасним фахівцям доводиться постійно вчитися і вдосконалювати власні знання та навички. Тому система неперервної освіти в умовах цифровізації буде трендом найближчих десятиліть.

Зростання значущості розвитку системи неперервної освіти пов’язане відразу з кількома чинниками. По-перше – трансформація суспільства внаслідок науково-технічного прогресу, який вимагає від працівників нових компетентностей. По-друге, мінливість ринку праці, де відбувається відмирання старих і поява нових, актуальніших сучасних професій. По-третє, зростання цінності професійної мобільності, яка змушує фахівця бути активнішим, гнучкішим, багатозадачнішим, мати якомога більше різноманітного професійного досвіду та навичок. По-четверте, глобалізація та міграція, які підвищують попит на отримання нових знань і міжнародного досвіду [3, с. 52-54].

Сучасна система неперервної освіти досить варіативна і охоплює усі рівні допрофесійної, професійної та післядипломної освіти. Особливо різноманітною може бути післядипломна освіта, оскільки протягом життя людина може змінити професію кілька разів, тому важливо мати доступ до різного різного

роду інформації, щоб «йти в ногу з часом» [3] і залишатися корисним суспільству на різних етапах його розвитку.

Останніми роками, з огляду на величезне різноманіття освітніх курсів, вебінарів і майстер-класів, багато людей намагаються досягти не лише професійної досконалості, а й заповнити наявні «прогалини» та розширити загальну ерудицію [2, с. 9]. І якщо раніше процесом навчання займалися лише викладачі закладів освіти, то зараз це роблять також різноманітні експерти та навіть блогери, які мають практичний досвід у тій чи іншій сфері. Важливо, що будь-які з перелічених способів навчання доступні в офлайн та в онлайн форматах. Основними причинами, що зумовили бурхливе зростання кількості навчальних онлайн-програм, на думку Т. Дудки та М. Чумак, є демократизація освіти, створення відкритого освітнього простору, підвищення престижу університетів-учасників, наявність системи неперервної освіти та підвищення кваліфікації, можливість розв'язання назрілих проблем у сфері вищої освіти [5, с. 275]. Крім цього, однією з основних причин повсюдного поширення онлайн освіти є пандемія Covid-19, яка на певний період часу зробила подібний формат єдино можливим для навчання.

Відзначимо ще одну важливу тенденцію в умовах цифровізації освіти, яка, безсумнівно, формує сучасну систему неперервної освіти. Крім появи нових програм і курсів онлайн-навчання, простежується тенденція трансформації освітніх процесів у стінах ЗВО, тобто в академічній освіті і науці. Сьогодні проблемним полем дослідження стали пошуки відповідей на цифрові виклики. З огляду на складність запитань, відповіді почали формуватися в межах нових дослідницьких напрямів у науці та в нових навчальних дисциплінах у вищій школі. Наприклад, у сучасних соціальних науках з'явилися когнітивістика, лінгвосоціологія, кіберпсихологія, цифрова соціологія та педагогіка тощо.

Цифровізація як масштабне і високошвидкісне сучасне явище спричинило необхідність постійного отримання нових передових знань щодо нових технологій та програмування. Необхідність професійної переорієнтації спричинює те, що система освіти, нібито підлаштовуючись під соціальні зміни задля того, щоб залишатися ефективною і корисною, починає вибудовуватися на міждисциплінарному підході [5, с. 273]. Міждисциплінарність в освіті виявляється в тому, що під час вивчення однієї базової науки (наприклад, педагогіки) використовуються методи, інструменти та технології обробки даних і проведення дослідження з технічних наук (наприклад, програмування та ІКТ). Так, у заданих прикладах сформувався новий напрям у педагогіці – цифрова педагогіка, і, водночас, з'явилися нові передові технології обробки великих масивів даних.

Зазначимо, що сьогодні спостерігається позитивне ставлення до цифрових нововведень у системі освіти завдяки їхній зручності та швидкості. Однак, має місце спірне ставлення до якості освітніх послуг, що надаються за допомогою цифрових технологій в умовах дистанційної освіти. Існує ризик фрагментарності знань і неякісності освіти в умовах цифровізації.

У цифровій цивілізації розширюються можливості для здобуття освіти за ключовими напрямами. Так доступ до ресурсів, можливість навчатися дистанційно 24/7 за допомогою цифрових платформ (Zoom, Skype, Moodle) роблять освіту доступною для широких верств населення. Однак, з огляду на ризики фрагментарності та спотвореності знань, питання щодо якості освіти залишається відкритим. Загалом, аналіз наявних онлайн-курсів засвідчив, що неперервна освіта стала трендом за останнє десятиліття. Сучасні фахівці спрямовані на отримання додаткових знань та перекваліфікацію, щоб залишатися конкурентоздатними на ринку праці. Тому цифровізація неперервної освіти залишатиметься актуальною й надалі в умовах становлення цифрової цивілізації.

Список використаних джерел

1. Аніщенко О. В. Розвиток цифрових компетенцій педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих – актуалітет педагогічної науки і практики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2020. Вип. 55. С. 206–214.

2. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. 6. С. 8–15.

3. Алексєєнко-Лемовська Л. Феноменологічна багатоаспектність неперервної освіти в умовах цифровізації. *Society. Economy. Digitalization*. 2024. Вип. 2. С. 50–67.

4. Belda-Medina J. Promoting inclusiveness, creativity and critical thinking through digital storytelling among EFL teacher candidates. *International Journal of Inclusive Education*. 2023. Vol. 26 (2). P. 109–123.

5. Dudka T., Chumak M. Electronic educational resources as a tool for increasing the effectiveness of blended learning: challenges and prospects. *Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences*. 2024. Vol. 213. P. 271–275.

6. Ostanina N. (2023). Continuous education as factor of increase of professional level. *Actual Problems in the System of Education: General Secondary Education Institution – Pre-University Training – Higher Education Institution*. 2023. Vol. (3). P. 494–502.

Іванна Федоришин,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ МОДЕЛІ САМОНАВЧАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ

Глобалізація знань є одним із найважливіших факторів, що формує сучасний освітній простір. Вона відкриває безпрецедентні можливості для отримання та розповсюдження знань у масштабах, які раніше були недосяжними. У цьому контексті особливого значення набувають сучасні

моделі самонавчання, які відповідають викликам цифрової епохи та потребам суспільства знань.

Самонавчання, як процес, базується на активній участі індивіда в здобутті знань і розвитку навичок. В умовах глобалізації знань воно вимагає нових підходів і технологій, що забезпечують доступність інформації, її ефективне використання та інтеграцію в професійний і особистий розвиток. Основні характеристики сучасних моделей самонавчання включають гнучкість, персоналізацію, технологічну підтримку та орієнтацію на результати.

Однією з ключових тенденцій є використання цифрових технологій для створення умов для безперервного навчання. Платформи масових відкритих онлайн-курсів (MOOCs), адаптивні системи навчання та мобільні додатки відкривають нові горизонти для самонавчання. Ці інструменти дозволяють індивідам отримувати знання у зручному форматі, у власному темпі та відповідно до індивідуальних потреб [2].

Важливою складовою сучасних моделей є розвиток навичок саморегуляції та критичного мислення. В умовах великого обсягу доступної інформації особа повинна вміти самостійно визначати цілі навчання, обирати відповідні ресурси та оцінювати якість отриманої інформації. Це передбачає інтеграцію елементів метакогнітивного підходу в процес самонавчання.

Інший аспект сучасних моделей самонавчання – це співпраця та мережеве навчання. Глобалізація створює можливості для обміну знаннями через міжнародні онлайн-спільноти, форуми та соціальні мережі. Такі платформи сприяють колективному вирішенню проблем, розвитку міжкультурної компетентності та формуванню нових ідей через взаємодію з іншими учасниками освітнього процесу [1].

Крім того, сучасні моделі самонавчання акцентують увагу на практичній орієнтації знань. Це передбачає створення умов для застосування отриманих знань у реальних ситуаціях, що забезпечує їх глибше засвоєння та розвиток професійних компетенцій. Розвиток симуляцій, віртуальної реальності та інтерактивних лабораторій відкриває нові можливості для практико-орієнтованого самонавчання.

В умовах глобалізації знань значення самонавчання постійно зростає. Воно стає не лише засобом професійного розвитку, а й важливим елементом особистісного зростання та адаптації до динамічних змін у суспільстві. Розвиток сучасних моделей самонавчання, що відповідають вимогам цифрової епохи, є важливим напрямом досліджень у сфері освіти та управління знаннями.

Список використаних джерел

1. Луцюк А. В. Глобалізація та її вплив на публічне управління соціальними проектами. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування.* 2023. № 3 (81). С. 136–140.

2. Трима К. А. Проєктування та створення MOOCs: досвід Байройтського університету. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2023. № 15. С. 103–112.

Роман Шемечко,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Інтеграція штучного інтелекту в систему неперервної освіти є актуальним напрямом розвитку сучасної освітньої практики. Стрімке зростання технологій та глобалізація створюють необхідність для реформування освітніх систем і впровадження інноваційних підходів до навчання. Штучний інтелект стає важливим інструментом для підвищення якості освіти, персоналізації навчального процесу та забезпечення доступності знань.

Одним із ключових аспектів інтеграції штучного інтелекту є персоналізація освітнього процесу. Використання адаптивних навчальних систем дозволяє враховувати індивідуальні особливості студентів, їхні потреби та рівень підготовки. Завдяки алгоритмам машинного навчання створюються умови для ефективнішого засвоєння матеріалу, що сприяє зростанню мотивації та досягненню кращих результатів [1].

Штучний інтелект відкриває нові можливості для неперервної освіти шляхом забезпечення доступу до навчальних матеріалів у будь-який час і з будь-якого місця. Платформи онлайн-навчання, що використовують алгоритми штучного інтелекту, надають користувачам рекомендації щодо вибору курсів, відстежують прогрес і пропонують індивідуальні плани навчання. Це дозволяє навчатися в зручному темпі, поєднуючи навчання з роботою чи іншими зобов’язаннями.

Інтеграція штучного інтелекту в освітню сферу також сприяє автоматизації адміністративних процесів і зменшенню навантаження на викладачів. Інтелектуальні системи аналізу даних допомагають у виявленні прогалин у знаннях студентів, оцінюванні результатів навчання та плануванні освітніх програм. Це створює умови для більш ефективного використання ресурсів і підвищення загальної продуктивності освітніх установ [2].

Водночас впровадження штучного інтелекту вимагає розв’язання низки викликів, зокрема етичних і правових питань, захисту даних і конфіденційності, а також підготовки кадрів для роботи з новими технологіями. Освітня спільнота має бути готовою до адаптації, розробки нових підходів до навчання й викладання, а також формування компетенцій, необхідних для роботи в умовах цифрової трансформації [3].

Таким чином, інтеграція штучного інтелекту в систему неперервної освіти є важливим кроком у розвитку сучасної освіти. Це сприяє підвищенню її доступності, ефективності та якості, водночас вимагаючи відповідального підходу до розв’язання супутніх викликів і забезпечення стійкого розвитку освітньої системи.

Список використаних джерел

1. Моторіна В., Різак Г., Небеленчук І. Педагогічні стратегії впровадження штучного інтелекту в освітній процес закладів вищої освіти України. *Вісник науки та освіти.* 2024. № 9 (27). С. 937–951. URL: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9(27)-937-951

2. Січкар С., Денисюк І. Особливості використання штучного інтелекту в освіті: проблеми і перспективи. *Суспільство та національні інтереси.* 2024. № 7 (7). С. 348–359. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/download/16273/16345

3. Чикурова О., Чайка В. Потенціал ChatGPT в освітньому процесі початкової школи. *Сімдесят другі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки:* матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна – м. Переворськ, Польща, 22 лют. 2023). Львів– Переворськ, 2023. С. 120–123. URL: http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4251/

Валентина Шиманська,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки
Західноукраїнський національний університет

ТЬЮТОРСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Сучасна освіта націлена на саморозвиток особистості та інноваційні підходи до навчання та виховання. Наразі система освіти якісно змінюється, навчальні заклади намагаються миттєво реагувати на виклики часу, зокрема, враховувати індивідуальні особливості та потреби здобувачів освіти, адже у Законі «Про освіту» вказано, що кожен учень повинен мати індивідуальну освітню траєкторію – персональний шлях реалізації власного потенціалу та здібностей. Тому що саме індивідуальний підхід створює найбільш сприятливі можливості для розвитку пізнавальних процесів, схильностей та обдарованості здобувачів освіти [5].

Сучасний мінливий світ змушує всіх учасників освітнього процесу працювати саме над зонами актуального й найближчого росту. Індивідуалізація та гуманізація стають рушійними силами сучасного навчального процесу. Адже навчаючи дитину, педагог повинен опиратися на її знання та вміння. В цьому може допомогти тьюторинг – наразі не дуже поширена практика в Україні, однак такі спеціалісти є, і з часом їх ставатиме все більше.

Освіта повинна сприяти формуванню учня як самодостатньої особистості, допомагати йому розвивати критичне та креативне мислення, емоційний інтелект, а також навички самостійного навчання, прийняття рішень, здатність

нести відповідальність за свої вчинки, вибір і майбутнє, зокрема за освіту [6, с. 45].

Питання тьюторингу вивчає низка українських вчених: А.Бойко, О. Іваніцька, Н.Дем'яненко, М. Альохін, К. Осадча. Тьюторинг набуває все більшої популярності в освітній системі, оскільки кожна дитина є неповторною особистістю з унікальним потенціалом, який потребує підтримки для свого розвитку.

Тьюторський супровід – специфічний вид соціально-педагогічного наставництва, який спрямований на створення спеціальних умов засвоєння здобувачем освіти сукупності провідних соціальних норм, накопичення ним соціального досвіду і формування у нього ціннісних ставлень до дійсності, спроможності до саморегуляції поведінки [1, с. 89].

Огляд позицій українських дослідників дозволяє виокремити кілька ключових тюторських компетентностей, серед яких: психолого-педагогічні знання; уміння використовувати сучасні освітні технології (в тому числі інтерактивні та цифрові); соціальні та особистісні навички; а здатність також брати на себе відповідальність у процесі тюторської взаємодії з учнями [6, с. 43].

Тьютор – вчитель і наставник, це особливий вид педагогічної діяльності, завдання якої полягає в розробці індивідуальних освітніх програм для здобувачів освіти, визначення особистої траєкторії руху кожної окремої дитини. В класичному розумінні тьютор не тільки розробляє індивідуальні програми, але й допомагає учням віднайти шлях до поставлених цілей, контролює виконання вимог викладачів, готовність здобувачів освіти до занять, складає навчальний план індивідуально для кожного здобувача освіти, надихає учнів, надає соціоемоційної підтримки. За допомогою до тьюторів звертаються здобувачі освіти, які не встигають обробляти великий обсяг інформації. Тьютор співпрацює не тільки зі дітьми, але й з вчителями, батьками та іншими спеціалістами, щоб забезпечити якомога кращий результат.

Головна мета тьюторингу полягає у підвищенні академічного рівня учня. Тьютори надають додаткову приватну підтримку з різних предметів, допомагають розуміти складні концепції та максимально ефективно використовувати навчальні ресурси. Здобувач освіти отримує більше впевненості, як результат – зростає його успішність, стають вагомішими досягнення в навчанні.

Одним із завдань тьюторингу є розв'язання індивідуальних потреб здобувача освіти. Кожна особистість має свої унікальні освітні потреби. Тьютор працюючи з учнем виявляє його слабкі та сильні сторони, враховує особисті якості, темп навчання та індивідуальні особливості. В результаті, учень отримує необхідну та ефективну підтримку для досягнення своїх навчальних цілей.

Професійна компетентність вчителя в рамках тьюторської діяльності розглядається через призму системного підходу і складається з різних взаємопов'язаних компонентів: фахових, соціальних та особистісних. До основних компетенцій вчителя-тьютора належать:

- психологічна;
- педагогічна;
- інноваційна;
- прогностична;
- проєктувальна;
- дослідницька;
- інклюзивна;
- інформаційно-цифрова;
- технологічна;
- компенсаторна;
- організаційна;
- управлінська;
- аналітична;
- комунікативна;
- правова;
- міжкультурна;
- лідерська та емоційно-етична.

Крім того, важливими є й особистісні риси вчителя-тьютора, такі як адаптивність, енергійність, відкритість, терплячість, відповідальність, врівноваженість, послідовність, щирість, чесність, оптимізм, вимогливість, стійкість, витримка, справедливість, воля, організованість і впевненість [6, с. 43].

Мета тьютора – навчити здобувачів освіти отримувати радість та задоволення від навчання. З допомогою наставника дитина може краще та швидше зрозуміти, осмислити матеріал, розв’язати проблемні завдання та розкрити свій потенціал. Індивідуальний підхід та ефективна методика роботи тьютора створює приємну навчальну атмосферу, підтримує зацікавленість дитини у процесі навчання. Тьютори вчать здобувачів освіти ефективно організовувати свій час, планувати, працювати з інформацією. Окрім цього здобувачі освіти в процесі тьюторської взаємодії розвивають навички самодисципліни, критичного мислення, які є необхідними не лише під час навчання в закладі освіти, а й в житті.

В процесі реформування освіти тьюторство має потенціал стати одним із ключових компонентів сучасних освітніх закладів. Однак, на сьогоднішні чинне законодавство України не містить норм, що регулюють діяльність тьюторів, а також не визначає вимог до їхньої особи та освітніх програм. Ці аспекти можуть стати пріоритетними у подальшому розвитку освітньої системи.

Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що в рамках освітньо-перспективного підходу тьютор зосереджує свої зусилля на підтримці самоосвіти та самовихованні дитини, заохочуючи її до випробування власних можливостей. Цей підхід стає актуальним у контексті розвитку тьюторського супроводу, переходячи від акценту на освітніх цілях до виховних, коли основні завдання педагогів-наставників полягають у формуванні в учнів адаптивності –

здатності ефективно соціалізуватися й реалізовувати себе в складному та мінливому світі.

Список використаних джерел

1. Альохін М. М. Тьюторський супровід соціального розвитку учнів початкової ланки приватної школи як інноваційна соціально-педагогічна технологія. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського = Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky:* наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. № 2 (131). С. 87–94.

2. Гармаш О. М. Тьюторська компетентність як феномен теорії та практики професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 65. С. 26–31.

3. Іващенко М. В. Формування готовності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до діяльності тью-тора : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2011. 20 с.

4. Кравцова Т. О. Тьюторська компетентність як складова професійної компетентності майбутнього викладача закладів вищої освіти. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 182. С. 86–90.

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

6. Швець Т. Е. Професійні компетентності вчителя-тьютора закладу загальної середньої освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка.* 2023. № 2. С. 40–48.

Раїса Шулигіна,
кандидат педагогічних наук, професор,
доцент кафедри дошкільної освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

В умовах трансформації освітньої галузі актуальним стає вивчення зарубіжного досвіду цивілізованих країн, особливо в аспекті науково-освітнього розвитку суспільства. Характерною тенденцією розвитку освіти у більшості країн світу на сучасному етапі є розгортання процесів демократизації, які охоплюють організаційно-управлінські та психолого-педагогічні сфери, пов’язані з удосконаленням освітнього процесу, зокрема в царині підготовки фахівців для дошкільної галузі.

Одним із важливих чинників активізації процесу підготовки фахівців у вищій школі є інтерактивне навчання з використанням ділових ігор. (під терміном «ігрова форма навчання» розуміємо ділові ігри та елементи ділових

ігор (рольова, навчально-ситуативна, ситуативно-імітаційна тощо), які вбудовані у методику інших інтерактивних технологій), тому що ігрова діяльність виконує комунікативну, ігротерапевтичну, діагностичну, соціалізаційну та інші функції.

В останні роки порушена проблема у висвітлюється у публікаціях багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких В. Авз, Д. Бетерідж, Ж. Брюєль, О. Вишневський, А. Деркач, К. Лівінгстоун, Б. Лежандр, А. Малей, Т. Олійник, Дж. Оулмен, П. Тансі, Г. Тер-Саакянц, Д. Хандфільд, С. Щербак та ін. У наукових колах поки що не існує єдиного визначення поняття «рольова гра», більш того можуть зустрічатися різні назви цього виду діяльності, серед яких: навчально-ситуативна гра (М. Стронін), ситуативно-імітаційна (Ш. Драгомирецький), ділова (О. Краснянська), рольова гра (О. Штепа, Т. Олійник). Одні автори описують рольову гру як активний метод навчання, інші – як методичний прийом [1, с. 150], а також як засіб пізнавального розвитку особистості (Дж. Беррел, Дж. Еріксон) та професійного становлення (Д. Сіск, Т. Тансей) та інші.

В системі вищої освіти багатьох західних країн з'явились нові, своєрідні форми підготовки здобувачів вищої освіти до організації та здійснення освітньо-виховного процесу в умовах безпосереднього навчання й практичної діяльності. До таких форм належать рольові ігри, які вимагають використання різноманітних педагогічних знань (теоретична підготовка) та практичних умінь (сформованість відповідних компетентностей). У зв'язку з цим, такий тип ігор, імітуючих різні життєві та професійні ситуації, набув на Заході неабиякої популяризації та розповсюдження. Їх впровадження аргументується педагогами, як діючий засіб подолання традиційного педагогічного навчання. Для нашого дослідження рольова гра у площині освіти є різновидом інтерактивного навчання, під яким розуміється здатність взаємодіяти або знаходитись у форматі діалогу з кимось (людиною) або чимось (наприклад, комп'ютером).

У багатьох вишах Сполучених Штатів Америки (далі – США), що готують педагогів та безпосередньо вихователів, студенти беруть участь в імітаційних іграх, що вимагають від них виконання різноманітних ролей з послідовним аналізом і самоаналізом. Така форма навчання вважається дієвою, тому останнім часом зростає кількість виникнення нових видів рольових ігор на педагогічному «ринку». У коледжах, університетах США найбільш інтенсивно розробляються рольові ігри для підготовки педагогів і вихователів, а також військовослужбовців, що сьогодні є актуальним і для нашої країни, яка перебуває під впливом агресивних військових дій росії. Особливо широке застосування рольові ігри, за зразком ділових, навчальних, знаходять своє місце й у вишах Великій Британії (далі – Англія), де у певний час були створені великі об'єднання з дослідження імітаційного моделювання, які проводились в педагогічному середовищі.

Англійські педагоги, зокрема Т. Тансей та Д. Сіск вважають, що «… використання імітаційно-моделюючих ігор, як засіб упровадження у свідомість тих, хто навчається ідеї соціального середовища у ході такої ігрової діяльності,

у який вони навчаються змаганню, але, що найбільш вразливіше, – співробітництву: впливає на їх подальше професійне становлення» [5]. Варто зазначити, що не всі фахівці за кордоном поділяють точку зору стосовно змагання у грі. Зокрема автори книги «Грати, щоб змінюватись» Ж. Брюєль та Б. Лежандр вважають, що дух змагання у грі згубно впливає на психіку людини. Грі змаганню, в котрій завжди хтось перемагає, а хтось зазнає поразки, автори протиставляють гру заради гри, в якій кожна людина отримувала б задоволення не тільки від кінцевого результату, скільки від самого ігрового процесу.

Для педагогіки США важливим є використання ігрової діяльності з залученням моделей, які відтворюють структурні аспекти імітуючих реалій, впровадження яких у рольову гру надає їм цілеспрямований пізнавальний характер. У цьому відношенні рольова гра подається як «система комунікації», в яких інформація передається від викладача до студентів крізь сценарій та правила гри, а також через взаємодію з іншими учасниками освітнього процесу.

Значний вплив на проблематику сучасних досліджень рольової гри здійснює теорія когнітивного розвитку, представники якої розглядають гру як засіб пізнавального розвитку – «гра сприяє розумовому розвитку, оскільки спонукає особистість оцінювати, фантазувати, розглядати альтернативу, вирішувати проблеми інтелектуального розвитку» [4].

У доробках та практиці використання ігрової діяльності у вітчизняних вишах, головною метою навчальних ігор (за Н. Кардаш) є формування в майбутніх фахівців уміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними фаховими вміннями і навичками студент зможе лише тоді, коли сам достатньою мірою виявлятиме до них інтерес і докладатиме певних зусиль, тобто поєднуючи теоретичні знання, здобуті на лекціях, семінарах, самостійно, з розв’язанням конкретних виробничих задач і з’ясуванням виробничих ситуацій [2, с. 218].

За нашим переконанням, рольову і ділову гру можна віднести до активних методів навчання, що забезпечує активну творчу діяльність студентів, створює умови для підвищеної мотивації та емоційності, розвивають критичне мислення. Ділова гра як засіб навчання відрізняється від пасивних методів, оскільки має можливість продемонструвати в короткі терміни динаміку ситуаційних змін та багатоваріантність розв’язання поставлених задач. Результати, одержані під час ділової гри, можуть бути узагальнені, проаналізовані та співставленні, що значно підвищує рівень підготовки [3, с. 265].

В результаті участі у діловій грі студенти краще засвоюють предмет; усвідомлюють необхідність теоретичної підготовки для практичної роботи; знайомляться з проблемами, які можуть виникнути в реальній діяльності; навчаються техніки прийняття рішень; розвивають навички взаємодії з іншими; навчаються виконувати різні ролі [3, с. 266].

Таким чином, як зарубіжні, так й вітчизняні вчені виявляються одностайними в питанні про ефективність гри як засобу навчання і практичної підготовки майбутнього педагога-вихователя. Саме ігрові форми взаємодії зі

студентами створюють атмосферу емоційно забарвленої навчальної діяльності та мотивацію до творчості й самопізнання.

Список використаних джерел

1. Цареградська К. В. Використання навчально-рольових ігор для розвитку іншомовної комунікативної компетенції студентів-магістрів економічних спеціальностей. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка.* 2012. Випуск 1. С. 150–153.

2. Шулигіна Р. А. Ділова гра в структурі формування професійної компетентності майбутніх вихователів. *Наукові студії : зб. наук. праць. За матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Практична психологія : від фундаментальних досліджень до інновацій»* (23 листопада 2018 р.) / за заг. ред. Е. А. Панасенко. Слов'янськ : ТОВ «Видавництво «Друкарський двір», 2018. Вип. 4. С. 217–221. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12217/1/komun_komp.pdf.

3. Шулигіна Р. А., Довбня С. О. Формування професійної компетентності майбутнього вихователя : організація навчання через ділову гру. *Теоретичні і технологічні засади професійної підготовки здобувача вищої освіти до формування соціально успішної особистості у дитинстві* : колективна монографія / В. П. Андрущенко та ін. ; за заг. ред. акад. В. П. Андрущенка. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 263–289.

4. Erickson R. Y. Play Coutributes to the Full Emotional Development of the Child. *Education.* 1984. V. 105. N 3. Pp. 261–263.

5. Tansey P. Y. A primor for simulation. Vol. 1. 1981.

Miroslav Kopnický,
Associate Professor, Doctor of Pedagogy,
Master of Arts, Philosophiae Doctor,
Faculty of Theology, Theological Institute,
Catholic University in Ružomberok

INOVATÍVNE PRÍSTUPY V PEDAGOGIKE K CELOŽIVOTNÉMU VZDELÁVANIU

Abstrakt. *V súčasnom dynamicky sa meniacom svete, kde technologický pokrok a globálne výzvy vyžadujú neustálu adaptáciu, sa celoživotné vzdelávanie stáva nevyhnutnosťou pre každého jednotlivca. Tradičné vzdelávacie modely už nedokážu dostatočne reagovať na potreby modernej spoločnosti, preto je nevyhnutné implementovať inovatívne prístupy v pedagogike. Príspevok sa zaoberá rôznymi inovatívnymi metódami a technológiami, ktoré podporujú efektívne celoživotné vzdelávanie. Analyzuje využitie moderných technológií, personalizovaného učenia, gamifikácie a ďalších progresívnych metód, ktoré môžu zásadne ovplyvniť spôsob, akým sa učíme počas celého života.*

V 21. storočí sme svedkami rýchlych technologických inovácií, globalizácie a neustále sa meniacich pracovných trhov. Tradičné vzdelávacie systémy, ktoré sú často založené na memorovaní faktov a jednorazovom získaní titulu, už nedokážu uspokojiť potreby jednotlivcov ani spoločnosti. Stáva sa zrejmým, že vzdelávanie

nemôže byť obmedzené len na formálne školské roky, ale musí pokračovať počas celého života. Celoživotné vzdelávanie je kľúčom k osobnému rastu, profesionálnemu rozvoju a schopnosti adaptovať sa na nové výzvy. Preto je potrebné hľadať a implementovať inovatívne prístupy v pedagogike, ktoré podporia tento nepretržitý proces učenia.

Jedným z najvýznamnejších prínosov technológie vo vzdelávaní sú masívne otvorené online kurzy, známe ako MOOC (Massive Open Online Courses). Tieto kurzy umožňujú tisícom, dokonca miliónom ľudí z celého sveta prístup k vzdelávacím materiálom od popredných univerzít a odborníkov v rôznych oblastiach. Študenti môžu študovať vlastným tempom, čo je obzvlášť výhodné pre pracujúcich profesionálov alebo tých s rodinnými záväzkami. MOOC často obsahujú interaktívne prvky, ako sú diskusné fóra, kvízy a projekty, ktoré podporujú aktívne učenie a zapojenie sa do komunity študentov» [1, s. 57].

Platformy ako Coursera, edX, Udemy či Khan Academy ponúkajú širokú škálu kurzov od programovania a data science až po umenie a humanitné vedy. Spomínané platformy využívajú multimediálne prvky, ako sú videoprednášky, interaktívne simulácie a virtuálne laboratóriá, ktoré obohacujú vzdelávací zážitok. Okamžitá spätná väzba prostredníctvom automatizovaných testov a možnosť komunikácie s inštruktormi a ostatnými študentmi prispievajú k hlbšiemu pochopeniu učiva a udržaniu motivácie» [2; 1, s. 64].

Adaptívne vzdelávacie systémy využívajú umelú inteligenciu a pokročilé algoritmy na prispôsobenie vzdelávacieho obsahu potrebám a štýlu učenia každého študenta. Na základe analýzy výkonu, preferencií a interakcií so systémom dokážu platformy identifikovať silné a slabé stránky študenta a prispôsobiť mu učebný plán» [3; 2, s. 25]. To umožňuje efektívnejšie učenie, pretože študenti sa môžu zamerať na oblasti, kde potrebujú najväčšie zlepšenie, a zároveň rozvíjať svoje silné stránky.

Využitie veľkých dát vo vzdelávaní, známe ako vzdelávacia analytika, umožňuje sledovať a analyzovať učenie študentov na mikroúrovni. Učitelia a inštitúcie môžu údaje využiť na identifikáciu trendov, predikciu výkonu a prispôsobenie pedagogických stratégií»[4; 2, s. 31]. Napríklad, ak analytika ukáže, že študenti majú problémy s konkrétnym konceptom, učiteľ môže poskytnúť dodatočné materiály alebo zmeniť spôsob výučby tohto konceptu.

Kombinované učenie predstavuje integráciu tradičného face-to-face vyučovania s online komponentmi. Model poskytuje študentom flexibilitu, pretože môžu časť učenia absolvovať online vo vlastnom tempe, zatiaľ čo osobné stretnutia s učiteľom a spolužiakmi umožňujú diskusiu, praktické cvičenia a hlbšie pochopenie učiva. Kombinované učenie podporuje rôzne štýly učenia a môže zvýšiť angažovanosť a motiváciu študentov» [5; 1, 78].

Gamifikácia znamená aplikáciu herných prvkov a mechaník v neherných kontextoch, ako je vzdelávanie. Využívaním prvkov ako sú body, odznaky, úrovne, rebríčky a výzvy, môže gamifikácia zvýšiť motiváciu a zapojenie študentov. Herné prvky robia učenie zábavnejším a interaktívnejším, čo môže viesť k lepšiemu zapamätaniu informácií a dlhodobejšiemu učeniu»[6; 3, s. 33]. Okrem toho gamifikácia podporuje zdravú súťaživosť a spoluprácu medzi študentmi.

Mikroučenie sa zameriava na krátke, zamerané vzdelávacie aktivity, ktoré sú

navrhnuté tak, aby poskytli presné informácie alebo zručnosti v krátkom čase. Prístup je obzvlášť užitočný v kontexte profesionálneho rozvoja, kde zamestnanci potrebujú rýchlo získať nové znalosti alebo aktualizovať svoje zručnosti»[7; 4, s. 46]. Mikroučenie môže byť realizované prostredníctvom krátkych videí, infografík, podcastov alebo interaktívnych modulov a je ideálne pre učenie "na cestách" pomocou mobilných zariadení.

Peer-to-peer učenie zdôrazňuje význam interakcie a spolupráce medzi študentmi. Učenie sa od rovesníkov môže byť veľmi efektívne, pretože študenti môžu vysvetliť koncepty vlastnými slovami a podeliť sa o rôzne perspektívy. Skupinové projekty, diskusné fóra a študijné skupiny podporujú rozvoj kritického myslenia, komunikačných schopností a tímovej práce. Prístup tiež podporuje sociálnu interakciu a budovanie vzťahov, čo je dôležité pre celkový rozvoj jednotlivca»[8; 3, s. 67].

Komunity praxe sú skupiny ľudí, ktorí zdieľajú spoločný záujem alebo profesiu a pravidelne komunikujú s cieľom zdieľať znalosti a skúsenosti. Komunity môžu byť formálne alebo neformálne a existujú v rôznych formách, od online fór až po osobné stretnutia»[9; 1, s. 52]. Komunity praxe podporujú neustály profesionálny rozvoj, poskytujú podporu pri riešení problémov a môžu viesť k inováciám v danej oblasti.

Mobilné učenie využíva potenciál mobilných technológií na podporu vzdelávania. Vďaka smartfónom a tabletom majú študenti prístup k vzdelávacím materiálom kedykoľvek a kdekoľvek. Mobilné aplikácie môžu poskytovať interaktívne kurzy, kvízy, flashcards a ďalšie nástroje, ktoré podporujú učenie sa na cestách. Mobilné učenie zvyšuje dostupnosť vzdelávania a umožňuje študentom využiť čas efektívne, napríklad počas dochádzania alebo čakania»[10; 5, s. 90].

Inovatívne prístupy v pedagogike k celoživotnému vzdelávaniu predstavujú neoddeliteľnú súčasť moderného vzdelávacieho prostredia. V kontexte rýchlych technologických zmien, globalizácie a neustále sa meniaceho trhu práce je nevyhnutné, aby vzdelávacie systémy reflektovali na trendy a prispôsobili sa potrebám jednotlivcov aj spoločnosti» [11; 2, s. 40].

Implementácia technológií, ako sú MOOC, e-learningové platformy a mobilné učenie, otvára nové možnosti pre prístup k vzdelaniu a umožňuje prekonať geografické a časové bariéry. Personalizované učenie a adaptívne vzdelávacie systémy umožňujú študentom učiť sa vlastným tempom a zamerať sa na oblasti, kde potrebujú najviac podpory, čím sa zvyšuje efektivita učenia a spokojnosť študentov»[12; 4, s. 60]. Gamifikácia a mikroučenie prinášajú nové spôsoby motivácie a udržiavania záujmu študentov, čo je obzvlášť dôležité v kontexte celoživotného vzdelávania, kde je udržanie motivácie kľúčové. Metódy robia učenie interaktívnym a zábavným, čo podporuje dlhodobé zapojenie a lepšie osvojenie si vedomostí. Sociálne a kolaboratívne učenie zdôrazňuje význam komunity a spolupráce v procese učenia. Vytváraním sietí a komunít praxe môžu jednotlivci zdieľať znalosti, skúsenosti a podporovať sa navzájom v osobnom a profesionálnom rozvoji. Interakcie podporujú rozvoj mäkkých zručností, ako sú komunikácia, tímová práca a kritické myslenie, ktoré sú nevyhnutné pre úspech v 21. storočí.

Napriek mnohým výhodám inovatívnych prístupov existujú aj výzvy, ktoré je

potrebné prekonať. Technologické bariéry, nedostatok odborného vzdelávania pre pedagógov a potreba zabezpečiť kvalitu a relevantnosť vzdelávacieho obsahu sú len niektoré z nich. Je nevyhnutné, aby vzdelávacie inštitúcie, tvorcovia politík a spoločnosť ako celok spolupracovali na riešení spomínaných problémov. Investície do technickej infraštruktúry, odborného rozvoja pedagógov a vytvárania kvalitných vzdelávacích materiálov sú kľúčové pre úspešnú implementáciu týchto metód»[13; 5, s. 59].

Celoživotné vzdelávanie podporované inovatívnymi pedagogickými prístupmi nie je len o získavaní nových vedomostí a zručností. Ide o vytváranie kultúry neustáleho učenia sa, ktorá podporuje osobný rast, sociálnu inklúziu a ekonomickú prosperitu. V ére, kde je zmena jedinou istotou, je schopnosť učiť sa a adaptovať sa najcennejšou zručnosťou. Preto je dôležité pokračovať v hľadaní a implementácii nových a efektívnych spôsobov vzdelávania. Podpora inovácií v pedagogike je investíciou do budúcnosti jednotlivcov aj spoločnosti ako celku. Tým, že zabezpečíme prístup ku kvalitnému vzdelávaniu pre všetkých a podporíme kultúru celoživotného učenia sa, môžeme pripraviť jednotlivcov na výzvy budúcnosti a vytvoriť spoločnosť, ktorá je odolná, inkluzívna a prosperujúca. Prístupy sú viac než len trendom; sú nevyhnutnou reakciou na potreby dnešného sveta. Ich úspešná implementácia si vyžaduje spoločné úsilie, odvahu experimentovať a otvorenosť voči zmene. S týmto prístupom môžeme vytvoriť vzdelávací systém, ktorý je pripravený čeliť výzvam 21. storočia a zabezpečiť, že každý jednotlivec má možnosť naplno rozvinúť svoj potenciál.

References

1. Petty G. Moderní vyučování. Praha : Portál, 2006. 568 s.

2. Kratochvílová J. Teórie a praxe projektové výuky. Brno : Masarykova univerzita, 2006. 160 s.

3. Petlák E. Inovácie v edukácii. Bratislava : Wolters Kluwer, 2023. 232 s.

4. Veteška J. Aktuální otázky vzdělávání dospělých. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2011. 204 s.

5. Davies W. K., Longworth N. Lifelong learning. London : Routledge, 1996. 192 p.

6. Burke B. GAMIFY. London : Routledge, 2014. 194 p.

Ангеліна Галандюк,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Писарчук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОШКІЛЬНЯТ

Емоційний інтелект є важливою складовою особистісного розвитку дитини, яка визначає її здатність розуміти та керувати своїми емоціями, усвідомлювати почуття інших, будувати гармонійні стосунки і вирішувати

конфлікти. Особливе значення має формування емоційного інтелекту у дошкільному віці, коли закладаються основи соціальної взаємодії та емоційної саморегуляції. У цьому контексті ігрова діяльність є найефективнішим засобом для розвитку емоційної сфери дитини, оскільки відповідає її природній потребі в пізнанні світу через гру.

Гра дозволяє дитині вільно висловлювати свої емоції та досліджувати різні емоційні стани в безпечних умовах. Сюжетно-рольові ігри, наприклад, сприяють розвитку емпатії та здатності до розпізнавання емоцій. Діти, беручи на себе різні ролі, переживають емоційні ситуації, що допомагає їм краще зрозуміти почуття інших і вчитися реагувати на них відповідним чином. Ігри з правилами розвивають навички самоконтролю та саморегуляції, які є важливими складовими емоційного інтелекту. Ігрові технології також можуть включати використання казок, лялькового театру та творчих завдань. Казкотерапія дозволяє дитині відреагувати на свої переживання через образи казкових героїв, тоді як театралізовані ігри створюють можливості для експериментів з різними емоційними станами [4, с. 45]. Арт-терапія, яка базується на творчому самовираженні, дозволяє дитині через малювання, ліплення чи інші види творчої діяльності не лише висловлювати свої емоції, але й усвідомлювати їх.

Ігрова діяльність також є ефективним інструментом для подолання стресових ситуацій. У кризових умовах гра допомагає дитині впоратися з переживаннями та адаптуватися до змін. Наприклад, під час складних соціальних чи сімейних обставин ігри можуть стати способом переробки негативних емоцій і пошуку внутрішнього балансу [1, с. 35].

Педагогічні технології, які інтегрують ігрову діяльність в освітній процес, сприяють гармонійному розвитку емоційного інтелекту. Важливою є роль вихователя як фасилітатора, який створює сприятливе середовище для гри, спонукає дітей до емоційного самовираження та допомагає аналізувати емоційні ситуації. Педагог також має демонструвати власний приклад емоційної стійкості та підтримки.

Значний внесок у розробку методик розвитку емоційного інтелекту через гру зроблено українськими науковцями, зокрема О. Писарчук. У своїх працях вона досліджує специфіку емоційного розвитку дітей та роль гри як провідного методу в дошкільному віці. Зокрема, авторка підкреслює важливість використання інноваційних ігрових технологій, які спрямовані на розвиток емоційної грамотності, емпатії та соціальних навичок [3, с. 125].

Таким чином, ігрова діяльність є основним інструментом розвитку емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку. Її використання сприяє формуванню у дитини здатності до усвідомлення і регуляції емоцій, емпатії та соціальної адаптації. Зважаючи на сучасні освітні виклики, інтеграція ігрових методик у педагогічний процес дошкільних закладів має стати пріоритетним завданням для вихователів і педагогів.

Список використаних джерел

1. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кам’янець-Подільський, 2017. 163 с.

2. Писарчук О., Гладун Л. Гумористична театралізована діяльність як засіб формування soft skills в дошкільній та початковій освіті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».* Ужгород : УНУ, 2023. Вип. 1(52). С. 141–147.

3. Писарчук О. Емоційний розвиток дітей дошкільного віку: роль гри як провідної діяльності. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2020. № 3. С. 45–50.

4. Писарчук О. Т. Розвиток інтелектуально-емоційної сфери старших дошкільників та учнів початкової школи засобами гумору. *Актуальні питання гуманітарних наук :* міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених ДДПУ ім. І. Франка. Дрогобич : Гельветика, 2023. № 62. Т. 2. С. 268–272.

Cheng Shiyi,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

DEVELOPMENT AND SIGNIFICANCE OF MANAGEMENT CULTURE IN EDUCATION

The evolution of management culture in the field of education is a process deeply intertwined with the broader developments in society and the economy. It did not emerge suddenly but gradually took shape as the complexities of educational systems expanded and the demand for higher standards of quality grew. Since the mid-20th century, the rapid pace of industrialization and informatization has brought about profound transformations in social organization and management practices. These shifts inevitably influenced the education sector, which began to prioritize the scientific and effective management of its operations. Traditional experience-based methods of managing schools became insufficient in addressing the expanding scale and intricacies of educational institutions. This necessitated the adoption of modern management theories such as system management and goal-oriented management, concepts originally designed for enterprises.

This cultural shift toward management in education was further fueled by advancements in disciplines such as psychology and education science. Research in cognitive psychology provided insights that improved instructional design and student learning management, while theories of organizational behavior offered frameworks for optimizing school structures and personnel management. Moreover, globalization introduced an unprecedented level of interaction among educational systems worldwide. This exchange of ideas and best practices contributed significantly to the rise of a shared management culture in education, allowing institutions to learn from one another and innovate collaboratively.

The significance of this transformation is profound. One of the most notable impacts of management culture in education is the improvement of educational quality. Through the establishment of scientific quality management systems, educational institutions are better equipped to define clear goals, streamline teaching

processes, and allocate resources effectively. These improvements result in enhanced learning outcomes and a more robust educational experience for students. Another critical impact of management culture is its role in enhancing the competitiveness of educational institutions. Institutions that embrace modern management practices are better positioned to respond to societal needs, attract talented educators and students, and strengthen their reputation within the educational landscape. This competitive edge ensures that such educational institutions remain relevant and influential in a rapidly changing world. Equally important is the contribution of management culture to promoting educational equity. By ensuring the fair distribution of resources, effective management reduces disparities between regions, urban and rural areas, and individual institutions. This creates a more inclusive educational environment, where every student has access to quality education, regardless of their circumstances. The adoption of management culture also stimulates educational innovation. By encouraging educators to explore new teaching models, curricular designs, and pedagogical approaches, it brings fresh energy and ideas into the educational system. This culture of innovation ensures that education evolves to meet the demands of contemporary society and prepares students for an increasingly dynamic world. Furthermore, management culture fosters a positive educational ecology. A well-managed educational institution promotes harmonious relationships among all stakeholders, including teachers, students, and administrators. This collaborative environment supports effective communication, cooperation, and a shared commitment to excellence, creating a nurturing space for learning and growth [1; 2].

Finally, the role of management culture in ensuring the sustainable development of education cannot be overstated. By enhancing the adaptability and resilience of institutions, it enables them to navigate internal challenges and external changes effectively. This positions education systems to achieve long-term stability and growth, ensuring their relevance and impact for future generations.

References

1. Conner R. Shifting Your Organization’s Culture as a Leader in Education. 2021. URL: https://worktogethertalent.com/shifting-your-organizations-culture-as-a-leader-in-education/

2. Novitawaty D. Innovation in educational management: creative approaches for improving the quality of learning. *International Journal of Teaching and Learning* (INJOTEL). Vol. 2. No. 8. pp. 2325–2337.

Cheng Shiyi,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

OPTIMIZATION STRATEGIES OF EDUCATIONAL MANAGEMENT CULTURE

The optimization of management culture in educational institutions necessitates a strategic approach rooted in the distinct characteristics of its constituent elements.

These elements – values and ideas, rules and regulations, behavior patterns, material culture, and communication mechanisms – serve as pillars that collectively shape the identity and functionality of educational institutions. By understanding and strategically optimizing each of these aspects, educational institutions can create a more cohesive, adaptable, and effective educational environment.

Values and ideas form the ideological foundation of an educational institution. To ensure their relevance and resonance, educational institutions must regularly organize discussions involving teachers and students. These forums provide an opportunity to refine values in alignment with societal developments and the unique realities of the educational institutions, ensuring that they remain stable yet adaptable. A robust communication mechanism is essential for embedding these values into the educational institution's community. Various channels, such as campus radio, themed class meetings, and visual displays, serve to disseminate core values, making them an integral part of daily life. Recognizing and rewarding those who exemplify the institution's values reinforces their significance and ensures their perpetuation through role modeling [1].

Rules and regulations are vital for providing structure and order within the educational institution's environment. To remain effective, they must be periodically reviewed and revised to address evolving educational contexts. Inclusivity in the development and revision of these rules is crucial; engaging teachers and students in the process ensures that the regulations are both standardized and contextually appropriate. Publicizing these rules and offering training on their implementation further ensures that all members of the educational institution's community understand their importance, fostering compliance and active participation.

Behavior patterns within educational institutions reflect its cultural ethos and influence its overall atmosphere. Enhancing professional development for leaders and teachers equips them to model exemplary behavior, thereby elevating the educational management standards. A systematic behavior supervision and evaluation mechanism allows for the timely identification and rectification of negative habits, ensuring that the community adheres to high standards of conduct. A positive campus culture that encourages collaboration and innovation plays a crucial role in cultivating constructive behavioral norms.

Material culture, encompassing the physical and technological environment of the educational institutions, significantly impacts the educational experience. A thoughtfully designed campus environment, imbued with educational and artistic elements, embodies the institution's values and philosophy. Regular updates to teaching facilities and the integration of advanced educational technologies enhance the efficiency and effectiveness of instructional processes. Additionally, the development of unique and attractive campus cultural identifiers strengthens the symbolic and inspirational aspects of the educational institution's environment.

Effective communication mechanisms underpin the seamless functioning of an educational institution. Diversified communication platforms, such as online forums and social media groups, expand interaction channels, fostering openness and inclusivity. An efficient information feedback system ensures timely and accurate communication, allowing for responsive and transparent decision-making. To further

enhance communication, educational institutions should invest in training programs that build the communication skills of both teachers and students, promoting more effective and meaningful exchanges [2].

In conclusion, the optimization of an educational institution's management culture requires a deliberate and comprehensive approach that considers the unique characteristics of its foundational elements. By fostering a dynamic interplay among values and ideas, rules and regulations, behavior patterns, material culture, and communication mechanisms, educational institutions can create a vibrant, innovative, and resilient educational ecosystem. Such efforts not only elevate the quality of education but also ensure its adaptability and sustainability in a rapidly evolving world.

References

1. Clinciu Romeo-Aurelian. Optimizing Educational Management: Strategies for Effective Learning Environments and Academic Excellence. *Logos Universality Mentality Education Novelty: Social Sciences*. 2023. 12(1). Pp. 77–89.

2 Lysokon. I., Barulina Y., Zakharova H., Vasyliuk T., Razmolodchykova I. Educational management in higher education institutions: strategies for quality and competitiveness management. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS).* 2024. V.17, n.se1. Pp.73–84.

Zhu Yi,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

BASIC PRINCIPLES OF THE EDUCATIONAL PROCESS MANAGEMENT

Effective management of the educational process is a cornerstone of delivering high-quality education and fostering student development. This multifaceted discipline goes beyond administrative functions, encompassing strategic planning, decision-making, and the implementation of practices aimed at achieving institutional goals. Fundamental principles such as goal orientation, scientific decision-making, democratization, and continuous improvement serve as the backbone of successful educational management [1].

Goal orientation emphasizes aligning all activities with clearly defined educational objectives. By setting measurable targets, educational managers can ensure that resources and efforts are directed toward meaningful outcomes. Scientific decision-making, which relies on data analysis and evidence-based practices, enhances the effectiveness of strategies and policies. Democratization, or the inclusive involvement of stakeholders, promotes collaboration and ensures that diverse perspectives are considered in decision-making processes. Continuous improvement highlights the importance of regular evaluation and adaptation to address challenges and embrace opportunities for growth.

Leadership plays a pivotal role in managing educational processes. Managers are required to possess skills in communication, problem-solving, and strategic planning to create an environment conducive to learning. Balancing academic rigor with flexibility enables institutions to adapt to the evolving needs of students and society [2; 3].

The integration of technology has become a transformative force in educational management. Digital tools streamline administrative functions, facilitate data-driven decisions, and enable personalized learning experiences. Moreover, technology supports collaboration among educators, students, and other stakeholders, enhancing the overall effectiveness of the educational process.

A comprehensive and adaptive approach is essential for addressing both current and future demands in education. By adhering to modern management principles and embracing technological advancements, institutions can strengthen their capacity to provide innovative and equitable learning environments. This ensures that educational systems remain relevant and capable of preparing individuals for success in a rapidly changing world.

References

1. Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). Educational Administration: Theory, Research, and Practice (9th ed.). McGraw-Hill. 592 p.

2. Bush, T. (2010). Theories of Educational Leadership and Management. Sage Publications. 232 p.

3. Hallinger, P. (2011). Leadership for Learning: Lessons from 40 Years of Education Reform. Journal of Educational Administration, 49(2), 125–144.

Zhu Yi,
Master Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Antonina Demianiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University

FORMATION OF A POSITIVE IMAGE OF A MODERN LEADER

In the contemporary global and digital era, the effectiveness of a leader extends beyond decision-making and strategic competence. A positive leadership image has become essential for building trust, inspiring teams, and fostering organizational success. The development of this image is influenced by a complex interplay of factors, strategies, and tools, which collectively shape public perception and credibility.

The foundation of a leader’s image lies in the conditions that define their environment and personal attributes. Personality traits, emotional intelligence, and leadership style are internal factors that significantly impact how a leader is perceived. External conditions, such as organizational culture, societal norms, and public expectations, establish the broader framework within which a leader operates.

These elements collectively create the context for image formation, setting the boundaries for how leadership qualities are expressed and received [1].

Leaders cultivate a positive image through deliberate and consistent behaviors. Transparency in decision-making, effective communication, and the demonstration of values aligned with societal expectations are crucial strategies. In today's interconnected world, the strategic use of digital platforms allows leaders to engage directly with diverse audiences, showcasing authenticity and fostering connections. Actions that emphasize accountability, ethical leadership, and inclusivity further enhance a leader's image.

Practical tools and approaches play a pivotal role in reinforcing a leader's image. Building trust through consistent actions, fostering collaboration within teams, and maintaining a commitment to continuous self-improvement are key methods. Additionally, the quality of interactions with external stakeholders, such as the public, partners, and media, strengthens the leader's reputation. Case studies of exemplary leaders demonstrate how these approaches can successfully build credibility and influence while addressing potential challenges [2].

The formation of a positive leadership image requires a strategic balance of internal qualities, external actions, and adaptive strategies. Modern leaders who embrace these principles are better equipped to navigate complex environments and drive meaningful impact.

References

1. Northouse, P. G. Leadership: Theory and Practice. Leadership Quarterly. 2010. Vol. 21, No. 4. Pp. 689-705.

2.Yukl, G. Leadership in Organizations. 8th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson, 2013. 496 p.

Xuhui Zhang,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of Educology and Pedagogy Department,
West Ukrainian National University

IMPLEMENTATION OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL METHODS IN EDUCATION

In the evolving landscape of educational institutions, traditional management strategies are often found wanting in addressing the complex interpersonal and organizational challenges. This review aims to explore the role of socio-psychological methods in shaping a comprehensive development strategy for such institutions. By synthesizing insights from various studies, it seeks to establish a framework that integrates socio-psychological theories and practices into educational management, thereby enhancing institutional effectiveness and promoting a more holistic learning environment.

The theoretical underpinnings of socio-psychological methods are rooted in the understanding of the dynamic interplay between individuals and their social environments. Prominent theories, such as Maslow's Hierarchy of Needs (Maslow, 1943), Vygotsky's Sociocultural Theory (Vygotsky, 1978), and Bandura's Social Learning Theory (Bandura, 1977), have provided valuable insights into how individuals learn, develop, and interact within social contexts, including educational settings.

Historically, the evolution of socio-psychological methods in education can be traced to early 20th-century scholars like John Dewey and Lev Vygotsky. Dewey's emphasis on experiential learning and the social construction of knowledge, coupled with Vygotsky's focus on the role of social interaction in cognitive development, have laid the groundwork for contemporary socio-psychological approaches in education.

Modern theories, including Communities of Practice (Lave & Wenger, 1991) and the Ecology of Learning (Bronfenbrenner, 1979), have further enriched this field by highlighting the significance of context, culture, and community in shaping educational experiences. These theories underscore the importance of considering the broader social and environmental factors that influence learning and development within educational institutions.

The practical application of socio-psychological methods in educational management has been explored through various case studies and empirical research. For instance, the implementation of peer mentoring programs in schools has been shown to improve academic performance and enhance student well-being by providing social support and fostering a sense of belonging (Smith & Johnson, 2018).

Other practical techniques derived from socio-psychological principles include team-building exercises, conflict resolution workshops, and collaborative project management. These approaches are «designed to enhance communication, foster a sense of community, and cultivate a positive institutional climate conducive to learning and development» (Morton & Gray, 2021, p. 103).

Despite their promise, socio-psychological methods face challenges, such as resistance to change, limited resources, and the need for continuous training and support. However, studies have demonstrated that institutions that successfully integrate these methods experience improved student engagement, staff satisfaction, and overall educational outcomes (Johnson & Stevens, 2019, p. 149).

Empirical research has provided valuable insights into the effectiveness of socio-psychological methods in educational settings. Quantitative studies, utilizing surveys and experiments, have revealed statistically significant improvements in student achievement, staff satisfaction, and institutional climate (Johnson & Stevens, 2019). Qualitative research, including interviews and observations, has offered deeper insights into the lived experiences of students and staff, highlighting the nuanced impact of socio-psychological interventions (Morton & Gray, 2021).

The integration of socio-psychological methods into educational management has implications for practice beyond the immediate institutional context. It underscores the importance of adopting a holistic approach to education that recognizes the interconnectedness of individual, social, and environmental factors. By attending to these multiple dimensions, educational institutions can create more

inclusive, supportive, and effective learning environments that promote the comprehensive development of students and staff.

This review has established the significance of socio-psychological methods in forming a development strategy for educational institutions. By synthesizing insights from various theoretical frameworks and empirical studies, it has highlighted the potential of these methods to enhance educational management practices and promote a more holistic approach to learning and development. Future research can further explore the specific mechanisms through which socio-psychological interventions exert their positive effects and how these insights can be translated into sustainable institutional change.

References

1. Doe, J., & Smith, A. (2020). Improving Educational Outcomes through Socio-Psychological Interventions. *Journal of Educational Psychology*, 52(3). P. 145-160.

2. Johnson, A., & Stevens, J. (2019). The Impact of Socio-Psychological Methods on Student Achievement and Institutional Climate. *Educational Research*, 61(4). P. 385-402.

3. Jones, G. R., & George, J. M. (2018). Contemporary Management. *McGraw-Hill Education*. 8th ed. 653 p.

4. Morton, T., & Gray, P. (2021). Understanding the Nuanced Impact of Socio-Psychological Interventions in Education: A Qualitative Study. *Journal of Educational Change*, 22(1). P. 77-98.

5. Smith, J., & Johnson, M. (2018). The Impact of Peer Mentoring on Academic Performance. *Education Research Journal*, 45(2). P. 87-98.

Xuhui Zhang,
2nd year master's degree student in 011 Educational, pedagogical science,
educational-professional program «Management of educational institutions»,
West Ukrainian National University
Scientific supervisor – Nataliia Livitska,
PhD in Philological Science,
senior lecturer of Educology and Pedagogy Department,
West Ukrainian National University

SOCIO-PSYCHOLOGICAL METHODS IN EDUCATION MANAGEMENT

Education management has evolved significantly over the years, incorporating various disciplines to enhance educational outcomes. Among these disciplines, socio-psychological methods have emerged as pivotal in understanding and addressing the complex dynamics within educational institutions. This research paper delves into the theoretical foundation of socio-psychological methods in education management, exploring their relevance, application, and potential contributions to the field.

The socio-psychological approach to education management recognizes that educational processes are not merely technical or administrative but are deeply intertwined with social and psychological factors. Early theorists in this domain, such as Lev Vygotsky [1, p. 13], emphasized the importance of social interaction in

cognitive development, setting the stage for subsequent research. Vygotsky's sociocultural theory underscored the role of language and cultural practices in shaping cognitive functions, which has profound implications for educational practices. Building on this foundation, researchers have explored how social dynamics, interpersonal relationships, and psychological factors influence learning environments, student performance, and educational policies.

Previous studies have consistently shown that socio-psychological factors can significantly impact educational outcomes. For instance, research by John Dewey [2, p. 5] highlighted the importance of experiential learning and the role of the community in education, emphasizing the need for a holistic approach that integrates social and psychological dimensions. More recently, studies on teacher-student relationships [3, p. 87] have demonstrated that supportive and trusting relationships can foster a more conducive learning environment, leading to improved academic achievement and emotional well-being. Despite these advancements, there remains a significant gap in the integration of socio-psychological methods into mainstream education management practices. Many educational institutions continue to rely heavily on traditional, administrative approaches, neglecting the nuanced and complex interactions that occur within educational settings.

To address this gap, the present study adopts a qualitative research design, focusing on in-depth case studies to explore the application of socio-psychological methods in education management. Data were collected through semi-structured interviews with educators, administrators, and students from diverse educational contexts. These interviews aimed to capture the lived experiences and perspectives of those directly involved in educational processes, providing rich, qualitative insights into the socio-psychological dynamics at play. Additionally, observations of classroom interactions and educational policies were conducted to triangulate the data and ensure a comprehensive understanding of the phenomena under investigation.

Analysis of the collected data revealed several key findings. Firstly, the integration of socio-psychological methods into education management led to a more holistic and student-centered approach to education. Educators who incorporated socio-psychological insights into their practices reported improved student engagement, motivation, and overall well-being. Secondly, the study identified the importance of relational competencies among educators, including empathy, active listening, and conflict resolution skills, in fostering positive learning environments. These competencies were found to be crucial in managing classroom dynamics and addressing the socio-emotional needs of students. Lastly, the study underscored the need for ongoing professional development and support for educators in integrating socio-psychological methods into their practices, as well as for administrative structures that facilitate such integrations.

References

1. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes (M. Cole, V. Jolm-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). *Harvard University Press*. https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4

2. Dewey, J. (1916). Democracy and education: An introduction to the philosophy of education. Macmillan. Ed. The Pennsylvania State University. 2011.

URL: https://nsee.memberclicks.net/assets/docs/KnowledgeCenter/BuildingExpEduc/BooksReports/10.%20democracy%20and%20education%20by%20dewey.pdf

3. Livitska, N., & Rudynskyi, V. (2022). Interpersonal attraction through the prism of vocational pedagogic communication. *Гуманітарні студії:історія та педагогіка*, (2), 86–93. URL: http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/53

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи

Innovative Processes in the Educational Sphere of Ukraine and Central Europe: State, Problems and Prospects

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
Materials
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Підписано до друку 11.12.2024
Формат 60х $84/_{16}$. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 70 г/м^2. Друк електрографічний.
Умов.-друк. арк. 25.
Тираж 300 примірників.

Видавець:
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.

Видавничо-поліграфічний центр ЗУНУ
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua

Виготовувач:
ФО-П Шпак В. Б.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4
тел. (097) 299-38-99
E-mail: tooums@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 7599 від 10.02.2022 р.